

פרשת בלק	
<p>וירא בלק בן צפור וגו' ר' שמעון אמר וירא מאי¹ ראייה חמא² ראייה ודאי ממש חמא במשקופא³ דחכמתא וחמא בעיניו חמא במשקופא דחכמתא כמה דכתיב וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון מאי בעד החלון⁴ כד"א (שופטים ה כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא (אלא)⁵ דא (ס"א ודא)⁶ חלון דחכמתא⁷ דזנבי שוליהון דככביא⁸ ואינון חלוני דחכמתא וחד חלון אית⁹ דכל חכמתא ביה שריא ובה חמי מאן דחמי בעקרא דחכמתא אוף הכא וירא בלק בחכמתא דיליה בן צפור כמה דאמרו¹⁰</p>	<p>"וירא בלק בן צפור וגו'", רבי שמעון אמר "וירא", איזו ראייה ראה, ודאי ראייה ממש. ראה בחלון החכמה, וראה בעיניו. ראה בחלון החכמה, כמו שכתוב "וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון", מה זה "בעד החלון", כמו שנאמר "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא", (אלא) זה (וזוה) חלון החכמה של זנבות שולי הכוכבים, והם חלוני החכמה. ויש חלון אחד שכל החכמה שורה בו, ובו רואה מי שרואה בעיקר החכמה, כמו כן כאן "וירא בלק" בחכמתו, "בן צפור", כמו שאמרו.</p>

¹ מה (לכך למנת).

² כלומר למה טרח הכתוב להודיענו ראייתו מאי נפקא לן מינה. ותירץ דטובא קמל"ן גודל חכמתו שראה בחלון חכמתו, וגם בעיני מה שראה במעשה הצפור כדלקמן, שנתערבה ואחר כך ראה שלהבת דין הקשה שורפת בכנפיה (רמ"ז).

³ עי' מ"מ ח"ב רמא ע"ב שזה לשון של פתח.

⁴ דוקא משם ראייה דאין חלון כמשמעו, שהנה סיסרא הלך להלחם עם ישראל חוץ מארצו ולא יצדק לומר שהיתה אמו נשקפה בעד חלון הבית להמתין לו שיבוא, כי זה לא יתכן אלא במי שהולך אל הרחוב וכיוצא שסתמו לבוא לשעה. ועוד ראייה מן ותיבב אם סיסרא, כי לפי הפשט למה סיבב על איחור מעט, אלא ודאי כי הוא חלון החכמה דזנבי שוליהון, נלע"ד שה"ס בחינת יסוד, כי כל כוכב הוא פרצוף אחד דאין לך דבר פחות ממנו (רמ"ז).

⁵ נמחק כד"ל, ודפ"מ גורס את המוסגר ו"ל"א נמחק.

⁶ ודל"י (לפ,מ).

⁷ עי' ח"א קמ ע"ב: אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתכל באצטגנינותא דיליה דאיהו חלון, כתיב הכא בעד החלון, וכתיב התם (שופטים ה כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, ע"כ. הוא הנקב השמאל שביסוד שמשם נזונים הקלי' מצנור המותרות ונודע שפי היסוד נקרא חלון (רח"ו). עי' פע"ח שער הברכות ו: עיקר מוצאם לחוץ הוא, דרך נקב השמאלי שביסוד, כנודע שיש בו ב' נקבים, א' להוציא טפת זרע וקרי, וא' לדחות מותר המים.

⁸ עי' כתבי הגרמ"מ משקלוב (ספר רזא דמהימנותא - דף כב) כל כישופי המכשפים הם מזנב התלי, שנקרא זנבי שולי דכוכביא. ועי' בהגר"א בספד"צ (סוף יא ע"ג) כל אחיזתם של החיצונים הוא מזנב התלי. ועי' כתבי הגרמ"מ (ביאור הזהר דף נח) כל הכוכבים ומזלות הן זנבי שולי דכוכביא דקדושה, שהן חלוני רקיע, כמ"ש וישקף בעד החלון. ועי' לעיל קיט ע"ב: בכה רבי אלעזר פתח ואמר קולה כנחש ילך וגו' השתא (כהאי גוונא) דישראל בגלותא איהו ודאי אזלא כנחש חויה כד איהו (ד"א בדינא) כפיף רישא לעפרא סליק זנבא שליט ומחי לכל אינון דאשתכחו קמיה אוף הכי השתא בגלותא.

⁹ מצאתי להרמ"ק ז"ל שהוא נוקבא דתהומא רבא, שהוא בחינת יסוד מלכות שבקליפות. ועוד נלע"ד שה"ס הארה היוצא מבחינת התרפים, שהוא הארת יסוד תבונה שבחזה זעיר היוצאת ומתערבת ברגלי לאה, ומשם שתי דמעות בעיני רחל בשעת הדין, וזה נודע מאד בסוד הרקיע ששם הכוכבים. והנה הארות אלו נמשכות לחיצונים. דוקא דרך אחור ולכן קראם זנבי, והבן. וידוע שבלק הוא בסיגי אותן ההארות של רגלי לאה הנזכר ופרטותו בצד שמאל. ונלע"ד שהיה משתמש באותה צפור שהיא נמשכת מאותן שני צפורין דפרשת ויחי ר"ז ב', וזו היתה של צד שמאל שהיא בינה דקליפה ששם שורש בלק. וגם לכן היה שולח את הצפור לגבי גלוי עינים דוקא, שפירש הרב שהוא עזא"ל הנקרא כן, והוא מן העקב השמאלי דלאה, כי דשל ימין הוא עז"א שנקרא נופל לטעם שכתב הרב, באופן שהוא שלח הצפור להתייחד עם עזא"ל ולקבל כח משם (רמ"ז).

¹⁰ עי' שעה"פ כאן: וענין בלק, נרמז בפסוק וירא בלק בן צפור, בן יתרו, שעליו נאמר (תהלים פ"ד), גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, כנזכר בזוהר בפרשת בלק דף קצ"ו ע"ב.

<p>אבל בן צפור ממש דהא חרשוי הוו בכמה זינין דההוא צפור¹ נטיל צפור מכשכש בעשבא מפרח באוירא עביד עובדין ולחיש לחישי וההוא צפור הוה אתי וההוא² עשבא בפומיה³ (ס"א מפרח באוירא)⁴ מצפצפא קמיה ואעיל ליה בכלוב חד מקטר קטרתי קמיה ואיהו אודע ליה כמה מלין עביד חרשוי ומצפצפא עופא ופרח וטס לגבי גלוי עינים ואודע ליה ואיהו אתי וכל מלוי בההוא צפור הוו</p>	<p>אבל בן צפור ממש, שהרי כשפיו היו בכמה מינים של אותה צפור, לוקח צפור מכשכש בעשב, מפריח באויר, עושה מעשים ולוחש לחשים, ואותה צפור היתה באה, ואותו עשב בפיה (פורחת באויר) מצפצפת לפניו ומכניסה בכלוב אחד, מקטר קטורת לפניו, ומודיעה לו כמה דברים. עושה כשפיו, והעוף מצפצף פורח וטס אצל גלוי עיניים, ומודיע לו והוא בא, וכל דבריו באותה צפור היו.</p>
<p>יומא חד עבד עובדוי ונטיל ההוא צפור ופרח ואזיל ואתעכב ולא אתא הוה מצטער בנפשיה עד דאתא חמא⁵ חד שלהובא דאשא⁶ דטס אבתריה ואוקיד גרפוי כדין חמא מה דחמא ודחיל מקמיהו דישראל</p>	<p>יום אחד עשה מעשיו ולקח אותה צפור ופרחה והלכה והתעכבה ולא באה, היה מצטער בנפשו, עד שהגיעה, ראה שלהבת אש אחת טסה אחריה ושורפת כנפיה, אז ראה מה שראה ופחד מלפני ישראל.</p>
<p>מה שמיה דההוא צפור ידוע⁷ וכל אינון דמשמשי וידעי לשמשא בההוא צפור לא ידעין חרשוי כמה דהוה ידע בלק וכל חכמתא דהוה ידע בההוא צפור הוה ידע והכי הוה עביד גחין⁸ קמיה וקמיר קטרתי⁹ חפי רישיה וגחין ואמר¹⁰ איהו אמר העם¹¹ וצפרא אתיב ישראל</p>	<p>מהו שמה של אותה צפור, "ידוע", וכל אלו שמשמשים ויודעים להשתמש בצפור הזו לא יודעים כשפיה כמו שבלק ידע. וכל החכמה שידע, באותה צפור היה יודע, וכך היה עושה, גוחן לפניו, ומקטר קטורת, מכסה ראשו, וגוחן ואומר, הוא אומר "העם", והצפור משיבה "ישראל".</p>

¹ היא נמשכת מאותן ב' צפרין שבפרשת ויחי (ריז ע"ב) וזו היתה של צד שמאל שהיא בינה דקליל ששם שורש בלק, וגם לכן היה שולח את הצפור לגבי גלוי עינים דווקא שפי' הרב ז"ל שהוא עזא"ל הנק' כן והיא מן העקב השמאלי דלאה, כי של ימין הוא עז"א הנק' נופל [עי' לקמן רח ע"א] (רמ"ז). ז"ל הזהר ויחי: כל יומא ויומא קלא דכרוזא אשתמע במאתן וחמשין עלמין תנא עלמא חדא אשתמודע לעילא וכד כרוזא נפיק ההוא עלמא מזדעזעא ומתחלחלא נפקי תרין צפרין דאסתלקו מההוא עלמא דמדוריהון תחות אילנא דחיזו דחיי ומותא ביה נפקא חד צפורא לסטר דרומא וחד צפורא לסטר צפונא וחד צפורא כד נהיר יממא וחד כד אתחשך יממא כל חד וחד קרי ומכרזא מה דשמעין מההוא כרוזא, ע"כ. ב' צפרין אלה המה בסוד ב' בנות לבן, הרי הן לאה ורחל (דע"ה ח"ב סג ע"ב). עי' ע"ח שער מב פרק ג', וכן שער מח פרק ב', שב' המוחין דנוקבא דקליל' דאצילות נקראין "שתי צפרים", ועי' ב' צפרין דנוקבא דנגה יניקתם בלילה (ע"ח שער מט פרק ט).

² 1 (לפ"מ).

³ נמקה זלךך אמת, וגורס את המוסגר.

⁴ נמחק זלפ"מ

⁵ מכשכש בעשבא מפריח באוירא (אולי נוסף צמ"מ).

⁶ ה"ס שלהובא הנז' בפ' ויקהל שעל ראש רשעים יחול כשירצו להרים ראש (רח"ו).

⁷ עי' כתבי הגרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים - דף ריח): יש צפור שהוא ידוע, שורש הידעוני שבהן אחיזת כל הקוסמי קסמים. ועי' סנהדרין סה ע"ב: תנו רבנן ידעוני זה המניח עצם ידוע בפיו והוא מדבר מאליו. פי' רש"י: ידעוני המדבר בפיו - כדמפרש בגמרא חיה אחת יש ששמה ידוע, ומכניס ממנה עצם לתוך פיו והעצם מדבר מאליו על ידי כשפים: ⁸ להמשיך כח הדין (רמ"ז).

⁹ לעלות ע דלאה ששרשה באימא ששם סוד הקטרת, וחזר וגחין להמשך השפע (רמ"ז).

¹⁰ נמחק זלךך אמת. אמר (לפ"מ). אמר איהו האס (מ"מ).

¹¹ פירוש לשון בזיון (מ"מ)

<p>איהו¹ אמר מאד² וצפרא אתיב רב³ על שום רב עלאה דאזיל בהו שבועין זמנין צפצפו דא ודא איהו אמר דל וצפרא אמר רב כדן דחיל דכתיב ויגר מואב⁴ מפני העם מאד כי רב הוא רב הוא ודאי⁵</p>	<p>הוא אומר "מאד", והצפור משיבה "רב", על שום הגדול העליון שהולך אתם, שבעים פעמים צפצפו זה וזה, הוא אמר "דל", והצפור אומרת "גדול", ואז פחד שכתוב "ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא", רב הוא בודאי.</p>
<p>ובזיני הרשן (ס"א דקסריא"ל)⁷ דקסדא"ל (נ"א דכשדיאל)⁸ קדמאה אשכחן דצפרא דא הוו עבדין ליה בזמנין ידיעין⁹ מכסף מערב בדהבא רישא דדהבא פומא דכסף גדפוי מנחשת קלל מערב בכספא גופא דדהבא נקודין דנוצי בכסף רגלין דדהבא ושויין בפומא לישן דההוא צפור ידו"ע</p>	<p>ובמיני הכשפים (של קסריא"ל) של קסדא"ל (נ"א של כשדיא"ל), הראשון מצאנו שצפור זו היו עושים לו בזמנים ידועים מכסף מעורב בזהב, ראש מזהב, פה מכסף, כנפים מנחשת מזוקק⁶ מעורבת בכסף, גוף מזהב, נקודות של הנוצות בכסף, רגלים מזהב, ושמים בפה לשון של אותה צפור ידו"ע.</p>
<p>ושויין לההוא צפרא בחלון חד ופתחין כוין לקבל שמשא ובליליא פתחין כוין לסיהרא מקטרין קטרתין ועבדין הרשין ואומאן לשמשא ובליליא אומאן לסיהרא</p>	<p>ושמים אותה צפור בחלון אחד, ופותחים חלונות מול השמש, ובלילה פותחים חלונות ללבנה, מקטרים קטורת ועושים כשפים, ומשביעים את השמש, ובלילה משביעים את הלבנה.</p>
<p>קפה/א</p>	
<p>ודא עבדין שבעה יומין</p>	<p>ואת זה עושים שבעה ימים.</p>
<p>מכאן ולהלאה ההוא לישנא מכשכשא בפומא דההוא צפרא נקדין לההוא לישנא במחטא דדהבא והיא ממללא רברבין¹⁰ מגרמה וכלא הוה ידע בלק בעפור דא (ודאי)¹¹ ע"ד בן צפור¹² ובגין כך המא מה דב"נ אחרא לא יכיל למנדע ולא יכיל למחמי כתיב (תהלים סח כג) אמר יי מבשן אשיב אשיב ממצולות ים אית לן לשוואה לבא למהימנותא דקב"ה דכל מלוי מלי קשוט ומהימנותא סגיא דכיון דמלה אמר כלא אתעביד</p>	<p>מכאן והלאה, אותה לשון מכשכשת בפה של אותה צפור מנקדים את אותה הלשון במחט זהב, והיא מדברת גדולות מעצמה. ובלק היה יודע הכל מצפור זו (ודאי), לכן "בן צפור", ומשום זה ראה מה שאיש אחר לא יכול לדעת ולא יכול לראות. כתוב "אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים", יש לנו לשים לב לאמונת הקדוש ברוך הוא, שכל דבריו דברי אמת, ואמונה רבה, שכיון שאומר דבר, הכל נעשה.</p>

¹ א"ל ישראל לשון שררה ורבנות (מ"מ).

² מצד הטבע (מ"מ).

³ דהיינו בהשגחת הקב"ה נוצחים (מ"מ).

⁴ למה נתיירא מפני דברים ששמעו שבלק היה אומר העם מאד, והצפור משיב לו רב הוא בני ישראל לכן ויקוצו (מ"מ).

⁵ דור המדבר היו מבחי' יעקב שמן החזה ולמטה והיא מקומה של רחל אבל דור זה הוא מבאי הארץ ובלק היה מכוין להגביר כח הדין וחשב שיוכל לעמוד נגד ישראל (רמ"ז).

⁶ עי' יחזקאל (א ז) ורש"י שם.

⁷ כן הוא העיקר דלפ"מ והקמות אחרות נמחק.

⁸

⁹ לא עשו אותם ביום אחד אלא בשעות ידועות (רח"ו).

¹⁰ עי' ספד"צ שזה הולך על א"א ועי' ע"ח שער טנת"א פרק ג שזה הולך על בינה ומקיפים

¹¹ נמחק בדרך אמת, ולפ"מ גורם אתה מוסגל.

¹² כמו בן בליעל בן חכם, שאינו בנו של אחר (רח"ו).

<p>ודא בר נש דחיק לבא ואמר לכמה שנין ולכמה זמנין ישתלם דא דאיהו כך כפום רברבנו דיליה! דכל עלמין מליא יקריה הכי הוא מלוי בר נש זעיר וכל מלוי אינון לפום שעתא הכי הוא לפום שעתא</p>	<p>וזה האיש, דוחק הלב, ואומר לכמה שנים ולכמה זמנים ישתלם, זה שהוא כך כפי גדולתו, שכל העולמות מלאים כבודו, כך זה דבריו. אדם קטן וכל דבריו הם לפי שעה, כך הוא לפי שעה.</p>
<p>אבל בתיובתא ובעותא ובעובדין טבין ובדמעין סגיאין איהו קדישא רב ועלאה על כל עלמא אזהיר נהוריה וקמיט קדושתיה לגביה דב"נ למעבד רעותיה</p>	<p>אבל בתשובה ובבקשה ומעשים טובים ובדמעות רבות הוא קדוש גדול ועליון על כל העולם, מזהיר אורו ומקמטומצמצם קדושתו לאדם לעשות רצונו.</p>
<p>אמר יי' לזמנא דאתי זמין קב"ה לאתערא ולא תבא מבשן² כל אינון דקטלו לון חיות ברא ואכלו לון בגין דאית בעלמא (ס"א אופ הכא מלך הבשן) אתר מותבא דכל חיון רברבן וטורין רמאין וסגיאין וטמירן אלין באלין³ וערוד מדברא תקיפא תמן אהו עוג (בין) ערודי דמדברא הוה ושכיח תמן תוקפא דיליה בגין דהוה מלך הבשן דכל מלכי עלמא לא יכלין לאנחא קרבא ביה בגין תוקפא דבשן⁴ ואתא משה ואנח ביה קרבא</p>	<p>אמר ה', לעתיד לבא, עתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר ולהשיב מבשן כל אותם שהרגום חיות השדה ואכלו אותם, משום שיש בעולם (כמו כן כאן מלך הבשן) מקום מושב של כל חיות גדולות, והרים רמים וגדולים, ונסתרים אלו באלו, וערוד המדבר התקיף שם, הוא עוג (בין) ערודי המדבר היה, ומצוי שם כחו, משום שהיה מלך הבשן שכל מלכי העולם לא יכלו ללחום נגדו קרב, בגלל חוזק הבשן, ובא משה ולחם נגדו קרב.</p>
<p>סיחון סייחא דמדברא הוה סיחון ורחצנו דמואב עליה הוה כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמורי ת"ח בשעתא דחריבו⁵</p>	<p>סיחון, סיח במדבר היה סיחון, ובטחונם של מואב היה עליו, "כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין</p>

¹ פי' שהקב"ה אין סוף לגדולתו, לכך דבר שגוזר אפילו לא יתקיים אלא אחר הרבה שנים כאלו נעשה, והאדם דימין דיליה זעירין לכך רוצה שמיד יהיה הדבר (מ"מ).

² דריש מבשן מבין שן (רח"ו).

³ אלין חיוון רברבין ישנים באלין טורין (רח"ו).

⁴ סוד ר"ש בן נתנאל שהיה בו (רח"ו), עי' שער הגלגולים (הקדמה לו) מרע"ה הרג לעוג מלך הבשן, ובו היה כלול נצוץ נשמת ר"ש בן נתנאל ירא חטא, בקליפה ההיא, ולכן הוא ר"ת בש"ן, וזהו עוג מלך הבשן. ומפני אותו נצוץ קדושה המעורבת בעוג, הנקרא ירא חטא, היה משה מתיירא להרגו, וא"ל הש"ת אל תירא אותו. ואח"כ הנצוץ ההוא היו תלמידו של ריב"ז.

⁵ צריך להקדים מ"ש בל"ת פרשת וירא, בדבר עמון ומואב. ותמצית הענין הוא שידוע שב' ההין דהו"ה הם ב' נוקבין לאה ורחל שכל בניינם הוא מן הגבורות, ומהם יניקת עמון ומואב, דהיינו עמון מן לאה הנקראת (תהלים צ, יז) נוע"ם ה', והוא צירוף עמו"ן בגי' קס"ו ריבוע ס"ג, ומואב היא רחל שכל כחה הוא מסוד אבא כדאמרינן אבא יסד ברתא, וגבורות אבא נקראים חשבון בסוד המחשבה. והנה מוא"ב גי' יר"ד ה"א וא"ו ה"ה שהם האורות, שה"ס האורות המאירות בה' אחרונה דרך זעיר שסודו יה"ו באלפין, ודע שאעפ"י שנאמר שאלו הגבורות הן דאבא אין הכונה דאבא לבד כי גם דאי' באות לתיקון רחל, אבל להיות שאורות אי' טפלים לשל אבא ושל אבא הן בגילוי למטה מן החזה לכן נקראים על שמו מואב. ועוד צריך שתדע שיש שתי בחינות לגבורות הבונות את הנוק', האחת הן רק מבחינת התפשטות דהיינו הארה גרידא דמאירה למטה מאור הגבורות השרשיות ואלו הן י' גבורות מבחינת הארה, ואחר כך חוזרות אלו ה' ועולות למעלה לעורר זווג או"א הנקרא ארנ"ן, ובעלייתם נשאר רושם שלהם והן גם כן י' הרי כ' גבורות, ואחר כך יורדות י' העצמיות והרי כולם ל' גבורות, וברדת אלו האחרונות שהן קדושות מאד וגדול כחן אז נכרתות הקליפות, זהו תמצית הענין, ע"ע. ובו נבאר מאמר זה בס"ד ונאמר כי סיחון גי' קל"ד וכמנין ריבוע שם הנזכר שממנו שורש מואב כזה, יר"ד יר"ד ה"א יר"ד ה"א וא"ו יר"ד ה"ה. ועוד צריך לדעת שעיקר אחיזת קליפת מואב ברחל הוא בזמן שאין בה גבורות העצמיות כי אם כשלא יש רק י' דהארה וי' דרושם, ולכן צא וחשוב ב' פעמים, כנגד ב' בחינות הגבורות, סיחון מוא"ב, ויעלה חשבון, גם כמו"ש, כי משם כוחם מבחינת כפל הנזכר של הגבורות. ולכן גם נמצא סיחון החסר העולה ב' פעמים די"ן, לרמוז לכח אחיזתו משתי בחינות הדין. ומפני זה קראה בכאן קרתא

4 | Page

<p>ישראל קרתא דסיחון כרוזא אתעבר במלכו דשמיא אתכנשו גברין שלטנין על שאר עמין ותחמון מלכו דאמוראה היך אתחרב במלכו</p>	<p>האמורי". בא וראה, בשעה שהחריבו ישראל עיר סיחון, עבר כרוז במלכות השמים, התכנסו גברים ששולטים על שאר עמים וטראו איך מלכות האמורי תחרב במלכות.</p>
<p>בההיא שעתא¹ כל אינון שלטנין דהוו ממנין על שבע עממין אתכנשו ובעו לאהדרא מלכו ליושנה כיון דחמו תקפא דמשה אהדרו לאחורא הה"ד על בן יאמרו המושלים באו חשבון אינון שלטונין ממנין עלייהו דאתכנשו והוו אמרי באו חשבון מאן הוא דין דחריב לה תבנה ותכונן כבקדמתא ותהדר מלכו ליושנה</p>	<p>באותה שעה, כל אותם שליטים שהיו ממונים על שבעה עממים התכנסו ורצו להחזיר מלכות ליושנה, כיון שראו עוצמת משה, חזרו לאחור, זהו שכתוב "על כן יאמרו המושלים באו חשבון", אותם שליטים הממונים עליהם שהתכנסו ואמרו, "באו חשבון", מי הוא זה שהחריבה תבנה ותכונן כבתחילה ותחזור מלכות ליושנה.</p>
<p>כד חמו גבורתא דמשה ושלחובא דמלכו אמרו כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון כיון דכתיב מחשבון אמאי מקרית סיחון דהא קרית סיחון חשבון הוה דכתיב כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי</p>	<p>כשראו גבורת משה ושלחבת המלכות, אמרו "כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון", כיון שכתוב "מחשבון", למה "מקרית סיחון", שהרי קרית סיחון היתה חשבון, שכתוב "כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי".</p>
<p>אלא שלחובא דמלכא שמיא נפק והריב כלא בשעתא דאינון אמרין תבנה ותכונן עיר סיחון סתם ולא אמרו חשבון² דחשיבו דבגין כך יתבני למותבא דאמוראה כדן אתיבו ואמרו לא יכלנא</p>	<p>אלא שלחבת של מלכות השמים יצאה והחריבה הכל, בשעה שאמרו "תבנה ותכונן עיר סיחון" סתם, ולא אמרו "חשבון", שחשבו שבגלל זה תבנה למושבת האמורי, אז השיבו ואמרו, לא יכולים.</p>
<p>מ"ט בגין דכל ארחין ושבילין אסתתמו בתקפא דרב עלאה דלהון אי נהדר ונימא ונדכר חשבון דתבנה הא אש יצאה מחשבון³ אי נהדר ונימא (סתם) קרית סיחון הא להבה יצאה מקרית סיחון ודאי</p>	<p>למה, משום שכל הדרכים והשבילים נסתמו בעוצמת הגדול העליון שלהם, אם נחזור ונאמר ונזכר חשבון שתבנה, הרי אש יצאה מחשבון. אם נחזר ונאמר (סתם) קרית סיחון, הרי להבה יצאה מקרית סיחון ודאי.</p>
<p>כיון דההיא שלחובא דאשא שריא תמן עלה לית מאן דיכיל לה לאהדרא לה ליושנה דהא מכל סטריין לית לן רשו מכאן ולהלאה אוי לך מואב דהא ההוא דהוה מגן</p>	<p>כיון שאותה שלחבת אש שרתה שם עליה, אין מי שיכול לה להחזירה מיושנה, שהרי מכל הצדדים אין לנו רשות. מכאן והלאה, אוי לך מואב,</p>

דיסיחון. ואמר שבשעה שנחרבה כרוזא אתעבר במלכו דשמיא, סוד כרוז² כבר נתבאר בכמה מקומות שה"ס ע"ב קס"א, או"א שהאירו במלכו דשמיא היא רחל, ושבאורה נבנית אז בתיקונה בגבורות הגדולות, ומפני כך ירדה הכנעה אל הקלי' ונשמע הקול ביניהם. אתכנשו גברין וכו', הם שרי שבעים האומות שיראו חרבן אותה קליפה של סיחון שהיתה עצומה, וגם הם יפחדו לעת תמוט רגלם (רמ"ז).

¹ הנה שבע ארצות הם כנגד ז' תחתונות דמלכות, ולפי זה נלע"ד שמואב הוא מבחינת הדעת שהוא השרש שלהם, ולכן היתה כל כך חזקה בעבור יניקתה ממקום קיבוץ הגבורות כולם, ועלה על דעתם של שבעה הממונים שלהיותם מהתפשטות הגבורות בז"ק שיוכלו להתגבר בהתקבצם ביחד לאהדרא מלכו ליושנה (רמ"ז).

² פי' ששינו שמה אולי יצליחו (רח"ו).

³ ושיעור הכתוב ע"כ יאמרו המושלים שהם השרים השולטים על ז' עממין שבא"י בואו חשבון כדי לבנותה ונקרא לה עיר סיחון בשינוי השם וכשראו שלא הועילו אמרו מה נימא כי נהדר ונימא חשבון, הא אש יצאה מחשבון אי נימי עיר סיחון הא להבה יצאה מקרית סיחון וז"ש כי אש יצאה. דאפילו משולטניהון שהפילו שרים של מעלה ושריהם של מטה (מ"מ).

<p>עלך אתבר ובנ"כ מואב כיון דחמו דמגן דלהון אתבר כדין ויגר מואב מפני העם מאד מאי מאד יתיר ממותא</p>	<p>שהרי אותו שהגן עליך נשבר, ומשום זה כיון שראה מואב שמגנו נשבר, אז "ויגר מואב מפני העם מאד", מה זה "מאד" יותר מהמות.</p>
<p>כי רב הוא דהא כדין איהו הוה רב ורב הוה זעיר דכתיב הנה קמן נתתיך בגוים וישראל הוה רב באתר עשו דכתיב ביה ורב מ"ט בגין דחמו דשלטו ישראל עילא ותתא דכתיב את כל אשר עשה ישראל לאמורי אשר עשה ישראל מבעי ליה מאי את כל לאסנאה עילא ותתא</p>	<p>"כי רב הוא", שהרי אז הוא היה גדול, וגדול היה קטן, שכתוב "הנה קטן נתתיך בגוים", וישראל היה גדול במקום של עשו, שכתוב בו "ורב". למה, משום שראו ששלטו ישראל למעלה ולמטה, שכתוב "את כל אשר עשה ישראל לאמורי", היה צריך לכתוב "אשר עשה ישראל", מה זה "את כל", לרבות מעלה ומטה.</p>
<p>עלא דאפילו משלטניהון רברבין ושלטנין דלעילא ואפי' משלטניהון רברבנין ושלטנין דלתתא וע"ד את כל אשר עשה וע"ד כי רב הוא באתר דרב בוכרא קדישא דכתיב בני בכורי ישראל</p>	<p>מעלה שאפילו משליטיהם הגדולים והשליטים שלמעלה, ואפילו משליטיהם הגדולים והשליטים שלמטה, ולכן "את כל אשר עשה", ולכן "כי רב הוא", במקום שגדול בכור קדוש, שכתוב "בני בכורי ישראל".</p>
<p>ואי תימא דקב"ה בעא הכי ולא מן דינא ת"ה עשו קליפה הוה וסטרטא אחרא הוה כיון</p>	<p>ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא רצה כך ולא מן הדין, בא וראה, עשו קלפה היה, וצד אחר היה, כיון</p>
<p>קפה/ב</p>	
<p>דנפק קליפה ואתעבר הא מוחא שכיחא (ס"א שפחה) ערלה קדמאה קאי לבר ברית איהו (ס"א רב ועלאה) ויקירא מכלא ואיהו אתגלי לבתר</p>	<p>שיצאה קליפה והעברה, הרי המח מצוי, (שפחה) ערלה ראשונה עומדת בחוץ, ברית היא (גדולה ועליונה) ונכבדה מהכל, והיא מתגלה אחר כך.</p>
<p>ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו וגו' ר' חייא פתח ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יי' וגו' כמה אית ליה לב"נ לאסתמרא אורחוי בהאי עלמא ולמהך בארה קשוט בגין דכל עובדוי דב"נ כתיבין קמי מלכא ורשימין קמיה וכלהו במניינא</p>	<p>"ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו וגו'", רבי חייא פתח, "ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו'", כמה יש לו לאדם לשמור דרכיו בעולם הזה וללכת בדרך אמת, משום שכל מעשי האדם כתובים לפני המלך ורשומים לפניו, וכולם במנין.</p>
<p>נטורי תרעי קיימין וסהדין קיימי ותבעי דינא תריסין ודיינא קיימא לקבלא סהדותא ואינזן דטענו טענתא ברחשן ולא ידיע אי יהבון מימינא ואם ישמאלון משמאלא</p>	<p>שומרי השערים עומדים ומעידים, עומדים ותובעים דינים חזקים, והדיין עומד לקבל עדות, ואותם שטוענים טענות מרחשים ובשקט, ולא יודעים אם ילכו מימין אם ישמאלו משמאל.</p>
<p>דהא כד רוחי בני נשא נפקי מהאי עלמא כמה אינזן מקטרגין דקיימין קמיהו וכרוזין נפקין הן לטב הן לביש כפום מה דנפיק מן דינא דתניא בכמה דינין אתדן ב"נ בהאי עלמא בין בחייו בין לבתר דהא כל מלוי בדינא אינזן וקב"ה תדיר ברחמנו ורחמוי על כלא ולא בעי לדיינא בני נשא כפום</p>	<p>שהרי כשרוחות בני אדם יוצאות מהעולם הזה, כמה הם מקטרגים שעומדים לפניהם והכרוזים יוצאים הן לטוב הן לרע כפי מה שיוצא מהדין, ששינונו בכמה דינים נדון האדם בעולם הזה, בין בחייו בין אחר כך, שהרי כל דבריו הם בדין, והקדוש ברוך הוא תמיד ברחמנות, ורחמיו על הכל,</p>

<p>עובדיהון דהכי אמר דוד אם עונות תשמר יה יי מי יעמוד¹</p>	<p>ולא רוצה לדון בני אדם כפי מעשיהם, שכך אמר דוד "אם עוונות תשמר יה אדני מי יעמוד".</p>
<p>הכא אית לאסתכלא כיון דאמר אם עונות תשמר יהויה אמאי יי² (ד"א אדני) אלא תלת דרגין דרחמי אדכר דוד הכא אם עונות תשמר יה אם חובין סניאו עד דסלקין לעילא לגבי אבא ואמא הא יי (ד"א אדני) דאיהו רחמי ואי שמא דא אע"ג דאיהו רחמי יתער בדינא וכל דרגין אסתמו בדינא דרגא חדא אית דנהדר לגביה דכל אוותין מניה נפקין איהו יחוס עלן ומאן איהו מי מ"י יעמוד ודאי</p>	<p>כאן יש להתבונן, כיון שאמר "אם עוונות תשמר יה" למה ה' (אדני). אלא שלש דרגות רחמים הזכיר כאן דוד, "אם עוונות תשמר יה", אם רבים העוונות, עד שעולים למעלה, לאבא ואמא, הרי ה' (אדני) שהוא רחמים, ואם שם זה, אף על גב שהוא רחמים יתעורר בדין, וכל הדרגות נסתמו בדין, דרגה אחת יש לחזור אליה, שכל הרפואות יוצאות ממנה, היא תחוס עלינו, ומי היא "מ"י", "מ"י יעמוד"</p>

¹ בישראל הנאמר עליהם (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו, הנה הם גורמים במעשיהם למעלה למעלה, וכמ"ש ב"זוה"ק (ויקרא שם ח ע"א, ופ' בלק קפה ע"ב, ובפ' האזינו רצו ע"א וע"ב, ובכ"מ בזוה"ק רבו מלספר) (דע"ה ח"ב ב ע"ד), והרי לנו דמטי חובין גם בהג"ר דאצילות (דע"ה ח"ב צד ע"ב). ידוע מיחוד היודין והוויין, שג' פעמים אה"ה (שמות ג, יד) נאמרו למשה רבנו ע"ה, הם א' בבניה דעתיק ובתוכה נסתם החכמה שלו, ב' במצחא דא"א, ג' במצחא דאר"א. ועוד ידוע שגם בא"א וכל שכן באר"א היה התפעלות בעת מיתת מלכין קדמאין, אשר על כן יש כח לפגם להעלים אפילו אור אריך כנודע מחטא אדה"ר, ונזכר בשער הקליפות. והנה דוד המלך ע"ה התחיל ממטה למעלה, ואמר שאם ח"ו רבו העוונות עד שעלו עד דעת דאר"א דאינון י"ה, וגם סוד המוחין שלהם ה"ס י"ה כנודע מדרוש (שמות כז, יד) חמש עשרה קלעים, ואמר שאם אין כח באר"א להכפות הדינין הרי אדני"י שהוא הרחמים, וה"ס דיקנא קדישא, שזה כחו להכפותם מפני שנעשה מבירורי המלכים, ושרשו ממוחא סתימאה, ששם סוד בוצינא דקרדינותא, ואין הדינין נכפין אלא בשרשם, ולהיות מבחינת המלכים נרמז בשם אדני"י. ועוד דאיתא בע"ח ש"ב אותיות אדני"י הם ב"ג תיקונים. ועוד אני אומר שידוע מכונת י"ג מדות שהלא הדיקנא ה"ס ג' הויות, ומכל הויה"ה (נ"א ומכלל ה"ט' ספירות) יוצאים שמות מחולפים, ואין אני עתה בביאורם רק לומר שמה' אחרונה יוצא שם אדני"י, ואם תחלק י"ב אותיות הויה"ה כל אחת במדתה תמצא שג' ההין אחרונים שבג' הויות הם מכונים למדות ארך נוצר ח'סד ונ'קה, שר'ת שלהם עולה בכיוון אדני"י. ועל כל זה איתא בסוד ג' עלמין בפ' האדרא, שדעת דאריך שהוא מצחו שבו נעלם יסוד עתיק יומין, הנה החו"ג שלו הם מתפשטים בדיקניה ואחר כך מתפשטים בגופיה, וה"ס אל"ף, היינו ב' פעמים ת"ק בסוד הכתפים, ושם שורש חו"ג דאבא, ושהם ב' פעמים י"ה כזה יו"ד ה"י יו"ד ה"ה העולים אדני"י, וזה סוד (סד) (תהלים קל, ג) אם עוונות תשמור י"ה, דהיינו דעת דאר"א, הא אדני"י, שהוא הדיקנא שייסודו מדעת אריך (רמ"ז).

² לכאורה יש לתמוה במ"ש הא ה' דאיהו רחמי כי הרי בפסוק הזה אינו מוזכר אלא שם אדני באלף דלת נו"ן יו"ד שהוא דין ולא רחמים ואמנם זה יובן במ"ש בפ' נשא דקמ"ו ע"ב בר"מ בברכת כהנים בענין שם אדנות הנקרא יחוד וגם ביארתי זה בפירוש ברכת כהנים כי שם אדני"י במילואו הוא רחמים כי הוא י"ב אותיות ועם השם עצמו הרי י"ג כמנין י"ג תיקוני דיקנא דאריך אפין ושם זה הוא בעולם הבריאה. וזהו כונת הפסוק אם גברו העוונות עד שם י"ה שהם אבא ואימא הנה אדני שהוא רחמים יכפר עלינו ויעמוד לנו ואם גם שם הזה יגביר עליו כח הדין להיותו שם אדנות הנה מ"י שהיא הבינה יעמוד לנו (שער מאמרי רשב"י). הנה בפ' (במדבר ו כו) ישא ה' יש בו כ"ה אותיות ובהם תכוין להוריד שפע ע"י ב' שמות מ"ה דאלפין ואדני"י אשר יש בהם כ"ב אותיות ועם ג' מוחין הנמשכין אל הנוק' הם עתה כ"ה אותיות כמנין כ"ה אותיות שבפ' ישא וכו' הנה שם אדני"י בבחי' מילוי שהוא בדיקנא דא"א כנז' כי הפשוט הוא במלכות היאך יוכל לעמוד כי מאחר ש"ה שהם א"ו"א שהם עליונים מאדני"י פשוט שלא יוכל לעמוד אבל הטעם הוא כמ"ש כי כאן מדבר בשם אדני"י במילוי שהוא בדיקנא עלאה דא"א והוא למעלה מא"ו"א כנודע כי י"ה דהיינו א"ו"א הם למטה מהדיקנא ושם אדני"י במילוי הוא בדיקנא עצמה החופפת על א"ו"א כנזכר באד"ז. פי' אחר כבר בארנו בברכת כהנים ענין פי' זה והנה כאן מקומו. ויש להקשות והוא כי בפ' כתיב אדני"י ובזוהר דרש הויה כמ"ש ואי שמא דא אע"ג דאיהו רחמי וכו' וזה פי' כי שם אדני"י אשר בו במילוי י"ב אותיות וע"ה עם נגד י"ג ת"ד עלאה דא"א והוא בבחי' רחמי ושם אדני"י זה במילוי הוא למעלה מא"ו"א והוא בבריאה וזהו ואי שמא דא אע"ג דאיהו רחמי יתער בדינא ר"ל אתער בינה לת"ת מי יעמוד ר"ל בינה הנקרא מ"י. (זהר הרקיע).

<p>מ"י ירפא לך (כד"א (איכה ב &) כי גדול כים שברך מ"י ירפא לך) וע"ד יה יי (ד"א אדני) אי אלין שמהן יסתמון מנן מ"י יעמוד דכל ארחין דתיובתא (ס"א ורחמי) פתיחן מניה Q</p>	<p>בודאי. "מ"י ירפא לך" (כמו שנאמר "כי גדול כים שברך מי ירפא לך") ולכן יה ה' (אדני), אם השמות הללו יסתמו מאתנו, מ"י יעמוד, שכל דרכי התשובה (ורחמים) פתוחים ממנה.</p>
<p>ת"ח יהושע בן יהוצדק צדיק גמור הוה גברא דהוה עאל לפני לפנים דעיילוהו למתיבתא דרקיעא אתכנשו כל בני מתיבתא תמן לעיינא בדנייה וכך ארחוי דההוא (בני) מתיבתא דרקיעא כד עיילי ליה לדינא כרווא נפיק ואכרזי כל בני מתיבתא עולו לאדרא טמירא ובי דינא מתכנשי</p>	<p>בא וראה, יהושע בן יהוצדק היה צדיק גמור, גבר שהיה נכנס לפני ולפנים שהכניסוהו לשיבת הרקיע, התכנסו כל בני הישיבה שם לעיין בדינו, וכך דרכי אותה (בני) ישיבת הרקיע, כשמכניסים אותו לדין הכרוז יוצא, ומכרזי כל בני הישיבה, הכנסו לגורן הנעלם ובית הדין מתכנס.</p>
<p>וההוא רוחא דבר נש סלקא ע"י דתרי ממנן כיון דעאל קריב לגבי חד עמודא דשלהובא מלהטא דקיים תמן Q ואגלים ברוחא דאורא דנשיב בההוא עמודא וכמה אינון דסלקין לון תמן Q בגין דכל אינון דמשתדלי באורייתא ומחדשי בה חדושין מיד אכתוב לגבי בני Q מתיבתא אינון מלין כדין כל אינון בני מתיבתא אתאן למחמי ליה אינון תרין ממנן נפקין וסלקין ליה לההוא מתיבתא דרקיעא מיד קריב לגבי ההוא עמודא דאגלים תמן</p>	<p>ואותה רוח האיש עולה על ידי שני ממונים, כיון שנכנס קרב אל עמוד אחד של שלהבת לוהטת, שעומדת שם, ומתגלם ברוח האויר, שנושב באותו עמוד, וכמה הם שמעלים אותם לשם, משום שכל אותם שעוסקים בתורה ומחדשים בה חדושים, מיד נכתבים הדברים אל בני הישיבה, ואז כל בני הישיבה באים לראותו, אותם שני ממונים יוצאים ומעלים אותו לאותה ישיבת הרקיע, מיד מתקרב אל אותו עמוד שמתגלם שם.</p>
<p>עאל למתיבתא וחמאן ליה אי מלה כדקא יאות זכאה איהו כמה עטרין מנצצן מעטרין ליה כל בני מתיבתא ואי מלה אחרא הוה ווי ליה לההוא כסופא דחיין ליה לבר וקאים גו עמודא עד דעיילי ליה לדינא רחמנא לשיזבן</p>	<p>נכנס לשיבה, ורואים אותו, אם הדבר כראוי, אשרי הוא כמה עטרות נוצצות מעטרים אותו כל בני הישיבה, ואם דבר אחר היה, אוי לאותה בושה דוחים אותו החוצה, ועומד תוך העמוד עד שמעלים אותו לדין, הרחמן יצילנו.</p>
<p>ואית אחרנין דסלקין לון תמן כד קב"ה בפלוגתא בבני מתיבתא ואמרי מאן מוכח הא פלוני דאוכח מלה כדין סלקין ליה תמן ואוכח ההוא מלה בין קב"ה ובין בני מתיבתא ואית אחרנין דסליקין לון תמן לדינא ודיינין ליה תמן לבררא לון וללבנא לון</p>	<p>יש אחרים שמעלים אותם לשם, כשהקדוש ברוך הוא במחלוקת עם בני הישיבה ואומרים מי מוכיח, הרי פלוני הוכיח הדבר, אז מעלים אותו לשם ומוכיח אותו הדבר, בין הקדוש ברוך הוא ובין בני הישיבה, ויש אחרים שמעלים אותם שם לדין, ודנים אותו שם לבררם וללבנם.</p>
<p>א"ל ר' יוסי א"ה בלא דינא אתפטר בר נש ואסתלק מהאי עלמא! ואי בדינא אסתלק</p>	<p>אמר לו רבי יוסי, אם כך בלי דין נפטר אדם ומסתלק מהעולם הזה,</p>

¹ נרא' כי ר' חייא סובר שמעלין את האדם למתיבתא דרקיע למידן יתיה תמן והקשה ר' יוסי כי לפ"ז נראה שבשעת פטירתו לא עיינו בדיני' אם צדיק אם רשע והשיב א"ל הכי אוליפנא וכו' הוצרך ר' חייא מחמת קושיא זו להשען על הקבלה שבידו להיותו תרוץ דוחק קצת. והוא כי כבר

<p>אמאי אתרן זמנא אחריןא א"ל הכי אוליפנא והכי שמענא דהא ודאי בדינא אסתלק ב"נ מהאי עלמא אבל עד לא ייעול למחיצתהון דצדיקיא סלקי ליה לדינא ותמן אתרן בההוא מתיבתא דרקיעא</p>	<p>ואם בדין הסתלק, מדוע נדון פעם אחרת. אמר לו כך למדנו, וכך שמענו, שהרי ודאי בדין הסתלק האדם מהעולם הזה, אבל עד שלא יכנס למחיצת הצדיקים מעלים אותו לדין, ושם נדון באותה ישיבת הרקיע.</p>
<p>ותמן קיימא ההוא ממנא דגיהנם לאסטאה זכאה איהו מאן דזכי מן דינא ואי לאו ההוא ממנא דגיהנם נטיל ליה בשעתא דמסרין ליה בידי ומקלע ליה מתמן לתתא כמאן דמקלע אבנא</p>	<p>ושם עומד אותו ממונה הגיהנם להשטין, אשרי מי שזוכה בדין, ואם לא אותו ממונה הגיהנם לוקח אותו, בשעה שמוסרים אותו בידי, ומקלע אותו משם למטה, כמו שקולע אבן</p>
<p>קפוא</p>	
<p>בקרטיפא (ס"א בקוספתא) דכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע וגו' ושדי ליה לגיהנם וקביל עונשיה כפום מה דאתרן</p>	<p>בקלע (בכף הקלע) שכתוב "ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע וגו'", וזורקו לגיהנם, ומקבל ענשו כפי מה שנדון.</p>
<p>ת"ח ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך וגו' דסליקו ליה לדינא גו ההוא מתיבתא דרקיעא בשעתא דאתפטר מהאי עלמא עומד לפני מלאך יי' דא הוא ההוא נער¹ ריש מתיבתא דאיהו חתיך דינא על כלא</p>	<p>בא וראה "ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך וגו'", שהעלוהו לדין לתוך אותה ישיבת הרקיע, בשעה שנפטר מהעולם הזה עומד לפני מלאך ה', זהו אותו נער, ראש הישיבה, שהוא חותך דין על הכל.</p>
<p>והשטן מאי והשטן ההוא דממנא על נפשתיא בגיהנם דתיאובתיה למיסב ליה ותדיר קיימא ואמר הב הבו חייבין לגיהנם לשטנו לאדכרא חובוי כדין ויאמר יי' אל השטן יגער יי' כך השטן ויגער ה' כך תרין גערות אמאי אלא חד לדומה וחד לההוא דנפקא מגיהנם² דקיימא תדיר לאסטאה</p>	<p>והשטן, מי זה והשטן, אותו ממונה על הנפשות בגיהנם, שתאותו לקחתו, ותמיד עומד ואומר "הב הב", "תנו רשעים לגיהנם". "לשטנו" להזכיר חטאיו, ואז "ויאמר ה' אל השטן יגער ה' כך השטן ויגער ה' כך", שתי גערות למה, אלא אחד לדומה, ואחד לאותו שיוצא מגיהנם שעומד תמיד להשטין.</p>
<p>ת"ח ההוא שטן עלאה נחית כמה דאוקמוה דאנלים בדיוקנא דשור וכל אינון רוהין בישין דאתדנו לאעלא בגיהנם לחיך לון ברנעא חדא וחטף לון ונחית ויהב לון לדומה לבתר דבלע לון ודא הוא דכתיב ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור דאשתמודע השור דקיימא לביש על כל בני</p>	<p>בא וראה, אותו שטן עליון יורד כמו שפרשוהו, שהתגלם בדמות שור, וכל אותן רוחות רעות שנדונו להיכנס לגיהנם לוחך אותן ברגע אחד, וחוטפן ויורד ונותנן לדומה, לאחר שבולעם, וזהו שכתוב "ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור" [השור] הנודע, השור שעומד לרע על כל בני</p>

ידעת כי בעת מיתת האדם דנין אותו אם זכויותיו מרובין או להיפך ולא די דין זה שיכניסוהו ע"י דין זה לג"ע כי צריך לדון אותו לנקותו מעוונותיו לזה חוזרין לדונו פעם ב' לראות ולעיין איזה ניקוי צריך ולהכניסו במחיצת הצדיקים כי להיות שראו עוונותיו מרובין נפטר ומת. אמנם אח"כ חוזרין ודנין אפרטי הניקוי הצריך לו כמ"ש בעה"ח בדרוש קטנות ממרח"ו זלה"ה (זהר הרקיע).

¹ בכאן פירש הזוהר שמלאך ה' הוא מט"ט ובפרשת שלח לך דף קס"ט ע"ב. פירוש מלאך ה' הוא מלכות ובפרשת פנחס דף ר"ד ע"א פירוש מלאך הוא מלאך הממונה על גהינם (מ"מ).

² פירוש והוא גדול מדומה כדבסמוך (מ"מ).

<p>עלמא את ירק השדה אינון רוחין דבני נשא דאינון ירק השדה השדה ההוא שדה דאשתמודע</p>	<p>העולם, "את ירק השדה" אותן רוחות בני אדם שהם ירק השדה, השדה, אותו השדה הידוע.</p>
<p>א"ר יוסי א"ה חכים הוה בלק א"ל ודאי והכי אצטריך ליה למנדע כל ארחוי דההוא שור ואי לא ידעי להו לא יכיל למעבד חרשוי וקסמוי א"ר יוסי ודאי הכי הוא ויאות אמרת ותוקפי דההוא שור מכי מכריזו על התבואה (כאן חסר) כל אינון יומין דמכריזין וכל יומין דמכריזי על רוחיהון דבני נשא ואינון יומי ניסן ויומי תשרי והא אתמר (כאן מתחיל זהר אלה הדברים כי שם שייך ינוקא דפ' בלק)</p>	<p>אמר רבי יוסי, אם כך בלק היה חכם. אמר לו בודאי, וכך הצטרך לדעת כל דרכי אותו השור, ואם לא יודע אותם, לא יכול לעשות כשפיו וקסמיו. אמר רבי יוסי ודאי כך הוא, ונאה אמרת, וכח אותו השור מכאשר מכריזים על התבואה, כל אותם ימים שמכריזים, וכל הימים שמכריזים על רוחות בני אדם, והם ימי ניסן וימי תשרי והרי נתבאר.</p>
<p>רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך, הגיעו לאותו מקום של כפר סכנין, שהיה שם רב המנונא סבא. התארחו אצל אשתו, שהיה לה בן אחד קטן, וכל היום היה בבית הספר, אותו יום עלה מבית הספר ובא הביתה, ראה את אותם החכמים, אמרה לו אמו, התקרב לגברים העליונים הללו ותרויח מהם ברכות, קרב אליהם, ועד שלא קרב חזר לאחור, אמר לאמו איני רוצה לקרב אליהם, שהרי יום זה לא קראו קריאת שמע, וכך למדוני, כל מי שלא קרא</p>	<p>רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך, הגיעו לאותו מקום של כפר סכנין, שהיה שם רב המנונא סבא. התארחו אצל אשתו, שהיה לה בן אחד קטן, וכל היום היה בבית הספר, אותו יום עלה מבית הספר ובא הביתה, ראה את אותם החכמים, אמרה לו אמו, התקרב לגברים העליונים הללו ותרויח מהם ברכות, קרב אליהם, ועד שלא קרב חזר לאחור, אמר לאמו איני רוצה לקרב אליהם, שהרי יום זה לא קראו קריאת שמע, וכך למדוני, כל מי שלא קרא</p>

1 שני חכמים אלה ע"ה להיותם בחינת חו"ג כנז"ל בריש האדרא, והם בסוד חסדים הסתומים, לכן אין מעלתם כשל הינוקא שהוא משרש יסוד אבא וסתנום הוא מאד בין הזרועות (רמ"ז).
 2 סוד חכמת ינוקא זה ושאר ינוקי הנזכרים בזוהר, הוא מפני שכבר היו פעם אחת בעולם וזכו לנר"ן, ואחר כך הוצרכו לחזור לאיזה תיקון, ואז נכנסו בהם כל הנר"ן יחד בזמן קטנותם, ולכן היו חכמים מופלאים, וכ"כ בדרוש אחר של הגלגולים (ספר הגלגולים יב). וז"ש לקמן קצ"א ב' שזה הינוקא הוה בדעתא שלים, ור"ל שהיו מוחיו שלמים, ועיין עוד מה שכתבתי ריש משפטים צד ע"ב (רמ"ז).

3 זו הוראה על גודל נשמתו שסתם תינוק בורח מבית הספר, כי להיותו מבחינת הקטנות שולט בו יצה"ר, מה שלא היה כן בתינוק זה שהיה מסוד הגדלות (רמ"ז).
 4 נראה דרוח ה' נוספה בו להודיעו מעלת האורחים שבאו לביתו ולכן יצא ובא לביתו (רמ"ז).
 5 אפשר שירמוז שהציץ בפניהם ולא נתחשבו בעיניו עד ששאל אמו (רמ"ז).
 6 וכלומר דע שהם מהיכלו של רשב"י שהם מסוד פרצוף החסדים וראויים הם לברכה, וכל שכן שהם גדולים בחסידות (רמ"ז).

7 אבל תפילה לא קאמר מפני שהיתה תורתם אומנותם ופטורים מתפילה אך לא מקריאת שמע. ונלע"ד שטעם הדבר הוא מפני שעיקר התפילה הוא באצילות ולהמשיך מוחין דאבא, ולכן העוסק בתורה פטור ממנה מפני שהתורה היא באבא. ונראה דגמרא דייק דוקא כרשב"י וחביריו, דקשה דאטו לא היו חכמי ישראל אחרים שהיתה תורתם אומנותם, אלא דלאו כולי עלמא קבלה גמירי, וכמו שמצינו כמה חכמים שלא היו חכמים בקבלה, אך רשב"י וחביריו בני ישיבתו כל לימודם, היה על דרך הסוד והוא בתוכיות האצילות שעיקרה באבא. אבל קריאת שמע הוא בר"ק דגדלות אי', וצריך לומר שאם [לא] ימשיכם לא יועיל בתורתו להמשיך היותר גדולים (רמ"ז).

8 שהוא רביע היום, שהוא זמן המסוגל לכללות העולם להמשיך המוחין, ואם עבר זמן זה שוב אין לו חלק בקדושה הנמשכת על רמ"ח איברים, ולכן נבדל מן הקדש והיה לחרם, מצאתי כתוב שיובן במ"ש במדרש רות שאדה"ר מריח בק"ש שאדם קורא ורואה אם חסר ממנה איזו תיבה. וטעם היותו תלוי בריח הוא במ"ש פרשת פנחס דף רל"ג ב', שה' תיבות של פרשת שמע הם ה' עלין

	קריאת שמע בעונתה הוא בנדוי כל אותו היום.
שמעו אינן ותוהו ארימו ידיהו ובריכו ליה אמרו ודאי הכי הוא וימא דא אשתדלנא בהדי חתן וכלה דלא הוה לון צרכיהו והו מתאחרן לאזדוגא ולא הוה ב"נ לאשתדלא עליהו ואנן אשתדלנא בהו ולא קרינן ק"ש בעונתיה ומאן דאתעסק במצוה פטור מן המצוה אמרו ליה ברי במה ידעת א"ל בריחא דלבושייכו ידענא! כד קריבנא לגבייכו תוהו יתבו נטלו ידיהו ובריכו רפתא	שמעו הם ותמהו, הרימו ידיהם וברכוהו, אמרו ודאי כך זה, ויום זה השתדלנו יחד עם חתן וכלה שלא היו להם צרכיהם, והיו מתאחרים להזדווג, ולא היה אדם שיעסק עליהם, ואנו השתדלנו בהם, ולא קראנו קריאת שמע בעונתה, ומי שעוסק במצוה פטור מהמצוה. אמרו לו, בני איך ידעת, אמר להם בריח לבושכם ידעתי כשקרבתני אליכם, תמהו, ישבו, נטלו ידיהם וכרכו פת.
ר' הודה הו ידוי מלוכלכן ונטיל ידוי ובריק עד לא נטיל א"ל אי תלמידי דרב שמעיה חסידא אתון לא הוה לכו לברכא בידימ מוזהמות ומאן דבריק בידימ מוזהמות חייב מיתה	רבי יהודה היו ידיו מלוכלכות, ונטל ידיו וברך. טרם שנטל אמר לו, אם תלמידי רב שמעיה החסיד אתם, לא היה לכם לברך בידימ מוזהמות, ומי שמברך בידימ מוזהמות חייב מיתה.
פתח ההוא ינוקא ² ואמר בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו' ילפינן מהאי קרא דמאן דלא חייש להאי ויתחזי קמי מלכא בדין מוזהמן חייב מיתה	פתח אותו תינוק ואמר "בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו'", למדנו מפסוק זה שמי שלא חושש לזה, ויתראה לפני המלך בידימ מוזהמות, חייב מיתה.
מ"ט בגין דידי דב"נ ³ יתבין ברומו של עולם אצבעא חדא ⁴ אית בידא דב"נ ואיהו	למה, משום שידי האדם יושבים ברומו של עולם, אצבע אחת יש ביד האדם והיא האצבע שהרים משה.

דשושנה שהיא בעלת הריח, ועוד שרמ"ח מצוות יש להן רמ"ח מיני ריח. ואמר הינוקא שכל מיני ריח היה מריח בלבושם חוץ משל ק"ש, עכ"ל (רמ"ז).

¹ פירש מורינו ז"ל שיובן במ"ש הרב רמ"ח תיבות יש בק"ש נגד איברי האדם וכשישן האדם ומסתלקת נשמתו מגופך נכנסים ברמ"ח איברי רמ"ח איברי הקליפה. ואחר שניעור אפילו יעסוק בתורה ויעשה כמה מצות'אין הטומאה הנזכר יוצאת מרמ"ח איבריו עד שקורא ק"ש וסגולת ק"ש שבכל תיבה שהוא קורא מפנה הטומאה מאבר אחד מאיבריו. והאברים הנזכר' כיון שלא קראו ק"ש עדיין הקליפה לא יצאה מרמ"ח איבריהם אעפ"י שעשו מצות חתן וכלה שפטורים מק"ש. וז"ש בריחא דלבושייכו שהריח ריח הקליפה בגופם עכ"ל מורינו ז"ל: אבל לקמן דף קפ"ח ע"א אמר בריחא דלבושייכו ידענא דעמון ומואב מתגרי בכו ושם לא שייך האי טעמא: ונלע"ד שכל מעשה האדם נרשם רוחנייתו בגופו וז"ש כאן בריחא דלבושייכו שהוא הגוף מלבוש הנשמה שבו נרשם ענין זה שלא קראו ק"ש וכן לקמן שהיו עסוקין בעמון ומואב נרשם בגופם ג"כ. נטלו ידיהו נטילה ראשונה לאכול פת (מ"מ).

² להיותו בנו של רב המנונא סבא כדאיתא לקמן, לכן הקדים בסוד ה' חסדים וה' גבורות, כי ידוע שרב המנונא היה ניצוץ משה רבנו ע"ה, וה' בריחים סודם ה"ח וה"ג (רמ"ז).

³ הכונה שסתם שתי הידים הן מושרשות בבניה בסוד ה"ח וה"ג שהם ביסודה, וידוע שבה סוד מילוי המילוי דהו"ה כנזכר אצל חילוק ג' חלוקות דמ"ב בכח"ב, ומילוי דמילוי י"ה הוא י"ד אותיות, וכן הוא בשל י"ה. ולהיות שעיקר מושב יסוד אי' הוא בדעת ז"א לכן אמר שהן ברומו של עולם, כי דעת רומו של ר"ק שה"ס עולם. ועוד ירמוז מ"ש מספר אוצרות חיים בענין בניינה של לאה בסוד הגבהת ידי זעיר, שמשם האור חוזר למוחין ולבנות את לאה, והיא נקראת רומו של עולם, וכמ"ש על מדרש רז"ל יעקב משמש במרום, והיא על ראש רחל (רמ"ז).

⁴ מבואר הוא שהוא הנקרא אמה, והיא בסוד הת"ת, ומשה הרימו כאשר נלחם עם עמלק שהוא מסיגי הדעת, וכנזכר אצלי בענין שור וחמור כלבא בישא נפיק מתרווייהו. ועוד י"ל שהרמתו הוא שייחדו עם הדעת העליון דז"א (רמ"ז).

<p>אצבעא דארמ' משה כתיב ועשית בריחים עצי שמים¹ חמשה לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית, וכתוב "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה"</p>	<p>כתוב "ועשית בריחים עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית", וכתוב "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה".</p>
<p>ואי תימא דההוא בריח התיכון אחרא הוא דלא הוה בכללא דאינון חמשה לאו הכי אלא ההוא בריח התיכון מאינון חמשה הוה תרין מכאן ותרין מכאן וחד באמצעיתא הוא הוה בריח התיכון עמודא דיעקב רזא דמשה</p>	<p>ואם תאמר שאותו בריח התיכון הוא אחר שלא היה בכלל אותם חמשה, לא כך, אלא אותו בריח התיכון היה מאותם חמשה, שנים מכאן, ושנים מכאן, ואחד באמצע. הרי היה בריח התיכון, עמוד יעקב, סוד משה,</p>
<p>קפ/ב</p>	
<p>לקבל דא חמש אצבעא² בידא דבר נש והבריח התיכון באמצעיתא רב ועלאה מכלא³ ביה קיימין שאר אחרנין⁴</p>	<p>כנגד זה חמש אצבעות ביד האדם, והבריח התיכון באמצע, גדול ועליון מהכל, בו עומדים שאר האחרים.</p>
<p>ואינון חמש בריחין דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהו וברית קדישא⁵ אתער (ס"א אתגזר⁶) בחמש אצבען דידא⁷ ומלה (נ"א סתימא) תימא הוא על מה דאמרת וע"ד כל ברכאן דכהנא באצבען תליין פרישו דידא דמשה⁸ ע"ד הוה</p>	<p>והם חמשה בריחים שנקראים חמש מאות שנים שהולך בהם עץ החיים, וברית קודש מתעורר (נמול) בחמש אצבעות היד, ודבר (נסתר) תימא הוא, על מה שאמרת, ולכן כל ברכות הכהן תלויות באצבעות, ועל זה היתה</p>

¹ דע כי א"ו מלבישין א"א, פרקין עליונים דידי' הם ג"ר שניים ג' אמצעיים אחרונים ג' תחתונים בא בריח התיכון א' הנקרא הא' שממשיך לגרון הב' והג' שמתקבץ שם האור ואח"כ מתחלק לה' אצבען וכשמגביה א"א את ידיו מתקבץ האור ועולה למעלה. וז"ס מ"ש (שמות יז יא) והיה כאשר ירים משה את ידיו כוונתו להסיר חיות עמלק שהיה יונק מן הדעת בסוד (במדבר כא א) ראשית גוים עמלק שהוא הדעת כנודע (זהר הרקיע).

² נלע"ד שיכוין למה שכבר התחלתי לומר לעיל כי האצבע הנקראת קמיצה הוא כנגד חסד, וס"י (ויקרא ה, יב) וקמץ הכהן, והזרת הוא נצח שהוא למטה ממנו, והנקרא אצבע הוא גבורה (שמות ח, טו) אצבע אלקים הוא, והגודל הוא כנגד אשר תחתיה הוא ההוד, ולפי שמסתמא ההוד הוא לנקבה דאיהי בהוד לכן הוא מופרש ושפל מן האחרים. וגם כי בריש פרשת יתרו כתבתי סוד אחר בסדר האצבעות, הרבה פנים לתורה, כי הלא תמצא בשער התפילין פ"ד בסוד האצבעות כי עד נצח הוא לבחינת זעיר לבדו וההוד הוא לנקבה, ומ"ש בפרשת יתרו הוא בבחינת סדר התפשטות הח"ג בחגתנ"ה מחסד לגבורה, אבל בכאן עסקינן בבחינת עמידתם וקומתם, והוא נכון ולפי מה שנז"ל שהמשכן כולו הוא בציור (נ"א בסוד) אדם מושכב, והוא על דרך מ"ש באדם ישר בדרוש ציור העולמות (רמ"ז).

³ זהו אמה, וה"ס הת"ת שהוא גדול מכל השאר בין באורך בין ברוחב, והוא עליון מכולם שראשו בדעת, ולכן אמר ביה קיימין שאר אחרנין, שהרי כולם מושרשים בדעת. אי נמי ירמוז לענין אחר והוא מ"ש בזוהר הרקיע ריש פרשת ויקרא, שיש בת"ת כללות ח"ג נ"ה בסוד ארבע חיות הקדש, עיי"ש. והוא מ"ש כאן ביה קיימין שאר אחרנין (רמ"ז).

⁴ שהוא ת"ת שכל הספירות בו שלכן נק' ת"ת ע"ש שהוא באמצעות כולם וכל שאר הענפים מסתעפים ממנו (רח"ו).

⁵ תיכף שהאצבעות נוגעים במילה מתעורר לזווג כי הה"ג האלו מעוררים הזווג בסוד חמום האש הצפוני (רח"ו), דע כי ז"ס מ"ש רז"ל יד לאמה תקצץ כי בהושטת יד למילה שביד ה' אצבעות שהם סוד ה' אותיות מנצפ"ך הה"ג אשר הם המעוררים לזווג כי הה"ג תמיד מעוררים בסוד חמום בסוד (ש"ה ב ו) שמאלו תחת לראשי ואח"כ יורדין הה"ח בסוד וימינו תחבקני (זהר הרקיע).

⁶ כמ"ש (תענית כט. וש"מ) אתם בכיתם בכיה כו'. וכמ"ש וישא ידו להם להפיל אותם במדכר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם כו' (יהל אור).

⁷

⁸ כדי שלא ינקו החיצונים מהאצבעות ומהצפרנים מאורות הח"ג הבוקעים שם כמ"ש בדורש לאה (רח"ו).

<p>אי כל דא אית בהו לית דינא למהוי בנקיו כד מברכינ בהו לקב"ה בגין דבהו ובדונמא דלהון מתברך שמא קדישא וע"ד אתון דחכמיתו טובא היך לא אשגחתון להאי ולא שמשותון לר' שמעיה חסידא ואיהו אמר כל טנופא וכל לכלוכא סליקו ליה לסטרא אחרא דהא סטרא אחרא מהאי טנופא ולכלוכא אתון ועל דא מים אחרונים חובה וחובה אינון תוהו ולא יכילו למללא</p>	<p>פרישת ידי משה. אם כל זה יש בהם, [אזי] אין דין {בלשון בתמיה} להיות בנקיון כשמברכים את הקדוש ברוך הוא, משום שבהם ובדוגמתם מתברך השם הקדוש, ולכן אתם שחכמים הרבה איך לא השגחתם לזה, ולא שמשתם את רבי שמעיה החסיד, והוא אמר שכל טנוף וכל לכלוך העלוהו לצד האחר, שהרי הצד האחר נזון מהטנוף והלכלוך הזה, ועל זה מים אחרונים חובה, וחובה הם. תמהו ולא יכלו לדבר.</p>
<p>א"ר יהודה ברי שמא דאבוך מאן הוא שתיק ינוקא רגעא חדא קם לגביה אמיה ונשק לה א"ל אמי על אבא שאילו לי אלין חכימין אימא לון א"ל אימיה ברי בדקת להו אמר הא בדקית ולא אשכחית כדקא יאות לחישא ליה אמיה ואהדר לגביהו</p>	<p>אמר רבי יהודה, בני מהו שם אביך, שתק התינוק רגע אחד, עמד לפני אמו ונשק לה, אמר לה אמי על אבא שאילו החכמים הללו, האם אמור להם, אמרה לו אמו, בני בדקת אותם, אמר הרי בדקתי ולא מצאתים כראוי, לחשה לו אמו, וחזר אליהם.</p>
<p>א"ל אתון שאלתון על אבא והא אסתלק מעלמא ובכל יומא דחסידי קדישין אזלין בארשא איהו טייעא אבתריהו ואי אתון קדשי עליונין היך לא אשכחתון ליה אזיל טייעא אבתריכו</p>	<p>אמר להם, אתם שאלתם על אבא, והרי הסתלק מהעולם, ובכל יום שחסידים קדושים הולכים בדרך, הוא [מגלה את עצמו בצורת] סוחר [והולך] אחריהם, ואם אתם קדושים עליונים, איך לא מצאתם שהולך אותו הסוחר אחריכם.</p>
<p>אבל בקדמיתא חמינא בכו והשתא חמינא בכו דאבא לא חמא חמרא דלא (ס"א דלהוי) טעין אבתריה חמרא למסבל עולא דאורייתא כיון דלא זכיתון דאבא יטעון אבתריכו לא אימא מאן הוא אבא</p>	<p>אבל בהתחלה ראיתי בכם, וכעת ראיתי בכם שאבא לא ראה חמור שלא (שיהיה) טוען אחריו חמור לסבול עול התורה, כיון שלא זכיתם שאבא יטעון אחריכם, לא אמור מיהו אבא.</p>
<p>אמר רבי יהודה לר' יצחק כדרמי לן האי ינוקא לאו בר נש הוא אכלו וההוא ינוקא הוה אמר מלי דאורייתא וחדושי אורייתא אמרו הב ונברך אמר להו יאות אמרתון בגין דשמא קדישא לא מתברך בברכה דא אלא בהזמנה</p>	<p>אמר רבי יהודה לרבי יצחק, כמדומה לנו, תינוק זה אינו אדם. אכלו ואותו תינוק היה אומר דברי תורה וחדושי תורה, אמרו הבה נברך, אמר להם נאה אמרתם, משום שהשם הקדוש לא מתברך בברכה זו אלא בהזמנה.</p>
<p>פתח ואמר אברכה את יי בכל עת! וגו' וכי מה חמא דוד לומר אברכה את יי אלא</p>	<p>פתח ואמר "אברכה את ה' בכל עת וגו'" וכי מה ראה דוד לומר "אברכה</p>

¹ הנה מביא ראי' מדהע"ה כי בשאר פעמים לא הוצרך דוד להזמנה כ"א פעם זה לזה אמר אברכה ולא אמר ברוך (נ"א: אברך את) ה' בכל עת כי מזמור זה יסדו בעת שנותו את טעמו ונשתגע ממש בפועל וכל שטות אתי' מס"א. גם יש רמז אחר בסוד השכינה שבה נרמז דוד כי יצאה בגלות כנז' בזוהר כי סיהרא מתפשטת מס"א כמ"ש (תהילים לד א) ויגרשהו וילך ובג"כ בעי הזמנה לומר איני מברך אלא לה' ולא לס"א אשר עד עתה היתה דבוקה עמו. וז"ש חמא דוד דבעי הזמנה ומשם למד הינוקא כי יש ברכות הצריכות זימון. והקשה עתה אמאי כלומר בשלמא דוד נתן טעם אבל כאן בב"ה מ"ט בהו לן ונברך ומי נתן להס"א בשולחן הנכבד ובפרט שאמרו עליו ד"ת. ותירץ דכל היכא דבר נש יתיב וכו'. פי' כי הנה נודע שאדם מורכב מד' יסודות ומכל פרטי עולם והנה נודע

<p>חמא דוד דבעי הזמנה ואמר אברכה בנין דבשעתא דבר נש יתיב על פתורא שכינתא קיימא תמן! וסטרא אחרא קיימא תמן כד אומין בר נש לברכא לקב"ה שכינתא אתתקנת (נ"א בהזמנה דא) לגבי עילא לקבלא ברכאן וסטרא אחרא אתכפייא (נ"א ואיהי אתתקנת בברכתא לגבי עילא וסטרא אחרא לאו איהו בכללא)</p>	<p>את ה", אלא ראה דוד שצריך הזמנה, ואמר "אברכה", בגלל שבשעה שאדם יושב על שלחנו, השכינה עומדת שם, והצד האחר עומד שם, כשמזומן האדם לברך את הקדוש ברוך הוא, השכינה מתתקנת (בהזמנה זו) לגבי מעלה לקבל ברכות, והצד האחר מתכופף (והיא נתקנת בברכות לגבי מעלה והצד האחר אינו בכלל).</p>
<p>ואי לא אומין ב"ג לברכא לקב"ה סטרא אחרא שמע ומכשכשא למהוי ליה חולקא בההיא ברכה ואי תימא בשאר ברכאן אמאי לא אית הזמנה אלא ההוא מלה דברכה דקא מברכין עלה איהו הזמנה</p>	<p>ואם לא מזמין האדם לברך את הקדוש ברוך הוא, הצד האחר שומע ומכשכש להיות לו חלק באותה ברכה. ואם תאמר, למה אין הזמנה בשאר הברכות, אלא אותו דבר הברכה שמברכים עליו הוא הזמנה.</p>
<p>ות"ה דהכי הוא דהאי דמברך על פרי ההוא פרי איהו הזמנה ומברכין עליה ולית ליה חולקא לסטרא אחרא וקודם דא דהוה ההוא פרי ברשות דסטרא אחרא² לא מברכין עליה וכתוב לא יאכל בנין דלא יברכו על ההוא פרי ולא יתברך סטרא אחרא</p>	<p>ובא וראה שכך זה, שזה שמברך על הפרי, אותו פרי הוא הזמנה ומברכים עליו, ואין לו חלק לצד האחר. וקודם זה שהיה אותו פרי ברשות הצד האחר, לא מברכים עליו, וכתוב לא יאכל בשביל שלא יברכו על אותו הפרי, ולא יתברך הצד האחר.</p>
<p>כיון דנפק מרשותיה יאכל ומברכין עליה ואיהו הזמנה לברכתא וכן כל מילין דעלמא דקא מברכין עלייהו כלהו הזמנה לברכתא ולית בהו חולקא לסטרא אחרא</p>	<p>כיון שיצא מרשותו, יאכל ומברכים עליו, והיא הזמנה לברכה. וכן כל דברי העולם שמברכים עליהם כולם הזמנה לברכה, ואין בהם חלק לצד האחר.</p>
<p>ואי תימא אוף הכי לברכת זמון כסא דברכתא הוה הזמנה אמאי הב ונברך אלא הואיל ובקדמיתא כד הוה שתי אמר בורא פרי הגפן הא הזמנה הוי והשתא לברכת מזונא בעינן שנוי להזמנה אחרא דהא כסא דא לקב"ה הוי ולא למזונא ובג"כ בעי הזמנה דפומא</p>	<p>ואם תאמר כמו כן כאן לברכת זמון, כוס ברכה היתה הזמנה מדוע, הבה ונברך, אלא הואיל ובתחלה כשהיה שותה אמר "בורא פרי הגפן", הרי זה היה הזמנה. וכעת לברכת המזון, צריכים שנוי להזמנה אחרת, שהרי כוס זו הוא לקדוש ברוך הוא ולא למזון, ומשום זה צריך הזמנת הפה.</p>
<p>ואי תימא נברך שאכלנו משלו דא הוא הזמנה ברוך שאכלנו דא הוא ברכה הכי הוא ודאי אבל נברך הזמנה אחרא איהו³</p>	<p>ואם תאמר "נברך שאכלנו משלו" זוהי הזמנה, "ברוך שאכלנו משלו", זוהי ברכה, כך זה בודאי, אבל "נברך"</p>

שהחומר הוא מס"א בסוד כתנות עור שהוא משכא דחויא לכן הצדיקים מהפכין גופם יצ"ה לקדושה להוציא יקר מזולל לכן מד"הד שולט בגוף ולא בנשמה כי אם בחלקו ודי בזה. לכן בעת שהאדם על השולחן קב"ה תמן בסוד ד"ת על השולחן גם יצ"הר בסוד אכילת דברים חומריים וז"ש השולחן נקרא מזבח בסוד הקרבן ודי בזה. (זהר הרקיע).

¹ מכל מאכל אשר יאכל יש בו מהרפ"ח נצוצין שהם צומחים מהארץ בסוד דומם וצומח וכו' בסוד הברורים והוא כי יש במאלכ הזה חלק שכינה ניצוצי אור שבמאכל ההוא בסוד על כל מוצא פי ה' יחיה האדם גם יש בו צד קל"י חומר וגסות ומהברך בכוונה מפריד הקל"י ואם לאו מכני סניצוצות שיתבררו ביד הקל"י ואלו הם העומדים על השלחן (רח"ו).

² בג' שני ערלה (רח"ו).

³ דהב לן ונברך הוא לעשות הכוס מרכבה להקב"ה שהוא נקרא כוס של ברכה, אח"כ אנו אומרים נברך שאכלנו משלו, ר"ל נברך מן הבינה הנק' ברכה את השכינה שהיא האם המפרנסת אותנו

<p>הזמנה דבורא פרי הגפן (ס"א דפומא) דקדמיתא איהי הזמנה לכוס דברכה סתם והאי כוס כיון דאנטיל איהו הזמנה אחרא במלה דנברך לגבי עלמא עלאה דכל מזונין וברכאן מתמן נפקין ובג"כ איהו בארע סתים דעלמא עלאה סתים איהו ולית לגביה הזמנה אלא דא כוס דברכה (במלה דנברך)</p>	<p>זוהי הזמנה אחרת, הזמנה של בורא פרי הגפן, (של הפה) שהקודמת היא ההזמנה לכוס של ברכה סתם, וכוס זו כיון שנטל היא הזמנה אחרת במלת נברך לגבי עולם העליון, שכל מזונות וברכות יוצאות משם. ומשום זה הוא בדרך נסתר, שעולם העליון הוא נסתר ואין אליו הזמנה, אלא זו כוס ברכה (שבמלת נברך).</p>
<p>א"ר יהודה זכאה חולקנא דמן</p>	<p>אמר רבי יהודה אשרי חלקנו</p>
<p>קפז/א</p>	
<p>יומא דעלמא עד השתא לא שמענא מלין אלין ודאי הא אמינא דדא לאו בי"נ איהו</p>	<p>שמיים [שאני בזה] העולם עד כעת לא שמענו דברים אלו, ודאי הרי אמרנו שזה אינו אדם הוא.</p>
<p>א"ל ברא מלאכא דיי" רחימא דיליה האי דאמרת ועשית בריחים עצי שמים חמשה לקרשי צלע המשכן וגו' וחמשה בריחים וגו' וחמשה בריחים לירכתים ימה הא בריחים טובא¹ איכא הכא וידים אינון תרין אמר ליה דא הוא דאמרין מפומיה דבר נש אשתמע מאן איהו² אבל הואיל ולא אשגחתון אנא אימא</p>	<p>אמר לו בן מלאך ה' אהובו, מה שאמרת "ועשית בריחים עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן וגו' וחמשה בריחים וגו' וחמשה בריחים לירכתים ימה", הרי הרבה בריחים יש כאן, וידים הם שטים. אמר לו זהו שאמרנו, מפי האדם נשמע מיהו, אבל הואיל ולא השגחתם אני אומר.</p>
<p>פתח ואמר החכם עיניו בראשו וגו' וכי באן אתר³ עינוי דבי"נ אלא בראשו דילמא בגופו או בדוועיה דאפיק לחכם יתיר מכל בני עלמא אלא קרא הכי הוא ודאי דתנן לא יהך בר נש בגלוי דרישא ד' אמות⁴ מ"ט</p>	<p>פתח ואמר "החכם עיניו בראשו וגו'", וכי איפה עיניו של האדם אלא בראשו שמא בגופו או בזוועו, שהוציא את החכם יותר מכל בני העולם, אלא הפסוק כך הוא בודאי, שלמדנו לא ילך</p>

ואכלנו משלה, וא"כ הם ב' הזמנות א' היא הזמנה בפה באורח אתגליא ב' באורח סתים כי בינה נקראת עלמא סתימאה (רח"ו).

¹ אע"ג שהידיים הם שלש, יד גדולה יד חזקה יד רמה, מכל מקום קשיא ליה, דאין לומר שהחמשה השלישים ירמוז ליד רמה, כי אם כן היה לו להיות בצד מזרח שה"ס ת"ת, וכאן אמר לירכתים ימה, ולכן אמר איכא הכא, הכא דוקא הוא דקשיא לי (רמ"ז).

² כי רבי יהודה ורבי יצחק הם מושרשים בגדולה וגבורה, שהן שתי הידיים, ולכן היה קשה להם מהו מציאות ידים בצד מערב, דאם כן יהיו שתי ידות. ולא אשגחתון, פי' לא הבינותם מה שכבר רמזתי לכם במה שאמרתי למעלה וברית קדישא אתער, וכנז"ל. ועוד יתבאר יותר בפירוש החכם עיניו בראשו, רומז לנז"ל ברעיא מהימנא קכב ע"ב, שאור זה סוד ה', שהיא השכינה שסודה חכמה קטנה כידוע, וזהו רמז החכם, פי' ה' חכם (רמ"ז).

³ ירצה שמרגיש שתי קושיות, האחת היא קושיא פשיטא, שזה מוחש לכל שעניי כל אדם הם בראשו, ועוד שכן ראוי להיות בראש שהוא הגבוה שבגוף, כי דלמא בגופו וכו', שמא יש סברא לומר שיהיו בגופו או בזוועו, ואם כן שכן הוא וכן ראוי להיות, למה הוציא את החכם מכלל כל באי עולם, אפילו כל בעלי חיים עיניהם בראשם (רמ"ז).

⁴ תחום זה הוא של השכינה, וכדאמרין ארבע אמות בארץ ישראל, ארבע אמות של הלכה, שה"ס כחב"ד דידה המאירים מתנה"י דידה, וששם מאיר יסוד אבא דיסד ברעא, כי על כן היא נקראת חכמה קטנה או תחתונה, ולכן היא שורה על ראש האדם שה"ס חכמה שלו הנקראת ראשית, והכובע אשר על הראש ה"ס הכתר, כמד"א עוטר ישראל בתפארה, והוא מכתיר וסובב על הראש להגין עליה. ולכן לא ילך בגילוי ראש ארבע אמות, היא שמורה באור (נ"א שמורה על אור) חכמה עליונה המאיר בהמשך תנה"י ומשם ואילך אין לה הגנה אלא הידוק הכובע המגין. ויתר על כן ידוע שנר"ן הם בתוך הגוף, ועל ראשו היא החיה אשר היא. בסוד החכמה כידוע, והשכינה היא נפש חיה, ה' אחרונה שבשם, שד' אותיות שלו הן סוד חנר"ן, ולכן היא שורה על הראש אשר שם החיה, והכל סוד חכמה. וזהו החכם עיניו בראשו. ולא אמר הצדיק, כי הוא הפך הכסיל, שלא ר"ל שוטה

<p>דשכינתא שריא על רישיה וכל חכים עיניו ומלוי בראשו אינון בההוא דשריא וקיימא על רישיה</p>	<p>אדם בגלוי ראש ארבע אמות, למה, שהשכינה שורה על ראשו, וכל חכם עיניו ודבריו בראשו, הם באותו ששורה ועומד על ראשו.</p>
<p>וכד עינוי תמן¹ לינדע דההוא נהורא דאדליק על רישיה אצטריך למשחא בגין דגופא דב"נ איהו פתילה ונהורא אדליק לעילא ושלמה מלכא צווח ואמר ושמן על ראשך אל יחסר דהא נהורא דבראשו אצטריך למשחא ואינון עובדין טבאן וע"ד החכם עינוי בראשו ולא באתר אחרא</p>	<p>וכשעיניו שם, ידע שאותו אור שדולק על ראשו צריך שמן, משום שגוף האדם היא פתילה, ואור דולק למעלה, ושלמה המלך צווח ואמר "ושמן על ראשך אל יחסר", שהרי האור שבראשו צריך שמן, והם מעשים טובים, ולכן החכם עינוי בראשו ולא במקום אחר.</p>
<p>אתון חכימין ודאי ושכינתא שרייא על רישייכו היך לא אשגחתון להאי דכתיב ועשית בריחים וגו' לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית האחד והשנית אמר קרא שלישית ורביעית לא אמר קרא דהא אחד ושנית דא חשיבו דתרין סטרין² ובג"כ עביד חושבנא בתרין אלין</p>	<p>אתם חכמים ודאי, השכינה שורה על ראשיכם, איך לא השגחתם לזה שכתוב "ועשית בריחים וגו' לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית", האחד והשנית אמר הפסוק, שלישית ורביעית לא אמר הפסוק, שהרי אחד ושנית נחשבים לשני צדדים, ומשום זה החשבון בשני אלה.</p>
<p>אתו אינון ונשקוהו (כמלקדמין) בכה רבי יהודה ואמר ר' שמעון זכאה חולקך זכאה דרא דהא בזכותך אפילו ינוקי דבי רב אינון טנרין רמאין תקיפין</p>	<p>באו הם ונשקוהו (כבתחלה). בכה רבי יהודה ואמר רבי שמעון, אשרי חלקך, אשרי הדור שהרי בזכותך אפילו תינוקות של בית רבן הם סלעים רמים תקיפים.</p>
<p>אתאת אמיה אמרה לון רבותי במטו מנייכו לא תשגחון על ברי אלא בעינא טבא אמרו לה זכאה חולקך אתתא כשרה אתתא ברירא מכל שאר נשין דהא קב"ה בריר חולקך וארים דגלך על כל שאר נשין דעלמא</p>	<p>באתה אמו, אמרה להם, רבותי בבקשה מכם אל תשגחו על בני אלא רק בעין טובה. אמרו לה, אשרי חלקך אשה כשרה אשה ברורה מכל שאר הנשים, שהרי הקדוש ברוך הוא בירד חלקך והרים דגלך על כל שאר נשות העולם.</p>
<p>אמר ינוקא אנא לא מסתפינא מעינא בישא דבר נונא רבא ויקירא אנא ונונא לא דחיל מעינא בישא דכתיב וידגו לרוב בקרב הארץ מאי לרוב לאסנאה על עינא³</p>	<p>אמר התינוק אני לא פוחד מעין רעה, שכן דג גדול ונכבד אני, ודג לא פוחד מעין רעה, שכתוב "וידגו לרוב בקרב הארץ", מה זה "לרוב", לרבות על</p>

אלא רשע המשתטה ברשעו. ויאמר מי שהוא חכם שיש לו חכמה תחתונה (נ"א תבונתו) על ראשו וגם אור החיה, עינוי ומילוי בראשו, כל מעייניו ודבריו הם להשגיח בראשו לקיים אותו האור ואותה הקדושה הטהורה השורה על ראשו (רמ"ז).

¹ ירצה שהשם עינו ולבו על האור שבראשו צריך לדעת שהוא כנר דולק, וכמ"ה (איוב כט, ג) בהלו נרו עלי ראשי, וצריך לשמן, הוא להמשיך אור החכמה שסודו שמן, כמ"ה (משלי כז, ט) שמן וקטרת ישמח לב, כידוע ליודעים. איהו פתילה, שהיא השואבת השמן ואז נאחז בה האור. והענין כי מח החכמה הוא המחיה את הכל, וכן נאמר (תהלים קד, כד) כלם בחכמה עשית, וכשהנר מאיר בראשו שהוא אור חיה, אז מאירים גם כל הנר"ן שבתוך הגוף, נמצא שאור חכמה מאיר לכל חנר"ן, וז"ס (ישעיה כו, ד) י"ה יה"ה צור עולמים, י"ה שהוא חכמה מאיר בכל ד' אותיות הו"ה. והנה י"ה פעמים הו"ה גי' שמ"ן שה"ס שפע החכמה, וכן השמן מחכים וכדאמרין הרוצה להחכים ידירם, והוא טבע השמן, כמ"ש על עיר תקוע שהיו כולם חכמים (רמ"ז).

² פי' שהם נגד י"ס והחמשה האחרים נכללים בהם ואינם במנין (מ"מ).

³ פי' דבר שהוא למעלה מן העין אין שולטת בו עין הרע (מ"מ).

<p>ותנינן מה דגים דימא מיא חפי עליהון ולית עינא בישא וכו' לרוב ודאי</p>	<p>העין, ושנינו, מה דגי הים המים מכסים עליהם ואין עין רעה וכו', "לרוב" ודאי.</p>
<p>בקרב הארץ בגו בני אנשא על ארעא אמרו ברא מלאכא דיי' לית בנא עינא בישא ולא מסטרא דעינא בישא אתינן וקב"ה חפי עלך בגדפוי</p>	<p>"בקרב הארץ", בתוך בני האדם על הארץ, אמרו בן מלאך ה', אין בנו עין רעה, ולא מצד עין רעה באנו, והקדוש ברוך הוא מכסה עליך בכנפיו.</p>
<p>פתח ואמר המלאך הגואל אותי מכל רע יברך וגו' האי קרא אמר יעקב ברוח קודשא אי ברוח קודשא אל' רוא דחכמתא אית ביה</p>	<p>פתח ואמר "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך וגו'", פסוק זה אמר יעקב ברוח הקודש, אם ברוח הקודש אמר לו סוד חכמה יש בו.</p>
<p>המלאך קרי ליה מלאך וקרי ליה שמהן אהרנין הכא אמאי אקרי מלאך אלא כד איהו שליחא מלעילא וקבילת זהרא מגו אספקלריא דלעילא² (ס"א דכד) דכדין מברכין לה אבא ואמא להאי אמרי לה ברתי זילי נטורי ביתך פקידי לביתך הכי עבידי לביתך זילי וזוני לון זילי דההוא עלמא דלתתא מחכא לך בני ביתך מחכאן מזונא מנך הא לך כל מה דתצטרכי למיהב לון כדין איהי מלאך³</p>	<p>"המלאך", קורא לו "מלאך" וקורא לו שמות אחרים, מדוע נקרא כאן "מלאך", אלא כשהוא שליח מלמעלה, ומקבל זהר מתוך אספקלריה שלמעלה, (שכאשר) שאז שמברכים אבא ואמא, לזה אומרים לה בתי, לכי שמרי ביתך, פקדי את ביתך, כך עושי לביתך, לכי וזוני אותם, לכי שאותו עולם שלמטה מחכה לך, בני ביתך מחכים למזון ממך, הרי לך כל מה שתצטרכי לתת להם ואז היא מלאך.</p>
<p>ואי תימא והא בכמה דוכתי אקרי מלאך ולא אתי למיזן עלמיזן ועוד דבשמא דא לא זן עלמיזן אלא בשמא דיי' הכי הוא ודאי כד שליח מגו אבא ואמא⁴ אקרי מלאך וכיון דשאר⁵ על דוכתינן על תרין כרובין⁶ יי' שמייה</p>	<p>ואם תאמר, והרי בכמה מקומות נקרא מלאך ולא בא לזון עולמות, ועוד שבשם זה לא זן את העולמות אלא בשם של ה', כך זה בודאי, כששליח מתוך אבא ואמא נקרא מלאך, וכיון ששורה על מקומות על שני כרובים, ה' שמו.</p>
<p>למשה כד אתחזי ליה בקדמיתא אקרי מלאך ליעקב לא אתחזי הכי אלא בדוגמא דכתיב ורחל באה דא דיוקנא דרחל אחרא⁷ דכתיב כה אמר יי' קול ברמה נשמע וגו'</p>	<p>כשנראה למשה בתחלה נקרא מלאך ליעקב לא נראה כך, אלא בדוגמא שכתוב "ורחל באה", זו דמות של רחל אחרת, שכתוב "כה אמר ה' קול ברמה</p>

1 המלכות, ואין ראוי שתקרא מלאך ושתקרא כשמהן אחרנין שהם מורים אצילות, כי אם היא חס ושלוש מלאך דהיינו עולם הנפרדים למה נקרא כשמהן אהרנין המורים אצילות כגון אדני וכיוצא, ולהכי לא תירץ אלא לשם אדני כדמפרש ואזיל (אור יקר).

2 ולכך מרעה שהיה נבואתו מאספקלריא המאירה וכן יעקב שהוא מרכבה לת'ת והיו משיגים מציאותה מאספקלריא המאירה קארו לה מלאך וכדמפרש לקמיה, והנה בהיותה עולה למעלה לינק מאספקלריא המאירה היא יונקת מאבא ואימא שהם המשפיעים לתפארת (אור יקר).

3 מלאך גימ' צ"א הו"ה אדני רמז שמקבלת שפע מאספקלריא המאירה שהיא נקרא כן דכבר תרווייהו כחדא אזלין וכחדא שריין (רח"ו).

4 פי' ואפי' לא אתי למיזן עלמיזן נק' מלאך ולא כדקס"ד מעיקרא ובזה נתרצה הקושיא הא' (מ"מ).

5 פי' לתרץ קושיא שנית שאחר שא"ו עשו אותו שליח אזי שורה על תרין כרובין שנק' הו"ה (מ"מ).

6 מט"ט וסנדל (רח"ו).

7 נקרא המלכות דאצילות ג"כ בשם רחל, כי היא שורש רחל אמנו, ורחל היתה מרכבה אליה וכו' ע"י היחוד דהו"ה באדני ונכלל בה כל זוהר דלעילא, מאספקלריא המאירה, שהוא אור כל האצילות כולו וכנ"ל, עי"ז היא מנהגת כל העולמות ב"ע (הקדר"ש מד ע"ד).

<p>רחל מבכה על בניה ורחל באה סתם עם הצאן דרגין דילה אשר לאביה ודאי וכלהו אתמנון ואתפקדון בידהא כי רועה היא אידי מנהגא לון ואתפקדא עליהו</p>	<p>נשמע וגו' רחל מבכה על בניה". "ורחל באה" סתם "עם הצאן" הדרגות שלה, "אשר לאביה" ודאי, וכולם נמנו והתפקדו בידיה, "כי רועה היא" היא מנהיגה אותם ומפקדת עליהם.</p>
<p>קפז/ב</p>	
<p>והכי במשה כתיב וירא מלאך יי' אליו בלבת אש ואי תימא יתיר הוא שבהא דאברהם דלא כתיב ביה מלאך אלא וירא אליו יי' באלוני ממרא וגו' התם באברהם אתחזי ליה¹ אדני באלף דלת בגין דבההוא זמנא קביל ברית² ומה דהוה אתכסי עד כען מניה אתחזי ליה רבון ושליט והכי אתחזי דהא כדין בההוא דרנא אתקשר ולא יתיר ובג"כ בשמא דאדון רבון עליה³</p>	<p>וכך כתוב במשה "וירא מלאך ה' אליו בלבת אש", ואם תאמר ששבח אברהם יותר, שלא כתוב בו "מלאך", אלא "וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו'", שם באברהם נראה לו אדני באל"ף דל"ת, בגלל שבאותו זמן קיבל ברית, ומה שעד עכשיו התכסה ממנו, נראה לו רבון ושליט, וכך נראה, שהרי אז התקשר באותה דרגה ולא יותר, ומשום זה בשם של אדון רבון עליו.</p>
<p>אבל משה דלא הוה ביה פרודא דכתיב משה משה דלא פסקא טעמא כמה דכתיב אברהם אברהם דפסקא טעמא בגין דהשתא שלים⁴ מה דלא הוה מקדמת דנא</p>	<p>אבל משה שלא היה בו פרוד, שכתוב "משה משה", שאין טעם מפסיק כמו שכתוב "אברהם אברהם", שמפסיק הטעם, בגלל שכעת שלם מה שלא היה לפני כן.</p>
<p>פרישו אית בין אברהם דהשתא לאברהם דקדמיתא אבל משה מיד דאתייליד אספקלריאה דנהרא הות עמיה דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא וכתוב וירא אלהים את האור כי טוב משה מיד אתקשר בדרנא דיליה⁵ ובג"כ משה ולא אפסיק טעמא</p>	<p>יש הפרש בין אברהם הנוכחי לבין אברהם שבתחלה, אבל משה מיד שנולד אספקלריה המאירה היתה עמו, שכתוב "ותרא אותו כי טוב הוא", וכתוב "וירא אלהים את האור כי טוב", מיד נקשר משה בדרגתו, ומשום זה "משה משה" ולא מפסיק הטעם.</p>
<p>וע"ד לגבי דמשה אזעיר גרמיה דכתיב מלאך יי'⁶ יעקב קרא ליה בשעתא דהוה סליק מעלמא מלאך מ"ט בגין דבההיא</p>	<p>ולכן לגבי משה, הקטין את עצמו, שכתוב "מלאך ה'", יעקב קרא לו בשעה שהיה מסתלק מן העולם מלאך, למה, משום שבאותה שעה היה יורש</p>

¹ אדון ממאי דכתיב אחר כך אדני" אל נא תעבור, ומה שאמר הכתוב וירא אליו יהו"ה וכן במה שפי' בזוהר שם בפסוק והוא יושב פתח האהל, וכן במה שפירשו שם בפסוק מחזה שדי יחזה, והכתוב מוכיח שלא היה נראה להם שם יהו"ה ממאי דכתיב ושמי ה' לא נודעתי להם, אמנם הכוונה שהיתה המראה נכללת בשם ה' אבל לא היה מתגלה לו אלא שם אדני", ובזה נתקן מאי דהוה קשה לן ממרע"ה, אמנם מאי דקשיא לן מיעקב למה נגלה לו בדוגמא עדין קשה כי לא נגלה לו אפילו בשם אדני" (אור יקר).

² וענין המצוה גרמה, ואם תאמר ומאי קושיא שהרי כבר נתגלה ליעקב בבית אל, יש לומר דלא כתיב וירא אלא ויחלום (אור יקר).

³ דהיינו באותה שכבר היא על הכרובים, וזה דווקא אחר שנימול כי קודם אפילו זה לא היה משיג. אמנם מרע"ה מיד בחינתה בהיותה עם התפארת בין אבא ואימא אספקלרייא המאירה והיינו כי טוב דהיינו בסוד האור (אור יקר).

⁴ פי' שאמר העקידה נכלל מהגבורות משא"כ קודם העקידה שלא היה כלול מהגבורות ואז לא היה שלים כיון שלא נמתקו הגבו' ע"י החסדים (מ"מ).

⁵ פי' בעלמא דדכורא אבל מ"מ בבחי' הזכר בעצמו היה עולה מעט מעט (רח"ו).

⁶ פי' שאברהם לא ראה רק המ' הנקרא אדני", ואע"פי דכתיב וירא אליו ה' הזוהר מפרש ואת ההו"ה היא מ' כי קריאתה אז"ני, אבל למשה שהוא בעלמא דדכורא שהוא זעיר כדי לרמוז שהיא צריכה אליו ומקבלת שמע ממנו, לכך קראה מלאך שהוא גי' הו"ה אדני" כנז"ל וז"ש לגביה דמשה וכו' (מ"מ).

<p>שעתא הוה ירית לה לשלמאה משה בחייו יעקב לבתר דסליק מעלמא משה בנופא¹ יעקב ברוחא זכאה חולקא דמשה</p>	<p>אותה לשלוט משה בחייו. יעקב לאחר שהסתלק מהעולם, משה בגוף יעקב ברוח, אשרי חלקו של משה.</p>
<p>הגואל אותי מכל רע דלא אתקריב² לעלמין לגבי סטרא דרע ולא יכיל רע לשלמאה ביה יברך את הנערים כדין יעקב הוה מתקן לביתה³ כב"ג דאזיל לביתהא חדתא ומתקן לה בתקונוי ומקשט לה בקשומוי</p>	<p>"הגואל אותי מכל רע" שלא התקרב לעולמים לצד הרע, ולא יכל הרע לשלוט בו. "יברך את הנערים" אז יעקב היה מתקן את ביתו כאדם שהולך לבית חדש ומתקנו בתקונוי, ומקשטו בקשוטיו.</p>
<p>יברך את הנערים אינון דאשתמודעין⁴ אינון דאתפקדן על עלמא לאתמשכא מנייהו ברכאן תרין כרובין⁵ אינון ויקרא בהם שמי⁶ השתא אתקין ביתיה⁷ ואיהו אסתלק בדרגיה⁸ בגין דחבורא ביעקב הוי גופא אתדבק באתר דאצטריך ותרין דרועין בהדיה⁹</p>	<p>"יברך את הנערים", אותם הנוודעים, אותם שנפקדו על העולם, למשוך מהם ברכות, הם שני הכרובים. "ויקרא בהם שמי", כעת התקין ביתו, והוא התעלה בדרגתו, משום שחבור היה ביעקב, הגוף נדבק במקום שהצטרך, ושתי זרועות איתו.</p>
<p>לבתר דאינון נערים מתברכין כדקא יאות¹⁰ כדין וידגו לרוב בקרב הארץ ארחא דנונין לאסגאה גו מיין ואי נפקן מגו מיא ליבשתא מיד מתין אלין לאו הכי אלא אינון מן ימא רבא¹¹ וסגיא¹² דלהון¹² לאפשא ולאסגי בקרב הארץ איהו מה דלית הכי לכל נונין דעלמא</p>	<p>לאחר שאותם נערים מתברכים כראוי, אז "וידגו לרוב בקרב הארץ", דרך הדגים להתרבות בתוך המים, ואם יוצאים מתוך המים ליבשה מיד מתים, אלו לא כך, אלא הם מהים הגדול, וגדולתם להתרבות ולהתגדל בקרב הארץ היא, מה שאין כך בכל הדגים שבעולם.</p>
<p>מה כתיב לעילא ויברך את יוסף ויאמר ולא אשכחן ליה הכא ברכאן דהא לבתר בריך ליה דכתיב בן פורת יוסף אלא כיון</p>	<p>מה כתוב למעלה "ויברך את יוסף ויאמר", ולא מצאנו לו כאן ברכות, שהרי אחר כך ברכו, שכתוב "בן פורת יוסף", אלא כיון שברך את הנערים</p>

¹ כלומר זכה משה בעולם הזה מה שזכה יעקב בעולם הבא (אור יקר).
² אפילו קרי לא ראה מימיו, וטעם היותו מזכיר זה כדי לסלק ממנו כל הקליפות שלא יהיה להם חלק במיטתו (אור יקר).
³ במרכבות שהם למטה ממלכות והם תיקוניה (אור יקר).
⁴ הם מטטרון סנדלפון שהם שני הכרובים למטה מהמלכות להנהגת העולם, האחד שר המלאכים והחיות, והשני שר האופנים, והוא סוד עולם היצירה והעשיה כדפירשנו בספ"ר בשער אבי"ע, ועל ידי כל ההנהגה בתחתונים כדפירשנו שם והם יונקים מהמלכות (אור יקר).
⁵ נצח והוד (רח"ו), ונל"עד שט"ס וצ"ל מט"ט וסנד"ל כמש"ל וכן מוכח בסמוך שאמר דהא לא יכלין לאתברכא אלא מדו יוסף וכן משמע מהפ' עצמו שאמר המלאך וכו' יברך את הנערים משמע שהם מברכת אותם שמע מינה שהם מט"ט וסנד"ל ולא נ"ה (מ"מ).
⁶ שם י' דהיינו שם יה"ה בתפארת והיינו גופא (אור יקר).
⁷ פי' מ' הנקרא שם (מ"מ).
⁸ פירוש שנתחבר עם ח"ג שהם אברהם ויצחק אבל מורינו פי' ויקרא בהם שמי הוא שם יעקב שהוא ת"ת, ושם אבותי הם ח"ג ור"ל שחג"ת ישפיעו במ' ומ' מברכת אותם הנערים וז"ש השתא אתקין ביתיה שכיון שהת"ת שהוא שמי נתחבר עם ח"ג זהו תיקון המ' שהיא בין תרין דרועין אחורי הת"ת (מ"מ).
⁹ אבותי אברהם ויצחק (רח"ו).
¹⁰ מפני שעיקר יניקת המלכות הוא בהיותה משולשת בשלשה אבות ואז משפעת בכרובים שהם למטה ממנה רב ברכות (אור יקר).
¹¹ מהעולם העליון הדק שהוא נכלל בסוד זה הים הגדול ורחב ידים (אור יקר).
¹² כלומר הם פועלים בעולם הגשמי ומושכים בו נשמות ורוחות כנודע (אור יקר).

<p>דבר־ך לאלין נערים ליוסף בריך דהא לא יכלי לאתברכא אלא מגו יוסף¹ ומגו דאיהו בטמירו² ולא אתחזי לאתגלאה כתיב בטמירו ויקרא בהם שמי³ ושם אבות⁴ (לכסאה עליה) מן האבות מתברכנ⁵ ולא מאתר אחרא בקרב הארץ דא הוא כסוי⁶ לחפאה מה דאצטריך</p>	<p>הללו, בריך את יוסף, שהרי לא יכלו להתברך אלא בגלל יוסף, ומתוך שהוא נסתר ולא נראה בגלוי, כתוב בנסתר, "ויקרא בהם שמי ושם אבות" (לכסות עליו) מן האבות מתברכים ולא ממקום אחר. "בקרב הארץ", זהו כסוי לכסות מה שצריך.</p>
<p>אתו ונשקוה כמלקדמין אמרו הבו ונברוך אמר איהו אנא אברך דכל מה דשמעתון עד הכא מנאי הוה ואקיים בי טוב עין הוא יבורך קרי ביה יברך מ"ט בגין דנתן מלחמו לדל מלחמא ומיכלא דאורייתא דילי אכלתון</p>	<p>באו ונשקו אותו כמקדם, אמרו הבה ונברך. אמר הוא, אני אברך שכל מה ששמעתם עד כאן ממני היה, ואקים בי "טוב עין הוא יבורך", למה קוראים בו "יברך", משום שנתן מלחמו לדל, מלחם ואוכל של התורה שלי אכלתם.</p>
<p>א"ר יהודה ברא רחימא דקב"ה הא תנינן בעל הבית בוצע ואורח מברך א"ל לאו אנא בעל הבית? ולא אתון אורחין אבל קרא אשכחנא ואקיים ליה דהא אנא טוב עין ודאי בלא שאילו דלכון אמינא עד השתא ולחמא ומיכלא דילי אכלתון</p>	<p>אמר רבי יהודה, בן אהוב של הקדוש ברוך הוא, הרי שנינו בעל הבית בוצע, ואורח מברך. אמר לו איני בעל הבית ואינכם אורחים, אבל מצאתי פסוק ואקיימו, שהרי אני בודאי "טוב עין", בלי שאלותיכם אמרתי עד עתה, ולחם ואוכל שלי אכלתם.</p>
<p>נטל כסא דברכתא וברוך וידוי לא יכלי למסבל כסא⁸ והוו מרתתי כד מטא לעל הארץ ועל המזון אמר כוס ישועות אשא ובשם יי' אקרא קיימא כסא על תקוניה ואתישב בימיניה⁹ וברוך</p>	<p>לקח כוס ברכה וברך, וידוי לא יכלו לסבול את הכוס ורעדו, כשהגיע ל"על הארץ ועל המזון", אמר "כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא", עמד הכוס על תקונו והתיישב בימינו וברך.</p>
<p>לסוף אמר יהא רעוא דלחד מאלין¹⁰ יתמשכון ליה חיינ מגו (נ"א מלכא) אילנא</p>	<p>בסוף אמר, יהי רצון שלאחד מאלה ימשכו לו חיים מתוך (המלך) עץ</p>

¹ מהיסוד שאין למלכות שפע מלמעלה אלא על ידי היסוד כדפרשנו בספ"ר בשער אבי"ע (אור יקר).

² שאין ראוי לגלות האמה מפני הערלה, שהיה מקומה שם וקרובה לידבק ולימשך ונמצא הזווג העליון מתבלבל, לכך המדה הזאת לעולם מתעלמת בין תרין ירכין וזהו סוד סוככים בכנפיהם על הכפורת כי כפורת הוא יסוד, ובמקום אחר יתבאר יותר (אור יקר).

³ עי' לעיל הערה 6, ואולי צריך להיות כאן.

⁴ חסד גבורה תרין דרועין (אור יקר).

⁵ פי' חג"ת שהזכיר ולא מיוסף כדי לכסות עליו לפי שהוא טמיר, ומכאן משמע קצת כפי' מורינו ממ"ש הזהיר כתיב ויקרא בהם שמי וכו' מן האבות מתברכאן וכו' (מ"מ).

⁶ בסוד שכסה על אמו מן עשו (רח"ו).

⁷ פי' איני מחשיב עצמי ב"ה ואתם אורחים אלא כולנו אחד (מ"מ).

⁸ אין תימא איך היה מברך והוא היה קטן כי אם יודע למי מזמינים סגי וכן הלכה דלא בעי' פורח (רח"ו).

⁹ בכונות כתוב שלא היה מורי נוהג כן אלא תיכף מקבלו בב' ידיו (רח"ו), ור"ל תכפף מקבלו בשתי ידיו ואח"כ מיץ יניחנו בימין ולא ימתין עד על הארץ ועל המזון כמ"ש הכא וז"ל הרב בסה"כ נוטל הכוס בימינו ואומר ברכת זימון, ואת"ל מורי ז"ל כי מלשון הינוקא דפי' בלק דף קפ"ז משמע שיאחז הכוס בב' ידיו משיתחיל ברכה שנייה, ואז אתיישב כסא על תקוניה בימינא, אך הוא ז"ל לא היה נוהג כן (מ"מ). ואח"כ מיד יניחנו בימין ולא ימתין עד על הארץ ועל המזון כמ"ש הכא וז"ל הרב בסה"כ נוטל הכוס בימינו ואומר ברכת זמון וא"ל מורי ז"ל כי מלשון הינוקא דפי' בלק דף קפ"ז משמע שיאחז הכוס בב' ידיו משיתחיל ברכה ב' ואז אתיישב כסא על תקוניה בימינא אך הוא ז"ל לא היה נוהג כן (רח"ו).

¹⁰ הרי רבי יצחק כמ"ש בפרשת ויחי (מ"מ).

<p>דחיי דכל חיין ביה תליין וקב"ה יערב ליה¹ וישכח ערב לתתא דיסתכם בערבותיה בהדי מלכא קדישא כיון דבריך אסתים עינוי רגעא חדא לבתר פתח לון אמר חברייא שלום לכון מרבון טב דכל עלמא דיליה הוא תוהו ובכו ובריכו ליה בתו</p>	<p>החיים, שכל החיים תלויים בו, והקדוש ברוך הוא יערב לו, וימצא ערב למטה שיסכים בערבותו אצל המלך הקדוש. כיון שברך, סתם עינוי רגע אחד, ואחר כך פתח אותם. אמר חברים שלום לכם מרבון הטוב, שכל העולם שלו הוא, תמהו ובכו וברכוהו לו ביתו.</p>
<p>ההוא ליליא בצפרא</p>	<p>אותו לילה בבוקר</p>
<p>קפח/א10837</p>	
<p>אקדימו ואזלו כד ממו לגבי ר"ש סחו ליה עובדא תוה ר' שמעון אמר בר סגרא תקיפא איהו ויאות הוא לכך ויתיר ממה דלא חשיב ב"נ בריה דרב המנונא סבא הוא אודעזע ר' אלעזר אמר עלי למיהך למחוי לההוא בוצינא דדליק</p>	<p>השכימו והלכו, כשהגיעו לרבי שמעון, ספרו לו אותו המעשה. תמה רבי שמעון, אמר בן סלע תקיף הוא, וראוי הוא לכך, ויותר ממה שלא חשוב אדם בנו של רב המנונא סבא הוא. הזדעזע רבי אלעזר ואמר, עלי ללכת לראות אותו נר דולק.</p>
<p>אמר ר' שמעון דא לא סליק בשמא בעלמא דהא מלה עלאה אית ביה² ורזא איהו דהא נהירו משיחו דאבוי מנהרא עליה ורזא דא לא מתפשטא בין חברייא</p>	<p>אמר רבי שמעון, זה לא עולה בשם בעולם, שהרי דבר עליון יש בו וסוד הוא, שהרי אור השמן של אביו מאיר עליו, וסוד זה לא מתפשט בין החברים.</p>
<p>יומא חדא הוו חברייא יתבין ומתנגחין³ אלין באלין והוו תמן ר' אלעזר ור' אבא ור' חייא ור' יוסי ושאר חברייא אמרו הא כתיב אל תצר את מואב⁴ ואל תתגר במ מלחמה</p>	<p>יום אחד היו החברים יושבים ומתנגחים אלה באלה, והיו שם רבי אלעזר ורבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי ושאר החברים. אמרו הרי כתוב "אל</p>

¹ מלכות (רח"ו), ומה שכתוב וישכן ערב, הוא ר"ש שערב גם כן הוא עם המלכות לרבי יצחק (מ"מ).

² נלע"ד שהוא מה שכתבתי לעיל קפו ע"א שהיו בו כל הנר"ן יחד ולא בא אלא לתקן איזה דבר, וגם כי יש עליו אור אביו המשפיע בו ולא צריך לו להשתהות בעוה"ז. ומדקאמר מנהרא עליה, ולא אמר מנהרא ביה, מדקדק מהר"י צמח ז"ל שהיה עליו ניצוץ מאור מקיף דאביו ולא מאור פנימי (רמ"ז).

³ יש לדקדק למה שינה בכאן בלשון זה, ועוד כיון שהיו שם כל החברים כמ"ש ושאר חברייא, למה פרט את הארבעה אשר נקבו בשמות. ונלע"ד שיובן במ"ש בספרי תלמידי הרב, שכאשר הוא ז"ל היה לומד ההלכה ומפלפל היה יגע ומזיע לשבר כח הקלי'. והענין הוא כי התלמוד ה"ס שכינה בגלות, ולכן עליו נדרש פסוק (איכה ג, ו) במחשכים הושיבני, ואמרו רז"ל מיום שחרב בית המקדש אין לו לקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, דווקא בזמן החרבן, על כי ירדו הניצוצות לחיצונים וצריך לשבר כח הקלי' בהחליש כח הגוף החומרי שנמשך ממנה כדי להעלות הניצוצות, והוא על דרך גלות מצרים (שמות א, יד) בחומר ובלבנים. ודבר זה מבואר בזוהר, ובתיקונים, שבתירוץ הקושיות מסיר ומבדיל הקש והתבן מן החטה שנשארת סולת נקיה, וה"ס אותו הניצוץ שמתוקן ונבדל הקלי' ממנו. ואם ההלכה צריכה יגיעה כל שכן כשיהיה העסק באיזו קושיא בדבר החיצונים, שכאשר תתורץ יתברר ויסתלק איזה ניצוץ מהם, עד שלכן הם מתעוררים נגד העוסקים בעניינם וכמ"ש למטה (רמ"ז).

⁴ פשט הקושיא מבוארת. הרמ"ק נתקשה בכאן דמאי רבותא דנעמה משאר נשים נכריות שנשא שלמה, שאעפ"י שגירן מכל מקום נקראו נכריות. ותיריך דודאי דנעמה נתגיירה קודם שנשאה שלמה ע"ה. ולא דק, דלא סגי לן בהכי דמקרב אחיך בעינן ואיך מלך רחבעם. אבל האמת הוא שאמה או אפילו אם אמה היא שנתגיירה, ונעמה היתה הורתה ולידתה בקדושה ומותרת זרעה למלך, וכן מוכח מ"ש לקמן ק"צ א', נעמה בבני עמון ביומי דדוד נפקא, ור"ל שיצאה נשמתה מאותה קליפה, ואמה או אם אמה נישאו לישראל, וכיון שהיתה אביה מישראל הורתה למלכות, וכן כתב הכסף משנה בפ"א ה"ד דהלכות מלכים, ובשם התוס', וכונת הקושיא היא, דסלקא דעתך דההיא דרות ונעמה, שהגיננו על אומתן, הוא על דרך ברא מזכי אבא, דאי כדי שלא תאבדנה,

<p>וגו' בנין רות ונעמה דהוו זמינין לנפקא מנייהו צפורה אתת משה דהות ממדין ויתרו ובנוי דנפקו ממדין דהוו כלהו זכאי קשוט עאכ"ו</p>	<p>תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה וגו', בגלל רות ונעמה שהיו עתידים לצאת מהם צפורה אשת משה, שהיתה ממדין ויתרו ובנוי שיצאו ממדין, שהיו כולם צדיקי אמת על אחת כמה וכמה.</p>
<p>ותו משה דרביאו ליה במדין ואמר ליה קב"ה נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים א"ה משוא פנים אית במלה דיתיר אתחזו בני מדין לשזבא מן מואב אמר ר' שמעון לא דמי מאן דזמין למלקט תאני למאן דכבר לקיט לון</p>	<p>ועוד משה שגדלוהו במדין, ואמר לו הקדוש ברוך הוא, "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים", אם כך משוא פנים יש בדבר, שיותר ראויים בני מדין להינצל ממואב. אמר רבי שמעון לא דומה מי שעתיד ללקוט תאנים למי שכבר לקט אותן.</p>
<p>א"ל רבי אלעזר² אע"ג דכבר לקיט לון שבחא איהו א"ל מאן דלא לקט תאני³ נטיר תאנה תדיר דלא יהא בה פגם בנין תאני דזמינת לאייתאה כיון דלקיט תאני שביק</p>	<p>אמר לו רבי אלעזר, אף על גב שכבר לקט להם שבח, הוא אמר לו, מי שלא לקט תאנים שומר את התאנה תמיד, שלא יהיה בה פגם בשביל התאנים</p>

וכמ"ש דוד לאבישי (שמו"ב יט, כג) היום יומת איש בישראל, שהכונה היתה על מרדכי, ואמר דוד שאם אז ימית את שמעי לא יצא מרדכי לעולם, אם כן הרבה דרכים לפניו יתברך לשמור אותם העתידים להוליד רות ונעמה וכשאר אבדות, אלא ודאי שהוא מפני זכות של שתי הבנות. ולפי זה הקשה שגדול זכות ההוה מן העתיד, וקשה ממדין, שזכו לצפורה ויתרו, וגם זכותם בגידול משה. דיתיר אתחזו וכו', שהיה להם זכות היוצאים מהם ושל שלהם כמשה. ותיירץ רבי שמעון, שהטעם הוא שגדול כח הקליפה בעוד הניצוץ בלוע בתוכו דהו"ל כנשמה. ואין להקשות דגם משאר האומות יצאו כמה גרים ואעפ"כ לא נצטוו ישראל שלא ללחום עמהם, כי אלו השתי פרידות היו יסוד מלכות בית דוד עד מלך המשיח, וכל עוד שלא זכו ישראל שיצאו מן הקליפה אלו השתי ניצוצות עצומות, היה כח הקליפה חזק לעמוד נגדם. וגם בזה יתיישב קושי דס"ד בתחילה, והוא שלו יתברך הכל גלוי, ואם כן היה יכול להתיר לישראל להלחם עם מואב ועמון, אך יצוה להם שלא להמית אותו האיש או המשפחה שעתידה להוליד את אלו השתים. אבל הוא מיושב עם הנזכר, כי היתה הנסיבה מחמת חסרון זכות ישראל, וכבר נזכר למעלה קפד ע"ב, ששתי פרידות אלו הן בסוד רחל ולא, ע"ע. וידוע שקודם בנין בית המקדש היתה הנוק' מן החזה ולמטה, שמשם אחיזת מואב, ולכן קדמה רות. וכשנבנה בית המקדש דאז קיימא סיהרא באשלמותא, בכל אורך זעיר, אז מלכה נעמה שהיא מעמון. והמקדש נקרא (מלכ"א ח, יג) בית עולמים, כלומר בית אחד, ונוק' אחת, כלולה משני עולמים רחל ולא. ומפני שדוד הכין לבנין בית המקדש וקבל בכתב צורתו משמואל הנביא, וזכה להכניע קלי' ערפה שהיא אחוריים דלאה, לכן בימיו יצאה נפש נעמה לעולם כנזכר לקמן ק"צ א', אבל לא באה לכלל מלכות עד נתקנה מלכות שמים בבנין בית עולמים, באופן שכל עוד שהיו אלו הנשמות עצומות בתוך הקליפות היו נשמה לה, ובהן היתה יכולה לעמוד ולהתקיים בחזקה, מה שאין כן אחר צאתן מתוכה (רמ"ז).

¹ ודמי ענין זה דוקא ללקט התאנים יותר מפרי אחר, מפני שהתאנים מתלקטים אחד אחד ולא כולם יחד כדתנן בפ"א מ"ד דפאה, ולקיטתו כאחת, לאפוקי תאנים. וכן הוא הדרך בלקיטת הניצוצות מעט מעט היום אחד ולמחר אחר (רמ"ז).

² מכל מקום שבחא איהו, ונראה שר"ל שאף שיצאו ניצוצות הקדושה הנזכרים מקליפת מדין נראה שנשאר איזה רשימו של הקדושה שמשביחה ומרויחה (רמ"ז).

³ כונת רבי שמעון, להוציא את רבי אלעזר מאותה סברא, והענין דדוקא כשאר הקדושה שורה במקום מוכן לו כמו שהוא שריית שכינה בבית המקדש, אז נשאר קדושה לעתיד לבוא, וכן הנשמה בגוף אחרי פטירתה נשאר בגוף הבלא דגרמי, וכן בכל מקום כיוצא בזה נותר הרושם, אבל הניצוצות הנופלות בעוון האדם וגולות חוץ למקומם ואין להם התייחסות ושום שייכות עם החיצונים והם שם בעל כרחם וצריכות להשגחה פרטית מאת ה', עליהם שלא ישלוט בהם כח הרע, והוא דוגמת המיחל ללקוט תאנים מתאנתו ששומרה מכל רע, וכן יש אור ההשגחה על הקלי' כל עוד שיש בה הניצוצות לקיימם שם, אבל כשכבר יצאו הניצוצות מסתלק הכל כאשר לכל עיקר ורושם, כי נסתלקה שמירת השפע המושפע על הניצוצות ולא נשאר כי אם בבחינת הנהירו דקיק המוגבל לחיות החיצונים, ולכן כשמרבים לפשוע מתמלאה סאתם רק מן הרע, והקדושה פורחת אפילו הנהירו דקיק ונשארו רק סיגים וקיא צואה. וזהו רמז ר"ת צ'ורו א"ת ה'מדינים, ולכן בחרו להם בבעל פעור, והסודות כמוסים ליודעיהם (רמ"ז).

<p>לה לתאנה ותו לא נמיר לה</p>	<p>שעתידה להביא. כיון שלקט תאנים, עוזב את התאנה ויותר לא שומר אותה.</p>
<p>כך מואב דזמינא לאייתאה אינון תאני נטר ליה קב"ה דכתיב אל תצר את מואב מדין דקא יהיבת תאני ואלהיטו לון כתיב צרור את המדינים דהא מכאן ולהלאה תאנה דא לא זמינת לאייתאה פירין ובג"כ אתהזיית ליקידת אשא פתח ואמר ויאמר מואב אל זקני מדין וגו' מואב אינון שארי¹ ובגין אינון תאני דזמין מואב לאפקא לעלמא אשתזיבו מעונשא</p>	<p>כך מואב, שעתידה להביא אותן תאנים, שמר אותו הקדוש ברוך הוא שכתוב "אל תצר את מואב מדין" שנתן כבר תאנים, ולקטו אותן. כתוב "צרור את המדינים", שהרי מכאן והלאה תאנה זו לא עתידה להביא פירות, ומשום זה ראויה לשרפת אש. פתח ואמר "ויאמר מואב אל זקני מדין וגו'", מואב הם מותרים, ומשום אותן תאנים שעתיד מואב להוציא לעולם נצלו מעונש.</p>
<p>רבי אלעזר בעא למיחמי לר' יוסי בר' שמעון בן לקוניא המוי והווי אזלי ר' אבא ור' יוסי (ד"א ל"ג ור' חייא) בהדיה אזלו בארחא והווי אמרי מלי דאורייתא כל ההוא ארחא</p>	<p>רבי אלעזר רצה לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו, והיו הולכים רבי אבא ורבי יוסי (ורבי חייא) איתו, הלכו בדרך והיו אומרים דברי תורה כל אותו הדרך.</p>
<p>א"ר אבא מאי דכתיב ויאמר יי' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה וגו' וכתיב וקרבת מול בני עמון וגו' מלה דא כמלה דא מה הפרש בין דא לדא</p>	<p>אמר רבי אבא מה שכתוב "ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה וגו'", וכתוב "וקרבת מול בני עמון וגו'" דבר זה כדבר זה, מה הבדל בין זה לזה.</p>
<p>אלא אתחזי דשקולי הווי ותנינן כד הווי מקרבי לגבי בני מואב הווי ישראל אתחזיין לגבייהו בכל מאני קרבא (ולא ס"א ל"ג) כדבעו אתגריין בהו ולגבי בני עמון הווי ישראל מתעטפי בעטופייהו ולא אתחזי מאני קרבא כלל וקראי מוכחן בשקולא דא בדא</p>	<p>אלא נראה ששקולים היו, ושנינו כשהיו מתקרבים לבני מואב, היו ישראל נראים נגדם בכל כלי קרב (ולא) כשרצו להתגרות בהם, ולגבי בני עמון היו ישראל מעוטפים בעטופיהם ולא נראו כלל כלי קרב, והפסוקים מוכיחים בשקול זה כזה.</p>
<p>אמר ר' אלעזר ודאי הכי הוא? ותנינן דדא דהות חציפא ואמרת מואב דכתיב ותקרא את שמו מואב אתחזון ישראל חציפו לגבייהו כמה דאיהי הות חציפא דאמרת מואב מאב הוה ברא דא אבל זערתא דאמרת בן עמי וכסיאת ארחהה ישראל הווי מכסיין ארחההו לגבייהו מעטפי עטופא בטלית ואתחזון קמייהו כאחין ממש והא</p>	<p>אמר רבי אלעזר ודאי כך הוא, ושנינו שזו שהיתה חוצפה, ואמרה מואב שכתוב "ותקרא את שמו מואב", נראו ישראל חצופים אליהם, כמו שהיא היתה חצופה שאמרה מואב, מאב היה בן זה. אבל הקטנה שאמרה בן עמי, וכסתה דרכיה, ישראל היו מכסים דרכיהם אליהם, מעוטפים עטוף הטלית ונראים לפנייהם כאחים ממש,</p>

¹ נראה דדייק עוד אומרו אל זקני מדין, שלא הזכיר זקנים במואב, לפי שדוקא של מדין היו בחינת זקנים קרובים למות ושגבר בהם חלק הרע ממלכין קדמאין, אבל מואב היה בבחירתו וקימו בעבור הניצוצות הנזכרים, ולכן גם שמואב התחיל בעבירה ניצול בשבילם. ובדרך רמז זה יכון אומרו פתח ואמר, והזכרת הפסוק, לרמוז לרמז שדייקתי, דאי לא תימא הכי היה די שיאמר הענין בדרך כלל, מואב שארו וכו', ולא להקדים פתיחה חדשה, ודוק אומרו לאפקא לעלמא, ללמד ענין אמיתי שלא בשביל כל צדיק העתיד לצאת ימלט מולידו וכל שכן עמו, שהרי אין לך אומה שלא יש בקליפתה ניצוץ קדושה קפא), וה"ס גירי הצדק. אלא הענין בניצוץ שיוציא תולדה כוללת להיטיב לכללות העולם וכוונת ונעמה (רמ"ז). {יש עוד הרבה 242}

² איני יודע מה תירץ והיכי מוכחי קראי (רח"ו).

אוקמה	וכך פרשוה.
עד דהוו אזלי אדכר ר' אלעזר מהאי ינוקא סמו מארהא ג' פרסי ומטו להתם אתארחו בההוא ביתא עאלו ואשכחו לההוא ינוקא דהוה יתיב ומתקנין פתורא קמיה כיון דחמא לון קריב גבייהו	עד שהיו הולכים, נזכר רבי אלעזר בתינוק זה, סטו מהדרך שלש פרסאות והגיעו לשם, התארחו באותו בית, נכנסו ומצאו את אותו תינוק שהיה יושב, ומתקנים לפניו שלחן. כיון שראה אותם, התקרב אליהם.
א"ל עולו חסידי קדישין עולו שתילין דעלמא אינון דעילא ותתא משבחין לון אינון דאפי' נוני ימא רבא נפקין ביבשתא לגבייהו	אמר להם, הכנסו חסידים קדושים, הכנסו שתילי העולם, אותם שמשבחים אותם למעלה ולמטה, אותם שאפילו הדגים שבים הגדול יוצאים אליהם ליבשה.
אתא ר' אלעזר ונשקיה ברישיה דהר כמלקדמין ונשקיה בפומיה א"ר אלעזר נשיקה קדמאה על נונין דשבקין מיא ואזלין ביבשתא ונשיקה תניינא על ביעין דנונא דעברו איבא סבא בעלמא אמר ההוא ינוקא בריהא דלבושייכו חמינא דעמון ומואב מתגרן בכו היך אשתזבתון מנייהו מאני קרבא לא הוו בידייכו ואי לאו לרחצנו תהכון בלא דחילו	בא רבי אלעזר ונשקו בראשו, חזר כמקדם ונשקו בפיו. אמר רבי אלעזר נשיקה ראשונה על הדגים שעזבו את המים, והלכו ליבשה, ונשיקה שניה על ביצי הדגים שעשו פרי טוב בעולם. אמר אותו תינוק, בריח לבושכם ראיתי שעמון ומואב מתגרים בכם, איך נצלתם מהם, כלי קרב לא היו בידיכם, ואם לא לבטחה תלכו בלי פחד.
קפח/ב	
תווהו ר' אלעזר ור' אבא וחברייא אמר רבי אבא זכאה ארהא דא וזכאה חולקנא דזכינא למיחמי דא אתקיננו פתורא כמלקדמין	תמהו רבי אלעזר ורבי אבא והחברים, אמר רבי אבא אשרי הדרך הזו ואשרי חלקנו שזכינו לראות את זה, התקיננו שלחן כמקדם.
אמר חכימין קדישין תבעו נהמא דתפנוקי בלא קרבא (ס"א או נהמא דקרבא ופתורא דמאני קרבא) ופתורא דמאני קרבא או נהמא דקרבא או תבעון לברכא למלכא בכל מאני קרבא דהא פתורא לא אסתליק בלא קרבא	אמר חכמים קדושים, תרצו לחם תפנוקים ללא קרב (או לחם קרב ושלחן של כלי קרב) ושלחן של כלי קרב או לחם קרב או תרצו לברך למלך בכל כלי הקרב, שהרי השלחן לא עולה בלי קרב.
אמר ר' אלעזר ברא רחימא חביבא קדישא הכי בעינן בכל הני זיני קרבא אשתדלנא בהו וידעינן לאגחא בחרבא ² ובקשתא וברומחא ובאבנין דקירטא ואנת רביא עד לא חמית היך מניחין קרבא	אמר רבי אלעזר, בן אהוב, חביב קדוש, כך אנו רוצים בכל המינים של הקרב האלה השתדלנו בהם, ויודעים אנו לערוך בחרב ובקשת וברומח ובאבני הקלע, ואתה תינוק עוד לא ראית איך עורכים קרב גברים חזקים

¹ כל דאתיין מדרגיה כמו ר"ה סבא, מניחין אותו העולם שהוא ימא ואזלין לזה העולם אחר חדושי תורה, וכמ"ש בפ' בלק (קפח ע"ב) אינון דאפי' נוני ימא רבא נפקין ביבשתא לגבייהו כו', אר"א נשיקה קדמאה על נונין כו', וז"ש ברא דנונא כו' שהוא ניצוץ מרע"ה (בהגר"א על תיקו"ב מב ע"ג).

² כתוב בס' אור ישראל, חר"ב גי' רי"ו כמ"ש הרב ז"ל בפ' וחרב פיפיות בידם והיינו בחרבא, וברומחא הם רמ"ח תיבין דק"ש עם ו' פעמים אלהים שהם מוחין דקטנות דאו"א כמ"ש הרב בכונת ק"ש. ובקשתא הוא יסוד בסוד זרע יורה כחץ, ובאבנין וכו' פי' כדאיתא בפ' שופטים לדון סמא"ל באבן דאיהי יר"ד ובה' אצבען דיד דאינון ה' ובקנה דדרוע' דאיהו ו' ובכתף דתמן ה' ולכן אמר לקמן הא ידענא דחילא דדרועא דילך אתחלש (מ"מ).

גוברין תקיפין דעלמא	של העולם.
<p>חדי ההוא ינוקא אמר ודאי לא חמינא אבל כתיב אל יתהלל חוגר כמפתח¹ אתקיננו פתורא בנהמא ובכל מה דאצטריך א"ר אלעזר כמה חדו אית בלבאי ברביא דא וכמה חדושין יתחדשון על פתורא דא וע"ד אמרית דידענא דוני פעמוני רוחא קדישא הוו אזלין ביה</p>	<p>שמח אותו תינוק, אמר ודאי שלא ראיתי, אבל כתוב "אל יתהלל חוגר כמפתח", התקיננו שלחן בלחם, ובכל מה שצריך. אמר רבי אלעזר כמה שמחה יש בלבי בתינוק זה, וכמה חדושים יתחדשו על שלחן זה, ולכן אמרתי שידעתי שזוג פעמוני רוח הקודש היו הולכים בה.</p>
<p>אמר הרבא ייכול חדי ר' אלעזר אהדר וקריב ינוקא לגביה א"ל בגין דשבחת גרמך אית לך למינח קרבא בקדמיתא ואנא אמרית בקדמיתא דקרבא ליהוי בתר אכילה אבל השתא מאן דבעי סולתא תולה (נ"א ייתי) מאני קרבא בידוי אמר ר' אלעזר לך יאות לאחזאה מאינון מאני קרבא דילך</p>	<p>אמר אותו תינוק, מי שרוצה לחם על פי החרב יאכל. שמח רבי אלעזר חזר וקרב התינוק אליו, אמר לו משום ששבחת עצמך, אתה יש לך ללחום קרב בתחלה, ואני אמרתי בתחלה, שהקרב יהיה אחרי האכילה. אבל כעת מי שרוצה סולת, תולה (יביא) כלי הקרב בידיו, אמר רבי אלעזר לך ראוי להראות מאותם כלי הקרב שלך.</p>
<p>פתח ההוא ינוקא ואמר והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליי קרא דא על עומר התנופה אתמר² מאי תנופה אי בגין דאניף³ ליה כהנא לעילא איהי תנופה מאי אכפת לן אי אניף⁴ אי מאיך אלא ודאי אצטריך לארמא לה לעילא⁵ והיינו תרומה ואע"ג⁶ דדרשינן תרי ממאה והכי הוא אבל תנופה מאי (ס"א דא) הוא ארמותא</p>	<p>פתח אותו תינוק ואמר "והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה", פסוק זה נאמר על עומר התנופה, מהו "תנופה", אם בגלל שהניפה הכהן למעלה, היא תנופה, מה אכפת לנו אם הניף אם הנמיק. אלא ודאי צריך להרימה למעלה, והיינו תרומה. ואף על גב שדרשנו שנים ממאה, וכך זה, אבל תנופה מהי (זו) הרמה.</p>
<p>ורוא דחכמתא הכא אי חסידי קדישין מארי דרומהין לא שמשותון לר' שמעיה חסידא דאי לאו תנדרעון תנופה מאי היא חטה מאי היא שעורה מאי היא תנופה דקאמרין היינו תנ"ו פ"ה ורוא דיליה תנו כבוד⁷ ליי אלהיכם דהא פה (עלאה) היינו</p>	<p>וסוד חכמה כאן, אי חסידים קדושים בעלי רומחים, לא שמשותם את רבי שמעיה החסיד, שאם לא תדעו מהי תנופה מהי חטה מהי שעורה. תנופה שאמרנו היינו תנ"ו פ"ה, וסוד שלו "תנו כבוד לה' אלהיכם" שהרי פה (עליון) היינו כבוד שרוצים לתת</p>

¹ שכבר נלחם ונצח ורוחמו שכבר נצח לר' יהודה ורבי יצחק לעיל שהם חבירים לר"א ורבי אבא וז"ש אל תתהללו אתם שחוגרים כדי להלחם עמו כמו אני שמפתח (מ"מ).

² צ"ע דהאי קרא בחלה כתיב ואיך דריש ליה בעומר התנופה (רח"ו), ונלע"ד דמיתורא קדרים דכיון דכתיב לבתר מראשית עריסותיכם חלה וכו', למה כתיב ברישא והיה באכלכם וכו', לכך דריש ליה על עמר התנופה באם אינו ענין וכו' (מ"מ).

³ אין מלת תנופה מורה זה מפני כי עיקר התנופה היה להרים אותה למעלה וממלת תנופה לא נפקא לן מידיף מפני כי מלת תנופה אינו מורה לא להרים ולא להשפיל (אור יקר).

⁴ כי מלת תנופה אינו מוכיח לזה דבר, ולומר דאין הכי נמי שלא היה צריך (אור יקר). ר"ל כבר ידענו הדין מפ' והניף וא"כ מאי קמ"ל ותיריך שבא לרמוז שיעלו השכינה למעלה כמ"ש בסמוך תנופה (רח"ו).

⁵ וענין זה אינו מוכרח ממלת תנופה אלא ממלת תרומה שהוא לשון הגבהה (אור יקר). פי' להרוס השכינה למעלה וז"ש והיינו תרומה (מ"מ).

⁶ ר"ל אעפ"י דדרשינן תרי ממאה מ"מ עיקר מלת תרומה ותנופה היינו להרים השכינה וכדמסיק וז"ש תרימו תרומה לה' שתרוממוה למעלה, ולגלות ג"כ על מלת תנופה שהיא תנופה (מ"מ).

⁷ פי' מ' הנק' כבוד תחברו אותה עם זעיר (מ"מ).

<p>כבוד דבעינן למיהב ליה לקב"ה וע"ד אבעי לן לארמא לעילא לאהואה (ס"א דלית אינון יהבין אלא להאי פה¹) דליה אנן יהבין להאי פה דלית שבחא למלכא עלאה אלא כד ישראל מתקני ליה להאי כבוד ויהבי ליה למלכא כבוד ודא הוא תנו פה תנו כבוד וארמא איהו ודאי</p>	<p>לקדוש ברוך הוא, ולכן צריכים להרים למעלה, להראות (שאינם נותנים אלא לפה הזה) שאנו נותנים לו ל"פה" הזה, שאין שבח למלך העליון אלא כשישראל מתקנים לו לכבוד הזה, ונותנים כבוד למלך, וזהו תנו פה, תנו כבוד והרמה היא בודאי.</p>
<p>קרא דשרינן ביה והיה באכלכם מלחם הארץ וכי לחם הארץ שעורה² איהו לאו הכי ואנן שעורה מקרבינן בגין דשעורה קדמאה לשאר נהמא דעלמא שעורה איהו (ס"א שעירו ה"א דהא אתר) שעורה דה"א³ אתר ידיע הוא בשיעורא דה"א (ס"א חטא בה"א נקודה וכו') חטה נקודה באמצעיתא דלית חולקא לסטרא אחרא דחובא תמן (אלא) חטה ברתא דמתחטאה לקמי אבוה ועבד לה רעותא ומה חטה⁴ כללא דכ"ב אתוון</p>	<p>הפסוק שהתחלנו [בו] "והיה באכלכם מלחם הארץ", וכי לחם הארץ היא, שעורה לא כך, ואנו מקריבים שעורה, משום ששעורה קדמה לשאר הלחם שבעולם, שעורה הוא (שעור ה"א שהרי מקום) שעורה של ה"א מקום ידוע הוא, בשעור של ה"א (חטה בה"א נקודה וכו'). חטה נקודה באמצע, שאין חלק לצד האחר שחטא שם, (אלא) חטה בת שמתחטאת לפני אביה ועושה רצונה, ומה חטה כלל עשרים ושתיים אותיות.</p>
<p>א"ר אלעזר אע"ג דהוה לן למשמע⁵ הכא אית לן למימר ולדרכא קשתא אמר ההוא ינוקא הא מגנא לקבל גירא אמר רבי אלעזר ודאי חטה הכי קרינן לה אבל חמינן בשבטים כלהו דלית בהו ח"ט ובה אית ח"ט וקרינן חטה</p>	<p>אמר רבי אלעזר, אף על גב שהיה לנו לשמוע, כאן יש לנו לומר, ולדרך קשת אמר אותו תינוק, הרי מגן מול החץ. אמר רבי אלעזר, ודאי חטה כך קוראים לה, אבל ראינו בשבטים כולם אין בהם ח"ט, ובה יש ח"ט, וקוראים חטה.</p>
<p>אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח"ט שריא סמיך לה בהו בשבטין לא הוו אתוון אלין דקא אתו מסטרא דקדושה דלעילא אבל לגבה שריא⁶ ואי בעית לאפקא הרבא</p>	<p>אמר אותו תינוק, ודאי כך זה, שהרי ח"ט חונה סמוך לה, בשבטים אין האותיות האלו, שהרי באו מצד קדושה העליונה, אבל שורה אליה. ואם תרצה להוציא חרב ותאמר למה</p>

¹ פי' שאין מחברים עם זעיר אלא השכינה הנק' פה ולא הס"א כמ"ש בפ' תרומה ביחוד ק"ש (מ"מ).

² פי' שהמלכות לחמה העיקרי הם ה' חסדים שמתכוננים אותה בסוד והוכן בחסד כסא, וא"כ היכי קארי לשעורה שהיא ה' גבורות לחם הארץ, ותירץ בגין דשעורה קדמאה וכו' שר"ל שהגבורות מהם נבנית תחלה ואח"כ החסדים לכך קראם לחם הארץ (מ"מ).

³ איהו שיעור ה' - פי' שעורה הם ה' גבו' ומהם נבנית המ' ה' (מ"מ).

⁴ פי' הם החסדים כמ"ש הרב ז"ל בדרוש שבועות והכ"ב אתוון הם החסדים (מ"מ).

⁵ דע כי חטה ושעורה שניהם במלכות וכמש"ה ארץ חטה ושעורה כו' והענין הוא כי אין דבר בכל הנבראים שלא נברא באלו הכ"ב אותיות כנודע מס' יצירה והנה הכ"ב אותיות שבמלכות אשר מהם נוצרה ונאצלה הם הנקראים חטה בגמטריא כ"ב (שער המצו' במצות שתי הלחם) והחמשה אותיות דמנצפ"ך הכפולות אשר בה הם הנקראים שעורה לפי שאותיות מנצפ"ך הם כפולות כנודע והם בגמטריא עם עשר הכללים תק"ע והעשר אותיות שהם עשר הגבורות עצמן הרי תק"ף כמנין שעורה והנה אלו חמש גבורות דמנצפ"ך הם העושים פרצו' המלכות ולכך אלו מקדימות לבא בעולם. כמ"ש בגין דשעורה קדמא לשאר נהמא בעלמא כו' כי על ידי חמשה גבורות האלו נתחלת בנין פרצוף המלכות ותיקונה ועל ידם נגמר פרצופה כנודע. וגם זהו סוד מ"ש בפ' אמור דצ"ו ע"א בר"מ כי מנחת שעורים שמקריבין בפסח הוא כדוגמת מנחת הסוטה שהיתה של שעורים כו' ומסטרא אחרא אשת זנונים כד ארח בה ערקת כו' והטעם הוא כי להיות השעורה בחינת הג' המכלים את הכל ערקת (שער מאמרי רשב"י).

⁶ כשושנה בין החוחים (רח"ו).

<p>ותימא אמאי נקטת אתוון אלין ההיא ברתא אלא אי תנדע חובא דאדם הראשון דאמרו חמ"ה הוה תנדע הא ואילנא דא כד נצח כלא סטרא דטוב נקיט לכל סטרא אחרא וכפייא ליה</p>	<p>נקטה אותיות אלו, הבת הזו, אלא אם תדע חטא אדם הראשון, שאמרו חטה היה, תדע זה, ועץ זה כשנצח הכל, צד הטוב נקט לכל הצד האחר וכופף אותו.</p>
<p>חברייא קדמאי פרישו מלה דא ושרו לה מרחיק חטה סתם¹ אתו בתראי ואמרו חטה ממש אתא ישעיה ופריש לה דכתיב וממחיתה כי לא תקרב אליך וע"כ נקודה באמצעיתא² דלא יהא חטאה דאלו נקודה לא הוי חטאה להוי וחלופא בין ט' לת' תבירו לסטרא אחרא ברירו (ס"א דילה) דמלה</p>	<p>החברים הראשונים פרשו דבר זה, ושמו אותה מרחוק. חטה סתם באו אחרונים, ואמרו חטה ממש. בא ישעיה ופרשה, שכתוב "וממחיתה כי לא תקרב אליך", ולכן נקודה באמצע שלא תהיה חטאה, שאלו לא היתה נקודה תהיה חטאה, וחלופ בין ט' לת', שברו את הצד האחר ברור (שלה) של הדבר.</p>
<p>אתון חברייא דלא שמשותון לר'</p>	<p>אתם החברים שלא שמשתם את רבי</p>
<p>קפמ"א</p>	
<p>שמעיה חסידא אמרין דבחמשת זיני דגן לא אית חולקא לסטר אחרא ולא הכי דהא כל מה דאתבלי בארעא לסטר אחרא אית ביה חולקא ומאן חולקא אית ליה מוין תדפנו רוח דכתיב לא כן הרשעים כי אם כמוין אשר תדפנו רוח³ ודא הוא רוחא דקדושא וכתיב כי רוח עברה בו ואיננו וגו' בגין דרוח קדשא מפזר ליה בכל סטרין דעלמא דלא ישתכח דא בנוקבא</p>	<p>שמעיה החסיד, אומרים שבחמשת מיני דגן אין חלק לצד האחר, ולא כך, שהרי כל מה שנבלה בארץ, יש בו חלק לצד האחר, ומהו חלקו יש לו, מוין, שתדפנו רוח, שכתוב "לא כן הרשעים כי אם כמוין אשר תדפנו רוח", וזוהי רוח של קדושה, וכתוב "כי רוח עברה בו ואיננו וגו'", משום שרוח הקודש מפזרתו בכל צדדי העולם, שלא ימצא זה בנקבה.</p>
<p>דכורא מאי הוא תבן ומוין ותבן כחדא אזלין ועל דא פטור ממעשר דלית בהו חולקא בקדושה ה' דגן בנקיו (דדגן) בלא תבן ומוין ח"ט דכר ונוקבא מוין ותבן ה</p>	<p>הזכר מהו, תבן. ומוין ותבן הולכים כאחד, ולכן פטור ממעשר שאין בו חלק בקדושה. ה' דגן בנקיון (של דגן) בלי תבן ומוין, ח"ט, זכר ונקבה, מוין ותבן. ה' בנקיון הדגן, ולכן שלמות</p>

¹ לשון חטא (רח"ו).

² פי' יש דגש באמצע ט' של חטה דאל"כ היו חוטפים הח"ת בקריאה והיה נשמע כמו חטאה אבל כשיש דגש ר"ל כמו חטטה ולא חטה כן שמעתי ממורי זלה"ה (רח"ו), ולפ"ז אתי שפיר שקדמאי שאמרו שחטה סתם הוא לשון חטא שעדיין לא נפרדה הקליפה. ובתראי שאמרו חטה ממש בדגש רמזו לנו שנפרדה הקליפה ונשברה, וזהו שפי' ישעיה וממחיתה וכו' שנשברה ס"א וז"ש בסמוך חבירו לס"א ברירו דילה ר"ל שנשברה הקליפה, והקדושה נשארה לבדה: בח"י דף ח' וז"ל וכמ"ש בזוהר בפ' בלק כי מוין ותבן הם ב' קליפ' ולכן מלת חטה בה אותיות ח"ט שהם מורים על הס"א הנדבקות בה' שבסופה כי מפני כן לא היו ב' אותיות אלו בשבטים לפי שהיו שבטי יה. וכשמפריד מוין ותבן שהם ב' קליפות, מן החטה שהיא הקדושה בזה גורם פירוד לס"טא שהם ז' מוין ותבן הנדבקים בחטה, ובדף ט' כתב וז"ל הזוהר משפטים דף ק"ך ע"ב ואמרו כי צריך לברר את החטים מכל פסולת ועד דיתברר לא שרייא יר"ד על ה' ואינו מתקיים כי ידו תל כס יה, ר"ל מ"ד בניסן צריך שיהיה הכנה לחיבור שם י"ה וזה ימצא ע"י הברור (מ"מ).

³ כל העון והרע הנה הוא יתבטל מכל וכל, ועל זה הוא כל עיקר האש של גיהנום, לשרוף ולכלה את הרע וכל הטומאה והזוהמא כולה, וכן יתבטל האדם בליעל כולו וכן כל תולדותיו. [ע' תיקונים ריש תיקון כ"ד (עז ע"א) ובזוהר (פ' בלק קפט ע"א) ובדברינו לעיל ענף ד',] כי עליהם נאמר (תהלים צב י) כי הנה אויבך יאבדו, שהם יאבדו ויכלו בכליון גמור, וליהט אותם היום הבא אשר לא יעזוב להם שורש וענף (שם), כי הם כולם יתבטלו מכל וכל. אמנם זה יהיה רק אחר שיברר מהם כל הניצוצי קדושה שנתערב בהם, וישארו ריק מכל וכל, אז יתקיים עליהם מ"ש (מלאכי ג יט) והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש וליהט אותם היום הבא כו' (דע"ה ח"ב עז ע"א).

<p>בנקיו דדגן וע"ד שלימו דאילנא חטה איהו ואילנא דחטא ביה אדם הראשון חטה הוה דכלא איהו ברזא ובמלה דחטה! (ס"א) בקודשא ה' נקיו דדגן בלא תבן ומוץ וע"ד שלימו דאילנא חטה איהו וכלא איהו ברזא דחטה) תווה ר"א ותווהו חברייא א"ר אלעזר ודאי הכי הוא</p>	<p>העץ הוא חטה, והעץ שחטא בו אדם הראשון היה חטה, שהכל הוא בסוד. ובדבר חטה (בקדושה ה' נקיון הדגן בלי תבן ומוץ, ועל זה שלמות האילן הוא חטה, והכל הוא בסוד החטה) תמה רבי אלעזר ותמהו החברים, אמר רבי אלעזר ודאי כך זה.</p>
<p>אמר ההוא ינוקא הכי הוא ודאי קרא דשרינן ביה דהא שעורה אקדים² למיני לעלמא³ ואיהו מתתקן למיכלא דבעירא סתם⁴ איהו רזא דאלף הרים⁵ דמגדלין בכל יומא והיא אכלה לון⁶ ואקרי לחם תרומה מיכלא דההוא תרומה⁷ (ס"א ואתקצר) ואתקריב בליליא דהא כתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא</p>	<p>אמר אותו תינוק, כך זה בודאי, הפסוק שרויים בו, שהרי שעורה קדמה לבא לעולם, והיא מתוקנת למאכל, בהמה סתם היא סוד אלף הרים שמגדלים בכל יום, והיא אוכלת אותם ונקראת לחם תרומה, אוכל של אותה תרומה, (ונקצרת) ונקרבת בלילה, שהרי כתוב "ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא".</p>
<p>מן הקדשים דא תרומה מן הקדשים ולא קדשים דהא קדש סתם לא אקרי תרומה דחומר בקדש מבתרומה תנן ארעא קדישא ברשו דקב"ה הות ורשו אחרא לא עאל תמן היך אבדיקת ארעא אי קיימת במהימנותא ולא אתחברת ברשו אחרא בקריבו דתרומה דא דשעורים⁸ כגוונא דרזא דסוטה⁹</p>	<p>"מן הקדשים" זו תרומה, מן הקדשים ולא קדשים, שהרי קדש סתם לא נקרא תרומה, שחומר בקודש מבתרומה למדנו. ארץ הקדושה ברשות הקדוש ברוך הוא היתה, ורשות אחרת לא נכנסה לשם, איך נבדקת הארץ אם עומדת באמונה ולא התחברה ברשות אחרת, בהקרבת תרומה זו של שעורים, כדוגמת סוד הסוטה.</p>
<p>א"ר אבא ודאי שננא דחרבא לגבך אמר ההוא ינוקא ודאי אתקפנא במגן וצינה לאננא מניה א"ר אבא ארעא קדישא לית</p>	<p>אמר רבי אבא, ודאי שנינות החרב אליך. אמר אותו תינוק, ודאי התחזקתי במגן וצינה להתגונן ממנו.</p>

¹ ור"ל דחט של חטה הם רומזים לחוץ ותבן שהם נוקבא ודכורא דקליפה, אבל ה' בלא חטאה מורה על המ' לבדה ונפרדה הקליפה ממנה, ואע"פ שאמר לעיל שחטה בדגש ברירו מסטרא אחרא יש לומר דמ"ש הכא שחטה היא כמוץ ותבן כלולים בה, דהיינו אילן שלם בקליפתו היינו מטה בלא דגש, אבל חטה בדגש ברירו מס"א (מ"מ).

² נוקבא דז"א בבחי' דינין שבה שהם ב"פ מנצפ"ך גימ' שער"ה (רח"ו). [עי' ש"נ שמציין לשער מאמרי רשב"י הובא לעיל קפח ע"ב].

³ והוא כל אורות דהנקודות שהיו כולם גבורות גדולים ומהם נפלו הניצוצין בעולם התווה (דע"ה ח"ב נה ע"ג).

⁴ ר"ל בהמות בהררי אלף, בהמה הידוע, בסוד אדם ובהמה, ה' אלקים (יהל אור ח"ב לד ע"ב). ר"ל כי הגם שגם כל אותן הניצוצין נקראו ג"כ בשם בהמות בהררי אלף כנ"ל, אך הבעירא סתם הוא המלכות שהיא שם ב"ן אשר בהיכל קודש הקדשים דהבריאה, כי היא השורש והכולל את כולם (דע"ה ח"ב נה ע"ג).

⁵ אל שדי במילואו בעולם הבריאה עולה אל"ף (רח"ו).

⁶ אלף יומין דשם כידוע (יהל אור ח"ב לד ע"ב).

⁷ מלכות (רח"ו). הוא מלכות כמ"ש בפ' שמיני (מ ע"ב) (דע"ה ח"ב נג ע"ד).

⁸ נ"ל שהיה ניכר זה בעשן המערכה (רח"ו). ר"ל אם שהיה הולך למישור או לא ח"ו, וכמ"ש בפ' תרומה (ק"ל ע"א קמ"א ע"א) (וע"ד שאמרו ביומא סוף פרק א' ע"ש) (דע"ה ח"א פ ע"ב). עיי' ח"ב קל ע"א קמא ע"א רמב ע"ב (לש"ו).

⁹ פי' כמו שהסוטה היתה נבדקת ע"י המים אם טהורה אם טמאה (מ"מ), עיי' לקמן צז ע"א ברע"מ (לש"ו).

<p>בה רשו אהרא ולא עאל תמן מוין ותבן ממאן הוו</p>	<p>אמר רבי אבא בארץ הקדושה אין רשות אחרת ולא נכנסת לשם, מוין ותבן ממה היו.</p>
<p>פתח ההוא ינוקא ואמר ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו' וכתוב ויאמר להם אלהים פרו ורבו! וכי אי לא דאתא נחש על חוה לא יעביד תולדין לעלמא או אי לא האבו ישראל בעובדא דעגלא לא יעבדון תולדין אלא ודאי אי לא ייתי נחש על חוה תולדין יעביד אדם מיד ודאי דהא גזרה אתגזר מיד דאתברי דכתיב פרו ורבו ומלאו את הארץ ואינון תולדין יהון כלהון בנקיין² בלא זוהמא כלל³ אופ הכי ארעא קדישא דהא לא עאל בה רשו אהרא אית בה מוין ותבן דלאו מההוא סטר⁴</p>	<p>פתח אותו תינוק ואמר "ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו'", וכתוב "ויאמר להם אלהים פרו ורבו", וכי אם לא שבא נחש על חוה, לא יעשה תולדות לעולם, או אם לא חטאו ישראל במעשה העגל, לא יעשו תולדות, אלא ודאי אם לא יבא נחש על חוה, יעשה אדם תולדות מיד ודאי, שהרי נגזרה גזרה מיד שנברא, שכתוב "פרו ורבו ומלאו את הארץ", ואותם תולדות היו כולם בנקיין ללא זוהמא כלל, גם כן הארץ הקדושה, שהרי לא נכנסה בה רשות אחרת, יש בה מוין ותבן, שלא מאותו הצד.</p>
<p>ולבר מארעא ההוא מוין ותבן דסטר אהרא הוי דאולא בתר קדושה כקוף בתר⁵ בני נשא אתו ר"א וחברייא ונשקוהו א"ל דאמי לי דרווחנא במאני קרבא נהמא דפתורא א"ר אלעזר ודאי הכי הוא דהא כל זני קרבא בידך אינון ומצלחן בידך אתו ונשקוהו כמלקדמין</p>	<p>ומחוץ לארץ, אותו מוין ותבן דצד אחר הוא, שהולכים אחר קדושה כקוף אחרי בני אדם. באו רבי אלעזר והחברים ונשקוהו, אמר לו נדמה לי שהרווחנו בכלי הקרב לחם השלחן. אמר רבי אלעזר, ודאי כך זה, שהרי כל מיני קרב הם בידך ומצליחים בידך, באו ונשקוהו כמקדם.</p>
<p>פתח איהו ואמר ובגפן שלשה שרינים וגו' עד הכא חזיונא דמלה דהא מכאן ולהלאה חזיונא דיליה הוה דכתיב וכוס פרעה בידי אבל חזיונא דמלה בגיניה דיוסף הוה ולבשרא ליה דישמע יוסף וינדע</p>	<p>פתח הוא ואמר "ובגפן שלשה שרינים וגו'", עד כאן חזיון הדבר, שהרי מכאן והלה חזיונו היה, שכתוב "וכוס פרעה בידי", אבל חזיון הדבר היה בגלל יוסף, ולבשרו שישמע יוסף וידע.</p>

¹ הקדים פי' זה לסייע לדבריו שאפי' לא חטא אדם מוכרח לקיים פריה ורביה שהרי הקדים פסוק זה מיד אחר שנברא אדם צוהו בפריה ורביה כדמפרש (מ"מ).

² אם שזכינו שלא נכשל אדה"ר גם בחטא ההסתכלות, אז לא השתרבב הרע למעלה ולא היה מתלבש הרע בשום גוף כלל, ואז לא היה המציאות דא"ה כלל, וכמ"ש האריז"ל בספר הגלגולים (פרק נח) וכן בלק"ת (תהילים מזמור לב) (דע"ה ח"ב מא ע"ג).

³ עי' תיקו"ז ריש תיקון כד סמ' כו' ואיהו כללא כו' (לש"ו). ז"ל: בראשית יר"א שב"ת (ובה) שבתותי תהא דחיל יר"א תורה יר"א ברי"ת כמה דצריך נטירו דברית דלא יעול ליה ברשו נוכראה כגוונא דא צריך בר נש נטירו דשבת דלא לאפקא מרשות היחיד ויעול ברשות הרבים רשות היחיד איהי שכינתא רחבו ד' ואינון יה"ה וגבהו עשרה יר"ד ה"א וא"ו ה"א רשות הרבים נחש אשת זנונים³ סם דאל אחר דאיהו סמא"ל ואיהו כללא דשבעין אומין ואיהי חללה זונה ובעלה חלול שבת איהו ובגין דא מאן דאפיק מרשות היחיד לרשות הרבים חייב סקילה. תרגום: בראשית, יר"א שב"ת, (ובה) שבתותי תהיה ירא, יר"א תורה, יר"א בר"ת. כמו שצריך שמירת הברית, שלא יכניסנה לרשות זה. כדוגמא זה, צריך אדם שמירת שבת, שלא להוציא מרשות היחיד ויכניס לרשות הרבים. רשות היחיד היא השכינה, רחבו ד', והם יה"ה. וגבהו עשרה, יר"ד ה"א וא"ו ה"א. רשות הרבים, נחש אשת זנונים, סם של אל אחר, שהוא סמא"ל, והוא הכלל של שבעים אומות, והיא חללה זונה, ובעלה הוא חלול שבת. ולכן, מי שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים חייב סקילה.

⁴ שהם מקליפת נוגה מצד הטוב משא"כ בעת החטא שהוא מצד הרע דנוגה (רח"ו).

⁵ פי' כי יש ג"כ בקדושה מוין ותבן מוין גימ' קלו' ה"ח שמקבלת מת"ת שהוא ו' תב"ן ת' מלכות ב"ן שבמלכות (רח"ו).

<p>תנינן שבעה רקיעין אינון ואינון (שבעה) היכלין ושית אינון¹ וחמש אינון² וכלהו נפקי מגו יין עתיקא קדישא עלאה ההוא יין משיך ליה יעקב מרחוק וסחיט ליה מענבים דההוא גפן כדין יעקב אמשיך ליה ההוא יין דקא אתחזי ליה³ וחדוי ושתה הה"ד ויבא לו יין וישת הכא אתכליל עילא ותתא וע"ד ארחיק מלה ומשיך לה במשיכו דתרי תנועי והיינו לו ליה לתתא ליה לעילא (בתרין סטרין אחיד)</p>	<p>שנינו שבעה רקיעים הם, והם (שבעה) היכלות, וששה הם, וחמשה הם, וכולם יוצאים מתוך יין עתיק עליון. אותו יין משכו יעקב מרחוק, וסחטו מענבי אותה הגפן, אז יעקב המשיך אותו יין שנראה לו, ושמח ושתה, זהו שכתוב "ויבא לו יין וישת", כאן נכלל למעלה ולמטה, ולכן הרחיק הדבר, ומשכו במשיכות שתי תנועות, והיינו לו, לו למטה, לו למעלה (בשני צדדים אחז).</p>
<p>חנוך מטטרון אמר ויבא לו יין דארמי מיא בההוא יין⁴ ואי לאו דארמי ביה מים לא יכיל למסבל ושפיר אמר חנוך מטטרון ובג"כ אמשיך לו בתרי טעמי דהא בתרין סטרין אחיד וההוא יין אזיל מדרגא לדרגא וכלהו טעמין ביה עד דיוסף צדיקא⁵ טעם ליה דאיהו דוד נאמן הה"ד כיון הטוב הולך לדודי למישרים</p>	<p>חנוך מטטרון אמר "ויבא לו יין" ששם מים באותו יין, אם לא ישים בו מים לא יכול לסבול ונאה. אמר חנוך מטטרון, ומשום זה המשיכו בשני טעמים, שהרי בשני צדדים אחוז, ואותו יין הלך מדרגה לדרגה וכל הטעמים בו, עד שיוסף הצדיק טעם אותו, שהוא דוד נאמן, זהו שכתוב "כיון הטוב הולך לדודי למישרים",</p>
<p>קפ"ט/ב</p>	
<p>מהו כיון הטוב דאתא יעקב וארמי ביה מיא דא הוא יין הטוב והכי הוא כמה דאמר חנוך מטטרון</p>	<p>מהו "כיון הטוב", שבא יעקב ושם בו מים, זהו "יין הטוב", וכך זה, כמו שאמר חנוך מטטרון.</p>
<p>תווה ר' אלעזר ותווה ר' אבא אמרו הא חמרא (ס"י מלאך) דילך הוא⁶ נצחת מלאכא קדישא אפומא (נ"א פומא) דרוח קודשא א"ל עד כען ההוא גפן⁷ מחכא למעבד פירין ובגפן דא איהו גפן דאשתמודעא⁸ בקודשא בגין דאית גפן אחרא דאיהו אקרי גפן נכריה וענבים דילה⁹ לא אינון ענבים אלא קשין אחידין לבא נשכין ככלבא אינון ענבים אקרון סורי הגפן</p>	<p>תמה רבי אלעזר, ותמה רבי אבא. אמרו הרי היין (ס"י מלאך) שלך הוא נצח מלאך קדוש על פי (פה) רוח הקודש. אמר לו, עד עתה אותה גפן מחכה לעשות פירות, ובגפן זוהי גפן הנודעת בקודש, משום שיש גפן אחרת שנקראת גפן נכריה, וענביה אינם ענבים, אלא קשים אוחזים את הלב, נושכים ככלב, אותם ענבים נקראים "סורי הגפן נכריה", אבל גפן זו עליה כתוב, ובגפן אותה הידועה, אותה שכל</p>

¹ ו"ק (רח"ו).

² בלת מנין היסוד (רח"ו).

³ מהבינה קו הגבורות (רח"ו).

⁴ דע כי יצחק סוד הגבורות שביסוד דאימא והוא יין החזק והנה יעקב באותו יין שהשקה לאביו הטיל בו מים שהם החסדים שביסוד דאבא כי משם שורש יעקב וז"ס תרין טעמי שהם דמות שני וי"ן רמז שחיבר ב' יסודות דא"א כי יסוד הוא בחי' ו' קטנה (רח"ו).

⁵ יסוד (רח"ו).

⁶ חשבו שכבר השלים דבריו (אור יקר), פי' אתה שאתה מלאך לפי שהיו ר"א ור"א קורים לינוקא מלאך חמרא דילך הוא, דהיינו ודאי אותו היין של בינה משם יניקתך (מ"מ).

⁷ שעדין פירוש הכתוב שהתחיל לא פירשו (אור יקר).

⁸ מלכות וממה שאמר ובגפן בלשון ידיעה מורה שעל אותה "דאשתמודעא" בקדושה קאמר, להכי קאמר ובגפן שלשה, ולא אמר והנה גפן לפני ובה שלשה וכו' (אור יקר).

⁹ הם כחות חצונים שהם כלבים צועקים (אור יקר), פי' גבורות שבה (מ"מ).

<p>נכריה אבל גפן דא עלה כתיב ובגפן ההיא דאשתמודעא ההיא דכל קדישין¹ טעמו חמרא² עתיקא³ חמרא טבא⁴ חמרא דיעקב⁵ יהיב ביה מיא עד דכל אינון דידעין למעמא חמרא טעמו ליה והוה טב⁶ לחכא</p>	<p>הקדושים טעמו יין עתיק, יין טוב, יין שיעקב נתן בו מים, עד שכל אלו שיודעים לטעם טעמו, אותו והיה טוב לחך.</p>
<p>וההיא גפן⁷ כד מטא⁸ לגבה אושיטת תלתא שריגיין⁹ ואינון תלת דיוקנא דאבהין¹⁰ דאתקדשת בהו ולית קדושה אלא ביין ולית ברכתא¹¹ אלא ביין¹² באתר דחדוה שארי¹³ והיא כפורחת ככלה דאתקשמת¹⁴ ועאלת ברחימו בחדוה¹⁵ דההוא יין¹⁶ דאתערב במיא¹⁷ כדין עלתה נצה¹⁸ סליקת רחימו דילה לגבי דודה ושריאת לגננא ולאעלא ברחימו וכדין אתמליין¹⁹ ואתבשלן אינון ענבין רכיבין²⁰ ומליין מההוא חמרא טבא עתיקא חמרא דיעקב ארמי ביה מיא</p>	<p>ואותה גפן, כשמגיע אליה מושיטה שלשה שריגים, והם שלש דמויות, האבות שהתקדשה בהם, ואין קדושה אלא ביין, ואין ברכה אלא ביין, במקום ששמחה שורה, והיא כפורחת כמו כלה שמתקשטת ונכנסת באהבה, בשמחת אותו יין שהתערב במים, ואז עלתה נצה, עולה אהבתה לדודה ושורה לגן ולהכנס באהבה, ואז מתמלאים ומתבשלים אותם ענבים רכות ומלאות מאותו יין טוב עתיק, יין שיעקב שם בו מים.</p>
<p>ועל דא מאן דמברך על היין ומטי על הארץ אצטריך למרמי ביה מיא בגין דלית</p>	<p>ועל זה מי שמברך על היין ומגיע ל"על הארץ" צריך לשים בו מים, בגלל</p>

¹ כגון יעקב ויצחק וכיוצא אמנם אדם ונח קלקלו בה (אור יקר).

² שפע השמאל (אור יקר).

³ מהבינה (אור יקר).

⁴ מזוג במימי החסד (אור יקר).

⁵ כי יש חלוק גדול בין היות ההמזגה על ידי יעקב מהיותה בעצמה, לזה אמר שאינו אלא על ידי יעקב, ולא זו בלבד אלא שנכלל מגל הבחינות כדקאמר לעיל ונחית מדרגא לדרגא וזהו שאמר "עד דכל אינון דידעין" וכו' דהיינו כל בחינות הספירות (אור יקר).

⁶ כי החיך הוא סוד הטועם כל המדות, ועם היות שיש חיך למעלה עם כל זה על דרך השאלה נאמר כאן על היסוד שהוא גם כן דומה לחכמה בקצתף ועם היות שהחיך הוא מצד החכמה שהיא ימינית עם כל זה מפני המזגתו נאות גם למדות הימין וזהו שאמר והוה טב לחכא (אור יקר).

⁷ מלכות (אור יקר).

⁸ היין הנזכר אליה היא ממש נכללת מהספירות העליונות (אור יקר).

⁹ נה"י (רח"ו), ור"ל לפי שבנין הנוקבא ומוחותיה הם מנ"הי דזעיר כי נצח דזעיר הם מח"ן דנוקבא. והוא בג"ה דילה ויסוד דת"י דילה. ואותם מוחין שבתוכה מוציאה הארתם לתחתונים, וז"ש אושיטת ג' שריגיין (מ"מ).

¹⁰ חותם הארת חג"ת והיינו דיוקנא דאבהן ולא אבהן ממש (רח"ו).

¹¹ מפני שקדושה וברכה הם ימין ושמאל ואחר שהיין כלול משניהם כמבואר על הדרך הנרמז בהמזגה הנזכרת (אור יקר).

¹² והרי אינו שהרי קדיש וקדושה אינו ביין וכמה מיני ברכות (אור יקר).

¹³ כלומר קדושה וברכה של שמחה כגון קידוש וקידושין וברכת מזון ושבע ברכות וכיוצא הם קדושה וברכה של שמחה, והטעם כי השמחה הוא ממקום שנמשך היין המשמח דהיינו מהבינה (אור יקר).

¹⁴ היינו קישוטי עצמה במאורות הספירות שבה (או ריק).

¹⁵ היינו סוד האהבה המתעוררת מהשמאל ונגמרת בימין בסוד צפונית מערבית ואחר כך מערבית דרומית כדפי' בספ"ר שער מהות והנהגה (אור יקר).

¹⁶ צפונית (אור יקר).

¹⁷ דרומית (אור יקר).

¹⁸ פי' העלתה מ"ן (אור יקר, מ"מ).

¹⁹ היינו בחינות הספירות שבמלכות הנקראות מצד היין אשכולות, וכל אשכול ואשכול כלול מבחינות רבות והם ענבים, ולהיות שאם פתאום בבא השפע ההוא למלכות היה נשפע היה מכלה ושורף העולם בדיניה, לזה אמר שאינו נשפע מיד אלא מתערב שם עד גמר הזוג ואז יתבשלו הענבים והם [רבים], [רכים] והם תיקון הדין בה שיהיה לשמחה לזווג (אור יקר).

²⁰ פי' שמתמתקי' הגבורות שבה (מ"מ).

<p>ליה לברכא רחם ה' על ישראל עמך בר במיא גו חמרא¹ ואי לאו מאן יכול למסבל דא הוה לבשרא ליוסף בגין דביה הוה תליא מלתא</p>	<p>שאינ לו לברך רחם ה' על ישראל עמך, פרט למים תוך היין, ואם לא מי יכול לסבול, זה היה לבשר ליוסף משום שבו היה הדבר תלוי.</p>
<p>חנוך מטטרוין אמר שלשה שרינים² ודאי לקבל תלת אבהן והא ארבע אינון³ דילה אלא דא הוא דכתיב והיא כפורחת בזמנא דאיהי סליקת ופרחת בכנפיה לסלקא כדין עלתה נצה דא הוא ההוא רביעאה⁴ דאשתאר דסליק בהדה ולא אתפרש מנה הה"ד וירכב על כרוב⁵ ויעף כד יעוף כפורחת בזמנא דפורחת ושפיר אמר חנוך מטטרוין והכי הוא</p>	<p>חנוך מטטרוין אמר, שלשה שרינים בודאי כנגד שלשת האבות, והרי ארבעה הם, שלה, אלא זהו שכתוב "והיא כפורחת", בזמן שהיא עולה ופורחת בכנפיה לעלות, אז "עלתה נצה", זהו אותו רביעי שנשאר, שעולה אתה ולא נפרד ממנה, זהו שכתוב "וירכב על כרוב ויעף", כשיעוף כפורחת, בזמן שפורחת ונאה, אמר חנוך מטטרוין וכך זה.</p>
<p>תווה רבי אלעזר ותווה רבי אבא אמרו מלאכא קדישא שליחא⁶ מלעילא הא חמרא דילך הוא נצחת ברזא דרוח קדישא אתו כלהו חברייה ונשקוהו א"ר אלעזר בריך רחמנא דשדרני הכא אמר ההוא ינוקא חבריא נהמא וחמרא עיקרא דפתורא⁷ אינון כל שאר מיכלא אבתרייהו אתמשך והא אורייתא רווחת לון ודילה אינון</p>	<p>תמה רבי אלעזר ותמה רבי אבא, אמרו מלאך קדוש שליח מלמעלה, הרי יינך הוא נצחת בסוד רוח הקודש, באו כל החברים ונשקוהו, אמר רבי אלעזר ברוך הרחמן ששלחני לכאן. אמר אותו תינוק, חברים לחם ויין עיקר השלחן הם, כל שאר המאכלים נמשכים אחריהם, והתורה הרויחה אותם, ושלה הם.</p>
<p>אורייתא בעאת מנייכו בבועו ברחימו ואמרה לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי והואיל ואורייתא זמינת לכו והיא בעאת מנייכו מלה דא אית לכו למעבד רעותא דילה (נ"א הוא) במטו מנייכו הואיל ואיהי זמינא לכו דתעבדון רעותה אמרו הכי הוא ודאי יתבו ואכלו וחדו בהדיה כיון דאכלו אתעכבו על פתורא</p>	<p>התורה רוצה מכם בבקשה באהבה, ואומרת "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי", והואיל והתורה מזומנת לכם, והיא רוצה מכם, דבר זה יש לכם לעשות את רצונה (הוא), בבקשה מכם הואיל והיא מזומנת לכם, שתעשו רצונה, אמרו כך זה בודאי, ישבו ואכלו ושמחו אתו, כיון שאכלו התעכבו על השלחן.</p>
<p>פתח איהו ואמר ויאמר מואב אל זקני מדין וגו' ויאמרו זקני מואב ואל זקני מדין</p>	<p>פתח הוא ואמר "ויאמר מואב אל זקני מדין וגו'", "ויאמרו זקני מואב ואל זקני מדין" לא כתוב אלא "ויאמר</p>

¹ פי' חסדים דאבא בגבורות אימא (מ"מ).

² הם שלש ספירות דהיינו חסד גבורה תפארת שבה כדמפרש ואזיל (אור יקר), פי' אר"ג (רח"ו).

³ ארגמ"ן (רח"ו).

⁴ מיכאל עמה תמיד ואינו נבדל ממנה (רח"ו).

⁵ הכא מפרש כרוב הוא מיכ"אל" בזמנא דפורחת, ושיעור הכתוב ובגפן שהיא מ' יש לה ג' שרינים החתיה שהם אר"ג וכדי שלא נקטה למה לא נזכר מיכ"אל, לכך תירץ הכתוב והיא כפורחת דאירי בזמנא דפורחת לעילא ואז עלתה נצה דהיינו עלתה עם מיכ"אל שהוא נק' נצה ולא נשאר אלא שלשה (מ"מ).

⁶ פי' ודאי אתה נוצח אפי' מלאך שהוא שלוחו של מקום בכח רוח הקדש שבך, א"נ יש לפרש נצחת מלאכא שליחא הוא מט"ט שהינוק' מביא חידושו ואמרו לו מה שאמרת אתה הוא יפה משל מט"ט וכ"ז ברוח הקדש שבך (מ"מ).

⁷ פי' לפי שאמר להם ב' חידושים פ' א' והיה באכלכם מלחם וכו' שהוא נהמא, ופסוק ב' ובגפן שהוא חמרא וז"ש נהמא וחמרא עיקרא דפתורא (מ"מ).

<p>לא כתיב אלא ויאמר מואב עולמין נטלו עיטא¹ מסביא וסביא אתמשכו² אבתרייהו ואינן יהבו לון עיטא</p>	<p>מואב" נערים לקחו עצה מסבים, והסבים נמשכו אחריהם, והם נתנו להם עצה.</p>
<p>מאי עיטא יהבו לון עיטא בישא נטלו לגרמייהו אמרו לון למואב גדולא בישא גדלנא ביננא ומנו משה רביהון על חד כומרא דהו ביננא דרבי ליה וגדיל ליה בביתיה ויהב ליה ברתייה לאנתו</p>	<p>איזו עצה נתנו להם, עצה רעה לקחו לעצמם, אמרו להם למואב, גדול רע גדלנו בינינו ומיהו משה רבם, על כומר אחד שהיה בינינו שגדלו והגדילו בביתו, ונתן לו בתו לאשה.</p>
<p>ולא עוד אלא יהב ליה ממונא ושדר ליה למצרים לשיצאה כל ארעא ואיהו וכל ביתיה אתמשכו אבתרייה אי להווא רביהון ניכול לאעקרא מן עלמא כל עמא דיליה יתעקרון מיד מעלמא וכל עיטא בישא מההוא מלה דפעור ממדין הוה</p>	<p>ולא עוד אלא נתן לו ממון, ושלחו למצרים להשמיד את כל הארץ, והוא וכל ביתו נמשכו אחריו, אם נוכל לעקור אותו רבם מהעולם, כל עמו יעקרו מיד מן העולם וכל העצה הרעה מאותו דבר פעור היה ממדין.</p>
<p>ות"ח דכללא הוה ממדין וכל עיטא דלהון על משה הוה ובעיטא דלהון שכרו לבלעם כיון דחמו דבלעם לא יכיל נטלו עיטא אחרא בישא לגרמייהו ואפקירו נשייהו ובנתיהו יתיר ממואב דהא על נשי מדין כתיב הן הנה היו לבני ישראל וגו' וכלא ממדין הוה נטלו</p>	<p>ובא וראה שהכל היה ממדין, וכל עצתם היתה על משה. ובעצתם שכרו את בלעם כיון שראו שבלעם לא יכול לקחו עצה אחרת לעצמם, והפקירו נשיהם ובנותיהם יותר ממואב, שהרי על נשות מדין כתוב, (במדבר לא) הן הנה היו לבני ישראל וגו'. והכל היה ממדין. לקחו עצה</p>
<p>קצא</p>	
<p>עיטא בהדי נשיאה דלהון דיפקיר ברתייה³ דחשיבו לנטלא למשה ברשתיהון בכמה זיני הרשין אעטרו לה דיתפס רישא דלהון</p>	<p>עצה יחד עם נשיא שלהם שיפקיר ביתו, שחשבו לתפוס את משה ברשתם בכמה מיני כשפים, עטרו אותה שיתפס הראש שלהם, והקדוש</p>

¹ ע' באד"א פ' בלק מהדורא רביעאה פסוק ד' וז"ל: אמרו בזוהר אמרו עולמא לסבייא. פי' כוונת הזוהר שמתרץ קושיית הגמרא, שאמרו (ב"ק לח ע"א) ומה מדין שלא באו אלא לעזור את מואב אמר הקב"ה צרור את המדינים וגו', מואבים עצמן לא כ"ש, אמר ליה הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהם כו'. והקשה הזוהר הלא גם ממדין יצאו כמה פרידות טובות, והם יתרו וכל בני הרמכים וצפורה אשת משה, ולמה לא ניצולו המדינים. ותירץ ע"פ משל כי התאנה אע"פ שיש עליה גם כמה קוצים שומרים אותה בשביל התאנה, וכשמלקטים התאנים אזי יעזבו האילן עם הקוצים. והוא ממש נידון זה, כי המדינים כבר יצאו מהם הטובים, ולכך אמר צרור אותם, שמעתה ולהלן לא יצאו מהם טובים, משא"כ מואב ועמון שעדיין יש לו להוציא מהם, ולכך ניצולו הם בשבילם. וזה רמז הפסוק ויאמר מואב אל זקני מדין, במואב לא כתיב זקני, שעדיין יש להוציא מהם, והם עדיין כנערים, משא"כ במדין שיצאו מהם כבר, והם זקנים. וזהו כוונת הזוהר אמרו עולמייא הם המואבים, וקורא אותם עולמייא. לסביא הם המדינים וקורא אותם סביא לרמז כמ"ש. עכ"ל (יהל אור).

² פי' מואס נטלו עצה מזקני מדין במה נאבד שונאיהם של ישראל: והזקנים נמשכו אחריהם שעולימין נתנו להם עצה להשחיתם (מ"מ).

³ עי' פת"ש גדלות ד"א עה: מציאות הסט"א היה לצורך גדול לתיקון הבריאה בשביל הבחירה ושכר ועונש, ולכן צריך למצוא לזה שורש ג"כ בז"א שהוא כלל הנהגת ומציאות הנבראים כולם, והוא הנקב ופתח שדרך שם ניתן איזה ממשלה וכח אל הרע לעשות את שלו, והוא סוד נקב האחור שמוציא הפסולת לחוץ שמשם יניקתו, והוא מסיגי וסופי הדינים שבצד האחוריים, והוא סוד פעו"ר שהוא בעור"ף, רק שעורף הוא בסוד המחשבה אחורי דעת דקדושה שגם הרע נשרש בדעת למעלה, ושם שורש בלעם נגד מדרגת משה רב"ע, וכמ"ש (במדבר כד טז) ויודע דעת עליון, והוא ר"ע יונק מסוד שם אלקים פ"ו, ולכן נקרא פעו"ר וכו', ושם הוא מקומו של בלעם נגד פעור הנ"ל, ולכן הוא נתן עצה לבלק להפקיר בנות מואב בכדי להכשיל את ישראל בעון פעור, והוא נקודה דחורבה.

<p>וקודשא בריך הוא (ישעיה מד כה) משיב חכמים אהור אינון המן דרישא יתפס ברשתא דלהון ולא ידעו חמו ולא חמו חמו רישא דעמא דנפיל בהדה וכמה אלפין אוחרנין וחשיבו דמשה הוה אפקירו לה ופקירו לה על משה דלא תזדווגי לאחרא אלא ביה אמרה לון</p>	<p>ברוך הוא "משיב חכמים אהור". הם ראו שהראש יתפס ברשתם ולא ידעו, ראו ולא ראו, ראו ראש העם שנופל אתה, וכמה אלפים אחרים, וחשבו שמשה היה, והפקירו אותה, וצוו אותה על משה שלא תזדווגי לאחר, אלא בו אמרה להם.</p>
<p>במה אנדע אמרו ההוא דתחמי דכלא קיימי קמיה ביה תזדווגי ולא באחרא כיון דאתא זמרי בן סלוא קמו קמיה ארבעה ועשרים (נ"א תשעה וחמשין) אלף משבטא דשמעון בגין דהוה נשיאה דלהון והיא חשיבת דהוא משה ואזדווגת ביה כיון דחמו כל אינון שאר לרא עבדו מה דעבדו והוה מה דהוה¹</p>	<p>במה אדע, אמרו אותו שתראי שכולם עומדים לפניו, בו תזדווגי ולא באחרא. כיון שבא זמרי בן סלוא, עמדו לפניו עשרים וארבעה (חמשים ותשעה) אלף משבט שמעון, משום שהיה נשיא שלהם, והיא חשבה שהוא משה והזדווגה אתו, כיון שראו כל אותם היתר את זה, עשו מה שעשו והיה מה שהיה.</p>
<p>וכלא הוה ממדין בכמה זינין ובג"כ אתענשו מדין וקב"ה אמר למשה נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים לך אתחזי ולך יאות² למואב אנא שביק לון לבתר דיפקון תרין מרגלאן מנייהו הא דוד בריה</p>	<p>והכל היה ממדין בכמה מינים, ולכן נענשו מדין, והקדוש ברוך הוא אמר למשה "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים", לך ראוי ולך נאה. למואב אני משאיר אותם, לאחר שיצאו מהם שתי מרגליות, הרי דוד בן ישי שהוא</p>

¹ עי' עמק המלך (ש"ה פס"ט): רבי עקיבא ע"ה היה גלגול זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני, שהרג גם כן אנשי שכס שנמולו, ומספרם כ"ד אלף היו, ולכן נהרגו שנית בזנות עם זמרי. גלגולם היו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בקצרות שנים מפסח ועד עצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, כמו שכתב הרב מנחם עזריה בספר עשרה מאמרות שלו, מאמר "אם כל חי" סימן כ"ב וכו' לא נאמר פקודיו במספר שמות, אלא בשבט שמעון לבדו, שרוח הקודש דואגת עליהם, אשר טפחתי ורביתי אויבי כלם' [איכה ב' כ"ב] לפי שנפחו עליהם רבים מערב רב, ונשאו אחר כך נשים מבנות שמעון. וילדו להם מעין מה שאירע לדינה בת יעקב שהטיל בה החוי זוהמא, קודם שנשאת לשמעון, וילדה לו זמרי בן סלוא, הוא שאול בן הכנענית, אלה איפה חטאו והחטיאו, וגם יד ה' היתה בם, ויהיו המתים במגפה כמספר הרוגי שכס, אחרי שנכנסו בברית מילה שלא לשמה וכו', וכזבי בת צור היתה גלגול אשת טורנוסרופוס הרשע, דאיתא במדרש, ורבי עקיבא ציער אותו בקראי, והיתה אשתו אומרת לו תן לי רשות ואני אלך אליו ואכשילנו בזנות, כי אלהיהם של אלו שונא זימה הוא, והיה רבי עקיבא רק שחק ובכה בסוד נסתה. ובכיתו היתה שהלך מדחי אל דחי עד זמן [שנודע כ]רבי עקיבא שתקן פגם ברית קודש, והיתה אומרת לו, 'ויש לי תקנה' והוא השיב עשי תשובה'. וקשה, והלא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אלא הוא מוכח כמו שפירשנו, ואחר כך נתגייר ונשא אותה לאשה, ומטה שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר. וגם בגמרא דעבודה זרה פרק ראשון [כ' א'], וזה לשונו, 'ואף רבי עקיבא, כשראה אשת טורנוסרופוס הרשע, רק שחק ובכה', והיה משמח את עצמו לתקן הפגם [על ידי] שגיירה, ואף על פי שנתנו טעמים אחרים לדבר שם בגמרא, אבל הסוד נסתה דרכו, בפסוק, וגם בדברי התנאים. ועיי"ש (ש"ס פל"ד): וענין מיתת תלמידי רבי עקיבא כ"ד אלף וכו', שאין שלילת השלום ושנאת חנם נמצא, אלא בנשמות פגומות, דכתיב, 'אין שלום אמר י"י לרשעים' וכו', ואף דור המדבר שאמרו, 'בשנאת י"י אותנו' לכן נגזר עליהם, 'ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה' [במדבר י"ד ל"ב] ראשי תבות ואיבה, שגרם להם איבה אחרת שהוא נוטרקון א"כה ישבה ב'דד העיר ר'בתי ע'ם ה'יתה ראשי תיבות איבה רעה. שהם היו ממחצב גבוה ממקור האהבה רבה, כנודע דעליה כתיב, 'הכל היה מן העפר אפילו גלגל חמה' [מדרש רבה בראשית י"ב] ולא עמדו בשלותם. אדרבה השחיתו להכניס את השנאה בתחום המלך העליון שהשלום שלו, ונדונו להתעכל זוהמתן בעפר המדבר, 'מקום נחש שרף ועקרב' [זוהר במדבר קס"ב ב'] עד היום הזה, כנרמז בזהר:

² מפני שטינא קודמת התעוררו אם כן ראויים הם למיתה, ועם היות שחזר בתשובה קין היינו שנפרד חלק טוב ממנו ונשאר השאר במדין, ולכך דמו לפתות את משה בכזבי והיינו סוד החצוני המתעורר תמיד בבחינה ידועה באומה ידועה על עון ידוע, והקב"ה בזכות ישראל מבטלה ויפקוד על צבא המרום במרום וירחיב הזמן לאותם שעתיד להוציא מהם אורה לישראל (אור יקר).

<p>דישי דאיהו ינקום נוקמין דמואב ויסחי קדירה דמליא מנופא דפעור הה"ד (תהלים ס י, קח י) מואב סיר רחציל ודאי ועד דאינון תרין מרגלאן לא נפקו לא אתענשו כיון דנפקו אתא דוד ואסחי קדירה מטנופא דלהון וכלהו אתענשו מדין בימי משה מואב בימי דוד</p>	<p>ינקום נקמות מואב, וירחץ קדרה המלאה טנופת פעור, זהו שכתוב, "מואב סיר רחציל" בודאי. ועד שאותן שתי מרגליות לא יצאו לא נענשו, כיון שיצאו בא דוד ורחץ הקדרה מהטנופת שלהם, וכולם נענשו, מדין בימי משה, ומואב בימי דוד.</p>
<p>ת"ה חייביא דמדין עכ"ד לא שכיכו מכל בישין דלהון לבתר דרין דחמו דמית יהושע וכל אינון זקנים דאיתחו למעבד נס על ידיהו אמרו השתא שעתא ק"ל</p>	<p>בא וראה, רשעי מדין, עם כל זה לא נשקטו מכל רעותיהם, אחר דורות שראו שמת יהושע וכל אותם זקנים שראויים היו להעשות נס על ידיהם, אמרו כעת השעה עומדת לנו.</p>
<p>מה עבדו אתו לגבי עמלק אמרו אית לכוני לאדכרא מה עבדו לכוני בני ישראל ומשה רביהון ויהושע תלמידו דיליה דשיצי לכוני מעלמא השתא הוא עדנא דלית בהו מאן דאנין עלייהו ואנן בהדיכו דכתיב מדין ועמלק ובני קדם וגו' מפני מדין עשו להם בני ישראל את המנהרות וגו' לא הוה בעלמא מאן דיעביד בישא בכלא כמדון</p>	<p>מה עשו, באו לעמלק ואמרו, יש לכם לזכור מה עשו בני ישראל ומשה רבם ויהושע תלמידו, שהשמידו אתכם מהעולם, כעת הוא זמן שאין מי שמגן עליהם, ואנו יחד אתכם, שכתוב "מדין ועמלק ובני קדם וגו'", "מפני מדין עשו להם בני ישראל את המנהרות וגו'", לא היה בעולם מי שיעשה רע בכל כמו מדין.</p>
<p>ואי תימא כעמלק בנין קנאת ברית דקריבו לגבי ברית וע"ד קני קב"ה קנאה עלמין? דלא יתנשי אמרו ודאי הכי הוא ולית הכא ספקא בעלמא</p>	<p>ואם תאמר עמלק, בגלל קנאת ברית שהתקרבו לברית, ועל זה מקנא הקדוש ברוך הוא קנאת עולמים שלא נשכחת, אמרו ודאי כך זה ואין כאן ספק בעולם.</p>
<p>פתח ואמר ויאמר יי אלי אל תצר את מואב וגו' ויאמר יי אלי וכי עד השתא לא ידענא דעם משה הוה ממלל קב"ה ולא עם אחרא דכתיב ויאמר יי אלי אלי למה אלא למשה פקיד קב"ה דלא לאבאשא למואב אבל לאחרא לא</p>	<p>פתח ואמר "ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וגו'", "ויאמר ה' אלי", וכי עד עכשיו לא ידענו שהקדוש ברוך הוא היה מדבר עם משה ולא עם אחר, שכתוב "ויאמר ה' אלי", "אלי" למה, אלא את משה צוה הקדוש ברוך הוא שלא להזיק את מואב, אבל לאחר לא.</p>
<p>לדוד לא פקיד דא ובג"כ אלי אל תצר את מואב אפילו לתחום זעירא דלהון דהא מנייהו יפוק מאן דיתן נוקמין לישראל וינקום נוקמייהו ואיהו דוד דאתא מרות המואביה</p>	<p>לדוד לא צוה את זה, ומשום זה "אלי אל תצר את מואב", אפילו לתחום קטן שלהם, שהרי מכם יצא מי שיתן נקמות לישראל וינקום נקמותיהם, והוא דוד שבא מרות המואביה.</p>
<p>ואל תתגר במ מלחמה כל דא אתפקד למשה הא לאחרא שרי ואי תימא ליהושע ולאינון זקנים דהוו דאריכו יומין בתריה שרי לאו הכי בנין דכלהו מבי דינא דמשה הוו ומה דאתסר למשה אתסר להו</p>	<p>"ואל תתגר במ מלחמה", כל זה צוה את משה, אבל לאחר מותר, ואם תאמר ליהושע ולאותם זקנים שהיו שהאריכו ימים אחריו מותר, לא כך, משום שכולם מבית דין של משה היו,</p>

¹ כתיב (תהילים ס, י) מואב סיר רחציל, פירוש הכלי שעליו רוחצין ושופכין המים, וכל כך ביזה אותו. וכו' והיו לו לעבדים ונמאסו מאד בעיני עצמם (אדרת אליהו במדבר כב ג).

² ור"ל שהיו חותכים מילות ישראל וזורקים אותם כלפי מעלה לגבי יסוד העליון הנק' ברית (מ"מ).

<p>ומה שנאסר למשה נאסר להם. ועוד שלא יצאו עדיין אותן מרגליות טובות, שהרי בימי השופטים יצאה רות, ובת עגלון מלך מואב היתה. מת עגלון שהרג אותו אהוד, ומנו מלך אחר, וזו בתו שנשארה, והיתה בבית אומן ובשדי מואב, כיון שבא שם אלימלך לקחה לבנו.</p>	<p>ועוד דלא נפקו עדיין אינון מרגלאן טבאן דהא ביומיהון דשופטים נפקא רות וברתיה דעגלון מלכא דמואב הות מית עגלון דקטיל ליה אהוד ומנו מלך אחרא ודא ברתיה אשתארת והות כבי אומנא ובשדי מואב כיון דאתא תמן אלימלך נסבה לבריה</p>
<p>ואם תאמר שאלימלך גייר אותה שם, לא, אלא כל דרכי הבית ואוכל ומשתה למדה. מתי התגיירה אחרי כשהלכה עם נעמי, אז אמרה "עמך עמי ואלהיך אלהי", נעמה יצאה בבני עמון בימי דוד.</p>	<p>ואי תימא דגיירה אלימלך תמן לא אלא כל אורחי ביתא ומיכלא ומשתיא אולפת אימתי אתגיירת לבתר כד אזלת בנעמי כדן אמרת עמך עמי ואלהיך אלהי נעמה בבני עמון ביומי דדוד נפקא</p>
<p>אז שרתה רוח הקודש על דוד, אמר לו דוד, כשמדדתי את כל העולם והפלתי גורלות, ישראל חבל נחלתו היו, זכרתי מה שעשו מואב בחבל נחלתו. מואב מה כתוב "וימדדס בחבל", באותו חבל נחלת ה', כל אותם שהיו מאותו זרע, אותו חבל אחז בהם.</p>	<p>כדן שראת רוח קודשא על דוד א"ל דוד כד כל עלמא מדידנא ואפילנא ערבין ישראל חבל נחלתו הוו דכירנא מה דעברו מואב בחבל נחלתו מואב מה כתיב וימדדס בחבל בהוא חבל נחלת יי' כל אינון דהוו מההוא זרעא ההוא חבל אחיד בהו²</p>
<p>כתוב "מלא החבל", מה זה "מלא החבל", אלא אותו שכתוב (בו) "מלא כל הארץ כבודו", והיה אומר זהו להחיות וזהו להמית, ואותו חבל אחז באותם שנראו להמיתה, בגלל זה אחז בחבל ופשט חבל על מה שעשו באותו חבל נחלת ה'.</p>	<p>כתיב מלא החבל מהו מלא החבל אלא ההוא דכתיב (ס"א ביה) מלא כל הארץ כבודו והוה אמר דא הוא לאחייא ודא הוא לקטלא וההוא חבל אחיד באינון דאתחזון לקטלא בג"כ אחיד בחבל ופשיט חבל על מה דעברו בההוא חבל נחלת יי'³</p>
<p>ומדין, גדעון השמיד כל אותו הזרע שלא השאיר מהם, מכל אלו שהרעו לישראל בעצה או בדבר אחר, ולכל אלו שהרעו לישראל הקדוש ברוך הוא שומר להם שנאה ולוקח מהם נקמות, אבל אם עתידים לבא מהם טוב לעולם</p>	<p>ומדין גדעון שציי שצי כל ההוא זרעא דלא אשאיר מנייהו מכל אינון דאבאישו לישראל בעיטא או במלה אחרא ולכלהו דאבאישו לישראל קב"ה נטיר לון דבבו ונטל מנייהו נוקמין אבל אי זמינין למיתי מנייהו טב לעלמא</p>
<p>קצ"ב</p>	<p>קצ"ב</p>
<p>מאריך רגזו ואפו אתם עד שיצא אותו טוב לעולם, ואחר כך לוקח נקמה ודין מהם. אמר רבי אלעזר כך זה בודאי, וזהו בירור הדבר. אמר אותו תינוק, מכאן והלאה חברים התקינו כלי קרב בידיכם וערכו קרב.</p>	<p>אריך רוגזיה ואפיה עמהון עד דיפיק ההוא טב לעלמא ובתר כן נטיל נוקמא ודינא מנייהו א"ר אלעזר הכי הוא ודאי ודא הוא ברירו דמלה אמר ההוא ינוקא מכאן ולהלאה חברייא אתקינו מאני קרבא בידייכו ואנחו קרבא</p>

¹ פי' וימדדה בשביל ישראל שנקראו חבל נחלתו חבל נחלתו (מ"מ).

² פירש מלכות ומפרש פי' אחר וימדדס על ידי החבל שהיא מלכות (מ"מ).

³ ור"ל אחיד במ' הנק' חבל ופשטה על מואב שחבלו ישראל (מ"מ).

<p>פתח ר' אלעזר ואמר ברכו יי מלאכיו גבורי כח! וגו' דוד מלכא זמין לברכא לקב"ה זמין לחילי שמיא דאינון ככביא ומזלי ושאר חיילין ושתף לנשמתא דיליה בהדיהו לברכא לקב"ה הה"ד ברכו יי כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ברכי נפשי את יי חתים בנפשיה כל ברכאן</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו'", דוד המלך מוכן לברך את הקדוש ברוך הוא והזמין את כחות השמים שהם כוכבים ומזלות ושאר חיילות ושיתף את נשמתו איתם לברך את הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב "ברכו ה' כל מעשיו" בכל מקומות ממשלתו, "ברכי נפשי את ה'", חתם בנפשו כל הברכות.</p>
<p>זמין למלאכי מרומא לברכא ליה דכתיב ברכו יי מלאכיו וגו' ועד לא אתו ישראל מלאכי מרומא הוו עבדי ושלמי עשיה² כיון דאתו ישראל וקיימו על טורא דסיני ואמרו נעשה ונשמע נמלי עשייה ממלאכי השרת אתכלילו בדברו ומכדין עשיה הות בארעא דישראל בלחודייהו ומלאכין קדישין בלחודייהו ישראל גמרין ושלמין עשייה ועיד גבורי כח עושי דברו בקדמיתא ולבתר לשמוע זכאין אינון ישראל דנמלו עשייה מנייהו ואתקיים בהו</p>	<p>מלאכי מרום מוכנים לברכו, שכתוב "ברכו ה' מלאכיו וגו'", ועד שלא באו ישראל, מלאכי מרום היו עושים ומשלימים את העשיה, כיון שבאו ישראל ועמדו על הר סיני ואמרו "נעשה ונשמע", לקחו עשיה ממלאכי השרת, נכללו ב"דברו", ומאז עשיה היתה בארץ, ישראל לבדם, ומלאכים קדושים לבדם, ישראל גומרים ומשלימים עשיה, ולכן "גבורי כח עושי דברו", בתחלה ואחר כך "לשמוע", אשריהם ישראל שלקחו מהם עשיה והתקיימה בהם.</p>
<p>אמר ההוא ינוקא נטר גרמך ואצלח במאנך וכי שבחא הא בלחודוי נטלו ישראל ולא אחרא אמר שבחא דא אשכחנא ולא אחרא אמר ההוא ינוקא כיון דחרבא דילך לא אצלח או אנת לא מנענעא ליה כדקא חזי שבק חרבא למאן דאגח קרבא שבחא עלאה דלא אתמסר למלאכי עלאי בלחודייהו אלא בהדי ישראל מאן איהו קדוש ברכה אתמסר לון בלחודייהו כמה דאתמסר לישראל אבל קדוש לא אתמסר³ לון בלחודייהו אלא בהדי ישראל דלא מקדשי קדושה אלא בהדי ישראל</p>	<p>אמר אותו תינוק, שמור עצמך והצלח בכליך, וכי שבח זה בלבד לקחו ישראל ולא אחר. אמר שבח זה מצאנו ולא אחר. אמר אותו תינוק, כיון שחרבך לא הצליחה, או שאינך מנענעה כראוי, השאיר החרב למי שלוחם קרב. שבח עליון שלא נמסר למלאכים עליונים לבדם אלא יחד עם ישראל, מיהו "קדוש", ברכה נמסרה להם לבדם כמו שנמסרה לישראל, אבל קדוש לא נמסר להם לבדם אלא עם ישראל, שלא מקדשים קדושה אלא עם ישראל.</p>

¹ פי' הם ישראל שהקדימו נעשה לנשמע. ורישא דקרא במלאכים וסיפא בישראל כדמוכח לקמן (מ"מ).

² הענין כי השפע נמשך על ידי המעוררים התחתונים יוכל אחד מושך לעצמו, השרפים מקדשים ומושכים שפע לעצמם, החיות ואופנים מברכים ומושכים שפע לעצמם, הגלגלים מספרים ומושכים שפע לעצמם, ישראל הם ממליכי' ומושכים שפע לעצמם, והיינו. קדוש ברוך ימלוך כנודע, והוא סוד המשכת השפע בריא"ה יציר"ה עשי"ה, וישראל הם המושכים שפע לעשייה, וכאשר אין ישראל מקיימים את התורה היה השפע נמשך לעשיה על ידי המלאכים שלא היה מעורר למטה, אמנם כשבאו ישראל על ידי התורה והמצוות הם משלימים תעשיה ומושכים לה שפע (אור יקר).

³ הענין כי קדושת היא השכינה קדו"ש הוא הזכר והכוונה קדוש מצד החכמה, ובהיותו נמשך על וא"ו הוא קדש ר קדוש, ובהיות קדוש נמשך על ה' נעשה קדושה, ומהשכינה בסוד קדושת כל אחד יכול להתקדש לעצמו מפני שבה לקדש מקדושתה לכל בחינה בפני עצמה, אמנם למעלה צריך להיות כולם משותפים יחד להמשיך על כולם קדו"ש, ואם תאמר והרי לקמיה קאמר שהמלאכים הם משכין ה' דהיינו הזכר ברכו ה' מלאכיו וישראל משכין א"ת והיינו את ה', ויש לומר דשאני לן בין קדושה לברכה דקדושה ודאי עדיפא מברכה, ולהכי להמשיך קדו"ש צריכים שיתוף (אור יקר).

<p>ואי תימא והא כתיב וקרא זה אל זה ואמר אימתי בזמנא דישראל מקדשי לתתא ועד דישראל לא מקדשי לתתא אינון לא אמרי קדושה בגין דקדושה מתלת עלמין¹ סלקא ולא מתרין והיינו וקרא זה הא חד אל זה הא תרין ואמר הא תלתא תלת עלמין אינון לקבליהו תלת קדושות ובג"כ שבחא דישראל דנמלין קדושה לתתא בלחודדיהו</p>	<p>ואם תאמר והרי כתוב "וקרא זה אל זה ואמר", מתי, בזמן שישראל מקדשים למטה, ועד שישראל לא מקדשים למטה הם אינם אומרים קדושה. משום שקדושה עולה משלשה עולמות ולא משנים, והיינו "וקרא זה", הרי אחד, "אל זה", הרי שנים, "ואמר" הרי שלשה. שלשה עולמות הם כנגד שלש קדושות, ולכן שבח של ישראל שלוקחים קדושה למטה לבדם.</p>
<p>א"ר אלעזר הכי הוא ודאי ומלין אלין אוקימנא לון ותו אוקימנא דהא תלת קדושות אתמסרו לישראל² לתתא מן האי קרא והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני יי' והתקדשתם חד והייתם קדושים תרין כי קדוש אני יי' הא תלתא הכא אתמסר לון קדושה</p>	<p>אמר רבי אלעזר כך זה ודאי, ודברים אלו בארנום, ועוד בארנו, שהרי שלש קדושות נמסרו לישראל למטה מפסוק זה "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'". "והתקדשתם" אחד, "והייתם קדושים" שנים, "כי קדוש אני ה'", הרי שלשה, כאן נמסרה להם קדושה.</p>
<p>א"ל יאות והא לא אדכרת מרומחא עד דנשלת ליה (אנא) מבתר כתפך ושוי לך בידך מכאן ולהלאה תדכר לרומחא דאיהו בידך תוב לאתר דשבקת א"ר אלעזר מלין דאנן בהו בברכה אינון³ ברכו מאי ברכו משיכו ברכאן מאתר דכל ברכאן נפקין⁴ עד דיתעבדון ברכה⁵ בסגיאן משיכו דאתמשיך ומגו סגיאן דמיין בההיא ברכה⁶ מיד יפשוין מיין נוני סגיאין⁷ לכמה זינין וההוא משיכו</p>	<p>אמר לו נאה, והרי לא נזכרת ברומח עד שלקחתיהו (אני) מאחורי כתפך ושמתיהו בידך, מכאן והלאה תזכור ברומח שהוא בידך, שוב למקום שהשארתי. אמר רבי אלעזר הדברים שאנו בהם בברכה הם ברכו, מה זה "ברכו", משיכת הברכות ממקום שכל הברכות יוצאות, עד שנעשות ברכה מרוב משיכות שנמשכת, ומתוך רוב המים באותה ברכה, מיד ירבו המים</p>

¹ מבריא ששם שרפים ומיצירה ששם חיות (רח"ו).

² כי מאחר שאין קדושה לשלש עולמות שהם בריא"ה יציר"ה עשי"ה אלא על ידי שיתוף ישראל אם כן ראוי שכל שלשתם יושפעו להם, ושלש קדושות היינו שהם חברים עם בחינת כל שלש עולמות בסוד נשימה בריאה 'רוח יצירה נפש עשיה, כעין שמועה זו במה שפי' בתיקונים שהמלאכים מושכין מאין סוף לכל הספירות והיינו יהו"ה אלהות המתפשט בכל העולמות, אמנם ישראל עיקרם זווגא דמלכא ומטרוניתא להוליד נשמות לזווג תחתון לכך העיקר ייחוד קב"ה ושכינתיה (אור יקר).

³ ואין להקשות מקדושה שהוא יותר למעלה ענין בפני עצמו, משיבר' ברכאן וכו' מהכתר עד המלכות ושם נעשית היא בריכה מרבוי הברכות הנשפעות והיא משפעת לכל התחתונים, וכל בחינות הנמצאים שממנה ולמטה ונכללים תחת כנפיה הם יונקים ממנה ורוחשיים במימי שפעה, וזהו סוד זה הים גדול במימי הברכות, ורחב ידים מרבוי הבחינות אל הנבראים למטה, שם רמש ואין מספר וכו' הם המים המגדלים מיני הדגים שהם הקדושים הדקים היונקים משפעה (אור יקר). פי' בא לתרץ מה שהקשה עליו הינוקא שלא זכר ענין הקדושה, וא"ל ענין שאנו עסוקים בו הוא ברכה ולכן לא זכרנו ענין הקדושה (מ"מ).

⁴ יסוד הבינה (רח"ו).

⁵ היסוד נק' ברוך (רח"ו).

⁶ פי' יסוד (מ"מ).

⁷ דהיינו מלאכין בהתפשטות לא על ידי זווג הנעשה עלי ידי התחתונים, אמנם על ידי זווג הנעשה בתחתונים הוא על ידי "את" ובה "ויעול לגכי מלכא" וכו' (אור יקר). כי משם נשמת כל חי (רח"ו).

<p>מאי הוא ה' משיכו דנהורא דנהיר² מנו ההוא אספקלריאה דנהרא³ דאתמשך⁴ מעילא לתתא</p>	<p>הרבה דגים לכמה מינים, ואותה משיכת מים מה היא, ה' משיכות אור המאיר מתוך אותה אספקלריה שמאירה שנמשך מלמעלה למטה.</p>
<p>האי למלאכי עלאי דאינון בבי מרומא דאדרא עלאה אתמר ברכו יי⁵ אנן דיתבי לתתא אמאי ברכו את יי בגין דאנן צריכין לאמשכא עלן להאי את ובה נייעול לגבי מלכא לאחזאה אנפוי וע"ד אמר דוד אני בצדק אחזה פניך אני בצדק ודא⁶ ובג"כ שירותא דצלותא ברכו את יי⁷ לאמשכא על רישן האי את וכיון דאנן משכין להאי את עלנא אית לן למימר צלותא ולשבחא</p>	<p>זה למלאכים עליונים שהם בבית מרום של הגורן העליון, נאמר "ברכו ה'", אנו שיושבים למטה מדוע "ברכו את ה'", משום שאנו צריכים למשוך עלינו את ה"את" הזאת, ובה נכנס למלך לראות פניו, ולכן אמר דוד "אני בצדק אחזה פניך", אני בצדק בודאי, ולכן ראשית התפלה "ברכו את ה'", למשוך על ראשינו ה"את" הזאת, וכיון שאנו מושכים עלינו את ה"את" הזאת יש לנו לומר תפלה ולשבח.</p>
<p>ובג"כ אסור לברכא לב"נ עד לא יצלי ב"נ צלותיה וימשיך על רישיה להאי את ואי יקדים⁸ ויברך לב"נ בקדמיתא הא אמשיך לההוא ב"נ כמה על רישיה באתר דהאי את ובגין כך למלאכי עלאי כתיב ברכו יי ואנן את יי לתוספת אמר ההוא ינוקא ודאי הא ידענא דמאני קרבא דילך טבין אינון (ס"א אי תדכר) אתדכר מנהון ולא תנשי לון ודאי גבורה דבר נש דאגח קרבא</p>	<p>ולכן אסור לברך אדם עד שלא יתפלל האדם תפלתו וימשך את ה"את" הזאת על ראשו, ואם יקדים ויברך לאדם בתחלה, הרי המשיך לאותו אדם ב"נ על ראשו במקום ה"את" הזאת. ולכן למלאכים העליונים כתוב "ברכו ה'" ואנו "את ה'" לתוספת. אמר אותו תינוק ודאי הרי ידעתי שכלי הקרב שלך הם טובים, (אם תזכר) הזכר בהם ואל תשכחם ודאי, גבורת האדם שלוחם קרב</p>
<p>קצא/א</p>	
<p>ברומח וחרב היא, אבל מה זה "גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", אמר רבי אלעזר הרי אמרתי, אמר אותו תינוק הרי ידעתי שכח זרועך נחלש, כעת הוא זמן שלא להמתין אלא להלקות באבני הקלע, אבן אחר</p>	

¹ פי' שנמשך מיסוד למ' הנק' ה' (מ"מ).

² כלומר הם משיגים הברכות בסוד הזכר, ולא שינקו הברכות מהזכר בלי הנקבה חס ושלום שאין דרך הספירות להשפיע למטה אם לא על ידי המלכות כדפי' בספ"ר שער הצנורות, אלא הכוונה שיונקים הברכה דקות בלי שהמלכות תשנה אותם ותהפך אותם אל 'מציאותה'. וזה מפני דקותם ויכולים לסבול המזון שהוא כעין שהיו ישראל אוכלים לחם מן השמים, אמנם ישראל למטת בהיות נשמתם מתלבשת בגוף עם היות שהיא דקה ורוחנית 'מהמלאכים, עם כל זה מחמת החומר אינם יונקים הברכות כפי ציורם בזכר אם לא שהנקבה תתפך אותם אל טבעם ולכן אוחזים בסוד א"ת דהיינו המלכות עם הזכר ה' (אור יקר). יסוד דזעיר (רח"ו).

³ זעיר גופיה (רח"ו).

⁴ וא"ו ומשך ו' (רח"ו).

⁵ שמקבלים שלא באמצעות הנוקבא (רח"ו).

⁶ פי' אמר דוד המלך ע"ה אני הוא שמקבל מצדק לאפוקי המלאכים שמקבלים מזעיר (מ"מ).

⁷ תקנו את להכניסה לבעלה אל הזווג כדפירשנו שם בארוכה עיין שם, ומפני שההמשכה על ידי המלאכים בלי זווג יעשה תולדות (אור יקר).

⁸ הענין כי הברכה שאדם מברך לחבירו הוא שמשפיע בו ומושך לו ברכות, ובהיות שהאדם לא בירך לקונו כדי להמשיכו עליו דהיינו דשריא על רישיה משך עליו כח האדם ההוא, והנה האדם נעבד לו וסטרא דשמאלא קופצת מיד עליו והיינו שעשה לחבירו במת עליו כדפי' (אור יקר).

<p>ואבן בבהילו דא בתר דא חדי ר"א וחדו ר' אבא וחבריא</p>	<p>אבן, כמו שנאמר "בקלע ובאבן", בבהילות זה אחר זה. שמח רבי אלעזר ושמתו רבי אבא והחברים.</p>
<p>פתח פתח ההוא ינוקא ואמר שחורה אני ונאווה בנות ירושלם וגו' אל תראוני שאני שחרחרת וגו' מלין אלין הא אוקמוה אבל בשעתא דאיהי גו רחימו¹ סני לגבי רחימה² מגו דחיקו רחימו³ דלא יכלה למסבל⁴ אועירת גרמה⁵ בזעירו סני עד דלא אתחזיאת (את) מנה אלא זעירו דנקודה⁶ חדא (ומאי איהי י')⁷ כדין אתכסיא⁸ מכל חילין ומשריין דילה ואיהי אמרת שחורה אני דלית באת דא חוורא בגוויה⁹ כשאר אתוון ודא שחורה אני ולית לי אתר לאעלא לכוון תחות גרמאי¹⁰ כאהלי קדר¹¹</p>	<p>פתח אותו תינוק ואמר "שחורה אני ונאווה בנות ירושלים וגו' אל תראוני שאני שחרחרת וגו'", דברים הללו הרי פרשוה, אבל בשעה שהיא בתוך אהבה רבה, לאהובה מתוך דחק, האהבה שלא יכולה לסבול מקטינה עצמה בקטן, רב עד שלא נראה (את) ממנה רק קטנות של נקודה אחת (ומהי י'), ואז מתכסה מכל החיילות ומחנותיה, ואומרת "שחורה אני" שאין באות הזו לבן כמו בשאר האותיות, וזה שחורה אני, ואין לי מקום להכניסכם תחת כנפי כאהלי קדר.</p>
<p>תנינן דא י' דלית בה חוורו¹² לגו כיריעות שלמה¹ דא ו' ובג"כ אל תראוני לא תחמוון</p>	<p>שנינו זו י' שאין בה לבן בפנים, "כיריעות שלמה" זו ו'. ומשום זה "אל</p>

¹ הענין כי הזווג בשתי בחינות האחד הוא שירד התפארת למטה אל המלכות והיא שוכנת וחופפת על חייליה ויש לה בחינת ה' דהיינו בהיותה פורשת כנפיה לכל סטר על ארבע מתנותיה

כזו ••• והיא נקודה אמצעית, ובאותה הנקודה האמצעית משכן התפארת והיא נקודת ציון ושם הייחוד, ועם כל זה מאוריה מתפשטין משם לכל הפאות 'והיא לעולם על בני ביתה, ואז בבחינת הייחוד הזה אינה אומרת לבני ביתה אל תראוני שאני שחרחרת, מפני שעם היות שהשמש שהוא התפארת בא אליה עם כל זה היא משפעת אותם ויש בה לובן ואויר חלל תחת כנפיה להיות חסים בצלה כל חייליה, והטעם שהיא אינה מכינה עצמה אל הייחוד אלא אותה הנקודה לבד ושאר הבחינות הם מתפשטות להשפיע ולהאיר, והיינו לובן שבה בחינות חייליה שבהם אוחזות כל מחנותיה, אמנם הבחינה השנית היא בהיות המלכות עולה למעלה להתייחד עם התפארת ואז היא אוספת כל בחינותי ומתעלמת ומסתתרת ואוספת נתחיה אליה לעלות אל בית בעלה בבחינת בעלה שאין בו אחיזה לנפרדים כלל (אור יקר).

² דהיינו אהבתה אליו (אור יקר), ביאור הדברים כי כשהכלה מקושטת בקישוטיה נעשית ה' שהיא ג' ווי"ן כזה ה והם ג' אבות או נה"י והיא מתקשטת בהם למטה במקומה (שער מאמרי רשב"י וזהו הרקיע).

³ שהיא המעוררת האהבה למעלה (אור יקר), דהיינו מפני שאוהבת בעלה להזדווג עמו ולכך חזרה בפני זעיר והיא אינה יכולה לסבול הארה שם לכך אזעירת גרמה בסוד נקודה (מ"מ).
⁴ שלא לעלות אליו (אור יקר).

⁵ דהיינו שהיא אוספת כנפיה הפרושות על כל החיים לכולם לעצמה לעלות, וכל פאותיה נכללות בסוד הנקודה האמצעית כי ממנה יצאו ואליה ישובו להיותם נכללות כולם בייחוד (אור יקר).

⁶ כי אותה הנקודה האמצעית היא נפתחת ומתגדלת בענפים בהיותה מתפשטת בארבע נקודות לארבע הפאות, אמנם בהיותה אוספת בחינותיה אליה אפילו הנקודה בעצמה מסתתמת ומקטנת עצמה (אור יקר).

⁷ והיינו סוד י' שבתוך ה' שבה סוד ויבן ה' אלהים את הצלע כדפירשנו בספ"ר בשער המציאות (אור יקר).

⁸ שאין בחינה בה להשפיע לתחתונים כלל מפני העלמה, ולכך היא אומרת אל תראוני דהיינו שאין בה בחינה להאחז בה להשפיעם כעת (אור יקר).

⁹ כי הלובן משל אל הדבר המושג והשחרות אל הדבר הנעלם כנודע (אור יקר).
¹⁰ דהיינו להאחז בה, והנה העלית אליה הוא דרך קו האמצעי, ראשונה אל היסוד דהיינו ו' זעירא, ואחר כך אל התפארת דהיינו ו' רבתא, והנה ביסוד היא נעשת עטרה בראש צדיק ודאי עטרה על ישיה, אמנם בתפארת היא שוכבת חיקו (אור יקר).

¹¹ דהיינו היסוד שהיא ז' י' על ו' נקודת המלכות על ואו זעירא שבו (אור יקר).
¹² פי' שאין בה תוך כשאר אותיו א"ב וכו' (מ"מ).

<p>בי כלל דאנא נקודה זעירא מה עבדין גבריין תקיפין חיילין דילה שאגין כאריין תקיפין כד"א הכפירים שואגים לטרף ומנו קלין ושאגין תקיפין דקא משאגין כאריין גוברין תקיפין דחילא שמע רחימא² לעילא וידע דרחימתיה היא ברחימו כוותיה מנו רחימוי עד דלא אתחזיאת מדיוקנא ושפירו דילה כלל וכדין מנו קלין³ ושאגין דאינון גברי חילא דילה נפיק דודה רחימאה מנו היכליה⁴ בכמה מתנן בכמה נבזבזן בריחין ובוסמין ואתי לגבה ואשכח לה שחורה זעירא בלא דיוקנא ושפירו כלל</p>	<p>תראני" אל תסתכלו בי כלל, שאני נקודה קטנה. מה עושים גברים חזקים, חיילותיה שואגים כאריות תקיפים, כמו שנאמר "הכפירים שואגים לטרף" ומתוך קולות ושאגות חזקות ששואגים כמו אריות, גבורים תקיפי כח, שומע האהוב למעלה ויודע שאהובתו באהבה כמותו, מתוך אהבתו עד שלא נראית מדמותה ויפיה כלל. ואז מתוך קולות ושאגות של אותם גבורי חיל שלה, יוצא דודה אהובה מתוך היכלו בכמה מתנות, בכמה אוצרות, בריחות ובשמים, ובא אליה ומוצא אותה שחורה קטנה ללא דמות ויפיה כלל.</p>
<p>קריב לגבה מחבק לה ומנשיק לה עד דאתערת זעיר זעיר מנו ריחין ובוסמין ובחודה דרחימאה דעמה ואתבניאת ואתעבידת בתקונהא בדיוקנהא בשפירו דילה ה' כמלקדמין⁵ ודא גבורי כח עשו לה ואהדרו לה לדיוקנהא ושפירו דילה דתוקפא וגבורתא דלהון גרימו דא וע"ד כתיב גבורי כח⁶ עושי דברו עושי דברו ודאי דמתקנין ליה להאי דבר ומהדרין ליה לדיוקנא קדמאה (ומכאן ולהלאה) כיון דאתקנת ואתעבידת בדיוקנהא שפירא כמלקדמין כדין אינון וכל שאר חילין קיימין לשמוע מה דאיהי אמרת ואיהי קיימא כמלכא נו חיליה ודא הוא עושי דברו ודאי</p>	<p>קרב אליה, מחבק אותה, ומנשיקה עד שמתעוררת לאט לאט מתוך ריחות ובשמים ובשמחה שאהובה עמה, ונבנית ונעשית בתקוניה בדמותה ביופיה ה' כמקדם. וזה גבורי כח עשו לה, והחזירוה לדמותה ויופיה, שתקפם וגבורתם גרמו את זה, ועל זה כתוב "גבורי כח עושי דברו", עושי דברו בודאי, שמתקנים את ה"דבר" הזה ומחזירים אותו לדמות ראשונה. (ומכאן ולהלאה) כיון שהתתקנה ונעשתה בדמותה יפה כמקדם, אזי הם וכל שאר החיילות עומדים לשמוע מה שהיא אומרת, והיא עומדת כמו מלך בתוך חיילותיו, וזהו "עושי דברו" בודאי.</p>

¹ דהיינו תפארת ודאי מלך שהשלום שלו שהוא וא"ו ממש, וקרא היסוד קדר על שם ההעלם והשחרות כי למטה ממנו המלכות מושגת וממנו ולמעלה תחלת ההעלם והקדרות, ונקרא אחלי שהם שבע ספירות בסוד ז' נכללות בו, והם ז' אהלים י' היא א' עם וא"ו זעירא שבעת שהם שש קצוות עם המלכות, או אפשר אהלי תרין מלכות ויסוד, "כיריעות שלמה" הם הספירות הנכללות בתפארת את המשכן תעשה עשר יריעות וכו' (אור יקר), מדמה אותה לז' דלית לה חוורו מנו דחיקו דרחימו וכו' (מ"מ).

² דהיינו התפארת ושומע קולם שהם [רוצים] [מכוונים] לעורר למטת הזווג כדי שלא תחסר להם מזונם וחיותם אפילו רגע והם מזמרים ומנגנים להמשיכו אליה, והוא רואה כי כוונתה לעלות שם, והיא תלויה ועומדת בין אלו לאלו, כי התחתונים הם חיילית מושכים אותה למטה, והיא מפני חשק הזווג רוצה לעלות למעלה עד שכבר תקנה עצמה אל העליה עד שהעלימה כל בחינותיה "דלא אתחזיאת מדיוקנא וכו'" (אור יקר).

³ דהיינו ע"י התפלה בסוד בא"י מגן אברהם (מ"מ).

⁴ דהיינו שהזעיר מקבל מבינה ובונה אותה. ואל יקשה לך שהרי גם בהיותה בפנים אנו מתקנים אותה מנה"י דאימא במלך עוזר וכו' ולמה לא אמר כאן רק נפיק דודה דהיינו התקק ע"י זעיר ד"ל כיון שאחר מלך וכו' חוזרת נקודה ג"כ ואין התיקון האמיתי רק ע"י המוחין הבאים מזע"י אליה לכך לא נקט הכא אלא התכלי האמיתי (מ"מ).

⁵ ה' אחרונה שבשם (רח"ו במ"מ).

⁶ פירוש שע"י תפלות של הצדיקים שהם בכוונתם מתקנים המ' הנקרא דבר (מ"מ).

<p>כגוונא דא לתתא בזמנא דחייבין בדרא איהי אתכסיא ואזעירת גרמה! עד דלא אתהויאת מכל דיוקנהא בר נקודה חדא וכד אתאן גבורי כח וזכאי קשוט כביכול עושים להאי דבר ואנהירת זעיר זעיר ואתעביד' בדיוקנהא בשפירו דילה ה' כמלקדמין אתו חברייא ונשקוה א"ר אלעזר אלמלא יחזקאל נביאה אמר דא תוהא הוי בעלמא נטליה ר"א ונשקיה כמלקדמין אמר ההוא ינוקא אנא אברך אמרו את בריך ולך יאות לברכא אמר כמה אתון קדישין כמה ברכות זמינין לכו מאימא קדישא בגין דלא מנעתון לי לברכא</p>	<p>כדוגמא זה למטה, בזמן שהרשעים בדור היא מתכסה ומקטינה עצמה עד שלא נראית מכל דמויותיה, פרט לנקודה אחת. וכשבאים גבורי כח וצדיקי אמת, כביכול עושים את הדבר הזה ומוארת לאט לאט, ונעשית בדמותה ביופיה, ה' כמקדם. באו החברים ונשקוהו, אמר רבי אלעזר אלמלא יחזקאל הנביא אמר את זה, תמיהה היתה בעולם. לקחו רבי אלעזר ונשקו כמקדם. אמר אותו תינוק אני אברך. אמרו לו אתה ברוך, ולך נאה לברך. אמר כמה קדושים אתם, כמה ברכות מזומנות לכם, מאם הקדושה משום שלא מנעתוני מלברך.</p>
<p>פתח ואמר מונע בר יקבוהו לאם² וברכות לראש משביר האי קרא כמשמעו אבל תנינן כל בר נש חייב בברכת המזון ואי לא ידע אתתיה או בנוי מברכין ליה ותכא מארה לההוא גברא דלא ידע לברכא עד דיצטריך לאתתיה ולבנוי דיברכון ליה ואי הוא ידע אצטריך לחנכא לבריה ולמהב ליה כסא לברכא ומאן דמנע ליה דלא יתחנך יקבוהו לאום מונע בר דלא לברכא לקב"ה ולא יתחנך במצות יקבוהו לאם יקבוהו מבעי ליה או יקבוהו לאומים דהא לאם חד הוא כד"א ולאם מלאם יאמין מאי יקבוהו לאם אלא לאם כתיב לאימא קדישא יקבוהו להאי בר נש דמנע לההוא בר מלברכא לקב"ה</p>	<p>פתח ואמר "מונע בר יקבוהו לאם וברכה לראש משביר", פסוק זה כמשמעו, אבל שנינו, כל אדם חייב בברכת המזון, ואם לא ידע, אשתו או בנוי מברכין לו, ותבא מארה לאותו האיש שלא יודע לברך עד שיצטרך לאשתו ולבנוי שיברכו לו. ואם הוא יודע, צריך לחנך את בנו ולתת לו כוס לברך, שמי שמונעו שלא יתחנך, "יקבוהו לאום", "מנע בר" שלא לברך את הקדוש ברוך הוא, ולא יתחנך במצוות, "יקבוהו לאום" היה צריך לכתוב "יקבהו" או "יקבוהו לאמים", שהרי לאם זה אחד, כמו שנאמר "ולאם מלאם יאמץ", מה זה "יקבוהו לאום", אלא "לאם" כתוב לאם הקדושה, יקבוהו לאדם הזה שמונע אותו בר, מלברך את הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>אנא ברא יחידא הוינא לאמי הבו לי כסא ואברך למלכא קדישא דיהב בביתא דאמי גוברין דחילא דמלילנא קמייהו מלין תקיפין וזכינא לון ובג"כ אנא אברך וקודם דא אתישב קרא על תקוניה³ הא</p>	<p>אני בן יחיד הייתי לאמי, תנו לי כוס ואברך את המלך הקדוש שנתן בבית אמי גברים של כח, שדברתי לפניהם דברים חזקים ונצחתי אותם, ומשום זה אני אברך. וקודם זה התיישב הפסוק על תקונו זה</p>
<p>קצא/ב</p>	
<p>דשרינן ביה מונע בר יקבוהו לאם מאן דאמנע בר כמה דאתמר יקבוהו לאם כד"א</p>	<p>שהתחלנו בו. "מונע בר יקבוהו לאום" מי שמונע בר, כמו שנאמר "יקבוהו</p>

¹ בסוד נקודה תחת היסוד (רח"ו), ונל"עד שכוונת הזוהר בזה כמ"ש הרב בזה בכוונת העמידה שאחר שמגדילים המלכות אח"כ בא בכל קומת זעיר אח"כ מחזירים אותה בפני זעיר. וכל מה שהיה לה פרצוף באחור הלואי בפנים תהיה נקודה תחת היסוד. ואח"כ בונים אותה ע"י המוחין דאימא שבתוך זעיר ע"כ כללות דברי הרב ז"ל (מ"מ).

² פירוש יפרשו חטאוי למלכות וכדמפרש (מ"מ).

³ שעדיין לא תירץ מלת יקבוהו לשון רבים (אור יקר).

<p>ויקוב בן האשה הישראלית את השם אוף הכא יקבוהו ויפרשון ליה לאם יפרשו חטאוי לאמא קדישא! וברכה לראש משביר לההוא ב"נ דיחנך בריה לברכא לקב"ה ולחנכא ליה בפקודי אורייתא</p>	<p>לאום" כמו שנאמר "ויקוב בן האשה הישראלית את השם" כמו כן כאן "יקבהו", ויפרשו אותו לאם, יפרשו את חטאיו לאם הקדושה, "וברכה לראש משביר", לאותו אדם שיחנך את בנו לברך את הקדוש ברוך הוא ולחנכו במצוות התורה.</p>
<p>ורוא דמלה כתיב ברוא דלעילא מה שמו² ומה שם בנו³ כי תדע ההוא שם ידיעא⁴ יי צבאות שמו⁵ שם בנו ישראל שמו דכתיב בני בכרי ישראל והא ישראל כל מפתחן דמהימנותא ביה תליין ואיהו משתבח ואמר יי אמר אלי⁶ בני אתה והכי הוא ודאי דהא אבא ואמא אעטרו ליה ובריוכו ליה בכמה ברכאן ואמרו ופקידו לכלא נשקו בר נשקו ידא להאי בר כביכול שלטנו יהב ליה על כלא דכלא יפלחון ליה פן יאנף בגין דאעטרו ליה בדינא ורחמי מאן דזכי לדינא לדינא מאן דזכי לרחמי לרחמי</p>	<p>וסוד הדבר כתוב בסוד שלמעלה "מה שמו ומה שם בנו כי תדע", אותו שם ידוע, ה' צבאות שמו, "שם בנו", ישראל שמו, שכתוב "בני בכורי ישראל", והרי ישראל תלויים בו כל מפתחות האמונה, והוא משתבח ואומר "ה' אמר אלי בני אתה" וכך זה בודאי, שהרי אבא ואמא עטרו אותו וברכוהו בכמה ברכות, ואמרו וצוו את הכל "נשקו בר", נשקו את יד הבן הזה כביכול, נתן לו שלטון על הכל, שהכל יעבדו אותו, "פן יאנף", משום שעטרו אותו בדין וברחמים, מי שזוכה לדין לדין, מי שזוכה לרחמים לרחמים.</p>
<p>כל ברכאן דלעילא ותתא להאי בר סלקין ומתעטרין⁷ ומאן דמנע ברכאן מהאי בר</p>	<p>כל הברכות שלמעלה ולמטה עולות לבן הזה ומתעטרות, ומי שמונע ברכות מהבן הזה, יפרשו את חטאיו</p>

¹ פירוש מלכות (מ"מ).

² פי' אבא (מ"מ).

³ פירוש זעיר (מ"מ).

⁴ כלומר הכתוב פי' באומרו גואלנו ה' צבאות שמו, וגואלנו אהדר לבניה שממנה החירות והגאולה ושמו ה' צבאות וכן פירש בעובדא דסבא (אור יקר).

⁵ פירוש אבא נקרא כך בהשאלה כמו בינה הנקרא כך בסבא דמשפטים (מ"מ).

⁶ פירוש זעיר אומר שאבא הנקרא ה' אמר אלי בני אתה (מ"מ).

⁷ בסע"ח דף נ"ט ע"ב כתב מעיו עשת שן פירוש רש"י לשון קיבוץ עם קרוי עשת. ואיתא בא"ר תאנא אתפשט האי ת"ת ואתקן מעוי דדכורא וכו' ואיקרו בעלי מעין דכתיב ע"כ המו מעי לו וכו' נמצא ששם קיבוץ כל הרחמים ומ"ש עשת עשת ש"ן מפני ששם מתפשטין אחורי ע"ב גי' קפ"ד ואחוריים דס"ג גימטריא קס"ו כי שם במקום המעיים שהוא לסוף שליש דת"ת נעשה כתר דיעקב ורחל העומדים שם בסוד אל עליון. עליון גימטריא שם ס"ג בריבוע ושיעור הכתוב מעיו ששם העשת שהוא קיבוץ הרחמים נעשה מן ש"ן קפ"ד קס"ו כי האחוריים העליונים נעשים פנים למטה ומהם כל הרחמים. מעולפת ספירים יובן במ"ש בזוהר דברים בני בכורי ישראל וכו' ויובן ע"פ מ"ש ביחודים כי עיקר גלוי הוי"תיו ית' נתגלה בת"ת וממנו ולמעלה הוא סתום : ודבר זה מבואר ג"כ בל"קת ויצא ששם הוי"ה נתגלה דווקא בת"ת ולכן בת"ת כל השלשה כלים שלו הכל הוא שם הוי"ה כמבואר בשער השמות כי שם הוא עיקר הגילוי. וא"ו מגלים שם פעולתם ומכ"ש אורות שלמעלה מהם. ולכן נתבאר בפירוש אגדות שת"ת שבת"ת הוא עצם החתן כי השם הוי"ה אשר מורה על א"ס ב"ה שהוא ה"ה ה"ה ויה"ה נתגלה שם ולפיכך שמו תפארת מפני ששם נתגלו פארות וענפים של כל הספירות. ולכן אמרו בזוהר מאן דנטל שמשא נטיל כולא : ולכן מאמר השכינה על סוד המעיים שמתחילים משליש ת"ת ולמטה שהוא מעולפת ספירים פירוש רש"י לשון קישוט כמו ותתעלף ותשב בפתח עינים. והוא ששם החתן שהוא ת"ת שבת"ת מקושט באורות של כל הספירות שמלת ספירה פירוש הרח"ו שהוא לשון מספרים מזהירים וז"ש מעולפת ספירים מקושט בכל הספירות. ולכן נתגלה שם שם הוי"ה שכולל כל הספירות. ולכן משם מתחילים החסדים להתגלות שהם שם הוי"ה כולו חסד שמאירים שם מאד מאד. ומהחסדים המגולים מאיר זעיר עד הכתר: כמ"ש בדרושי הצלם. ומקום המעיים שם הוא קישוט כל הספירות וזהו מעולפת ספירים ודוק בדבר זה עכ"ל (מ"מ).

<p>יפרשון הטאוי קמי מלכא (ס"א אימא) קדישא לאם ממש¹ וברכה לראש משביר מאן דמברך ואזמין בכסא דברכה למאן דאצטריך ליה² בהאי אתבר סטרא אחרא ואתכפיא בתבירו ואסתלק סטר קדושה ודא הוא דכתיב וברכה לראש משביר כמה דאיהו מסלק ומברך לקב"ה ועביד לסטר אחרא דיתבר הכי קב"ה משיך עליה ברכאן מלעילא וההוא דאקרי ברכה שריא על רישיה</p>	<p>לפני המלך (אמא) הקדוש, לאם ממש, "וברכה לראש משביר" מי שמברך ומזמין כוס ברכה למי שצריך אותו, בזה נשבר הצד האחר ונכנע בשבירה, ועולה צד הקדושה. וזהו שכתוב "וברכה לראש משביר", כמו שהוא מעלה ומברך את הקדוש ברוך הוא ועושה שישבר צד האחר, כך הקדוש ברוך הוא מושך עליו ברכות מלמעלה, ואותו שנקרא ברכה שורה על ראשו.</p>
<p>מכאן ולהלאה חברייא הבו ונברוך יהבו ליה כסא דברכה וברוך וחברייא כלהו הוו בחדוה דהא מיומא דהלולא דר' אלעזר לא חדו חברייא כההוא יומא דיתבו תמן אקדימו וברכו ליה בחדוה ברעו דלבא אמר ההוא ינוקא לית לכו לאתפרשא אלא מגו מלי אורייתא והכי תנינן</p>	<p>מכאן והלאה, חברים הבה ונברך, נתנו לו כוס של ברכה וברך, והחברים כולם היו בשמחה, שהרי מיום ההלולא של רבי אלעזר לא שמחו החברים כאותו יום שישבו שם, הקדימו וברכוהו בשמחה ברצון הלב, אמר אותו תינוק, אין לכם להפרד אלא מתוך דברי תורה וכך למדנו.</p>
<p>פתח ואמר ויי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו' ויי' זקיף טעמא לעילא אמאי אלא בההוא שעתא כמה יאות ושפירו הות להאי כלה דאתכפיאת עד השתא בגלותא והשתא אזלת בזקיפו דרישא באכלוסהא בחדוה</p>	<p>פתח ואמר "וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו'", וה' זוקף טעם למעלה, למה, אלא באותה שעה כמה נאה ויפה היה לכלה הזאת שהיתה כפופה עד עתה בגלות, וכעת הולכת בזקיפות ראש באוכלוסיהוהמוניה³ בשמחה.</p>
<p>בו"י זקיף טעמא לעילא הולך לפניהם יומם עד הכא לא ידע אי האי כלה אזלה לקמייהו אי לא דהא טעמא אפסיק ביהו"ה אלא איהי הות תמן אבל מאן דאזיל קמייהו סבא עלאה מאריה דביתא ההוא דאומי (נ"א דאזמין) ליה קב"ה</p>	<p>ב"וה" זוקף טעם למעלה, "הולך לפניהם יומם" עד כאן לא ידע אם כלה זו הלכה לפניהם אם לא, שהרי טעם מפסיק ב"וה", אלא היא היתה שם, אבל מי שהלך לפניהם זקן עליון בעל הבית, אותו שהקדוש ברוך הוא נשבע (שהזמין) לו.</p>
<p>ומנו אברהם דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יי' חסדו⁴ וכתוב אם לא בריתי יומם ולילה יומא דכל יומי⁵ כלילן ביה יומא</p>	<p>ומיהו, אברהם, שכתוב "יומם יצוה ה' חסדו", וכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה", יום שכל הימים כלולים בו,</p>

¹ בינה (מ"מ).

² פירוש למ' שיהיה הוא התיקון דכוס של ברכה (מ"מ).

³

⁴ ענני כבוד הם מחסד וכמבואר בזוה"ק (פ' אמור דף קג, ופ' בלק קצא ע"ב) כי הם בסוד הכתוב (תהלים מב ט) יומם יצוה ה' חסדו, והיו הם פריסת אור מהאור קדמאה, אשר עליה נאמר (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב, כמ"ש בזוה"ק (פ' בראשית מו ע"א). והיו הז' ענני כבוד מהז' חסדים המקיפים, ובסוד (שיה"ש ב ו) וימינו תחבקני כמ"ש הרב בכוננת סוכות (דף קד ע"ד ע"ש דרוש ד), ומשום שהם מבחי' חסדים גדולים לכן באו הם בנקל ולא עבר עליהם שום תלאה כלל (דע"ה ח"ב קלג ע"ד).

⁵ וענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד ואמר דאזיל בכלהו כי יום נק' ע"ש האור כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו"ק שנק' יום ע"ש שמקבלין החסדים על ידו ה"ח ונק' כ"א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית וערב מתייחד ביום ביחודא שמקבלת ממנו להמתיק גבורות שלה אבל אין נק' יום כי היא מסט' דגבורות ולחשך קרא

<p>דשאר יומין איהו שאר כל יומין ודאי ועל דא אקרי יומם ולא יום ובג"כ הולך לפניהם יומם הוא אזיל ביממא וכלה אזלת בליליא דכתיב ולילה בעמוד אש להאיר להם דא כלה כל חד כדקחזי ליה ואתון חברייא יומם ולילה יהא קמייכו בכל שעתא נשקוהו וברכוהו כמלקדמין ואזלו</p>	<p>יום של שאר הימים הוא, שאר כל הימים בודאי, ועל זה נקרא "יומם" ולא "יום", ומשום זה הולך לפניהם יומם, הוא הולך ביום, והכלה הולכת בלילה, שכתוב "ולילה בעמוד אש להאיר להם", זו כלה, כל אחד כראוי לו, ואתם חברים יומם ולילה יהיה לפניכם בכל שעה, נשקוהו וברכוהו כמקדם והלכו.</p>
<p>אתו לגבי רבי שמעון וסחו ליה עובדא תוה אמר כמה יאות הוא אבל לא סליק בשמא אעא דקיק כד סליק נהוריה סליק לפום שעתא ומיד כבה ואשתקע ותו הא אמינא נהורא דא ממה הוי פתח ואמר גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך כד בר נש איהו גבור בארץ גבור באורייתא גבור בעיריה! גבור בארץ ודאי סליק נהוריה ואתמשך ביה משיכו סגי כדין דוד ישרים יברך כתיב</p>	<p>באו לפני רבי שמעון וספרו לו המעשה, תמה. אמר כמה נאה הוא, אבל לא עולה בשם, עץ דק כשעולה, אורו עולה לפי שעה ומיד כבה ושוקע, ועוד הרי אמרנו אור זה ממה היה. פתח ואמר "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" כשאדם גבור בארץ, גבור בתורה, גבור ביצרו, גבור בארץ ודאי, עולה אורו ונמשך בו משיכות יתר, אז דור ישרים יבורך כתוב יברך.</p>
<p>אמר רבי אבא והא חמינן ינוקי דאמרין מלין עלאין וקיימין לבתר רישין דעלמא א"ל ינוקא דאמר מלה חדא או תרין לפום שעתא בלא כוונה דלהון מובטח בר נש בדא דיזכי למילף אורייתא בישראל אבל דא דנוהרא דיליה קיימא על קיומיה בדעתא שלים לאו הכי ותו דהא קב"ה ותיאובתיה דיליה לארחא בתפוהא דא</p>	<p>אמר רבי אבא, והרי ראינו תינוקות שאומרים דברים עליונים ואחר כך עומדים ראשי העולם. אמר לו תינוק שאמר דבר אחד או שנים לפי שעה בלי כוונתם מובטח אדם בזה שיזכה ללמוד תורה בישראל, אבל זה שאורו עומד על עמדו בדעת שלמה לא כך. ועוד שהרי הקדוש ברוך הוא ותשוקתו להריח בתפוח זה,</p>
<p>קצב/א</p>	
<p>זכאה הולקיה זכאין אתון צדיקייא דכתיב בכו ויספה פליטת בית יהודה הנשארת שרש למטה? ועשה פרי למעלה שרש למטה כגון אבוי דאסתלק מעלמא ואיהו שרש</p>	<p>אשרי חלקו. אשריכם הצדיקים שכתוב בכם "ויספה פליטת בית יהודה הנשארה שרש למטה ועשה פרי למעלה", "שרש למטה" כמו אביו</p>

לילה רק בחיבורה בו נק' יום שלם ע"ש הדכורא רק אור הלבנה בלילה אבל לע"ל והיה אור הלבנה כאור החמה והיה לעת ערב יהיה אור שגם היא תקבל החסדים וכנ"ל עולם חסד יבנה חסד ה' מלאה הארץ ולכן ביום השביעי אין לילה כלל וכמו בשבת בראשית שהיה האור משמש וביום הששי שתלך הה"א ותתקשר בחסד ע"י הוא"ו ניתוסף ה' ביום הששי והוא בביאתו וקיבוץ גלויות אבל אח"כ יום השביעי כנ"ל וז"ש וביה הבקר אור דמסטריה אור וזהו וישכם אברהם בבקר דיליה כנ"ל (בהגר"א על תיקו"ז עה ע"ג), אין אחד מהר"ק מקבל אור הא"ס אלא רק ע"י אור החסד, והוא יומא דכולא יומין וכמ"ש בזוה"ק (בראשית מו ע"א ופ' אמור קג ע"ב ופ' בלק קצא ע"ב), והרי משתמש אור א"ס בספי' החסד להתגלה על ידו בכל ה"ק כולו, ולכן נקרא הוא בערכם בשם כהנא רבא (דע"ה ח"ב קד ע"א), בהגיעו להיסוד הנה יצא אז ונתגלה מהיסוד, ובסוד החסד שנתגלה בפומיה דאמה שאמרו באד"ר (קמב ע"א) ואותו החסד הוא אור המ"ה דהתיקון אשר על ידו נתקנו כל מעשה בראשית, והוא סוד מ"ש (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, שהוא החסד שנתגלה ביום ראשון, וכמ"ש בזוה"ק (בראשית מו ע"א) ההוא יום דנפיק אור קדמאה אתפשט בכלהו יומי כו', יומא קדמאה אזיל עם כלהו כו' (וע' ח"ג קג רע"ב וקצא ע"ב ובהגר"א בתיקונים עה ע"ג) (כללים ח"א נז ע"א, ועי' כללים ח"ב עג ע"ב).

¹ שכבר הגיע לימים ראויים לכך (רח"ו).

² פירוש שהצדיקים הגדולים הם בישיבה של מט"ט והתינוקות הם בישיבה של הקב"ה (מ"מ).

<p>למטה במתיבתא דרקיעא ועשה פרי למעלה במתיבתא עלאה! כמה טבא שרשא ואיבא ואי לאו דלא אהא מקטרנא לקב"ה הואיל ותיאובתיה בארחא ביה לא הוה מאן דייכול לשלמאה ביה אבל יהא רעוא דאמיה לא תחמי צערא עליה וכן הוה</p>	<p>שהסתלק מהעולם, והוא שרש למטה. בישיבת הרקיע, "ועשה פרי למעלה" בישיבה העליונה, כמה טוב השרש והפרי, ואם לא שלא אהיה מקטרג לקדוש ברוך הוא הואיל ותשוקתו להריח בו, לא היה מי שיכול לשלוט בו, אבל יהי רצון שאמו לא תראה צער עליו, וכן היה.</p>
<p>וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו' (הנה עם יצא ממצרים וגו' (&)) הכא אית עשרין ותמניא תיבין לקבל כ"ה דרגין² דחרשי קוסמין דצפור ואית לאסתכלא מאן דבעא למללא ביה בבלעם ולאתחברא בהדיה אמאי שדר ליה מיד עד לא ייתי לגבי המלין בפירושא דקאמר הנה עם יצא ממצרים ועתה לכה ארה לי הוה ליה לאתחברא בהדיה בקדמיתא ולפייסא ולשוחדא ליה ולבתר לאודעא ליה מלוי</p>	<p>"וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו'" ("הנה עם יוצא ממצרים וגו'") כאן יש עשרים ושמונה תבות כנגד עשרים ושמונה דרגות המכשפים קוסמי הצפור, ויש להתבונן מי שרצה לדבר עם בלעם ולהתחבר אתו, למה שלח לו מיד, עד שלא יבא אליו דברים בפרוש, שאמר "הנה עם יצא ממצרים", "ועתה לכה ארה לי", היה לו להתחבר איתו בתחלה ולפייסו ולשחד אותו, ואחר כך להודיעו דבריו.</p>
<p>אלא אמר רבי יוסי מהכא אשתמודע דהא ידע בלק רעותיה דההוא רשע דבעא לאתיקרא תדיר במלין רברבין ולית ליה תיאובתא אלא כד עביד בישין בלק קסם קסמין ועביד חרשין ואתקין צפרא וידע דדרגין דמשה עלאין ויקרין וחרש בחרשוי וקסם בקסמוי וידע דדרגין דבלעם הוו לקבליהו³ מיד וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור</p>	<p>אלא אמר רבי יוסי, מכאן נודע שהרי ידע בלק רצון אותו רשע, שרצה להתכבד תמיד בדברים גדולים, ואין תאותו אלא כשעושה רעות. בלק קסם קסמים ועשה כשפים ותיקן ציפור, וידע שמעלות משה עליונות ונכבדות, וכשף בכשפיו וקסם בקסמיו, וידע שדרגות בלעם היו לעומתו, מיד "וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור".</p>

¹ בגין דתרין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטרין ומתיבתא עילאה דקב"ה ובכל אתר דתנינן מתיבתא עילאה דא הוא דקב"ה מתיבתא דרקיע דא מטטרין (ז"ח לו ע"א). ועי' בהגר"א בתיקו"ז מו ע"א: מתיבתא עילאה דחג"ת, ומתיבתא תתאה דנה"י.

² להראות שבכל עשרין ותמניא אלו השיג מעלתן של ישראל ופחדו מהם (אור יקר).

³ כנגד מרע"ה במדרגת הקדושה היה בלעם בקליפות, והיינו דאמרו רז"ל בישראל לא קם אבל באומות העולם קם (אור יקר). עי' בית עולמים פ ע"א: ז' מלכי האמורי ז' אומות הם סיגי ז' מלכים וכו' וכאשר נתנו לאברהם בפ' לך לך חשיב שם סדר ז' אומות כסדר חתי פרזי רפאים אמורי כו' ונמצא שלפי חשבון ז' מלכים דפ' וישלח הם בלע חושם יובב הדד בן בדד ונמצא שאמורי הוא נגד הדד כו' והוא בת"ת שמאחוריו מלכות נוקבא כמ"ש המכה את מדין בשדה מואב וכמ"ש הגאון בפ' לס"ד (ט ע"ג) כי קלי' מואב הוא בת"ת באחוריו בנוק' ולכן כאשר נצחו ישראל ב' מלכי האמורי סיחון ועוג שהוא בת"ת מקום קלי' מואב ולזה כתיב וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ולכן נתיירא הוא מהם כי כבר הגיע עידו והוא מ"ש והוא יושב ממולי שהוא נגדו ממש ולזה ביקש הוא להתחבר עם בלעם בן בעור שהוא מלך הראשון בלע בן בעור נגד הדעת שהוא פנימיות של ת"ת כידוע וביקש להעזר ממנו שהוא שורש של כל המלכים ורצה לבטל תיקון העולם ולהחזירו לתהו כמו שהיה מקדם וכו' השולחן הוא בצפון בגבורה כמ"ש בהיכלות דבראשית ופקודי בהיכל זכות עיי"ש בפ' הגאון והוא בסוד ה"ג דחוטמא דז"א ה' מלכי סדום ועמורה כמ"ש בס"ד והוא בסוד העורכים לגד שולחן ועל זה נאמר דשולחן שלא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים והם מלכין קדמאין דמיתו.

<p>פתורה¹ שמא דאתרא הוה כד"א מפתור ארם נהרים לקללך אמאי אקרי הכי בגין דכתיב העורכים לגד שלחן² ופתורא הוה מסדר תמן כל יומא דהכי הוא תקונא דסטרין בישין מסדרין קמיהו פתורא במיכלא ובמשתייא ועבדין חרשין ומקטרין לקמי פתורא ומתכנשין תמן כל רוחין מסאבין ואודעין לון מה דאינון בעאן וכל חרשין וקוסמין דעלמא על ההוא פתורא הוה ובג"כ אקרי שמא דאתרא ההוא פתורא דהכי קורין בארם נהרים לשלחן פתורא</p>	<p>"פתורה" שם המקום היה, כמו שנאמר "מפתור ארם נהרים לקללך", למה נקרא כך. משום שכתוב "העורכים לגד שלחן" ושלחן היה מסודר שם כל יום, שכך הוא תקון של צדדים רעים, מסודרים לפנייהם שלחן במאכל ומשתה, ועושים כשפים ומקטרגים לפני השלחן, ומתכנסים שם כל רוחות הטומאה, ומודיעים להם מה שהם רוצים. וכל מכשפים וקוסמים של העולם היו על אותו השלחן, ומשום זה נקרא שם המקום ההוא "פתורא", שכך קוראים בארם נהרים לשלחן פתורא.</p>
<p>פתח ואמר ועשית שלחן עצי שטים וגו' וכתוב ונתת על השלחן לחם פנים וגו' כל אינון מאני קודשא בעא קב"ה למעבד קמיה לאמשכא רוחא קדישא מעילא לתתא³ ההוא רשע דבלעם הוה מסדר הכי לסטרא אחרא והוה מסדר שלחן ונהמא דאקרי לחם מגואל כמה דאתמר דהכי אזיל סטר אחרא בתר קדושה כקוף בתר בני נשא ושלמה מלכא צווח ואמר כי מה האדם שיבא אחרי המלך⁴ את אשר כבר עשוהו והא אתמר קרא דא</p>	<p>פתח ואמר "ועשית שלחן עצי שטים וגו'" וכתוב "ונתת על השלחן לחם פנים וגו'", כל אותם כלי קדש רצה הקדוש ברוך הוא לעשות לפניו, להמשיך רוח הקודש מלמעלה למטה, אותו רשע בלעם היה מסדר כך לצד האחר, והיה מסדר שלחן ולחם שהיה נקרא לחם מגואל, כמו שנאמר, שכך הולך הצד האחר אחר הקדושה, כקוף אחר בני אדם. ושלמה המלך צווח ואומר "כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו", והרי נתבאר פסוק זה.</p>
<p>ת"ה כתיב יי' בצאתך משעיר בצעדך</p>	<p>בא וראה, כתוב "ה' בצאתך משעיר</p>

¹ דע כי המלכות כוללת כל השמות והוא בענין זה כי הנה שם אדנ"י מלא גימ' תרע"א וי"ב אותיות הרי תרפ"ג וד' השורש הרי תרפ"ז והוא כמנין פתור"א וכן ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וג' אה"ה במלואם שהם קס"א קמ"ג קנ"א גימ' תנ"ה הרי ס"ה תרפ"ז והוא כמנין פתור"א וכן ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וג' אה"ה במלואם שהם קס"א קמ"ג קנ"א גימ' תנ"ה הרי ס"ה תרפ"ז כמנין כל השמות הויה ואה"ה (זהר הרקיע).

² העניין הוא כי הדברים הרוחניים נקשרים בגשמיים מטעם כי הסבה אל הגשמי הוא הרוחני, וכל סבה נקשרת במסובב וכל מסובב בסבתו, ומטעם זה נקשרים העולמות כלם להיות חשק וקשר המסובב לסבה וסבה למסובב, והנה הדברים הגשמיים יש להם שתי סבות הסבה האחת היא הקדושה שמשם נשפע השפע והחיות לכל הנמצא, והשנית הקליפה כי להיות העולם הגשמי עולם ההפסד והכליון יש לה חלק בכל מה שבעולם הזה הגשמי והיינו דקאמר לעיל דכל מה דאתכליל בארעא אית לה בת חולקא, והנה אלו השני דברים תלויים ועומדים, אם יקרב מיד האדם הדבר הגשמי ההוא כגון הבשר והיין והקטרת והלחם לקדושה הנה ישלוט בה הקדושה ויבדל הקליפה ואין לה שם חלק, ואם יזמין האדם שם החצונים יבדל הקדושה וישלוט שם החצוני, וזה טעם איסור תקרובת עבודה י זרה, ואמנם תועלת הקדושה בעניינים האלו הוא שיגרמו קשר אל הסבות העליונות אלו באלו, והדברים הגשמיים הם בית יד לאדם לאחוז ברוחניים לייחדם ולחברם על ידי סוד קשר ושלשלת עילה ועלול, וכן דרד זה אל החצונים כי יוקשרו קשר ושלשלת החצונים אלו באלו, וכמו שהקדושה קשרם יגרום השפעה מהמקור הקדוש, כן החצונים קשרם יגרום השפע (ממירותם) [ממירותם] וזה הוא טעם לעורכי' לגד שולחן (אור יקר). עי' לעיל הערה בשם הבית עולמים.

³ עי' בהגר"א על תיקו"ז צד ע"ד שהשלחן היא מידת השכינה, ומקום שיש שם תורה שהוא עד"א גם צפור מצאה בית תמן" כו' ובלא"ה לא שריא תמן בלא בעלה. ועי' ח"ב קנג ע"ב אית שלחן ואית שלחן.

⁴ הם סוד אחוריים שהם הקליפות והם נקראים אדם בליעל והוא אחורי המלך וכן בקדושה ג"כ (זהר הרקיע).

<p>משדה אדום ארץ רעשה וגו' בשעתא דבעא קב"ה למיהב אורייתא לישראל אזל וזמין להו לבני עשו ולא קבלוה כד"א יי מסיני בא וזרח משעיר למו ולא בעו לקבלה אזל לבני ישמעאל ולא בעו לקבלה דכתיב הופיע מהר פארן כיון דלא בעו אהדר לון לישראל הכי תנינן</p>	<p>בצעדך משדה אדום ארץ רעשה וגו', בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, הלך וזימן את בני עשו ולא קבלוה, כמו שנאמר "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו", ולא רצו לקבלה. הלך לבני ישמעאל ולא רצו לקבלה, שכתוב "הופיע מהר פארן". כיון שלא רצו, חזר להם לישראל, כך שנינו.</p>
<p>השתא אית לשאלא והא תנינן דלית חטאה כד בר נש מדקדק דיוקין דאורייתא וישאל שאלתוי לאנהרא מלוי האי קרא לא אתיישבא ואית לשאלא קב"ה כד אזל לשעיר למאן נביאה דלהון אתגלי וכד אזל לפארן למאן נביאה דלהון אתגלי</p>	<p>עכשיו יש לשאול, והרי שנינו שאין חטאה כשאדם מדקדק דיוקים בתורה וישאל שאלותיו להאיר דבריו, פסוק זה לא מתיישב. ויש לשאול, הקדוש ברוך הוא כשהלך לשעיר, לאיזה נביא שלהם התגלה, וכשהלך לפארן לאיזה נביא שלהם התגלה.</p>
<p>אי תימא דאתגלי לכלהו לא אשכחן דא לעלמין בר לישראל בלחודיהו וע"י דמשה והא אתמר דהכי מבעי קרא למימר יי מסיני בא וזרח לשעיר למו הופיע להר פארן מהו משעיר למו ומהו מהר פארן בלא אית למנדע ולאסתכלא והא שאילנא ולא שמענא ולא ידענא</p>	<p>אם תאמר שהתגלה לכלם, לא מצאנו זה לעולמים פרט לישראל לבדם, ועל ידי משה, והרי נתבאר שכך צריך הפסוק לומר "ה' לסיני בא וזרח לשעיר למו הופיע להר פארן", מה זה "משעיר למו", ומה זה "מהר פארן", הכל יש לדעת ולהתבונן, והרי שאלנו ולא שמענו ולא ידענו.</p>
<p>כד אתא רבי שמעון אתא ושאל מלה כמלקדמין! א"ל הא שאלתא דא אתאמרת יי מסיני בא כד"א הנה אנכי² בא אליך בעב הענן ומסיני בא ואתגלי עליהו וזרח</p>	<p>כשבא רבי שמעון בא ושאל דבר כמקדם, אמר לו הרי שאלה זו נאמרה "ה' מסיני בא", כמו שנאמר "הנה אנכי בא אליך בעב הענן" "ומסיני בא", והתגלה עליהם, "וזרח</p>
<p>קצב/ב</p>	
<p>משעיר למו ממה דאמרו בני שעיר דלא בעאן לקבלא מהאי אנהר לון לישראל ואוסיף עליהו נהורא וחביבו סניא אוף הכי הופיע ואנהר לישראל מהר פארן ממה דאמרו בני פארן דלא בעו לקבלא מהאי אוסיפו ישראל חביבו ונהירו יתיר כדקא יאות³</p>	<p>משעיר למו", ממה שאמרו בני שעיר, שלא רוצים לקבל, מזה האיר להם לישראל, והוסיף עליהם אור חביבות גדולה. גם כך הופיע והאיר לישראל מהר פארן, ממה שאמרו בני פארן, שלא רוצים לקבל, מזה הוסיפו ישראל חביבות ואור יותר כראוי.</p>
<p>ומה דשאלת על ידא דמאן אתגלי עליהו אליהם, (בא וראה) סוד עליון הוא,</p>	

¹ פירוש רבי יוסי הנזכר לעיל (מ"מ).

² שנתלבש ז"א בנוק' והדבור היה ע"י כמ"ש וידבר אלהים ולא וידבר יהו"ה (רח"ו).

³ מה שאירע לס"מ שר עשו ולרה"ב שר ישמעאל, אמר להם שיקבלו את התורה וס"מ לא לבד לא רצה בה אלא שאמר להשי"ת שיקח מאור כל חיל השמים ומשלו ויתן לישראל כדי שיקבלו התורה. וכן אמר רה"ב גם כן. ועם זה יתבאר (תהלים סח, ז) מוציא אסירים בכושרות, הן ניצוצות אור שהיו אסורים בתוך החיצונים, אך סוררים ישכנו צחיחה, הם כל חיילי החיצונים שסדרו בה' וראשם ס"מ ר"ה"ב שר"ת שלהם ס"ר, וזוהי המנחה שקבלה השכינה בעבור בניה, והם היו מאז מוכנים להיות בני חורין ממ"ה ומן המלכויות. וי"ל שמן אותן האורות זכו לשני הכתרים שבאו ש"שים ר'בוא ר"ת ס"ר, ואמרו נעשה ונשמע נגד עשו וישמעאל, והקדימו נעשה שכנגד עשו מפני שה' הקדים לדבר עם ס"מ תחילה, וכן כתוב (דברים לג, ב) וזרח משעיר למו (רמ"ז ח"ב ב ע"ב, ועי' עמק המלך ש"ה פס"ו).

<p>(ת"ח) רוא עלאה איהו ואתגלי מלה על ידך אורייתא נפקת¹ מרוא עלאה דרישא² (ס"א קדישא³) דמלכא סתימא כד מטא לנבי דרועא שמאלא (ס"א ימינא) חמא קב"ה בההוא דרועא דמא בישא דהו מתרבי מתמן אמר אצטריך לי לבררא⁴ וללבנא דרועא דא ואי לא ימאיך ההוא דמא בישא יפנים כלא⁵ אבל אצטריך לבררא מהכא כל פנימו מה עבד קרא לסמאל ואתא קמיה ואמר ליה תבעי אורייתא דילי אמר מה כתיב בה אמר ליה לא תרצה דליג קב"ה לאתר דאצטריך אמר ח"ו אורייתא דא דילך היא ודילך יהא לא בעינא אורייתא דא אתיב ואתהנן קמיה</p>	<p>והתגלה הדבר על ידך. התורה יצאה מסוד עליון של ראש (קדוש) המלך הנסתר, כשהגיעה לזרוע שמאל (ימין), ראה הקדוש ברוך הוא באותה זרוע דם רע שמתרבה משם, אמר צריך לברר וללבן זרוע זו, ואם לא ימך אותו דם רע, יפגם הכל, אבל צריך לברר מכאן כל פגם, מה עשה, קרא לסמאל¹ ובא לפניו, ואמר לו רוצה תורתך, אמר מה כתוב בה, אמר לו "לא תרצח", דלג הקדוש ברוך הוא למקום שצריך, אמר חס ושלום, תורה זו שלך היא ושלך תהיה, לא רוצה תורה זו, שב והתחנן לפניו.</p>
<p>אמר מאריה דעלמא אי את יהבה לי כל שלטנו דילי אתעבר דהא שלטנו דילי על קטולא איהו וקרבינ לא יהון ושלטנו דילי על ככבא דמאדים א"ה כלא אתבטל מעלמא מאריה דעלמא טול אורייתך ולא יהא חולקא ואחסנא ליה בה אבל אי ניהא קמך הא עמא בנוי דיעקב לון אתהזוי ואיהו חשיב דהא דלטורא אמר עלייהו ודא הוא וזרח משעיר למו משעיר ממש נפק נהורא לון לישראל</p>	<p>אמר רבונו של עולם, אם אתה נותן לי אותה, כל שלטוני עובר, שהרי שלטוני על הרג הוא, וקרבות לא יהיו, ושלטוני על כוכב מאדים, אם כך הכל יתבטל מן העולם. רבונו של עולם קח תורתך, ולא יהיה לי חלק ונחלה בה. אבל אם נוח לפניך, הרי עם בני יעקב להם ראויה, והוא חשב שלשון הרע אמר עליהם, וזהו "וזרח משעיר למו", משעיר ממש יצא לישראל אור.</p>
<p>אמר סמאל ודאי אי בנוי דיעקב יקבלון</p>	<p>אמר סמאל ודאי אם בני יעקב</p>

¹ עי' ע"ח שער הארת המוחין ח: יסוד אבא המתלבש תוך ז"א נקרא תורה שבכתב, אשר ז"ס שארז"ל (ב"ר פ"ז ס"ה) נובלת חכמה של מעלה תורה, פירוש כי אבא הנקרא חכמה, מה שנובל ממנו ויורד למטה הוא תורה, שהוא מן היסוד שלו המתפשט תוך זעיר אנפין. גם יעקב היוצא מן הארת היסוד הזה, גם הוא נקרא תורה, ע"כ. התורה הוא יסוד דאבא המלוכב ברישא דזעיר בסוד הדעת עכ"ל והתכת לשון הזוהר כך הוא התורה שלנו יצאה מיסוד דאבא הנקרא רזא שיסוד נקרא רזא בזוהר (מ"מ).

² היינו שנמשך מהחכמה והבינה שזהו סוד רישא דמלכא, וחכמה מוחא וגולגלתא בינה, זוגבלת חכמה של מעלה תורה, והיא מתאצלת ונמשכת מדרגה אחר מדרגה מהחכמה אל הבינה ומבינה אל החסד, ובהיותה בחכמת נקיראת ראשית כדכתיב ה' קנני ראשית, ראשית חכמה, וברדתה לבינה נקראת יראה דכתיב יראת ה' ראשית דעת, וכתיב ואל תטוש תורת אמך, וכתיב כי אם לבינה תקרא, וברדתה לחסד כתיב ותורת חסד על לשונה, וברדתה לגבורה כתיב הלא כה דברי כאש נאום ה', וכתיב על שניהם מימינו אש דת למו, והנה מעת שבאו האבות ונעשו מרכבה אברהם לחסד יצחק לגבורה נאחזו בזכותם ישמעאל מצד החסד עשו מצד הגבורה, וכשיצאו הם ובניהם לתרבות רעת ונשתמדו לע"ז והם תחת ממשלת רה"ב וסמאל זה מימין וזה משמאל היו עולים ושואלים חלקם מתוך הקדושה, והיה להם מהלך ושביל וניצוץ נמשך מבפנים לחוץ אל תוך הקליפה והוא הנהירו הנדרש בשמעתין, וכשבא הקב"ה לברר חלקו ונחלתו וליתן להם התורה רצה לטהר כל הקדושה ולא יהיה לאלו חלק בה כלל ועיקר, ולכך בא לשעיר ובא לפארן כדי שהם מעצמם יפקירו צד הקדושה שבהם ותסתלק מעליהם ויהיה שכירת הקדושה ונצוצותיה על ישראל לבד (אור יקר).

³ ר"ל יסוד הנז' היכן הוא מלוכב ואמר בראש זעיר (מ"מ).

⁴ במה דיש אחיזת עשו בגבורה וישמעאל גם כן בחסד (אור יקר).

⁵ שיעלה בכל זוג וזוג שישראל יזווגו על ידי מעשיהם וקיום התורה ליטול חלק וזה פגם גדול (אור יקר).

<p>דא יתעברון מעלמא ולא ישלטון לעלמין אתיב ליה כמה זמנין ואמר דא ואמר ליה אנת בוכרא! ולך אתחזי אמר ליה הא ליה בכירותא דילי והא אזדבן ליה ואנא אודיתי</p>	<p>יקבלו את זה, יעברו מן העולם ולא ישלטו לעולמים, שב אליו כמה פעמים ואמר זה, ואמר לו אתה בכור ולך ראויה, אמר לו הרי לו בכורתי והרי מכרתיה לו ואני הודיתי.</p>
<p>אמר ליה הואיל ולא בעית למהוי לך בה חולקא אתעבר מנה בכלא אמר יאות אמר ליה הואיל וכך הב לי עיטא איך אעביד דיקבלון לה בנוי דיעקב דאת אמר אמר ליה מאריה דעלמא אצטריך לשחדא לון טול נהורא מנהירו דחילי שמיא והב עלייהו ובדא יקבלון לה והא דילי יהא בקדמיתא אפשיט מניה נהירו דחפיא עליה ויהב ליה למיהב לון לישראל הה"ד זרח משעיר למו משעיר ממש דא סמא"ל דכתיב ונשא השעיר עליו² למו לישראל</p>	<p>אמר לו הואיל ולא רצית שיהיה לך בה חלק, תעבר ממנה בכל. אמר יפה. אמר לו, הואיל וכך, תן לי עצה איך אעשה שיקבלוה בני יעקב שאתה אומר. אמר לו רבונו של עולם, צריך לשחד אותם, קח אור מאור חיילות השמים ותן עליהם, ובזה יקבלוה, והרי שלי יהא בתחלה, הפשיט ממנו אור שכסה עליו ונתן לו לתת להם לישראל, זהו שכתוב, "וזרח משעיר למו", משעיר ממש, זה סמא"ל שכתוב "ונשא השעיר עליו" למו לישראל.</p>
<p>כיון דביער דא ואעבר דמא בישא מדרועא שמאלא אהדר לדרועא ימינא (ס"א שמאלא) חמא ביה אוף הכי אמר הכי נמי אצטריך לנקיית מדרמא בישא דרועא דא קרא לרה"ב אמר ליה תבעי את אורייתא דילי³ אמר ליה מה כתיב בה דליג ליה ואמר לא תנאף אמר ווי אי ירותא דא יחסין לי קב"ה ירותא בישא דיתעבר בה כל שלטני דהא ברכתא דמיא נטילנא ברכתא דנוני ימא דכתיב פרו ורבו וגו' וכתבי והפריתי אותו והרביתי אותו וגו' וכתבי והוא יהיה פרא אדם</p>	<p>כיון שבער זה והעביר דם רע מזרוע שמאל, חזר לזרוע ימין (שמאל), ראה בו גם כך. אמר כך גם, צריך לנקות מדם רע זרוע זו, קרא לרה"ב, אמר לו רוצה תורת, אמר לו מה כתוב בה, דלג לו ואמר "לא תנאף", אמר אוי אם ירושה זו יוריש לי הקדוש ברוך הוא, ירושה רעה שיעבר ממני כל שלטוני בה, שהרי ברכת המים נטלתי, ברכת דגי הים, שכתוב "פרו ורבו וגו'", וכתוב "והפריתי אותו והרביתי אותו וגו'", וכתוב "והוא יהיה פרא אדם".</p>
<p>שארי לאתחננא קמי מאריה אמר ליה מארי דעלמא תרין בנין נפקנא מאברהם הא בנוי דיצחק הב לון ולון אתחזי אמר ליה לא יכילנא דאנת בוכרא ולך אתחזי שארי לאתחננא קמיה ואמר מאריה דעלמא בכירותא דילי יהא דיליה והאי נהורא דאנא יריתנא על דא טול והב לון וכך עבד דהא הוא דכתיב הופיע מהר פארן</p>	<p>התחיל להתחנן לפני רבונו, ואמר לו, רבונו של עולם שני בנינים יצאו מאברהם, הרי בני יצחק תן להם ולהם ראויה. אמר לו, איני יכול שאתה הבכור ולך ראויה, התחיל להתחנן לפניו ואמר רבונו של עולם בכורתתי תהא שלו, ואור זה שירשתי על זה קח ותן להם, וכך עשה זהו שכתוב "הופיע מהר פארן".</p>
<p>מאי שנא בסמא"ל כתיב זרח וברה"ב כתיב הופיע אלא נטל בהווא נהיר⁴</p>	<p>מה שונה שבסמא"ל כתוב "וזרח" וברה"ב כתוב "הופיע", אלא נטל</p>

¹ ענין הבכורה הוא כענין המלכות שהבכור יורש אותו, כן ענין הקדו' ירושת הבכור וראי' לזה שהם ראויים לכהונה, וכן הענין קודם לכן כיון שישמעאל ועשו בכורות יורשים אותה הקדושה דכתיב קדש לי כל בכור וכו' (אור יקר).

² סמ' הוא שר של עשו, ע' פ' בלק (קצב ע"ב) ופ' פנחס (רמו ע"ב) (דע"ה ח"א עח ע"א) ³ וכן הוא לקמן רמו ע"ב ועי' ח"ב רעב ריש ע"ב (לש"ו).

⁴ פירוש בהריגת ב"ד שהיא בפרסום שלקחנו מס"מ כתיב זרח אבל בפריה רוביה שהיא בצנעא כתיב הופיע. ואין להקשות שהרי מצות פרו ורבו כתובה בתורה וכן הריגת ב"ד והתורה קדמה

<p>דאפשיט מניה סמא"ל הרב וקטולא לקטלא דינא¹ ולקטלא כדקא יאות² הדא הוא דכתיב ואשר הרב גאותך אע"ג דלא הוה דילך ונטל בההוא ברכתא דאפשיט מניה רה"ב זעיר כמאן דאופע זעיר מברכתא דלהון למעבד פריה ורביה³ בגין כך הופיע מהר פארן ולא כתיב וזרח כיון דנטל מתנן אלין⁴ לישראל מאינון רברבנין שלטנין אתא וקרא להו לכל</p>	<p>באותו אור שהפשיט ממנו סמא"ל חרב והרג, להרוג בדין ולהרוג כראוי, זהו שכתוב "ואשר חרב גאותך", אף על גב שלא היתה שלך ונטל, באותה ברכה שהפשיט ממנו רה"ב קצת, כמו שהופיע קצת מברכתם לעשות פריה ורביה, בגלל כך "הופיע מהר פארן" ולא כתוב "וזרח". כיון שנטל מתנות אלו לישראל מאותם שליטים גדולים, בא וקרא לכל</p>
<p>קצנא</p>	
<p>רבבות קדש⁵ דממנן על שאר עמין ואתיבו ליה אוף הכי ומכלהו קביל ונטיל מתנן⁶ למיהב לון לישראל</p>	<p>רבבות קודש שממונים על שאר העמים והשיבו לו גם כן, ומכולם קיבל ונטל מתנות לתת להם לישראל.</p>
<p>לאסיא דהוה ליה חד מאנא מליא מסמא דחיי ונטיר ליה לבריה בעא למיהב ליה לבריה ההוא פלייטון דסמא דחיי אסיא הוה חכים אמר עבדין בישין אית בביתי אי ינדעון דאנא יהיב לברי נבזבזא דא יבאיש בעינייהו ויבעון לקטלא ליה מה עבד נטל זעיר מסמא דמותא⁸ ושוי אפתחא דמאנא קרא לעבדוי אמר לון אתון מהימנן קדמי</p>	<p>[משל] לרופא שהיה לו כלי אחד מלא מסם חיים ושמרו לבנו, רצה לתת לבנו את אותו כלי⁷ שמן אפרסמון של סם חיים, הרופא היה חכם, אמר עבדים רעים יש בביתי, אם ידעו שאני נותן לבני אוצר זה, ירע בעיניהם וירצו להרגו. מה עשה, לקח קצת סם המות ונתן על פתח הכלי, קרא לעבדיו ואמר להם אתם נאמנים לפני התירצו את</p>

אלפים שנה. ואיך לקחנו אותם מס"מ ורהב. ד"ל שהקב"ה מגיד מראשית אחרית וכשצפה הקב"ה זה כתבם בתורה. וכיוצא בזה תירץ הזוהר בפ' בראשית (מ"מ).

¹ הרוגי בית דין (אור יקר).

² מלחמת מצוה לא תחיה כל נשמה ומלחמת הרשות גם כן (אור יקר).

³ ומצד רהב הנואף נטל חלק "זעיר מפריה ורביה" היינו עונת תלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת, קדושים תהיו קדש עצמך במותר לך לכך הופיע מהר פארן (אור יקר).

⁴ שר של אר"ה והוא הס"מ, שהוא הראש לכל הע' שרים, ע' פ' בא (לג רע"א) ופ' בלק (קצב ע"ב)) ההוא דשליט במדברא (והוא הס"מ כמ"ש בפ' תצוה (קפד רע"א) (דע"ה ח"ב קכז ע"ג).

⁵ ע' שרים (רח"ו).

⁶ הענין כי השרים הם מהחצונים וכחות החצונים הם העולם כל אחד ואחד כפי בחינתו, מלילית הם שבעה היכלות חצונים שהם שרי יצר הרע כדפי' בפרשת פקודי סימן ט"ז, והנה פעולות יצר הרע היה ראוי שיהיו כולם אסורות לישראל, אלא שהקב"ה נטל מתנות מהשרים האלה פעולות יצר הרע המותרות, כעץ שנטל החרב מסמאל, נטל הניאוף מרהב דהיינו צד הפעולות למצוד, כך נטל צד מכל פעולות יצר הרע למצוד, דהיינו האור המכסה עליהם זוהר פעולתם הטובה כדי שיהיו ישראל מעוטרים בפעולות ההם לקדושה ולטובה, דהיינו חלק העבודה. ביצר הרע כעין חרב ופריה ורביד. כדפירשנו, והיינו נצוצות קדושים מתפשטין שם שהפשיטו מעליהם ונתנו לישראל שוחד שלא יחסר מהם המעשה ההוא לטובה דהיינו חלק מברכתם, ואלו ידעו השרים שהיה אפשר להם לקיים המעשה ההוא על ידי צד התורה ויספיק לברכתם היו מודים בתורה, אלא הוא כעין הסם המעט שהם ידמו שכל הברכה תנטל מהם מכל וכל, ולכך מודים להם לישראל חלק טוב מברכתם אותם הבחינה המתקרבת לקדושת התורה וישארו הם לרחבה, ואותם החלקים אשר בתורה האסורים לצד יצר הרע הם ממש טעם לשרים שאינם מקנאים על תורתנו ואינם חפצים בה, והשר על ידי יצר הרע נותן בלבם שימאסו בה כל אומה ואומה, מצד החלק אשר לו ביצר הרע דוחה התורה מהבחינה ההיא שאינו יכול לסובלה (אור יקר).

⁷

⁸ דהיינו ממש שבעים שרים הם שבעים פרצות שהם פורצים למעלה לינק מהקדש, ואנו אסורים ממש בכל אותם הפרצות לעמוד נגד הפרצה ולגדור בה גדר במצות התורה, אם כן ממש המצות הם סם הממית הסותם הפרצה שממנה הם חיים ויונקים, ולזה בשומעם המצוה שהיא סותמת פרצת יניקתם מיד הם בורחים, ואינם יודעים חלק האור אשר מצד הפנים ועיקר הקדושה (אור יקר).

<p>תבעון לההוא סמא אמרו נחמי מאי הוא נטלו למטעם עד לא ארחו בעו למימת אמרו בלביהו אי האי סמא יהיב לבריה ודאי ימות ואנן נירת לרבוננא אמרו קמיה מרנא סמא דא לא אתחזי אלא לברך והא אנרא דפולחנא שבקנא גבך זיל והב ליה לשוחדא דיקבל סמא דא</p>	<p>אותו הסם, אמרו נראה מה זה נטלו לטעמו, טרם הריחו רצו למות, אמרו בלבם, אם סם זה יתן לבנו ודאי ימות ואנו נירש את אדוננו, אמרו לפניו מורנו סם זה לא ראוי אלא לבנך, והרי שכר עבודתנו השארנו אצלך, לך ותן לו לשוחד שיקבל סם זה.</p>
<p>כך קב"ה הוא אסיא חכים ידע דאי יהיב אורייתא לישראל עד לא אודע לון בכל יומא הו רדפין לון לישראל עלה וקטלין לון אבל עבד דא ואינון יהבו ליה מתנן ונבזבזן בגין דיקבלון לה וכלהו קביל לון משה למיהב להו לישראל הה"ד עלית למרום שבית שבי וגו' ובגין כך ירתו ישראל אורייתא בלא ערעורא ובלא קטרוגא כלל בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא</p>	<p>כך הקדוש ברוך הוא, הוא רופא חכם, ידע שאם יתן תורה לישראל טרם שיודיע להם, בכל יום היו רודפים את ישראל עליה והורגים אותם, אבל עשה את זה והם נתנו לו מתנות ואוצרות כדי שיקבלוהו, וכולם קבלם משה לתתם לישראל, זהו שכתוב "עלית למרום שבית שבי וגו'", ומשום זה ירשו ישראל את התורה בלי ערעור ובלו קטרוג כלל, ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.</p>
<p>ת"ח עדים דבני ישראל¹ אלין מתנן ונבזבזן דקבילו ובג"כ לא הוה שליט עלייהו מותא ולא סטרא אחרא ולא די לון די נטלו אורייתא בלא ערעורא כלל אלא דקבילו נבזבזן ומתנן מכלהו כיון דחטו מה כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים אינון מתנות באדם מה אשתאר מנהון ההוא שבי² דכתיב עלית למרום שבית שבי וגו'</p>	<p>בא וראה, עדים של בני ישראל, אלו מתנות ואוצרות שקבלו, ומשום זה לא היה שולט עליהם המות, ולא צד האחר, ולא די להם שלקחו התורה בלי ערעור כלל, אלא שקבלו אוצרות ומתנות מכלם, כיון שחטאו, מה כתוב "ויתנצלו בני ישראל את עדים", הם מתנות באדם, מה נשאר מהם, אותו שבי שכתוב "עלית למרום שבית שבי וגו'".</p>
<p>אוספו וחטו מה כתיב וישמע הכנעני מלך ערד³ וכתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי (ועכ"ר) וכל זמנא דישראל תבין לאבוהון דבשמיא⁴ אינון נבזבזן (וכלא) יתהדר לגביהו ואתחפיין ביה ולזמנא דאתי⁵ כלא יתהדר דכתיב ושב ה' אלהיך את שבותך וגו'</p>	<p>הוסיפו וחטאו, מה כתוב "וישמע הכנעני מלך ערד", וכתוב "וילחם בישראל וישב ממנו שבי" (ועם כל זה) וכל זמן שישראל שבים לאביהם שבשמים, אותם אוצרות (והכל) יחזור אליהם ומתכסים בהם, ולעתיד לבא הכל יחזור, שכתוב "ושב ה' אלהיך את</p>

¹ פירוש שאלו המתנות שקבלו מע' שרים מהם היו עדים דישראל (מ"מ).
² פירוש שמרע"ה כשעלה למרום לקח מתנות שנתנו לו ע' שרים. ועוד שבה מהם שבי דהיינו הארה מועטת מהמתנות. ואחר שחטאו ישראל ונתסלק העדים שהם המתנות נשאר להם השבי הנז' עד שבא עמלק ולקחו דכתיב וישב ממנו שבי (מ"מ).
³ היינו החצוני יצר הרע ששלט בלומדי תורה שלא ילמדו בטהרה, ויש להם קושי גדול בתלמודה שאין טהרת המחשבה פנויה לעסק התורה (אור יקר)..
⁴ פירוש אפילו בחול נמי אישראל עושים תשובה חוזר להם העדי הנזכר אבל בשבת אפילו בלא תשובה חוזרים להם כמ"ש הרב בכוונת ישמח משה במתנת חלקו (מ"מ)
⁵ ויש לישראל חלק ממש וכניסה ליהנות מהחצוני דהיינו מה שיחנו ישראל לצד הקדושה בחצוני ויתנאו באור זווגם, והיינו עדי להשתמש הקדושה בחלק החצוני כאומרו ושעשע יונק על חור פתן ועל מאורת צפעוני גמול ידו הדה, והיינו סוד קודם חטאם שתפסוק זוהמתן וישתמשו ישראל בענין הגוף מה שנודע מהותו כעין קודם חטא אדם הראשון וכעין אחרי התחיה, והיינו סוד את עדיים מהר חורב מה שהיתה הקדושה משתמשת באור קדוש הנכנס אל חלקי יצר הרע דהיינו

<p>מכאן ולהלאה אימא מילך א"ר יוסי י"י בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה בשעתא דקב"ה תב משעיר דלא קבילו אורייתא ארץ רעשה וגו' מ"ט רעשה בגין דבעאת לאהדרא לתוהו ובוהו דהכי אתני קב"ה בעלמא אי יקבלון בני ישראל אורייתא מוטב ואם לאו אהדר עלמא לתוהו ובוהו</p>	<p>שבותך וגו'". מכאן ולהלאה אמור דברך, אמר רבי יוסי "ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה", בשעה שהקדוש ברוך הוא שב משעיר, שלא קבלו את התורה "ארץ רעשה וגו'", למה רעשה, משום שרצתה לחזור לתוהו ובהו, שכן התנה הקדוש ברוך הוא בעולם, אם יקבלו בני ישראל את התורה מוטב, ואם לא יחזור העולם לתוהו ובהו.</p>
<p>כיון דחמאת ארעא דהא אומין קב"ה לכל עממיא דיקבלון אורייתא ולא קבילו ומכל עממיא לא אשתארו אלא ישראל בלחודייהו חשיבת ארעא דישראל לא יקבלון כוותיהו ובג"כ ארץ רעשה כיון דאמרו נעשה ונשמע מיד שקטה הה"ד ארץ יראה ושקטה יראה בקדמיתא! ולבסוף ושקטה</p>	<p>כיון שראתה הארץ שהרי הזמין הקדוש ברוך הוא לכל העמים לקבל התורה ולא קבלו, ומכל העמים לא נשארו אלא ישראל לבדם, חשבה הארץ שישראל לא יקבלו כמותם, ומשום זה "ארץ רעשה", כיון שאמרו "נעשה ונשמע", מיד שקטה, זהו שכתוב "ארץ יראה ושקטה", יראה בהתחלה, ולבסוף ושקטה.</p>
<p>ות"ה בנין דישראל אמרו נעשה לא דחלין מן כל עשייה² דיכלון כל הרשי דעלמא למעבד ולא מכל קסמין וחרשין דעלמא מ"ט חד בג"ד וחד בגין דכד אפיק³ לון קב"ה ממצרים תבר קמיהו כל זיני חרשי וקסמין דלא יכלין לשלטאה עלייהו</p>	<p>ובא וראה, משום שישראל אמרו נעשה, לא פוחדים מכל עשיה שיוכלו כל מכשפי העולם לעשות, ולא מכל קסמים וכשפים של העולם. למה, אחד בגלל זה, ואחד משום שכשהוציא הקדוש ברוך הוא אותם ממצרים, שבר לפניהם כל מיני כשפים וקסמים שלא יוכלו לשלוט עליהם.</p>
<p>וההיא שעתא דאתא בלק הוה ידע דא⁴ מיד וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר וגו' מאי פתורה⁵ אלא דיתקין פתורא ויבעי מתמן עימא מה יעביד אשר על הנהר על הנהרים מבעי ליה⁶ מאי על הנהר ודאי הכי הוא דעל חד נהרא קיימא תדיר⁷</p>	<p>ואותה שעה שבא בלק הוא יודע זאת, מיד "וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר וגו'", מה זה פתורה, אלא שיתקין שלחן וירצה משם עצה מה לעשות. "אשר על הנהר", היה צריך לכתוב "על הנהרים", מה זה "על הנהר", ודאי כך זה, שעל נהר אחד עומד תמיד.</p>
<p>רבי אלעזר ורבי אבא הוו אזלי למיחמי</p>	<p>רבי אלעזר ורבי אבא היו הולכים</p>

חלקי החצונים בקדושה, ואחר שחטאו חזרו אל ענין הגוף ונאסר אליהם ולא נוכל לדעת מהותו. ועדין היה להם מעלה אחרת דהיינו ישבי והוא סוד לימוד התורה בטהרה שהיה לישראל במדבר עוסקים כולם בתורה, וזה נטל מרע"ה בעלותו מיד שהוא נקשר בתורה, והיינו עלית למרום שבית שבי תלמוד תורה בטהרה, וזה וזה יש דמיון קצת לפי מה שהם מתקנים עצמם אמנם עיקרם יתוקן לעתיד לבא, וזהו שאמר "ולזמנא דאת" וכו' (אור יקר).

¹ שמא לא יקיימו דברם, וכשראתה שקבלוה כמו שאמרו שקטה (אור יקר).

² כי הם טהרו העשיה מהקליפות על ידי מעשה המצות (אור יקר).

³ אפילו קודם קבלת התורה נטהרו מהחצונים ונכנעו הקליפות לפנייהם (אור יקר).

⁴ שלא יועילו כל קסמיו וחרשיו מיד וישלח לראות מה יעשו (אור יקר).

⁵ כלומר מה צורך לייחסו הנה על שם פתורה אלא להורות על מעשה השלחן (אור יקר).

⁶ פי' שהרי בלעם מארם נהרים היה והם ב' נהרות (רח"ו).

⁷ כלומר בלעם היה עורך שולחנו לקסמיו וחרשיו על חד נהרא, ואין לפרש על חד נהרא קיימא ארץ פתור דאי הכי מאי לישנא דתדיר ועוד פתור הא פירש שהוא שולחן (אור יקר), ה"ס מלכות דקל' הנק' פתורה ועומדת על הנהר שהוא היסוד דסוד יותרת הכבד הנז' בפ' פנחס (רח"ו).

<p>לרבי יוסי בר' שמעון בן לקוניא חמוי דרבי אלעזר קמו בפלגות ליליא למלעי באורייתא יתבו א"ר אלעזר השתא הוא עדנא דקב"ה עאל בגנתא דעדן לאשתעשע בצדיקייא דתמן א"ר אבא שעשועא דא מאי הוא והיך ישתעשע בהו א"ר אלעזר מלה דא רזא סתימא איהו</p>	<p>לראות את רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, חמוי של רבי אלעזר, קמו בחצות הלילה לעסוק בתורה, ישבו. אמר רבי אלעזר כעת הוא הזמן שהקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן להשתעשע בצדיקים של שם. אמר רבי אבא, שעשוע זה מהו, ואיך משתעשע בהם. אמר רבי אלעזר, דבר זה סוד נסתר הוא</p>
<p>קצג/ב</p>	
<p>טמירא לגבי דלא ידיע א"ל וכי בריקניא¹ הוו סמכין רברבין דמקדמת דנא בהאי עלמא דלא ידעו ולא רדפו אבתרה למנדע על מה קיימין בהאי עלמא ומה הוו מתכאן בההוא עלמא</p>	<p>טמיר אלי שלא ידוע. אמר לו וכי בריקנות היו עמודים גדולים שמלפנים בעולם הזה, שלא יודעים ולא רדפו אחריה לדעת על מה עומדים בעולם הזה, ולמה היו מצפים באותו עולם.</p>
<p>פתח רבי אלעזר ואמר יי' אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית וגו' האי קרא רזא דמהימנותא איהו יי' רזא עלאה?² שירותא³ דנקודה עלאה סתימא דלא ידיע אלהי רזא קול דממה דקה⁴ ואיהו שירותא דקיימא לשאלא ואסתים ולא ידיע ולית מאן דאתיב עליה בגין דאיהו סתים וטמיר ונגניז אתה דא ימינא שירותא⁵ דקיימא לשאלא ולאתבא ביה והוא כהן עלאה כד"א אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר "ה' אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית וגו'", פסוק זה הוא סוד האמונה, "ה" סוד עליון, ראשית נקודה עליונה נסתרת שלא ידועה, "אלהי" סוד קול דממה דקה, והיא הראשית שעומדת לשאלה ונסתרה ולא ידועה, ואין מי שמשיב עליה משום שהיא נסתרת וטמירה וגנוזה. "אתה" זו הימין, ראשית שעומדת לשאלה ולהשיב בה, והוא כהן עליון כמו שנאמר "אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק".</p>
<p>מאן על דברתי מלכי צדק אלא כהן עלאה דא איהו דקיימא על דבר⁶ בגין דההוא דבר לא קיימא אלא בימינא וההוא דבר מאן איהו מלכי צדק כך שמיה ומאי דאמר דברתי בגין דאתקשר ביה בדוד⁷ וכל מלי שבחא דיליה בההוא דבר אתיין ועל דא דברתי ובג"כ אתה דא כהן והא אוקימנא דתלת דוכתי אינון⁸ דאקרי כל חד אתה</p>	<p>מה זה "על דברתי מלכי צדק", אלא כהן עליון זה שהוא עומד על דבר, משום שאותו דבר לא עומד אלא בימין, ואותו דבר מהו, מלכי צדק, כך שמו. ומה שאמר "דברתי", משום שנקשר בדוד, וכל דברי השבח שלו באו באותו דבר, ועל זה "דברתי", ומשום זה "אתה זה כהן", והרי בארנו ששלשה מקומות הם שכל אחד נקרא</p>

¹ פי' שר' אבא משמע מדבריו שסוד זה סתום ולא היו יודעים אותו אלא דורו של רשב"י ולכן הקשה לו ר"א וכי הראשונים לא היו יודעים זה הסוד (מ"מ).

² כלומר שתי שמות אלו הם מורים סוד ייחוד החכמה והבינה והיינו ה' אלהי, ואם היה אומר ה' אלהים היה מורה על כל אחד בפני עצמה, אמנם באומרו אלתי יוכרח כי שני השמות האלו מיוחדים וכינוי אלהי אהדר לשתי השמות וזהו שאמר "רזא עילאה, והנה באה החכמה נרמזת בשם יהו"ה כי ארבע אותיות אלו יורו בכל מקום רמיזתם תחלת האצילות עד סופו (אור יקר).

³ חכמת אבא (רח"ו), ור"ל אבא שהוא חכמה דאצילות ולפ"ז כוונת הזוהר רזא עילאה שהוא אבא ונק' ג"כ שירותא. ונק' ג"כ נקודה (מ"מ).

⁴ בינה (רח"ו).

⁵ חסד דזעיר (רח"ו).

⁶ מלכות (רח"ו).

⁷ פי' שדוד מרכבה לה. ולכ"א כמדבר בעדו דברתי דבר שלי (רח"ו).

⁸ פי' אבא וחסד ומ' כמ"ש באדרא זוטא (מ"מ).

<p>ארוממך כלא כחדא¹ אודה שמך² כדקא יאות והאי שם ידיע</p>	<p>"אתה". "ארוממך" הכל כאחד, "אודה שמך" כראוי, ושם זה ידוע.</p>
<p>כי עשית פלא כסויא ולבושא³ לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא ראשיתא דרגא עלאה אדם קדמאה טמירא בכסויא דנהורא אחרא ד"א כי עשית פלא כי עשית אל"ף ומהו אלף הא תנינן אל"ף ב"ת⁴ אלף בינה אבל דיוקנא דא⁵ איהו תלת סטרין ראשית דרזא עלאה דאדם קדמאה⁶ בגין דבריוקנא דא' אית תרין דרועין חד מכאן⁷ וחד מכאן ונופא באמצעיתא וכלא רזא חדא ואיהו רזא דיחודא א' ובג"כ אלף להושבנא אחד והיינו כי עשית פלא</p>	<p>"כי עשית פלא" כסוי ולבוש להתלבש אור נסתר עתיק ראשית הדרגה העליונה, אדם הראשון טמיר בכסוי של אור אחר. דבר אחר "כי עשית פלא" כי עשית אל"ף, ומהו אל"ף, הרי שנינו אל"ף ב"ת, אלף בינה, אבל דמות של א' היא שלשה צדדים, ראשית הסוד העליון של אדם הראשון, משום שבדמות א' יש שתי זרועות, אחת מכאן ואחת מכאן והגוף באמצע, והכל סוד אחד, והוא סוד היחוד א', ולכן אלף לחשבון אחד, והיינו "כי עשית פלא".</p>
<p>ורב המנונא סבא אמר הכי כי עשית פלא פלא דא הוא חד דרגא⁸ מאינון פלאות חכמה ומאן איהו דא נתיב לא ידעו עיט⁹ ואיהו פלא עצות מרחוק קרא להאי בקדמיתא פלא והכא אמר פלא עצות מרחוק¹⁰ אלא התם אצטריך לממני שית סטרין¹¹ לדרגין עלאין פלא יועין אל גבור אבי עד שר שלום והכא לא אתא לממני</p>	<p>ורב המנונא סבא אמר כך, "כי עשית פלא", פלא זוהי דרגה אחת מאותם פלאות חכמה, ומיהו זה "נתיב לא ידעו עיט" והוא פלא. "עצות מרחוק" קרא לזה בתחלה פלא, וכאן אמר פלא עצות מרחוק, אלא שם צריך למנות ששה צדדים לדרגות עליונות, "פלא יועין אל גבור אבי עד שר שלום", וכאן לא בא למנות חשבון, אבל "עצות מרחוק" מי הם, שני בדי ערבות, שכל</p>

1 פי' כל הספי' כולם (מ"מ).

2 פי' מ' הנק' שם (מ"מ).

3 פי' שפרצוף התחתון מלביש לעליון ועי"ז מתמעטת הארתו ונוכל להשיגו. ובסע"ה ד' ל"ו כ' וז"ל וכמ"ש בזוה' בפ' בלק דף קצ"ג ע"ב כי עשית פלא כי עשית אל"ף ומהו אל"ף הא תנינן אל"ף ב"ת אל"ף בינה וכו' וסיים שם ואיהו רזא דיחודא, ונז"ל כסויא ולבוש' לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא טמירא בכסוי' דנהורא אחרא עכ"ל מכאן תבין שגם הפלא עליון מתגלה לפעמים בבינה להשפיע בזעיר לב' נתיבות חכמה בשלימו' ומהם יוצאי' לב' שיניים וז"ש שכולם מתאימות שגם הנתיב לב' מתגלה בך ואז הוא רחמים גמורי' וז"ש ושכולה שהוא בחינת דין אין בהם (מ"מ).

4 פי' שבינה נק' ב"ת ונק' אל"ף ולפ"ז כי עשית פלא היא בינה הנק' אל"ף (מ"מ).

5 פי' חב"ד דאבא (מ"מ).

6 חכמה (רח"ו).

7 חב"ד (רח"ו), ור"ל חב"ד דאבא שא"לף היא יר"י ב' יר"דין הם חו"ב ו' באמצע הוא הדעת (מ"מ).

8 יסוד דאבא (רח"ו).

9 כל אר"א הנה אבא הוא נעלם ואימא נגלה, ע' זוה"ק בלק (קצג ע"ב) ופ' אחרי (סא ע"ב), כי האבא הנה עליו נאמר (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט, וכן כתב ג"כ הרב בדרושי מ"ן ומ"ד (ריש דרוש י) (כללים ח"ב יח ע"א), הוא אור הדעת עלאה המתפשט מאור א"ס, ובו הוא היחוד דגולגלתא עם המ"ס (כללים ח"ב מב ע"ג), משום שאו"א הם ריעין דלא מתפרשין והיסוד שבו הוא לעולם טמיר באימא והוא נתיב לא ידעו עיט (איוב כח ז) דלא אתיידע לעילא ותתא כמ"ש בפ' אחרי מות ס"א ע"ב כי לא נודע אם שהוא לאבא או שהוא לאימא ע"י שהוא טמיר בה ולא מתפרשן דא מן דא וע' פ' בלק קצ"ג ב' ובהגהות מהרח"ו שם אות ח' וכן בפ' בראשית כ"ט ב' ובדברי הרב בשע"כ דף ג' ע"א ובדברי הגר"א בספד"צ ג' ע"א ובדפוח"ח הוא ב' ע"א ומשום דאו"א הם תמיד מיוחדים שניהם יחד והם שניהם אחד לעולם גם בגילויים (כללים ח"ב קיז ע"א). עי' לעיל סא ע"ב ובח"א כט ע"ב (לש"ו)

10 ור"ל למה שינה דהתם כתיב יועין והכא עצות. ותירץ דהתם מנה ו' דרגין שהם א"ו א שהם פלא יועין וכו' והכא עצות הם נ"ה וכו' וכדמפרש (מ"מ).

11 פ' שבפ' פלא יועין מנה ו' ספי' פלא חכמה יועין בינה אל חסד גבור גבורה. אבי עד ת"ת. שר שלום יסוד (מ"מ).

<p>חושבנא אבל עצות מרחוק מאי נינהו תרי בדי ערבות! דכל עיטא דנביאי מתמן אתיא אינון אקרון עצות מרחוק אמונה אומן תרין דאינון חד נהר וגן דא נפיק מעדן ודא אשתקי מיניה הא הכא כל רזא סתימא דמהימנותא²</p>	<p>עצה של הנביאים בא משם, הם נקראים עצות מרחוק. "אמונה" אומן שנים שהם אחד, נהר וגן, זה יוצא מעדן וזה משקה ממנו, הרי כאן כל הסוד הנסתר של האמונה.</p>
<p>א"ר אלעזר בלעם חייבא מאן קטיל ליה והיך אקטיל א"ר יצחק פנחס וסיעתיה קטלוהו דכתיב הרגו על חלליהם ותנינן בקרתא דמדין הוה עביד בחכמתא דחרשוי דטאסין באוירא הוא ומלכי מדין ואלמלא צי"ן דקדושא וצלוחא דפינחס דאפילו להון על קטילייה הה"ד על חלליהם וכתוב ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב</p>	<p>אמר רבי אלעזר, בלעם הרשע מי הרגו, ואיך נהרג. אמר רבי יצחק, פנחס וסייעתו הרגוהו, שכתוב "הרגו על חלליהם", ושנינו בעיר מדין היה עושה בחכמת שכשפיו שטסים באויר הוא ומלכי מדין, ואלמלא צי"ן הקדושה ותפלת פנחס שהפילום על ההרוגים, זהו שכתוב "על חלליהם", וכתוב "ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב".</p>
<p>א"ל ר' אלעזר כל דא ידענא אר"ש אלעזר כל מלוי דבלעם חייבא תקיפין אינון והא אוקמוה חברייה דכתיב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ואמרו בישראל לא קם אבל באו"ה קם ומנו בלעם</p>	<p>אמר לו רבי אלעזר כל זה ידעת. אמר רבי שמעון, אלעזר כל דברי בלעם הרשע תקיפים הם, והרי פרשוה החברים, שכתוב "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", ואמרו בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומיהו בלעם.</p>
<p>והא אוקימנא מלה משה לית דכוותיה בכרתין עלאיין בלעם לית דכוותיה בכרתין תתאין דא בסטרא דקדושה ודא בסטרא דשמאלא ואי כל דא הוה בידיה וכ"כ תקיף בחכמתא גבר דישבח גרמיה בחילא תקיף דכתיב ואנכי אקרה כה אעקר לכה מהאי היאך יכילו לקטלא ליה</p>	<p>והרי בארנו הדבר, משה אין כמותו בכתרים העליונים, בלעם אין כמותו בכתרים התחתונים, זה בצד הקדושה וזה בצד שמאל. ואם כל זה היה בידו, וכל כך תקיף בחכמה, אדם שישב את עצמו בכח תקיף, שכתוב "ואנכי אקרה כה" אעקר את "כה" מזה איך יכלו להרגו.</p>
<p>אלא בספרא דחכמתא דשלמה מלכא הכי אמר תלת סימנין אינון סימן לעברה ירקון סימן לשטות מלין סימן דלא ידע כלום שבוחי ודא אכרע לשאר³ שוטה בכל עבירות כלא אית ביה</p>	<p>אלא בספר חכמת שלמה המלך כך אמר, שלשה סימנים הם סימן לעבירה ירקון, סימן לשטות דברים, סימן שלא יודע כלום שבחים, וזה הכריע לשאר, שוטה בכל עבירות, הכל יש בו.</p>
<p>והא כתיב יהללך זר ולא פיך ואם לא זר פיך לאו הכי אלא אי לא הוי מאן דאשתמודע לך אפתח פומך למללא באורייתא ולאודעא מלי קשוט באורייתא וכדין פתיחו דפומך באורייתא ישבחוך</p>	<p>והרי כתוב "יהללך זר ולא פיך", ואם לא זר פיך, לא כך אלא, אם אין מי שמכיר אותך, פתח פיך לדבר בתורה ולהודיע דברי אמת בתורה, ואז פתחון פיך בתורה ישבחו דבריך וידעו מי אתה, שאין דבר בעולם שמודיע על</p>

¹ פי' הם נ"ה והם נק' עצות. ופי' מרחוק מאבא הנק' רחוק משם מקבלים הארה א"נ בינה נק' חוקק בהשאלה. ונ"ה משם. בסוד ומבינה נביאים (מ"מ).

² ור"ל גן זה היא מ' ונהר הוא יסוד שיוצא מהמוח הנק' עדז והיינו אמונה אומן דקרא כי אמונה היא מ' ואומן הוא יסוד (מ"מ).

³ פי' זה שמשביח את עצמו מכריע את כולם שהוא שוטה כמו המרבה דברים ועוד הוא בעל עבירות וז"ש שוטה בכל עבירות וכו' (מ"מ).

<p>מילך וינדעון מאן אנט דלית מלה בעלמא דישתמודעון ליה לב"נ אלא בזמנא דאפתח פומיה פומיה הודע לבני נשא מאן הוא</p>	<p>האיש אלא בזמן שפותח פיו, פיו מודיע לבני אדם מי הוא.</p>
<p>ההוא רשע דבלעם שבוחי משבח גרמיה בכלא ועכ"ד גניבו דדעתא קא גניב ואסתלק במלוי במלין זעירין הוה עביד רברבין מה דאמר על אינון דרגין מלין מסאבין הוה אמר וקשוט אמר אבל ההוא רשע הוה אמר ומשבח גרמיה בארח סתים ואסתלק במלוי דכל מאן דהוה שמע חשיב דאסתלק על כל נביאי עלמא דכתיב שומע אמרי אל ויודע</p>	<p>אותו בלעם הרשע, תשבחות משבח עצמו בכל, ועם כל זה גניבת דעת היה גונב, והתעלה בדבריו, בדברים קטנים היה עושה גדולים, מה שאמר על אותן מעלות דברי טומאה היה אומר, ואמת אמר, אבל אותו רשע היה אומר ומשבח עצמו בדרך נסתר, והתעלה בדבריו, שכל מי שהיה שומע חשב שהתעלה על כל נביאי העולם, שכתוב "שומע אמרי אל ויודע"</p>
<p>קצד/א</p>	
<p>דעת עליון מאן גבר בעלמא דהוה שמע מפומיה מלין אלין דלא חשיב דלית בעלמא נביאה מהימנא כניניה וקשוט הוה והכי הוה נאם שומע אמרי אל הכי הוה ויודע דעת עליון הכי הוה</p>	<p>דעת עליון, מי האיש בעולם שהיה שומע מפיו דברים אלו שלא חשב שאין בעולם נביא נאמן כמותו. ואמת היה, וכך היה "נאום שומע אמרי אל", כך היה "ויודע דעת עליון" כך היה.</p>
<p>וההוא רשע הוה אמר על דרגין דאתדבק בהו שומע אמרי אל מלה דאיהו בסליקו עלאה והכי אמר שומע אמרי אל האל לא כתיב¹ דהא האל תמים דרכו אבל סתם אל אל אחר² איהו כי לא תשתחוה לאל אחר שומע אמרי אל מלה זעירא איהו ודמי למאן דלא ידע דאיהו רב ועלאה שומע אמרי אל ההוא דאקרי אל אחר דכתיב כי לא תשתחוה לאל אחר</p>	<p>ואותו רשע היה אומר על מעלות שנדבק בהם. "שומע אמרי אל" דבר שהוא במעלה עליונה. וכך אמר "שומע אמרי אל" לא כתוב "האל" שהרי "האל תמים דרכו", אבל סתם "אל", "אל אחר" הוא, "כי לא תשתחוה לאל אחר", "שומע אמרי אל", דבר קטן הוא, ודומה למי שלא יודע שהוא גדול ועליון. "שומע אמרי אל" אותו שנקרא "אל אחר" שכתוב "כי לא תשתחוה לאל אחר".</p>
<p>ויודע דעת עליון על כל דרגין דמסאבו אינון דמנהגי ארבא³ דימא וסערא ארבעין חסר חד אינון וההוא רב החובל דכלהו מתנהגי על ידוי איהו עליון על כלהו בדא הוה מתדבק ההוא רשע ואמר דהוה ידע דעת עליון דרגא דאיהו עליון על כולהו מנהגי ארבא</p>	<p>"ויודע דעת עליון" על כל דרגות הטומאה, אותם שמנהגים אוניית הים וסערה ארבעים חסר אחד הם, ואותו רב חובל שכולם מונהגים על ידיו, הוא עליון על כולם, בזה היה נדבק אותו רשע, ואמר שהיה יודע דעת עליון, דרגה שהוא עליון על כל מנהגי הספינה.</p>
<p>מאן שמע הכי דלא אתבהיל בדעתיה ויימא דלא הוה כניניה בעלמא אלא ההוא</p>	<p>מי שומע זה שלא יבהל בדעתו ויאמר שאין כמוהו בעולם, אלא אותו רשע</p>

¹ כי באומרו האל בה"א הידיעה מורה על האל הידוע שהוא הבורא את הכל הנודע לאלוהי בפי הכל, אמנם באומרו אל מורה שומע אמרים מהנקרא אל דהיינו סמאל שגם כן נקרא אל כנודע, אל פתם כלומר שאין אצלו מלת שיוורה על רוממותו כגון לא איש אל ויכזב וכיוצא יצדק גם כן היותו בסמאל הכל לפי הענין (אור יקר), פי' שהאל היא מלכות האל הידוע (מ"מ).

² עי' ת"א ות"י ות"י שכולם מתרגמים אותו לשון קודש. ועי' לקמן רח ע"א.
³ המלכות וכחותיה נקראים "ם והכחות שהם למטה אוניות כדכתיב שם אוניות יהלכון, ויש אוניות שהם טמאות כגון הקליפות, ורב החובל על כל הקליפות המנהיג האוניית הטמאה הזאת קארי ליה עליון כדמפרש ואזיל (אור יקר).

<p>רשע משבח את עצמו בדרך נסתר, ואמר דברי אמת וגונב דעת בני העולם. קשוט וגניב דעתא דבני עלמא</p>	<p>משבח את עצמו בדרך נסתר, ואמר דברי אמת וגונב דעת בני העולם.</p>
<p>אשר מחזה שדי יחזה מאן דשמע דא חשיב דהוה חמי מה דלא חמי אחרא בעלמא מחזה שדי דא ענפא חרא מאינון ענפין דהוו נפקין משדי ולמה דבחכמתא דא אחזי תלת לקבל ש דשדי לקבל תלת ענפין דביה ואחזי תרין נביאין בדי ערבות דתמכין ביה לקבל עי תרין ענפין דעינא בישא לסתמא לון</p>	<p>"אשר מחזה שדי יחזה", מי ששומע את זה חושב שהיה רואה מה שלא ראה אחר בעולם, "מחזה שדי", זה ענף אחד מאותם ענפים שהיו יוצאים משדי, ולמה, שבחכמה זו נראים שלשה כנגד ש' של שדי, כנגד שלשה ענפים שבו, ומראה שני נביאים, בדי ערבות, שתומכים בו כנגד שבעים ושנים ענפי עין הרע, לסתום אותם.</p>
<p>כד אתא בלק אמר אנא איכול לון עמלק בהדי חכמתא דא אתא לנבייהו ויכיל לון ושדר לבלעם וא"ל אנא תרי אתוון דעמלק אית בי דאינון ל"ק דאינון סיומא דעמלק אנא לי ל"ק ועמלק ל"ק לי סיומא ובך שירותא ב"ל</p>	<p>כשבא בלק אמר אני אוכל להם [לנצחם], עמלק ביחד עם חכמה זו בא אליהם ויכל להם. ושלח לבלעם ואמר לו, אני יש בי שתי אותיות של עמלק שהם ל"ק, שהם סיום עמל"ק, לי יש ל"ק, ועמלק ל"ק, לי הסיום, ובך הראשית "ב"ל".</p>
<p>א"ל ר"ש הכי אימא שירותא דבלק ב"ל ושירותא דבלעם ב"ל שירותא דבלק הוה ביה בבלעם וסיומא דעמלק הוה ביה בבלק וסיומא דבלעם הוה שירותא דעמלק</p>	<p>אמר לו רבי שמעון, כך אמר ראשית בלק ב"ל, וראשית בלעם ב"ל, ראשית בלק היתה בו בבלעם, וסיום עמלק היה בבלק, וסיום בלעם היה ראשית עמלק.</p>
<p>ואי תימא דלא ניכול להון בגין דחרשיא דרבהון משה דהוה פשיט ידיה האי ידא אית באלין רברבין דיכלי בחרשין</p>	<p>ואם תאמר שלא נוכל להם משום שכשפי משה רבם שהיה פושט ידיו, הרי יד זו יש באותם גדולים שיכולים</p>

¹ עי' ח"א פח ע"ב. עי' שעה"פ בלק: ר"ת 'שדי יחזה' נפל הוא ש"ן. וידעת, כי הוא סוד השי"ן. עוד ירצה, כי כבר ביארתי למעלה, כי שרש בלעם הוא מהארות היוצאות מן אבא דרך לאה ועוברות מן העקבים שלה עד כתר דרחל, אשר כנגד החזה דז"א, ומשם נאחזים החיצונים, שהיא קליפת בלעם. וביארנו הטעם הוא, לפי ששם התחלת גלוי האורות של החסדים דאימא, היוצאות מפי היסוד דאימא הנשלם שם. והנה היסוד בכל מקום, אעפ"י שהוא יסוד דאימא, נקרא שדי"י כנודע. וכצאת הארותיו לחוץ אל רחל, שם שדי"י שהוא שורש האורות נשאר בז"א, והארתו היוצאת לרחל נוקביה, חלוף שדי"י בא"ת ב"ש בק"ם, והוא הנקרא מחזה שדי"י, ר"ל, גלוי והוראת שדי, ולא הוא עצמו. ובלעם הנאחז בכתר דרחל, היה רואה מחזה שדי, ולא שדי עצמו. ובזה תבין טוב טעם, היות בלעם בגי' בק"ם, והבן זה. ונתחלקו שתי אותיות ל"ע, שהם בגימטריא ק', להורות מקום אחיזתו, שהוא בכתר דרחל, אשר בו מובלעים עקבי לאה כנודע. ולכן נקרא בלעם, ולא בק"ם לרמוז ב' הבחי' יחד. ועי' עמק המלך (שי"ד פק"ו): בלעם הרשע מקומו למעלה באבא, מקום בית הבליעה של הגרון דא"א, ולכן תמצא שאמר 'מחזה שדי יחזה נ'ופל', ראשי תיבות ש"ן, כי [הוא] מקום ש"ן תפילין אשר הוא מקום מוח אבא וכו' וכל הגוים הם מצד בלעם, שזהו בל אומים פירוש, מב'ית ל'מד, שהוא הרע של הבל, והוא גם כן סוד 'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש'. פירוש בארבע מאות שנה שישבו בני ישראל במצרים נתקנו לב של הבל, וזהו 'בלבת אש', פירוש ה"לב" נתקן בזכותו של משה וכו'. ובהיות שנתקן ה'בית למד' של הבל ולא נשאר אלא ה' של משה, הוציא משה את בני ישראל מארץ מצרים וכו', ועם זה תבין למה זכה בלעם לנבואה באומות כמו בישראל, אבל הכוונה כמו שאמרנו, להיות שניהם דהיינו משה ובלעם משורש הבל, משה מהטוב ובלעם מהרע של הבל וכו', ולכן קם באומות העולם נביא כמשה בטומאה, אבל לא בקדושה, שהיה מציץ מנוגה 'אין סוף' של הטומאה דיצירה, שהוא פנימיות שלהם, המובדל מהם וכו', ובזה תבין מה שאמר מחזה שדי יחזה, שפירוש מלת 'שדי' בא"ת ב"ש בק"ם, כמנין בלעם, ולכן אמר 'מחזה', פירוש 'שדי' היה רואה [בלעם] על ידי מסך, הוא מחזה, ולא 'שדי' עצמו. ופירושו הוא כי שדי"י הוא גימטריא מטטרון שר העולם, הנקרא שדי"י, וידוע כי מטטרון הוא נעל ומלביש השכינה דבריה, ונוגה מלביש למטטרון מבחוץ כנגד הקליפות, והיא סוד התרגום העולה ויורד עם ישראל כנודע.

<p>לאתתקפא יתיר והיינו דכתיב וקסמים בידם בידיהם לא כתיב אלא בידם ידא לקבל ידא הכי שדר לי בלק לבלעם ולהכי מחזה שדי כדאמרן ולהכי אתענשו ואתענשו לעילא ואקרונ מחזה כד"א ומול מחזה אל מחזה ענפא דנפק מתמן ומאן ההוא מחזה עזא ועזאל דאינון נופל וגלוי עינים ואיהו מחזה שדי דהוה חמא נופל וגלוי עינים</p>	<p>בכשפים להתחזק יותר, והיינו שכתוב "וקסמים בידם", "בידיהם" לא כתוב אלא "בידם", יד מול יד, כך שלח לו בלק לבלעם, ולכן "מחזה שדי" כמו שאמרנו. ולכן נענשו, ונענשו למעלה ונקראים מחזה, כמו שנאמר "ומול מחזה אל", מחזה ענף שיוצא משם, ומיהו אותו מחזה, עזא ועזאל, שהם "נופל וגלוי עינים", והוא "מחזה שדי" שהיה רואה "נופל וגלוי עינים".</p>
<p>אן הוה בלעם בההיא שעתא! אי תימא במדין הא כתיב ועתה הנני הולך לעמי אי אזל ליה מאן יהביה במדין אלא ההוא רשע כיון דחמא דנפלו מישראל כ"ד אלף על עיטוי אתעכב תמן והוה בעי מנייהו אנרוי ובעוד דאתעכב תמן אתא פנחס ורברבני חילא לתמן כיון דחמא לפנחס פרח באוירא ותרין בנוהי עמיה² יונס ויומברוס</p>	<p>איפה היה בלעם באותה שעה, אם תאמר במדין, הרי כתוב "ועתה הנני הולך לעמי", אם הלך לו מי נתן אותו במדין, אלא אותו רשע כיון שראה שנפלו מישראל כ"ד אלף על עצותיו, התעכב שם והיה רוצה מהם שכרו, ובעוד שהתעכב שם בא פנחס וגדולי החיל לשם. כיון שראה את פנחס, פרח באויר ושני בניו עמו, יונס ויומברוס.</p>
<p>ואי תימא הא מיתו בעוברא דעגל דהא אינון עבדו אלא הכי הוה ודאי ודא הוא דכתיב ויפול מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש וכי לא הוה ידעי הושבנא זעירא דא והרי כמה הושבנין אחרנין רמאין עלאין ורברבנין ידע קרא לממני והכא כשלשת אלפי איש אלא אינון בנוי דבלעם יונס ויומברוס דהוה שקלי כשלשת אלפי איש אלא ההוא רשע כל חרשין דעלמא הוה ידע ונטל אוף הכי חרשין דבנוי דהוה רגילין בהו ובהו טאם ואסתלק</p>	<p>ואם תאמר הרי מתו במעשה העגל, שהרי הם עשו אותו, אלא כך היה בודאי, וזהו שכתוב "ויפול מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש", וכי לא היו יודעים חשבון קטן זה, והרי כמה חשבונות אחרים רמים עליונים וגדולים ידע הכתוב למנות, וכאן "כשלשת אלפי איש" אלא אלו בני בלעם יונס ויומברוס שהיו שקולים כשלשת אלפי איש. אלא אותו רשע, כל כשפי העולם היה יודע, ולקח גם כך כשפי בניו שהיו רגילים בהם, ובהם טס ועלה.</p>
<p>פנחס חמא ליה דהוה ב"ג חד טס באויר והוה מסתלק באוירא מעינא רמא קלא לבני חילא אמר אית מאן דידע למפרח אבתריה דההוא רשע דהא בלעם איהו המו ליה דהוה טאם צליה בריה דשבטא דדן קם ונטל שלטנו דשליט על חרשין³ ופרח בתריה כיון דחמא ליה ההוא רשע עבד ארחא אוחרא⁴ באוירא ובקע חמש אוירין! בההוא ארח</p>	<p>פנחס ראה אותו שהיה אדם אחד טס באויר, והיה מתעלה באויר מהעין, הרים קול לבני חיל ואמר, יש מי שיוודע לפרוח אחרי אותו רשע, שהרי בלעם הוא ראו אותו שהיה טס. צליה בן שבט דן קם ולקח שלטון ששולט על כשפים ופרח אחריו, כיון שראה אותו אותו רשע, עשה דרך אחר באויר ובקע חמשה אוירים באותו דרך,</p>

¹ פי' בשעה שהלך פנחס להלחם עם מדין (מ"מ).

² כלומר ושתי מיני כשופי בניו עמו כדמסיק לקמיה (אור יקר).

³ שם הקדוש המבטל כל כח הקליפות ופרח אחריו להפילו למטה ולבטל חרשיו (אור יקר).

⁴ הענין כי האויר כולו מלא עוביו כחות ועניינים שלא ניתן רשות לעין לראות, והעוסקים בעניינים ההם יודעים להתערב עמהם, והם נכנסים באוירין מקום משכנם (אור יקר).

קצד/ב	
<p>ואסתלק ואתכסי מעינא כדין אסתכן צליה בההיא שעתא והוה בצערא דלא הוה ידע מה יעביד רמא ליה קלא פנחס ואמר טולא דתנינייא דרבעין² על כל חויין הפוך במזיין³ מיד ידע וגלי ההוא ארחא ועאל לגביה מיד אתגלי ונחתו תרוויהו קמיה דפנחס</p>	<p>והתעלה והתכסה מהעין, ואז הסתכן צליה באותה שעה, והיה בצער שלא ידע מה יעשה, הרים אליו פנחס קול ואמר, צל התנינים שרובצים על כל הנחשים הפוך בשערותיך, מיד ידע וגלה אותו דרך, ונכנס אליו, מיד התגלה וירדו שניהם לפני פנחס.</p>
<p>תא חזי ההוא רשע כתיב ביה וילך שפי דא הוא עליון דדרגין דיליה הויא דכורא צליה נטל תריז דכר ונוקבא ובההוא שליט עליה בגין דשלטנו דשליט עלייהו נטל ואתכפיין קמיה ודא הוה שפיפון עלי ארח על ההוא ארח דעבר ההוא רשע דכתיב יהי דן נחש עלי דרך דא שמשון⁴ שפיפון עלי ארח דא צליה</p>	<p>בא וראה, אותו רשע כתוב בו "וילך שפי", זהו עליון שדרגותיו, נחש זכר. צליה לקח שנים, זכר ונקבה, ובו שלט עליו, משום שהשלטון ששולט עליהם לקח והתכופפו לפניו, וזה היה "שפיפון עלי אורח", על אותו דרך שעשה אותו רשע, שכתוב "יהי דן נחש עלי דרך", זה שמשון, "שפיפון עלי ארח" זה צליה.</p>
<p>הנושך עקבי סוס דא עירה דהוה בהדיה דוד דהוה אתי מדן ובגיניה תליא גבורתיה בדוד דכתיב ויעקר דוד את כל הרכב ויפול רוכבו אחור דא שריה דזמין למיתי בהדי משיחא דאפרים ואיהו הוי משבטא דדן וזמין איהו למעבד נוקמין וקרבין בשאר עמין וכד דא יקום כדין הוי מחכא לפורקנא דישראל דכתיב לישועתך קויתי יי' ואע"ג דאוקמוה להאי קרא אבל ברירו דמלה כמה דאתמר וכמה דאוקמוה ועל דא אתא קרא ואוכח</p>	<p>"הנושך עקבי סוס" זה עירה שהיה עם דוד, שהיה בא מדן, ובגללו תלויה גבורתו בדוד, שכתוב "ויעקר דוד את כל הרכב". "ויפול רוכבו אחור" זה שריה שעתידי לבא יחד עם משיח של אפרים, והוא משבט דן, ועתידי הוא לעשות נקמות וקרבות בשאר העמים. וכזה יקום, אז מחכה לגאולת ישראל, שכתוב "לישועתך קויתי ה'". ואף על גב שפרשוהו לפסוק זה, אבל ברור הדבר כמו שנאמר וכמו שפרשוהו, ועל זה בא הפסוק ומוכיח.</p>
<p>כיון דנחת ההוא רשע לקמי פנחס אמר ליה רשע כמה גלגולין בישין עבדת על עמא קדישא אמר ליה לצליה תא וקמליה ולא בשמא דלא אתחזי האי לאדכרא עליה</p>	<p>כיון שירד אותו רשע אל פנחס, אמר לו, רשע כמה גלגולים רעים עשית על העם הקדוש. אמר לו לצליה, בא והרוג אותי, ולא בשם שלא ראוי זה להזכיר עליו קדושה עליונה, בשביל</p>

¹ היינו שנכנס מושב משכן חמש משפחות מאותם הכחות כדי לבלבלו שלא ידע אי זה מקום נכנס, ונתפחד צלית ליכנס בטמאים, ונתעלם בלעם בין כך ובין כך מעיניו, ופנחס היה חכם בחכמה ההיא ומפני שהיה כהן לא עלה ולא רדף אחריו והיה מלמד לצליה מלמטה (אור יקר).

² היינו צליה שהיה נקרא צ"ל י"ה צל של הקב"ה שהוא נחש בריח כריח התיכון המברית מן הקצה, אל הקצה, והאדם הכשר צלם ודמות ודאי כי בצלם אלהים וכו' והוא שולט על כל מיני הנחשים (אור יקר), נראה שזה כמין השבעה לנחש הקדמוני שינח צליה לעבור (רח"ו).

³ שער והם הכחות ודאי שיהפוך בהם וימצאהו (אור יקר).

⁴ תימא אמאי נקט שמשון בקדמיתא ולא נקט צליה דחווה קדמאי, ואפשר דנקט להו לפי מה שהם הכניעו כח הקליפות זו למעלה מזו דרך מקום נגלה, אורח יותר למעלה יותר נעלם, עקבי סוס יותר גבוה שהוא ההולך בדרך רוכבו יותר גבוה שהוא הרוכב על הסוס, והם ארבעה מיני קליפות האחד דרך, השני אורח, השלישי סוס, הרביעי רוכבו, ואלין נקיטו כחותם ממש להרוג הבוטחים. בהם, והיינו נחש נטל שמשון דהיינו הזכר לבד, צליה נקט שפיפון דהיינו דכר ונוקבא כחדא סמאל ולילית ובכחות אלו גם כן נשתמשו האחרים (אור יקר).

<p>קדושה עלאה בנין דלא תפוק נשמתיה ותתכליל במלין דדרגין קדישין ותתקיים ביה מה דאמר תמות נפשי מות ישרים</p>	<p>שלא תצא נשמתו ותכלל בדברים של דרגות קדושות, ותתקיים בו מה שאמר "תמות נפשי מות ישרים".</p>
<p>בההוא שעתא עבד ביה כמה זיני מותא ולא מית עד דנטל הרבא דהוה תקין (ס"א חקיק) עלוי חויא מהאי סטרא וחויא מהאי סטרא א"ל פנתם בדיליה טול (נ"א קטול ל"י) ובדיליה ימות כדין קטל ליה ויכיל ליה דכך ארחוי דההוא סטרא מאן דאזל אבתראה בה ימות ובה תפוק נשמתיה ובה תתכליל והכי מית בלעם ודייני ליה בדינין בההוא עלמא ולא אתקביר לעלמין וגרמוי כלהו אתקרבו ואתעבידו כמה חויין מוזהמין מנזקי שאר בריין ואפילו תולעתין דהוו אכלי בשריה אתהדרו חויין²</p>	<p>באותה שעה, עשה בו כמה מיני מות ולא מת, עד שלקח חרב שהיה מתוקן (חקוק) עליה נחש מצד אחד ונחש מצד שני, אמר לו פנתם בשלו קח (הרוג אותו), ובשלו ימות, אז הרג אותו ויכל לו, שכך דרך אותו צד, מי שהולך אחריו בו ימות ובו תצא נשמתו ובו יכלל, וכך מת בלעם, ודנים אותו בדיני אותו העולם, ולא נקבר לעולמים, וכל עצמותיו נרקבו ונעשו כמה נחשים מוזהמים מזיקים שאר בריות, ואפילו התולעים שהיו אוכלים בשרו הפכו לנחשים.</p>
<p>אשכחנא בספרא דאשמודאי דיהב ליה לשלמה מלכא דכל מאן דהוה בעי למעבד חרשין תקיפין סתימין דעינא אי ידע טנרא דנפל³ תמן בלעם ישכח מאינן חויין דהוו מגרמוי דההוא רשע אי יקטיל חד מנייהו רישא דיליה ביה יעביד חרשין עלאין בגופא דיליה חרשין אחרנין בזנבא דיליה חרשין אחרנין תלת זיני חרשין אית בכל חד וחד</p>	<p>מצאנו בספרו של אשמדאי שנתן לשלמה המלך, שכל מי שהיה רוצה לעשות כשפים חזקים נסתרים מהעין, אם ידע הסלע ששם נפל בלעם, ימצא מאותם נחשים שהיו מעצמות אותו הרשע, אם יהרג אחד מהם בראשו יעשה כשפים עליונים, בגופו כשפים אחרים, בזנבו כשפים אחרים, שלשה מיני כשפים בכל אחד ואחד.</p>
<p>מלכת שבא כד אתת לגבי שלמה מאינן מלין דשאלת לשלמה אמרת גרמא דהויא דתלת חרשין כמה נתפס מיד לא היה דבר נעלם מן המלך אשר לא הגיד לה איהי שאילת על דא והות אצטריכת לאינן חויין ולא יכילת לנטלא חד מנייהו מה אתיב לה מלין דהוו בלבה כך אודע לה דכתיב ויגד לה שלמה את כל דבריה אינן חויין לא יכיל לון כל בני עלמא בר ממלה דרזא חדא ומאי איהו שכבת זרע רותחת</p>	<p>כשבאה מלכת שבא לשלמה, מאותם דברים ששאלה את שלמה אמרה, עצם הנחש של שלשה ראשים במה נתפס, מיד לא היה דבר נעלם מן המלך אשר לא הגיד לה, היא שאלה על זה והיתה צריכה אותם נחשים ולא יכלה לקחת אחד מהם, מה השיב לה, דברים שהיו בלבה כך הודיע לה, שכתוב "ויגד לה שלמה את כל דבריה", אותם נחשים לא יכולים להם כל בני העולם, פרט לדבר של סוד אחד, ומהו שכבת זרע רותחת.</p>
<p>ואי תימא מאן יכיל אלא בשעתא דההוא</p>	<p>ואם תאמר מי יכול, אלא בשעה שהאיש מוציא אותה שכבת זרע,</p>

¹ מכאן שטוב לנפטר למות מתוך דברי תורה והיושבים לפניו. יזכירו ד"ת וכ"ש אם קורים השם של מ"ב שהוא מסוגל להעלאת הנפשות. ויקראו קריאת שמע לפניו (רח"ו).

² בסוד כל מי שאינו כורע וכו' כי ממש עפרו מתהפך לגוף הנחש ונשמתו מתלבש בנחש, ובלעם מרוב אדיקותו בכחות העליונים הטמאים נחלקו כל אבריו לכל מיני הכחדת ההם ונשמתו מתלבשת בהם והוא טמא וכל דבריו טמאים (אור יקר).

³ שהפילו צליה בעת שהרגו (אור יקר).

<p>שכבת זרע אפיק ב"נ כד איהו בתיאובתא אפיק לה לשמא¹ דההוא חויה ברעותא דתיאובתא כד נפיק ברתיהו נטלי ליה מיד בלבושא חדא וההוא לבושא זרקין לגבי חויה מיד כפיף רישיה ותפסן ליה כמה דתפס תרנגולא דביתא ואי בכל מאני קרבין דעלמא יגחון בחד מנייהו לא יכלין ליה ובהאי לא אצטריך ב"נ בעלמא מאני קרבא ולא מלה אחרא ולא אצטריך לאסתמרא מנייהו דהא כלהו אתכפיין לגביה כדין אתדבקו אינון מלין בלבבה ותאיבת להאי</p>	<p>כשהוא בתאוה מוציא אותה לשם, אותו נחש ברצון התאוה כשיוצאת רותחת לוקחים אותה מיד בלבוש אחד, ואותו לבוש זורקים לנחש, מיד כופף ראשו ותופסים אותו כמו שתופסים תרנגול הבית. ואם בכל כלי הקרב של העולם ולחמו באחד מהם לא יכולים לו, ובזה לא צריך אדם בעולם כלי קרב ולא דבר אחר, ולא צריך להישמר מהם, שהרי כולם נכפים אליו, אז דבקו הדברים הללו בלבה והתאותה לזה.</p>
<p>מכאן ולהלאה אלעזר ברי קב"ה עבד מה דעבד בההוא חייבא² ורוזין סתימין אלין לא אצטריכו לגלאה³ אבל בגין דחבריא דהכא יגדעון ארחין סתימין דעלמא גלינא לכו דהא כמה נמוסין סתימין אינון בעלמא ובני נשא לא ידעין ואינון פליאן סתימין רברבן ועלאין עליה ועל דדמי ליה קראן ושם</p>	<p>מכאן והלאה אלעזר בני, הקדוש ברוך הוא עושה מה שעושה באותו רשע, וסודות נסתרים אלו לא הצטרכו להתגלות, אבל משום שהחברים שכאן ידעו דרכים נסתרים של העולם גליתי לכם, שהרי כמה מנהגים נסתרים הם בעולם ובני אדם לא יודעים, ואותם פלאות נסתרים גדולים ועליונים עליו ועל שדומה לו קראנו "ושם</p>
<p>קצה/א</p>	

¹ ושולט על הטיפה כח הטומאה ובשכר הנהנה מן העבירה ההיא מכריח הנחש ליתפם שם לרצון האיש ההוא (אור יקר).

² שנתגלגל בנבל ובברזילי וכמהם וזהו ותהי אחריתי כמוהו (רח"ו).

³ בודאי לא קאי אהנהו רזין דגלי לעילא אלא קאי אמאי דסמך ליה דעבד קב"ה מה דעבד בההוא חייבא ואמנם הסוד הזה נתבאר אצלנו באריכות בענין גלגולי בלעם ן' בעור כי התחלת גלגוליו היה מן לבן הארמי ובבלעם שנהר' נתקן קצת ע"י ההריגה ומשם והלאה התחיל ליכנס בקדושה ונתגלגל תחילה בנבל הכרמלי אותיות לבן ומשם ואילך התחיל והלך ונתקן תיקון אחר תיקון ואל תתמה בזה מאחר שידעת מאמר חז"ל כי בלעם היה נביא אוה"ע ותחי' הי' שורה רוח"ק עליו ונאמר במדרש תנחומא מן ארם ינחני בלק ממחיצת האבות הייתי כו' וארז"ל אבל באה"ע קם כמשה ומנו בלעם וגם במה שהודעתך איך עד צאת ישראל ממצרי' היו מעורבו' כל הנשמו' טוב ורע ומאז התחילו להתברר והדבר הזה הולך וגדל עד ביאת משיחנו ודי בזה וזמ"ש מכאן ולהלאה כלומר מאחר שנהרג נתכפר לו קצת וקב"ה עבד ביה מה דעבד להכניסו בקדו' כנ"ל ויען סוד הגלגו' נעלם מאד כנז' בדברי הסבא כמ"ש דבר יוחאי ידע לאסתמר' כו' לכן העלימו ואמר ורוזין סתימין אלין לא אצטריכו לאתגלאה וגילה כונתו כמ"ש באחרונ' ועליה ועל דדמי ליה כתיב ושם רשעים ירקב וביאורו הוא הפך מהנר' מפשט הדברים והוא כי הנה בלעם נתנבא על עצמו ואמר ותהי אחריתי כמוהו ואם היתה נבואת שקר לא היתה נכתבת בתורה ח"ו וכיון שכן ראוי להבין דבריו כי הל"ל אמות מות ישרים ואהיה כמוהו (ע"ג) אבל רמז לומר כי יודע היה שלא ימות הוא בעצמו בגוף הזה אלא מיתת רשעים בהריג' בסיף. אבל ידעתי כי נפשי לבדה עתידה להתגלגל בנבל הכרמלי שהיה ישראלי ואז אמות מות ישרים שהם ישר' אותיות יושר. ואחריתי תהיה כמוהו רוצה לומר שאהיה מעם בני ישראל כמו שהם עצמם בני ישראל בגוף ונפש כך תהא אחריתי ממש כמוהו בגוף ונפש בהיותו בגלגול נבל הכרמלי. ואמנם הוא עצמו אי אפשר להתקן עד יגלגל גלגול אחר גלגול אשר זה רמוז בפ' ושס רשעים ירקב ביאר בו ענין כונת הגלגול מה הוא ואמר כי הנה הצדיקים גלגולם הוא לטובתם כי כל מה שמתגלגלים מתפזרים ומתרחבים ניצוצי נשמתו זמ"ש"ה זכר צדיק לברכה כי הצד' אחר מותו מתפשט ומתרחב ומתרחבים ניצוצי נשמתו. אבל הרשע הוא להפך כי כל מה שמתגלגל מתמעט לפי שרובו רע וניצוצי הקדושה אשר בו הם מועטים ולכן צריך שימות פעמים רבות ויתרקב גופו פעמים רבות ועל ידי הדקדוק ההוא מתמעטת נשמתו והחלודה הרעה הדבקה בה נפרדת ממנה ועל ידי כן מזדכך עד שנשאר הניצוץ הטוב לבדו אשר היה בו ולא עוד וזהו סוד ושם רשעים ירקב (שער מאמרי רשב"י).

<p>רשעים ירקב זכאין אינון זכאי קשוט עלייהו כתיב אך צדיקים יודו לשמך וגו'</p>	<p>רשעים ירקב", אשריהם אותם צדיקי האמת, עליהם כתוב "אך צדיקים יודו לשמך וגו'".</p>
<p>ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו' ר' אבא פתח תפלה לעני כי יעטוף וגו' תלת אינון דכתיב בהו תפלה ואוקמוה מלה דא (אבל מלה דא) חד הוה! משה וחד הוה דוד וחד עני² דאתכליל בהו ואתחבר בהו³</p>	<p>"ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו'", רבי אבא פתח "תפלה לעני כי יעטוף וגו'", שלשה הם שכתוב בהם תפלה, ובארו דבר זה (אבל דבר זה), אחד היה משה, ואחד היה דוד, ואחד עני שנכלל בהם והתחבר בהם.</p>
<p>ואי תימא הא כתיב תפלה לחבקוק הנביא הא ארבע אינון אלא חבקוק לאו בגין תפלה הוה⁴ ואע"ג דכתיב ביה תפלה תושבחתא והודאה איהו לקב"ה על דאחיא ליה ועבד עמיה נסין וגבורן דהא בריה דשונמית הוה⁵</p>	<p>ואם תאמר הרי כתוב "תפלה לחבקוק הנביא", הרי ארבעה הם, אלא חבקוק לא בגלל תפלה היה, ואף על גב שכתוב בו תפלה, תישבחות והודאה היא לקדוש ברוך הוא, על שהחיהו ועשה איתו נסים וגבורות, שהרי בן השונמית היה.</p>
<p>אבל ג' אינון דאקרון תפלה תפלה למשה איש האלהים תפלה דא דלית כגיניה כבר נש אחרא תפלה לדוד תפלה דא איהי תפלה דלית כגיניה במלכא אחרא תפלה לעני תפלה איהי מאינון ג' מאן השיבא מכלהו⁶ הוי אימא תפלה דעני תפלה דא קדים לתפלה⁷ דמשה וקדים לתפלה דדוד וקדים לכל שאר צלותין דעלמא</p>	<p>אבל שלש הן שנקראות תפלה, "תפלה למשה איש האלהים", תפלה זו שאין כמותה באיש אחר. "תפלה לדוד" תפלה זו היא תפלה שאין כמותה במלך אחר. "תפלה לעני", תפלה היא מאותן שלש מי חשובה מכלן, הוי אומר תפלת העני, תפלה זו קודמת לתפלת משה וקודמת לתפלת דוד, וקודמת לכל שאר תפלות העולם.</p>
<p>מ"ט בגין דעני איהו תביר לבא וכתיב קרוב יי' לנשברי לב וגו' ומסכנא עביד תדיר קטטה בקב"ה וקב"ה אצית ושמע מלוי כיון דצלי צלותיה פתח כל כוי רקיעין וכל שאר צלותין דקא סלקין לעילא דחי לון</p>	<p>למה, משום שהעני הוא שבור לב, וכתוב "קרוב ה' לנשברי לב וגו'", והעני עושה תמיד קטטה בקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מקשיב ושומע דבריו, כיון שמתפלל תפלתו פותח כל חלונות הרקיעים, וכל שאר התפלות</p>

¹ הענין כי משה הוא בסוד התפארת בסוד הדעת כנודע, ועני בסוד היסוד כנודע, ודוד הוא בסוד המלכו' כנודע, והנה המלכו' לפעמים היא גם כן דלה וענית ולפעמים היא עשירה, בהיותה למעלה על נצח והוד היינו שמש בשבת תפארת עם המלכות הוי אז המלכות צדקת לעניים שהם הבחינות שביסוד, וענין תפלת הוא בסוד תפלה של ראש ותפלה של יד, ולכך מש"ה ודו"ד תפלה של ראש ותפלה של יד, ואות יו"ד שהיא למטה מתפלה של יד עני ודל והוא מתחבר בין תפלה למשה לתפלה לדוד (אור יקר).

² משיח (רח"ו).

³ ודקדק באומרו אתכליל כי ראשונה נכלל בתם להיות מכלל החבורה (אור יקר).

⁴ ואם תאמר אם כן תהלה מבעי ליה הא פרישו לה בספר הבהיר ופי' באור נערב פרק ד' (אור יקר).

⁵ כמ"ש ריש פרשת בשלח (לש"ו).

⁶ כלומר העושה תפלתו בסוד המלכות בהיותה למעלה, או העושה תפלתו בסוד התפארת כסוד הדעת, או העושה תפלתו בסוד העני כדפי' (אור יקר).

⁷ להיותה עולה מהכנעת הלב והוא עולה וגורם הייחוד למעלה, ומטעם זה אין מתעסק בה אלא הקב"ה לבדו, כי בהיות היסוד עולה לשפוך תרעומותיו לפני הקב"ה שהיא הבינה גורם הייחוד, ואין דבר זה תלוי בדין חס ושלום אלא הוא שואל שם הייחוד וניתן לו ותרעומותיו על ישראל שבגלות ועל צורכם ועל עניותם וכיוצא (אור יקר).

<p>ההוא מסכנא תביר לבא דכתיב תפלה לעני כי יעטוף כי יעטוף מבעי ליה מאי כי יעטוף אלא איהו עביד עטופא לכל צלותין דעלמא ולא עאלין עד דצלותא דיליה עאלת</p>	<p>שעולה למעלה דוחה אותן אותו עני שבור לב, שכתוב "תפלה לעני כי יעטוף", צריך לכתוב כי יעטוף, מה זה כי יעטוף, אלא הוא עושה עטוף לכל תפלות העולם, ולא נכנסות עד שנכנסת תפלתו.</p>
<p>וקב"ה אמר יתעטפון כל צלותין וצלותא דא תיעול לגבאי לא בעינא הכא בי דינא דידונן ביננא קמאי ליהו תרעומין דיליה ואנא והוא בלחודנא וקב"ה אתיחד בלחודוי באינון תורעמין בההוא צלותא דכתיב ולפני יי' ישפוך שיחו לפני יי' ודאי כל חילי שמיא שאלין אלין לאלין קב"ה במאי אתעסק במאי אשתדל אמרין אתיחדא בתיאובתא במאנין דיליה² כלהו לא ידעו מה אתעביד מההוא צלותא דמסכנא ומכל אינון תורעמין דיליה דלית תיאובתא למסכנא אלא כד שפיך דמעוי בתורעמו קמי מלכא קדישא ולית תיאובתא לקב"ה אלא כד מקבל לון ואושדו קמי' ודא איהי צלותא דעביד עטופא³ לכל צלותין דעלמא</p>	<p>והקדוש ברוך הוא אומר, יתעטפו כל התפלות, ותפלה זו תכנס אלי, איני רוצה כאן בית דין שידון בינינו, לפני יהיו תרעומות שלו, ואני והוא לבדנו, והקדוש ברוך הוא מתייחד לבדו באותן התרעומות, באותה תפלה, שכתוב "ולפני ה' ישפך שיחו", לפני ה' בודאי. כל חיילות השמים שואלים אלה לאלה, במה מתעסק הקדוש ברוך הוא, במה עוסק, אומרים מתייחד בתשוקה בכלים שלו, כולם לא יודעים מה נעשה מתפלת אותו עני, ומכל אותן תרעומותיו, שאין תאוה לעני אלא כששופך דמעותיו בתורעמת לפני המלך הקדוש, ואין תאוה לקדוש ברוך הוא אלא כשמקבל אותם ונשפכים לפניו, וזוהי תפלה שעושה עטוף ועוטפת כל תפלות העולם.</p>
<p>משה צלי צלותיה ואתעכב כמה יומין בהאי תפלה דוד המא דכל כוין וכל תרעי שמיא כלהו זמינין לאפתחא למסכנא ולית בכל צלותין דעלמא דקב"ה אצית מיד כצלותא דמסכנא כיון דחמי האי עבד גרמיה עניא ומסכנא פשט לבושא דמלכותא ויטיב בארעא כמסכנא אמר תפלה דכתיב תפלה לדוד הטה יי' אונך ענני</p>	<p>משה התפלל תפלתו והתעכב כמה ימים בתפלה זו, דוד ראה שכל החלונות וכל שערי השמים כולם מזומנים להפתח לעני, ואין בכל תפלות העולם שהקדוש ברוך הוא מקשיב מיד כמו לתפלת העני, כיון שראה את זה עשה עצמו עני ומסכן, פשט לבוש המלכות וישב על הארץ כמו עני, ואמר תפלה, שכתוב "תפלה לדוד הטה ה' אונך ענני".</p>
<p>ואי תימא אמאי בגין כי עני ואביון אני א"ל קב"ה דוד ולאו מלכא אנת⁴ ושליטא על מלכין תקיפין ואת עביד גרמך עני ואביון מיד אהדר צלותיה⁵ בנונא אחרא</p>	<p>ואם תאמר למה, בגלל כי "עני ואביון אני", אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד ולא מלך אתה, ושולט על מלכים חזקים, ואתה עושה עצמך עני ואביון. מיד החזיר תפלתו לצורה אחרת ועזב</p>

¹ פי' שהוא לשון עילוף מאי כי יעטוף אלא איהו עביד עיטופא וכו' שהוא לשון איחור כמו והיה העטופים ללבן (מ"מ).

² עני ועניה בסוד הייחוד, ושם בהיותם בחיק המלך שופכים תרעומו' על דלית לחו מגרמייהו כלום כדפי' בתיקונים בפסוק שמעו הרים את ריב ה' (אור יקר).

³ שאין ייחוד לתפלה למשה ותפלה לדוד אם לא על ידו ודאי והוא קודם למעלה אל שניהם (אור יקר).

⁴ ובבחינת המלכות בהיותה למעלה למה אתה אומר שאתה בבחינתה בהיותה עניה (אור יקר).

⁵ להדבק בחסד בימין כיון שהיא למעלה בין בין שתי זרועות (אור יקר).

<p>ושבק מלה דאביון ועני ואמר שמרה נפשי כי חסיד אני ועכ"ד כלא הוה ביה בדוד¹</p>	<p>מילה אביון ועני ואמר "שמרה נפשי כי חסיד אני" ועם כל זה, הכל היה בדוד.</p>
<p>אמר ליה רבי אלעזר שפיר קאמרת ועכ"ד (ס"א וע"ד) אצטריך² ליה לבר נש דצלי צלותיה (למהוי תמן עני ואביון) ולמעבד גרמיה עני בגין דתיעול צלותיה בכללא דכל עניים דהא כל נטורי תרעין לא שבקין הכי למיעאל כמה דשבקין למסכנין דהא בלא רשותא עאלין ואי עביד בר נש גרמיה ושוי רעותיה תדיר כמסכנא צלותיה סלקא ואערעת באינון³ צלותין דמסכנין ואתחברת בהו וסלקת בהדיהו ובכללא דלהון עאלת ואתקבלת ברעותא קמי מלכא קדישא (בהו)</p>	<p>אמר לו רבי אלעזר יפה אמרת, ועם כל זה (ועל זה) צריך לאדם שמתפלל תפלתו (להיות שם עני ואביון) לעשות עצמו עני כדי שתכנס תפלתו בכלל כל העניים, שהרי כל שומרי השערים לא משאירים כך להיכנס כמו שמשאירים את העניים, שהרי בלי רשות נכנסים. ואם עושה אדם עצמו, ושם רצונו תמיד כעני, תפלתו עולה ונפגשת עם אותן תפלות העניים ומתחברת איתם ועולה יחד איתם ונכנסת בכללן, ומתקבלת ברצון לפני המלך הקדוש (בהם).</p>
<p>דוד מלכא שוי גרמיה בארבעה ארחין שוי גרמיה בהדי מסכני שוי גרמיה בהדי חסידים שוי גרמיה בהדי עבדים שוי גרמיה בהדי אינון דמסרי גרמיהו ונפשיהו על קדושת שמיה שוי גרמיה בהדי מסכנא דכתיב כי עני ואביון אני שוי גרמיה בהדי חסידים דכתיב שמרה נפשי כי חסיד אני בגין דאצטריך ליה לבר נש דלא לשואה גרמיה רשע⁴</p>	<p>דוד המלך שם את עצמו בארבעה דרכים, שם עצמו יחד עם עניים, שם עצמו יחד עם חסידים, שם עצמו יחד עם עבדים, ושם עצמו יחד עם אותם שמוסרים עצמם ונפשם על קדושת שמו. שם עצמו עם עני, שכתוב "כי עני ואביון אני", שם עצמו יחד עם חסידים, שכתוב "שמרה נפשי כי חסיד אני", משום שצריך האדם שלא לשים עצמו רשע.</p>
<p>ואי תימא⁵ א"ה לא יפרט חטאוי לעלמין לאו הכי אלא כד יפרט חטאוי כדין איהו חסיד⁶ דאתי לקבלא תשובה אפיק גרמיה מסטרא בישא דהוה בטנופא דילה עד השתא והשתא אתדבק בימינא עלאה דאיהי פשוטה לקבלא ליה ולא תימא דלא מקבל ליה קב"ה עד דיפרט חטאוי מיומא דהוה בעלמא (ס"א אי הכי) אן אנון</p>	<p>ואם תאמר אם כך לא יפרט חטאיו לעולמים לא כך, אלא כשיפרט חטאיו אז הוא חסיד, שבא לקבל תשובה, מוציא עצמו מצד הרע שהיה בטנופת שלו עד עכשיו, וכעת נדבק בימין העליון שהיא פשוטה לקבלו. ולא תאמר שלא יקבלו הקדוש ברוך הוא עד שיפרט חטאיו, מיום שהיה בעולם, (אם כך) איפה אותם</p>
<p>קצה/ב</p>	<p>שהתכסו ממנו שלא יכול להגיע, אלא</p>
<p>דאתכסון מניה דלא יכיל לאדבקא אלא</p>	<p>שהתכסו ממנו שלא יכול להגיע, אלא</p>

¹ בחינתה למעלה ובחינתה למטה עני וחסיד כדפי' (אור יקר), פירוש אעפ"י דשבק מלה דעני ואמר חסיד אני עכ"ז כולא הוה ביה. ומ"ש ועכ"ד אצטריך ליה לבר נש פירוש אעפ"י שדוד שבק מלה דעני והוה אמינא דבר נש אחרא לא יעביד גרמיה עני. ואעפ"י שאמר כולא הוה ביה בדוד הוצרך ג"כ לומר זה גם בבר נש אחרא (מ"מ).

² כלומר עם היות שאמרת שמי שאינו עני כמו דוד אין ראוי שיעשה עצמו עני זה אינו אלא ביד כל אדם לעשות עצמו עני בתפלתו בהכנעה ובזה יכנס תפלתו כדמפרש ואזיל (אור יקר).

³ כלומר חילוק יש בין מי שהוא עני ממש למי שעושה עצמו עני, כי מי שהוא עני ממש נכנס בלי חבורא דאחרות, אמנם מי שעושה עצמו עני פוגע באחרות ואגבם עולה (אור יקר).

⁴ להתיאש מן התשובה (אור יקר).

⁵ אם כן לא יתודה ויעשה עצמו צדיק גמור שאין צריך תשובה, לזה אמר שאינו כן אלא בנוני רשע ויתודה ונשאר בעל תשובה על ידי וידוי (אור יקר).

⁶ על ידי חסד שהוא הימין הפשוטה לקבל שבים הוא אחד מהם וכבר נתקבלה תשובתו ונכנס בחסד ונעשה חסיד, וזה יראה עצמו בתפלתו (אור יקר).

<p>לא אצטרך לפרשא בר אינון דידכר מנייהו¹ ואי שוי רעותיה בהו כל אחרנין אתמשכן אבתרייהו דהא תנינן אין בודקין חורי ביתא עלאין לעילא ולא אינון תתאין לתתא בביעור חמץ² אלא כיון דבדיק כפום חיזו דעיניו מה דיכיל לאדבקא כלא אתמשך בתר דא ואתבטיל בהדיה</p>	<p>לא צריך לפרש פרט לאותם שיזכר מהם, ואם שם רצונו בהם, כל האחרים נמשכים אחריהם, שהרי למדנו אין בודקים חורי הבית העליונים למעלה ולא אותם תחתונים למטה בביעור חמץ, אין, כיון שבדק כפי מראה עיניו מה שיכול להגיע הכל נמשך אחרי זה והתבטל יחד איתו.</p>
<p>הכי גרסי בנגעים כ"ד ראשי אברים אינון דלא מטמאין משום מחיה וכהנא לא הוה אטרח אבתרייהו והיינו דכתיב לכל מראה עיני הכהן אתר דיכיל כהנא למחזי מכתשא באסתכלותא הדא ולא אצטרך למאכא גרמיה ולארמא עינוי הכא והכא אוף הכי לא אצטרך לפרטא חטאוי (למבעי) מן יומא דהוה דאינון חורי ביתא תתאין ולא אינון דאתכסו דלא יכיל לאדבקא דאינון חורי ביתא עלאין לעילא</p>	<p>וכך גרסנו בנגעים, עשרים וארבעה ראשי אברים הם שלא מטמאים משום מחיה, והכהן לא טורח אחריהם, והיינו מה שכתוב "לכל מראה עיני הכהן", מקום שכהן יכול לראות³ מכתש בהסתכלות אחת, ולא צריך להנמיך את עצמו ולהרים עינוי כאן וכאן. גם כך לא צריך לפרט חטאיו (לבקש) מיום שהיה, שהם חורי הבית התחתונים, ולא אלו שהתכסו שלא יכול להאחז, שהם חורי הבית העליונים למעלה.</p>
<p>(ס"א אלא) ת"ח לכל מראה עיני הכהן וכלהו אתמשכן אבתרייהו וע"ד שוי דוד גרמיה גו חסידים⁴ שוי גרמיה בהדי עבדים⁵ דכתיב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכתוב הושע עבדך אתה אלהי שוי גרמיה בהדי אינון דמסרי נפשייהו⁶ על קדושת שמייה דכתיב שמח נפש עבדך כי אליך יי נפשי אשא בכל הני ארבע עבד גרמיה דוד מלכא קמי מאריה</p>	<p>(אלא) בא וראה "לכל מראה עיני הכהן", וכולם נמשכים אחריהם, ועל זה שם דוד את עצמו בתוך החסידים. הוא שם עצמו יחד עם עבדים, שכתוב "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם", וכתוב "הושע עבדך אתה אלהי" שם עצמו עם אותם שמסרו נפשם על קדושת שמו, שכתוב "שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי אשא", בכל הארבעה הללו עשה עצמו דוד המלך לפני אדונו.</p>
<p>אמר רבי אלעזר ארימית ידי בצלו⁷ לקמי מלכא קדישא דהא תנינן אסור ליה לבר נש</p>	<p>אמר רבי אלעזר, הרמתי ידי בתפלה לפני המלך הקדוש, שהרי שנינו אסור</p>

¹ ויעלה בדעתו שכוונתו שלא לחטוא עוד כלל ועל דרך זה יתכפרו כולם וזהו שאמר "כל אינון אחרנין אתמשכן וכו'" (אור יקר).

² כל' ביעור החטאים הוא ביעור הקליפות מנשמת האדם, וכן היינו נמי ביעור חמץ ביעור הקליפות ובדיקת הנגעים הוא הדין. והוא הטעם, וילמוד משם כמו שאותם הקליפות ביעור הבנויים שהם אותם שיד האדם משגת כדמפרש ואזיל יספיק לביעור כולם וכן הנגעים, כן יהיה תשובת העונות דבחדא מחתי אזלי (אור יקר).

³
⁴ באצילות במדת החסד כדפירשנו וא' משבעה בנים שבאצילות חסידים כדפיר' בתיקונים בבא קמא שער ה' (אור יקר).

⁵ מסטרא דנשמתא דבריא דהיינו בכסא ובמטטרון כדפי' בתיקונים בבא מציעא שער ראשון ופירשנו בספ"ר שער נשמה (אור יקר).

⁶ היינו שיוורדים לעשיה מקום המיתה כדפי' בזוהר בסוד נפילת אפים בפרשת ואתחנן (אור יקר).
⁷ הקשה המד"ל כי מה תפילה עשה אברהם שם ולא רבי אלעזר כאן ששניהם לא עשו אלא שבועה. וי"ל שאמרו כך אבל לא הרימו ידיהם, עכ"ל. ולי נראה שאברהם כוון להתפלל לה' שלא ישלוט יצה"ר באחד מבני ביתו שיצניע איזה דבר ולא תתקיים השבועה כראוי. אי נמי כמ"ש בבראשית רבא (מג, ט), עשאן שירה, פי' שהרים את ידיו לתת שבח לה' על נצחונו. והיינו מ"ש בכאן ובברכאן, שכוונת המתפלל על העתיד או משבח על שעבר אחת היא, בהאמינו שהכל נהיה

<p>לארמא ידוי לעילא בר בצלו ובברכאן ותחנונים למריה דכתיב הרימותי ידי אל יי אל עליון ומתרגמינן ארימית ידי בצלו דהא אצבעאין דידין מלין עלאין אית בהו² והשתא אנא הכי עבידנא ואמינא³ דכל מאן דאלין ארבע יסדר קמי מאריה ועביד גרמיה ברעותא בתקונא דא כדקא יאות בתקונא דא לא תהדר צלותיה בריקניא</p>	<p>לו לאדם להרים ידיו למעלה פרט לתפלה ובברכות ובתחנונים לאדונו, שכתוב "הרימותי ידי אל ה' אל עליון", ומתרגמים "הרמתי ידי בתפלה", שהרי באצבעות הידים יש דברים עליונים, וכעת כך אני כאן עושה ואומר, שכל מי שארבעה אלו יסדר לפני אדונו ועושה עצמו ברצון בתקון זה כראוי, בתיקון זה לא תחזור תפילתו ריקם.</p>
<p>בקדמיתא עבד לסדרא שבחא קמי מאריה ולומר קמיה ודא בתושבחן דקמי צלותא ולבתר עבד לבתר דצלי צלותא דעמידה איהו עבדא דסדר צלותא דמאריה ולבתר עבד לבתר דצלי כל צלותיה⁴ ואזיל ליה וע"ד דוד תלת זמנין עבד גרמיה בצלותא דא עבד דכתיב הושע עבדך אתה אלהי שמח נפש עבדך וכתוב תנה עזך לעבדך הא תלת זמנין אצטריך לשואה גרמיה עבד</p>	<p>בתחלה [צריך לעשות את עצמו] עבד, לסדר שבח לפני אדונו ולזמר לפניו, וזה בתשבחות שלפני התפלה. אחר כך עבד, לאחר שהתפלל תפלת עמידה הוא עבד שסדר תפלת אדונו, אחר כך עבד, אחר שהתפלל כל תפלתו והלך לו, ועל זה עשה עצמו דוד שלש פעמים בתפלה זו עבד, שכתוב "הושע עבדך אתה אלהי שמח נפש עבדך", וכתוב "תנה עזך לעבדך" הרי שלש פעמים צריך לשים עצמו עבד.</p>
<p>לבתר לשואה גרמיה נו אינון דמסרי</p>	<p>אחר כך לשים עצמו תוך אלו שמסרו</p>

בדברו. וקרוב אני לומר שבסוף השירה התפלל לה' שיעזרהו תמיד כמו שאז עזרו, וכן אתה מוצא בשירת הים, (שמות טו, יז) תבאמו ותטעמו וגו'. ותפילת רבי אלעזר נראה שהוא התפלל לפניו יתברך, שמי שיתפלל בתיקונא דא לא תהדר צלותא בריקניא והשתא אנא הכי עבידנא, מז'ין בכללות ענין זה שאנו בתפילותינו נכוין לשלש בחינות בכללות, א' אחר העלותם לאצילות לעשות הזווג בכל תיקונו שמה למעלה, ולזה צריך שיקדים סוד מסירת הנפש בקריאת שמע, להמשיך כח לאו"א שיתחברו אחר כך בעמידה ייחוד שלם לתיקון ז'ין, ולפי שכל עולמות ב"ע הם כנקודה קטנה לגבי אפילו מלכות דאצילות (רח), לכן צריך למשוך גרמיה בהדי מסכני רט). וגם שאנו מכוונים בעוזר דלים (רי) ליעקב ורחל ולא העולים מבריאה לאצילות, וכמו כן סמיכות גאולה לתפילה שהיא רחל שעדיין היא דלה. באופן שהבחינה השניה דעבד (ב') הוא (נ"א הראשונה דעבד, הב' היא) להעלות לאצילות ולזווג הזווגים, והבחינה השלישית היא המשכת השפע בעולמות (רמ"ז).

¹ רומזים בעשר ספירות, וזקיפתן מורה השפעת הספירות וזה דווקא כשזוקף אותן בתפלה ותחינה, אבל כשזוקף אותם לבטלה הם כמו סוד ברכה לבטלה ששולטים שם החצונים ולכן "אסיר לארמא" וכו' (אור יקר).

² עיין בסוד נטילת ידים. גם דע כי ר"ת גודל אצבע אמה קמיצה זרת גימ' יב"ק כי המתברך ביד ע"ג רישא מתברך בג' שמהן הויה אה"ה אדנ"י כל יחודא שלים הכא איהו. פי' (דברים ו ד) ה' אלהינו ה' הם סוד חב"ד כנודע והם סוד היחוד שהוא ראש יסוד דאבא הנכנס ביסוד דאמא ויסוד זה נקרא (במדבר כג ט) ראש צורים ר"ל ראש היסוד הנקרא צור והיא נחלקת לג' קוצין קוץ עליון של יוד הויה נקרא רישא והגוף נקרא גזעא אלהינו והקוץ התחתון שביל הדעת המתפשט בז"א וגזעא הוא המתייחד באמא וזה (ישעיה יא א) גזע יש"י יר"ד ש"ן יר"ד סוד ה' אלהינו ה' כי ש"ן בבינה בסוד ש"ן שורקת (זהר הרקיע).

³ פירוש שרבי אלעזר ארים ידוי בתפלה והתפלל לפני הקב"ה ואמר שכל מי שיעשה ד' תיקונים אלו צלותיה לא תהדר בריקניא (מ"מ).

⁴ והן הן הג' פעמים שנזכר עבד בדוד, הושע עבדך, היא העלאת העולמות דב"ע שכולן בסוד המלכות וכל הביורין מבחינת ב"ן, ואמר הושע, פי' מהחיצוניות שבג' העולמות. ועל הענין השני שהוא הזווג אמר שמח נפש עבדך, ה"ס בחינת ד' אותיות הו"ה מבחינת ב"ן שלא נפלו בעת החורבן כנזכר בדרוש רפ"ח ניצוצין ריא), ואל בחינה זו מתעלים ומתקבצים נדחיה והיא שמחה בזווג, ולפי שצריך להקדים לזה בחינת הקריאת שמע במסירת נפשו לזה אמר (פז, ד) כי אליך ה' נפשי אשא. והבחינת השלישית שהיא המשכת השפע אמר תנה עזך לעבדך, והוא מבואר. ואמנם להיות שיעיקר מעשים הן השתי בחינות הקודמות שזה תלוי בנו בכוונותינו, ואם נזכה אליהן ממילא תמשך השלישית, לכן אמר לקמן (קצ"ו א') תרי עבד מאינון תלתא אינון דכללא כל הני (רמ"ז).

<p>נפשיהו על קדושת שמו, כלומר ביחוד של שמע ישראל, שכל מי ששם כך רצונו בזה הפסוק, נחשב לו כאלו מסר עצמו על קדושת השם. לאחר ששם עצמו עני, בזמן שנכנס ודופק על פתחים של רומי מרומים, כשאומר אמת ויציב, (וסומך) גאולה לתפילה להיות בתפלת עמידה שבור לב עני ומסכן, ולשים רצונו להכלל בתוך העניים בשברון לב בנמיכות נפש. לאחר ששם עצמו בתוך חסידים, בשומע תפלה לפרש חטאיו, שכך צריך יחיד בשומע תפלה בשביל להתדבק בימין שפשוטה לקבל לאותם ששבים, אז נקרא חסיד הרי ארבעה אלה כראוי.</p>	<p>נפשיהו על קדושת שמו, כלומר ביחוד של שמע ישראל, שכל מי ששם כך רצונו בזה הפסוק, נחשב לו כאלו מסר עצמו על קדושת השם. לאחר ששם עצמו עני, בזמן שנכנס ודופק על פתחים של רומי מרומים, כשאומר אמת ויציב, (וסומך) גאולה לתפילה להיות בתפלת עמידה שבור לב עני ומסכן, ולשים רצונו להכלל בתוך העניים בשברון לב בנמיכות נפש. לאחר ששם עצמו בתוך חסידים, בשומע תפלה לפרש חטאיו, שכך צריך יחיד בשומע תפלה בשביל להתדבק בימין שפשוטה לקבל לאותם ששבים, אז נקרא חסיד הרי ארבעה אלה כראוי.</p>
<p>מאן כליל לכל הני ההוא דקא אצטריך לכללא לון והאי איהו עבד דאכליל לכל שאר תלת עבדין אינון בתלת דוכתי? וכלהו חד ועליהו כתיב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וגו' בין עבד לעבד אינון אחרנין בין עבד קדמאה לעבד תניינא אית ליה לממסר נפשיה על יחודא דקדושת שמיה ולשואה גרמיה עני ומסכנא בצלותא דעמידה ולשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה עבד תליתאה בתר דסיים וסדר כלא</p>	<p>מי כולל כל אלה, אותו שצריך לכלול אותם, וזהו עבד, שכולל את כל השאר שלשה עבדים, הם בשלשה מקומות וכולם אחד, ועליהם כתוב "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וגו'", בין עבד לעבד הם אותם אחרים, בין עבד ראשון לעבד שני יש לו למסור נפשו על יחוד קדושת שמו, ולשים עצמו עני ומסכן בתפלת עמידה, ולשים עצמו בתוך חסידים בשומע תפלה, עבד שלישי לאחר שסיים וסידר הכל.</p>
<p>תנן בההיא שעתא דסדר בר נש כל הני סדורין ארבע ברעו דלכא קודשא בריך הוא ניהא קמיה ופריש ימיניה עליה בההוא עבד תליתאה וקרא עליה וא"ל עבדי אתה דכתיב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר ודאי צלותא</p>	<p>למדנו, באותה שעה שמסדר אדם כל ארבעה הסדורים ברצון הלב, נוח לפני הקדוש ברוך הוא, ופורש ימינו עליו באותו עבד שלישי וקורא עליו ואומר לו, עבדי אתה שכתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר" ודאי תפלה</p>
<p>קצו/א</p>	
<p>דהאי בר נש לא תהדר בריקניא לעלמין אתא ר' אבא ונשקיה</p>	<p>של אדם זה לא תחזר ריקם לעולמים. בא רבי אבא ונשקו.</p>
<p>אמר ר' אלעזר ת"ח תרי עבד³ מאינון תלתא אינון דכללי כל הני⁴ דהא תליתאה⁵ קיימא לחתמא ביה חותמא לעילא לשואה ביה דא ימינא דמלכא ודאשתבחה ביה</p>	<p>אמר רבי אלעזר בא וראה עבד שני מאותם השלשה, הם שכוללים כל אלה, שהרי השלישי עומד לחתום בו חותם למעלה, לשים בו יד ימין המלך</p>

¹ בשעה שאומר עוזר דלים אז יעשה עצמו עני עם השכינה (רח"ו).

² נ"ל כי ג' עבדים הם שכינה מט"ט סנד"ל (רח"ו).

³ פירוש הם מט"ט וסנד"ל (מ"מ).

⁴ פירוש שבין עבד דזמירות לעבד שאחר העמידה שם ביניהם מוסר עצמו על קדושת ה' ועני וחסיד וז"ש לעיל מאן כליל כל הני ההוא דקא אצטריך לכללא לון ומאן איהו עבד דהיינו שבין עבד לעבד הם האחרים דאמרינן (מ"מ).

⁵ היא מלכות (מ"מ).

<p>אבל הני תרין קדמא ותניינא אינון כללא דכלא ודוד שבה גרמיה בהו דכתיב אנה יי כי אני עבדך אני עבדך וגו' דאלין כללי דכל שאר</p>	<p>ולהשתבח בו. אבל שני אלה, ראשון ושני הם כלל הכל, ודוד משבח עצמו בהם שכתוב "אנה ה' כי אני עבדך אני עבדך וגו'", שאלו כוללים כל השאר.</p>
<p>תליתאה בך קיימא¹ למפרק לי דכתיב הושע עבדך אתה אלהי מאן דמסדר דא ידיע ליהוי ליה דקב"ה משתבה ביה וקרא עליה עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר אתה ר' אבא ונשקיה</p>	<p>שלישי, בך עומד לגאול אותי, שכתוב "הושע עבדך אתה אלהי", מי שמסדר את זה שיהיה ידוע לו שהקדוש ברוך הוא משתבח בו וקורא עליו "עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר", בא רבי אבא ונשקו.</p>
<p>א"ר אבא ע"ד קרינן הנחמדים מזהב ומפז רב וגו' כמה מתיקין מלין עתיקין דסדרו קדמאי ואנן כד טעמין לון לא יכלין למיכל ודאי הכי הוא והא קרא אוכה על תלתא עבדין ואינון חד² ובאתר חד ותרין כדקאמרת וחד דאיהו לאתעטרא ביה קב"ה דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו' לא ימכרו ממכרת עבד בגין דקב"ה אצטריך לאתעטרא בהאי תליתאה ועל דא לא ימכרו לשמא דעבד דהא דקב"ה הוי</p>	<p>אמר רבי אבא על זה קראנו "הנחמדים מזהב ומפז רב וגו'", כמה מתוקים דברים עתיקים שסדרו הראשונים, ואנו כשטועמים אותם לא יכולים לאכול, ודאי זה כך. והפסוק מוכיח על שלשה עבדים והם אחד, ובמקום אחד ושנים כפי שאמרת, ואחד הוא להתעטר בו הקדוש ברוך הוא שכתוב "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו' לא ימכרו ממכרת עבד", משום שהקדוש ברוך הוא צריך להתעטר בשלשת אלה, ועל זה לא ימכרו לשם עבד, שהרי הקדוש ברוך הוא היה.</p>
<p>פתח ר' אלעזר ואמר מי בכם ירא וגו' מאי שומע בקול עבדו האי קרא אוקמוה חברייא בצלותא והכי הוא מאן דרגיל למיתי לבי כנשתא לצלאה ויומא חדא לא אתי קב"ה שאיל עליה³ ואמר מי בכם ירא יי שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו מאי שומע בקול עבדו במאן אי</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר "מי בכם ירא ה' וגו'" מה זה "שומע בקול עבדו", פסוק זה בארוהו החברים בתפלה וכך הוא. מי שרגיל לבא לבית הכנסת להתפלל ויום אחד לא בא, הקדוש ברוך הוא שואל עליו, ואומר "מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו", מה זה "שומע</p>

¹ פירוש ששני הראשונים הם מט"ט וסנד"ל והשלישית היא מ' וכדמפרש "דקלא אשתמע" וכו'. פירוש מלבד ששומע הוא שהקב"ה קורא לו עבד עוד מכריז הקב"ה בכל הרקיעים שזה עבד המלך וז"ש ותו וכו' (מ"מ).

² כלומר שלשה עבדים שבמזמור תפלה, והם בראש המזמור שנים אצל עני וחסיד כדכתיב הושע עבדך וכו' שמח נפש עבדך, ועם היות דלממסר וכו' היינו כי אליך ה' נפשי אשא אפשי דהכי קאמר נשאתי קודם בקרית שמע בין עבד לעבד הנזכרים, ועם כל זה ניחא למאי דפרישית לעיל, ואחר כך בסוף המזמור אחד לבדו והיינו תנה עוזך לעבדך, וזה הכרח גמור לדברי ר' אלעזר, והאחרון הוא לאעטרא שאינו שעושה עצמו עבד שכבר נעשה אלא הקב"ה קורא אותו עבדי אתה וכו' (אור יקר).

³ עי' ברכות ו ע"ב, ועיי"ש בביאור הגר"א: שבת כנסיות נקראים אש נגה והיא שחוזרת לקדושה שנאמר ונגה כאור תהיה לך עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות לקבען בארץ ישראל וסביבותיה חשכים לפיכך אמר אשר הלך חשכים ואין נגה לו, ועוד דרשו בזהר שחשכים הולכים בשעת התפלה כו', ע"כ. ועי' אפיקי ים ב, ק ס ע"ב: בהל"נ הוא בהיכל נוגה שהוא אש נוגה כידוע וכמ"ש בפ"ק דברכות (ו ע"ב) כל מי שרגיל לילך לבהכ"נ ולא בא שם הקב"ה משאיל בו שנא' מי בכם וכו' אשר הלך חשכים ואין נגה לו וכו', שהוא שהלך להאי היכלא דאיהו אפיל וחשיך אבן אופל וצלמות ולא הלך לסט' דקדושה ששם נוגה לו, וכמ"ש (שם) אם לדבר מצוה הלך נוגה לו וכמ"ש שם (דף רמט ע"ב) ואלין אנון וכו' על בר נש דאזיל לדבר מצוה וכו'. וז"ש אם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו וכמ"ש רבינו בפי' שם.

<p>תימא בנביאה או גבר אחרא מאן יהב נביאה או גבר אחרא לצלותא דבנין דצלי צלותיה שומע בקול נביאה או דגבר בעלמא</p>	<p>בקול עבדו¹, במי, אם תאמר בנביא או באיש אחר, מי נתן נביא או אדם אחר לתפלה, שמשום שהתפלל תפלתו שומע בקול נביא או אדם בעולם.</p>
<p>אלא ההוא דצלי צלותין בכל יומא איהו שומע בההוא קול דקרי ליה קב"ה ומשתבח ביה ואמר דאיהו עבדו ודאי שומע בקול במאי קול בההוא דאקרי עבדו שבחא עלאה איהו דנפיק עליה קול דאיהו עבדו ותו דקלא אשתמע בכל אינון רקיעין דאיהו עבדא דמלכא קדישא ודא הוא שומע בקול עבדו</p>	<p>אלא אותו שמתפלל תפלות בכל יום, הוא שומע באותו קול שקורא לו הקדוש ברוך הוא ומשתבח בו, ואמר שהוא עבדו ודאי "שומע בקול", באיזה קול, באותו שנקרא עבדו. שבח עליון הוא שיוצא עליו קול שהוא עבדו, ועוד שקול נשמע בכל אותם רקיעים שהוא עבד המלך הקדוש, וזהו "שומע בקול עבדו".</p>
<p>אשר הלך חשכים ואין נגה לו וכי בגין דלא אתא לצלויי הלך חשכים אלא אוקמוה אבל עד לא יתכנשון ישראל לבתי כנסיות לצלאה סטרא אחרא קיימא¹ וסגיר כל נהורין עלאין דלא יתפשטון ויפקון על עלמין ותלת זמנין ביומא אזלי סטר אחרא דכר ונוקבא ומשטמין בעלמא וההוא עידן אתקן לצלותא בגין דלא הוי תמן קטרונא כלל</p>	<p>"אשר הלך חשכים ואין נוגה לו", וכי משום שלא בא להתפלל הלך חשכים, אלא פרשוה, אבל עד שלא יתכנסו ישראל לבתי כנסיות להתפלל, הצד האחר עומד וסוגר כל האורות העליונים שלא יתפשטו ויצאו על העולם, ושלוש פעמים ביום הולכים צד האחר, זכר ונקבה, ומשוטטים בעולם, ואותו זמן נתקן לתפלה, משום שאין שם קטרוג כלל.</p>
<p>וכדין איהו עידן לצלותא בגין דאינון אזלי למשטמא בטורי חשוד² והר נשפה כדין פתיחין כוי נהורין עלאין ונפקי ושריאין על בתי כנסיות ברישיהון דאינון דצלאן צלותין ומתפלגן נהורין³ על רישייהו וקב"ה שאיל על ההוא דלא אשתבח תמן ואמר חבל על פלניא דהוה רגיל הכא והשתא דהלך חשכים⁴ ואתעבר מקמי נהורין והלך לשטמא בטוריא בעלמא ונפק מההוא נגה נהורא דנהיר ולית (ליה) ביה חולקא אין נגה לו⁵ כמה דאתפליג ושריא על אחרנין דתמן כמה טבין אתאבידו מניה (אין נגה לו השתא דהלך חשכים) ואלו הוה תמן יבטח</p>	<p>ואז הוא זמן לתפלה, משום שהם הולכים לשוטט בהרי החושך, והר נשפה, אז נפתחים חלונות אורות עליונים ויוצאים ושורים על בתי כנסיות, בראש של אלו שמתפללים תפלות, ומתחלקים אורות על ראשיהם, והקדוש ברוך הוא שואל על אותו שלא נמצא שם ואומר, חבל על פלוני שהיה רגיל כאן וכעת שהלך חשכים ועבר מלפני האורות והלך לשוטט בהרי העולם, ויצא מאותו נוגה אור שמאיר, ואין (לו) בו חלק, "אין נגה לו", כמו שמתחלק ושורה על האחרים ששם כמה טובות אבדו ממנו, (אין נוגה לו, כעת שהלך</p>

¹ היינו למטח מהיכל לבנת הספיר, והוא שם באותו מדור יוצא מנוקבא דתהומא רבא ונעשה מחבת ברזל בעד אור הקדוש' הנמשך מפתח היכל לבנת הספיר אשר שם טהריא"ל ממונה והיא נועלת שם (אור יקר).

² הם נכנסים בייחוד סמאל ובת זוגו להשפיע לחצונים להנהיגם תוך נוקבא דתהומא רבא ששם הר נשפה טורי חשוד, ובין כך ובין כך רוח והצלה יעמוד ליהודים (אור יקר).

³ כי המאורות לחשבון הנשמות נמשך משם, והנשמות מתעטרות באותו אויר השכינה, וכשאין אותו הידוע שם הנה אור נשמתו בטל ולפיכך הקב"ה שואל עליו ומכריז כך "יבטח כשם ה'" ולא ילד להתעסק בסחורה מקום שאינו זוכה לאור זה בין הגוים ובדרכים, כי העומד בעיר והולך וזוכה בבית הכנסת אחר ודאי שאינו בכלל זה (אור יקר).

⁴ פירוש שהלכו סמאל ונוקביה (אור יקר).

⁵ לאיש הזה מפני שלא בטח בקונו והלך לעסקיו לסחורה מקום איבוד תפלה (אור יקר).

<p>בשם יי' בכללא דעבד קדמאה וישען באלהיו ברזא דעבד תניינא</p>	<p>חשכים) ואלו היה שם "יבטח בשם ה'", בכלל העבד הראשון וישען באלהיו, בסוד העבד השני.</p>
<p>אר"ש אלעזר ברי ודאי רוח נבואה שריא עלך א"ר אבא אריא בר אריא מאן יקום קמיהו כד שאני למטרף טרפא כל אריין דעלמא תקיפין ואלין יתיר מכלהו כל אריין דעלמא קשיין לאפקא טרפא מפומייהו ואלין נוחין לאפקא מפומייהו טרפא אינון טרפי טרפא ויהבי לכלא אשר הלך חשכים אשר הלכו מבעי ליה</p>	<p>אמר רבי שמעון, אלעזר בני ודאי רוח נבואה שורה עליך. אמר רבי אבא, אריה בן אריה מי יקום לפניו כששואגים לטרוף טרף, כל אריות העולם הם תקיפים, ואלה יותר מכולם, כל האריות שבעולם קשים להוצאת הטרף מפיהם, ואלו נוחים להוציא מפיהם טרף, הם טורפים טרף ונותנים לכולם. "אשר הלך חשכים" היה צריך לכתוב "אשר הלכו".</p>
<p>אמר רבי אלעזר בגין דאינון שריין בחבורא ומיד מתפרשין! הלך חבורא חשכים אתפרשן שראן בחבורא² ואתפרשן מיד³ כנונא דא רוח⁴ סערה⁵ באה⁶ כלל דבר ונוקבא⁷ באה</p>	<p>אמר רבי אלעזר, משום שהם שרויים בחיבור ומיד נפרדים, הלך החבור חשכים, נפרדו שורים בחבור ונפרדים מיד. כדגומא זה רוח סערה באה כלל של זכר ונקבה, באה</p>
<p>קצו/ב</p>	
<p>והיא שבקת ליה מיד מתפרשן (לעיל קפו א) ע"כ מצאתי ול"ד חסר בהעתק</p>	<p>והיא עוזבת אותו, מיד נפרדים.</p>
<p>וירא בלק וגו' רבי אלעזר אמר ודאי מה דאמר רבי חייא מלה סתימא הוה אבל כתיב גם צפור מצאה בית ודרור קן לה וגו' וכי דוד מלכא על צפרא⁸ בעלמא הוה אמר מלה דא אלא כמה דתנינן כמה חביבין⁹ נשמתין קמי קב"ה</p>	<p>"וירא בלק וגו'", רבי אלעזר אמר ודאי מה שאמר רבי חייא דבר נסתר היה, אבל כתוב "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה וגו'", וכי דוד המלך על צפור בעולם היה אומר דבר זה, אלא כמו ששינונו, כמה חביבות הנשמות לפני הקדוש ברוך הוא.</p>

¹ ענין זה נתבאר היטב בסבא דמשפטים דצ"ה ע"א במ"ש ומאן הוא נחשא דפרח באוירא כו' (זהר הרקיע).

² סמאל ונוקביה והיינו הלך בחבורא (אור יקר).

³ שאינם נוחים זה לזה, והיא עבדת זנונים ואתפרשת מבעלה ולפיכך חשכים בפרודא לשון רבים (אור יקר).

⁴ סמאל (אור יקר).

⁵ נוקביה (אור יקר).

⁶ ולא אמר באו אלא באה לשון נקבה (אור יקר).

⁷ פירוש רוח הוא דכורא סערה נוקבא והם מחוברים כאחד אח"כ נפרדו ולכך כתיב באה ולא באים וסוד הענין כ"ש בליקוטים וז"ל ענין שארי בחבורא וסיים בפירודא וסוד אשר הלך חשכים הוא כי כבר ידעת כי הקליפה אצל הקדושה כקוף בפני אדם והנה סוד האצילות היתה הנוקבא מחוברת בזכר אחב"א ואח"כ ננסרה וחזרה להתחבר עמו פנים בפנים: והנה גם הקליפה עשתה כן. אך כאשר ננסרה ונפרדה אז בא יום השבת ונשארה בפירודא ולא יכלו עוד להתחבר פנים בפנים וז"ס שארי בחיבורא וסיים בפירודא עכ"ל ובזה מוכן לשון זה מדוריהון לעילא בג"ע של מעלה מדוריהון לתתא בג"ע שלמטה (מ"מ), ומהפסולת דיסוד הרוח הוא הרוח סערה, והוא כלול ג"כ דר"ן כמ"ש בפ' בלק (קצו סע"א) וע' עוד פ' בראשית (יא ע"ב) (דע"ה ח"ב פט ע"א).

⁸ מה דאמר ר' חייא לעיל (דף קפו) שפירש צפור לשון צפור הכשוף, אמנם קשה כי מלה זו נאמרת על צפור הקדושה דכתיב גם צפור, וצריך לפרש בן צפור על הקדושה והא כיצד, ואין לדחות ולומר כי גם צפור מצאה בית לא נאמר אלא על דרך הפשט דאי הכי "דוד מלכא על צפרא" וכו' (אור יקר).

⁹ שקב"ה שומע תפלתם מרוב חבה (מ"מ).

<p>אי תימא כל נשמתין דעלמא¹ לאו הכי אלא אינון נשמתהון² דצדיקייא דתמן מדוריהון בהדיה מדוריהון לעילא ומדוריהון לתתא והכי אתמר גם צפור מצאה בית³ אלין רוחיהון דצדיקייא תנינן תלת שורין אינון לג"ע ובין כל חד וחד כמה רוחין ונשמתין מטיילין תמן ואתהנן מריחא דענוגין דצדיקייא דלג⁴ אע"ג דלא זכו למיעאל אבל ענוגא דרוחיהון דצדיקייא דלגו עין לא ראתה אלהים וגו'</p>	<p>אם תאמר כל נשמות העולם, לא כך, אלא אותן נשמות הצדיקים ששם מדורן אתו, מדוריהן למעלה ומדוריהן למטה, וכך נאמר "גם צפור מצאה בית" אלו רוחות הצדיקים. שנינו, שלש חומות הן לגן עדן, ובין כל אחת ואחת כמה רוחות ונשמות מטיילות שם, ונהנות מריח של ענוגי הצדיקים שבפנים, אף על גב שלא זכו להיכנס. אבל ענוג רוחות הצדיקים שבפנים "עין לא ראתה אלהים וגו'".</p>
<p>ויזמין רשימין אית בשתא⁵ ואינון יומי ניסין⁶ ויומי תשרי דאינון רוחין משטמין⁷ ופקדן לאתר דאצטריך ואע"ג דזמנין סגיאין⁸ משטמן אבל יומין אלין רשימין אינון ואתחזון על גבי שורין⁹ דגנתא כל חד וחד כחיוזו דצפרין מצפצפן בכל צפרא וצפרא</p>	<p>וימים רשומים יש בשנה, והם ימי ניסין וימי תשרי, שאותן רוחות משוטטות ופוקדות מקום שצריך, ואף על גב שפעמים רבות משוטטות, אבל ימים אלו רשומים הם ונראים על גבי חומות הגנה, כל אחת ואחת כמראה ציפורים מצפצפות בכל בוקר ובוקר.</p>
<p>וההוא צפצופא שבחא דקב"ה וצלותא על חיי בני נשא דהאי עלמא בגין דאלין יומין¹⁰ ישראל כלהו מתעסקין במצות ובפקודין דמארי עלמא וכדין כהדו אתחזון צפרין מצפצפן וע"ג שורין דג"ע מצפצפן משבחן ואודן ומצלן על חיי דהאי עלמא</p>	<p>ואותו צפצוף שבח הקדוש ברוך הוא, ותפלה על חיי בני אדם של העולם הזה, משום שאותם ימים כל ישראל מתעסקים במצוות, ובמצוות רבונו של עולם, ואז בשמחה נראות ציפורים מצפצפות, ועל גבי החומות של גן עדן מצפצפות משבחות ומודות ומתפללות על חיי העולם הזה.</p>

¹ אפילו אותם שהם בחיים, לא שעדיין אין הקב"ה מאמין בהם (מ"מ).
² כשתדקדק תמצא שהפנימיים קרא רוחיהון דצדיקייא ואותם שבין החומות קרא נשמתהון וקשה שהרוחות למטה מהנשמות, אלא שהענין הוא כי הנשמות שזכו ליכנס לגן עדן של מעלה רוחיהון פנימה בתוך שלשה חומות, אמנם אותם שהם בין החומות הם רוחות ונשמות שלא זכו ליכנס נשמתם למעלה לגן עדן, ולכך לא זכו אל נקודה אמצעית שבגן עדן תחתון, ועם כל זה יש להם מנוחה כפי מעשיהם בין החומות, ואלו מצפין שם אל הגלגול עד שיזכו ליכנס למעלה למעלה שאין מקום הנשמה שם כלל אלא בגן עדן עליון (אור יקר).
³ דהיינו צפור הנשמת הטהורה, והטעם למה נקראת צפור יתבאר מתוך מה דתנן "תלת שורין" וכו' (אור יקר).
⁴ דהיינו אותם הרוחות שזכו שנשמתם בגן עדן עליון (אור יקר).
⁵ שמא מפני שהם ימי חגין וזמנין יתחדש להם מנוחה (אור יקר).
⁶ מפני קדושת החסד, המתגלה, וימי תשרי מפני הגבורה עם הבינה וחוקותיה, שהם ימי דין שהם ראשי שנים, והחיים צריכים תפלתם ולכך הם מתפללים על החיים, וטעם תוספת קדושתם ומעלתם וזכות התחתונים שינתן להם רשות לעלות למעלה מעל החומות להשמע תפלתם הוא (אור יקר).
⁷ פירוש שמשוטטים ונכנסים לפנים למקום המיוחד להם ואח"כ יוצאים כמ"ש ר"ש בסמוך שבדבר זה לא פליגי ר"ש ור"א (מ"מ).
⁸ בראשי חדשים וימים טובים ושבתות (אור יקר).
⁹ כי עד עתה החומה להם לכסות שלא יסתכלו לפנים מהחומה, ועתה זכו שעלו על החומה להסתכל מה שבתוך החומה הפנימית (אור יקר).
¹⁰ ויתגלה אור הספירות וכו' ו' שמעון פירש כך הוא שמת צפור יצדק על הרוחות, אמנם "דרור" על הנשמות, ולעולם אין נשמות בין החומות אלא רוחות כל אחת בבחינת מעשיו, אמנם הנשמות גם כן בבחינתם למעלה בגן עדן עליון (אור יקר).

<p>אר"ש אלעזר ודאי שפיר קאמרת¹ דודאי אינון רוחין תמן אבל מה תימא² ודרור קן לה אמר הכי אוליפנא דא היא נשמתא קדישא דסלקא לעילא וסלקא לאתר טמיר וגניז³ דעין לא ראתה אלהים זולתך וגו' א"ר שמעון אלעזר ודאי שפיר קאמרת ושפיר איהו אבל כל דא בג"ע דלתתא היא וכמה דאמרת הוא והכי הוא ודאי</p>	<p>אמר רבי שמעון, אלעזר ודאי יפה אמרת, שודאי אותן רוחות שם, אבל מה תאמר "ודרור קן לה", אמר כך למדתי, זוהי נשמה קדושה שעולה למעלה ועולה למקום טמיר וגנוז ש"עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'". אמר רבי שמעון, אלעזר ודאי יפה אמרת ויפה הוא, אבל כל זה בגן עדן שלמטה הוא. וכמו שאמרת הוא, וכך זה ודאי.</p>
<p>גם צפור מצאה בית אלין רוחין קדישין דזכו למיעאל ולמיפק לבתר בגין דמשטטן ואתחזון כחיוו דצפורין ואלין רוחין מצאה בית ודאי כל חדא וחדא⁴ אית לון מדורין ידעאן לגו ועב"ד כלהו נכוין מחופה דחבריהו אינון דאית לון דרור וחירו מכלא וקב"ה אחזי לון היכלא טמירו חדא גניז דעין⁵ לא ראתה אלהים זולתך וההוא היכלא אקרי קן צפור⁶ ומתמן מתעטרין עטרין למשיח בזמנא דאתי וביומין רשימין תלת זמנין בשתא קב"ה בעי לאשתעשעא באינון צדיקייא ואחזי לון ההוא היכלא טמירא גניז דלא ידעין ולא אשתמודעין ביה כל צדיקייא דתמן</p>	<p>"גם צפור מצאה בית", אלו רוחות קדושות שזכו להיכנס ולצאת אחר כך, משום שמשוטטות ונראות כמראה ציפורים, ואלו רוחות מצאה בית ודאי, שלכל אחת ואחת יש להן מדורים ידועים בפנים. ועם כל זה, כולם נכונים מחופת חבריהם, אלו שיש להם דרור וחירות מהכל, והקדוש ברוך הוא מראה להם היכל טמיר גנוז אחד ש"עין לא ראתה אלהים זולתך", ואותו היכל נקרא "קן צפור". ומשם מתעטרין עטרות למשיח לעתיד לבא, ובימים רשומים שלש פעמים בשנה, הקדוש ברוך הוא רוצה להשתעשע באותם הצדיקים, ומראה להם היכל טמיר גנוז שלא יודעים ולא מכירים אותו כל הצדיקים ששם.</p>
<p>אשר שתה אפרוחיה את מזבחותיך אלין אינון צדיקייא דאשתכללו בבנין קדישין⁷ דזכו לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה בהאי עלמא ואלין אקרין תריין מדבחן</p>	<p>"אשר שתה אפרוחיה את מזבחותיך", אלו אותם צדיקים שנתקנו בבנים קדושים, שזכו לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה בעולם הזה, ואלו נקראים שני מזבחות, מתעטרין לפני המלך</p>

¹ פי' ברישא דקרא שעל הרוחות מדבר שהם בין חומות של ג"ע ובימי ניסן ותשרי עולים ע"ג החומות וכו'. אבל סיפא דקרא ודרור קן לה אינו כמ"ש שעל הנשמה מדבר שעולה לג"ע העליון אלא גם סיפא דקרא ברוחות מדבר שהם בג"ע של מטה וז"ש אבל כל דא בג"ע דלתתא (מ"מ).

² ההוא צפצופא ועל שם זה נקראות צפרים, וסלקא לאתר טמיר היינו סוד הבינה והנשמה אצולה משם, ועולה לגן עדן של מעלת והיא נקראת דרור על שם החירות שמבינה, וצפור הוא הרוח שהוא בגן עדן של מטה, ר"ל שמעון לחדודי לר' אלעזר קאמר להכי פתח ליה דודאי אינון רוחין שבגן עדן של מטה כדי שיאמר ודרור נשמתין דבגן עדן של מעלה, והיינו סוד הנשמות שבגן עדן העליון שהוא בכורסייא דתמן מקננא אימא עילאה בינה, והרוחות שבגן עדן תחתון שהוא ביצירת דתמן מקננא קב"ה (אור יקר).

³ גן עדן עליון (רח"ו).

⁴ ושיעור הכתוב לר"ש גם צפור שהם הרוחות שבג"ע דלתתא מצאה בית ודרור דהיינו שיש להם מדורין לגו ויש להם חצירות וזכאן למיעל ולמיפק. ופירוש קן לה שזוכים לראות קן צפור בג' רגלים נמצא דברישא דקרא גם צפור וכו' לא פליגי ר"ש ור"א שעל הרוחות מדבר שזוכים למיעל ולמיפק ועומדים על גבי החומות להתפלל על ישראל ולא פליגי אלא בסיפא דקרא (מ"מ).

⁵

⁶ שמות ח ע"י T וע"ב ושם ז ע"ב (לש"ו).
⁷ א"ה עמ"ש הגר"א בתיקו"ז מז ע"א ד"ה על אלין טפין. שביאר שם דכן הוא ג"כ בתלמידים, וכמ"ש בפ"ק דקדושין {ל:} כי הם נקראו בנים. והענין כי בנים נק' מצד הגופים, ותלמידים נקראו בנים מצד החכמה שהוליד להם, והוא רוח הפנימי דבהן ע"ש באריכות] (יהל אור).

<p>מתעטרין לקמי מלכא קדישא דהא זכותא דבנייהו בהאי עלמא אנין עליהו ומעטרין להו תמן מאן רוחא זכאה לכל האי האי דשתה אפרוחיה לאולפא למזבחתיך וגו' מכאן ולהלאה אימא מילך דהא בלא כסופא אתחזינא תמן</p>	<p>הקדוש, שהרי זכות בניהם בעולם הזה מגינה עליהם, ומעטרים אותם שם. מי הרוח שזוכה לכל זה, זו ששתה אפרוחיה ללמד למזבחתיך וגו', מכאן והלאה אמור דברך, שהרי בלי בושה אני נראה שם.</p>
<p>פתח כמלקדמין רבי אלעזר ואמר גם צפור מצאה בית! דא יתרו ודרור קן לה דא בנוי דהוו בלשכת הגזית אולפי אורייתא וחתבין מלין דאורייתא בפומייהו מצאה בית מהו אלא בקדמיתא נטלו ושארן במדברא נטלו מענוגא דמדין וממתיקו דתמן ושרו במדברא כיון דחמא קב"ה דעל אורייתא הוה כסופא דלהון משיך לון מתמן ואעיל לון ללשכת הגזית ודרור קן לה בלא חד²</p>	<p>פתח כמקדם רבי אלעזר ואמר "גם צפור מצאה בית", זה יתרו, "ודרור קן לה" זה בנוי שהיו מלמדים תורה בלשכת הגזית, וחותכים דברי תורה בפיהם. מה זה "מצאה בית", אלא בהתחלה לקחו וחנו במדבר, לקחו מענוג מדין ומהמתיקות ששם, וחנו במדבר. כיון שראה הקדוש ברוך הוא שכסופם היה על התורה, משך אותם משם והכניסם ללשכת הגזית, "ודרור קן לה", הכל אחד.</p>
<p>צפור דרור הכל הוא אחד, חבר הקיני, "ויאמר שאול אל הקיני וגו'". בא וראה, מה כתוב "וירא בלק בן צפור", וכי מה שונה שהזכיר שם אביו משאר מלכים, אלא יתרו נמשך ונעברוונפרד מעבודה זרה, ובא לדבק בישראל הוא ובניו, וכל העולם נדו אותו</p>	<p>צפור דרור הכל הוא אחד, חבר הקיני, "ויאמר שאול אל הקיני וגו'". בא וראה, מה כתוב "וירא בלק בן צפור", וכי מה שונה שהזכיר שם אביו משאר מלכים, אלא יתרו נמשך ונעברוונפרד מעבודה זרה, ובא לדבק בישראל הוא ובניו, וכל העולם נדו אותו</p>
קצו"א	
ורדפו אבתריה	ורדפו אחריו.
<p>בלק מבני בניו הוה ואתעבר מארחא דאבוי כיון דחמו סבי מואב וסבי מדין דהוו בהדי הדדי באחיה דלהון בע"ז בחולקא דלהון דיתרו ובנוי אתדבקו בשכינתא ודא אתמשך מנהון אתו ואמלכוהו עלייהו</p>	<p>בלק מבני בניו היה, ועברוונפרד מדרך אביו, כיון שראו זקני מואב וזקני מדין שהיו יחד באחיה שלהם בעבודה זרה בחלק שלהם, שיתרו ובניו נדבקו בשכינה, וזה נמשך מהם, באו והמליכוהו עליהם.</p>
<p>בהאי שעתא דכתיב ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא בעת ההיא הוה מלך מה דלא הוה מקדמת דנא ועל דא כתיב בן צפור מה דלא אתחזי למעבד הכי וירא בלק וישמע מבעי ליה מהו וירא ראייה חמא וידע דזמין הוא למנפל בידא דישראל וישראל</p>	<p>בשעה זו שכתוב "ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא", באותה עת היה מלך מה שלא היה מקודם לכן, ועל זה כתוב "בן צפור", מה שלא ראוי לעשות כך. "וירא בלק" היה צריך לכתוב "וישמע", מה זה "וירא", ראייה</p>

¹ ועל גבי שורין דג"ע מצפצפן וכו' בח"י דף ה' כתב תפלה לאומרה מר"ח ניסן אחר קריאת הנשיא על נשמתין דמצפצפין כציפריין וכו' ע"ש. ובדף ז' כתב מ"ש בזוהר דהא ביומי ניסן ריש תורא בדיקולא תנינן פירושו דבהווא זמנא תקיפו דס"א הוי בעלמא כי כשם שבניסן למטה בארץ צומחות כל עשבי השדה טובות למאכל ועליהן לתרופה וגם צומחות קוץ ודרדר וכל עשב רע. כן למעלה צמיחת קרן הקדושה. וגם לעומתה הם"א מהרה תצמיח ולפיכך קרן השור מועד בתגבורת בזמן ההוא ביותר על צבא המרום במרום כתבנית שור אוכל עשב (מ"מ).

² פירוש שצפור ודרור הכל אחד שצפור הוא יתרו ודרור הם בניו והכל א' (מ"מ).
³ פי' מביא ראייה שדרור קן לה על בני יתרו מדבר ג"ש כתיב הכא קן לה וכתב התם וחבר הקיני ושיעור הכתוב גם צפור ודרור שהם יתרו ובניו מצאה בית וקן דהיינו שזכו ללשכת הגזית (מ"מ).

<p>למנפל בידוי בקדמיתא ולבתר איהו בידא דישראל</p>	<p>ראה וידע שעתיד הוא ליפול בידי ישראל, וישראל יפלו בידו בהתחלה, ואחר כך הוא בידי ישראל.</p>
<p>וירא בלק בן צפור רבי אבא פתח אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן כנישתא דישראל¹ אמרת לגבי מלכא עלאה כנישתא דישראל מהו כנישתא דא איהו עצרת כנישו כד"א מאסף לכל המחנות² מאן דכניש לכל משריין עלאין לגביה</p>	<p>"וירא בלק בן צפור", רבי אבא פתח "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן", כנסת ישראל אומרת לפני המלך העליון, כנסת ישראל, מה זה "כנסת", זוהי עצרת, התכנסות, כמו שנאמר "מאסף לכל המחנות", מי שמכנס כל המחנות העליונים אליו.</p>
<p>ומנו דלומנין נוקבא³ אקרי כנישתא ואתמר עצרת כד"א כי עצור⁴ עזר יי' דנקיט ולא יהיב הכי הוא ודאי דהא מגו מהימנו סניא דילה דלא אשכחן בה מומא (ס"א מוחא) יהבו לה בלא עכובא כלל ואיהו כד מטא לגבה כל מאן דכנישת עזר ומעצר ומעכבת דלא נחית ונהיר אלא כפום מלא טפין טפין זעיר זעיר</p>	<p>מתוך שלפעמים הנקבה נקראת כניסה, ונאמר עצרת, כמו שנאמר "כי עצור עזר ה'", שמחזיק ולא נותן, כך זה ודאי, שהרי מתוך אמונה רבה שלה, שלא נמצא בה מום (מח), נותנים לה ללא עכוב כלל, והיא כשבאה אליה כל מה שכוונת עזר, ומעצר ומעכבת שלא יורד ומאיר אלא כפי הטל, טיפין טיפין, מעט מעט.</p>
<p>מ"ט בנין דלא אשתכח לתתא מהימנותא אלא כד"א זעיר שם זעיר שם זעיר זכותא וזעיר אנהרותא דמלא מדה לקבל מדה דאלמלא תשכח מהימנותא כמה דאשתכחו בה אריקת בכל סטרא וסטרא בלא עכובא כלל ואיהו חדאת וכדין יהבין לה מתנג ונכזבון סניאין דא על דא ולא יהון מעכבין לה כלל</p>	<p>למה, משום שלא נמצאת למטה אמונה, אלא כמו שנאמר "זעיר שם זעיר שם", זכות קטנה, והארת טל קטנה, מדה כנגד מדה. שאלמלא תמצא אמונה כמו שנמצאו בה, היא מרוקנת בכל צד וצד ללא עכוב כלל, והיא שמחה, ואז נותנים לה מתנות ואוצרות רבים זה על זה, ולא יעכבו אותה כלל.</p>
<p>אבל תתאין אינון מעכבין לון ומעכבין לה וכדין איהו עצרת עצור עזר יי' ודאי כביכול יהיב תמצית ולא יתיר ועכ"ד כאימא יהבת לבנין בטמירו דלא ידעין בה הכי עבדת לון לבנהא ישראל ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהו סליקת למנקט ענוגין וכסופין⁵ ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה מפה דהרדל⁶ ומיד אעדיאת¹ ויתיבת עלה² יומין</p>	<p>אבל התחתונים מעכבים אותם ומעכבים אותה, ואז היא עצרת, עצור, עזר ה', ודאי כביכול נותן תמצית ולא יותר. ועם כל זה, כמו אמא נותנת לבנים בסתר שלא יודעים עליה, כך היא עושה לבניה ישראל. ולמדנו מתוך מהנר נר הקדוש, שבשעה שהיא עולה לוקחת ענוגים וכסופים, ונמצא בהם מום בישראל למטה, אז מגיעה אליה טיפת חרדל, ומיד נפרדת</p>

¹ נקרא 'שכינה', משום שהיא שוכן למטה, וכמ"ש (שמות כה ח) ושכנתי בתוכם, הנה היא נקראת בשם רחל והיא כנסת ישראל (כמ"ש בפ' ויקרא ה' ע"א ופ' בלק קצז ע"א ובכ"מ) כי היא שורש כל נשמת ישראל, וכל ה"ב שבטים הם מושרשים בה, ועל ידם מצא השכינה מקום ומעון לשכון למטה לעולם, והיא שורש רחל אשת יעקב אם ישראל (הקדו"ש מה ע"א).

² ד"ן אדנ"י (רח"ו).

³ פירוש שם' כשמשפעת לתחתונים נקרא זכר וכשמקבלת נקרא נקבה (מ"מ).

⁴ כמו פ' אחר במלת עצרת (מ"מ).

⁵ והוא בעת שהוא מעלה מ"ן אליו (דע"ה ח"ב קו ע"א).

⁶ כאשר הגוונין דעיינין הם מלובש בקליפין, וכן הגוונין דקשת הרי נעשה היחוד בצירוף הקליפין רחמ"ל, והרי הוא מכניס צלם בהיכל, ועליו נאמר (במדבר יט יג) את משכן ה' טימא, ע' זוה"ק (בראשית נג ע"א) ופ' ויקהל (קצה רע"ב ורג ע"ב) ופ' אחרי (עד ע"א עט ע"א) ופ' בלק (קצז ע"א)

<p>במנין³ וכדין ידעין לעילא דמומא בהו בישראל⁴</p>	<p>ויושבת עליה ימים במנין, ואז יודעים למעלה שהמום בישראל.</p>
<p>ואתער שמאלא מיד⁵ ומשיך חוטא לתתא ותכהין עיניו מראות מה דהוה מסתכל בעין שפירו בכללא דאברהם בלא דינא כלל כדין ותכהין עיניו מראות מראות ודאי מלאסתכלא בכללא דרחמנו כדין אתערו דסמא⁶ בקל תקיף לאתערא על עלמא כד"א ויקרא את עשו בנו הגדול וגו' גדול איהו לגבי משריין דסטרא אחרא איהו גדול ונהיג לכל ארביין דימא דערערוין ברוחא בישא לאטבעא לון בעומקא דימא באינון מצולות ים דיליה</p>	<p>ומתעורר השמאל מיד, ומושך חוט למטה "ותכהין עיניו מראות" מה שהיה מסתכל בעין יפה בכלל אברהם בלי דין כלל, אז "ותכהין עיניו מראות", "מראות" בודאי. מלהסתכל בכלל של רחמנות, אז התעוררות סמא⁶ בקול תקיף להתעורר על העולם, כמו שנאמר "ויקרא את עשו בנו הגדול וגו'", גדול הוא לגבי מחנות הצד האחר, הוא גדול ומנהיג לכל ספינות הים שמערעים ברוח רעה להטביעם בעומק הים, באותן מצולות ים שלו.</p>
<p>וכד קב"ה הוא ברחמנו כדין כל חטאין וכל</p>	<p>וכשהקדוש ברוך הוא ברחמנות, אז כל חטאי וכל עוונות ישראל נותן לו,</p>

(דע"ה ח"ב פח ע"ג), סוד בתולה שעברה הוא בעת שהיא אינה ראויה לזווג, ואתמלי מן דינין, ואז הוא פתחה סתום, ובסוד בתולה ואסור לגרום לה אז זווג כלל, וכמ"ש בפ' נח (סד ע"א) ופ' תשא (קצד ע"ב) ופ' בלק (קצז ע"א) ועוד בכ"מ (דע"ה ח"ב קד ע"א), ועי' דע"ה ח"ב קנה ע"א.
¹ ר"ל הוסרה ונתרחקה (דע"ה ח"ב קו ע"א).

² מוסרת מבעלה (רח"ו). פרשת נח סד ע"א כי תשא קצד ע"ב בשלח ס ע"ב (לש,ו).
³ בסע"ה דף נ"ה וז"ל פתחתי אני מדת היסוד הנקרא אני והוא נקוד' ציון שבה כמ"ש בזוהר בראשית דף ו' והוא נקודה נקרא אני והוא גי' שם ב"ן עם ט' אותיותיו שהוא בחי' המ"ן שהעלתה ממעשה הצדיקים ומנשמו' קדושו' שעולים דרך זה היסוד שהוא שער השמים ולכן אומרת פתחתי אני שהוא מדת יסודי להראו' מעשה קשוטי הצדיקים מה שהם מאירים ביסודי. ועשיתי זאת כדי שצדיק עליון שהוא היסוד דדכורא ילבש קנאה בצדיקים התחתונים ויאיר לי ג"כ מאורו' עליונים כמבואר בכתבי האר"י וז"ש פתחתי אני לדודי שהוא יסוד סוד טוב שכן קרוב מאח רחוק שהוא הת"ת. אך דודי חמק עבר ויובן במ"ש בזוהר בלק כד איהי סלקת למלקט וכו' הרי משמע משם שאף שהיא עולה למילקט עינוגין וכיסופין ויש חוטא אחד למטה המאבד טובה הרבה שהוא המום באיברי' שישראל הם איברים של השכינה וכשיש חוטא אחד הוא המום באיבריה ואז היסוד העליון מסתלק למעלה בסוד הנזכר בתיקונים. וינס ויצא החוצה ויעזוב בגדו בידה ח"ו. ומלת חוצה הוא שעולה למעלה מעולם הבנין לג"ר. וז"ש כאן ודודי שהוא היסוד חמק עבר ונסתתר למעלה בעולם הנסתר הוא בינה ואמרה עוד נפשי יצאה בדברו שהוא סוד בצאת נפשה כי מתה. כי בנימין לקח אף מה ששייך לחלק המגיע לחיותה שהרוחא שבה הוא חלק חיותה כמ"ש בשער מ"ן ובלק"ת בפ' וירא והשכינה אומרת כבר חדל ממני אורח כנשים אפי' בבחיג' מה שמגיע לבחי' נפשי שהוא העושה אותי כלי. ר"ת "כהנים" לויים "ישראלים שהרוחא נמשך מחג"ת דזעיר בחי' רוח ולהיכן הלכה ויצאה בחי' נפשי לזה אמרה בדברו שהוא בחי' פה דזעיר ששם שורש רוח' דשבק בגווה מבחי' הנשיקים שקודם רוחא דשבק בגווה התחתון בתחיל' משפיע בי רוחא העליון ועתה יצא ממני הרוחא דנשיקין לשרשו שהוא הדיבור שבפה זעיר. ולכן גם הרוחא התחתון שהוא נפשי יצאה בסבת הרוח דנשיקין ועתה בקשתיהו בקשתי אותיר יה"ו שהי"ד עולה לכאן ולכאן ובקשתי ליה"ו להשלים עמי הוי"ה כי אני ה' אחרונה ויהיה השם בשלימו' ולא מצאת יה"ו. קראתיו כדי שיענני ויצאו מפיו הבלים ומקיפים אך לא ענני ונשארתי יונת אלם (מ"מ).

⁴ עליית מ"ן בעת שהדור מקולקל גורם מציאות דם ח"ו, שהוא מציאות דינים קשים בסיגים ופסולת, וזה נעשה ע"י התדבקות החיצונים בהמ"ן, ועולים בסוד הכלילות, והרי סכנה גדולה אז לגרום זווג כלל (דע"ה V ח"ב קו ע"א).

⁵ מתעוררות הגבורה ומושכת הארה לס"ם שהוא עשו וז,ש ומשיך חוטא לתתא (רח"ו).
⁶ בעת שאין זכות ומעשים טובים בתחתונים, אסור אז לדחוק את עצמו לגרום היחוד דהזר"ן למעלה, כי הוא אז סכנה גדולה עצומה למאד, ובסוד (משלי ל כב) עבד כי ימלוך, שהוא סוד ביאת נחש על חוה (שבת קמו ע"א), ושפחה כי תירש גבירתה (משלי ל כג) רח"ל (ע' זוה"ק בראשית נג ע"א, אחרי עד ע"א עט ע"א, בלק קצז ע"א, תשא קצד ע"ב, ויקהל קצה ע"ב, וע' מאמרי רשב"י בדפוח"ח דף מ ע"ש בארוכה) (דע"ה ח"ב קה ע"ד).

<p>חובין דישראל יהיב ליה ואיהו אמיל לון למצולות ים¹ כל משריין דיליה מצולות ים אקרונ?² ואינון נטלי לון ומשטמי בהון לכל שאר עמין וכי הטאין דישראל וחובין דלהון זרקין ומתפלגין לעמא דלהון אלא אינון מחכאן ומצפאן למתנן דלעילא ככלבי לקמי פתורא וכד קב"ה נטיל כל חובייהו דישראל וזריק עלייהו כלהו חשבי דמתנן ונבזבזן דאיהו בעא למיהב לישראל דאעבר מנייהו ויהב לון ומיד כלהו כחדא זרקין (ס"א בחידו זורקין) לון על שאר עמין</p>	<p>והוא מטיל אותם למצולות ים. כל מחנותיו נקראים מצולות ים, והם לוקחים אותם ומשוטטים בהם בכל שאר העמים. וכי חטאי ישראל ועוונותיהם זורקים ומחלקים לעם שלהם, אלא הם מצפים ומחכים למתנות שלמעלה כמו כלבים לפני השלחן, וכשהקדוש ברוך הוא לוקח כל חטאי ישראל וזורק עליהם, כולם חושבים שמתנות ואוצרות שהוא רוצה לתת לישראל העביר מהם ונותן להם, ומיד כולם כאחד זורקים (ומראה וזורקים) אותם על שאר העמים.</p>
<p>ת"ח כנישתא דישראל איהי אמרת בקדמיתא (ס"א בגלותא) שחורה אני ונאווה אזעירת גרמה לקמי מלכא עלאה וכדין שאילת מניה ואמרת הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרי תרין זמנין איכה איכה אמאי</p>	<p>בא וראה כנסת ישראל היא אומרת בתחלה (בגלות) "שחורה אני ונאווה", מקטינה עצמה לפני המלך העליון, ואז שואלת ממנו ואומרת, "הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים", למה שתי פעמים איכה איכה.</p>
<p>אלא איהי רמיזא על תרין חרבנין דתרין מקדשין דקראן כלא איכא איכה איכה תרעה בחרבן בית ראשון איכא תרביץ בחרבן בית שני ועיד תרין זמנין איכא איכה תרעה תרביץ לאו דא כדא גלותא דבבל דאיהי זמן זעיר קארי ביה תרעה ועל גלותא דאדום דאיהו זמן סני קארי ביה תרביץ ועיד תרין זמנין איכה איכה</p>	<p>אלא היא רומזת על שני חרבנות, של שני בתי המקדש, שקוראים הכל איכה איכה. "איכה תרעה" בחרבן בית ראשון, "איכה תרביץ" בחרבן בית שני, ועל זה פעמיים איכה איכה. תרעה תרביץ, לא זה כזה, גלות בבל שהיא זמן מועט, קורא בה "תרעה", ועל גלות אדום שהיא לזמן מרובה, קורא בה "תרביץ", ועל זה פעמיים איכה איכה.</p>
<p>ותו תרעה תרביץ ירעה מבעי לי ירביץ מבעי לי אופ הכי דהא על ישראל אמרת אלא איהי אמרת על נפשה איכא תרעה כלתך לבנהא בגלותא דיהון בין שאר עמין איכה תרביץ בצהרים היך תסיף איהי עלייהו טלין ומיין גו חמימו דצהרים</p>	<p>ועוד תרעה תרביץ, היה לו לכתוב ירעה, היה לו לכתוב ירביץ. גם כך, שהרי על ישראל היא אמרה. אלא היא אמרה על עצמה, איכה תרעה כלתך לבניה בגלות, שיהיו בין שאר העמים. איכה תרביץ בצהרים, איך תסיף עליהם טל ומים תוך חמימות הצהרים.</p>
<p>שלמה אהיה כעטיה בשעתא דישראל קראן מגו עאקו דחיקו דלהון ושאר עמין</p>	<p>"שלמה אהיה כעטיה", בשעה שישראל קוראים מתוך צרה ודחק שלהם, ושאר העמים</p>
<p>קצו/ב</p>	
<p>מחרפין ומגדפין לון אימתי תפקון מן מהגלות, איך אלהיכם אינו עושה לכם</p>	<p>מחרפים ומגדפים אותם, מתי תצאו מהגלות, איך אלהיכם אינו עושה לכם</p>

¹ מהפסולת דיסוד המים הם מצולות ים, שהם ז'ין דקליפה דיסוד המים כמ"ש בזוהר (שלח קסג ע"ב, וע' פ' בלק קצו ע"א) (דע"ה ח"ב פט ע"א).

² מצולות ים הם הז'ין דקליפה כמ"ש בזוה"ק (פ' שלח קסג ע"ב), וכן כל חיילין דס"מ נקראים כולם מצולות ים, כמ"ש בפ' בלק (קצו ע"א) (דע"ה ח"ב נ ע"א).

גלותא אלהכון היך לא עביד לכון נסין	נסים.
<p>(ואינן משבחן גרמייהו ואמרי כה תרעה לן ביומין קדמאין כה תרביץ במיין קדישין לצננא חמימו דרשפין ושלחובין דלהון ואינן משבחן כל דא) (נ"א ואינן משבחן לקב"ה ואודן ליה על כל צערא ואריכו דגלותא ואמרי כה תרעה לן ביומין קדמאין כה תרביץ עמנא בגלותא ותפרוק לנא לזמנא בתראה כל דא שבחא ומהימנותא (נ"א מתיבין) תאיבין לון ישראל)</p>	<p>(והם משבחים עצמם ואומרים כה תרעה אותנו בימים הראשונים, כה תרביץ במים הקדושים לצנן החמימות של רשפים ושלחבות שלהם, והם משבחים כל זה נ"א והם משבחים לקדוש ברוך הוא ומודים לו, עם כל הצער ואריכות הגלות, ואומרים כה תרעה אותנו בימים הראשונים, כה תרביץ עמנו בגלות, ותגאל אותנו לזמן האחרון. כל זה שבח ואמונה (משיבים) שמתאווים להם לישראל).</p>
<p>ואנא יתיב כעוטיה ולא יכילת למעבד לון נסין ולמיהב לון נוקמין איהו אתיב לגבה אם לא תדעי לך היפה בנשים האי קרא הכי מבעי ליה אם לא תדעי היפה בנשים לך אמאי אלא אם לא תדעי לך לאתקפא גרמך בגלותא ולא תקפא חילא לאננא על בנד צאי לך צאי לך לאתקפא בעקבי הצאן אינן תינוקות דבי רבן דאולפי תורה</p>	<p>ואני יושב כעוטיה ולא יכול לעשות להם נסים, ולתת להם נקמות. הוא משיב לה "אם לא תדעי לך היפה בנשים", פסוק זה כך צריך להיות, "אם לא תדעי היפה בנשים", למה "לך", אלא אם לא תדעי לך לחזק עצמך בגלות, ולהגביר כח להגן על בניך, "צאי לך", צאי לך להתחזק בעקבי הצאן, אותם תינוקות של בית רבן שלומדים תורה.</p>
<p>ורעי את גדיותיך אלין עתיקי משדים דקא מסתלקי מעלמא ואתמשכן לבי מתיבתא עלאה דאיהי על משכנות הרועים על דייקא במשכנות הרועים לא כתיב אלא על משכנות הרועים דא מתיבתא דמטטרוין דתמן כל תקיפין וינוקין דעלמא ומנהיגי אורייתא בהאי עלמא באיסור והיתר בכל מה דאצטריכו בני עלמא דהא עקבי הצאן אינן תינוקות כדאמרן</p>	<p>"ורעי את גדיותיך", אלו "עתיקי משדים", שמסתלקים מהעולם ונמשכים לבית הישיבה העליונה, שהיא על משכנות הרועים. "על" דווקא לא כתוב "במשכנות הרועים" אלא "על משכנות הרועים", זה ישיבת מטטרוין, ששם כל החזקים ותינוקות העולם ומנהיגי התורה בעולם הזה, באיסור והיתר, בכל מה שצריכים בני העולם, שהרי עקבי הצאן, אותם תינוקות כמו שאמרנו.</p>
<p>אמר ר' אלעזר עקבי הצאן אינן תלמידי דבי רב דקא אתיין לבתר בעלמא ואשכחן אורייתא בארה מישר ואורחא פתיחא ועל דא אינן מחדשן מלין עתיקין בכל יומא ושכינתא שרייא עלייהו וצייתא למליהון כד"א ויקשב יי' וישמע אמר ר' אבא הכי הוא ודאי וכלא חד מלה</p>	<p>אמר רבי אלעזר, "עקבי הצאן", אלו תלמידי בית רב, שאחר כך באים בעולם, ומוצאים תורה בדרך ישרה ודרך פתוחה, ועל זה הם מחדשים דברים עתיקים בכל יום, ושורה עליהם השכינה ומקשיבה לדבריהם, כמו שנאמר "ויקשב ה' וישמע". אמר רבי אבא, כך זה בודאי, והכל דבר אחד.</p>
<p>ד"א אם לא תדעי לך לך למה אלא בכל אתר דישראל בגלותא איהי עמהון בגלותא וע"ד כתיב לך וכתוב בכל צרתם לו צר ודא הוא לך היפה בנשים היפה איהי אמרת דאיהי אוכמתא כד"א שחורה אני ואיהו אמר לגבה יפה את שפירתא היפה בנשים</p>	<p>דבר אחר, "אם לא תדעי לך", למה "לך", אלא בכל מקום שישראל בגלות, היא עמם בגלות, ועל זה כתוב "לך" וכתוב "בכל צרתם לו צר", וזהו "לך היפה בנשים", היפה היא אמרה, שהיא שחורה, כמו שנאמר "שחורה אני", והוא אמר אליה "יפה את", נאה היפה</p>

<p>שפירתא איהי על כל דרגין וכתוב יפה את רעיתי</p>	<p>בנשים, נאה היא על כל הדרגות, וכתוב "יפה את רעיתי".</p>
<p>ד"א היפה בנשים טבתא בטיבו דעבידת טיבו לבנהא בטמירו בגניזו וקב"ה סני טב עליה כל מה דעבידת לבנהא בטמירו בגניזו אע"ג דלא מכשרן עובדין מכאן דאתחזי לאבא כד אמא רחמא על בנין ותאיב עליה כל מה דעבדת לבנהא רחמין בטמירו אע"ג דלא מכשרן עובדוי</p>	<p>דבר אחר "היפה בנשים" טובה בטובות, שעושה טובות לבניה בטמירות גנוזה, והקדוש ברוך הוא הרבה טוב עליו, כל מה שהיא עושה לבניה בטמירה וגנוזה, אף על גב שהמעשים לא כשרים, מכאן שראוי לאבא כשאמא מרחמת על הבנים, ¹וטובוצוי לו כל מה שעושה לבניה, רחמים בנסתר, אף על גב שמעשיו לא כשרים.</p>
<p>אמר ר' אבא תוהנא על ההוא דכתיב כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו' ותפסו בו אביו ואמו וגו' ותנינן דבההיא שעתא אמר קב"ה למשה כתוב אמר ליה משה מאריה דעלמא שביק דא אית אבא דעביד כדין לבריה²</p>	<p>אמר רבי אבא תמהני על מה שכתוב "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו' ותפשו בו אביו ואמו וגו'", ושנינו שבאותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למשה, כתוב אמר לו משה, רבונו של עולם תעזוב את זה, יש אב שיעשה כך לבנו.</p>
<p>ומשה מרחיק הוה חמי בחכמתא כל מה דזמין קב"ה לבני ישראל אמר מאריה דעלמא שבוק מלה דא א"ל קב"ה למשה חמינא מה דאת אמר כתוב וקבל אנרא את ידעת ואנא ידע יתיר מה דאת חמי עלי ההוא עובדא דרוש קרא ותשכח</p>	<p>ומשה מרחיק היה לראות בחכמה כל מה שעתיד הקדוש ברוך הוא לבני לישראל. אמר רבונו של עולם, תעזוב דבר זה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, אני רואה מה שאתה אומר, כתוב "וקבל שכר", אתה יודע, ואני יודע יותר, מה שאתה רואה עלי, אותו מעשה דרש המקרא ותמצא.</p>
<p>בההוא שעתא רמו ליה ליופיא"ל רבנא דאורייתא אמר למשה אנא דרישנא להאי קרא כתיב כי יהיה לאיש דא קב"ה³ דכתיב יי' איש מלחמה בן דא ישראל סורר ומורה דכתיב כי כפרה סוררה סרר ישראל</p>	<p>באותה שעה רמו ליופיא"ל רבן התורה, אמר למשה אני דרשתי פסוק זה, כתוב "כי יהיה לאיש", זה הקדוש ברוך הוא, שכתוב "ה' איש מלחמה", "בן" זה ישראל, "סורר ומורה" שכתוב "כי כפרה סוררה סרר ישראל".</p>

1

² אתיא כמ"ד בן סורר ומורה לא היה ולא נברא, ואם כן לא אתא לפשטיה למצוה אלא להדרש על גנותן וענשן של ישראל, ולכן בקש משה שלא יכתב, מפני שלא ידע עדיין סוד הענין, שאדרבה ממנו פנה ויתד לתקנתן של ישראל, וכמ"ש יופיא"ל שר התורה (נ"א החכמה). ואקדים מ"ש בדרוש מרכבת יחזקאל ספ"ח וז"ל, בן סורר ומורה נמשך מנוגה הנקרא פרה סוררה הנזכר בפרשת בלק דף קצ"ז ע"ב, עכ"ל. ועיין מה שכתבתי בפרשת חקת דף ק"פ ע"ב. ועוד צריך אני לומר שתואר אדם רומז לזעיר בגדלותו שם מ"ה ולנוקביה בהדיה בסוד מילוי מ"ה שהוא חו"ה, אבל תואר איש רומז לקטנותו ושאיין לו בת זוגו, והוא לשון אש רמו לגבורות בלי מיתוק כנזכר בפרשת תזריע דף מ"ח ע"ב, עיי"ש רמ"ז).

³ פי' כשהוא בבחי' דינים מכח עוונות ישראל, הקרואים בן, לפי ששרשם משם ב"ן שהוא ההוא רוחא דשבק בה בעלה, והוא נעשה סורר ומורה, שהפיל ניצוציו בתוך קליפת נוגה דאיהו פרה סוררה, לפי שסודה ממנצפ"ך, וכשמתדבקת ברע נקרא סורר"ה גי' מ"ם נו"ן צד"י פ"א כ"ף. ומפני שזה בעוונו הגביר הדין למעלה עד שנקרא איש מלחמה, בודאי שאינו חפץ בתיקון הקדושה אלא בשל הס"א, והיינו סורר שסר מהדרך, ומורה היתר לעצמו להתיר הרצועה, ואז הוא בלתי שומע בקול אביו ואמו (רמ"ז).

<p>איננו שומע בקול אביו ובקול אמו דא קב"ה וכנסת ישראל¹ ויסרו אותו דכתיב ויעד יי' בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חוזה וגו' ולא שמע אליהם דכתיב ולא ישמעו אל יי' וגו' ותפשו בו אביו ואמו² בדעתא חדא בהסמכה חדא</p>	<p>"איננו שומע בקול אביו ובקול אמו" זה הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. "ויסרו אתו", שכתוב "ויעד ה' בישראל וביהודה ביד כל נביאי כל חוזה וגו'". "ולא שמע אליהם", שכתוב "ולא ישמעו אל ה' וגו'". "ותפשו בו אביו ואמו", בדעת אחת בהסמכה אחת.</p>
<p>והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו אל זקני עירו אל זקני עירם ואל שער מקומם מבעי ליה מאי אל זקני עירו ואל שער מקומו אלא אל זקני עירו דא קב"ה ואל שער מקומו דא כנסת ישראל</p>	<p>"והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו". "אל זקני עירו" היה צריך לכתוב "אל זקני עירם ואל שער מקומם", מה זה "אל זקני עירו ואל שער מקומו", אלא "אל זקני עירו", זה הקדוש ברוך הוא, "ואל שער מקומו", זו כנסת ישראל.</p>
<p>זקני עירו אלין יומין קדמאין יומין עתיקין (ס"א סבין) דכלא שער מקומו דא מוסף שבת³ ועב"ד אע"ג דכלא ידעין דינא לעילא איהו בנין דבי דינא דאמא ואבא קריבין אינון לישראל ואחדין בהו וכל קריב לא דאין דינא לקרובים ופסול איהו לדינא</p>	<p>"זקני עירו", אלו ימים ראשונים ימים עתיקים, (סבי הכל, "שער מקומו" זה מוסף שבת. ועם כל זה, אף על גב שכולם יודעים דין למעלה הוא, משום שבית דין של אמא ואבא קרובים הם לישראל, ואוחזים בהם, וכל קרוב לא דן דין לקרובים, ופסול הוא לדין.</p>
<p>בקדמיתא מה כתיב אל זקני עירו ואל שער מקומו כיון דחמא קב"ה דאינון קריבין מיד סליק דינא משער מקומו מה כתיב בתריה ואמרו אל זקני עירו</p>	<p>בתחלה מה כתוב "אל זקני עירו ואל שער מקומו". כיון שראה הקדוש ברוך הוא שהם קרובים, מיד סילק הדין. "משער מקומו", מה כתוב אחריו, "ואמרו אל זקני עירו",</p>
<p>קצח/א</p>	
<p>לחוד ואל שער מקומו לא כתיב אלא אל</p>	<p>לחוד, "ואל שער מקומו" לא כתוב</p>

¹ הם ז"ל בתיקונם, ואינו חפץ בהם רק בצד החיצונים שדבק בו, אשר לכן לא יטה אזן להזהרות והעדאות של כל נביא כי גבר צד הרע מאד, ולכן לא היה כח בנביאים להוציאו מתוך המאסר שנסגר בו, גם שהיו מאירים וממשיכים כח מאימא עלאה שממנה שפע הנבואה (רכ) עד נצח הוד דזעיר, ואם שם שהחסדים מגולים לא יכלו להטיב ולהכניע צד הקליפה כל שכן למעלה שהחסדים מכוסים, ונמצא שבזה פגמו גם באו"א שישודם ואורם בתוך הזעיר, ואז הגיע ישראל למדרגת (תהלים קל, ג) אם עוונות תשמור יה, דסליקו חובין לגבי או"א כנז"ל בדף קפ"ה ע"ב, והוצרכו להתעלות עוד למעלה (רמ"ז).

² דאינו קאי אאביו ואמו הנזכר בפסוק ראשון, דאם כן היה די שיאמר ותפשו בו ולא יותר, דשפיר היה נשמע שמוסב אל אביו ואמו הנזכר ראשונה, אלא טרח וכתביה קרא לרמוז לאו"א עלאין שפגם ישראל במ, וזהו רמז איננו שומע בקול אביו ובקול אמו, כי למה [לא נאמר] איננו שומע לאביו ולאמו, אלא שני קולות אלו הם שני יסודות או"א, ולכן עליהם [להתעורר] ולהתעלות למקום יותר עליון לדון דינו של בן זה, ומשום הכי הוציאוהו אל זקני עירו וגו' ולגלות הסוד היטב הקשה שתי קושיות, האחת אל זקני עירם ולשער מקומם מבעי ליה, אחרי שהם שנים אביו ואמו, והשניה דהול"ל להפך ולהקדים מקום הוצאתו אליו ואחר כך יזכיר היושבים באותו מקום. [ואל זה כיון במה שחזר ואמר מאי אל זקני עירו ואל שער מקומו, שהוא כפל הענין]. אי נמי הוקשה לו דהיינו זקני עירו והיינו שער מקומו, כי שם שער נאמר על הבית דין כידוע (רכא). ותירץ דעירו ומקומו רומז בכינוי לשון יחיד אל האיש שהתחיל בו, שאמרנו שרומז אל זעיר בהיותו בבחינת הקטנות דאז אין בו אלא ו"ק רכב), והיינו עיר ו'. ולהבין הענין צריך אני לומר ששרש הדינין הוא בדיקנא עלאה (רמ"ז).

³ כי מקום הוא פי' שער המקום הוא יסוד שבו נכנסת ת"ת למלכות בסוד וזה שער השמים ויסוד נקרא זה וקשה למה ב"ד של יסוד יותר קרוב אל המלכות מאל הת"ת לזה אמר מוסף שבת פי' שהרי כ"י נקראת שבת ויסוד מוסף שבת נמצא שגם הוא שבת נמצא שהוא קרוב לכ"י יותר מאל ת"ת ולכן ב"ד שלו נוגע בדין זה (זהר הרקיע).

<p>זקני עירו</p> <p>בנינו זה ודאי ולא דשאר עמין סורר ומורה איננו שומע בקולנו מאי שנא דהא בקדמיתא² לא כתיב זולל וסובא ולבתר כתיב זולל וסובא אלא מאן גרים להו לישראל למהוי סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא בגין דאיהו זולל וסובא בשאר עמין דכתיב ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם</p>	<p>אלא "אל זקני עיר".</p> <p>"בנינו זה" ודאי, ולא של שאר העמים. "סורה ומורה איננו שומע בקולנו", מה שונה, שהרי בהתחלה לא כתוב "זולל וסובא", ואחר כך כתוב "זולל וסובא". אלא מי גרם להם לישראל להיות סורר ומורה לאביהם שבשמים, בגלל שהוא זולל וסובא בשאר העמים, שכתוב "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם".</p>
<p>וכתיב ויאכל העם וישתחוו דעקרא ויסודא אכילה ושתיה כד עבדין בשאר עמין דא גרים לון למהוי בן סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא וע"ד ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים אלין כל שאר עמין דהוו מקלעין להו באבנים וסתרין שורין ומנתצין מגדלין ולא מהני לון כלום כיון דשמע משה כדין כתב פרשתא דא³</p>	<p>וכתוב "ויאכל העם וישתחוו", שעיקר ויסוד אכילה ושתיה כשעושים בשאר העמים, זה גורם להם להיות בן סורר ומורה לאביהם שבשמים. ועל זה "ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים", אלה כל שאר העמים שהיו מקלעים אותם באבנים, וסותרים את החומות, ומנתצים את המגדלים, ולא מועיל להם כלום. כיון ששמע משה אז כתב פרשה זו.</p>
<p>ועם כל דא⁴ היפה בנשים טבא ויקירא בנשים דעלמא צאי לך בעקבי הצאן⁵ הא אוקימנא אלין בתי כנסיות ובתי מדרשות ורעי את גדיותך אלין ינוקי דבי רב דלא טעמו טעם חובא בעלמא על משכנות הרועים אלין מלמדי תינוקות ורישי ישיבות⁶</p>	<p>ועם כל זה "היפה בנשים", טובה ונכבדה בנשות העולם, "צאי לך בעקבי הצאן". הרי בארנו, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. "ורעי את גדיותך", אלו תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא בעולם. "על משכנות הרועים", אלו מלמדי תינוקות וראשי ישיבות.</p>
<p>ד"א על משכנות⁷ הרועים חסר ו' אינון בישין אלין מלכי האמורי דנטלו ישראל ארעא דלהון לרעיא מקניהון ולבי מרעה</p>	<p>דבר אחר "על משכנות הרעים", חסר ו' אותם רעים, אלו מלכי האמורי שלקחו ישראל את ארצם לרעות</p>

¹ כי עם היות ששאר עמין הם מקולקלים יותר עם כל זה ישראל חייבים שהם בנים להקב"ה מה שאין כן באומות כענין ראה ויתר גויים לפיכך אין תביעה כנגדם (אור יקר).

² מורה שאין העון זולל וסובא שאם כן היה ראוי לו. לומר כי יהיה לאיש בן סורר ומורה זולל וסובא, אמנם מדקאמר ליה בסיפא ולא ברישא משמע שהוא סבת העון ולא העדן, וכאשר נעשה זולל וסובא עדין אין תביעה להקב"ה עמהם עד שנעשה על ידו סורר ומורה, "אנשי עיר" ודאי מלאכי חבלה שהם תחת ממשלתם לדון כענין והשיבו את האבן על פי הבאר שפירשו בזה, וכענין הוי אשור שבט אפי, וכענין נבוכד נאצר עבדי (אור יקר).

³ קשה שהרי כבר אמר לעיל ומשה מרחוק הוה חמי וכו' ואפ"ה לא נתייטבה דעתו. וי"ל דפ' ורגמוהו וכו' היה סובר מרע"ה דקאי על ישראל ולכך רע בעיניו ויופי"אל חידש לו דקאי על בית המקדש בסוד כלה ה' את חמתו ויצת אש בציון וכ"כ בס' זרע ברך (מ"מ).

⁴ שיש להם מדה זו נגד הבן עם כל זה בפעמים אחרים ניחא ליה להקב"ה מה שהיא עושה להם טובה עם היות שאינם הגונים ועל דא קארי לה היפה כנשים (אור יקר).

⁵ פ' ר"א חוזר לפירושו שעקבי הצאן הם החכמים האחרונים (מ"מ).

⁶ ופי' על דקרא היינו בשביל. ור"ל רעי בשביל גדיותך ובשביל משכנות הרועים (מ"מ).

⁷ זה נדרש על משה שלא נכנס לארץ וחסר לשון כאן (רח"ו) ועיין בפ' ויקרא דף י"ו ע"א שאמר הגידה לי וכו'. הני קראי אוקמוה חברייא במשה בשעתא דסליק מהאי עלמא וכו' ע"ש ופי' על משכנות הרועים אמר הקב"ה למרע"ה ורעו את גדיותך שהם ישראל במשכנות הרועים שהם האחרונים דהכי אמר ר"ה סבא ג' בבי דינין וכו'. פ' מביא ראיה למ"ש הקב"ה עבד זדונות כשגגות מג' בבי הנז' שהקיש בב"ק שהיה נזיקין שהוא מזיד עם מציעא ובתרא שיש בהם ענין מציאה ואבירה שהיא כמו השוגג (מ"מ).

<p>יהב ישראל ארעא דא כדין שמע בלק דארעא דהות חשיבא כ"כ עבדו ישראל קרבא דא וסתרו לה עד דשוו לה בי מרעה כדין אשתדל בכל מה דאשתדל ושתף בהדיה לבלעם</p>	<p>מקניהם, ולבית מרעה נתן ישראל ארץ זו, אז שמע בלק שהארץ שהיתה חשובה כל כך עשו ישראל קרב זה, וסתרו אותה, עד ששמוה בית מרעה, אז השתדל בכל מה שהשתדל, ושיתף אותואיתו את בלעם.</p>
<p>וירא בלק רי חזקיה פתח כה אמר י"י שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי וגו' כמה חביבין ישראל קמי קב"ה דאע"ג דאינון חאבו קמיה וחביין קמיה בכל זמנא וזמנא איהו עביד לון² לישראל זדונות כשגגות³ והכי אמר רב המנונא סבא תלת בבי דינא תקינו (ס"א רבנן) בסדרי מתניתא חדא קדמיתא בארבע אבות נזיקין השור וכו' תניינא טלית דאשתכח⁴ תליתאה שותפין</p>	<p>"וירא בלק", רבי חזקיה פתח "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי וגו'", כמה חביבים ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שאף על גב שחטאו לפניו, וחוטאים לפניו בכל פעם ופעם, הוא עושה לישראל זדונות כשגגות. וכך אמר רב המנונא סבא, שלשה שערי דין תקנו (חכמים) בסדרי המשנה אחד, ראשון בארבעה אבות נזיקין השור וכו', שני טלית שנמצאה, שלישי שותפים.</p>
<p>ורוא דאבידה מ"ט אלא קב"ה בכל זמנא עביד לון לישראל זדונות כשגגות ואינון דסדרו מתניתין דתלתא בבי הכי סדרו ארה דקרא נקטו דכתיב על כל דבר פשע⁵ והאי פשע איהו דלאו בזדון ומאן איהו על שור על חמור על שה דא בבא קמא דהכא הוא באיינון מלין על שלמה דא בבא מציעא על כל אבדה⁶ דא בבא תליתאה</p>	<p>וסוד אבדה למה, אלא הקדוש ברוך הוא בכל זמן עושה לישראל זדונות כשגגות, ואלו שסדרו משניות של שלש בבות כך סדרו, דרך הכתוב נקטו, שכתוב "על כל דבר פשע", וזהו פשע שלא בזדון, ומהו "על שור על חמור על שה", זה בבא קמא, שכאן הוא באותם דברים. "על שלמה" זו בבא מציעא, "על כל אבדה" זו בבא שלישיית.</p>

¹ "קרובה ישועתי לבא" דהיינו מהחכמה "וצדקתי להגלות" מהבינה לתקן את אשר עוותו, והיינו ממש סוד זה רמזו חז"ל הקדמונים כשחברו שלשה בבות בסדר נזיקין בבא קמא ארבע אבות נזיקין דהיינו ארבעה קליפות קשות המחטיאות האדם דהיינו עון משחית אף וחימה, אם לא שב נדון בארבעתם דהיינו שישראל צאן אובדות וכו', והם נדבקו בשיר ובור ומבעה והבער ארבע כחות ליצר הרע, נדונים בארבעתם כדכתיב ארבעה הנה קוראותיך (אור יקר).

² ע"י תשובה והיינו אומרו שמרו משפט ועשו צדקה דהיינו לאחוז בשתי מדות אלו משפט וצדקה דהיינו תפארת ומלכות, אז אני אתקן מת שעשיתם קודם דהיינו זדונות נעשו להם כשגגות (אור יקר).

³ חסר (אור יקר).

⁴ דהיינו שיש שבים בתשובה ומה שהיו אובדות נמצאו, והיינו שכינה "טלית" האובדת בסבתם בגלות "דאשתכח" ושבים בתשובה שלימה מיד זדונות נעשו להם כשגגות, והקב"ה מקבל תשובתם ונעשו שותפין להקב"ה באחרונה דהיינו -בבא בתרא, והנה סוד האבדה הוא השגה, כך הקב"ה בבא מציעא כשהם שבים מחשיב אותם כאבדה בשגגה ואינו פוקדם כזדונים אלא כאבדה שלא מדעת (אור יקר).

⁵ שישראל מהפכו מפשע שהוא בבא קמא על שור על חמור על בחינות יצר הרע, ועל אותו דבר פשע הם שבים מיד מתהפך להם על שלמת דהיינו טלית דאשתכח שהיא המלכות שולמית שהיא עמהם בגלותם דהיינו בבא מציעא, ושבים האבדה ונמצאת מיד הקב"ה מבקש ומחזר על אבדתו דהיינו שותפין בבא בתרא (אור יקר).

⁶ שהרי הם מתודים ושבים, והקב"ה "על כל אבדה" שהם צדיק "כל" ומלכות "אבדה" דכתיב הצדיק אבד ופירושו למטרוניתא אבד, "אשר יאמר הבינה" אשר יאמר ויגלה "כי הוא" דהיינו הנעלם ומתגלה למטה כי הוא זה, על כל אבדת לכל עד האלהים בינה יבא דבר שניהם, "דבר" מלכות שניהם (דבר מלכות) "שניהם" יסוד ותפארת "אם לא שלח יד" אם ישראל לא פגמו "כמלאכת" מלכות "רעה" התפארת דכתיב רעך ורע אביך אל תעזוב וכו', ועל סוד זה נסמכו ענין הבבות האלו (אור יקר).

<p>דארה קרא נקטו דכד מטא לבבא מצינא הוה אמר שירותא דקא נקטו בטלית דא אמאי כיון דאשתכח קרא אמר ודאי דא הלכה למשה מסיני וביארו כל מלי דרבנן כה אמר יי מ"ש בכל דוכתא דנביאי דכתיב כה אמר יי ובמשה לא כתיב הכי אלא משה דהות נביאותיה מגו אספקלריאה דנהרא דלעילא לא כתיב ביה כה אבל שאר נביאים דהוו מנבאין מגו אספקלריאה דלא נהרא נביאו מגו כה (נ"א) לאחזאה דכלא איהו חד בלא פרודא דאע"ג דאמרו כו' לא אמרו אלא מגו כ"ה)</p>	<p>שדרך הכתוב לקח, שכשמגיע לבבא מצינא, היה אומר ראשית, שלקחו בטלית זו, למה, כיון שנמצא פסוק, אמר ודאי זו הלכה למשה מסיני, ובארו כל דברי חכמים. "כה אמר ה", מה שונה בכל מקום של נביאים שכתוב "כה אמר ה", ובמשה לא כתוב כך, אלא משה שנבואתו היתה מתוך אספקלריה המאירה, שלמעלה לא כתוב בו "כה", אבל שאר הנביאים שהיו מתנבאים מתוך אספקלריה שלא מאירה התנבאו מתוך "כה" (להראות שהכל הוא אחד ללא פרוד, שאף על גב שאמרו וכו' לא אמרו אלא מתוך כה).</p>
<p>ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו' ועתה רבי אלעזר אמר אמר ההוא רשע ודאי שעתא קיימא לי למעבד מה דאנא בעי חמא ולא חמא יאות חמא אלפינ נפלין מישראל על ידוי לזמן זעיר אמר ודאי השתא שעתא קיימי לי ובג"כ ועתה ולא בזמנא אחרא</p>	<p>"ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו'". "ועתה", רבי אלעזר אמר, אמר אותו רשע ודאי השעה עומדת לי לעשות מה שאני רוצה, ראה ולא ראה, יפה ראה כמה אלפים נופלים מישראל על ידו לזמן מועט, אמר ודאי השעה עומדת לי, ולכן "ועתה" ולא בזמן אחר.</p>
<p>לכה לך מבעי ליה מאי לכה אמר נזדרזו גרמין לההוא דרחיף בגרפוי עליהו לההוא דשמיה כ"ה ועתה לכה נגח קרבא בההוא כ"ה (ועתה לכה כד"א ועתה לשלל מואב)</p>	<p>"לכה", היה לו לכתוב "לך", מה זה "לכה". אמר נזרז עצמנו לאותו שמרחף בכנפיו עליהם, לאותו ששמו "כה", ועתה לכה נלחם קרב באותו "כה", (ועתה לכה, כמו שנאמר "ועתה לשלל מואב").</p>
<p>אמר עד השתא לא הוה בעלמא מאן דייכול להו בגין ההוא פטרונא דקיימא עליהו השתא דשעתא קיימא לן לכה נעביד קרבא וכל עיטא דההוא רשע לכ"ה הוה דכתיב ואנכי אקרה כה אעקר לההוא כה מאתריה ותרואיהו בעיטא בישא להאי כה הוה כד"א על יי ועל משיחו לא ידעו דהא לבתר האי כ"ה אעקר לון מעלמא כי עצום הוא ממני וכי עד ההוא שעתא אן אנחו ביה קרבא ונצחו ליה באן אתר אערעו בחרבא דלהון והוה גבריין</p>	<p>אמר, עד עתה לא היה בעולם מי שיכול להם, בגלל אותו הפטרון שעומד עליהם, כעת שהשעה עומדת לנו, לכה נעשה קרב, וכל עצת אותו רשע ל"כה" היתה, שכתוב "ואנכי אקרה כה", אעקר את אותה "כה" ממקומה, ושניהם בעצה רעה היו ל"כה" הזו, כמו שנאמר "על ה' ועל משיחו", לא ידעו, שהרי אחר כך ה"כה" הזו תעקר אותם מן העולם. "כי עצום הוא ממני", וכי עד אותה שעה איפה ערכו קרב בו ונצחו אותו, באיזה מקום נפגשו בחרבם, והיו גיבורים</p>
<p>קצח/ב</p>	<p>כגיבורים, להראות גבורתם.</p>
<p>כגבריין לאחזאה גבורתא דלהון</p>	<p></p>

¹ אינו יודע לקשר זה כלל למעלה ואולי הוא שייך כאן מאי לכה דלקמן ולכך הביא כה אמר ה' (רח"ו), והיינו טעם פתיחה זו של ר' חזקיה דשייך על פסוק ועתה לכה נא דדריש לכה נגח קרבא (מ"מ).

<p>מאי כי עצום הוא ממני¹ אלא ההוא רשע חכים הוה וחמי למרחיק המא לדוד מלכא דאתי מרות המואביה גיבר תקיף כאריה ועביד קרבין תקיפין ונצח למואב ושויו לון תחות רגליו</p>	<p>מה זה "כי עצום הוא ממני", אלא אותו רשע היה חכם וראה למרחוק, ראה את דוד המלך שבא מרות המואביה גיבור תקיף כאריה, ועשה קרבות תקיפים ונצח את מואב, ושם אותם תחת רגליו.</p>
<p>אמר עצום הוא ההוא דירתא ההוא גבורתא חד מלכא דלהון מינן יפוק לשיצאה למואב אולי אוכל נכה בוי² האי קרא הכי הוה ליה למימר אולי אוכל אכה בו או אולי נוכל נכה בו אלא ההוא רשע הוה חכים אמר חמינא ידא חדא³ דחד אריא תקיפא⁴ פריש רגלא אי איכול עמך דנתחבר (ס"א תרוונא) תרווייהו (ונתחבר) ונגדע מההוא אריה⁵ ידא דא עד לא ייתי ההוא מלכא לעלמא ולא יתרך ית מואב מאתריה</p>	<p>אמר "עצום הוא" אותו שירש אותה גבורה מלך אחד מהם, יצא מאתנו להשמיד את מואב. "אולי אוכל נכה בו" פסוק זה כך היה לו לומר "אולי אוכל אכה בו", או "אולי נוכל נכה בו", אלא אותו רשע היה חכם, אמר ראיתי יד אחת של אריה תקיף אחד, פרוש רגל אם אוכל עמך, שנתחבר (שנינו) שניהם (ונתחבר) ונחתך מאותו אריה יד זו, עד שלא יבא אותו מלך לעולם, ולא יגרש את מואב ממקומו.</p>
<p>ארה לי מאי ארה לי⁶ א"ר אבא ההוא רשע בתרי לי שני קאמר לבלעם חד אמר ארה לי וחד אמר קבה לי מה בין האי להאי אלא א"ל ארה לי עשבין⁷ וחרשין דרישי דחויין ושויו לון בקדרה דחרשיא כיון דחמא דחיליה יתיר בפמא תב ואמר ולכה נא קבה לי ואפי' הכי ההוא רשע דבלק לא שבק חרשוי אלא לקיט כל זיני עשבין חרשי דרישי דחויין ונמיל קדרה דחרשין ונעיין לה⁸ תחות ארעא אלף וחמש מאה אמיין ונניז לה לסוף יומין⁹</p>	<p>"ארה לי", מה זה "ארה לי". אמר רבי אבא, אותו רשע בשתי לשונות אמר לבלעם, אחד אמר "ארה לי", ואחד אמר "קבה לי", מה בין זה לזה. אלא אמר לו "ארה לי" עשבים וכשפי ראשי נחשים, ושם אותם בקדרת המכשפים. כיון שראה שכחו יותר בפיו, שב ואמר "ולכה נא קבה לי". ואפילו כך, אותו הרשע בלק לא עזב את כשפיו, אלא לקט כל מיני עשבים, כשוף של ראשי נחשים, ולקח קדרת מכשפים ונעץ אותה תחת הקרקע</p>

¹ שראה דוד שחלקו בהאי כ"ה מתעצם נגד מואב מפני שיוצא מהם, וזהו סוד רות המואבית שצורך גבוה היה להתעצם דוד נגד החצובים שיהיה לו מבא משם, שאין דרך להתגורר עם החצובים אלא מי שיהיה לו כניסה מועטת משם מפני שעל ידי זה יש לו כח להשבתם, והיינו דר"ד יד האריה יהודה גור אריה שיש לו כניסה במואב שהרי בועז נטלה, והוא יד שלוח, לצד מואב שממנו יוצא דר"ד שעולה י"ד (אור יקר).

² היד ההוא לבד דהיינו זרע נחשון המגיע עד בועז שנטול רות שממנו דוד כדפי' (אור יקר).

³ י"ד גימ' דר"ד (רח"ו).

⁴ יהודה (רח"ו).

⁵ ובזה תורצה הקושיא דלעיל דהול"ל לא אוכל אכה בו. שהכוונה אילי אוכל אני בסעייתא דילך נכה בו אני ואתה (מ"מ).

⁶ לשון אריתי מורי לתת קדרה זו בירושלם מקום מלכות בית דוד לכשף שלא יהיה לו בשום זמן פתחון פה נגד מואב, אחר כך נטל לו עצה אחרת אולי בפיו יכרית המשפחה ההיא מישראל והיינו "קבה" (אור יקר).

⁷ לקט לי עשבים מלשון אורה בתאנים אריתי מורי (מ"מ).

⁸ על ידי כשפים שעשה נעץ אותה בקרקע בתולה כל המציאות הזה בכל מקום שיהיה כסא מלכות המלך ההוא, ולכך נעצה בירושלם מאליה, והיינו סוד קדרה החצונית מלאה ראשי נחשים שהם כחות חצונים השולטים (אור יקר).

⁹ בסוד ידוע במדרגות החצובים השולטים, ואותה קדרה היא מלכות הורידה אל החצובים, ודוד המלך תקן המדה הזאת וחפר אלף וחמש מאה אמה עד התהום דהיינו להגיע אל סוד הבינה שסוד ה' במלואה אלף וחמש מאה והיא התהום ודאי, ומשם הוציא מימי הרחמים ונסך על מדבחה

	אלף וחמש מאות אמה, וגנז אותה לסוף הימים.
כיון דאתא דוד כרא בתהומא אלף וחמש מאה אמין (על אלף וחמש מאה אמין) ואפיק מיא מן תהומא ונסיד על מדבחה בההוא שעתא אמר אנא אסחי ההיא קדרה מואב סיר רחצי סיר רחצי ודאי על אדום אשליך נעלי מאי אשליך נעלי אלא דא אוף הכי למרחיק הוה דכתיב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי עיף אנכי	כיון שבא דוד, כרה בתהום אלף וחמש מאות אמה, (על אלף וחמש מאות אמה), והוציא מים מהתהום ונסך על המזבח, באותה שעה אמר "אני ארחץ אותה הקדרה", "מואב סיר רחצי", סיר רחצי בודאי. "על אדום אשליך נעלי", מה זה "אשליך נעלי", אלא גם זה כן היה למרחוק, שכתוב "ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי עיף אנכי".
הלעיטני הלעטה ממש פתיהו דפומא וגרונא למבלע אמר דוד לההוא בלען מלעט הלעיטין אנא ארמי עליה נעלי למסתם גרונה עלי פלשת אתרועע אוף הכי דא למרחיק אסתכי דוד אמר כנען סטרא בישא דסטרא אחרא איהו ופלשתים מתמן אינון לסטרא אחרא מה אצטריך תרועה דכתיב וכי תבאו מלחמה בארצכם והרעותם וגו' לתברא חיליה ותוקפיה ובג"כ עלי פלשת אתרועע והכי אתחזי לון	"הלעיטני" הלעטה ממש, פתיחת הפה והגרונן לבלוע. אמר דוד לאותו הבלען, מלעיט הלעיטים, אני אזרק עליו נעלי לסתום את גרונו. "עלי פלשת אתרועע" אף זה, דוד הסתכל למרחוק אמר, כנען הוא צד רע של הצד האחר הוא, ופלשתים הם משם. לצד אחר, מה צריך, תרועה, שכתוב "וכי תבאו מלחמה בארצכם והרעותם וגו'", לשבור כחו ותקפו, ולכן "עלי פלשת אתרועע" וכך ראוי להם.
ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני ר' חזקיה פתח והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו האי קרא בלא איהו חד ² מאי חדושא אתא לאשמועינן דהא צדק היינו אמונה ³ ואמונה היינו צדק אזור מתניו ⁴ היינו אזור חלציו לא אשכחן קרא כהאי גוונא	"ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני". רבי חזקיה פתח "והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו", פסוק זה הכל הוא אחד, מה חדוש בא להשמיענו, שהרי צדק היינו אמונה, ואמונה היינו צדק, "אזור מתניו" היינו "אזור חלציו", ולא מצאנו פסוק כדוגמא זה.

מלכות, ובזה טהר אותה מכל אלו החצרנים, ואותו הסיר רחץ אותו מכל אותם הכתות ההם במימי התהום הזה ובטל כל כחות החצונים, והיינו אומרו "אנא אסחי וכו'" (אור יקר).

¹ היינו שר אדום מלעיט כל אותו השפע היורד מלמעלה, כשהוא בא דרך סמאל מלעיט ובלוע אותו, ודוד תקן גם זה כי הנעל הזה שהוא מטטרון לבוש לשכינה נועל גרונו שאינו יכול ליגע בשפע העליון, ואין סמאל שולט אלא מצד החוץ אמנם פנימה חס ושלוש אינו נכנס, שהרי מטטרון עץ הדעת טוב מגין בפני הרע, אמנם פלשת הוא הדין המשתבר ומתבטל מצד גבות' עליונו' דהיינו סוד התרועה, והנה אלו הם שלשה בחינות הקליפות, יש קליפה נאחזת במלכות צריך לבטל אותה במה שנדחת למטת ועל זה כתיב רחצני את רגלי איככה אטנפם, והיינו סוד "מואב סיר רחצי" השנית הקליפה העליונה לסתום פיה שיהיה נאחזת מבחוץ ואינה נוגעת בפנים והיינו "על אדום אשליך נעלי" וכו' השלישית קליפה משתבירת והיינו עלי פלשת אתרועע עד לבטלה מהעולם. (אור יקר).

² כדמפרש ואזיל כי צדק ואמונה חד, הלצים ומתנים חד, ואם כן הכפל מאי חדושא אתא לאשמועינן (אור יקר).

³ שניהם במלכות ושנים במשמעותם ולהכי כפל דבריו (אור יקר).

⁴ ומתנים שניהם בנצח הוד ואם כן אומרו אזור מתניו היינו אזור חלציו בספי' ובמשמעות (אור יקר).

<p>אלא לאו צדק כאמונה ואע"ג דכלא חד¹ וחד דרגא איהו אבל בזמנא דקיימא בדינא קשיא ומקבלא סטר שמאלא כדין אקרי צדק דינא ממש והיינו כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל דהאי דרגא דמשפט רחמי איהו וכד אתקריב משפט בצדק כדין אתבסם (כלא) ויכלין בני עלמא למסבל דינא דצדק (ועל דא צדק לאו איהו כאמונה)</p>	<p>אלא לא צדק כמו אמונה, ואף על גב שהכל אחד ודרגה אחת היא, אבל בזמן שעומדים בדין קשה ומקבלים מצד שמאל, אז נקרא צדק, דין ממש, והיינו כי כאשר "משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל", שדרגה זו של משפט היא רחמים, וכשמתקרב משפט בצדק אז מתבשם (הכל), ויכולים בני העולם לסבול דין בצדק, (ועל זה צדק אינו כאמונה).</p>
<p>אמונה בשעתא דאתחבר בה (כדין איהו) אמת לחדוה וכל אנפין נהירין כדין אקרי אמונה ואית וותרנותא לכלא וכל נשמתין סלקין מתחייבי בכמה חיובין דחייבין בישין וכיון דבפקדון סלקן (אקדים) אהדר לון ברחמי וחס עלייהו וכדין אקרי אמונה ולית אמונה² בלא אמת³</p>	<p>אמונה בשעה שמתחברת בה (אז הוא) אמת לשמחה, וכל הפנים מאירות, אז נקראת אמונה, ויש ותרנות לכל, וכל הנשמות עולות מתחייבות בכמה חיובים של רשעים רעים. וכיון שהן עולות בפקדון (מקדים) הוא מחזירן ברחמים וחס עליהן, ואז נקראת אמונה, ואין אמונה ללא אמת.</p>
<p>השתא אזור מתניו ואזור חלציו מהו תריין אזורין הכא ומתנים וחלצין אע"ג דחד אינון תריין דרגין אינון חד לעילא וחד לתתא לעילא בשירותא אקרי מתנים⁴ לתתא בסופא אקרי חלצין כד"א וחגורה על חלצים בסופא על ריש ירכים כד אתתא בצערא מנתקן אינון חלצים מריש ירכין ושויאת ידהא בכאיבא עלייהו</p>	<p>כעת אזור מתניו ואזור חלציו, מה כאן שני אזורים, ומתנים וחלצים, אף על גב שהן אחת, שתי דרגות הן, אחת למעלה ואחת למטה. למעלה בתחילה נקרא מתנים, ולמטה בסוף נקרא חלצים, כמו שנאמר "וחגורה על חלצים", בסוף על ראש הירכים, כשאשה בצער מנתקים אותם חלצים מראש הירכים, ושמה ידה בכאב עליהם.</p>
<p>ובג"כ לגבורה ולקרבה צדק אזור מתניו והכי אצטריך⁵ לרחמנו ולטב אמונה אזור חלציו בחד דרגא ידין עלמא ושלטא לתריין סטריין חד רחמי</p>	<p>ולכן לגבורה ולקרבה, צדק אזור מתניו, וכך צריך לרחמנות. ולטוב, אמונה אזור חלציו, בדרגה אחת ידון את העולם ושולט לשני צדדים, אחד לרחמים</p>
<p>קצט/א</p>	

¹ כלומר אין כנוי צדק ככנוי אמונה ושניהם במדה אחת דהיינו המלכות, ועם היות שניהם במדה אחת (אור יקר).

² היא אמונת ישראל, כי אנו מאמינים שה' מלך עולם ועד, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים (הקדו"ש מו ע"ד), השכינה הקדושה היא נקראת אמונת ישראל (תז"ח יא ע"ב), כי רק ישראל מאמינים שה' מלך עולם ועד, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, גם כל מה שנעשה ע"י סיבות ושלוחים, הנה הוא ית"ש הנשמה לנשמה ורוחא לרוחא, המסבב את הכל והוא מבפנים להכל, הכח לכל, והוא לבדו העושה את כל. וכ"ז הוא ע"י אור קדושתו ית"ש המתפשט ושורה אצל כותל מערבי, הנה זה עומד אחר כתלנו (כמ"ש בשמו"ר פ"ב סי' ב'), ומשם מתפשט ושוכן בישראל, והוא השכינה הקדושה אמונת ישראל כנסת ישראל, כי היא כלל ישראל כנ"ל, והיא נקרא אמונה (כמ"ש בפ' ויקרא טז ע"ב, ופ' בהר קי ע"ב, ופ' בלק קצח ע"ב) (דע"ה ח"א פא ע"א), ע"י לעיל קסג רע"ב (לש"ו).

³ הוא היחוד דז"א ומלכות (דע"ה ח"א פא ע"א).

⁴ פ"י מקום הסיתום נק' מתניים ולכן הוא דין אבל מקום הגילוי נקרא חלצים דהיינו מהחזה ולמטה ששם נתגלו החסדים והרחמים מתרבים (מ"מ).

⁵ כמ"ש שמקום הסיתום הוא דין אבל לרחמנו ולטב אמונה וכו' שהוא מקום הגילוי (רח"ו).

<p>לישראל וחד דינא לשאר עמין ואי תימא¹ צדק דינא תקיף איהו והא כתיב בצדק תשפוט עמיתך צדק צדק תרדוף וכמה אינון ודאי הכי הוא² דהא צדק לית ביה וותרנותא כלל אוף הכי מאן דדאין לחבריה לא אצטריך למעבד ליה וותרנותא מן דינא כלל אלא בצדק דלא ישגח לרחימו מאזני צדק בלא וותרנו להאי סטרא ולהאי סטרא למאן דיהיב ולמאן דמקבל ובג"כ חד דרגא³ איהו ואתפלג לתרין⁴ סטרין והני תרין סטרין ב' אזורין קיימן חד לשאר עמין וחד לישראל ובשעתא דנפקו ישראל ממצרים אתאזרו באזורין אלין חד דקרבא⁵ וחד הוה דשלמא⁶ (חסר כאן) (וכלא הוה בצדק)⁷</p>	<p>לישראל, ואחד דין לשאר העמים. ואם תאמר צדק הוא דין הקשה, והרי כתוב "בצדק תשפט עמיתך" "צדק צדק תרדוף", וכמה הם ודאי, כך זה, שהרי בצדק אין כלל ותרנות, גם כך מי שדן את חבריו לא צריך לעשות לו ותרנות מהדין כלל, אלא בצדק, שלא ישגיח על האהבה. "מאזני צדק" בלי ותרנות לצד זה ולצד זה, למי שנותן ולמי שמקבל, ומשום זה דרגה אחת היא, ומתחלקת לשני צדדים. ושני צדדים אלה, שני אזורים עומדים, אחד לשאר העמים ואחד לישראל, ובשעה שיצאו ישראל ממצרים, התאזרו באזורים הללו, אחד של קרב ואחד היה של שלום (והכל היה בצדק).</p>
<p>כד אתיעט בלק אמר ואגרשנו מן הארץ אמר ההוא דרגא דקא (ס"א אתאחדת ביה הארץ ודא כו') אתאחדן ביה מן הארץ ודאי ודא הוא כי עצום הוא ממני ודאי⁸ מאן ייכול לאגחא ולקיימא בהו בישראל דרגא דלהון תקיף הוא מדילי ובג"כ ואגרשנו מן הארץ ואי מהאי ארץ אנרשנו ואתרך יתיה מיניה איכול למעבד כל רעותי חילא דלהון במאי איהו בפומא ובעובדא הא פומא דילך ועובדא דילי</p>	<p>כשהתייעץ בלק אמר "ואגרשנו מן הארץ", אמר אותה דרגה (נאחזה בו הארץ וזה וכו') שהם נאחזים בה מן הארץ ודאי, וזהו "כי עצום הוא ממני" בודאי, מי יכול להלחם ולעמוד בהם בישראל, דרגתם חזקה היא משלי, ומשום זה "ואגרשנו מן הארץ". ואם אגרשנו מן הארץ הזאת, ואגרש אותם ממנה, אוכל לעשות כל רצוני. כחם הוא במה, בפה ובמעשה, הרי הפה שלך והמעשה שלי.</p>
<p>כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגו' וכי מאן הוה ידע הא אוקמוה דהא בקדמיתא כתיב והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו דאגר ליה לבלעם וכו' אבל כי ידעתי ידיעה ודאי ידע בחכמתא דיליה</p>	<p>"כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגו'", וכי מאיפה היה יודע, הרי פרשוה שהרי בהתחלה כתוב "והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו", ששכר את בלעם וכו'. אבל "כי ידעתי", ידיעה ודאי ידע בחכמתו.</p>
<p>את אשר תברך מבורך מאי אצטריך הכא ברכה דהא בגין קללה הוה אזיל ואי ההוא הלך, ואם אותו דבר שהיה יודע</p>	<p>"את אשר תברך מבורך וגו'", מה צריך כאן ברכה, שהרי בשביל קללה הלך, ואם אותו דבר שהיה יודע</p>

¹ את אמרת צדק דינא תקיף איהו אינו והא כתיב בצדק ומורה על הרחמים (אור יקר).
² גם זה כמוהו מאזני צדק ואי אפשר לפרש בו בלא וותרנות שהרי אדרבה צריך להכריע המשקלות, ותייך שצריך שלא יהיה וותרנות בערך הנותן והמקבל, כלומר מדה אחת מכרעת לקבל ואחרת לתת אמנם לתת בהכרעה הא ודאי לא שייך ביה בצדק (אור יקר).
³ מלכו ת(אור יקר).
⁴ אמונה וצדק, ולא שתהיה פעמים המלכות אמונה ופעמים צדק שאם כן תהיה בעת הדין לאומות ולא תהיה רחמים לישראל, או אפכא כשתהיה רחמים לישראל לא תהיה דין לאומות וזה בלתי הגון שתהיה זו ולא זו (אור יקר).
⁵ בשבעה עממין (אור יקר).
⁶ באדום ובמואב ובעמון (אור יקר).
⁷ מפני שהיה לאומות ואין להם חלק באמונה (אור יקר).
⁸ ר"ל מפני המ' שנקרא ארץ שאחוזים בה לכך עצום (מ"מ).

<p>מלה דהוה ידע מן בלעם בקדמיתא קללה הוה מאי את אשר תברך מבורך אלא מלה הכא ולא ידענא בה ולא זכינא בה עד דאתא רבי אלעזר ודרש אברכה את יי' בכל עת תמיד תהלתו בפי וכתוב אברך את יי' אשר יעצני מאן (ס"א אצטריך) דאצטריך ברכתא מן תתאי את דהא אתאחד בהו כשלהובא בפתילה</p>	<p>מבלעם בהתחלה היה קללה, מה זה "את אשר תברך מבורך". אלא דבר זה לא ידעתי ולא זכיתי בו עד שבא רבי אלעזר ודרש "אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו בפי", וכתוב "אברך את ה' אשר יעצני", מי (צריך) שצריך ברכה מן התחתונים, את, שהרי נאחז בהם כשלהבת בפתילה.</p>
<p>ודוד דהוה ידע דא אמר אברכה אמר ההוא רשע ההוא דרגא דלהון אחיד בהו¹ בגין ברכאן דלהון דקא מברכין ליה בכל יומא חילא אית לך לברכא לההוא דרגא² ותעקר לה מנייהו ודא הוא כי ידעתי את אשר תברך מבורך³ וגו'⁴ וכדא ניכול בהו תברך לההוא דרגא ותילוט לפתילה ועל הא אמר ואנכי אקרה כה אעקר לה מנייהו דלא יתאחד בהו</p>	<p>ודוד שידע את זה אמר "אברכה את". אמר אותו רשע, אותה דרגה שלהם אחוזה בהם בגלל ברכותיהם שמברכים אותה בכל יום, כח יש לך לברך את אותה דרגה ותעקר אותה מהם, וזהו "כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגו'", ובזה נוכל להם. תברך את אותה דרגה ותקלל את הפתילה, ועל זה אמר "ואנכי אקרה כה", אעקר אותה מהם שלא תאחז בהם.</p>
<p>ותו אקרה כה⁵ אנגיד ואמשיך לההוא דרגא בחובין ומסאבי ובקרי ובטומאה דעברו בנוי והיא תעביד עמהון נמירא מיד וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם דלא יימא ההוא רשע דלאו המניה אינון</p>	<p>ועוד "אקרה כה" אשפיע ואמשיך את אותה דרגה בחטאים וטומאה ובקרי, ובטומאה שעשו בניה, והיא תעשה אתם גמר. מיד "וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם" שלא יאמר אותו רשע שאין עמו אותם מיני כשפים</p>

¹ ירצה המלכות הנקראת "את אשר תברך" אותה מפני שהיא קשורה עמהם לתועלת ברכותיה, ואם כן אינה עוזבת אותם כל זמן שהיא צריכה ברכה ואין לה מברך אלא ישראל (אור יקר).

² פי' לר"א מ"ש בלעם ואנכי אקרה כה נעקר לה מנייהו ונעשה לה תיקון כדי שתתחבר עמנו ואז אנו מוצאים מקום לקלל את ישראל ח"ו הפך מש"ל בדף קצ"ח ע"א על ה' ועל משיחו (מ"מ).

³ על ידך וכיון שהיא תתברך על ידך תעזוב את ישראל ותוכל לקלל (אור יקר).

⁴ ואשר תאור וגו' - אם כן חכמים היו עד שהיו מלמדים את בלעם דרך יכנס בזה, וממש לקח הדרך שהיה עורך שבעה מזבחות כנגדה, והיה מעלה פר ואיל בחכמה ידועה, ולכך עשו פרי מעשיו שהרי על ידי שבעה פרים ושבעה אילים שלשה פעמים הם מ"ב קרבנות, וכנגדם אנס מלמעלה ועשק החצוני מ"ב נשמות קדושות, ופרץ הפרצה היא ובאו אותם הנשמות על ידי ביאה גרועה היינו אותם מ"ב נערים שהרג אלישע שכלם נזרעו בלילי יום הספורים דהיינו ביאה קדושה באיסור, כדרך הנשמות העשוקות תחת החצוני שאינם באות אלא על ידי ביאה קדושה באיסור כעין ממזר וכיוצא, ואף אלו באו על ידי ביאה קדושה מישראל באיסור יום הספורים, ושם נתנה לילית האסורה נשמותיה הקדושות, ולכך הרגם אלישע בשם מ"ב שהיו. בסוד יום הספורים אימא עילאה ששם סוד השם הזה, ונתן לחצוני חלקה שישלוט במיתת העשוקי' ההם, והיינו ותצאנה שתים דובים הם סמאל ולילית בלק ובלעם, והם מן היער מעצי היער העליון מאילני סרק שבו, וכבר ידעת שסוד העשיה סנדלפר"ן עולה יע"ר, והנה המלכות מצד ישראל נקראת כ"ה דהיינו סוד קרית שמע כ"ה אתוון שית תיבין שמצד הייחוד נעשת ס"ה דהיינו שעולה המלכות אל התפארת, ולזה השבעה נעשות חמשה שיתקשרו התפארת והיסוד והמלכות בנקודה אמצעית ויעשו חמשה נקודות דהיינו חסד גבורה תפארת נצח 'והוד, וזה כל עיקר השקפתנו בייחוד, והוא היה רוצה לעוקרה מהייחוד ולהפרידה (אור יקר).

⁵ לעוקרה מייחודה על ישראל ולעשותה קרי על החצונים בעלי קראין, ואז אינה כ"ה אלא בשבעה ולכך היה עושה שבע מזבחות ומעלה פר ואיל, פר לקושרה אל הדין ואיל להסכים הדין העליון אילו של יצחש תוקפוי כדפי' בתיקונים, ועוקרה מן הימין וקושרה בשמאל, ועשר מעשיו פירות כעין יום הספורים שאסור בתשמיש המטה, אמנם הב"ה לא שמע את דבריו והיה מוחל לישראל דהיינו יום הספורים אסור בתשמיש המטה אמנם מוחל וסולח, ולכך נתן לו הקב"ה חלק מלמעלה כעין שעיר עזאזל, והיינו אומרו עמי* זכור נא וגו' שהיו דבריו עושים פירות למעלה לולי רחמי שמים שקדמונו והיינו צדקות ה', ולזה נולדו ביום הכפורים (אור יקר).

<p>זינין הרשין דאצטריך בידו לאתעכב עלייהו (מה שחסר כאן תמצא בסוף הספר סימן י"א)</p>	<p>שצריך בידו להתעכב עליהם.</p>
<p>פתח ואמר ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי אתך אני וגו' האי קרא אתמר ואתערו ביה אבל עד כען אית לאתערא יתיר אתה מאי איהו רזא ארון הברית דדא איהו דרגא דאזלא בגלותא בהדי בנהא עמא קדישא משה בשעתא דבעא רחמינ עלייהו דישראל מה כתיב ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג ואוקמוה</p>	<p>פתח ואמר "ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי אתך אני וגו'", פסוק זה נאמר והתעוררו בו, אבל עד כעת יש להתעורר יותר אתה, מהו סוד ארון הברית, שזוהי דרגה שהולכת בגלות עם בניה העם הקדוש, בשעה שבקש משה רחמים על ישראל מה כתוב "ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג" ופרשוה.</p>
<p>אבל הכי אמר משה דרגא חד דיהבית לי¹ אקרי אתה בגין דלית ליה פרישו ממך² ה' דילה³ אתאחד בהו בישראל אי את (ס"א) תשיצי לון מעלמא) ישתצי לון בעלמא הא ה' דשמא דא דאתאחד בהו אתעבר מניה אי הכי את עושה לי דה' עקרא דשמא דא אתעקר⁴</p>	<p>אבל כך אמר משה, דרגה אחת שנתת לי נקראת "אתה", משום שאין לה פרידה ממך, ה' שלה נאחזה בישראל, אם אתה (תשמידם מהעולם) ישמידו בעולם, הרי ה' של השם הזה שאחווה בהם, מעברת ממנו. "אם כך את עושה לי" שה' עיקר השם הזה תעקר.</p>
<p>וע"ד אמר יהושע לבתר ומה תעשה לשמך הגדול⁵ דהא ודאי שמא דא עקרא ויסודא דכלא אתה הוא יי ומשה אע"ג דקב"ה לא א"ל הכי ידע דהא בהא תלייא וחובה גרים ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו' כלא חד כי אתך אני הא אוקימנא כי אתי אתה לא כתיב אלא כי אתך אני כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' בכל הגוים אעשה כלה</p>	<p>ועל זה אמר יהושע אחר כך "ומה תעשה לשמך הגדול", שהרי ודאי שם זה עיקר ויסוד הכל, "אתה הוא ה'", ומשה אף על גב שהקדוש ברוך הוא לא אמר לו כך, ידע שזה בזה תלוי, והחטא גורם. "ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו'", הכל אחד. "כי אתך אני", הרי בארנו כי אתי אתה, לא כתוב אלא כי אתך אני, "כי אעשה כלה בכל הגוים וגו'" בכל הגוים אעשה כלה.</p>
<p>רב המנונא⁶ קדמאא אמר דחיקו ועאקו דישראל כמה טוב וכמה תועלתא גרים לון רפיון דשאר עמין כמה בישין גרים לון דחיקו ועאקו דישראל גרים לון דטב ליהוי ותועלתא ומאי ניהו</p>	<p>רב המנונא הראשון אמר דחק וצרות ישראל כמה טוב וכמה תועלת גרמו להם, רפיון של שאר העמים כמה רעות גרמו להם. דחק וצרות ישראל גורם להם שטוב יהיה ותועלת, ומיהם</p>
<p>קצט/ב7816</p>	

¹ פי' מלכות (מ"מ).

² פי' אינה נפרדת מזעיר (מ"מ).

³ פי' ה' של אתה והיינו מלכות דמלכות שנאחזת בישראל (מ"מ).

⁴ פי' אם אבדו ישראל ח"ו לא ישאר מן אתה אלא את. לפי שאות ה' שנאחזת בישראל אתעקר ח"ו (מ"מ).

⁵ מלכות קארי לה הכא שמך הגדול שנקרא אתה ואם תאבד יש' ח"ו נעשית את ויש פגם לשמך הגדול. א"נ שמך הגדול הו"ה ואות ה' אחרונה היא פרצוף המ' ובה נשלם שם יהו"ה, ואתה אל תירא כולא חד ושיעור הכתוב מפני שאתה מחובר' עמהם לכך אל תירא עבדי יעקב (מ"מ).

⁶ כפל הענין כדי ליתן טעם וה"ק בכל הגוים אעשה כלה ונתן רב המנונא טעם לזה דחיקו ועאקו (מ"מ).

כלה כלא דחיק ¹	כלה הכל דחוק.
<p>רפיון דשאר עמין גרים לון רפיון וביש והאי איהו כלה והכי אתחזי לון דהא כל רפיון בלא דחיקו דהוה לון בהאי עלמא גרים לון רפיון לבתר בלא דחיקו כלה (ישעיה כח כב) כי כלה ונחרצה שמעתי כי אעשה כלה כלה ברפיון לישראל דהוה לון דחיקו ועאקו כלה וככלה תעדה כליה² מאן כליה אלין ישראל דאינון כלים דהאי כלה</p>	<p>רפיון של שאר העמים גורם להם רפיון ורע, וזהו כלה, וכך ראוי להם, שהרי כל רפיון בלא דחק שהיה להם בעולם הזה גורם להם רפיון אחר כך בלי דחק, כלה "כי כלה ונחרצה שמעתי", כי אעשה כלה, כלה ברפיון לישראל שהיה להם דחק וצרות, כלה "וככלה תעדה כליה". מה זה "כליה", אלו ישראל שהם כלי הכלה הזו.</p>
<p>ישראל דהוה לון דחיקו ועאקו אקים את סכת דוד³ הנופלת סכת שלום לשאר עמין דהוה לון רפיון (צוקה) צרה וצוקה כלה ברפיון כמה דהוה לון בקדמיתא וע"ד (ירמיה ל יא) כי אעשה כלה בכל הגוים⁴ וגו' ואותך לא אעשה כלה דהא לא אתחזי לך דהא דחיק הוית בקדמיתא זמנין סגיאיין בדחיקו דגלותא תדיר ודחיק תהיה כלה (ס"א תרית כליה)</p>	<p>ישראל שהיה להם דחק וצרות, "אקים את סכת דויד הנופלת", סכת שלום לשאר העמים שהיה להם רפיון צרה וצוקה כולה ברפיון, כמו שהיה להם בתחלה, ועל זה "כי אעשה כלה בכל הגוים וגו'" "ואותך לא אעשה כלה", שהרי אין ראוי לך, שהרי דחוקים הייתם בתחלה פעמים רבות, בדחק של גלות תמיד, ודחוק תהיה כלה (תוריש כליה).</p>
<p>ויסרתוך למשפט⁵ (ירמיה ל יא) האי קרא הכי מבעי ליה ויסרתוך במשפט דהא אימתי ייסורי בשעתא דדינא (והכא לאו הכי אלא) מאי ויסרתוך למשפט אלא כתיב (ישעיה ג יד) יי' במשפט יבא עם זקני עמו והווא יומא אקדים קב"ה אסוותא לישראל עד לא ייעלון לדינא בנין דייכלון לקיימי ביה</p>	<p>"ויסרתוך למשפט" פסוק זה כך צריך להיות, "ויסרתוך במשפט", שהרי מתי יסורים, בשעת הדין, (וכאן לא כך אלא) מה זה "ויסרתוך למשפט", אלא כתוב "ה' במשפט יבא עם זקני עמו" ואותו היום הקדים הקדוש ברוך הוא רפואה לישראל, עד שלא יעלו לדין, כדי שיוכלו לעמוד בו.</p>
<p>ומאי אסוותא היא דבכל שעתא ושעתא קב"ה יהיב יסורין לישראל זעיר זעיר בכל זמנא וזמנא ובכל דרא ודרא בנין דכד ייעלון ליומא דדינא רבא דייחון מתייא לא ישלוט עלייהו דינא ונקא לא אנקך (ירמיה ל יא) מהו אלא כד ישראל בלחודיהו ולא עאלין בדינא עם שאר עמין קב"ה עביד לון</p>	<p>ומה רפואתם, היא שבכל שעה ושעה הקדוש ברוך הוא נותן יסורים לישראל מעט מעט, בכל פעם ופעם ובכל דור ודור, כדי שכשיכנסו ליום הדין הגדול, שיחיו המתים לא ישלוט עליהם הדין. "ונקה לא אנקך", מהו, אלא כשישראל לבדם ולא נכנסים בדין עם שאר העמים, הקדוש ברוך הוא עושה להם</p>

¹ פי' הכ' בפתח ול' דגושה, אבל באו"ה שיש להם רפיון גם כלה שלהם רפויה וכולה בניקוד קמ"ץ. ונלע"ד שבזה יובן מרז"ל אגרא דכלה דוחקא שכר ישראל שנקראים כלה דגושה בשביל הדוחקא שהיה להם בעולם הזה (מ"מ).

² השכינה מקשטת לישראל ומעטרת אותם באורה, ואפשר נמי שהיא מתקשטת בנשמתם והא היא איתנהו כי הנשמות הקדושות הם כליה וקישוטיה (אור יקר).

³ הענין כי הצ' היא דחוקה יותר מס', וק' דחוקה יותר מכ', ופי' סוכת וצוקה אינו כפירוש כלה שפירשנו לעיל, כי לעיל ישראל דחוקים ומלת כלת גם כן להם דחוקה ודגושה ואומות העולם רפויים וכן מלת סוכ"ה וצוק"ה להפך כי ישראל שהיו דחוקים יהיו רפויים סוכה, ואומות העולם שהיו רפויים יהיו מכאן ואילך דחוקים ודגושים צוקה, ואי אפשר לפרש בדרך אחרת (אור יקר).

⁴ עי' תיקו"ז כח ע"א.

⁵ אייסרך להיות מכופר לעת בואך למשפט (אור יקר). יש כמה מיני יסורין לצדיקים בעה"ז, אחד לנקותם לעה"ב, ע"ד ויסרתוך למשפט, כשיעמוד בדין לפני בוראו יצא זכאי, לפי שקבל הייסורין בחייו (ספר הליקוטים - ספר ישעיה - פרק נג).

<p>לגו משורת הדין והוא מכפר עליהו</p>	<p>לפנים משורת הדין, והוא מכפר עליהם.</p>
<p>ובזמנא דעאלין בדינא בשאר עמין מה עביד ידע קב"ה דהא סמא"ל אפטרופוסא דעשו ייתי לאדכרא חוביהון דישראל וכניש כלהו לגביה ליומא דדינא והא קב"ה אקדים להו אסוותא ועל כל חובא וחובא לקי ונקח להו ביסורין זעיר זעיר ודא הוא ונקח ביסורין ובגין כך בדינא דקשוט לא אנקך מעלמא בדינא בתר דסבלת יסורין זעיר זעיר ותו לא אנקך אע"ג דאתון בני"ל לא אשבוק חוביכון אלא אתפרע מנכון זעיר זעיר בגין דתהוון זכאין ליומא דדינא רבא</p>	<p>ובזמן שנכנסים בדין עם שאר העמים מה עושה, יודע הקדוש ברוך הוא שסמא"ל אפטרופוס של עשו יבא להזכיר חטאי ישראל, וכונס כולם אליו ליום הדין, והרי הקדוש ברוך הוא הקדים להם רפואה, ועל כל חטא וחטא הלקה ונקח אותם ביסורים מעט מעט, וזהו ונקח ביסורין, ומשום זה בדין אמת לא אנקך מעולם בדין, אחרי שסבלת יסורים מעט מעט. ועוד "לא אנקך", אף על גב שאתם בני, לא אעזוב את חטאיכם, אלא אפרע מכם מעט מעט, כדי שתהיו צדיקים ליום הדין הגדול.</p>
<p>כד אתאן לדינא אתא סמא"ל בכמה פתקין עליהו וקב"ה אפיק פתקין דיסורין דסבלו ישראל על כל חובא וחובא ונמוחו כל חובין ולא עביד לון וותרנותא כלל כדין תשש כחיה וחיליה דסמאל ולא יכיל לון ויתעבר מעלמא הוא וכל סטרוי וכל עמין הה"ד ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו' בג"כ ויסרתיך למשפט ונקח לא אנקך</p>	<p>כשבאים לדין בא סמא"ל בכמה פתקים עליהם, והקדוש ברוך הוא מוציא פתקי היסורים שסבלו ישראל על כל חטא וחטא, ונמוחו כל החטאים ולא עשה להם ותרנות כלל, אז תשש כחו וחילו של סמא"ל ולא יכול להם, ויעבר מהעולם הוא וכל צדדיו וכל העמים, זהו שכתוב "ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו'", בגלל זה "ויסרתיך למשפט ונקח לא אנקך".</p>
<p>ודוד מלכא אמר כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו וגו' ואף על גב דהאי קרא הא אוקמוה על שבנא ויואח² ממנן דחזקיה אתמר אבל האי קרא על סמא"ל וסיעתיה אוף הכי אתמר דכל עובדוי ועיטוי על ישראל נינהו בלק ובלעם ההוא ארח ממש נקטו והא אתמר דחבורא בישא עבדו אמרו עמל"ק ע"ם ל"ק עמא דלקא לון כחויא דמחי בזנבא דיליה³ הא אנן יתיר בל"ק ב"א ל"ק אתא מאן דלקי לון כרעותיה בלע"ם ב"ל ע"ם לית עמא ולית רעיא שמא דילן גרים לשיצאה לון ולאעקרא להו מעלמא וקב"ה חשיב בנוונא אחרא שמייהון בבלק ב"ל בבלעם ב"ל הא בלב"ל מה אתוון אשתארו עמ"ק בלב"ל עמקא דמחשבה דלהון דלא ישלטון בעלמא ולא ישתארו בעלמא</p>	<p>ודוד המלך אמר "כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו וגו'", ואף על גב שפסוק זה הרי פרשוהו על שבנא ויואח הממונים של חזקיה נאמר, אבל פסוק זה על סמא"ל וסייעתו גם כך נאמר, שכל מעשיו ועצותיו הם על ישראל. בלק ובלעם אותו דרך ממש נקטו, והרי נתבאר שחבור רע עשו אמרו, עמל"ק ע"ם ל"ק, עם שהלקה אותם כנחש שמכה בזנבו, הרי אנו יותר בל"ק ב"א ל"ק, בא מי שמלקה אותם ברצונו, בלע"ם ב"ל ע"ם, אין עם ואין רועה שם שלהם גורם להשמידם ולעקור אותם מן העולם. והקדוש ברוך הוא חשב באופן אחר את שמותיהם, בבלק ב"ל, בבלעם ב"ל, הרי בלב"ל, איזה אותיות נשארו עמ"ק, בלב"ל עומק מחשבתם, שלא ישלטו בעולם ולא ישארו בעולם.</p>

¹ שיעור הכתוב לפי זה כדי שתהיה ונקח דהיינו זכאי לכך לא אנקך (מ"מ).

² כמ"ש בפ' חלק שהיו כותבים אגרת ומשלחים אום על ידי החצים לסנחריב (מ"מ).

³ בסוף שמו אבל ראש שמו שהוא ע"ם אין בו לקות, אבל בלעם ובלק בראש שמם גם כן לוקים (אור יקר).

<p>אר"ש אלעזר יאות אמרת¹ אבל בלק תפח רוחיה² בגיהנם ובלעם ישתחקן תמן גרמוי ורוחיה והכי הוא עיטא בישא נטלו על פטרונא על האי כה דחשיבו לאעקרא³ להאי כה וחשיבו לסטרא בישא לסלקא ליה בפומא ובעובדא אמר ההוא רשע קדמאי אשתדלו ולא יכילו דור הפלגה אשתדלו⁴ ולא יכילו עבדו עובדא ופומא חסר מנייהו דלישנהון אתבלבל ולא יכיל</p>	<p>אמר רבי שמעון, אלעזר יפה אמרת, אבל בלק תפח רוחו בגיהנם, ובלעם ישתחקו שם עצמותיו ורוחו, וכך הוא, עצה רעה לקחו על הפטרון, על ה"כה" הזו, שחשבו לעקור את ה"כה" הזו, וחשבו לסלקה לצד רע בפה ובמעשה. אמר אותו רשע, הראשונים השתדלו ולא יכלו, דור הפלגה השתדלו ולא יכלו, עשו מעשה ופה חסר מהם, שלשונם התבלבלה ולא יכלו.</p>
<p>אבל אתה הרי פיך שנון, ולשונך מתוקנת בשני צדדים, אלו "את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר", אותו הצד שאתה רוצה לסלק למעלה בפיך ולשונך הסתלק, ואותו הצד שאתה רוצה לקלל בכח פיך תקלל (וצד לפניך) והכל תלוי בך,</p>	<p>אבל אתה הרי פיך שנון, ולשונך מתוקנת בשני צדדים, אלו "את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר", אותו הצד שאתה רוצה לסלק למעלה בפיך ולשונך הסתלק, ואותו הצד שאתה רוצה לקלל בכח פיך תקלל (וצד לפניך) והכל תלוי בך,</p>
<p>ר/א7205</p>	
<p>דהא עובדא אתתקן⁵ אבל במלה תלייא כלא וע"ד (ס"א בעובדא) כעובדא דנחש אנא אתקין ואנת תשלים כלא בפומך ההוא סטרא דתברך מבורך וההוא סטרא דתאור יואר</p>	<p>שהרי המעשה נתתקן, אבל בדבור הכל תלוי, ועל זה (במעשה) כמעשה נחש אני אתקין, ואתה תשלים הכל בפיך, אותו צד שתברך מבורך ואותו צד שתאור יואר.</p>
<p>והוא לא ידע דקב"ה (איוב יב כ) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקה וכלא ברשותיה קיימא מסיר שפה לנאמנים אלו דור הפלגה⁷ דבלבל לישנהון דלא ישלטון במלה כלל דכתיב אשר לא ישמעו איש שפת רעהו וטעם זקנים⁸ יקה אלו בלעם ובלק דתרווייהו הוו בעיטא הדא דכתיב ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח</p>	<p>והוא לא ידע שהקדוש ברוך הוא "מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקה", והכל עומד ברשותו. "מסיר שפה לנאמנים", אלו דור הפלגה, שבלבל לשונם שלא ישלטו בדבר כלל, שכתוב "אשר לא ישמעו איש שפת רעהו". "וטעם זקנים יקה", אלו בלעם ובלק, ששניהם היו בעצה אחת, שכתוב "ויעל בלק ובלעם פר ואיל</p>

¹ פי' שפיר אמרת בדרשות אלו אבל מ"ש שכוונת בלק ובלעם לקרב המלכות אצלם אינו כך אלא כוונתם לפגום אותה ח"ו ולהגביר הקלי' וכדמפרש וקשה דהא ר' אלעזר עצמו בדף קצח ע"א אמר ועתה לכה ניגח קרבא וכו' כד"א על ה' ואל משיחו וזה כדעת רשב"י וי"ל בתר דשמעה מאביו קבלה מניה (מ"מ).

² הפירוש של תיפח היא (רש"י חבקוק ב ג) ויפח לקץ - ויפח לשון דבור הוא והרבה יש בספר משלי ועל שם שהדבור אינו אלא רוח היוצא מן הפה קורהו פיה וקורהו רוח כגון וברוח פיו כל צבאם (תהלים לג).@

³ היא המלכות לעוקרה ממקומה ולהיות שפחה במקום גברתה (אור יקר).

⁴ והיינו דכתיב ועתה לא יבצר מהם, כי אחר שהם שפת אחר ודברים אחדים הרי יש להם דבור, ועתה בהיותם עושים יהיה להם לחיזוק הקליפה דיבור ומעשה, לכך לקח הקב"ה שלו דהיינו הדבור וזהו שאמר הבה נרדה ונבלה שם שפתם, ואחר שנטל מהם הדיבור ויחדלו לבנות (אור יקר).

⁵ ומעשה שהוא "סטרא חד קמך" כלומר הרי היא לפניך שהוא "וקסמים בידם", עתה אינו חסר אלא הדיבור "כולא בך תלייא" מפני "דהא עובדא אתתקן" (אור יקר).

⁶ כלומר בדיבור ומעשה תלוי הכל (אור יקר).

⁷ שהיו נאמנים באהבתם (אור יקר).

⁸ שקנו חכמה עם היות שהיא חזונית כי יש זקן וכסיל (אור יקר).

<p>ת"ה ההוא רשע דבלעם כל עובדיו לביש ברום לבא תרווייהו הוו סלקין קרבנא דכתיב ויעל בלק ובלעם וכל מדבחין בלק הוה מסדר ואיהו רשע הוה משבח גרמיה ואמר את שבע המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח ואלו לבלק לא שתף בהדיה אמר קב"ה רשע כלא ידענא אלא שוב אל בלק ואת לא צריך למללא אלא וכה תדבר¹ הה"ד וטעם זקנים יקח</p>	<p>במזבח". בא וראה אותו בלעם הרשע, כל מעשיו לרע ברום לב, שניהם היו מעלין קרבן שכתוב "ויעל בלק ובלעם" וכל המזבחות היה בלק מסדר, והוא הרשע היה משבח עצמו ואומר "את שבע המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח", ואלו את בלק לא שיתף יחד איתו. אמר הקדוש ברוך הוא, רשע הכל ידעתי, אלא שוב אל בלק ואתה לא צריך לדבר, אלא "וכה תדבר", זהו שכתוב "וטעם זקנים יקח".</p>
<p>ד"א וטעם זקנים יקח דכתיב וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם טעמא דאינון זקנים נטל מנייהו ולא יכילו למשלט בחרשייהו כלל וידברו אליו דברי בלק מלין באתגליא² ולא בלחישו פנים אודנא הוה ופנים עינא ופנים רגלא מתלת דוכתין הוה פנים מתוקן הוה לסטרא אחרא והכי אצטריך לההוא סטרא אחרא אתר דשריא פנים זינא לזיניה</p>	<p>דבר אחר "וטעם זקנים יקח", שכתוב "וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם", טעם אותם זקנים נטל מהם ולא יכלו לשלוט כלל בכשפיהם. "וידברו אליו דברי בלק", דברים בגלוי ולא בלחש, פגום אזן היה, ופגום עין ופגום רגל, משלשה מקומות היה פגום, מתוקן היה לצד האחר, וכך צריך אותו צד אחר מקום שהפגם שרוי כל מין למינו.</p>
<p>ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשיבותי אינון כתיב וידברו אליו³ ואיהו כתיב ויאמר אליהם לינו פה הלילה בנין דליליא איהו שעתא דסטרא אחרא הוי לחרשיא בשעתא דמשתכחי ושלטי סטרי בישין ומתפשטן בעלמא כאשר ידבר יי אלי שבוחי קא משבח גרמיה בשמא דיי</p>	<p>"ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשיבותי הם", וכתוב "וידברו אליו" והוא כתוב ויאמר אליהם לינו פה הלילה, משום שהלילה הוא שעת הצד האחר לכשפים. בשעה שנמצאים ושולטים צדדים רעים ומתפשטים בעולם, "כאשר ידבר ה' אלי", שבח היה משבח את עצמו בשם ה'.</p>
<p>וישבו שרי מואב ושרי מדין אתפרשו מנייהו ולא בעו למיתב תמן וסבי מואב אשתארו דכתיב וישבו שרי מואב בלחודייהו יאות עבדי מדין דאתפרשו מכל וכל מנייהו ואלמלא לא הוו מחאן בסופא דהוו בעיטא דבלעם לשלחא נשיהון לישראל בשטים למטעי לון וקרא אוכה חובא⁴ דלהון דכתיב כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם וגו", בשני אלה חטאו, והיה חטאם גדול, הכו אחר כך</p>	<p>"וישבו שרי מואב", ושרי מדין נפרדו מהם ולא רצו לשבת שם, וזקני מואב נשארו, שכתוב "וישבו שרי מואב" לבדם, נאה עשו מדין שנפרדו מכל וכל מהם ואלמלא לא, היו מוכים בסוף, שהיו בעצת בלעם לשלח נשותיהם לישראל בשטים לישראל להטעותם, והכתוב מוכיח את חטאם, שכתוב "כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם וגו'", בשני אלה חטאו, והיה חטאם גדול, הכו אחר כך</p>

¹ מדת המלכות (אור יקר).

² בקול רם שהיה חרש (אור יקר), פי' שהדבור הוא לשון קשה ש"מ דפגים אודנא הוה (מ"מ).

³ פי' הם דברו אליו כדי שישב אותם מיד והוא אמר להם לינו פה הלילה (מ"מ).

⁴ מפני שלא אמר כי צוררים הם לכם על דבר בלעם לקללך משמע שבזה לא נשתתפו (אור יקר).

<p>אלין האבו והוה חובא דלהון סגני מחו בזנבא¹ לבתר ובג"כ אלין אשתארו בהדיה ואלין אזלו בלהודייהו</p>	<p>בזנב, ולכן אלו נשארו איתו, ואלו הלכו לבדם.</p>
<p>ד"א וישבו שרי מואב עם בלעם כמה יאות הוה לון לבני מדין דאולי אי רעותא דלהון הכי אבל ישיבה דיתיבו אינון דמואב גרמא לון טב בגין דאשתארו תמן ומאן דאזלו אינון דמדין גרמי לון ביש מ"ט אלין חששו ליקרא דמלה דקב"ה ויתיבו ואלין לא חששו לה כלום ואזלו לארחייהו בשעתא דאמר ההוא רשע והשיבותי אתכם דבר כאשר ידבר יי' מיד אזדעזעו אינון דמואב למלה דא ויתיבו תמן ואינון דמדין לא חששו לדא כלום ואזלו לון ואתענשו לבתר ועל דא וישבו שרי מואב עם בלעם בההוא ליליא ההוא רשע לחיש לחישין ועביד בלמין ואמשיך עליה רוחא מלעילא מיד ויבא אלהים אל בלעם אלהים סתם דרגא דיליה מסטרא אחרא דשמאלא</p>	<p>דבר אחר "וישבו שרי מואב עם בלעם", כמה נאה היה להם לבני מדין שהלכו אם רצונם כך, אבל ישיבה שישבו הם במואב גרמה להם טוב, משום שנשארו שם, ומה שהלכו אותם של מדין גרמו להם רע, למה, אלו חששו לכבוד דבר הקדוש ברוך הוא וישבו, ואלו לא חששו לה כלום והלכו לדרכם. בשעה שאמר אותו רשע "והשיבותי אתכם דבר כאשר ידבר ה'", מיד הזדעזעו אותם של מואב לדבר הזה "וישבו שם", ואותם של מדין לא חששו לזה כלום והלכו להם, ונענשו אחר כך, ועל זה "וישבו שרי מואב עם בלעם" באותו הלילה אותו רשע לחש לחשים ועשה בלהטים² והמשיך עליהם רוח מלמעלה, מיד "ויבא אלהים אל בלעם", אלהים סתם דרגתו מצד אחר של השמאל.</p>
<p>ויאמר מי האנשים האלה עמך דרגא דיליה מסטרא אחרא דשמאלא הוה דקא אצטריך למשאל ואע"ג דחברייא אתערו בדא בגוונא אחרא ואינון אמרי דקב"ה (עבד ביה) נסיונא עבד ליה במלוי תלתא הוו חד חזקיה וחד יחזקאל וחד בלעם</p>	<p>"ויאמר מי האנשים האלה עמך", דרגתו מצד אחר, שמאל היתה, שהצטרך לשאול. ואף על גב שהחברים התעוררו בזה באופן אחר, והם אמרו שהקדוש ברוך הוא (עשה בו) נסיון עשה בו בדבריו. שלשה היו, אחד חזקיה, ואחד יחזקאל, ואחד בלעם.</p>
<p>תרין לא קיימו כדקא יאות וחד קאים ומנו יחזקאל דכתיב התחיינה העצמות האלה ואיהו תב ואמר ויאמר יי' אלהים אתה</p>	<p>שנים לא עמדו כראוי, ואחד עמד, ומיהו יחזקאל, שכתוב "התחיינה העצמות האלה", והוא שב ואמר "ויאמר ה' אלהים אתה ידעת". חזקיה</p>

¹ יש מיני קליפות משונות, יש קליפה שהיא רכה וטובה בתחלתה ורעה בסופה והיינו העקרב שהוא עוקץ בזנבו, ויש קליפה להפך שתחלתו רעה וסופו טובה כנחש שנושך בשינו בראשו נגעו, והוא ענין כי יש קליפה שראשה בקדושה ולכך היא טובה ונמשכות המדרגות אלו למטה מאלו עד האחרונה שבתוך החצונים ושם כח הזיקו, ויש קליפה להפך שראש מדרגותיו החוצה והוא טמא אמנם סוף מדרגותיו הם רפים אינם קשים כל כך כמו שדים יהודים שיש שהוא זנב הנחש שאינו עוקץ, ומדין תחלתם הטיבו ונבדלו אמנם סופם הרעו מפני היותם באותה הקליפה שהיא כמו העקרב וכיוצא, מיד "ויבא אלהים" היינו המדרגה החצונית שהיא נמשכת עליו מכח מעשיו ואין בידה הידיעה ולכך הוצרכה לשאול מי האנשים, וקשיא לי סוף סוף אפילו שרים יודעים כל כי האי ואיך מבעיא לחו, ואפשר לפרש כי השדים קרובים אל מעשה האדם ויודעים בענייני העולם הזה, אמנם הכחות העליונים אפילו אם הם חצונים אינם יודעים בענייני העולם דבר וכן המלאכים, ולכך שאלו איה שרה אשתך כדפירש' שם הזוהר, אמנם הקדושה העליונה בוחן לבות וכליות לא אצטריך לשאלא (אור יקר).

<p>ידעת הזקיהו אמר מארץ רחוקה באו אלי מבבל בלעם אמר בלק בן צפור¹ מלך מואב שלח אלי חשיב אנא בעיני מלכין ושליטין וקב"ה שאיל ליה למטעי ליה דכתיב משניא לגוים ויאבדם ואוקמה</p>	<p>אמר "מארץ רחוקה באו אלי מבבל". בלעם אמר "בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי", חשוב אני בעיני מלכים ושליטים, והקדוש ברוך הוא שאל אותו להטעותו, שכתוב "משניא לגוים ויאבדם" ופרשוה.</p>
<p>חד כותי שאיל לר' אלעזר א"ל הילא תקיפא חמינא ביה בבלעם יתיר ממשה דאילו במשה כתיב (ויקרא א א) ויקרא אל משה ובבלעם</p>	<p>כותי אחד שאל את רבי אלעזר, אמר לו כח חזק ראיתי בבלעם יותר ממשה, שאלו במשה כתוב "ויקרא אל משה", ובבלעם</p>
<p>ר/ב</p>	
<p>כתיב ויקר אלהים אל בלעם וכתיב ויבא אלהים אל בלעם אמר ליה למלכא דיתיב בהיכליה על כרסיי חד סגיר קרא לתרעא אמר מאן הוא דבטש לתרעא אמרו סגיר פלן</p>	<p>כתוב "ויקר אלהים אל בלעם", וכתוב "ויבא אלהים אל בלעם". אמר לו [משל] למלך שיושב בהיכלו על כסא, ומצורע אחד קרא לפתח, אמר מיהו שמכה לשער, אמרו מצורע פלוני.</p>
<p>אמר לא ייעול הכא ולא יטנף היכלא ידענא דאי בשליחא אימא ליה לא חייש וייזיל ברי ויסתאב ויקרב בהדיה אבל אנא איזיל ואגזים ביה דירחק ארחיה ממותבא דברי ולא יסאב ליה</p>	<p>אמר אל יכנס לכאן ולא יטנף את ההיכל, ידעתי שאם אמר לו עם שליח, לא יחשוש וילך בני ויטמא ויקרב אליו, אבל אני אלך ואתרה בו שירחיק דרכו ממושב בני, ולא יטמא אותו.</p>
<p>אקדים מלכא ואתא לגביה ואגזים ואמר ליה סגיר סגיר מנע רגלך מארחא דברי שארי תמן ואי לאו אומינא דחתיכין יעבדון גופך בני שפחותי² רחימא דמלכא קרי לדשא אמר מלכא מאן הוא אמרו רחימך פלניא אמר רחימא חביבא דנפשאי לא יקרי ליה קלא אחרא אלא אנא צווח מלכא³ ואמר פלניא פלניא עול חביבא דנפשאי רחימא דילי אתקיננו היכלין למלא עמיה</p>	<p>הקדים המלך והלך אליו והתרה, ואמר לו "מצורע מצורע מנע רגלך מהדרך שבני נמצא שם, ואם לא אני נשבע שיעשו בני שפחותי מגופך חתיכות". (כאשר) אהוב המלך קורא לפתח, אמר המלך מיהו, אמרו פלוני אוהבך, אמר אהובי חביב נפשי לא יקרא לו קול אחר אלא אני, צווח המלך ואמר פלוני פלוני הכנס, חביב נפשי אהובי, התקיננו היכלות לדבר איתו.</p>
<p>כך בלעם איהו סגיר רחיקא מבני נשא קרא לתרעא דמלכא שמע מלכא אמר סגיר מסאבא לא ייעול ולא יטנף היכלא דילי</p>	<p>כך בלעם הוא מצורע, רחוק מבני אדם, קרא לפתח המלך, שמע המלך ואמר, מצורע טמא לא יכנס ולא יטנף את היכלי, אני צריך ללכת להתרות בו</p>

¹ ולפי דבריהם צריך לומר כי מדרגה זו היתה קדושה שנמשכה עליו על ידי מחזה שדי ומלת אלהים שם קדוש, והכי סבירא ליה לר' אלעזר כדמפרש ואזיל (אור יקר).

² החצונים בנים לשפחה החצונית ודאי מלאכי חבלה (אור יקר).

³ והיינו ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד, לא בא אל השער כמו שבא אל בלעם דכתיב ויבא אלהים שקם המלך לפתח השער כדי שלא יכנס המצורע אל ההיכל, דהיינו שלא נסתלק בלעם בתוך מדרגות הקדושה חס ושלוים כדי שלא יכנס טמא בטרהה, אמנם נמשכה השגחתו כל מדרגות הקדושה זו אחר זו עד הגיע פתח שער היכל לבנת הספיר שהוא שם טהריא"ל המלאך הקדוש השומר הפתח, וכנגד אותו הפתח נוקבא דתהומא רבא ששם עליית החצרנים, ולא רצה הקב"ה שיכנס בלעם מטהריא"ל לפנים לכך ויבא אלהים עד מקום טהריאל שהוא השער ודבר אל המצורע, וזה רצה באומרו ויבא אלהים, אבל מרע"ה היתה השכינה קורא אותו והוא נכנס מטהריאל מהיכל להיכל עד היכל הרצון ששם נבואתו, ואין שכינה באה אליו אלא הוא עולה אל האלהים כנוודע, ודבר זה דרך משל אמר ר' אלעזר לכותי ונכתב ליודעים ח"ן (אור יקר)..

<p>אנא אצטריך למיזל לאגומא ליה דלא יקרב לגבי תרעא דברי ולא יסאב ליה וע"ד ויבא אלהים אל בלעם וגו' אמר ליה סגיר סגיר לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא לא תקרב לגבי דברי הן לטב הן לביש מסאב אנת בכלא אבל במשה כתיב (ויקרא א א) ויקרא אל משה קלא דמלכא ולא ע"י שליחא אחרא מאהל מועד¹ מהיכלא קדישא² מהיכלא מתקנא³ מהיכלא יקרא דעאלין ותתאין⁴ תאיבין לגביה ולא יכלין למקרב לגביה</p>	<p>שלא יקרב לשער בני, ולא יטמא אותו. ועל זה "ויבא אלהים אל בלעם", אמר לו מצורע מצורע לא תלך עמהם, "לא תאור את העם כי ברוך הוא", אל תקרב לבני הן לטוב הן לרע טמא אתה בכל. אבל במשה כתוב "ויקרא אל משה" קול המלך ולא על ידי שליח אחר מאהל מועד מהיכל המלך, מהיכל המתוקן, מהיכל הנכבד, שעליונים ותחתונים תאבים אליו ולא יכולים להתקרב אליו.</p>
<p>ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור והוא אמר מלך מואב מלכא חשיבא שלח אלי מלך מואב חמו גאותא דההוא רשע (דאפי' ליה לבלק לא חשיב כלום) דכתיב מלך מואב⁵ ולא אמר למואב מכלל גברא דלא אתחזי למלכא והא אתעביד מלכא</p>	<p>"ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור", והוא אמר "מלך מואב" מלך חשוב שלח אלי. "מלך מואב" ראו גאווה של אותו הרשע, (שאפילו לבלק לא החשיב כלום) שכתוב "מלך מואב" ולא אמר "למואב", מכלל [שהוא] אדם שלא ראוי למלך והרי נעשה מלך.</p>
<p>למואב קדמאה מה כתיב ביה והוא נלחם במלך מואב הראשון מלכא בר מלכא חשיבא בר חשיבא אבל דא מלך למואב כתיב קרא אסחיד מלך למואב והא אתערנא דאתכוון הוא לגאותא לבא רב כל מלכין דעלמא שלחין לגבאי שלוחיהון</p>	<p>למואב ראשון מה כתוב בו, "והוא נלחם במלך מואב הראשון", מלך בן מלך, חשוב בן חשוב. אבל זה כתוב "מלך למואב", הפסוק מעיד "מלך למואב", והרי התעוררנו שהתכוון הוא לגאות לב גדולה, כל מלכי העולם שולחים אלי שליחיהם.</p>
<p>(ס"א ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי חמו גאותא דההוא רשע דאמר מלך מואב ולא אמר מלך למואב במלכא דמואב קדמאה מה כתיב ביה והוא נלחם במלך מואב הראשון מלכא בר מלכא חשיבא בר חשיבא אבל דא מלך למואב כתיב וקרא אסחיד עליה למואב בעת ההיא גברא דלא אתחזי למלכא והא אתעביד מלכא והא אתערנא</p>	<p>(ו)ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי", ראו גאותו של אותו רשע, שאמר "מלך מואב" ולא אמר "מלך למואב". במלך מואב הראשון מה כתוב בו "והוא נלחם במלך מואב הראשון", מלך בן מלך, חשוב בן חשוב, אבל זה "מלך למואב" כתוב, והפסוק מעיד עליו "למואב בעת ההיא", גבר שלא ראוי למלך, והנה נעשה מלך, והרי התעוררנו</p>

¹ כי לדרך הנזכר רצה באומרו מאהל מועד לא שירדה שכינה למטה אלא עלה משה למעלה והיינו מאהל מועד ולא מהשער כמו שעשה לבלעם (אור יקר).

² נקט ג' פעמים היכלא נגד ג' כלים שיש למלכות חיצון אמצעי ופנימי (מ"מ).

³ רוצה לומר מקום מיועד ומתוקן לדבר עמו דהיינו השכינה בהיותה מקושטת בשאר הספירות שהיא בית מועד לספירות כולם, וכן רצה באומרו מאהל מועד כפשוטו "מהיכלא קדישא" מה שאין כן לבלעם שהיה מדבר עמו במקום טמא בביתו ממש, אמנם למשה לא היה בא אל ביתו אלא משה בא אל אהל מועד "היכלא קדישא" והיה מדבר עמו במקום קדוש, עוד רצה באומרו מאהל מועד על מקום שאין כניסה שם לשום אחד מן הנבראים זולת אהרן פעם אחת בשנה ומשה אינו בבל יבא ודאי וזהו שאמר מאהל מועד דכתיב ביה ואל יבא בכל עת כש"ב שאר הנבראים (אור יקר).

⁴ כלומר כל הנפרדים מפני שזה סוד היכל קדש הקדשים הנעלם שאין מי שיכנס בו אלא מיכאל הכהן הגדול לעת הצורך (אור יקר).

⁵ ור"ל שפאלו בלק שלא היה חשוב שהרי הכתוב לא קראו אלא מלך למואב כי לא היה ראוי למלכות ובלעם אמר מלך מואב כדי להתייהר (מ"מ).

<p>דמתכוון לגאותא דלבא רב דכל מלכין דעלמא שלה לגבאי שלוהיה וחיבינא גביה) (וחשיבנא לגבייהו)</p>	<p>שמתכוון לגאות לב גדולה, שכל מלכי העולם שולחים אלי שליחים נ"א וחשוב אני אליהם).</p>
<p>רבי פנחס הוה אויל למחמי ברתיה אנתו דר' שמעון דהות במרעא והוה אזלי עמיה חברייה והוה הוה רכיב בהמריה עד דהוה אזיל בארחה פגע בתרין ערבאי אמר לון בחקל דא אתער קלא מיומין דעלמא!</p>	<p>רבי פנחס היה הולך לראות את בתו, אשתו של רבי שמעון שהיתה חולה, והיו הולכים אתו החברים, והוא רכב על חמורו. עד שהיה הולך בדרך, פגע בשני ערבים, אמר להם בשדה זה התעורר קול מימי העולם.</p>
<p>אמרו ליה מיומין דעלמא לית אנן ידעין מיומין דילן אנן ידעין דהא יומא חד הוה אינון לסטין מקפחי ארחין דגוברין בהווא חקלא ופגעו באינון יודאי ואתו לקפחא לון ואשתמע מרחיק בהאי חקל קל דחמרא דא² דנהק תרי זמני³ ואתא שלהובא דאשא בההוא קלא (נ"א בההוא חקלא) ואוקיד לון ואשתזיבו אינון יודאי א"ל ערבאי במלה דא דקא אמרתון לי תשתזבון יומא דא מלסטין אחרנין דקאמחכן לכו בארחה</p>	<p>אמרו לו מימי העולם אין אנו יודעים, מימינו אנו יודעים, שהרי יום אחד היו אותם לסטים מקפחים דרכים של אנשים באותו שדה, ופגעו באותם יהודים ובאו לקפחם, ונשמע מרחוק בשדה הזה קול החמור הזה שנער פעמיים, ובאה שלהבת אש באותו קול (באותו שדה) ושרף אותם, ונצלו אותם יהודים. אמר להם ערבים בדבר זה שאמרתם לי, תנצלו יום זה מלסטים אחרים שמחכים לכם בדרך.</p>
<p>בכה ר' פנחס אמר מאריה דעלמא רחשא דניסא דא עבדת בגיני ואשתזבון אינון יודאי ולא ידענא פתח ואמר לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו כמה טיבו עביד קב"ה עם בני נשא וכמה נסין ארחיש לון בכל יומא ולא ידע אלא איהו בלחודי</p>	<p>בכה רבי פנחס ואמר רבונו של עולם, התרחשות נס זה עשית בגללי ונצלו אותם יהודים ולא ידעתי. פתח ואמר "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו", כמה טובות עשה הקדוש ברוך הוא עם בני האדם, וכמה נסים מרחיש להם בכל יום ולא יודע רק הוא בלבדו.</p>
<p>ב"נ קם בצפרא וחויא אתי לקטלא ליה וב"נ שוי רגליה על רישיה וקטיל ליה ולא ידע ביה בר קודשא בריך הוא בלחודי⁴ הוי לעושה נפלאות גדולות לבדו ב"נ אזיל בארחה ולסטין מחכאן ליה למקטליה אתא אחרא ואתייהב כופרא תחותיה והוה אשתזיב לא ידע טיבו דעבד ליה קב"ה</p>	<p>אדם קם בבוקר ונחש בא להרגו, והאדם שם רגלו על ראשו והורגו ולא ידע בזה, פרט לקדוש ברוך הוא בלבדו, הוי "לעושה נפלאות גדולות לבדו". אדם הולך בדרך ולסטים מחכים להרגו, בא אחר ונתן כופר תחתיו והוא ניצל, לא ידע הטוב שעשה לו הקדוש ברוך הוא, והנס</p>

¹ הוא רצה לומר שנס זמן בזמנם היום או אתמול או תמול שלשום, והם חשבו ששאל על ימי עולם ושנים קדמוניות והשיבו כמר שהשיבו (אור יקר), פי' לא על היום הזה בלבד אני שואל אתכם אלא על הימים שקודם יום זה נמי וערבאי לא הבינו כך ולכן אמרו לו מיומין דעלמא לית אנן ידעין (מ"מ).

² שמא בקול עצמו הכירו או שמא שכור לאחר היה ולא ידע ר' פנחס בנס (אור יקר).

³ ענין זה יונעם עם מ"ש בח"ב דספר הגלגולים (רלב), דרבי פנחס בן יאיר היה ניצוץ של אברהם אבינו ע"ה ושישמעאל נתגלגל בחמורו להתקן, ולפי שהיה גזלן לכן שבוהו גזלנים והיה שלשה ימים בלי אכילה, עכ"ל שם. ומזל"ן שכאן נתקן תיקון בפועל במה שהציל היהודים מן הלסטים, ולפי שרבי פנחס בן יאיר ניצוץ מאברהם לכן שמח בזה והודה לאל עליון שעשה כן בעדו (רמ"ז).

⁴ שאחר כך בא חתול 'ואוכל הנחש ואין מכיר בנס כלל (אור יקר)..

<p>ונסא דארהיש ליה בר איהו בלחודוי הוי לעושה נפלאות גדולות לבדו לבדו עבדו¹ וידע ואהרא לא ידע</p>	<p>שהרחיש לו רק הוא בלבדו, הוי "לעושה נפלאות גדולות לבדו", לבדו עשה ויודע, ואחר לא יודע.</p>
<p>אמר לחברייא חברייא</p>	<p>אמר לחברים, חברים</p>
<p>ר/א</p>	<p>מה ששאלתי לערבים האלה שנמצאים תמיד בפרדסים, אם קול החברים שהם עוסקים בתורה שמעו, שהרי רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ושאר החברים הלכו לפנינו ולא ידעו מהם, ושאלתי לערבים הללו עליהם, שידעתי שקולו של רבי שמעון ירגיז פרדסים והרים, והם גלו לי מה שלא ידעתי.</p>
<p>מה דשאלנא להני ערבאי דמשתכחי תדיר בחקלי אי קלא דחברייא דאינון משתדלי באורייתא שמעו דהא ר' שמעון ור' אלעזר בריה ושאר חברייא אלין לקמן ולא ידעין מנן ושאלנא להני ערבאי עליהו דידענא דקליה דר"ש ירגיז חקלין וטורין ואינון גלו לי מה דלא ידענא</p>	<p>עד שהיו הולכים, אותם ערבים חזרו אליו אמרו לו, זקן זקן אתה שאלתנו מימי העולם ולא שאלת על יום זה, שראינו תמיהה על תמיהה. ראינו חמשה בני אדם יושבים וזקן אחד יחד איתם, וראינו עופות מתכנסים ופורשים כנפים על ראשיהם, אלו הולכים ואלו שבים, והצל לא עבר מעל ראשיהם, ואותו זקן הרים קולו עליהם והם שומעים.</p>
<p>עד דהוו אזלין אינון ערבאי אהדרו לגביה אמרו ליה סבא סבא אנת שאלתא לן מן יומין דעלמא ולא שאלתא על יומא דא דחמינא תוהא על תוהא חמינא חמינא בני נשא יתבין וחד סבא בהדיהו וחמינא עופי מתכנפי וקא פרשיין גדפין על רישיהו אלין אזלין ואלין תבין וטולא לא אתעבר מעל רישיהו וההוא סבא ארים קליה עליהו ואינון שמעיין</p>	<p>אמר על זה שאלתי, ערבים ערבים תלכו ודרך זו תהא תקינה לפניכם בכל מה שתרצו. שני דברים אמרתם לי ששמחתי בהם. הלכו. אמרו לו החברים, אותו מקום שרבי שמעון שרוי בו, איך אנו יודעים. אמר להם</p>
<p>אמר על דא שאלנא ערבאי ערבאי תהכון וארהא דא תהא מתקנא קמייכו בכל מה דתבעון תרין מלין אמרתון לי דחדינא בהו אזלו אמרו לו חברייא ההוא אתר דר"ש שארי ביה היך אנן ידעין אמר לון שבוקן למארי פסיען דבעירי² דהוא ידריך פסיעוי</p>	<p>אמר על דא שאלנא ערבאי ערבאי תהכון וארהא דא תהא מתקנא קמייכו בכל מה דתבעון תרין מלין אמרתון לי דחדינא בהו אזלו אמרו לו חברייא ההוא אתר דר"ש שארי ביה היך אנן ידעין אמר לון שבוקן למארי פסיען דבעירי² דהוא ידריך פסיעוי</p>

¹ פי' דאי קרא כפשטיה מאי קמ"ל פשיטא שאין מי שעושה נפאות אלא הקב"ה לבדו אלא בא להשמיענו שאפילו בעל הנס אינו מכיר את ניסו (מ"מ).

² עת דודים הוא לבאר ענין חמורו של ר' פנחס, רבים חשבו לפרש הענין על דרך הגלגול שהית נפש מגולגלת באותו חמור, ולא אחשוב יהיה ענין זה אמת שאם הדבר כן יספיק שיהיה לחמור דעת כבן אדם ולא שיוסף דעת כמלאך, כי אין הנשמה מאירה בגוף החמור יותר ממה שמאירה בגוף האדם, ואמנם הנראה לי הוא במה שמפרש הרשב"י ע"ה לקמן כי כל בעל חיים יש להם שד וכח עליון השופע על כללות המין, כמו שיש מלאך לצומח אפילו עשב קטן כדפירשו רז"ל בפסוק אם תשים משטרו בארץ, וכל שכן החי שיש לו מלאך ממונה על החי ההוא, והחי הטמא כחמור יש לו כח טמא, והצדיק המכניע יצרו בלי ספק מכניע החצרנים והם עובדים לו, ולפיכך ר'. פנחס מרוב קדשתו וחסידותו כל כח החיצון נתון תחתיו ועובדים אותו, והיינו "מארי פפיען דחמורי" דאיהו קאמר, ועל דרך זה יודעים אפילו עתידות כי כל כח חצוני משועבד לקדושה נתון בו, ואס תאמר אם כן למת לא אכל בלתי מעושר אם היה כח חצוני, יש לומר כי מצד הצדיק מכניס החצוני בטרה ומטהר אותו ומזיקו לשמור התורה (אור יקר). הקשה מורינו ז"ל הול"ל שבוקו לבעירא דילי ותו היאך ר' פנחס שהיתה בו ניצוץ נשמת אב"ה שלכך נק' סבא חסידא כמ"ש הרב ז"ל לא היה יודע היכן הוא רשב"י, והחמור שהיתה בו נשמת ישמעאל כמ"ש הרב ידע?? ותירץ שיובן במ"ש הרב ז"ל שרמ"ח איברים יש בנשמה ושס"ה גידים והם מתלבשים ברמ"ח איברים ושס"ה גידים של הגוף אבר בתוך אבר ולכך ניצוץ נשמת אאע"ה שהיה בר"פ גבר עליה החומר של הגוף ולא היתה מאירה כמו בתחלה אבל נשמת ישמעאל שבחמור היתה כמאן דמנח בכדא לפי שאין בחמור איברים וגידים המיוחדים לנשמה ולכן לא גבר עליה החומר והיתה

<p>לתמן לא הוי טעין חמריה וחמריה סאמי מארחה תרין מלין ואזל לתמן</p>	<p>תשאירו לבעל פסיעות הבהמות שהוא ידריך פסיעותיו לשם, לא היה טוען חמורו, וחמורו סטה מהדרך שני מילין והלך לשם.</p>
<p>שארי נהיק תלת זמנין נחת ר' פנחס אמר לחברייה נתתקן לקבלא סבר אפי יומין דהשתא יפקון לגבן אנפי רברבי¹ ואנפי זוטרי² שמע ר"ש נהיקו דחמרא אמר לחברייה ניקום דהא קלא (דהדווה) דחמרא דסבא חסידא אתער לגבן קם ר' שמעון וקמו חברייה</p>	<p>התחיל לנעור שלש פעמים, ירד רבי פנחס ואמר לחברים נתכונן לקבל סבר פני הימים, שעכשיו יצאו אלינו פנים גדולות ופנים קטנות. שמע רבי שמעון נערת החמור. אמר לחברים נקום, שהרי קול (שמחת) החמור של הזקן החסיד התעורר אלינו, קם רבי שמעון וקמו החברים.</p>
<p>פתח ר"ש שמעון ואמר מזמור שירו ליי' שיר חדש כי נפלאות עשה וגו' מזמור זקיף טעמא³ לעילא (שירה יתמא קרינן להאי) אמאי אלא רשים טעמא רבא דהא אתי ההוא מזמור מתעמרא בעמרא עלאה לעילא על רישיה ואתי זקיף</p>	<p>פתח רבי שמעון ואמר "מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה וגו'." "מזמור" זקוף טעם למעלה, (שיר יתום קראנו לזה) למה, אלא רשום טעם גדול, שהרי בא אותו מזמור מתעטר בעטרת עליונה למעלה על ראשו, ובא זקוף.</p>
<p>מאן הוה אמר שירה דא אינון פרות⁴ באינון גועין דהוו געאן שירו ליי' שיר חדש למאן הוו אמרין שירו לכמה רתיבין לכמה ממנן לכמה דרגין דהוו אתאן תמן ונפקו לקבלא ליה⁵ לארונא (סתם) ולהון הוו אמרי שירו ליי' שיר חדש דכר מ"ט הכא שיר ומשה אמר שירה נוקבא</p>	<p>מי אמר שירה זו, אותן פרות באותן געיות שהיו גועות. "שירו לה' שיר חדש" למי היו אומרות "שיר", לכמה מרכבות, לכמה ממונים, לכמה דרגות שהיו באים שם, ויצאו לקבל את הארון (סתם) ולהם היו אומרות. "שירו לה' שיר חדש", זכר, למה כאן שיר, ומשה אמר שירה, נקבה.</p>
<p>אלא התם במשה ארונא חדא⁶ (נ"א לחודא) זאת⁷ נפקת מן גלותא היא ואוכלוסהא ולא יתיר ובג"כ את השירה</p>	<p>אלא שם במשה, ארון אחד (לחוד), זאת יצאה מהגלות, היא ואוכלוסיה ולא יותר, ומשום זה "את השירה הזאת", נקבה, אבל כאן ארון, ומה</p>

מאירה כבתחילה וכדי להודיענו שהחמור לא היתה בו הבנה אלא מצד נשמת ישמעאל שבו לכך אמר שבוקו למארי פסיען וכו' שהו אישמעאל המלבוש בה עכ"ל (מ"מ).

¹ פי' רשב"י א"נ השכינה (מ"מ).

² ר"א והחברים א"נ רשב"י והחברים (מ"מ).

³ אזלא שמורה על מלת מזמור לבדו, והוא שירה יתמא שלא נזכר שם האומר כגון מזמור לאסף מזמור לדוד, ולהורות על שבח המזמור זקיף טעמא לעילא להורות על המעלה הרמה, כי מזמור היא השכינה ובהיות טעם זה על ראשו מורה עלי השכינה שהיא מתעטרת כענין ובני ישראל יוצאים ביד רמה שהיא השכינה המסתלקת ועולה אל בית בעלה (אור יקר).

⁴ כדכתיב וישרנה הפרות בהעלותם הארון משדה פלשתים (אור יקר).

⁵ מארץ ישראל לנוכח הארון בשובו, ואם תאמר למה לא גלו אלו בגלות הארון, יש לומר שאלו מלאכי שלום מלאכים דדכורא ואשתארו, ועתה בבא הארון שמחו לקראתו כחתן לקראת כלה, כי כמו שיש תפארת זכר מלכות נקבה כן יש ששים ריבוא מלאכים זכרים נקראים מלאכי שלום, ויש ששים רבוא מלאכים נקבות שהם מלאכין דשכינתא, והשתא "נפקו לקבלא וכו'" (אור יקר).

⁶ מלכות (רח"ו).

⁷ שכינה בלי שיתוף התפארת לכך השירה נקבה, אמנם עתה שהיו הלוחות בארון שהוא תורה שבכתב גם כן התפארת בסוד בחינתו בתוך המלכות גלה, ולכך שיר זכר כנגד מה שבתוך הארון אור יקר).

<p>הזאת נוקבא אבל הכא ארונא ומה דהוה גניז בגויה¹ נפיק ובגין ההוא דהוה גניז בגויה אתמר שיר חדש דכר</p>	<p>שהיה גנוז בתוכו יצא, ומשום אותו שהיה גנוז בתוכו נאמר "שיר חדש" זכר.</p>
<p>כי נפלאות עשה מה דעבד בפלשטים ומה דעבד במעוותהון הושיעה לו ימינו למאן לעצמו מאן עצמו ההוא מזמור עצמו² ורוחא עלאה³ קדישא גניז ביה ימינו⁴ ההוא דירית סבא ודא ימינו אתקיף בההוא מזמור⁵ ולא שביק ליה בידא דאחרא</p>	<p>"כי נפלאות עשה" מה שעשה לפלשתיים, ומה שעשה לעבודה זרה שלהם, "הושיעה לו ימינו". למי, לעצמו. מי זה עצמו. אותו מזמור עצמו, ורוח עליונה קדושה גנוזה בו "ימינו", אותו שירש הזקן, וזו "ימינו" שהחזיק באותו מזמור, ולא השאירו ביד אחר.</p>
<p>הכא אית לגלאה מלה חדא כל זמנא דההוא ימינא הוה לארחשא ניסא הוה אתקיף בהאי מזמור ושוי ליה לקמיה⁶ לאתקפא ביה כאבא דאתקיף ימיניה בחדוי דבריה לקמיה⁷ ואמר מאן הוא דיקרב לגבי ברי כיון דסרח לגבי אבוי שוי אבוי ידוי על כתפוי לאחורא⁸ ושדייה בידא דשנאוי כביכול בקדמיתא כתיב ימינך יי נאדרי בכח בכח מאן ההוא דאשתמודעא⁹ בערביא קורין לחדוי דבר נש כח ההוא ימינא נאדרי ואתקיף בכח מאן הוא דיקרב לגבי ברי</p>	<p>כאן יש לגלות דבר אחד, כל פעם שאותו ימין היה להרחיש נס, היה מחזיק במזמור זה, ושם אותו לפניו להחזיק בו, כאבא שמחזק ימינו בחזה בנו לפניו, ואומר מי הוא שיקרב לבני, כיון שסרח לגבי אביו, שם אביו ידיו על כתפיו לאחור וזרקו בידי שונאיו. כביכול בהתחלה כתוב "ימינך ה' נאדרי בכח", בכח מי, אותו הנודע בערבית קוראים לחזה אדם, כח אותו ימין, נאדרי ונתחזק בכח, מי הוא שיקרב לבני.</p>
<p>לבתר מה כתיב השיב אחור¹⁰ ימינו מפני אויב שוי ימיניה על כתפיה ודחי ליה בידא דשנאוי בקדמיתא ימיניה לקמיה בחדוי לאתקפא ביה ולבתר לאחורא על כתפוי לדחייא ליה והכא הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו תרין דרועין לאתקפא ביה אי אינון פרות דלא אתרגילו בנסין אלא ההיא שעתא בנועא דלהון אמרו שירתא דא</p>	<p>אחר כך מה כתוב "השיב אחור ימינו מפני אויב", שם ימינו על כתפו ודחה אותו לידי שונאיו, בהתחלה ימינו לפניו בחזה להתחזק בו, ואחר כך לאחוריו על כתפיו לדחות אותו, וכאן "הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו", שתי זרועות להתחזק בו. אם אותן פרות שלא התרגלו בנסים אלא אותה שעה, בגעיה שלהן אמרו, שירה זו נעירת</p>

¹ מלכות והלוחות שהם כנגד ת"ת (רח"ו).

² שכינה (אור יקר).

³ התפשטות התפארת (אור יקר). פי' מלכות היא עצם הז"א הנק' רוח וז"ש דגנזי ביה שהזא גנוז במלכות כמו הרוח שמלבוש בגוף כך הזא מלבוש תוך המלכות והיא עצם שלו ר"ל גוף שלו (מ"מ).

⁴ חסד לאברהם (אור יקר).

⁵ בסוד מערבית דרומית (אור יקר).

⁶ חסד ברחמים (אור יקר).

⁷ פי' שיד ימין של האב אוחזת בחזה של הבן ומדבקו עם צד פנים שלו אבל כשחטא נתן יד ימינו על אחורי הבן ודחפו ליד האויבים (מ"מ).

⁸ חסד משפיע דין כי הרחמים פנים והדין אחוריים (אור יקר).

⁹ דקשיא ליה שאם הדבר כפשוטו חוה ליה למימר בכח שבא בבית והיה פשוטו חזק בכח, אמנם עתה שבא אות ב' בפתח הרח ליה כאלו אמר נאדרי בכח (אור יקר).

¹⁰ תרין דרועין חסד ימינו וזרוע גבורה, כי הימין היה מסכים עם השמאל להגלות והשמאל מסכים עם הימין לישועה, ולהורות הסכמת הימין אל הגלות הביא פסוק "השיב אחור", ופירש שאין הכוונה השיב אחור והסתיר פנים ולא עזר והשמאל השפיע דין וגרם הגלות, שאם כן היה ראוי שתהיה שמאל לבד דוהה וגולה וימין מקרבת וגואלת ואינו שהכתוב אמר ימינו וזרוע שהם שתי זרועות, לכך פירש "השיב אחור" דהיינו שהניח הימין באחורי השכינה (אור יקר).

<p>נהיקו דהמרא דסבא חסידא דרגיל בנסין עאכ"ו דאמר שירה</p>	<p>חמור, הזקן החסיד שרגיל בנסים, על אחת כמה וכמה שאמר שירה.</p>
<p>חברייא אי תימרון דהמרא לא הוה ארחיה בכך מיומא דאברי עלמא פוקו וחמו אתון דבלעם חייבא דנצחת לרבונה בכלא חמריה דרבי</p>	<p>חברים אם תאמרו שאין דרכו של החמור בכך מיום שנברא העולם, צאו וראו אתון בלעם הרשע שנצחה את בעליה בכל. חמורו של רבי</p>
<p>ר/א/ב</p>	
<p>פנחס בן יאיר עאכ"ו ותו אתון דבלעם כד מלילת מלאכא עלאה הוה עלה מלעילא</p>	<p>פנחס בן יאיר על אחת כמה וכמה. ועוד אתון בלעם כשדברה מלאך עליון היה עליה מלמעלה.</p>
<p>השתא אית לגלאה חברייא שמעו פי האתון דאברי ע"ש בין השמשות סלקא בדעתייכו דפומא הוה פתיחא מההוא זמנא או תנאי דאתני קב"ה מההוא זמנא לאו הכי וריא הכא דאתמסר להכימי דלא משגחן לטפשו דליבא פי האתון דרגא דאתני ההוא עלאה דסטר נוקבי ההוא הוה דשריא על ההוא אתון ומליל עלה וכד ברא קב"ה להאי דרגא דאקרי פי האתון סתם ליה בנו (האתון) נוקבא דתהומא רבא ואסתים עליה עד ההוא זמנא</p>	<p>כעת יש לגלות, חברים שמעו פי האתון שנברא בערב שבת בין השמשות, העולה בדעתכם שהפה היה פתוח מאותו זמן, או שתנאי התנה הקדוש ברוך הוא מאותו זמן. לא כך, וסוד כאן שנמסר לחכמים שלא משגיחים על טפשות הלב, פי האתון דרגת האתונות, אותו עליון של צד נקבות, אותו שהיה שרוי על אותה אתון, ומדבר עליהודרכה¹, וכשברא הקדוש ברוך הוא לדרגה זו, שנקראת פי האתון, סתם אותה בתוך (האתון) נקב תהום רבה, וסתם עליה עד אותו זמן.</p>
<p>כד מטא ההוא זמנא פתח ההוא נוקבא ונפק ושרא עלה ומלילת כנוונא דא ותפתח הארץ את פיה את לאסגאה דומ"ה דאיהו פי הארץ את פי האתון לאסגאה קמריא"ל דאקרי פי האתון פי הבאר כנוונא דא מאן פי הבאר ההוא דרגא דהוה ממנא עליה לתתא ואיהו תחות פי יי' ומאן איהו יהדריא"ל שמיה תלת פומין אלין אתבריאו ע"ש בין השמשות בשעתא דקדש יומא סלקא פה דממנא על כל שאר פומין ומאן איהו ההוא יומא דאסתלק ואתקדש בכלא ההוא דאקרי פי יי'² ע"ש בין השמשות אברון שאר פומין אתקדש יומא סליק פומא דשליט על כלא פי יי'</p>	<p>כשהגיע אותו זמן, פתח אותו נקב ויצא ושרה עליה ודברה. כדוגמא זה, "ותפתח הארץ את פיה" "את" לרבות דומה, שהוא פי הארץ, "את פי האתון" לרבות קמריא"ל שנקרא פי האתון. פי הבאר, כדוגמא זה, מה זה פי הבאר, אותה דרגה שהיתה ממונה עליה למטה, והיא תחת פי ה', ומיהו יהדריא"ל שמו, שלשת הפיות הללו נבראו ערב שבת בין השמשות, בשעה שקידש היום עולה פי הממונה על כל יתר הפיות, ומיהו אותו יום שהתעלה, והתקדש בכל אותו שנקרא פי ה', ערב שבת בין השמשות נבראו שאר הפיות, התקדש היום עלה הפה ששולט על הכל פי ה'.</p>
<p>אדהכי חמו לר' פנחס דהוה אתי מטו לגביה אתא ר' פנחס ונשקיה לר"ש אמר נשקנא פי יי' אתבסם בבוסמין דגנתא דיליה חדו כחדא ויתבו כיון דיתבו פרחו כל אינון עופין דהו עבדי טולא ואתברדו</p>	<p>בין כך ראו את רבי פנחס שהיה בא, הגיעו אליו. בא רבי פנחס ונשק את רבי שמעון, אמר "נשקתי את פי ה' התבסם בבשמים של גנתו", שמחו כאחד וישבו. כיון שישבו, פרחו כל</p>

¹
² פי' מלכות (מ"מ).

<p>אהדר רישיה ר"ש ורמא לון קלין ואמר עופי שמיא לית אתון משניחין ביקרא דמריכון דקאים הכא קיימו ולא נטלו מדוכתייהו¹ ולא קריבו לגבייהו²</p>	<p>אותם עופות שהיו עושים צל, והתפזרו החזיר ראשו רבי שמעון והרים להם קול, ואמר עופות השמים אינכם משגיחים בכבוד רבונכם שעומד כאן, עמדו ולא לקחו ממקומם ולא קרבו אליו.</p>
<p>א"ר פנחס אימא לון דיהכון לארתייהו דהא לא יהבין לון רשו לאהדרא אר"ש ידענא דקב"ה בעי למרחש לן ניסא עופין עופין זילו לארחייכו ואמרו להווא דממנא עלייכו דהא בקדמיתא הוה ברשותיה³ והשתא לאו ברשותיה קיימא אבל סליקנא ליה ליומא דטנרא כד סליק עיבא בין שני תקיפין ולא מתחבראן אתבדרו אינון עופי ואזלו</p>	<p>אמר רבי פנחס אמר להם שילכו לדרכם, שהרי לא נתנו להם רשות לחזור. אמר רבי שמעון, ידעתי שהקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לנו נס, עופות עופות לכו לדרככם, ואמרו לאותו הממונה עליכם, שהרי בהתחלה היה ברשותו, וכעת זה לא קיים ברשותו. אבל העלינו אותו ליום הסלע, כשעולה ענן בין שני חזקים ולא מתחברים התפזרו אותם עופות והלכו.</p>
<p>אדהכי הא תלת אילנין מתפשטן בענפין לתלת סטרין עלייהו ומעינא דמיא נבעין קמיהו חדו כלהו חברייא וחדו ר' פנחס ור"ש אמר ר' פנחס טורה סגי הוה לאינון עופי בקדמיתא וטורה בעלי חיים לא בעינן דהא ורחמיו על כל מעשיו כתיב</p>	<p>בין כך הרי שלשה אילנות מתפשטים בענפים לשלשה צדדים עליהם, ומעיין מים נובעים לפניהם. שמחו כל החברים ושמחו רבי פנחס ורבי שמעון. אמר רבי פנחס טורח גדול היה לאותם עופות בתחלה, וטורח בעלי חיים לא צריכים, שהרי כתוב "ורחמיו על כל מעשיו".</p>
<p>אמר ר"ש אנא לא אטרחנא לון אבל אי קב"ה חס עלן לית אנן יכלין לדחייא מתנן דיליה יתבו תחות ההוא אילנא ושתי מן מיא ואתחנו תמן</p>	<p>אמר רבי שמעון, אני לא הטרחתי אותם, אבל אם הקדוש ברוך הוא חס עלינו, איננו יכולים לדחות את המתנות שלו. ישבו תחת אותו האילן ושתי מהמים ונהנו שם.</p>
<p>פתח ר' פנחס ואמר מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון מעין גנים⁴ וכי לית מעיין אלא ההוא מן גנים⁵ והא כמה מעינין טבין ויקירין אית בעלמא אלא לית כל הנאות שוין אית מעיין דנפיק במדברא באתר יבישא הנאה אית למאן דיתיב ושתי אבל מעיין גנים כמה איהו טב ויקירא ההוא מעיין עביד טיבו לעשבין ואיבין מאן דקריב עליה אתהני בכלא אתהני במיא אתהני</p>	<p>פתח רבי פנחס ואמר "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". "מעיין גנים", וכי אין מעיין אלא אותו מן גנים, והרי כמה מעיינות טובים ונכבדים יש בעולם, אלא אין כל הנאות שוות. יש מעיין שיוצא במדבר במקום יבש, הנאה יש למי שיושב ושותה, אבל מעיין גנים, כמה טוב הוא ונכבד אותו מעיין, עושה טוב לעשבים ולפירות, מי שמתקרב עליו⁴ אליו נהנה בכל, נהנה במים,</p>

¹ מפני כבוד רשב"י (מ"מ).

² מפני כבוד ר"פ ע"ה (מ"מ).

³ פי' שתחלה לא נתן הקב"ה רשות להגין עלינו מן השמש הוה ברשותיה אבל עתה שא"ל הקב"ה שיגין עלינו מן השמש לא ברשותיה הוא ולכך אנו מסלקים אותו להגין עלינו ביום אחר (מ"מ).

⁴

⁵ איתא בסה"כ בענין ר"ח קצת פירוש למאמר זה. ואקדים תמיצתן בקיצור. דע שבחי' א' ממלכות יורדות לבי"ע להעשות נשמה אליהם. וברדתה אימא אוזיפת לה מנהא להעשות פרוץ שלם. ובחי' זו היא סוד ד' של ה' אחרונה. כי ה' זו נעשית ד"ו והד' יורדת למטה והו' נשאר

בעשבין אתהני באיבין	נהנה בעשבים, נהנה בפירות.
<p>ההוא מעיין מתעטרא בכלא כמה וורדין כמה עשבין דריחא סחרניה כמה יאות ההוא מעין משאר מעיינין באר מים חיים והכי אוקימנא כלא בכנסת ישראל קאמר² איהי מעיין גנים מאן גנים חמש גנים אית ליה לקב"ה³ דקא משתעשעא בהו ומעיינא חדא⁴ עלווייהו דקא אשקי לון⁵ ורוי לון טמיר וגנוז, וכולם עושים פירות ותבואה.</p>	<p>אותו מעיין מתעטר בכל, כמה שושנים, כמה עשבי ריח סביבו, כמה נאה אותו מעיין משאר המעיינות באר מים חיים. וכך בארנו הכל בכנסת ישראל נאמר, היא מעיין גנים, מי הגנים, חמשה גנים יש לקדוש ברוך הוא שמשתעשע בהם, ומעיין אחד מעליהם שמשקה אותם ומרוה אותם, טמיר וגנוז, וכולם עושים פירות ותבואה.</p>
<p>גנתא חדא⁶ אית לתתא מנייהו וההוא גנתא נטיר סהרא מכל סטרין דעלמא תחות האי גנתא אית גנים אחרנין⁷ עבדין איבין לזנייהו והאי גנתא⁸ אתהפך⁹ והוי מעייין¹⁰ דאשקי לון באר מים חיים כד אצטריך הוי</p>	<p>גינה אחת יש תחת מהם, ואותה הגינה שמורה סביב מכל צדדי העולם. תחת גינה זו יש גנים אחרים עושים פרות למיניהם. וגינה זו התהפכה והיתה למעיין שמשקה אותם, באר</p>

למעלה. ואח"כ יורד ומזדווג עם הד'. ומז"לן שה"ס יסוד ומלכות שבמלכות ובסוד ההוא רוחא דשבק בה בעלה. כי יוכל להתהפך לזכר וב' בחי' אלו הם לפי דעתי סוד אותיות תם מאט"ב בח שכתב הר"ח שלא פי' בו הרב זל"ה כלום. אלא שאמר שהם למטה בסוד המלכות. ונראה שה"ס זה דהיינו בסוד היות יסוד ומ' שבמ' למטה והיינו ד"ו והיינו תם. שהד' נעשית ת' בהעשותה פרצוף והוא היא ס' סתומה העולה ת"ר. והנה אם נחלק ט' אותיות שם ב"ן במדות המל' יהיו יו"ד ה"ה ו' ה' בחב"ד גג"ת נ"ה שלה ותשאר ה' אחרונה ליסוד ומ' יסוד ו' מלכות ד'. ולמעלה הוא ו' תוך ד שהוא ה אך ברדתם אז נחלקים לד' וו'. והנה בהיותה למטה אז הם בסוד זכר ונקבה אכן (באחרית) [בשחרית] אנו מעלים ד זו למקומה למעלה ונעשית כולה נקבה לזווג העליון. זהו תמצית הקדמה זו (רמ"ז).

¹ הנה ה' ראשונה שבשם יש לה ה' אחרת לרמוז שה' אחרונה דהיינו המלכות שהיתה בו אמא וכשירדה למקומה נשאר שרשה למעלה וגם ברדתה הביאה שורש דאמא עמה ולפי שיש לה' אחרונה ה' אחרת וז"ס ה' אותיות מנצפ"ך ואע"פ שלא יש רק ה"ג והם ה' כפולות מפני שיש ה' דאימא עלאה וה' תתאה נמצא שלעולם הה' יש בה ב' בחי' ועוד יש לה' תתאה בחינה אחרת שמורה על י' שהיא צורת ד"ו ונחלקת לב' הו' נשארה באצילות והד' שהיא רומזת למל' ירדה למטה והיא נשמה לבי"ע ואז נקראת אלה"ם כי המל' שבאצילות אינה נק' אלה"ם ויסוד (דידה) שירדה לבריאה ומזדווג עמה ו' תוך ד' ונעשית ה' (זהר הרקיע).

² פי' בין מעין גנים בין באר מים חיים הכל הוא במלכות ופי' מעין גנים מעיין שמקבלת מחג"ת נ"ה הנק' גנים כדמפרש (מ"מ).

³ פי' הם ה' גנים שעל ידם נבנית המ' ונעשית גן (רמ"ז).

⁴ פי' בינה (מ"מ).

⁵ הוא היסוד המשקה את הגן (רמ"ז).

⁶ פי' מלכות (מ"מ).

⁷ היא אות ד' שפי' שירודת למטה ונעשים גנים אחרנים (רמ"ז). פי' בי"ע (מ"מ).

⁸ פי' גנתא היא המל' שבאציל' שהיא בסוד ה' ותחות האי גנתא אית גנין אחרנין הם עולמות ב"ע (זהר הרקיע). שהיא אות ו' הנשארת למעלה (רמ"ז).

⁹ לבחי' זכר והיסוד שבה נעשה מעין דאשקי לון ומזדווג עמם (רמ"ז).

¹⁰ הוא ו' שבד' שנתהפך לבחי' זכר שהוא יסוד שבה והוא הו' שנשארה באצילות ומזדווג עמה וז"ש והאי מעין דאשקי לון (זהר הרקיע). בסע"ה דף עד זאת היא נוק' לבד וזאת הוא דו"ל ולכך אומר הז"א למלכות אע"פ שזאת קומתך עכ"ז דמתה לתמר דלא סליק דכר בלא נוק' כמו"ש בזהר כי את דומה ליסוד א"א שהזווג נעשה בו מניה וביה ומלכות נאצלה ממלכות דעתיק וא"א כ"ש בשער הולדת או"א ובשער עתיק וא"א ומכח שנאצלה מהם הזווג נעשה בה מנה ובה והיא בסוד ה' אחרונה של ה' שבה ה"ס הרוחא דשבק בגווה שהוא בחי' דכורא שבה, והוא הנעשה דורא לבחי' נוק' שבה שה"ס ד' שבה בסוד מ"ש בזוהר ב' בלק והאי גנתא אתהפך והוי מעיין וכו' ובזה היא מוכנת לקבל רחמי ז"א כי קודם קבלתה הסכורא בחי' רוחא דשבק בגווה, היא ב' הפכים עם ז"א שהוא כולו רחים והיא כולא דינים משא"כ אחר קבלתה הרוחא דשבק בגווה אז היא מוכנת לקבל רחמי ז"א כי הרוחא היא מדה ממוצעת בין נפש לנשמה והרוחא מחבר מלכות שהיא נפש עם ז"א שהוא בחינת נשמה במוחין דגדלות (מ"מ).

<p>מעייין וכד אצטריך הוי באר מה בין האי להאי לא דאמי כד אתמשכון</p>	<p>מים חיים, כשצריך הוא מעייין, וכשצריך הוא באר, מה בין זה לזה. אינו דומה כשנמשכים</p>
<p>רב/א</p>	
<p>מיא מאלייהו! לכד שאבין מיא לאשקאה ונוזלים מן לבנון מאי נוזלים אלין נוזלים אהדרו למעייין (ס"א דכלהו)</p>	<p>המים מאליהם לכשואבים מים להשקות ונוזלים מן לבנון. איזה נוזלים, נוזלים אלו חוזרים למעייין (של כולם).</p>
<p>כד נבעין מיין ונוזלים טפין לעילא (ס"א מלעילא²) אלין בתר אלין מיין מתיקן דנפשא אזלא אבתרייהו כד אינון המש³ מקורין דנפקו מן לבנון אתעבידו נוזלים בהאי מעייין כד קב"ה רחיש לן ניסא באתר דא קרינא על מעיינא דא קרא דא (ס"א מאי נוזלים אלין המש מקורין דנפקו מן לבנון לעילא אתעבידו נוזלים דכד אהדרו למעין נבעין מיין ונוזלים טפין אלין בתר אלין מיין מתיקן דנפשא אזלא אבתרייהו כד קב"ה רחיש לן ניסא באתר דא בהאי מעייין ועל מעיינא דא קרינא קרא דא)</p>	<p>כשנובעים מים ונוזלות טפות למעלה (מלמעלה), אלו אחר אלו, מים מתוקים שהנפש הולכת אחריהם, כך הם חמשה מקורות שיצאו מן לבנון נעשו נוזלים במעייין זה. כך הקדוש ברוך הוא הרחיש לנו נס, במקום זה קראנו על מעייין זה פסוק זה (מה הנוזלים אלו חמשה מקורות שיצאו מלבנון למעלה נעשו נוזלים, כאשר חזרו למעייין נובעים מים, ונוזלות טפות אלו אחר אלו, מים מתוקים שהנפש הולכת אחריהם, כך הקדוש ברוך הוא הרחיש להם נס במקום זה, במעייין זה, ועל מעייין זה קראנו פסוק זה).</p>
<p>תו פתח ואמר כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה וגו' כמה טבין אינון ארחין ושבילין דאורייתא דהא בכל מלה ומלה אית כמה עיטין כמה טבין לבני נשא כמה מרגלאן דקא מנהרן לכל סטר ולית לך מלה באורייתא דלית בה כמה בוצינין מנהרן לכל סטר האי קרא איהו כפום פשטיה ואית ביה כפום מדרשיה ואית ביה חכמתא עלאה לאזדהרא למאן דאצטריך זכאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא תדיר</p>	<p>עוד פתח ואמר "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה וגו'", כמה טובים הם דרכי ושבילי התורה, שהרי בכל דבר ודבר יש כמה עצות, כמה טובות לבני אדם, כמה מרגליות שמאירות לכל צד, ואין לך דבר בתורה שאין בו כמה נרות מאירים לכל צד. פסוק זה הוא כפשוטו, ויש בו כפי מדרשו, ויש בו חכמה עליונה להזהיר למי שצריך, אשרי חלקו מי שעוסק בתורה תמיד.</p>
<p>מאן דאשתדל בה מה כתיב ביה כי אם בתורת יי' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה והיה כעץ אמאי דא סמיך לדא⁴ אלא מאן דאשתדל באורייתא⁵ יומם ולילה לא ליהוי</p>	<p>מי שעוסק בה מה כתוב בו "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיה כעץ", למה זה סמוך לזה. אלא מי שעוסק בתורה יומם ולילה,</p>

¹ פי' מאליהם דהיינו המעייין נמשכים המים מאליהם אבל הבאר צריך לשאוב אותם אלין נוזלין אהדרו למעייין פי' הו"ק נולזים שפע שמקבלים מאבא הנק' לבנון ומושכין אותו למלכות הנקראת מעייין (מ"מ).

² ור"ל שכל הו"ק מזילים הטיפות שקבלו מלמעלה למלכות (מ"מ).

³ שאחר המשל אמר הנמשך (מ"מ).

⁴ ר"ל מה ענין שכר זה לכאן דזוטר איהו לגבי מאן דבתורת ה' חפצו וכו'. שאין לה מעלה רמה כ"כ והרי זו תאוות לבעל מדת הבטחון דכתיב ביה והיה כעץ שתול על מים. אבל לת"ח גדול ועצום אין זה כלום. וכ"ש שכבר קדם ואמר אשרי האיש וכו' (רמ"ז).

⁵ ור"ל שאין זה שכרו אלא תנאי כולל שצריך שיהיה בו. והוא דבשלמא מי שאין לו אלא חלק בתורה ואינו עוסק בה תמיד. זה יאחוז בחלק א' ממנה או פשטה או מדרשה וכיוצא. אבל מי שאין

<p>כאעא יבישא אלא כעץ שתול על פלגי מים מה אילן אית ביה שרשין ואית ביה קליפין ואית ביה מוחא ואית ביה ענפין ואית ביה טרפין ואית ביה פרחין ואית ביה איבא שבעת זינין¹ אילין סלקין לשבעה עשר לשבעין² אוף מלין דאורייתא אית בהו פשטא דקרא דרשא³ רמו דקא רמוז חכמתא גימטריאות רזין טמירין⁴ רזין סתימין⁵ אילין על אילין פסול וכשר טמא וטהור איסור והיתר מכאן ולהלאה מתפשטאן ענפין לכל סטר והיה כעץ ודאי ואי לאו לאו איהו חכם בחכמתא</p>	<p>לא יהיה כעץ יבש אלא כעץ שתול על פלגי מים, מה אילן יש בו שרשים ויש בו קליפות ויש בו מח ויש בו ענפים ויש בו עלים ויש בו פרחים ויש בו פרי שבעת המינים אלו עולים לשבעה עשר לשבעים, גם דברי תורה יש בהם פשט המקרא, דרש, רמז שרומז חכמה גימטריאות, סודות טמירים סודות נסתרים אלו על אלו, פסול וכשר טמא וטהור איסור והיתר, מכאן והלאה מתפשטים הענפים לכל צד, והיה כעץ ודאי, ואם לא אינו חכם בחכמה.</p>
<p>ת"ח כמה חביבין⁶ אינון דמשתדלי באורייתא קמי קב"ה דאפי' בזמנא דדינא תליא בעלמא ואתיהיב רשו למחבלא לחבלא קב"ה פקיד ליה עלווייהו על אינון דקא משתדלי באורייתא והכי א"ל קב"ה כי תצור אל עיר בגין חוביהון סגיאיין דהטאן לקמאי ואתחייבו בדינא ימים רבים מאי</p>	<p>בא וראה, כמה חביבים אותם שעוסקים בתורה לפני הקדוש ברוך הוא, שאפילו בזמן שהדין תלוי בעולם ונתנה רשות למשחית להשחית, הקדוש ברוך הוא מצוהו עליהם, על אותם העוסקים בתורה, וכך אומר להם הקדוש ברוך הוא "כי תצור אל עיר", בגלל החטאים הרבים שחטאו</p>

לו אומנות אחר אלא דאשתדל באורייתא יומם ולילה לא יהיה כגוף האילן היבש. אלא יהיה כאילן
השלם בכל הז' דברים (רמ"ז).

¹ הם: אחד מוחא, שני קליפין, שלישי שרשים, רביעי ענפין, חמישי טרפין, ששי פרחין, שביעי
איבא, מוחא נגד החסד הקדוש הפנימי בכל האילן כולו, קליפין מצד הגבורה והדין המלביש כל
האילן כולו בחוץ מצד הדין, שרשים התפארת המשריש כל האילן פנימה לגו לגו, ענפין המלכות
המתפשטת ומסתעפת לכל, טרפין ופרחין מהנצח וההוד שהם צלא יאה כדפירשנו בפרשת אמור
בערבי נחל, איבא היסוד שהוא עץ פרי עושה פרי, וכל אחד מאילו הספידו' כלולה מעשר שיש כל
סוד התמונה, והיינו עשר כל סוד ההנהגה כולה בכל בחינה ובחינה מאלו הנזכרות, לכך הם
שבעים פנים לתורה, ומסתעף נשמת העוסק בה בכל ענפיה ובחינותיה ומסתכל בכל יבעים פנים
שבה דהיינו הפשט והתוכיות כדמסיק, והיינו אשר פרוי דהיינו ר"ז סוד פרי צדיק יתן בעתו ודאי
לעת הזקנה, ועלהו שהם טרפי אילנא שלמד בילדותו לא יבול מפני שהוא מצד ההוד צל נאה, וכל
אשר יעשה בשאר בחינות יצליח פרוי למאכל ועלהו לתרופה להמשיל למתחילים, להיתר פה
לפתוח התורה לאלמים בה, ולפי זה עיקרם של שבעים אלו הם בתורה עץ חיים ומשם נכללים
בעוסקים בה, וכל זה האריך לבאר היאך עוסקי התורה נקראים עץ ועליהם נאמר לא תשחית את
עצה (אור יקר).

² פי' כל א' מהז' כלול מי' ז"פ עשר הם ע' (מ"מ).

³ פי' עשרה מזכיר כאן נגד "ס דאיהו אילנא דחיי ופי' עצה הוא עץ החיים שהוא ת"ת (מ"מ)

⁴ הם סודות האור הפנימי (רמ"ז).

⁵ הם סוד אור המקיף שהיותר עליו הוא יותר מובחר משל תחתיו המוקף. א"נ רזין טמירין
מעולם הניקודים. ורזין סתימין וכו' עולם הברודים פסול וכשר וכו' ג' עולמות ב"ע שיש שם
עירוב טוב ורע לפי מדרגתם. ומסיק שאם אינו לגמרי חכם אלא אם הוא כעץ הנזכר לאו איהו
חכם בחכמתא. שאין חכמתו מושפעת אלא מושכלת מכח העיון (רמ"ז).

⁶ לפי שאמר שפסוק והיה כעץ שתול אינו מדבר בשכר אלא בתיקון מעלות הת"ח ושלא יכון
להחשיבו לגמרי. לכן נמשך בהודע בכללות גדולת מעלת הת"ח דמשתדלי באורייתא והיא פרטיות
השגחת ה' עליו להבדילו מיתר בני אדם. לשיוכר ולהפקירו למשחית גם בעת שכחו שלא להבחין.
וענין הפסוק הוא שקודם לו יצוה ה' להחרים כל אותם הרשעים למען לא ילמדו ככל תועבותם
וכו' כי אז יצוה ה' לשטן המחטיא הוא יצ"הר הוא מ"ה שיצוד אל עיר במגפה והענין כמ"ש הרב
ז"ל שכאשר יש בירורים בתוך הפסולת הוא סם המות של המגפה. וזה ודאי יתאוה אם יעשה
כתועבות כנען שאז ירדו הניצוצות לדיוטה התחתונה של הקליפה שהוא קץ כל בשר ומעייזה
להתעלות למעלה כמ"ה קץ כל בשר בא לפני וז"ש וחטאתם לה' אלהיכם שיתחזק החטא לעמוד
בכח אל פני עליון ליטול רשות כנז' בפ' נח דף ס"ג ואז יצוה ה' את המשטין (רמ"ז).

<p>רבים (תלתא יומא דא בתר דא אקרי ימים רבים אוף הכא כי תצור אל עיר ימים רבים) תלתא יומין דא בתר דא דאשתמודעא דבר במתא</p>	<p>לפני והתחייבו בדין, "ימים רבים" מה זה רבים (שלשה ימים זה אחר זה נקראו "ימים רבים", כמו כן כאן "כי תצור אל עיר ימים רבים") שלשה ימים זה אחר זה, שנודע דבר בעיר.</p>
<p>מנלן דימים רבים תלתא יומין אינון דכתיב ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים וכי ימים רבים אינון אלא תלתא יומין דא בתר דא אקרי ימים רבים אוף הכי כי תצור אל עיר ימים רבים תלתא יומין דא בתר דא דאשתמודעא דבר במתא תא ואפקיד לך על (כל) בני ביתי לא תשחית את עצה דא ת"ח² דדא איהו במתא דאיהו אילנא דהיי אילנא דיהיב איבין</p>	<p>מנין לנו שימים רבים הם שלשה ימים, שכתוב "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים", וכי ימים רבים הם, אלא שלשה ימים זה אחר זה נקראים ימים רבים, גם כך "כי תצור אל עיר ימים רבים" שלשה ימים זה אחר זה, שנודע דבר בעיר, בא ואצוך על (כל) בני ביתי, "לא תשחית את עצה" זה תלמיד חכם שהוא בעיר, שהוא עץ החיים, אילן שנותן פירות.</p>
<p>ד"א את עצה ההוא דיהיב³ עיטא למתא לאשתזבא מן דינא ואוליף לון ארחא דיהכון בה וע"ד לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרון לנדחא עליה דינא ולא לאושמא עליה הרבא מלהמא הרבא משננא ההיא דקמלא לשאר אינשי דעלמא</p>	<p>דבר אחר "את עצה", אותו שנותן עצה לעיר להנצל מן הדין, ומלמד אותם דרך שילכו בה, ועל זה "לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרון", "לנדוח עליו דין" ולא להושיט עליו חרב לזהות, חרב שנונה, אותה שהורגת שאר אנשי העולם.</p>
<p>כי ממנו תאכל וכי ההוא מחבלא אכיל מניה לא אלא כי ממנו תאכל ההיא טנרא תקיפא ההיא דכל רוחין תקיפין וקדישין נפקין מנה דלית הנאה ותיאובתא לרוח קודשא בהאי עלמא אלא אורייתא דההוא זכאה כביכול איהו מפרנס לה ויהיב לה מזונא בהאי עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמא</p>	<p>"כי ממנו תאכל", וכי אותו מחבל אוכל ממנו, לא, אלא כי ממנו תאכל, אותו סלע קשה, אותה שכל רוחות חזקות וקדושות יוצאות ממנה, שאין הנאה ותאוה לרוח הקודש בעולם הזה אלא תורה של אותו צדיק, כביכול הוא מפרנס אותה, ונותן לה מזון בעולם הזה יותר מכל קרבנות העולם.</p>
<p>בקרבן מה כתיב (שיה"ש ה א) אכלתי יערי עם דבשי אכלו רעים ומימא דאתהרב בי מקדשא ובטלו קרבנין לית ליה לקב"ה אלא אינון מלין דאורייתא ואורייתא דאתחדשא בפומיה בג"כ כי ממנו תאכל ולית לה מזונא בהאי עלמא אלא ממנו ומאינון דכוותיה וכיון דממנו תאכל ואיהו זן לה אותו לא תכרות הוי (טמיר) זהיר ביה דלא תקרב ביה</p>	<p>בקרבן מה כתוב "אכלתי יערי עם דבשי", "אכלו רעים", ומיום שנחרב בית המקדש ובטלו הקרבנות, אין לו לקדוש ברוך הוא אלא אותם דברי תורה, והתורה שמתחדשת בפיו, בשביל כך "כי ממנו תאכל", ואין לה מזון בעולם הזה אלא ממנו, ומאותם שכמותו, וכיון ש"ממנו תאכל" והוא זן אותה, "אותו לא תכרות" תהיה (טמיר) זהיר בו שלא תתקרב אליו.</p>

¹ ע"ד הפשט נאמר שיש במספר זווגים ונפרדים. וראש הזווגים הוא ב' ושל הנפרדים ג' כי א' אינו בכלל מספר ובמקום הנפרדים שם הוא הריבוי כי הזווגים שוים ומיוחדים וע"ד הסוד ימים שנים ה"ס גדולה גבורה. ושלשה הוא בת"ת הכלול משני קצוותיו ולכן הוא רחמים לשון ריבוי ולעומת כן בקליפה יש ימי רעה הא' והב' הן ב' קליפות רוח סערה ענן גדול. והג' היא אש מתלקחת שמתחברת לנוגה ואז הן ב'. ונמצא כל הד' יחד שהיא תכלית כל הקליפה. וכנגדם יש ד' מלכיות ר"ת שלהם רב"ם "רומי" בבבל "יון מדי (רמ"ז).

² וגם בגמ' דורשים פ' זה על ת"ח אם ת"ח הגון הוא ממני תאכל הנז' בפ"ק דתענית (רמ,ז).
³ זה כמו דבר אחר (מ"מ).

כי האדם	"כי האדם
ר/ב/ב	
עין השדה דא אקרי אדם ¹ דאשתמודע עילא ותתא ² עין השדה אילנא רברבא ³ ותקיף דההוא שדה אשר ברכו יי' (דא) סמך עליה ⁴ אילן דאשתמודע לההוא שדה תדיר	עין השדה", זה נקרא אדם שנודע למעלה ולמטה. עין השדה, עין גדול ותקיף, שאותו "שדה אשר ברכו ה'" (זה) סמוך עליו, אילן שנודע לאותו שדה תמיד.
לבא מפניך במצור (דברים כ יט) מלה דא אהדר לרישא ⁵ דקרא דכתיב לא תשחית את עצה ההוא דיהיב לון עיטא ואתקין למתא לבא מפניך במצור איהו יהיב לון עיטא לאתקנא ולאהדרא בתיובתא ואתקין ליה מאני זיינין ⁶ בוקינס ושופרין לבא מפניך מאי לבא מפניך לבא לקמאי ולאעלא ⁷ מפניך מקמי דחילו דילך	"לבא מפניך במצור" דבר זה חוזר לראש הפסוק, שכתוב "לא תשחית את עצה", אותו שנותן להם עצה, ומתקין את העיר לבא מפניך במצור, הוא נותן להם עצה להתתקן ולחזור בתשובה, ומתקין לו כלי זין חצוצרות ושופרות. "לבא מפניך" מה זה "לבא מפניך", לבא לפני, ולעלות מפניך, מפני הפחד שלך.
במצור באתר דעלאין ⁸ ותתאין ⁹ לא יכלין לאעלא תמן ומאן איהו דרגא דבעלי תשובה עאלין תמן ומאן איהו תשובה דא איהו מצור ¹⁰ אתר תקיף וטנרא תקיפא ¹	במצור, במקום שעליונים ותחתונים לא יכולים לעלות לשם, ומיהו, דרגה שבעלי תשובה נכנסים לשם, ומי היא, תשובה, זהו מצור, מקום חזק וסלע

¹ שהוא אדם הת"ח (רמ"ז).

² שנודע שמו לאלהים ואנשים. ועוד ירמוז שגדול כחו להיות מושרש במוחין העליוני' שסודם י"ה וג"פ י"ה גי' אד"ם והיינו אר"א ודעת המייחדם. וכמו כן מושרש בזעיר שהוא מ"ה ולכן הוא עין השדה (רמ"ז).

³ ה"ס כל קו האמצעי שהוא ממש מהפאר בפארותיו. וידוע כי שדה היא רחל וא"כ למה יתייחס אליה. לזה אמר משני טעמים הא' דההוא שדה וכו' כנודע לנו שרק בקו האמצעי הוא היחוד שבו נאחזת הנוקבא בג' שרשיה והם לה ית"ד נאמן יסוד ת"ת דעת שמהם כל חיותה והויתה. והב' אילן דאשתמודע ה"ס השפע הבא לא תדיר בין לזווג הפנימיות ובין לצורך העולמות כי זה לא פסיק לעלמין (רמ"ז), הוא ת"ת הנז' (מ"מ).

⁴ פי' המלכות הנקראת שדה סמוכת עליו דהיינו על תורתו שעולה במסוד מ"ן וגורם לה להזדווג עם בעלה (מ"מ).

⁵ פי' לענין הנז"ל שאותו ת"ח נקרא עצה והוא לב' סבות א' "ההוא דיהיב" ר"ל שלשעבר הוא היה הנותן לה עצה תמיד להתקן. והב' "איהו יהיב לון" וכו'. ולעתיד ייעצנה להתקן ולחזור בתשובה (רמ"ז).

⁶ ירמוז לג' דברים הצריכים בעצם לעשות תשובה א' הוא התיקון המכוון לעונות שעשה שבהם נאחזה בו הסטרא אחרא ומושלת בו והוא משל לחולה המלא ליחות ועיפושים וכו' ואמנם בכח הסיגופים נכרתה אחיזת הקליפ' מעליו ע"ד מ"ש בריש פ' שופטים לדון בסיף למאן לס"מ והוא מש"ה רבים מכאובים לרשע וכו'. והדבר הב' הוא הוידוי שבהבל פיו מפני הדרכים והיינו בכח קולות צעקותיו ובכייתו. הג' יחודים וכוונות להמתיק הדין ולהמשיך השפע שהוא עצם השופר עמוד מכסא דין ושב על כסא רחמים (רמ"ז).

⁷ לבא לפני וגם ולהכנס לפני ולפנים : מפניך פני זעם ועברה וירצה אע"פי שכבר ניתנה לך רשות להשחית בכל זאת יש כח בת"ח לעשות תיקונים להעלות שומעי עצתו (רמ"ז).

⁸ מלאכין (רמ"ז).

⁹ הצדיקים התחתונים והוה כמ"ד במקום שבעלי תשובה עומדים וכו' (רמ"ז).

¹⁰ ה"ס הבינה שהיא מגדל עוז והיא ממש מצר הגוף בבחי' הגרון ונל"ע שזכאן סודו בבינת אריך שה"ס הגרון שלו. וכבר נמשל המגדל לצואר בשיר השירים ובזה יכון מה שנמצא שהבינה והכתר נקראים מגדל וכמ"ש הפרדס בערך מגדל והוא בסוד בינת הכתר שהיא כתר לאו"א. ונודע שבכח התשובה ביו"ה מק' מעלים עד כתר בינה סוד קה"ק וידוע שכתר אימא ה"ס הושט וקנה בחכמ' והוא ה"פ ס"ג ועם שם אה"ה שהוא בבינה גי' מצו"ר נמצא פי' הם' בכללו שה' נותן ב' סיבות למחבל שלא להרע לת"ח אפי' בעת הזעם. א' כי ממנו תאכל השכינה נהנית מתורתו בשעת חוסר זכות בני עירו וע"ד ישב בדד וידום כנז' בפרקי אבות. והסבה ב' כי האדם הזה עין השדה וכנז"ל וכתו גדול ליעץ את בני מקומו לבא מפניך במצור. ובפי' זה יתיישב כפל לא תשחית ולא תכרות וגם

<p>וכיון דעיטא דא נטלין אנא מכפר לחובייהו ואתקבלן ברעוא לקמאי וכל דא פקיד קב"ה על אינון דמשתדלי באורייתא בנ"ב זכאין אינון דקא משתדלי באורייתא אינון דמשתדלי באורייתא אינון אילנין רברבין בהאי עלמא</p>	<p>חזק. וכיון שעצה זו לוקחים, אני מכפר לחטאיכם ומתקבלים ברצון לפני, וכל זה מצוה הקדוש ברוך הוא על אותם העוסקים בתורה, לכן צדיקים הם שעוסקים בתורה, אותם שעוסקים בתורה הם עצים גדולים בעולם הזה.</p>
<p>חמו מה עבד קב"ה דנטע אילין אילני² זכאה ארחא דא ולא די אילנא חדא אלא תלתא אילנין רברבין פריסן ענפין לכל סטר עביד לן קב"ה יהא רעוא קמי שמיא דלא יתעדון לעלמא אילנין אלין ודא מעיינא מאתר דא ועד יומא קיימין תמן וההוא מעיינא דמיא וקראן לון בני נשא נציבו דר' פנחס בן יאיר ע"כ (חסר וזהו)</p>	<p>ראו מה עשה הקדוש ברוך הוא שנטע אילנות אלו, אשרי הדרך הזה, ולא די אילן אחד אלא שלשה אילנות גדולים פרו ענפים לכל צד עשה לנו הקדוש ברוך הוא, יהי רצון לפני השמים שלא יעברו לעולם אילנות אלו, ומעיין זה ממקום זה, ועד היום עומדים שם, ואותו מעיין מים והאנשים קוראים להם נציבות של רבי פנחס בן יאיר.</p>
<p>פתח ר"ש ואמר וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך ת"ח ההוא רשע דעשו יהיב עינו לעיינא על נשין ובגיניה אתקין תיקונוי יעקב שוי שפחות בקדמיתא ובניהון לבתר דחשיבו יתיר לאה אבתרייהו ובנהא לבתר לבתר יוסף ובתרה רחל והוא עבר לפניהם כד סגידו כלהון מה כתיב ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין ולבתר כתיב ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו ואחר נגש יוסף ורחל וגו' והא יוסף לבתרייתא הוה ורחל לקמיה³</p>	<p>פתח רבי שמעון ואמר "וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך". בא וראה אותו עשו הרשע נתן עינו לעיין בנשים, ובגללו התקין יעקב תקונוי, שם שפחות מקדימה, ובניהם לאחור, שחשובים יותר לאה אחריהם, ובניה מאחור, אחר כך יוסף ואחריו רחל והוא עבר לפניהם. כשכולם השתחוו, מה כתוב "ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין" ואחר כך כתוב "ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו ואחר נגש יוסף ורחל וגו'", והרי יוסף לאחור היה ורחל לפניו.</p>
<p>אלא ברא טבא ברא רחימא צדיקא דעלמא יוסף כיון דחמא עיניה דההוא רשע מסתכל בנשין דחיל על אמיה נפיק מאבתרה ופריש דרועוי וגופיה וכסי עלה</p>	<p>אלא בן טוב בן אהוב צדיק העולם יוסף, כיון שראה עינו של אותו רשע מסתכל בנשים, פחד על אמו יצא מאחריה ופרש זרועותיו וגופו וכסה עליה כדי שלא יתן אותו רשע עינו</p>

שינוי פי' ב' תו"ן של תא"ל כל ותכרו"ת ונמצאו ב' טעמים להצלת הצדיק מפני העבר ומפני העתיד (רמ"ז).

¹ תקיפא היא המלכות וקראה טינרא מפני שהיא צור הוצבו ממנו הנשמות החזקות שהם רוחין תקיפין, מפני שיש אתרים דלא תקיפין והם נפש מעשיה או רות מיצירה, ואלו אין להם כה להאציל אותה אלא אותם שהם נשמה מבריא מגיעים עד האצילות המייעצי ומנהיגים דורם בעבר השם, ואלו יש בהם כח להגיע מעשי' עד למעלה, ועליה' נאמר כי ה' אלהיך אשי אוכלה היא אוכלת מעשים טובים שהם שמן לשלהבת הזה הדולק על הפתילה, ועל זה נאמר ושמן על ראשך אל יחסר, ועל זה נאמר מי יעלה בהר ה', מי ומי הם העולים שם שהיא טינרא תקיפא קשה לעלות אליה אלא רוחין תקיפין המתגברים לעלות שם (אור יקר).

² פי' נטע אילנות לצדיקים הנק' עץ החיים כמש"ל (מ"מ).

³ כמש"ה וישם את השפחות וכו' ורחל ויוסף אחרונים (מ"מ).

<p>בנין דלא יתן ההוא רשע עינוי באמיה כמה אתסני שית אמין לכל סטרי¹ וחפא עלה ולא יכיל עיניה דההוא רשע לשלמאה עלה</p>	<p>באמו. כמה התגדל, שש אמות לכל צד, וכסה עליה ולא יכלה עינוי של אותו רשע לשלוט עליה.</p>
<p>כגוונא דא וישא בלעם את עינוי עינו כתיב ההוא עינא בישא (תרין עיינין הוה זקיף אלא בשעתא) דבעא לאסתכלא עליהו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מהו שוכן לשבטיו אלא שבטא דיוסף הוה תמן ושבטא דבנימן שבטא דיוסף דלא שלמא בהו עינא בישא דכתיב בן פורת יוסף מאן בן פורת דאתסני לכסאה על אמיה בן פורת עלי עין דלא שלמא ביה עינא בישא שבטא דבנימן דכתיב ביה ובין כתפיו שכן וכתיב ישכון לבטח מאי לבטח דלא דחיל מעינא בישא ולא דחיל מפנעין בישין</p>	<p>כדוגמא זה "וישא בלעם את עינוי" כתוב "עינו", אותה עין רעה (שתי עיניים היה זוקף אלא בשעה) שרצה להסתכל עליהם "וירא את ישראל שוכן לשבטיו" מה זה "שוכן לשבטיו", אלא שבט יוסף היה שם, ושבט בנימין. שבט יוסף שלא שולטת בהם עין הרע, שכתוב "בן פורת יוסף", מה זה "בן פורת יוסף", שהתגדל לכסות על אמו. "בן פורת עלי עין", שלא שלטה בו עין הרע. שבט בנימין שכתוב בו "ובין כתפיו שכן", וכתוב "ישכון לבטח". מה זה "לבטח", שלא פוחד מעין הרע, ולא פוחד מפגעים רעים.</p>
<p>אמר ההוא רשע אנא אעבר שורה דא² דלא אתקיים ואנא אסתכל כדקא יאות רחל הות תמן³ חמאת דעינא דההוא רשע משננא לאבאשא מה עבדת נפקת ופרישת גדפהא עליהו וחפאת על ברהא הה"ד וישא בלעם את עינוי וירא את ישראל כיון דחמא רוח דקודשא עינא משננא מיד ותהי עליו רוח אלהים על מאן על ישראל דפריש גדפוי וחפא עליהון ומיד תב ההוא רשע לאחורא</p>	<p>אמר אותו רשע, אני אעביר חומה זו שלא תעמד ואני אסתכל כמו שצריך. רחל היתה שם, ראתה שעין אותו רשע שנונה להרע, מה עשתה יצאה ופרשה כנפיה עליהם, וכסתה על בניה, זהו שכתוב "וישא בלעם את עינוי וירא את ישראל", כיון שראתה רוח הקודש עין שנונה, מיד "ותהי עליו רוח אלהים", על מי, על ישראל, שפרשה כנפיה וכסתה עליהם, ומיד שב אותו רשע לאחור.</p>
<p>בקדמיתא ברא חפא על אמיה והשתא אימא חפאת על ברא אמר קב"ה בהיא שעתא דחפא איהו על רחל אמיה דלא ישלוט עינא דההוא רשע עלה חייך בשעתא דייתי עינא בישא אחרא לאסתכלא על בנך⁴ ועל בני אמך⁵ תחפי עליהו את חפית על אמך אמך תחפי עלך</p>	<p>בהתחלה הבן כיסה על אמו, וכעת האם מכסה על בנה. אמר הקדוש ברוך הוא, באותה שעה שהוא כסה על רחל אמו שלא תשלט העין של אותו רשע עליה, חייך, בשעה שתבא עין רעה אחרת להסתכל על בניך ועל בני אמך תכסה עליהם, אתה כסית על אמך אמך תכסה עליך.</p>
<p>וישא את עינוי וירא את הנשים האי קרא ברזא דחכמתא אתמר ביומא דכפורי דבני עלמא קיימי בדינא וישראל תייבין בתיובתא קמי קב"ה לכפרא על חובייהו וההוא מקטרגא קיימא עליהו דחשיב</p>	<p>"וישא את עינוי וירא את הנשים", פסוק זה נאמר בסוד החכמה ביום הכפורים, שבני העולם עומדים בדין וישראל שבים בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא לכפר על עוונותיהם, ואותו מקטרג עומד עליהם, שחושב לאבד</p>

¹ לצד ימין ו' ולשמאל ו' ולמעלה ו' הם י"ח נגד היסוד הנק' ח"י שהוא יוסף (מ"מ).

² פי' ישראל שהם כחומה ובזכות בני יוסף שהיו שם ניצולו כמ, ש לקמן (מ"מ).

³ עי' אפיקי ים הובא לקמן ריא ע"ב.

⁴ פי' בני יוסף (מ"מ).

⁵ פי' שאר שבטים (מ"מ).

<p>לאובדא לון על חובייהו שלחי ליה ההוא דורונא וכדין כתיב כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני לבתר דמקבל ההוא מקטרגא לההוא דורונא אתהפך להו סניגורא זקיף וחמי לון לישראל כלהו מתענן בתעניתא יחפי רגלין חמי נשיין חמי ינוקין כלהו בתעניתא כלהו</p>	<p>אותם על חטאיהם, שולחים לו אותו דורון, ואז כתוב "כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני", אחר שמקבל אותו מקטרג הדורון, מתהפך להם לסנגור. מזדקף ורואה את ישראל כולם מתענים יחפי רגלים, רואה נשים רואה תינוקות כולם בתענית, כולם</p>
<p>ר/ג/א</p>	
<p>נקיים בנקי</p>	<p>נקיים בנקיון.</p>
<p>ויאמר מי אלה לך שמא קדישא לך¹ מי אלא לך שאיל על ינוקי ואמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך וכי אמאי אצטריך לאתבא ליה כלום אלא כיון דמקבל ההוא שוחד אתהפך להו סניגור זקיף עינוי וחמי לון לישראל כנוונא דא חשיב דבגין דחילו דיליה אינון קיימין כך שאיל על ינוקי ואמר מי אלה לך (ואמר בארע סתים הילדים) מהו מי אלה לך אלא אמר תינה אתון דחבתון קמי מלכא אבל אלין ינוקי אמאי קיימין הכי</p>	<p>"ויאמר מי אלה לך" שם קדוש לך, מי אלה לך, שואל על התינוקות ואומר "הילדים אשר חנן אלהים את עבדך". וכי למה צריך להשיבו כלום, אלא כיון שמקבל אותו שוחד, מתהפך להם לסנגור, מרים עינוי ורואה את ישראל. כדוגמא זה חושב שבגלל פחדו הם עומדים כך. שואל על התינוקות ואומר "מי אלה לך" (ואמר בדרך נסתר הילדים) מה זה "מי אלה לך", אלא אמר ניחא אתם שחטאתם לפני המלך, אבל תינוקות אלו מדוע עומדים כך.</p>
<p>מי אלה לך ויאמר הילדים רוח קדשא אמר² וע"ד זקיף טעמא ויאמר הילדים בארע סתים אשר חנן אלהים את עבדך³ וכי רוח הקדש אמר את עבדך אלא רוח</p>	<p>"מי אלה לך" ויאמר "הילדים", רוח הקודש אומרת, ועל זה טעם זקוף "ויאמר הילדים" בדרך נסתר, "אשר חנן אלהים את עבדך", וכי רוח הקודש אמר "את עבדך", אלא רוח הקודש</p>

¹ היינו השם הקדוש הרמוז ביום הכפורים אלהים דעובדא דבראשית שעליו נאמר שאו מרום עייניכם וראו מי ברא אלה, דהיינו בראשית ברא אלהים וישראל הם חסים בצילו שהוא בעל הסליחה, ולזה הוא מבשר אותם מי אלה לך, חלקך במקום הסליחה מסולק מהחצונים בשורת הדין (אור יקר), פי' מ"י אל"ה הם אותיות אל"ה"ם (מ"מ)

² הנה פתח בתינוקות המתענים וסיים בעשוקים, אלא הענין הוא כי הטעם שצוו ישראל לחנך התינוקות לתשובה ובן י"ג ויום אחד מתענה ביום הכפורים מן התורה אפילו שלא חטא ולא צריך תשובה, שהרי יום הכיפורים השלים תעניתו והשלים י"ג, אמנם הענין הוא שמצות התשובה על כל הנמצאי', והרי מרע"ה היה חייב להתענות ביום הכפורים ושב בתשובה, והטעם שכל אדט יש לו מזה ומהעובר בסוד הגלגול ושב ביום הכפורים על הישנות ועל החדשות, ולכן ישראל סתם מתענים כמו שנצטוו מן התורה ומדרבנן, ואין להם תשובה כשהשטן אומר מי אלה לך מאיזה טעם אלו מתענים, ורוח הקדש משיבה ואומרת הילדים כר היינו שאלו הם עשוקים כדפרשו בסבא ראיתי את דמעת העשוקים ואין להם מנחם, וסוד אותם הנשמות העשוקות גלוי לפניו שהם עשוקות תחת יד לילית ומתים באסכרה, והיא עבד סמאל הם מזוהמים מידה, וצריכים טהרה וכפרה, ולכן בשובם לעולם מתענים ליטהר מהזוהמא הקודמת שקדמה להם כשנמסרו למזוהמת קודם בואם לעולם בראשונה, ולכן הקב"ה מכיר מי הם אלו, שבני אדם אינם מכירים בגלגול מי הם אותם שנתעשקו מי הם אותם שלא נתעשקו, וזה נמסר להקב"ה לכן רוח הקדש משיבה "הילדים אשר חנן" דהיינו העשוקים שאין להם טעם אלא חנינה (אור יקר).

³ ועל אותה הזוהמא שנדבקה בהם הם מתענים, מיד הוא מקטרג מחמת קנאה ומבטל זוהמת לילית, והיינו שאין ביטול עבודה זרה, אלא מיד גוי, ולכן כשה מערער על העושק מבטל העושק מן העולם והוא ממש אזיל "לאפקא לון", לא אלו שכבר יצאו מידה והרי העשוקים משדי אמם אינם מתענים אלא מבטל סתם העושק מן העולם, ומועיל לכל אותם הראויים להתעשק עדיין, או אפשר שגם יש בהם באלו שהם עד י"ג ראויים להתעשק עדיין, ועל ידי תענית יום הכפורים נצולים מידה והם מבטלים כחת על הדרך הנזכר כדפירשנו, ועם כל זה מפשט השמועה נקיטין שבזכות תענית התינוקות מבטלים מהם אסכרה שהוא הממית אותם עד י"ג (אור יקר).

<p>קדשא אמר אלין אינון ינוקי דלא האבו ולא טעימו טעמא דחמאה ומסר לון קב"ה בידא דההוא ממנא דילך וקטיל לון בלא חובא כד"א ומיד עושקיהם כח ודא הוא את עבדך</p>	<p>אומרת, אלה אותם תינוקות שלא חטאו ולא טעמו טעם חטא ומסרם הקדוש ברוך הוא ביד אותו הממונה שלך, והרג אותם בלי חטא, כמו שנאמר "ומיד עושקיהם כח", וזהו "את עבדך".</p>
<p>כיון דשמע מאינון ינוקי מיד סליק לגבי קב"ה ואמר מאריה דעלמא כל ארחך בדינא דקשוט ואי דינא שריא על ישראל בגין חוביהון איהו ינוקין דלהון דלא האבו לקמך אמאי מסרת לון לקטלא לון בלא חובא וקב"ה נטיל מלוי בכך וחס עלייהו וההיא שעתא לא הוי אסכרא בתינוקות</p>	<p>כיון ששמע מאותם תינוקות, מיד עולה לקדוש ברוך הוא ואומר, רבוננו של עולם כל דרכיך בדין אמת, ואם הדין שורה על ישראל הוא בגלל חטאיהם, תינוקות שלהם שלא חטאו לפניך למה מסרת אותם להרגם בלי חטא, והקדוש ברוך הוא לוקח דבריו בכך וחס עליהם, ואותה שעה אין אסכרה בתינוקות.</p>
<p>וההוא מקטרגא נטיל קנאה מההוא ממנא דתחות ידיה אמר וכי לי יהיב קב"ה אינון דמתלבשן בחטאין וחובין ולההוא ממנא דילי מסר ינוקין בלא חובא דלא טעמו טעמא דחובה</p>	<p>ואתו מקטרג לוקח קנאה מאותו ממונה שתחת ידיו ואומר, וכי לי נתן הקדוש ברוך הוא אותם שמתלבשים בחטאים ועוונות, ולאותו ממונה שלי מסר תינוקות בלי חטא, שלא טעמו טעם חטא.</p>
<p>מיד אזל לאפקא לון מתחות ידיה ולא ישלוט בהו וע"ד אקדים ליה וא"ל הילדים אשר חנן אלהים את עבדך לההוא עבדך בלא חובא ובלא חמאה! ובגין דלא יהא שבהא לממנא דיליה יתיר מניה בעא לאפקא לון מן ידוי</p>	<p>מיד הולך להוציאם מתחת ידו, ולא ישלוט בהם. ועל זה מקדים לו ואומר לו, "הילדים אשר חנן אלהים את עבדך", לאותו עבדך בלי עון ובלי חטא, וכדי שלא יהיה שבח לממונה שלו יותר ממנו רוצה להוציאם מידו.</p>
<p>כד סלקין צלותין דישראל ביומא דא קמי קב"ה מה כתיב והוא עבר לפניהם הא רוח קודשא² אעבר לקמיהו (כד"א ויעבור מלכם לפניהם) והוא ודאי עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים רוח קודשא אזער גרמיה לגבי עילא³ ז' זמנין לגבי ז' דרגין עלאין⁴ דעליה ואקטין גרמיה לאכללא לון עמיה כל חד וחד עד גשתו⁵ עד אחיו</p>	<p>כשעולות תפלות ישראל ביום זה לפני הקדוש ברוך הוא, מה כתוב "והוא עבר לפניהם" הרי רוח הקודש עוברת לפניהם (כמו שנאמר "ויעבר מלכם לפניהם"), והוא ודאי עבר לפניהם, "וישתחו ארצה שבע פעמים", רוח הקודש הקטינה עצמה לגבי מעלה שבע פעמים, לגבי שבע דרגות עליונות שמעליו, והקטינה עצמה</p>

¹ כי בהיכלות דקליפה נזכר כי נוקבא. דס"מ ממונה על מיתת הקטנים והוא על הגדולים והרב ז"ל כתב כי כינוי עבד במ'. ועבד זה מלכות הרשעה לילית: ועבד הנז' הוא עיר הנז' בפ' אוסרי לגפן עירה. ומיד עושקיהם כח כי היא עושקת הילדים (רח"ו).

² שהיא שכינה האוספת תפלתן של ישראל ועולה עמהם למעלה, וקראה רוחא (ד)קודשא על שם בחינות עליותיה, רוח מצד בחינתה עם התפארת "קודשא" מצד בחינתה אחר כך עם התפארת אל החכמה, והיא האוספת התפלות ועוברת לפני כולם, מתתקנת במציאות עדרי התפלות העולות והיא בראשם והיינו "מלכם" מלכות, והיא עולה להתקשר אל התפארת שהוא ה' אשר בראשם, ונודע שהם שבע ספירות אחת למלכות עצמה וששה לתפארת, וכנגדם וישתחו השכינה המשיך והשפיע "ארצה" על עצמה שבע פעמים לכלול בעצמה שבעה ספירות שכל השתחו' והשתחוויה היא היותה געשית בסיס לספירה אחת (אור יקר).

³ לאכללא לון עמיה (אור יקר).

⁴ פי' ז' קצוות דזעיר (מ"מ).

⁵ השכינה יעקב (אור יקר).

<p>לההוא דרנא דרחמי דהא בן ובת אינון בן בני בכורי ישראל בת כ"י רוח קודשא עביד אזעירו דגרמיה עד גשתו</p>	<p>לכלול אותם עמו, כל אחד ואחד עד גשתו עד אחיו, לאותה דרגת הרחמים שהרי הם בן ובת, בן "בני בכורי ישראל", בת "כנסת ישראל", רוח הקודש עשתה הקטנת עצמה עד גשתו.</p>
<p>כיון דמטא לגביה תבע מיניה ואודע ליה צערא דבנייהו לתתא ותרווייהו עאלין² להיכלא טמירא גניזא דיום הכפורים אימא דלהון ותבעין על ישראל לכפרא לון כדין כתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' אכפר עליכם לא כתיב אלא יכפר עליכם³ והשתא הילדים אלין חכימין דהכא קב"ה יהב לון⁴ רזין דאורייתא לאתעטרא בהו ולאשתכללא (נ"א ולאשתדלא) בהו עינא בישא לא שלטא עלייה בנין עינא טבא רוח קודשא דר' פנחס דשריא עלייהו</p>	<p>כיון שהגיע אליו תבע ממנו והודיע לו צער בנייהם למטה, ושניהם נכנסים להיכל טמיר גנוז של יום הכפורים, אם שלהם, ותובעים על ישראל לכפר להם, ואז כתוב "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו'", לא כתוב "אכפר עליכם" אלא "יכפר עליכם". וכעת הילדים חכמים אלו של כאן, הקדוש ברוך הוא נתן להם סודות התורה להתעטר בהם, ולהתתקן (ולעסוק) בהם. עין רעה לא שולטת עליהם, בגלל עין טובה רוח הקודש של רבי פנחס ששורה עליהם.</p>
<p>אתא ר' פנחס ונשקיה אמר אלמלא לא אתינא ארחא דא אלא למשמע מלין אלין די לי זכאה ארחא דא דאתינא לגבך וקב"ה הכא דאסתכם עמנא ולא די אילנא חד אלא תלת אבל מעיינא דא דיוקנא עלאה הוא לגבי ההוא מעיינא דטמיר וגניז תלת אילנין אלין תלת ארזין אינון דאקרון ארזי לבנון ואינון דיוקנא דתלת אילנין רברבין רזא דאבהן (ס"א דאסתכם עמנא מעיינא דא דיוקנא דההוא מעיינא עלאה דטמיר וגניז תלת אילנין אלין אינון דיוקנא דתלת אילנין רברבין רזא דאבהן) זכאה חולקנא בההיא שעתא</p>	<p>בא רבי פנחס ונשקו, אמר אלמלא לא באתי בדרך זו אלא לשמוע דברים אלו די לי, אשרי דרך זו שבאתי אליך. והקדוש ברוך הוא כאן שהסכים אתנו, ולא די אילן אחד אלא שלשה, אבל מעיין זה דמות עליונה היא אל אותו מעיין טמיר וגנוז, שלשה אילנות אלו שלשה ארזים הם שנקראים ארזי הלבנון, והם דמות שלשה אילנות גדולים סוד האבות. (שהסכים עמנו, מעיין זה דמות אותו מעיין עליון שטמיר וגנוז, שלשה אילנות אלו הם דמות של שלשה אילנות גדולים סוד האבות) אשרי חלקנו באותה שעה.</p>
<p>ארכינו אילנין חד על רישיה דר' שמעון וחד על רישיה דרבי פנחס וחד על רישיה דרבי אלעזר אתפשטו ענפין לכל סטר על רישיהון דחברייא בכה (נ"א חדי) רבי פנחס ואמר זכאה חולקי וזכאין עיני דחמאן כך ולא על דידך ועל דידי חדינא בלחודייהו אלא על רבי אלעזר ברנא קא חדינא דחשיב איהו קמי מלכא קדישא כחד מינן קם ונשקיה</p>	<p>הרכינו האילנות אחד על ראש רבי שמעון, ואחד על ראש רבי פנחס, ואחד על ראש רבי אלעזר. התפשטו הענפים לכל צד על ראשי החברים. בכה (שמח) רבי פנחס ואמר, אשרי חלקי ואשרי עיני שראו כך, ולא על שלך ועל שלי שמחתי בלבדם, אלא על רבי אלעזר בנוני אני שמח, שחשוב הוא לפני המלך הקדוש כאחד מאתנו. קם ונשקו.</p>

¹ תפארת ישראל, שעם היות שהתפארת בעל שש קצוות והששה הם בעצמות התפארת (אור יקר).

² פי' אחר שנתחברה המ' עם זעיר עולים שניהם בסוד מ"ן ליסוד דאימא (מ"מ).

³ פירש הבינה שהיא נעלמת (מ"מ).

⁴ פי' בינה נתנה להם ג' אילנות אלו שהם כנגד חג"ת להתעטר בהם (מ"מ).

<p>אמר רבי שמעון, אלעזר קום בעמדך ואמר לפני רבונך דברים שלו. קם רבי אלעזר</p>	<p>אמר רבי שמעון, אלעזר קום בעמדך ואמר לפני רבונך דברים שלו. קם רבי אלעזר</p>
<p>רנ"ב</p>	
<p>פתח ואמר עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' עמי כמה קב"ה אבא רחמן על בניו אע"ג דהאבו גביה כל מלוי ברחימו לגבייהו כאבא לגבי בריה</p>	<p>פתח ואמר "עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו'", "עמי" כמה הקדוש ברוך הוא אב הרחמן על בניו, אף על גב שחטאו אליו כל דבריו באהבה אליהם כאב אל בנו.</p>
<p>הטי בריה לגבי אביו אלהי ליה כ"כ דאלהי ליה לא תב מארחיה נזיף ביה במלין ולא קביל אמר אביו לא בעינא למעבד לברי כמה דעבדנא עד יומא אלו אלהייה יהא השיש ברישיה הא כאיבא דיליה גבאי אהא נזיף ביה הא דיוקניה משתניא מה אעביד אלא איזיל ואתחנן לגביה ואימא ליה מלין רכיכין בגין דלא יתעצב</p>	<p>חטא הבן לאביו מלקהו, כל¹ עוד כשמלקהו לא שב מדרכו, נזף בו בדברים ולא מקבל. אמר אביו איני רוצה לעשות לבני כמו שעשיתי עד היום, אם אלקנו יחשש בראשו, הרי הכאב שלו אצלי,² אם אנזף בו דמותו משתנית. מה אעשה, אלא אלך ואתחנן אליו, ואמור לו דברים רכים כדי שלא יתעצב.</p>
<p>כן בכל זינין איזיל קב"ה בישראל שארי עמהון אלקאה ולא קבילו נזיף בהו ולא קבילו אמר קב"ה חמינא בברי דבגין מלקיותא דלקינא לון אינון הששו ברישיהון ווי דהא מגו כאיבא דלהון השישנא אנא דכתיב בכל צרתם לו צד נזיפנא בהו אשתנא דיוקנא דלהון דכתיב חשך משחור תארם לא נכרו בהצות ווי כד אסתכלית בהו ולא אשתמודעו השתא אהא מתחננא לגבייהו נו תחנונים עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ברי יחידאה דילי חביבא דנפשאי חמי מה עבדית לך שליטית לך על כל בני היכלי שליטית לך על כל מלכין דעלמא ואי עבדית לך עובדין אחרנין ענה בי אנת תהא סהיד בי</p>	<p>כך בכל המינים הולך הקדוש ברוך הוא בישראל שורה אתם, הלקאה ולא קבלו, נזף בהם ולא קבלו, אמר הקדוש ברוך הוא אני רואה בבני שבגלל המלקות שהלקיתי אותם הם חוששים בראשם אוי, שהרי מתוך כאבם אני חושש, שכתוב "בכל צרתם לו צר". נזפתי בהם, השתנתה דמותם, שכתוב "חשך משחור תארם לא נכרו בחוצות" אוי כשהסתכלתי בהם ולא נודעו, כעת אתחנן לפניהם מתוך תחנונים, עמי מה עשיתי לך, ומה הלאיתך, בני יחיד שלי, חביב נפשי, ראה מה עשיתי לך, השלטתי אותך על כל בני היכלי, השלטתי אותך על כל מלכי העולם, ואם עשיתי לך מעשים אחרים ענה בי אתה תעיד בי.</p>
<p>עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור זכר נא הוי דכיר במטו מינד מה יעץ השתא אית לאסתכלא מה הוה עיטא דבלק על עמא קדישא (חסר כאן) ואורייתא לא חשיבת ליה לבלק כלום כמה דהוה ללבן דכתיב ארמי אובד אבי</p>	<p>"עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור", זכר נא, הֲיָה זוכר בבקשה ממך מה יעץ, כעת יש להתבונן מה היתה עצת בלק על העם הקדוש, והתורה לא החשיבה את בלק כלום, כמו שהיה ללבן שכתוב "ארמי אובד אבי".</p>
<p>אשורנו וגו' ציורא ודיוקנא דאבוי אתרשים ביה ממש ומההוא זמנא דהוה במעהא דאמיה מסטרא דילה אתמתח ואושיט</p>	<p>"אשורנו וגו'", ציור ודמות אביו נרשם בו ממש, ומאותו זמן שהיה במעי אמו, מצד שלה התמתח והושיט</p>

<p>פסיעה לבר יתיר כי מראש צורם אראנו דא אראנו, זו דמות וציור אביו (ממש), כיון שהיה במעי אמו, "אשורנו", הושיט פסיעה לחוץ כדוגמא זה ת.</p>	<p>פסיעה לבר יתיר כי מראש צורם אראנו דא דיוקנא וציורא דאבוי (ממש) כיון דהוה במעהא דאמיה אשורנו אושיט פסיעה לבר ת כגוונא דא ת.</p>
<p>ודא הוא ומגבעות אשורנו² במתיבתא עלאה גבעת חסר ו' (רמאה דכלא ההיא עלאה דכלא) במתיבתא דרקיעא ומגבעות באת ו' ואשלים לתרין סטרין חד דהא האי גבעת³ לא אתפרשא מן ברה⁴ לעלמין ולא שבקת ליה וע"ד אתכליל ו' בהדה לעלם וחד דהא גבעה דלתתא ברא דאתכליל בה אצטריך לזמנא דאתי כד ייתי מלכא משיחא לנמלא ליה גבעת עלאה ולאעלא</p>	<p>זהו "ומגבעות אשורנו", בישיבה העליונה, גבעת חסר ו', (גבוהת הכל, אותה עליונת הכל) בישיבת הרקיע, "ומגבעות" באות ו', ומשלים לשני צדדים, אחד שהרי הגבעת הזו לא נפרדת מבנה לעולמים, ואינה עוזבת אותו, ועל כן נכלל ו' אתה לעולם. ואחד שהרי גבעה שלמטה, בנה שנכלל עמה צריך לעתיד לבא כשיבא מלך המשיח לקחת לו גבעת עליונה</p>

¹ ז"ל הרב בליקוטיים. דע כי בעיבור הלבשו נה"י דזעיר על חג"ת דזעיר. והמ' עלתה למעלה על היסוד והלבישה אותו נמצא כי היסוד מלביש לת"ת והמ' מלבשת היסוד וזבה תבין מ"ש בפ' בלק אשורינו דאושיט פסיעה לבר. כי כאשר הלבוש יסוד לת"ת הנה הוא שוה לשאר ספירות בעובי כי גם נצח מלביש לחסד והוד לגבורה ויסוד לת"ת. אך בשגם המלכות מלבשת ליסוד נמצא יש שם ג' ענפים שם ת"ת ויסוד ומ'. ושם בעובי קצת יותר במקום המ' הוא כדמות פסיעה היוצאת לחוץ (מ"מ). עיקר עצמותה [דנוק] גופה שהוא נקודתה העצמית שבה יצאה מתחילה ג"כ כלולה רק בז"א, וכן נשאר שרשה בז"א לעולם, כי מתחילה בהיותם שניהם כלולים בבינה, והוא באות ה' ראשונה דהשם הו"ה ב"ה, אשר צורת אות ה' הוא ד' ו', הנה היתה כלולה שם עמו בסוף הקו דהו' (הקדו"ש מד ע"ג), מה שאמרנו כי בנין הנוק' הנה הוא מהי' מלכיות דז"א, הנה אין הכונה שהיא נוטלת אותם אחר שנשלם הוא בהם ואחר שיצאו בו בגילויים, וכמו ששמעם לכאורה בדברי הרב במיעוט הירח (פרק א בהמ"ק שם) ע"ש, כי הרי תחילת בנין הנוק' הנה הוא עם תחילת בנין הז"א ביחד, ונמשך מציאות שניהם יחד, כי נארגים שניהם כאחד מתחילת יצירתם וכמ"ש בזוה"ק בלק (רג ע"ב) ומההוא זמנא דהוה במעהא דאמיה מסטרא דיליה אתמתח ואושיט פסיעה לבר יתיר (שהוא שורש הנוק') כו', כיון דהוה במעהא דאמיה אושיט פסיעה לבר כו' כו', ע"ש. והוא סוד הו' זעירא שבתוך הו' ראשונה דהבינה, ובו הוא הפסיעה לבר, והוא על שרשה אשר גם בהבינה עצמה וע' פע"ח שער התפילין (פרק טז דרך ב' ג') וכן בשעה"ק (דף נ ע"ב וע"ג). ומאותו הפסיעה לבר היא נתקנת בעת עיבור ז"ן למציאות עטרת היסוד שבו, ואח"כ נתקנת עמו בעת היניקה בהת"ת שבו ובסוד צלע, ואז הנה היא מדה אחד שלימה כשיעור ספי' הת"ת דז"א, והיא אז הו' תתאה של השם טפלה אליו, כי היא אז רק כשיעור מדה אחת שבו ודבוקה עמו (כללים ח"ב נא ע"ג), עי' שער המלכים פרק ז', ושעה"ק לא ע"ד (ביאורים ח"א טל ע"ב).

ע"ח שער תיקון הנוק' פ"ד, שער הירח פרק א' (לש"ו).
² ענין זה נתבאר בפ' נשא דקמ"א ע"ב והענין הוא כי בהיות ז"א בסוד העיבור במעי אימא עילאה היה שם בסוד ו' זעירא שבתוך ה' ראשונה של ההו"ה הרומזת באימא ואותה הו' זעירא שבתוך הו' היא רומזת אל הז"א שהיה אז בו בחינת שש קצוות שבו. והנה בסיום הו' שם עומדת הנקבה והיא השביעית כי הנה חג"ת שלו עלו במקום חב"ד ונה"י שבו עלו במקום חג"ת שלו כנודע אצלנו ונמצא כי התחלת הנוקבא היא שם מאחורוי בסוד זו הו' שלו שהיא הת"ת כי שם הוא סיום שש קצוות שלו והוא סיום הו' ושם ברגל הו' זו מאחוריה שם נתדבק' המלכות וזהו סוד אושיט פסיעה לבר כי המלכות היא שם בבחינת פסיעה בסוף הו' והיא לבר רוצה לומר מאחורוי מאחורי הו' ולא פנים בפנים ולכן צריך הסופר לכתוב ציור ה' ראשונה של ההו"ה באופן זה ה' שאותה הו' אשר בתוך אות הו' תהיה ברגליה פסיעה אחת בולטת לחוץ מן אות הו' ולא לפנים ממש בתוך הו' כלפי פנים אלא כלפי חוץ וזמ"ש אשורנו לשון פסיעה מלשון תמוך אשורי במעגלותיך. עוד מצאתי כתוב קרוב אל הנז' וז"ל כבר הודעתך ענין פסיעה זו שהיא בחינת הנוקבא דז"א שהיתה בחינת אותה הפסיעה שבסוף רגל אות ו' שבתוך ה' עלאה כמבואר לעיל והטעם להיותה שם הוא כדי שכאשר תתגדל בבחינת פרצוף בהיותה עדין בבחינת אחור בחזה ז"א כי שם ביתה ומקומה כנודע. ולכן כשנולד ז"א יצתה עמו בסוד פסיע' לבר בסיום ו' של ז"א ואז חזרה אל אחורי זו הו' ואח"כ כשנגדלה ונתארכו שלשה אחרונות של הו' שהם בחינת הנה"י של ז"א כנודע אז נשארה היא דבוקה באחורים שלהם (שער מאמרי רשב"י).

³ בינה (רח"ו).

⁴ ז"א (רח"ו).

<p>ליה גו גרפהא בגין לאתקפא ליה ולאוקמא ליה בחיין עלאין ומנה יפוק בההוא יומא משיחא דרוד</p>	<p>ולהכניסו תוך כנפיה, כדי לחזק אותו ולהעמידו בחיים עליונים, וממנה יצא באותו יום משיח של דוד.</p>
<p>ורוא דא אספרה אל חק יי אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך זמין אנא לומר לההוא אתר דאקרי חק ולבשרא ליה (אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך) בההוא יומא ממש יפיק ליה ההוא חק מתחות גרפהא בכמה חיין בכמה עטרין בכמה ברכאן כדקא יאות וההוא חק לא ישתאר בלחודוי יתכליל ביה משיחא אחרא בריה דיוסף ותמן יתקפא ולא באתר אחרא ובגין דאיהו גבעה תתאה דלית בה חיין ימות משיחא דא ויתקטל ויהא מית עד דתלקוט חיין גבעה דא מההיא גבעה עילאה ויקום</p>	<p>וסוד זה "אספרה אל חק ה'", אמר אלי, בני אתה אני היום ילדתיך, עתיד אני לומר לאותו מקום שנקרא "חק", ולבשרו (אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך) באותו יום ממש יוציא אותו החק ההוא מתחת כנפיה, בכמה חיים, בכמה עטרות, בכמה ברכות כראוי. ואותו חק לא ישאר לבדו, יכלל בו משיח אחר, בן יוסף, ושם יתחזק ולא במקום אחר, ומשום שהוא גבעה תחתונה שאין בה חיים, ימות משיח זה ויהרג, וימות עד שתלקט גבעה זו חיים מאותה גבעה עליונה ויקום.</p>
<p>ובג"כ במתיבתא דרקינא ומגבעות שלים באות ו' על תרין סטרין אלין (כתוב) אבל במתיבתא עלאה חסר בלא ו' לאחזאה מלה דלית בה קושיא וספק הן עם לבדד ישכון ביחודא בלא ערבוביא אחרא</p>	<p>ולכן בישיבת הרקיע "ומגבעות" שלם באות ו', על שני צדדים אלו (כתוב). אבל בישיבה העליונה, חסר בלי ו', להראות דבר שאין בו קושיא וספק. "הן עם לבדד ישכון", ביחוד בלי ערבוביה אחרת.</p>
<p>כל יהודא שלים הכא איהו יי אלהינו יי דהא רוא דיליה מראש צורים איהו ואתייחד ברישא¹ בנזעא ושבילא יי דא רישא עלאה אוירא דסלקא² אלהינו דא נזעא דאתמר³ גזע ישי יי דא שבילא⁴ דלתתא ועל רוא דא אתיחד ביה כדקא יאות ובגין דאתמתח ביה שבילא אצטריך (כאן חסר) רוא דאתגזר בתרי מתיבתי</p>	<p>כל יחוד שלם כאן הוא "ה' אלהינו ה'", שהרי סודו "מראש צורים" הוא, והתייחד בראש בגזע ושביל, ה' זה הראש העליון, אויר שעולה, אלהינו זה הגזע, שנאמר "גזע ישי", ה' זה השביל שלמטה, ועל סוד זה התייחד בו כראוי, ומשום שנמתח בו שביל, צריך סוד שנגזר בשתי ישיבות.</p>
<p>זכאה חולקך רבי שמעון דזכית למלין עלאין דמאריך ומאריך אתרעי בך כמה שיעורא דמתיחן דשבילא דא בשיעורא עלאה דרישא</p>	<p>אשרי חלקך רבי שמעון שזכית לדברים עליונים של רבונך, ורבונך רוצה בך. כמה שיעור של מתיחות⁵ של שביל זה, בשיעור עליון של ראש</p>
<p>רדא</p>	
<p>וגזעא ושבילא ואתלבשן במתיחו דא (נ"א וע"ד מתיחו דאחד שיעורא דשית סטרין ובלא אתיחד בהאי את ד אח ד) וע"ד מתיחו דא' (נ"א ה') שיעורא דשית סטרין⁶</p>	<p>זו (ועל זה המתיחות של אחד שיעור של ששה צדדים, והכל התייחד באות ד' הזו, אח ד') ועל זה המתיחות של א'</p>

¹ ג' קוצי ה' הם סוד חב"ד שנכללו בחכמה (רח"ו).

² חכמה שבו אוירא דכיא (רח"ו).

³ בינה (רח"ו).

⁴ דעת המכריע ור"ל שדעת המזווג אר"א משם יורדת הארה ליסוד דאבא הנק' שביל שהוא דעת זא, וז, ש דא שבילא דלתתא (רח"ו).

⁵ לבדוק שיש כמה כאלה

⁶ ו"ק דמוחין שנכנסים בו (רח"ו).

<p>וכלא אתיחד בהאי את¹ (נ"א אח) ובג"כ לבדד ישכון כדקא יאות</p>	<p>(ה'), שיעור של ששה צדדים, והכל התייחד באות (אח) הזו, ולכן "לבדד ישכון" כראוי.</p>
<p>ובגוים לא יתחשב ישראל אית לון כתב ולשון² ובכל את יכלין לאסתכלא בדיוקנא וציורא כדקא יאות אבל בגוים עכו"ם לא יתחשב רזא דנא בגין דלית לון כתב ולשון ולית לון לאסתכלא ולמדע כלום דהא הבל המה מעשה תעתועים³ ולא יתחשב רזא דנא במחשבה ובאסתכלותא דלהון הואיל ולית לון כתב זכאין אינון ישראל</p>	<p>"ובגוים לא יתחשב" לישראל יש כתב ולשון, ובכל אות יכולים להסתכל בדמות וציור כראוי, אבל בגוים עובדי כוכבים ומזלות, לא יתחשב, הסוד זה, משום שאין להם כתב ולשון, ואין להם להתבונן ולדעת כלום, שהרי הבל המה מעשה תעתועים, ולא יתחשב סוד זה במחשבה ובהתבוננות שלהם, הואיל ואין להם כתב, אשריהם ישראל.</p>
<p>מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל (מי) ההוא נקודה עלאה⁴ רישא וגזעא ושכילא בטמירו איהו ולא קיימא לשאלא לבר אבל משעתא דשארי לאתבנאה ולמעבד היכלא⁵ ברעותיה ואקרי מ"י⁶ שארי לאתבנאה דיוקנא⁷ דיליה ממש אפיק נוקבא דיליה⁸ בדיוקנא דאמיה¹</p>	<p>"מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל", (מי) אותה נקודה עליונה, ראש וגזע ושכיל בנסתר היא, ולא עומדת לשאלה לחוץ, אבל משעה שמתחילה להבנות ולעשות היכל ברצונו, ונקראת מ"י, מתחילה להבנות הדמות שלו ממש, מוציא נקבה שלו</p>

¹ מלכות ד' דאחד (רח"ו), ור"ל שבק"ש נכנסו ו"ק דמוחין דג' במלת אחד דזעיר ומשמם למלכות הנקרא ד' דאחד כמ"ש הרב ז"ל (מ"מ).

² אותיות קדושות שהם רומזות בצורתם הסודות, לשון מלות לשון הקדש הרומזות בספירות בסוד הכנויים (אור יקר).

³ שהם אותיות הסכמיות בלתי רומזות דבר רק גילוי הדברים בין אדם לחבירו ולא שיהיה בתם יחס דבר מה, מה שאין כן אותיות תורתנו הקדושה שהם אותיות המורות על מציאות הספירות היכלות לרוחניות ההוא במציאות צורתם כדפירשנו בסוד י' וא"ו וכיוצא, נמצא רוחניות החכמה ממש נמשך ושופע באות ה"ד, ומציאות רוחניות התפארת ממש נמשך ושופע באות וא"ו, מטעם שהאות היא מתייחסת ורומזת בצורתה לנשמתה, וייתייחס האות לרוחניות המתלבש בו כיחס הנשמה אל הגוף, וממש כמו שכל ספירה וספירה פעלה בעולם התחתון הויה מתגלה ומשתלשלת מעילה לעלול למטה, כן הוא ענין האותיות שכל הויה מההיות הדקות הנרמזות בספירות בסוד אמ"ש שלש אמות בג"ד כפר"ת שבע כפולות וה"י זח"ט לנ"ס עצ"ק י"ב פשוטות, אותם הויות נשתלשלו מעילה לעלול עד שקבעו אותיות אלו בסוד כת"ב לשר"ן ל"ב, שהם מעשה דבר"ר ומחשב"ה, ובהיות האדם מניע אותיות אלו בסוד דיבור ומחשבה ואם תורה שבכתב גם כן מעשה יתנועעו ההויות הדקות ההם שהם ממש אוחזות באותיות בסוד עילה ועלול, והיינו ישראל יש להם כתב ולשון דהיינו דבור ומעשה מבינים הסודות, אבל אומות העולם הבל המה מעשה תעתועים כי הבל פיהם וכץ מעשיהם הבל תעתועים בקליפות כענין שתם משתחויים להבל ולריק וכו' (אור יקר).

⁴ לא מפרש מלת מי עד לבסוף, אמנם מפרש הבחינה הקודמת למי והכי קאמר "האי נקודה עילאה" דהיינו חכמה "רישא" הוא ראש לאצילות כדי שיכנס בנקודה, כי נאצל ראשון אינו נקרא אפילו נקודה ולא ראש, כי תחלת הראשית הוא חכמה כדפירשנו בספ"ר בשער אם האין סוף הוא הכתר, אמנם "גזעא" שהוא הבינה ו"שכילא" שהוא התפארת אינו מתגלה אבל הוא "בטמיר" דהיינו מציאותם הנעלם בחכמה, והעלם בחכמה הוא בטמירו עד שלא יתייחס בהם מלת מי דהיינו שאלה (אור יקר), פי' אבא שהוא נקודה עילאה הכולל רישא וגזעא ושכילא שהם חב"ד הנכללים באבא בטמירו איהו. ולא נקרא בשם מ"י. אבל משעתא דשארי וכו' אזי איקרי מי (מ"מ).

⁵ בינה (רח"ו).

⁶ פי' כמ"ש שאחר שנתלבש אבא באימא נק' מ"י כי יר"ד הוא אבא ומ' היא אימא. ולפ"ז מ' היא בינה ובתוכה אבא (מ"מ).

⁷ חכמה הוציאה זעיר (רח"ו), והיינו באמצעות הבינה לפי שכולם בחכמה עשית כנודע (מ"מ).

⁸ זעיר הוציא המ' (רח"ו), והנראה משפט הזוהר שעל אבא קאי וה"ק אבא אפיק נוקבא דיליה דזעיר בדיוקנא דאמיה כתב הרב ז"ל שהזכרים הם מאבא והנקבות מאימא (מ"מ).

	בדמות אמו.
<p>מאי מי דא רישא² וגזעא ושבילא³ (י) ואתפשט לאתבנאה בפשיטו דחד היכלא לתרין סטרין באני⁴ ואע"ג דאפיק לישראל דאיהו ו' אוף הכי אפיק לנוקבא דיליה⁵ כחדא⁶ ואזמנה לגביה מנה כד"א וימן להם המלך ומשלוח מנות יהב ליה נבזבזא רב ויקרא ואפיק לה כחדא מניה בההוא פשיטו דאתפשט אפיק תרווייהו כחדא (כגוונא דא פשוט להכא ולהכא אפיק ברא וברתא ברנעא חדא וע"ד שמים וארץ ברנעא חדא אתבריאו כחדא) בשעתא חדא</p>	<p>מה זה "מ", זה ראש וגזע ושביל, (י) והתפשט להבנות בפשיטות היכל אחד לשני צדדים בונה, ואף על גב שהוציא את ישראל שהוא ו', גם כך הוציא את נקבתו כאחד והזמינה אליו מנה כמו שנאמר "וימן להם המלך", "ומשלוח מנות", נתן לו אוצר גדול ויקר והוציא אותה כאחד ממנו, באותה פשיטות שהתפשט הוציא שניהם כאחד, (כדוגמא זו פשוט לכאן ולכאן, הוציא בן ובת ברגע אחד, ועל זה שמים וארץ ברגע אחד נבראו כאחד) בשעה אחת.</p>
<p>ומספר את רובע ישראל רובע ישראל רוא דא בניגך ר' אתמסר זכאה חולקך רובע ישראל רביעית מן מדידו דישראל איהו ברית אמאי אקרי רובע אלא שיעורא דגופא ארבע בריתות⁷ הוי בשיעורא דיליה וברית רובע איהו בשיעורא דמדידו דגופא כלא אפיק מי⁸ ע"כ⁹</p>	<p>"ומספר את רובע ישראל", רובע ישראל סוד זה בגללך רבי נמסר, אשרי חלקך. "רובע ישראל", רביעית ממדידות ישראל היא ברית, למה נקרא רובע, אלא שיעור הגוף, ארבע בריתות היו בשיעור שלו, וברית רובע הוא בשיעור של מדידות הגוף, הכל הוציא "מ".</p>
<p>ר"א הוה אזיל למחמי לר' יוסי חמוי ור' אבא וחברוי אזלו עמיה פתח ר' אלעזר ואמר¹⁰ יי' בקר תשמע קולי וגו' יי' בקר מאי בקר אלא דא בקר דאברהם¹¹ דאתער בעלמא דכתיב וישכם אברהם בבקר דהא כד אתי צפרא ההוא בקר אתער בעלמא והוא עידן רעוא לכלא ולמעבד טיבו לכל עלמא לזכאין ולחייבין וכדין עידן צלותא הוא למצלי קמי מלכא קדישא</p>	<p>רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי חמוי, רבי אבא וחבריו הלכו עמו. פתח רבי אלעזר ואמר "ה' בוקר תשמע קולי וגו'". "ה' בוקר", איזה בוקר, אלא זה בוקר של אברהם, שהתעורר בעולם, שכתוב "וישכם אברהם בבוקר", שהרי כשמגיע הבוקר, אותו בוקר מתעורר בעולם, והוא עת רצון לכל, ולעשות טוב לכל העולם, לצדיקים ולרשעים, ואז זמן תפלה הוא להתפלל לפני המלך הקדוש.</p>

¹ שהזכרים הם מאבא והנקבות מאימא (רח"ו).
² פי' כמ"ש שיר"ד של מי הוא אבא ומ' של מי היא אימא וז"ש ואתפשט לאתבנאה בפשוטו דחד היכלא שהיא בינה (מ"מ).
³ האותיות מ"י הנה הם בהג"ר ג"כ, כי עיקרם הם בבניה, ובסוד מ"י ברא אל"ה (בזוה"ק ח"א דף א ע"ב). אמנם כי הנה הם בכל הג"ר כולם, וכמ"ש בזוה"ק (פ' בלק רד ע"א) מאי מ"י, דא רישא וגזעא ושבילא (כללים ח"א מ ע"א).
⁴ פי' שאבא תקן אימא ותיקן זעיר (מ"מ).
⁵ פי' שגם כן אבא הוציא המ' בסוד כולם בחכמה עשית (מ"מ).
⁶ פי' שהיתה דבוקה באחוריו (מ"מ).
⁷ פי' שבת"ת יש בו שיעור ד' יסודות (מ"מ).
⁸ הכל יצא מהבינה (רח"ו).
⁹ ז'
¹⁰ נלע"ד שזה שייך עם מ"ש בדף קצ"ג ע"א ר"א ור' אבא הוו אזלי למחמי לר' יוסי בר"ש בן לקונייא חמוי דר"א. ולכך אמר לקמן שהיו הולכים אצל ר"י בר"ש בן לקונייא והובא ענין זה כאן משום סוף המעשה שאמר רבי אבא כל הני מילי הוו ודאי בבלעם וכו' (מ"מ).
¹¹ פי' חסד דזעיר (מ"מ).

<p>וע"ד בשעתא דאתי צפרא כל אינון אסירי מלכא אשכחו ניחא עידן צלותא איהו עלייהו וכ"ש אינון דתייבין בתיובתא ובעאן בעותהון לקמי מלכא קדישא בגין דהאי שעתא חד ממנא נפיק לסטר דרום ורפאל שמיה וכל זיני אסוותא בידוי ומסטר דרום נפק חד רוחא! ומטי לגבי ההוא ממנא דממנא על אסוותא וכד מטי צלותא לקמי קב"ה פקיד לבי דינא דיליה דלא יפתחון בדינא בגין דחיים בידא דקב"ה ולא בידיהון</p>	<p>ועל זה, בשעה שבא הבוקר, כל אותם אסירי המלך מוצאים מנוחה, זמן תפלה הוא עליהם, וכל שכן אותם שחוזרים בתשובה ומבקשים בקשותיהם לפני המלך הקדוש, משום שבשעה זו יוצא ממונה אחד לצד דרום ורפאל שמו, וכל מיני רפואה בידינו, ומצד דרום יוצאת רוח אחת ומגיעה לאותו הממונה שממונה על הרפואה, וכשמגיעה הרפואה לפני הקדוש ברוך הוא, הוא מצווה לבית דינו שלא יפתחו בדין, משום שהחיים ביד הקדוש ברוך הוא ולא בידיהם.</p>
<p>ומיגו דאיהו עידן רעוא בעא קב"ה זכותא דההוא ב"נ אי ישתכח בצלותא (יאות ואי לא השיב ליה בשוגג) או דאיהו מאריה דתיובתא חס עליה בההיא שעתא קל צפרין דמקננ² אשתמעו דכתיב אשר שם צפרים יקננו ואינון צפרין אודאן ומשבחן לקב"ה וההוא אילת השחר³ אתער בעלמא ואמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו' כדין ההוא ממנא נפיק ועביד כל מה דאתפקד</p>	<p>ומתוך שהוא עת רצון, רצה הקדוש ברוך הוא זכות אותו האיש, אם ימצא בתפלה (יפה ואם לא נחשב לו בשוגג) או שהוא בעל תשובה, חס עליו. באותה שעה נשמע קול ציפורים המקננות, שכתוב "אשר שם ציפורים יקננו", ואותן ציפורים מודות ומשבחות לקדוש ברוך הוא, ואותה אילת השחר מתעוררת בעולם ואומרת "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'", אז אותו ממונה יוצא ועושה כל מה שנצטווה.</p>
<p>ואי תימא דיני אסוותא בידוי כמה דאמרן לאו הכי דהא אסוותא לא הוי אלא בידוי דמלכא קדישא אבל בשעתא דפקיד קב"ה אסוותא לההוא בר נש איהו נפיק וכל אינון מקטרגין דממנן על מרעין בישין דחלין מניה כדין ההוא רוחא דקא נסע מסטרא דדרום אושיט ליה לההוא ב"נ⁴ והא אסוותא אשתכח וכלא בידוי דקב"ה</p>	<p>ואם תאמר שמיני רפואה בידו כמו שאמרנו, לא כך שהרי רפואה לא היתה רק בידי המלך הקדוש, אבל בשעה שפוקד הקדוש ברוך הוא רפואה לאותו האדם, הוא יוצא וכל אותם המקטרגים הממונים על מחלות רעות פוחדים ממנו, אז אותה הרוח שנסעה מצד דרום מושיטה לו לאותו אדם, והרי הרפואה נמצאת, והכל בידי הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>וע"ד כתיב יי בקר תשמע קולי ולא כתיב יי (בבוקר) תשמע קולי אלא לגבי בקר דאברהם קאמר בקר אערך לך ואצפה תרי בקר אמאי אלא חד בקר דאברהם וחד בקר דיוסף⁵ דכתיב הבקר אור ומתרנמינן צפרא</p>	<p>ועל זה כתוב "ה' בוקר תשמע קולי", ולא כתוב ה' בבוקר תשמע קולי, אלא לגבי הבוקר של אברהם הוא אמר, "בוקר אערך לך ואצפה", שני בוקר למה, אלא אחד בוקר של אברהם, ואחד בוקר של יוסף, שכתוב "הבוקר</p>

¹ פי' והוא גדול מרפ"אל (מ"מ).

² הם הצדיקים שבתוך ג"ע הנק' צפרין (רח"ו).

³ פי' לאה שזווג יעקב ולאה הוא בחצות עד הבקר בסוד ויהי בבקר והנה היא לאה (מ"מ).

⁴ פי' מושיט הרפואה לאדם. נמצא שאין הרפואה ביד המלאך. אלא ביד הקב"ה. ורפ"אל אין בידו רפואה רק איהו נפיק. להורות שאדם זה אין חלק לס"א בו: אלא לגבי בקר דאברהם. ושיעור הכתוב. ה' שהוא א"ס ב"ה כשמתעורר בוקר שהוא חסד אזי תשמע קולי ולכן לא אמר בבוקר דאז הוה אמינא כפשטיה דהיינו בבקר שהוא עת רצון תשמע קולי (מ"מ).

⁵ פי' טיפת החסדים שבגו יסוד (מ"מ).

	אור", ומתרגמים בוקר
רד/ב	
נהיר נהיר ודאי אערך לך ואצפה אערך לך מהו אלא אסדר לך בוצינא דילך ¹ לאדלקא כד"א ערכתי נר למשיחי ולגבי בקר דיוסף קאמר דההוא סדורא דבוצינא דיליה הוא	מאיר, מאיר ודאי. "אערך לך ואצפה", מה זה אערך לך, אלא אסדר לך נר שלך להדליק כמו שנאמר "ערכתי נר למשיחי". ולגבי הבוקר של יוסף, הוא אמר שאותו סדור של נר שלו הוא.
ואצפה מהו ואצפה הא כל בני עלמא מצפאן ומחכאן לטיבו דקב"ה ואפילו בעירי דחקלא ומה שבהא דדוד ² יתיר מכל בני עלמא ³ אלא מלה דא שאילנא והכי אמרו לי ואיהי מלה קשומ דאתי מרחיק נהורא ⁴ קדמאה דברא קב"ה ⁵ הוה נהיר עד דלא הוה יכלין עלמין ⁶ למסבליה ⁷ מה עבד קב"ה עבד נהורא לנהוריה לאתלבשא דא בדא וכן כל שאר נהורין עד דעלמין בלהו אתקיימו ⁸ בקיומיהו ויכלין למסבל	"ואצפה", מה זה "ואצפה", הרי כל בני העולם מצפים ומחכים לטוב הקדוש ברוך הוא, ואפילו בהמות השדה. ומה שבח של דוד יותר מכל בני העולם, אלא דבר זה שאלתי וכך אמרו לי, והוא דבר אמת שבא מרחוק, אור ראשון שברא הקדוש ברוך הוא היה מאיר עד שלא יכלו העולמות לסבול אותו, מה עשה הקדוש ברוך הוא, עשה אור לאורו להתלבש זה בזה, וכן כל שאר האורות, עד שכל העולמות התקיימו בקיומם ויכלו לסבול.
ובג"כ אתפשטו דרגין ואתלבשו נהורין ואינון אקרין כנפים ⁹ עלאין עד דמטו להאי בקר דיוסף ¹⁰ ואיהו נטיל כל נהורין עלאין	ולכן התפשטו דרגות והתלבשו אורות, והם נקראים כנפים עליונים, עד שמגיעים לבוקר זה של יוסף, והוא

¹ מלכות סאור יקר).

² כיון שכלם מצפים אפילו בעירי (אור יקר).

³ ואין צריך לומר המלאכים והעולמות שהם קרובים ומכירים יותר גדולת היוצר (אור יקר).

⁴ שהוא סוד נרמז על קודם הויית ההיות, ודרך קצרה הוא אלו נמצאו אלו ההיות המתגלות חותם מה רבו מעשיך ה' נמצאות מהכתר אור ראשון הוה נהיר שיעור דקות גדול סאור יקר).

⁵ היינו הכתר וסוד ענין זה הנאמר. בקצרה הוא סוד ואלה המלכים הנדרש באדרא (אור יקר), פי' כגון א"ק שנתלבש בעתיק וכן עד"ז עתיק באריך וכו' (מ"מ).

⁶ חותם מעשה בראשית (אור יקר).

⁷ להימצא במציאות נגלה זה מאור נעלם ההוא וכמעט נמנע, והיינו סוד חורבן העולמות שאי אפשר להמצא משם, ולזה היו סוד הספירות משתלשלות ונעשות זה כסוי לאור זה וזה מכסת לזה עד השתלשלות ההזיות, עד הגיע המדרגות אל בחינת קיום הנמצאות כולם (אור יקר).

⁸ דרך כלל מציאות פרשת אלה המלכים, וטעם אל הספירות ואל הבריאה ואל היצירה עד הגיע אל סוד העשיה חותם הנמצאות התחתונות החיות מאור העליונות ויכלין למסבל ההנהגה והמציאות, וזה טעם אל עשר הספירו', ואל עשר ספירן דבריאה, ואל עשר כתות המלאכים ועשר גלגלין (אור יקר).

⁹ הענין כי מלת כנפים לשון כנופיא וקיבוץ ולשון התעופפות ולשון כניסה ואסיפה כענין ולא יכנף עוד מוריק, ושלושה עניינים אלו הם כלם אמת על בחינת התחתונים אל העליונים, והנה מחנות הספירה העליונה הם הספירה התחתונה מפני שהיא עלולה והתפשטות נצוצי מאורין, והוא לשון התעופפות שהרי הכנפים לעוף אין הספירה העליונה עולה למעלה אל שורשה עד שהתחתונה יוכלל בעליונה, והכרח ענין זה מההיכלות כדפירשנו בפרשת פקודי, אם כן כנפים לעוף העליונה אל סבתה היא התחתונה, והוא לשון כסוי שהרי העליונה נקודה תוך היכל אל התחתונה והיא מתכסת בה, אם כן הסוד הזה יהיה שהספירות הם כנפים זו לזו, ומפני שיש כנפים ברשפים וחיות אמר כנכים עילאין, ואפשר שירמוז שאימא עילאה נקראת נשר הגדול בעל הכנפים דהיינו ששה ספירות שש כנפים, וגם ירמוז אל סוד שם מ"ב שהם שבעה שמות שבעה ספירות וכל אחד כלול משהו, ואותם הששה הם שש כנפים לאחד וכו' כדפירשו בתיקונים והכל אמת מצד עצמו (אור יקר).

¹⁰ עם היות שכלל ההקדמה כולה דרך כלל להטעים הדרוש חזר עתה אל תחלת הענין לבאר הפסוק, ואמר כי מציאות ההתפשטות וכסוי הספירות אלו באלו בהגיע הענין אל ספירת היסוד

<p>ומנו דכל נהורין עלאין ביה תליין זיזיה סליקן מסייפי עלמא² עד סייפי עלמא דלעילא³ עד דעלמין דלתתא לא יכלין למסבל</p>	<p>לוקח כל האורות העליונים, ומתוך שכל האורות העליונים בו תלויים, זיוו עולה מסוף העולם עד סוף העולם, שלמעלה עד שהעולמות שלמטה לא יכולים לסבול.</p>
<p>אתא דוד ואתקן האי בוצינא חופאה⁴ להאי בקר דיוסף לאתחפאה ביה ולקיימא עלמין דלתתא בסדורא דבוצינא דא ועל דא כתיב בקר אערך לך ואצפה כד"א ויצפהו זהב טהור⁵ (נ"א ובגין דההוא בוצינא דוד ביה תלייא כו') ובגין דההוא בוצינא דדוד איהי ובה תלייא אמר דאיהו ליהוי חופאה להאי בקר אתא רבי אבא ונשקיה אמר אלמלא לא נפקנא בארחא אלא למשמע מלה דא דיי</p>	<p>בא דוד והתקין נר זה, כסוי לבוקר זה של יוסף להתכסות בו, ולהעמיד עולמות שלמטה בסדור הנר הזה, ועל זה כתוב "בוקר אערך לך ואצפה", כמו שנאמר "ויצפהו זהב טהור" (ומשום שאותו נר דוד תלוי בו וכו') ומשום שאותו הנר הוא של דוד, ובו תלוי, אמר שהוא יהיה כסוי לבוקר הזה, בא רבי אבא ונשקו, ואמר אלמלא לא יצאתי לדרך רק לשמוע דבר זה די לי.</p>
<p>עד דהוו אזלי הא יונה חד מטא לגבי רבי אלעזר שריאת וקא מצפצפא קמיה אמר רבי אלעזר יונה כשרה מהימנת הוית תדיר בשליחותיך זילי ואימא ליה הא חברייא אתאן לגבך ואנא עמהון ונסא יתרחיש ליה לתלתא יומין ולא ינפול עליה דחילו דהא בחדוה אנן אזלין לגביה אתיב זמנא אחרא ואמר לא הדינא סניא ובאישי בעיני סני על חד רמונא מליא דאתיהיב תחותיה ויוסי שמיה אזלת ההיא יונה מקמיה ואינן חברייא אזלו</p>	<p>עד שהיו הולכים, באה יונה אחת לרבי אלעזר שרתה וצפצפה לפניו. אמר רבי אלעזר, יונה כשרה תמיד, היית נאמנה בשליחותך, לכי ואמרי לו, הרי החברים באים אליך, ואני עמהם. ונס יתרחש לנו לשלשה ימים, ולא יפול עליו פחד, שהרי בשמחה אנו הולכים אליו. השיב פעם אחרת ואמר, לא שמחנו מספיק ורע בעיני הרבה על רמון אחד מלא שנתן תחתיו, ויוסי שמו. הלכה אותה היונה מלפניו ואותם החברים הלכו.</p>
<p>אמר רבי אבא לר' אלעזר מאי האי תוהנא סני ממה דחמינא א"ל יונה דא אתאת לגבאי בשליחותיה דרבי יוסי חמי דאיהו בבי מרעיה וידענא מהאי יונה דאשתזיב וחלופא אתיהיב עליה ואתסי עד</p>	<p>אמר רבי אבא לרבי אלעזר, מה זה תמהתי הרבה ממה שראיתי, אמר לו היונה הזו באה אלי בשליחות רבי יוסי חמי, שהוא בבית חוליו, וידעתי מהיונה הזו שהוא נצל וחלוף נתן עליו ונתרפא. עד שהיו הולכים, הרי עורב</p>

היה עניינה שסוד יוסף כלל כל שיעור קומת הספירות, שהרי הוא כסוי לכל חמשה ספירות ההנהגה שהם חסד גבורה תפארת נצח הוד שאין המציאות יכול לסבול ההיות מתנהגות מהם, לזה יהיה בו סוד כללות כל התמונה העליונה מפני שהוא כסוי אליה, והרי הספירות אשר בעולם הזכר כולם באות. אל נקודת היסוד להשפיע דרך בו למטה (אור יקר), ה' חסדים דיסוד (רח"ו).

¹ פי' של יסוד (ממ).

² מבינה (רח"ו).

³ מלכות (רח"ו).

⁴ יסוד דרחל המכסה את יסוד דדכורא עם החסדים שבו סרח"ו).

⁵ צריך אני להקדים לך כלל אחד והוא ענין העשר ספירות כי לפעמים הספירות הם כדמיון מעבר בלבד אל האור הגנוז בתוכם כדמיון השמש העומד בשמים ואורו מתנוצץ ואעפ"י שאין שום מסך מבדיל בינו לביננו עכ"ז אין ספק שיש הבדל גדול בין האור שמאיר במקומו בשמים ובין האור המגיע ננו מחמת ריחוק המקום ולפעמים הספירות הם באופן אחר והוא שיהיו הספירות ממש כעין מסך מבדיל אלינו בין האור העליון ועל הבחינה הזו כתיב וימנע מרשעים אורם כנז' ריש פ' אמור דפ"ח ע"א. וזהו סוד ואצפה כי ממש עשה כעין ציפוי ומכסם שלא יעבור האור אלינו וזהו סוד מ"ש רז"ל במקומות רבים כי הקב"ה ראה שאין העולם כדאי להשתמש באור שברא ביום ראשון וגנזו לצדיקים והבן זה (שער מאמרי רשב"י).

<p>דהו אזלו הא עורבא חד קאים לקמייהו קרא בחילא ומצפצפא צפצופא סגי אמר רבי אלעזר להכי את קיימא ולהכי את מתקן זיל לארחך דהא ידענא אמר ר' אלעזר חברייא ניזיל ונגמול חסד לרמונא דהוה מליא מכלא ורבי יוסי דפקיעין שמיה איהו דהא אסתלק מעלמא דין ולית מאן דחזי לאשתדלא ביה ואיהו קרב לגבן</p>	<p>אחד עומד לפניהם קורא בכח ומצפצף צפצוף גדול. אמר רבי אלעזר, לכך אתה קיים ולכך אתה מתוקן, לך לדרכך שהרי ידעתי. אמר רבי אלעזר, חברים נלך ונגמול חסד לרמון שהיה מלא מהכל, ורבי יוסי מפקיעין הוא שמו, שהרי הסתלק מהעולם הזה, ואין מי שראוי לעסוק בו והוא קרוב אלינו.</p>
<p>סמו מארחא ואזלו לתמן כיון דחמו לון כל בני מאתא נפקו לגבייהו ואעלו תמן בני רבי יוסי דפקיעין אינון חברייא אלין ברא זעירא הוה ליה לרבי יוסי ולא שביק לבר נש דימטי לערסא דאבוי בתר דמית אלא הוה בלחודוי הוה סמיך ליה ובכי עליה פומיה בפומיה מתדבקא</p>	<p>סטו מהדרך והלכו לשם, כיון שראו אותם כל בני העיר, יצאו אליהם ונכנסו שם לבית רבי יוסי, מפקיעין אותם החברים הללו. בן קטן היה לו לרבי יוסי, ולא נתן לשום אדם שיגיע למטת אביו אחר שמת אלא הוא לבדו, היה סמוך לו ובכה עליו פיו בפיו מתדבק.</p>
<p>פתח ההוא ינוקא ואמר מאריה דעלמא כתיב באורייתא כי יקרא קן צפור לפניך וגו' שלח תשלח את האם וגו' הוה געי ההוא ינוקא ובכי אמר מאריה דעלמא קיים מלה דא דאורייתא תרין בנין הוינא מאבא ואמי אנא ואחתי זעירתא מנאי הוה לך למיסב לן ולקיימא מלה דאורייתא</p>	<p>פתח אותו תינוק ואמר, רבונו של עולם, כתוב בתורה "כי יקרא קן צפור לפניך וגו'", "שלח תשלח את האם וגו'", היה צועק אותו תינוק ובוכה ואמר, רבונו של עולם קיים דבר זה של התורה שני בנים, היינו מאבא ואמי, אני ואחותי הקטנה ממני, היה לך לקחת אותנו, ולקיים דבר התורה.</p>
<p>ואי תימא מאריה דעלמא אם כתיב ולא אב הא הכא כולא הוא אבא ואמא אימא מיתת ונסיבת לה מעל בנין השתא אבא דהוי חפי עלן אנסיב מעל בנין אן דינא דאורייתא בכו ר' אלעזר וחברייא לקבל בכיה וגעו דהווא ינוקא</p>	<p>ואם תאמר רבונו של עולם, אם כתוב ולא אב, הרי כאן הכל הוא אבא ואמא, אמא מתה ולקחת אותה מעל הבנים, כעת אבא שהיה מכסה עלינו נלקח מעל הבנים איפה דין התורה. בכו רבי אלעזר והחברים מול הבכי והצעקה של אותו תינוק.</p>
<p>פתח ר' אלעזר ואמר שמים לרום! וארץ לעומק וגו' עד דהוה אמר ר' אלעזר קרא דא הוה עמודא דאשא פסיק בינייהו והווא ינוקא הוה דביק בפומיה דאבוי ולא הו מתפרשאן א"ר אלעזר או בעי קב"ה למרחש ניסא או בעי דלא ישתדל בר נש אחרא עליה אבל על מלין דהווא ינוקא ודמעוי לא יכילנא למסבל</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר "שמים לרום וארץ לעומק וגו'", עד שהיה אומר רבי אלעזר פסוק זה, היה עמוד אש מפסיק ביניהם, ואותו תינוק היה דבק בפי אביו, ולא היו נפרדים. אמר רבי אלעזר, או שרוצה הקדוש ברוך הוא להרחיש נס או שרוצה שלא ישתדל אדם אחר עליו, אבל על דברי אותו התינוק ודמעותיו איני יכול לסבול.</p>
<p>עד דהו יתבין שמעו חד קלא דהוה</p>	<p>עד שהיו יושבים שמעו קול אחד שהיה</p>
<p>רה"א</p>	
<p>אמר זכאה את רבי יוסי דמלין דהאי</p>	<p>אומר, אשריך רבי יוסי שדברי הגדי</p>

¹ פי' דכתיב ולב מלכים אין חקר והכוונה שאין לאדם להרהר אחר מעשה הקב"ה והיינו ולב מלכים אין חקר כי אין סוף לחכמתו יתברך. ואמר זה ר"א לרמוז שאף על פי שדברי הינוקא אמתיים. עכ"ז ולב מלכים אין חקר דקאי אהקב"ה (מ"מ).

<p>גדיא זעירא ודמעוי סליקו לגבי כרסייא דמלכא קדישא ודנו דינא ותליסר בני נשא אזמין קב"ה למלאך המות בגינך והא עשרין ותריין שנין אוסיפו לך עד דתוליף אורייתא להאי גדיא שלימא חביבא קמי קב"ה</p>	<p>הקטן הזה ודמעותיו עלו אל כסא המלך הקדוש ודנו דין, ושלשה עשר בני אדם הזמין הקדוש ברוך הוא למלאך המות בגללך, והרי עשרים ושתיים שנים הוסיפו לך, עד שתלמד תורה את הגדי השלם הזה, החביב לפני הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>קמו ר' אלעזר וחברייא ולא שבקו לבר נש למיקם בביתא מיד חמו ההוא עמודא דאשא דסליק ור' יוסי פתח עינוי וההוא ינוקא דביק פומיה בפומיה א"ר אלעזר זכאה חולקנא דחמינא תחית המתים עינא בעינא קריבו לגביה והוה ההוא ינוקא נאים כמה דגוע מהאי עלמא אמרו זכאה חולקך רבי יוסי ובריך רחמנא דארחיש לך ניסא על געיא ובכייא דבנך ובמלוי דהכי דחיק במלין שפירין לתרע שמיא במלוי ובדמעוי אוסיפו לך חיין נטלוהו לההוא ינוקא ונשוקהו ובכו עמיה מחדוה סגיא ואפקוהו לביתא אחרא ואתערו עליה ולא אודעו ליה מיד אלא לבתר הכי חדו תמן תלתא יומין וחדישו בהדי ההוא רבי יוסי כמה חדושיין באורייתא</p>	<p>קמו רבי אלעזר והחברים ולא השאירו אדם לעמוד בבית, מיד ראו אותו עמוד אש שעולה, ורבי יוסי פתח עינוי, ואותו תינוק דבוק פיו בפיו. אמר רבי אלעזר, אשרי חלקנו שראינו תחית המתים עין בעין, קריבו אליו והיה אותו תינוק יושן כאלו שגוע מהעולם הזה, אמרו אשרי חלקך רבי יוסי, וברוך הרחמן שהרחיש לך נס על הצעקה, והבכי של בנך ובדבריו, שכך דחק בדברים יפים לשער השמים בדבריו ובדמעותיו הוסיפו לך חיים. לקחו את אותו תינוק ונשקוהו, ובכו עמו מרב שמחה, והוציאוהו לבית אחר, והתעוררו עליו ולא הודיע לו מיד, אלא אחר כך שמחו שם שלשה ימים, וחדשו יחד עם אותו רבי יוסי כמה חדושי תורה.</p>
<p>אמר לון ר' יוסי חברייא לא אתיהיבת לי רשו לגלאה מההוא דחמינא בההוא עלמא אלא לבתר תריסר שנין אבל תלת מאה ושתין וחמשי¹ דמעין דאושיד ברי עאלו בחושבנא² קמי מלכא³ קדישא⁴ ואומינא לכו חברייא דבשעתא דפתח בההוא פסוקא וגעא באינון מלין אזדעזעו תלת מאה אלפי ספסלי⁵ דהוו במתיבתא דרקיעא וכלהו קיימי קמיה דמלכא קדישא ובעו רחמי עלי וערבו לי⁶ וקב"ה אתמלי רחמין עלי ושפיר קמיה אינון מלין והיך מסר נפשיה עלי</p>	<p>אמר לו רבי יוסי, חברים לא נתנה לי רשות לגלות ממה שראיתי באותו עולם, אלא לאחר שתיים עשרה שנים. אבל שלש מאות וששים וחמש דמעות ששפך בני, נכנסו בחשבון לפני המלך הקדוש, ואני נשבע לכם חברים, שבשעה שפתח באותו הפסוק וצעק בדברים ההם, הזדעזעו שלש מאות אלף ספסלי שהיו בישיבת הרקיע, וכולם עומדים לפני המלך הקדוש, ובקשו עלי רחמים וערבו לי, והקדוש ברוך הוא התמלא רחמים עלי. ויפה לפניו אותם דברים, ואיך מסר נפשו עלי.</p>

¹ תלת מאה ושבעין - נגד עשר ספירות תלת מאה נגד שלש ראשונות ושבעין נגד שבעת ספירות, כולם דמעות בסוד שערי דמעה מהבינה (אור יקר).

² מייחדין הספירות (אור יקר).

³ תפארת מצד הבינה (אור יקר).

⁴ מצד החכמה (אור יקר).

⁵ היינו כתות נשמות רומזות אחוזות בשלש ראשונות (אור יקר).

⁶ שלא ירשיע אלא ייטיב אחריתו שכלם יהיו מעוררות אותו על הכשרות, שיכשר כל יום ויום ויתר מחבירו ומעולם לא יחמיץ (אור יקר).

<p>והד אפטרופוסא¹ הוה קמיה וקאמר מארי דעלמא הא כתיב מפי עוללים ויונקים² יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב³ ומתנקם יהא רעוא קמך זכו דאורייתא וזכו דההוא רביא דקא מסר נפשיה⁴ על אבוה דתחום עליה וישתויב</p>	<p>ואפטרופוס אחד היה לפניו, ואמר רבונו של עולם, הרי כתוב "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם", יהי רצון מלפניך שזכות התורה וזכות אותו התינוק שמסר נפשו על אביו שתחוס עליו וינצל.</p>
<p>ותליסר בני נשא⁵ אזמין ליה תחותי וערבונא יהב ליה מדינא תקיפא דא כדין קרא קב"ה למלאך המות⁷⁶ ופקיד ליה עלי דליתב לבתר עשרין ותריין שנין דהא לאו ערבונא קמיה אלא ליתוב לידי משכנין דהוו בידי השתא חברייא בגין דחמא קב"ה דאתון זכאי קשוט אתרחיש ניסא לעיניכו</p>	<p>ושלשה עשר בני אדם הזמין לו תחתי וערבון נתן לו מדין קשה זה, אז קרא הקדוש ברוך הוא למלאך המות וצוה אותו עלי שיחזור לאחר עשרים ושתיים שנים, שהרי אין הערבון לפניו אלא להשיב לידי משכונות שהיו בידו. כעת חברים, משום שראה הקדוש ברוך הוא שאתם צדיקי אמת, התרחש הנס לעיניהם.</p>
<p>פתח ר' יוסי ואמר יי' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל האי קרא אית לאסתכלא ביה וכי יי' ממית והא שמא דא סמא דחיין איהו לכלא⁸ ומלה דא דמותא לא שריא ביה⁹ ובכל אתר שמא דא יהיב חיין לכל עלמא מהו יי' ממית חשבין בני נשא¹⁰ דאיהו קטיל לכל בני נשא אלא יי' ממית</p>	<p>פתח רבי יוסי ואמר "ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל", בפסוק זה יש להתבונן, וכי ה' ממית, והרי שם זה סם חיים הוא לכל, ודבר זה של מות לא שורה בו, ובכל מקום שם זה נותן חיים לכל העולם. אז מה זה "ה' ממית", חושבים בני אדם שהוא הורג לכל בני האדם, אלא ה' ממית בודאי.</p>

¹ היינו מטטרון כיונק לפני הקב"ה ועליו רמז תינוק יונק משדי ושעשע יונק על חור פתן (אור יקר).

² תלויים בו ומלמד עליהם זכות (אור יקר).

³ החצוני הטמא התובע הדין (אור יקר).

⁴ שכך אמר שיטול הבנים ואל אם מעל הבנים (אור יקר).

⁵ יש מפרשים שלכן נקרא בן חלפתא שנתחלף ואלו אבא חלפתא קיים סותר פירושם ש"ע דמעין נגד ש"ע נהורין דארין ולגירס' ש"ה דמעין ש' הוא אלה"ים דיוד"ין עם ה' אותיותיו. והכוונה שע"י הדמעות מתק שם אלהים. כמ"ש הרב ז"ל בכוונת הדמעה והבכייה שיכוין דמעה גי' ק"כ למתק ק"כ צירופי אלה"ים ובכי' גי' ל"ז שהוא מלוי ס"ג שבכוחו ממתיק הדינים ובזוהר מוגה גריס שס"ה דמעין וכוונתו כמ"ש הזוהר בפ' שלח לך דף ק"ע ע"א ש' הם ג' ראשונות ס' הם ו"ק ה' היא מ' לרמוז שע"י הדמעות עורר כל ה"ס לבקש על אביו רחמים. א"נ כמ"ש הרח"ו ז"ל שם ה' פעמים חסד עם הכוללים גימטרי' שס"ה. והכוונה שע"י הדמעות המשיך ה' חסדים ומיתק הדינים (מ"מ).

⁶ ומאי ערבונא יהב ליה תליסר בני נשא וליחוב סנוסף בלור יקר.

⁷ זו ערבות בדרך אחרת דהיינו להשפיע לו דין לפעול כשעור שפע הדין שהיה נשפע עליו אלו היה ממית ר' יוסי, ולזה הוצרכו י"ג בני אדם מפני שאלו הם. קטני הערך ולשקול ערך הדין עם ר' יוסי הוצרכו כולם, ואם תאמר לפי דברי ר' יוסי כבר מית ועשה מלאך המות את שלו אם כן [מה] תביעתו ויש לומר שעצם פעולת המיתה אינו רגע המיתה המיתה אלא גם כל מציאות אסיפת הצדיק מן העולם ואבדתו המגיע לעולם כולו, ודין קבר ורקב עצמות, כל הדין הזה היה תובע ונתן לו ב"ג אלו הנזכרים, "עשרין ותריך" שנין שמא בזכות תורת בנו כ"ב אותיות התורה, ליתבי בודד סוף סוף ישוב למות על ידו ויתקיים הדין (אור יקר).

⁸ אין שום פעולת יוצאת ממנו שאינה חיים (אור יקר).

⁹ ועם היות שיש במציאות פעולת המיתה היא נבדלת ממנו וזהו שאמר "ומיתה לא שריא ביה" והאדם גרם לעצמו שנכנס אל המות בחטאו, ועם היות שהמות אחוזה למטת כדאמרינן בכמה דוכתי רגליה יורדות מות עם כל זה לא יתייחס אל שמו וזהו שאמר "ובכל אתר" כל מציאות ההנהגה "שמיה יהיב חיין וכו', אם כן אין שום צד לייחס ה' ממית על צד המיתה החצונית (אור יקר).

¹⁰ ירצה דקא סלקא דעתיה דבני עלמא דאיהו קטיל ולא חלקו בין המתים על פי ה' או סתם אלא לכל בני נשא כולל המיתה, וזה הדין עמהם מצד פשט משמעות הלשון (אור יקר).

<p>ודאי¹ היאך איהו ממית² אי תימא בנין³ דכד אסתלק מעל בני נשא דהא בעוד דאיהו עליה לא יכלין כל מקטרגין דעלמא לנזקא ליה בשעתא דאסתליק מניה מיד כל מקטרגין יכלין ליה ומית ב"ג לאו הכי⁴ אלא יי' ממית</p>	<p>איך הוא ממית. אם תאמר משום שכאשר הוא מסתלק מעל בני אדם, שהרי בעוד שהוא עליו לא יכולים כל מקטרגי העולם להזיק לו, בשעה שמסתלק ממנו, מיד כל המקטרגים יכולים לו ומת האדם, לא כך, אלא ה' ממית.</p>
<p>למאן ממית לההוא משיכו⁵ דסטרא אחרא בישא כיון דמשיכו דסטרא בישא⁶ חמי ליה לזיו יקרית דקב"ה מיד מית ולית ליה קיומא אפי' רגעא חדא כיון דההוא משיכו דסטרא אחרא מית ואתעבר מן עלמא מיד מחיה למאן מחיה לההוא משיכו דרוח קדשא דאתי מסטרא דקדושה מחיה ליה ואוקים ליה בקיומא שלים כלא עביד קב"ה בזמנא חדא</p>	<p>את מי הוא ממית, לאותה התפשטות הצד האחר הרע, כיון שמשיכות הצד הרע רואה את זיו כבודו של הקדוש ברוך הוא, מיד מתה, ואין לה קיום אפילו רגע אחד. כיון שאותה התפשטות צד האחר מתה ועברה מן העולם, מיד מחיה. את מי הוא מחיה, אותה התפשטות רוח הקודש שבאה מצד הקדושה, מחיה אותה ומעמידה בקיום שלם. הכל עושה הקדוש ברוך הוא בזמן אחד.</p>
<p>ומה דאמר מוריד שאול ויעל מוריד לההוא רוח קדישא לשאול ועביד ליה תמן טבילה⁷ לאתדכאה ומיד סליק ליה (לשאול לאתדנא תמן ומיד סליק ליה ועבד ליה טבילה) ועאל לאתר דאצטריך בג"ע ואנא חברייא בההוא שעתא דאסתלקנא מעלמא רוחא דילי אסתלק ודמך מיד עד שעתא זעירא דאהייא לי קב"ה וגופא הוה מית</p>	<p>ומה שאמר "מוריד שאול ויעל", מוריד אותה רוח קדושה לשאול ועושה לה שם טבילה להטהר, ומיד מעלה אותה (לשאול להדון שם, ומיד מעלה אותה ועושה לה טבילה) ונכנס למקום שצריך בגן עדן. ואני, חברים, באותה שעה שהסתלקתי מהעולם, רוחי עלתה ונרדמה מיד עד שעה קלה שהחיני הקדוש ברוך הוא, והגוף היה מת.</p>
<p>בשעתא דפתח ברי באינן מלין כדין פרחא נשמתי (נ"א נשמתי) ואערעת בנשמתי דילי דהוה סלקא מגו דכיו ומגו טבילה ואעלת באתר דעאלת ותמן אתרן דינא ואתייהבו לי עשרין ותריין שנין</p>	<p>בשעה שפתח בני באותם דברים, אז פרחא נשמתי (נשמתי) ופגשה בנשמתי שהיתה עולה מתוך טהרה, ומתוך טבילה, ונכנסה במקום שנכנסה, ושם דנו את דינה, ונתנו לי עשרים ושתיים שנות חיים בגלל דמעות</p>

¹ ולפרש שאינו על צד החיוב אלא על צד מניעת החיים דאסתלק וכו', (אור יקר).

² כדי שיתיישב מאי דסלקא דעתין דבני נשא (אור יקר).

³ דהיינו על צד מניעת החיים (אור יקר).

⁴ שעל צד המניעה לא ידוקדק לשון ה' ממית, או ירצה לאו הכי שאפילו המניעה הזאת לא תתייחס אליו שאין מניעת החיים מצדו אלא האדם. בורח מן החיים ונכנס אל המות (אור יקר).

⁵ הנה החיים והמות התחתונים הם המשכת הרוח מלמעלה, אם שער היכל לבנת הספיר נפתח על האדם חוט החיים נמשכים עליו ואין לקליפות שום שליטה ושער היכל הטומאה נסתם ונעלם, ואדם בחיים מצד ההשפעה החיונית הנמשכת עליו, ואם האדם גורם רעה לעצמו סותם שער החיים שער היכל לבנת הספיר ומעלים החיים, ופותח שער החצוני ומושך עליו המות ההוא ושולט בו ומת האדם, וכל זמן שהאדם במיתה הכח ההוא שולט עליו, ולעתיד ימית הקב"ה אותו כח השולט ויפתח על המתים שער היכל לבנת הספיר ימשך עליהם אורו ומיד חיים המתים, והיי' ממית החצו' ומחי' אותו החוט הקדום שהי' נמשך על האדם בהיותו בחיים, וזה ראה ר' יוסי בעצמו ממש, והנה המיתה הנמשכת היא כעין החשך שאינה עומדת לפני האורה כלל כדמפרש ואזיל, או אפשר שיהיו דבריו על מציאות האדם אחר הסילוק מן העולם, שהרי הנשמה נאחזת בחצוני על ידי המיתה (אור יקר).

⁶ סוד החומר והלבוש שמצד הקליפה יגוע. והנשמה תחיה (רח"ו).

⁷ ז"ס אז בשחת תטבילני (רח"ו).

דחיין בנין דמעין	
רה/ב	
<p>ומלין דברי מכאן ולהלאה אית לי לאשתדלא במה דחמינא¹ דהא לית לי לאשתדלא במלין דהאי עלמא כיון דחמינא מה דחמינא ובעי קב"ה דלא יתאביד ויתנשי מנאי כלום</p>	<p>ודברי בני, מכאן והלאה יש לי לעסוק במה שראיתי, שהרי אין לי לעסוק בדברי העולם הזה כיון שראיתי מה שראיתי ורוצה הקדוש ברוך הוא שלא יאבד וישכח ממני כלום.</p>
<p>פתח ואמר יסור יסרני יה וגו' דוד מלכא אמר דא על כל מה (ס"א דאעבר) דעבר בהאי עלמא ואמר על אבטחותא דהוה ליה בההוא עלמא על כל מה דאעבר בהאי עלמא דרדיפו ליה והוה (ליה) עריק בארעא נוכראה בארעא דמואב ובארעא דפלשתאי ומכלהו שזיב ליה קב"ה ולא שביק ליה למותא ואמר על אבטחותא דההוא עלמא</p>	<p>פתח ואמר "יסור יסרני יה וגו'", דוד המלך אמר את זה על כל מה (שעבר) שעשה בזה העולם, ואמר על ההבטחה שהיתה לו באותו עולם, על כל מה שעבר בעולם הזה שרדפו אותו, והיה (לו) בורח בארץ נכריה בארץ מואב ובארץ פלשתים, ומכולם הצילו הקדוש ברוך הוא, ולא השאירו למות, ואמר על ההבטחה של אותו העולם.</p>
<p>אמר דוד אי הכא חבנא לגבי קב"ה הכא אלהינא וקבילנא עונשא דילי ואדכי לי מכל מה דחבנא ולא שביק עונשא דילי לההוא עלמא בתר מיתה ודאי יסור יסרני יה בהאי עלמא בנין לנקאה לי ולמות לא נתנני בההוא עלמא לנמלא נקמתא מנאי² ואנא הא קב"ה אנקי לי זמנא חדא בהאי עלמא מכאן והלאה אצטריכנא דלא אהא בכסופא בעלמא דאתי</p>	<p>אמר דוד, אם כאן חטאתי לקדוש ברוך הוא, כאן לקיתי וקבלתי עונשי וטהר אותי מכל מה שחטאתי, ולא השאיר עונש שלי לעולם ההוא לאחר מיתה, ודאי "יסור יסרני יה" בעולם הזה כדי לנקותני, "ולמות לא נתנני", באותו העולם, לקחת ממני נקמה. ואני הרי הקדוש ברוך הוא נקה אותי פעם אחת בעולם הזה, מכאן והלאה אני צריך שלא להיות בבושה בעולם הבא.</p>
<p>פתח ההוא ינוקא בריה ואמר אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה וגו' אבינו הא טעמא לעילא אריך מלה ומשיך לה אי חסידין קדישין כמה משיכו דצערא במקרי אבינו לית צערא ולית כאבא דרוחא ונפשא אלא כד קראן הכי אבינו בכאבא מלכא מת במדבר וכי אחרנין לא מיתו במדברא דהכא רשים ליה ואמר דאיהו מת במדבר והא אלף ורבבן מיתו במדברא</p>	<p>פתח אותו תינוק בנו ואמר, "אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה וגו'", אבינו הרי הטעם למעלה האריך במלה, ומושך אותה, אי חסידים קדושים כמה משיכות צער בקריאת אבינו, אין צער ואין כאב של רוח ונפש אלא כשקראנו כך. אבינו בכאב מלב, מת במדבר, וכי אחרים לא מתו במדבר, שכאן רושם אותו ואמר שהוא מת במדבר, והרי אלפים ורבבות מתו במדבר.</p>

¹ הראו לו צורכו בעולם ועל העיקר שבא עליו ושימה עיקר עבודתו (אור יקר).
² עי' עמק המלך (ש"ז פ"ז): הפתח השלישי יש ממונה אחד שם, לסגור השער הזה, למי שאינו ראוי לפתוח לו, ושמו קפציאל והוא סוגר על מי שנגזר עליו יסורין, וחלאים רעים ומכאובים, הן לעניות, והוא הדין למי שלא נגזר עליו מיתה, ועונו יתכפר ביסורין. ולא יפתחו לו לקבל תפילות, אם לא יפתחהו כח התפילה חחזקה מאוד, בתשובה שלימה, שנאמר, יסור יסרני י"ה ולמות לא נתנני. ועי' שער הגלגולים (הק' כא): חלוק כפרה הג', אם עבר אדם על חייבי כריתות, פגם בבריאה, ואז כשישוב בתשובה ויוה"כ תולין ע"ד הנזכר, כי ת"ת ומלכות שניהם אינם יכולים לעלות למעלה ממקומם, עד אשר יבואו יסורין מן או"א, וימרקו העון ההוא, בסוד פסוק יסור יסרני יה, שהוא או"א. ובסוד פסוק מן המצר קראתי י"ה, כי מהם הצרות והיסורין. וגם בה יש ארבעה בחי' כנזכר.

<p>אלא כמה בני אדם ערומים על זה, מהם אומרים שהוא היה מקושש העצים, שכתוב "כי בחטאו מת", ומהם אמרו כך, ומהם אמרו כך, ואני למדתי יום שאבא נפל בבית חוליו למדני את זה, ואני ראיתי מה שראיתי, שצוה אותי אבא שלא לגלות אלא כמה וכמה היו שמתו במדבר, ולא על חטא קרח ולא על חטא המרגלים, כך נגזרה הגזרה (ולא על חטא העגל שעשו וכו') אלא קודם (שמתו על חטא קרח על חטא המרגלים כאשר נגזרה הגזרה וקודם) מתן תורה ואחר העגל שעשו אותם מטעי העולם ואלו שנמשכו אחריהם.</p>	<p>אלא כמה בני אדם ערומים על זה, מהם אומרים שהוא היה מקושש העצים, שכתוב "כי בחטאו מת", ומהם אמרו כך, ומהם אמרו כך, ואני למדתי יום שאבא נפל בבית חוליו למדני את זה, ואני ראיתי מה שראיתי, שצוה אותי אבא שלא לגלות אלא כמה וכמה היו שמתו במדבר, ולא על חטא קרח ולא על חטא המרגלים, כך נגזרה הגזרה (ולא על חטא העגל שעשו וכו') אלא קודם (שמתו על חטא קרח על חטא המרגלים כאשר נגזרה הגזרה וקודם) מתן תורה ואחר העגל שעשו אותם מטעי העולם ואלו שנמשכו אחריהם.</p>
<p>אבל טענה דטעינו אינון בנתין דמית במדבר איהו והוה צלפחד רב לבי יוסף ומגו דלא הוה ידע ארחוי דאורייתא כדקא יאות לא הוה נשיא והוה הוה דלא נטר פומיה ומלוי לקבליה דמשה ועליה כתיב וימת עם רב¹ מישראל² גבר דלא ידע אורייתא (ס"א לאו רב באורייתא) ואיהו רב משפחה רב דזרעא דיוסף מבנוי דמנשה ובגין דחב במדבר במלולא לגבי משה חשיבו דמשה אנטיר דבבו ובג"כ קריבו לקמיה דמשה ואלעזר וכל הנשיאין וכל רישי אבהן ולא מללו עם משה אלא לקמייהו בגין דקניאו קנאה מניה</p>	<p>אבל טענה שטעינו אותן בנות שמת במדבר הוא, והיה צלפחד גדול לבית יוסף ומתוך שלא ידע דרכי התורה כראוי, לא היה נשיא והוא היה שלא שמר פיו ודבריו מול משה, ועליו כתוב "וימת עם רב מישראל". גבר שלא ידע את התורה (לא גדול בתורה) והוא גדול המשפחה, גדול של זרע יוסף מבני מנשה, ומשום שחטא במדבר בדיבור למשה חשבו שמשה שמר [לו] שנאה, ולכן קרבו לפני משה ואלעזר וכל הנשיאים וכל ראשי האבות, ולא דברו עם משה אלא לפניהם, משום שקנאו ממנו קנאה.</p>
<p>מכאן מי שחושש מן הדין יקרב אחרים וירבה אנשים אצל אותו דיין, כדי שישמעו דין ממנו ויפחד מהם ולא יהא דן אלא כראוי, ואם לא ידחה אותו מן הדין, והם לא ידעו שהרי משה עניו מאד מכל האדם אשר על</p>	<p>מכאן מי שחושש מן הדין יקרב אחרים וירבה אנשים אצל אותו דיין, כדי שישמעו דין ממנו ויפחד מהם ולא יהא דן אלא כראוי, ואם לא ידחה אותו מן הדין, והם לא ידעו שהרי משה עניו מאד מכל האדם אשר על</p>

¹ לשון עם הארץ והיה רב משפחה (רח"ו).

² בענין הנחשים השרפים ובאותו עון נכשל "ועם רב" רוצה לומר עם הארץ הראוי להיות רב מצד המשפחה ודבר במשה ומת בכלל אותם שמתו שם, ולפי דבריו היה ענין ההוא אחר מעשה העגל קודם גזרת המרגלים, ולרמוז אל מיתתו בנחשי' יהי' אבינו בזרקא ס דומה אל הנחש שמת ע"י נחש כדמסי', אמנ' קשה מאד שהסכימו. לדבריו והעתיקוהו בזוהר שיהיה סוד הזרקא שפודה רמז בתיקונים אל עליית המלכות למעלה כדפירשנו שם, וכאן יאמר שירמוז אל הנחש, הן אמת שמציבו כיוצא בזוהר בפסוק יהיה מאורות ברקיע השמים שמפרש מארת למעלה בשכינה ואהדר ומפרש בלילית מארת ה' בבית רשע, ומסיק שם שבעין אגפי לאורייתא ואפשר לפרש הכי והכי ואם כן לא קשה כל כך, ועם כל זה נאמר כי המלכות בהיותה עולה למעלה צריך שלא יהיה שום סרכה מעכבת, וכאשר ימצא שום מעכב מיד הנחש מזדמן אליו והיינו סוד הזרקא העולת והנחש הכרוך שם יורד למטה ונושך לכל אותם המעכבים, וכך היתה שכינה עולה למעלה עם ישראל ליכנס לארץ וקופצת המסעות ועולה, והם עכבו בדבור וידבר העם באלהים ובמשה יעשו סרכה בסוד הזרקא העולה, לכך מיד נזדמן אליהם סוד הנחש הכרוך למעלה הסרוך שם ויורד למטה (אור יקר).

<p>מכל האדם אשר על פני האדמה ולא ידעו דמשה לאו הכי כיון דחמא משה כך אמר חמינא דכל כנופיא דגוברין רברבין מישראל וכל רישי אבהן וכל נשיאי כנשתא עלי קריבו מיד אתפרש משה מן דינא הה"ד ויקרב משה את משפטן לפני יי' (אמר משה לא אתחזי לי דינא דא) ענותנותא דמשה אקריב את משפטן לפני יי' דיינין אחרנין ארחא דא לא נטלי דאע"ג דכנופיא סגי עליהון אינון דייני אקרון עזי פנים לית בהו מענותנותא דמשה כלל זכאה חולקיה דמשה הדור ר"א וחברייא</p>	<p>פני האדמה, ולא ידעו שמה לא כך. כיון שראה משה כך, אמר, ראיתי שכל התכנסות של אנשים גדולים מישראל וכל ראשי האבות וכל נשיאי הכנסת קרבו אלי, מיד פרש משה מן הדין, זהו שכתוב "ויקרב משה את משפטן לפני ה'", (אמר משה, לא ראוי לי לדין זה) ענותנותו של משה הקריב את משפטן לפני ה', דיינים אחרים לא לוקחים דרך זו, שאף על גב שהתכנסות גדולה עליהם, הם נקראים דיינים, עזי פנים, אין בהם מענותנותו של משה כלל, אשרי חלקו של משה. שמחו רבי אלעזר והחברים.</p>
<p>אמר ההוא ינוקא אהדרנא למלין קדמאין אבינו מת במדבר אבינו האי טעמא דאמי לנחש תלייא על קדליה ומשיך זנביה בפומיה¹ בטעמא² דההוא דאתמשך עליה לעילא מת במדבר³ במלולא דפומיה⁴ אתבהיל ההוא ינוקא בבהילו ואתקיף בקודלא דאבוי ובכה ואמר צלפחד דא במלולא מית ואנת אבא במלולא אהדרת לעלמא דא אהדר אבוי ונשיק</p>	<p>אמר אותו תינוק חזרנו לדברים הראשונים, "אבינו מת במדבר", אבינו הטעם דומה לנחש, שתלוי על ערפו, ומושך זנבו בפיו, בטעם שאתו שנמשך עליו למעלה, "מת במדבר", בדבור פיו, התבהל אותו תינוק בבהלה, ותפס בעורף אביו ובכה, ואמר צלפחד זה מת בדיבור, ואתה אבא בדבור, חזרת לעולם הזה, חזר אביו ונשקו</p>
<p>ר/א</p>	
<p>ליה וגפיף ליה בכו ר' אלעזר וחברייא כלהו ואבוי בכה בהדיהו נטלוהו כלהו ונשקוהו בפומי על רישיה ועל עינוי ואבוה הוה בכי בהדיה</p>	<p>וחבקו. בכו רבי אלעזר וכל החברים ואביו בכה אתם, לקחוהו כולם ונשקוהו בפיו על ראשו ועל עינוי ואביו היה בוכה עמו.</p>
<p>א"ל רבי אלעזר ברי הואיל ואמרת מלה דא מהו כי בחטאו מת אמר ההוא ינוקא</p>	<p>אמר לו רבי אלעזר, בני הואיל ואמרת דבר זה, מה זה "כי בחטאו מת". אמר אותו תינוק, אבא אבא,</p>

¹ והיינו ענין לשון הרע שהוא מדברים קטנים פחותים זנב הנחש כחותיו התחתונים, "ומשיך ליפומיה" שמדבר בפיו ומחטיא הכלים החשובים שהם פת ולשון, ובכח לשון הרע נוטל הנחש הזנב שהם כחותיו המתפשטין למטה ומעלה אותם למעלה לקטרג בכח לשון הרע הנדבר למטה, וזה היה פגם שגרם (פגם) ענין וידבר העם באלהים ובמשה עד שמצד כח הנחש העולה ונכרך בו היה מונע העליה אל השכינה הרמוז בזרקא כדפירש', והיינו שיורד למטה ונפרע, והיינו כעין נחש על קודליה דצלפחד ליפרע ממנו, ומפני שהוא נכרך בו שהחטיא בלשון הרע ולזה "משיך זנביה לפומיה" להראות שכך עשה שנטל הזנב שהם הכחות התחתונים המתפשטין בעולם המחטיאים בני אדם בלשון הרע והוא מעלה אותם לפומיה דהיינו בחינתו שהיא מקטרגת למעלת שאותו הכח הוא פיו, וכאשר הנחש רוצה להשטין מושך זנבו בכוחותיו המתפשטין בעולם אל פיו לומר למעלה הרי הפגם וכח יצר הרע שנעשה למטה (אור יקר).

² היינו שהוא טעם עליון להראות שאחר כך ירד מלמעלה ביזית עליונה קדושה דהיינו סוד טעם הזרקא ליטול נשמה וזהו שאמר "ההוא דאתמשך עליה לעילא" מסוד הזרקא שהושפע הזרקא אל הנחש וירד למטה על צלפחד ונטל נשמה ומית, והיינו "אבינו מת כמדבר" בדביר כדפירשנו (אור יקר).

³ והיינו לשון הרע שהוא חטאו של נחש שהתחיל ראשונה בעולם לדבר לשון הרע באלהים כי יודע אלהים וכו' (אור יקר).
⁴ לשון (אור יקר).

<p>אבא אבא בחד מלה סני לון בחטאו דההוא (ס"א כיון דההוא) נחש¹ דכריך בזנביה לעילא² משיך טעמא בחטאו</p>	<p>בדבר אחד מספיק להם, בחטאו של אותו (כיון שאותו) נחש הכרוך בזנבו למעלה, משך טעם בחטאו.</p>
<p>מאי בחטאו בחטאו דההוא נחש³ (ולא בחטא אחרא) ומאי איהו מלולא דפומיה כי בחטאו מת טעמא דההוא משיכו דההוא נחש דכרוך בזנביה בחטאו ודאי נטליה ר' אלעזר בתוקפיה⁴ בין דרועוי ובכו בלהו חבריא אמר לון רבנן שבוקו לי בהדי אבא דעד כען לא אתיישבא רוחי (ס"א רוחיה)</p>	<p>מה זה "בחטאו", בחטא אותו הנחש (ולא בחטא אחר). ומהו, דיבור פיו. "כי בחטאו מת", טעם אותה משיכות של אותו נחש הכרוך בזנבו, "בחטאו" ודאי. לקחו רבי אלעזר בכחו בין זרועותיו ובכו כל החברים, אמר להם רבותינו השאירוני אצל אבא, שעד עכשיו לא התיישבה רוחי (רוחו).</p>
<p>א"ר אלעזר לר' יוסי אימא כמה יומין ושנין להאי ינוקא אמר לון חבריאי במטו מנייכו לא תבעון דא דהא עד לא מטו עלוי חמש שנין א"ל ר' אלעזר ח"ו דהא בעינא טבא אשגחנא ביה ומה דאמרת חמש שנין אינון חמש שנין אשר אין חריש וקציר דלא תקצור לה לעלמין א"ר אלעזר לר' אבא ניתיב הכא עד ז' יומין בנין דאתיישבא ביתא דהא כל שבעה יומין דנשמתא נפקת מן גופא אזלת ערטילאה⁵ והשתא דאהדרת</p>	<p>אמר רבי אלעזר לרבי יוסי, אמר כמה ימים ושנים לתינוק הזה. אמר להם חברים, בבקשה מכם אל תבקשו זה, שהרי עוד לא הגיעו עליו חמש שנים. אמר לו רבי אלעזר, חס ושלום שהרי בעין טובה אנו משגיחים בו, ומה שאמרת חמש שנים, אותם חמש שנים אשר אין חריש וקציר, שלא תקצר אותו לעולמים. אמר רבי אלעזר לרבי אבא, נשב כאן עד שבעה ימים כדי שהתיישב הבית, שהרי כל שבעת</p>

¹ רצה אין בכח דבור קל כדי להמית האדם (אור יקר).

² שהוא נוטל כח בלשון הרע לעלות זנבו שהוא יצר הרע המטעה "לעילא" אל פי הנאחז שם בקדש, המטטין בפיו יש לו כח לקטרג למטה והיינו "בחטאו בזנבו" הגרוע שבו, "משיך טעמא בזנבו" פירוש ינק מלמעלה בפיו שהם שרים העליונים אשר לו הנאחזים מבחוץ להיכלות כדפי' בפרשת פקודי, ואותו הפה היא היונקת כח הגזרות משם ונותן ומושך הכח החרא אל זנבו למטה שהם הכתות התחתונים, והם יורדים לעולם ונוטלים נשמה וזהו שאמר "משיך טעמא בזנבו" משך אותו טעם תזרקא דהיינו הגזרה העליונה, ואז ודאי "בחטאו" באותו כח הנחש התחתון "מת" והיינו זוהמת הנחש ועטיו לא חטא אחר שהרי לא היה בו כדי להמית אלא משך רע שמשך הנחש (אור יקר).

³ והנה הטעם הזה זרקא יורה ארבע עניינים, האחד מציאות לשון הרע והיינו בחטאו של נחש הקדום, השנית שבסוד לשון הרע עלה והלשין והיינו סוד הזרקא נכרכת ועולה זנבו אל פיו, השלישית הגזרה העליונה מהקדושה העליונה שמשם נשפיע והיינו סוד הזרקא שמושכת מכל עשר ספירות, הרביעית סוד הכח העליון אשר אל הנחש נוטל מלמעלה הגזרה בפיר ויורד ונוטל נשמה יוכלם רמוזים בדברינו על דבריו (אור יקר).

⁴ תרגום בחיקו (רח"ו).

⁵ קשה שהרי לדברי ר' יוסי מיד העלו נשמתו למעלה אחר טבילתה כדפי' לעיל, ואפשר דאזלא דקאמר היינו אחר עלייתה עולה שבע מדרגות זו אחר זו שבעה ימים, וכולם היא ערומה שאינה מתלבשת אלא דווקא בהיכל נוגה כדפי' בפרשת פקודי בהיכלות, ואם כן כל שבעה ימים שמתעכבת היא "ערטילאה", עולה מדרגה אחר מדרגה מעולם הזה עד הגיעה שם להתלבש בלבושי צדקה דכתיב מעיל, צדקה יעטני על ידי צדקיא שבהיכל, ואפשר שאלו הימים הם כנגד שבע מדרגות האחד בעולם הזה בפושטה לבוש הגוף, השני בעולם הנפשות שדרך בה עולה, השלישי גן עדן של מטה ושם מתלבשת לבוש הרוח ואינו לבושה, ויש מתעכבת שם אמנם העולה עולה מיד, הרביעי עמוד שבתוך הגן שיש בו ענן ועשן ואש ונוגה כדפי' בפרשת בראשית, החמישי היכל לבנת הספיר, חששי היכל עצם השמים, השביעי היכל נוגה ושם מתלבשת במעיל וצניף כדפירשנו בפרשת פקודי, ויש שקופץ שבעה ימים אלו ברגע ובשעה קלה ויש שמתעכב במחנות אלה כמה אלף שנים, ומה שהביא ראיה ר' אלעזר הוא כי כמו שבעליית הנשמה אינה יכולה להתלבש בגוף ההוא העליון עד דשבעה עדנין יחלפון עלוהי שהם שבעה אלו הנזכרים, ולזה הם שבעה חשבונות כדפירשנו בפרשת נשא כך בבואה אל הגוף ראוי שיהיה לה שבעה ימים שאינה מתיישבת כראוי, והטעם לאלו ולאלו שהנשמה מבינה והיא מתלבשת בשבע ספירות שהם גוף לכך היא צריכה שבעה ימים להתיישב עד תשלום הקף שבעה ספירות בין בעליה בין בירידה כדפירשנו (אור יקר).

<p>עד כען לא אתיישבת בדוכתהא עד שבעה יומין</p>	<p>הימים שהנשמה יוצאת מהגוף, הולכת ערומה, וכעת שחזרה עד עכשיו לא התיישבה במקומה עד שבעה ימים.</p>
<p>אמר ר' אבא כתב פתוח תפתח את ירך לאחיך לעניך ולאביונך קרא דא הא תנינן ליה דלא ישבוק ב"נ עניא דיליה ויהב לאהרא הא ר' יוסי המוך בבי מרעיה ניזיל ונגמול חסד עמיה ובתר דנהדר ניעול בהאי והא כל זמנא דנהך ונהדר בארעהא דא נחמי תחיית המתים א"ר אלעזר ודאי הכי הוא נשקוהו לההוא ינוקא ברכוהו ואזלו</p>	<p>אמר רבי אבא כתוב "פתוח תפתח את ירך לאחיך לעניך ולאביונך", פסוק זה הרי למדנו אותו שלא ישאירועזוב אדם את העני שלו ויתן לאחר. הרי רבי יוסי חמיק בבית חוליו, נלך ונגמול אתו חסד, ואחר שנחזר נכנס בזה. והרי כל זמן שנלך ונחזר בדרך זו נראה תחיית המתים. אמר רבי אלעזר ודאי כך הוא, נשקו את אותו תינוק ברכוהו והלכו.</p>
<p>אמר ר' אבא תוהנא על דרדקי דדרא דא כמה תקיפא חילייהו ואינן שניין רברבין ראמין אמר ר' אלעזר זכאה חולקיה דאבא מאריה דדרא? דא דהא ביומוי בעי קב"ה לאתקנא תרין מתיבתין דיליה ולמעבד לון ישובא רברבא ועלאה כדקא יאות דהא לא יאה כדרא דא עד דייתי מלכא משיחא</p>	<p>אמר רבי אבא תמהני על הבחורים של דור זה, כמה חזק כחם והם סלעים גדולים רמים. אמר רבי אלעזר אשרי חלקו של אבא בעל הדור הזה, שהרי בימיו רצה הקדוש ברוך הוא להתקין שתי ישיבות שלו, ולעשות להם ישוב גדול ועליון כראוי, שהרי לא יהיה כדור הזה עד שיבא מלך המשיח.</p>
<p>אזלו עד דהוו אזלי אמר רבי אבא הא תנינן על חד סרי מלין נגעין אתיין? על בני נשא ואלין אינן על ע"ו ועל קללת השם ועל גלוי עריות ועל גניבה ועל לשון הרע ועל עדות שקר ועל דינא דמקלקל ית דינא ועל שבועת שוא ועל דעאל בתחומא דחבריה ועל דמחשב מחשבין בישון ועל דמשלח מדנים בין אחים ואית אמרי אף על עינא בישא וכלהו תנינן במתניתא</p>	<p>הלכו, עד שהיו הולכים אמר רבי אבא, הרי שנינו על אחד עשר דברים באים נגעים על בני אדם ואלו הם על עבודה זרה, ועל קללת השם, ועל גלוי עריות, ועל גנבה, ועל לשון הרע, ועל עדות שקר, ועל דין שמקלקל את הדין, ועל שבועת שוא, ועל שנכנס בתחום חבירו, ועל החושב מחשבות רעות, ועל המשלח מדנים בין אחים, ויש אומרים אף על עין הרע, וכולם שנינו במשנה.</p>

¹ גלגול נשמות עליונות ולכך יתנוצצו אותם הנשמות בהם והם מדברים כזקנים ממש מצד התעוררות נשמתם, והענין הוא כי הנשמות כלם שמתו בחרבן כמה אלפים מישראל וכן בביתר, וכלם יתגלגלו יחד אחר כך כדי להשתלם ולזה היו צריכות גלגול, והקב"ה ראה דורו של ר' שמעון סבא סאור יקר).

² שבזכותו יהיו כולם זוכים לחיי העולם הבא לכך גלגלם כלם בדורו לתקן שתי ישיבות עליונות, ישיבה עליונה בגן עדן עליון וישיבה תחתונה בגן עדן תחתון, לכך גלגלם כלם לתקנם ולצרפם וללבנן, ובדורו יתוקנו הישיבות רוחות ונשמות וזה טעם כח ינוקי (אור יקר).

³ נג"ע הפך ענ"ג, כמו שענ"ג אוחד עשר ספירות עדן נהר גן כך נג"ע תופס בהפך ממש, ולכך הם אלו העניינים האחד ע"ז מצד המלכות שבה עבודת האדמה והפכה ע"ז אשה זרה, שנית קללת השם הפך ברכת השם מצד היסוד המברך, השלישי גילוי עריות מצד ההוד ירך הקדושה והפך ירך הזונה וצבתה בטנה ונפלה ירכה, הרביעית גניבת הפך הנצח הנוצח ולא ישקר ולא ינחם, ולזה הפכו הגנב נוצח לרעה משקר והכל בו, החמשי לשון הרע הפך לשון טוב בלקח טוב בתורה בתפארת, ולזה בנחש החצוני הפך נחש בריח הבריח התיכון, חששי עדות שקר ודיין הם בחסד וגבורה ששניהם עדים ושניהם עם התפארת דיינים, השמינית שבועת שוא מצד הבינה ששם שבועה עולה, התשיעית דעאל בתחומא דחבריה היינו שהחכמה העליונה תחמה תחום כל הנמצאים כאומרו מה רבו מעשיך ה' וכו', והנכנס בתחום חבירו פוגם המחשבה העליונה ונכנס במחשבה החצונית המעורבת, העשירית המחשב מחשבות רעות שזה פוגם במדרגה. העליונה, עם היות שאינו עובר עבירה בפועל מהרהר בה וחושב בעריות וכיוצא, ויש מדרגה אחרת כוללת כולם דהיינו מקלקל כל המדרגות ומפריד בין זכר ונקבה (אור יקר).

<p>ע"ז מנין דכתיב וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן מאי כי פרוע הוא דאלקו בצרעת כתיב הכא כי פרוע הוא וכתיב התם והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל קללת השם דכתיב היום הזה יסגרך יי' בידי וכתיב והסגירו הכהן</p>	<p>עבודה זרה מנין, שכתוב "וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן", מה זה "כי פרוע הוא", שלקו בצרעת. כתוב כאן "כי פרוע הוא", וכתוב שם "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע". ועל קללת השם, שכתוב "היום הזה יסגרך ה' בידי" וכתוב "והסגירו הכהן".</p>
<p>אמר ר' אבא מלה דא לא אתיישבא¹ ואצטריך לעינא ביה א"ר אלעזר הכי הוא ודאי פלשתי דא קריב לייחוסא דדוד² הוה ובריה דערפה הוה והיינו דכתיב ממערכות פלשתים אל תקרי ממערכות אלא ממערות פלשתים דשווייה לאמיה כמערתא דא וכיון דכתיב ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו אסתכל ביה דוד בעינא בישא ובכל אתר דהוה מסתכל בעינא בישא כל זיני צרעת אתמשכן מעיניה דדוד³</p>	<p>אמר רבי אבא דבר זה לא התיישב וצריך לעיין בו. אמר רבי אלעזר, כך הוא בודאי, פלשתי זה היה קרוב לייחוסו של דוד, ובן ערפה היה, והיינו מה שכתוב "ממערכות פלשתים", אל תקרי ממערכות, אלא ממערות פלשתים, ששמו את אמו כמערה הזו, וכיון שכתוב "ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו", הסתכל בו דוד בעין רעה, ובכל מקום שהיה מסתכל בעין רעה כל מיני צרעת נמשכו מעיני דוד.</p>
<p>והכי הוה ביואב כיון דאסתכל ביה דוד בעינא בישא מה כתיב ולא יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו' והכא בפלשתי דא כיון שקלל את השם אסתכל ביה בעינא בישא והמא במצחיה דאצטרע מיד ותטבע האבן במצחו ואתדבקת הצרעת במצחו וכלא הוה אשתקעת עינא בישא דצרעת במצחו ואשתקעת אבנא ממש במצחו ודאי מצורע הוה רשע חייבא</p>	<p>וכך היה ביואב, כיון שהסתכל בו דוד בעין רעה, מה כתוב "ולא יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו'". וכאן בפלשתי הזה, כיון שקלל את השם, הסתכל בו בעין רעה וראה שהצטרע במצחו, מיד "ותטבע האבן במצחו", ודבקה הצרעת במצחו והכל היה. השתקעה עין רעה של צרעת במצחו, והשתקעה אבן ממש במצחו ודאי מצורע היה רשע.</p>
<p>ר/ב</p>	
<p>דבלעם עינא דיליה הוה בהפוכא מעינא דדוד עינא דדוד⁴ הוה מרקמא מכל זיני גוונין לא הוה עינא בעלמא שפירא למחוי כעינא דדוד⁵ כל גוונין דעלמא מנצצין ביה⁶</p>	<p>בלעם הרשע עינו היתה בהפוך מעין דוד, עין דוד היתה מרוקמת מכל מיני צבעים, לא היתה עין בעולם יפה למראה כעין דוד, כל גווני העולם נוצצים בה, והכל באהבה למי שירא</p>

¹ פי' צריך להבין כיון שיסגרך הוא לשון צרעת מהו פי' בידי. ותירץ שע"י עין הרע שהמשיך עליו דהע"ה מעיניו יסגרו ה' (מ"מ).

² אתיא כמ"ד רות וערפה אחיות היו ודוד בא מן רות א"כ הוא קרוב לגלית בן ערפה (רח"ו).

³ פי' שכתב הרב שהנ"ה הם מתלבשי' בעינים ולכך המשיך הדינים מעיניו עם גלית וכן מ"ש בגמ' נתן עיניו בו וכו' הוא מטעם זה (מ"מ).

⁴ אלו העניינים רמז לספירות העליונות, ולכך דוד בסוד מדתו היו בעיניו כל הגוונין הללו דהיינו רמז שבסוד השגחת מדתו היו כל הספירות וכל בחינות ההנהגה, וזהו שאמר "מרקמא מכל זיני גוונין" ובלי ספק בכלל ההנהגה היה גם כן סוד ההנהגה הקשה כדמסיק לקמיה, ועם כל זה עיקר הנמצא בו הוא הגוון היפה (אור יקר).

⁵ דהיינו התפארת בעל הפאר, הוא עיקר, ואגב התפארת היה מתמצא בה שאר הספירות כולם (אור יקר).

⁶ אמנם לא במציאות הגבורות החזקות אלא בחסד וזהו שאמר "וכולא ברחימו" בבחינת הנהגת מדתו שבסוד אהבת חסד משתמש בהארת כל הספירות ליריאים שהם בסוד מדת היראה (אור יקר).

<p>וכלא ברחימו למאן דדחיל חטאה דכתיב יראיך יראוני וישמחו¹ הדאן כד חמאן לי וכל אינון חייבין דחלין מקמיה אבל עינוי דבלעם חייבא עינא בישא בכלא בכל אתר דהוה מסתכל כשלהובא שצי ליה דהא לית עינא בישא בעלמא כעינא דההוא רשע דאיהו בהפוכא מעינוי דדוד</p>	<p>חטא, שכתוב "יראיך יראוני וישמחו", שמחים כשרואים אותי, וכל אותם רשעים פוחדים מפניו. אבל עינו של בלעם הרשע עין רעה בכל, בכל מקום שהיה מסתכל, כשלהבת מכלה אותו, שהרי אין עין רעה בעולם כעין אותו רשע, שהיא בהפוך מעינו של דוד.</p>
<p>על גלוי עריות דכתיב ושפח יי קדקוד בנות ציון וכתוב ולשאת ולספחת על הגנבה² דכתיב הוצאתיה נאם יי צבאות ובאה אל בית הגנב וגו' וכלתו ואת עציו ואת אבניו מאן הוא מלה דמכלה עצים ואבנים דא צרעת דכתיב ונתן את הבית את אבניו ואת עציו על לשון הרע דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה וגו' וכתוב ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת על עדות שקר בנין דסהידו ישראל שקר ואמרו אלה אלהיך ישראל בקל תקיף דכתיב קול מלחמה במחנה בג"ד וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו'</p>	<p>על גלוי עריות שכתוב "ושפח ה' קדקוד בנות ציון", וכתוב "ולשאת ולספחת". על הגנבה שכתוב "הוצאתיה נאום ה' צבאות ובאה אל בית הגנב וגו' וכלתו ואת עציו ואת אבניו". מהו הדבר שמכלה עצים ואבנים, זו צרעת, שכתוב "ונתן את הבית את אבניו ואת עציו". על לשון הרע שכתוב "ותדבר מרים ואהרן במשה וגו'", וכתוב "ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת". על עדות שקר, משום שהעידו עדות שקר ואמרו "אלה אלהיך ישראל", בקול חזק שכתוב "קול מלחמה במחנה", בגלל זה "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו'".</p>
<p>על דיין דמקלקל דינא דכתיב כאכול קש לשון אש וחשש וגו' ופרחם כאבק יעלה וגו' מאי טעמא כי מאסו את תורת יי צבאות ואין פרחם אלא צרעת דכתיב ואם פרוח תפרח הצרעת על דעאל בתחומא דחבריה מנין מעוהו דעאל בתחומא דכהונה דכתיב והצרעת זרחה במצחו ועל דמשלח מדנים בין אחים דכתיב וינגע יי את פרעה דאיהו שלח מדנים³ בין אברהם ושרה ועל</p>	<p>על דיין שמקלקל דין שכתוב "כאכול קש לשון אש וחשש וגו' ופרחם כאבק יעלה וגו'". למה, "כי מאסו את תורת ה' צבאות", ואין פרחם אלא צרעת, שכתוב "ואם פרוח תפרח הצרעת". על שנכנס בתחום חבירו, מנין, מעוזהו שנכנס בתחום הכהונה, שכתוב "והצרעת זרחה במצחו ועל המשלח מדנים בין אחים", שכתוב "וינגע ה' את פרעה" שהוא שלח מדנים בין אברהם ושרה. ועל עין הרע כמו</p>

¹ מצד השמחה שהיא הבינה שמשם היא שואבת, וכמו שהמלכות מתהפכת לדין לרשעים כך היה עינו של דוד לרשעים יראה ועונש, אבל עינוי דבלעם במציאות בחינת מדתו דהיינו מהחצונים רעים בכל המציאות, משפיעים דין קשה ועונשין וגורמין להחטיא לבני אדם כעין יצר הרע שדרכו להחטיא, ולזה כל העבירות האלו היו בכח בלעם, ולכך דו"ד שמו מורה לשון דוד וחבה, אמנם בלעם לשון בליעה וקלקול והשחתה, ודו"ד בן יש"י י"ש י' דהיינו להנחיל אוהבי יש, אמנם בלע"ם בן בעו"ר הבולע ובווער כל מקום צפייתו כדפי', ולזה נודע שמקום אחיזתו היא אחיזת הקליפות דהיינו במלכות למטה דהיינו "פתורך". שולחן שאוכלים ממנו קדושים וחצונים, ובכללם היה בלעם נאחז בפתורא זה, או אפשר שיש שולחן ידוע לחצונים והיינו "פתורה אשר על הנהר" המנגד ועומד על הנהר תמיד דהיינו יסוד שהוא המעמיד המלכות צדיק יסוד עולם, ובלעם למד לטמא אות ברית כדי להחריב הנהר הזה (אור יקר).

² פי' ומפ' זה נמי ילפינן שבועת שוא דכתיב ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר וכלתו וכו' אבל קשה למה לא הביא ראיה על דמחשב מחשבין בישין. וכן ג"כ בבלעם לא הביא ראיה על שבועת שוא משום פסוק. ובשלמא גניבה י"ל שהיה גונב דעת הבריות והמקום כמש"ל וכן מחשב מחשבין בישין נמי סברא היא אלא שבועת שוא היכא רמיזא (מ"מ).

³ ויש אומרים עין הרע דחיית עין הנובע טובה תמיד מצד היסוד טוב עין הוא יבורך, בין אחים מקשר אח ואחות, לזה היא פוגם עין נהר גן גם כן (אור יקר).

<p>עינא בישא כמה דאתמר וכלהו הוו ביה בההוא רשע דבלעם</p>	<p>שנאמר, וכולם היו באותו בלעם הרשע.</p>
<p>ת"ח מה כתיב פתורה אשר על הנהר מאי על הנהר דיהב עינא בישא על ההוא נהר דקיימא בהו בישראל דכתיב הנני נוטה אליה כנהר שלום והוא אתא בההוא פתורא ואגרי בהו! א"ר אבא כל הני² מלין הוו ודאי בבלעם אבל גלוי עריות מנין דכתיב הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ביי' וגו' הא הכא ע"ז וגלוי עריות סהדותא דשקרא³ דכתיב ויודע דעת עליון ודעת בהמתו לא הוה ידע</p>	<p>בא וראה, מה כתוב "פתורה אשר על הנהר", מה זה "על הנהר", שנתן עין הרע על אותו נהר שעומד על ישראל, שכתוב "הנני נוטה אליה כנהר שלום", והוא בא באותו שלחן והתגרה בהם. אמר רבי אבא, כל הדברים הללו היו בודאי בבלעם, אבל גלוי עריות מנין, שכתוב "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בה' וגו'", הרי כאן עבודה זרה וגלוי עריות. עדות שקר, שכתוב "ויודע דעת עליון" ודעת בהמתו לא היה יודע.</p>
<p>קלקל ית דינא דכתיב לך איעצך דהא בדינא קיימא⁴ ויהב עיטא בישא לאבאשא וסטא מן דינא ואמליך בישין עלייהו עאל בתחומא דלאו דיליה דכתיב ואעל פר ואיל במזבחה וכתוב את שבעת המזבחות⁵ ערכתי משלח מדנים בין אחים בין ישראל לאביהם שבשמים לשון הרע לא הוה בעלמא כגיניה קללת השם דכתיב ואנכי אקרה כה⁶ וכלהו הוו ביה עינא בישא כמה דאתמר וכלא על ההוא נהר דישראל יהב עינאי לאתגרא ביה ארץ בני עמו וכי לא ידענא דארץ בני עמו היא אלא רוא דא דכל בני עמו⁷ מתדבקן ביה⁸ והא אתמר [חסר ועיין בסוף הספר סימן יו"ד]</p>	<p>קלקל את הדין, שכתוב "לך איעצך", שהרי בדין עומד, ונתן עצה רעה להזיק, וסטה מהדין ויעץ רעות עליהם. נכנס בתחום שלא שלו, שכתוב "ואעל פר ואיל במזבח", וכתוב "את שבעת המזבחות ערכתי". משלח מדנים בין אחים, בין ישראל לאביהם שבשמים. לשון הרע לא היה בעולם כמותו. קללת השם שכתוב "ואנכי אקרה כה", וכולם היו בו. עין רעה, כמו שנאמר, והכל על אותו נהר של ישראל נתן עיניו להתגרות בו. "ארץ בני עמו", וכי לא ידענו שהיא ארץ בני עמו, אלא סוד זה שכל בני עמו מתדבקים בו והרי נתבאר.</p>
<p>וירא בלק בן צפור וגו' רבי יוסי</p>	<p>"וירא בלק בן צפור וגו'", רבי יוסי</p>

¹ שלחן בלה"ק הוא יסוד דנוק' דקדושה ופתורה יסוד דנוק' דקלי' (רח"ו).
² החטיא בכולן גילוי עריות וע"ז החטיא לישראל, ומסתמא הם היו מעשיו שהחוטא מחטיא וחסא הרבים תלוי בו (אור יקר).
³ זה היה בו ממש העיד מצד כח יצר הרע שנאחז בו (אור יקר).
⁴ הרי ערכאות דיני מואב היו בלק ושריו, ובמקום שהיה להם לדון את ישראל לזכות דנו אותם לחובה (אור יקר).
⁵ כי כמה דברי לשון הרע נזכר בפרשת שדברו על ישראל, ודבר הוא להקב"ה על ישראל, ועוד כל לחשיו היו לשון הרע (אור יקר).
⁶ כדפירשנו לעיל אעקר וכו' והיינו כל סוד יכה יוסי את יוסי שמשפיע דין ומפריד מדת זו ממקומה על ידי היותו משפיע קללות, והיינו כל סוד אחיזתו בחצונים שמשם משך העניינים האלו, שבני אדם חוטאים בגשמי ונמשך להם מלמעלה הרוחני הטמא, ובלעם ממש מכויץ להמשיך תחצוני ונאחז בו מתחלה בכוונת מכוונת, ועוד בני אדם פוגמין למעלה אמנם מכוונים להנאתם, אמנם בלעם ממש מכויץ לרשעה לפגום למעלה וזהו שאמר "וכולא על ההוא נהר" דהיינו היסוד כדפי' (אור יקר).
⁷ היינו ארץ טמאה לילית הרשעה שהיא אימן של רשעים שבעים אומות ושם נאחז ומשם קראו (אור יקר).
⁸ פי' שכל בני עמו היו דבוקי' בבלעם והולכי' אחר עצתו: אל תלחם כו' ופי' הכתוב שמצוה לישראל שלא יהיו הברכות של בלעם אהובים בעיניהם. וכן הקרבנות של בלק נמי. וזהו ואל תתאו למטעמותיו. ומביא ראיה מהקב"ה דלא אתרעי וכו'. דאיהו וחמשה עלאי דמדין וכו'. פירוש רבי יוסי ס"ל שבלק אינו צור ולכ"א דאיהו וחמשה עילאי דמדין (מ"מ).

<p>תלחם את לחם רע עין וגו' דא בלעם דבריך¹ להו לישראל ואל תתאו למטעמותיו דא בלק דקב"ה לא אתרעי לאינן עלוון² דאתקין קמיה</p>	<p>פתח, "אל תלחם את לחם רע עין וגו'", זה בלעם שברך את ישראל, "ואל תתאו למטעמתיו", זה בלק שהקדוש ברוך הוא לא רוצה לאותן עולות שהתקין לפניו.</p>
<p>ת"ה בשעתא דחמא בלק דהא סיחון ועוג אתקטלו ואתנסיבת ארעהון חמא מה חמא³ דאיהו אמר וירא אלא חמא בחכמתא דיליה דאיהו וחמשה עלאי דמדין⁴ ועמיה נפלין בידא דישראל חמא ולא ידע ועל דא אקדים לבלעם דחיליה בפומיה כגוונא דישראל דחיליהון בפומיהון ואפילו בלעם תאיב הוה יתיר מבלק וההיא ידיעא דאיהו הוה ידע בליליא הוה ידע בגין דאינן כתרין תתאין וחמרי לא שכיחו אלא במשמרה ראשונה⁵ דליליא וע"ד הוה ליה אתנא דהאי גיסא לאתחברא</p>	<p>בא וראה בשעה שראה בלק שהרי סיחון ועוג נהרגו וארצם נלקחה, ראה מה שראה, שהוא אמר "וירא", אלא ראה בחכמתו, שהוא וחמשה עליוני מדין ועמו נופלים בידי ישראל, ראה ולא ידע, ועל זה הקדים לבלעם שכחו בפיו כדוגמת ישראל כחם בפיהם. ואפילו בלעם היה תאב יותר מבלק, ואותה ידיעה שהוא ידע היה יודע בלילה היה יודע, משום שאותם כתרים תחתונים וחמורים לא נמצאים אלא במשמרה הראשונה של הלילה, ולכן היתה לו אתון של צד זה להתחבר</p>
<p>רז/א</p>	
<p>חמרי בהדה ברישא דליליא</p>	<p>חמורים אתה בראשית הלילה.</p>
<p>ואי תימא הא כתיב ויבא אלהים אל בלעם לילה הכי הוא ודאי ואוקימנא ההוא ממנא דממנא עלייהו והוא הוה אתי לקבליה כגוונא דא ויבא אלהים אל לבן הארמי וגו' וכלא חד מלה בגין דא איהו אמר לרברבי בלק לינו פה הלילה</p>	<p>ואם תאמר הרי כתוב "ויבא אלהים אל בלעם לילה", כך זה בודאי, ובארנו אותו ממונה שממונה עליהם, והוא היה בא למולו. כדוגמא זה "ויבא אלהים אל לבן הארמי וגו'", והכל דבר אחד, בגלל זה הוא אמר לגדולי בלק "לינו פה הלילה".</p>
<p>כיון דהוה אתי ההוא ממנא בלעם הוה אתי לגבי אתניה ועבד עובדיה⁶ ואמר מלי וכדין אתנא אודעא ליה⁷ ואיהו אחזי עובדא למשרי עלוי ההוא רוחא⁸ ומאי אחזי הוא הוה ידע דחמרי שטאן ושראן בקדמיתא דליליא כדין אחזי עובדא וקאים לאתניה באתר מתתקן ועבד עובדוי וסדר מלוי וכדין הוה אתי מאן דאתי ואודע ליה על</p>	<p>כיון שהיה בא אותו ממונה, בלעם היה בא על אתונו ועשה מעשהו, ואמר דברים, ואז האתון הודיעה לו, והוא מראה מעשה להשרות עליו אותה רוח, ומה הראה, הוא היה יודע, שחמורים משוטטים ושורים בתחלת הלילה, ואז הראה מעשה והעמיד את אתונו במקום מתוקן, ועשה מעשהו וסדר דבריו, ואז היה בא מי שבא</p>

¹ לפי הנראה שאין הקב"ה חפץ שיתקיימו הברכות לישראל שאין חפץ בלחם רע עין ולא היה הענין רק להפוך את הקללה לברכה (אור יקר).

² עם היותם לגבוה (אור יקר).

³ לא רצה לפרש וירא בלק שראה את כל אשר עשה ישראל לאמורי דא"כ מה וירא כי מלת וירא מורה ראיית הדעת לא ראייה הגשמית מה שהכל ראוי (אור יקר).

⁴ אחר זמן בימי אהוד ובימי דוד והוא לא ידע וחשב היות הדבר לשעתו ועתה קרא הכי פירושא וירא בלק בן צפור מלך מואב כי סופו ליפול ביד ישראל ככל אשר עשה ישראל לאמורי (אור יקר).

⁵ בזמן שליטתם, הם נמצאים למטה בתחתונים דהיינו משמרה ראשונה חמור נוער, וענין נוער היינו שליטתו והיותו מתפשט בעולם (אור יקר).

⁶ עי' ח"ב רסד ע"א.

⁷ פי' ש"מ היה מתלבש באתון והיה מודיע לו על ידה וז"ש בסמוך וכדין הוה אתי מאן דאתי ואודע ליה על ידא דההיא אתון (מ"מ).

⁸ פי' על האתון (מ"מ).

ידא דההיא אתון	והודיע לו על ידי אותה האתון.
<p>כיון דליליא חד א"ל לא תלך עמהם מ"ט תב תניינות להאי אלא אינון ברשותא¹ דלעילא קיימי והא תנינן בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין וכו' בקדמיתא כתיב לא תלך עמהם כיון דחמא קב"ה דרעותא הוא למיהך א"ל קום לך אתם ואך את הדבר וגו'</p>	<p>כיון שלילה אחד אמר לו "לא תלך עמהם", מדוע שב פעם שנית לזה. אלא הם ברשות עליונה עומדים, והרי שנינו, בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין וכו'. בהתחלה כתוב "לא תלך עמהם", כיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצונו ללכת, אמר לו "קום לך אתם ואך את הדבר וגו'".</p>
<p>מה עבר בלעם כל ההוא ליליא הוה מהרהר ואמר ומה אן הוא יקרא דילי אי בקטורא אחרא אתקטורנא אשגח כל ההוא ליליא בחרשוי ולא אשגח סטרא דיהא הוא ברשותיה אלא מסטרא דאתניה והיינו דא"ר יצחק אמר ר' יהודה באלין כתרין תתאין אית ימינא ואית שמאלא² מסטרא דימינא חמרי³ כמה דאוקימנא ומסטרא דשמאלי אתני</p>	<p>מה עשה בלעם, כל אותו הלילה היה מהרהר ואומר, ואיפה הוא הכבוד שלי, האם בקשר אחר התקשרתי, השגיח כל אותו הלילה בכשפיו ולא מצא צד שיהיה הוא ברשותו אלא מצד אתונו. והיינו מה שאמר רבי יצחק אמר רבי יהודה, בכתרים התחתונים הללו יש ימין ויש שמאל. מצד ימין חמורים כפי שבארנו, ומצד שמאל אתונות.</p>
<p>ותאנא עשרה אינון לימינא ועשרה לשמאלא ודא הוא דא"ר יוסי יוסף⁴ כד אתפרש מאבוי ידע בחכמתא דלעילא ברזא דכתרין קדישין עלאין כיון דהוה במצרים אולף בההיא חכמתא דלהון באינון כתרין תתאין היך אחידן אינון דימינא ואינון דשמאלא עשרה דימינא ועשרה דשמאלא חמרי ואתני ובגין כך רמוז לאבוי ממה דאולף תמן דכתיב ולאבוי שלח כזאת עשרה חמורים⁵ וגו'</p>	<p>ושנינו עשרה הם לימין ועשרה לשמאל, וזהו שאמר רבי יוסי, יוסף כשנפרד מאביו ידע בחכמה העליונה בסוד כתרים קדושים עליונים. כיון שהיה במצרים, למד באותה חכמה שלהם, באותם כתרים תחתונים איך אחוזים אלה של ימין ואלה של שמאל, עשרה של ימין ועשרה של שמאל, חמורים ואתונות, ומשום זה רמז לאביו ממה שלמד שם שכתוב "ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים וגו'".</p>

¹ פי' שהם תחת רשות המקום ולכך תב תניינות אולי יתן הקב"ה רשות לס"מ להניחו להלך כי בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו כדמפרש (מ"מ).

² ביאור הדברים כי כמו שבסטרא דקדושה ו"ה שבשם ז"נו הם בסוד זכר ונקבה דז"א שהוא זכר כל מציאותו מצד הימין סוד ה"ח והנוק' כל מציאותה מצד ה"ג כנז' בפ' ויקרא דף י"ד ע"א בסטרא דדכורא שריא חסד ובסטרא דנוק' שריא דינא וכל א' מהם בסוד י"ס אלא ש"ס דדכורא מצד ה"ח ימין עליון וי"ס דנוק' מצד ה"ג צד שמאל כן הוא בחיצונים הזכר והנוק' שלהם כ"א כלול מ' והזכר כל מציאותו בסוד ימין שלהם והנוק' כל מציאותה בסוד שמאל שלהם. וזהו (בראשית מה כג) ולאבוי שלח כזאת עשרה חמורים ועשרה אתונות ר"ל ולאבוי שהוא יעקב סוד ז"א שלח כזאת שהיא מציאת הנוק' שהוא עשר כך יש עשר חמורים ועשר אתונות (זהר הרקיע).

³ פי' שהחמור הוא דכורא דקליפה ולכך הם עשרה חמורים נגד י"ס שלו והנוקבא היא האתון והם ג"כ עשר אתונות נגד י"ס שלה והדכורא נק' ימין והנוקבא נק' שמאל כנודע (מ"מ).

⁴ עיי' דע"ה ח"ב פב ע"ב, יוסף הצדיק בהיותו במצרים נכנס ג"כ בזה [לכנוס ולהסתכל בהיכלין דמסאבותא] ויצא בשלום וכו' (דע"ה ח"ב קמו ע"א).

⁵ דרמיז ליעקב אבינו ע"ה כי עמד בהנסיון הגדול הזה ונכנס ויצא בשלום, והוא בצדקתו וקדושתו כמקדם, אך כל אלו הקדושים שנכנסו בזה הנה היה רק אחר שכבר נתקדשו במצוות ובמעשים טובים הרבה מאד, ביגיעה רבה בגופם ונפשם כמה וכמה שנים זה אחר זה, וגם כל מה שנכנסו בזה הנה היה רק ברשות ובגזרה מהקב"ה על זה (רמ"ז ח"ב קמו ע"א).

<p>א"ר יוסי אינון דימינא כלילין כלהו בחדו¹ דאקרי חמור² והאי הוא החמור דכתיב לא תחרוש בשור ובחמור³ יחדיו והאי הוא חמור דזמין מלכא משיחא למשלט עליה כמה דאוקימנא</p>	<p>אמר רבי יוסי, אלו של ימין כלולים כולם באחד שנקרא חמור⁴, וזהו אותו חמור שכתוב "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". וזהו חמור שעתיד מלך המשיח לשלוט עליו, כמו שבארנו.</p>
<p>ואינון דשמאלא כלילין כלהו בחד דאקרי אתון דהא מסטרהא נפיק עירה קטרוגא דדרדקי כמה דאוקימנא והיינו דכתיב עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות אתנת חסר עשרה דכלילין כחד ודא הוא דאר"ש מאי דכתיב אסרי לגפן עירה אסרי לגפן זמין קב"ה לקשרא בגיניהון דישראל דאקרוין גפן עירה דאיהו קטיגורא דילהון ובגין דאקרוין שורק דכתיב ואנכי נטעתוך שורק בני אתנו ההוא דנפיק מסטרא דהאי אתון²</p>	<p>ואותם של שמאל כלולים כולם באחד שנקרא אתון, שהרי מצדה יוצא עירה, מקטרג התינוקות, כמו שבארנו. והיינו שכתוב "עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות", [כתוב] אתנת חסר, עשרה שכלולים כאחד. וזהו שאמר רבי שמעון, מהו שאמר "אסרי לגפן עירה", אסרי לגפן, עתיד הקדוש ברוך הוא לקשר, משום שישראל נקראו גפן. עירה, שהוא קטגור שלהם, ומשום שנקראים שורק שכתוב "ואנכי נטעתוך שורק" בני אתונות, אותו שיוצא מצד האתון הזה.</p>
<p>והני י' מימינא³ וי' משמאלא ואתכלילין בהני תרי כלא⁴ אינון משתכחי בקס"ם⁵ ואית עשרה אחרנין דימינא ועשרה דשמאלא דמשתכחי בנח"ש⁶ וע"ד כתיב כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל מ"ט בגין כי יי' אלהיו עמו מסטרא דנח"ש נפק שו"ר⁷ מסטרא דקס"ם נפק חמור⁸ ודא הוא שור</p>	<p>ואלו עשרה מימין ועשרה משמאל ונכללים בשנים האלה, כולם נמצאים בקס"ם, ויש עשרה אחרים של ימין ועשרה של שמאל שנמצאים בנח"ש, ועל זה כתוב "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". למה, בגלל "כי ה' אלהיו עמו" מצד הנח"ש יצא שו"ר, מצד הקס"ם יצא חמור⁸, וזהו שור</p>

¹ פי' כי כל י' דימינא נכללין במל' כי כל י"ס דדכורא נכללין במל' דידי' וכל י"ס דנוק' נכללין במל' דידי' וזהו (זכריה ט ט) עני ורוכב על החמור כי המשיח הוא מסוד מלכות קדישא בהיותה בגלות בסוד לחם עוני ועכ"ז ישלוט על כל הקליפות וזה ורוכב על החמור הוא חמור א' הכולל כולם כא'. כי המלכות דקדושה תשלוט כל מל' הרשעה (זכריה ט ט) ועל עיר בן אתונות אתונות כתוב שהיא כללות י"ס דנוק' דידיהו וע"כ יוצא מזה האתנ"ת שהוא בסוד יע"ר כי כמו שיש בקדושה חד מלאכא קדישא סנדלפון גימ' יע"ר והוא בסוד העשיה אשר שם מקנת מלכות קדישא בסוד פרס"ה כי סנדלפון גימ' פ"ר ואדנ"י גימ' ס"ה הרי פרס"ה כך בקליפה אתנ"ת מלכות הרשעה וע"ר נפק מינה. והנה בזה השבנו על ב' השאלות כי אתנ"ת חד דכליל י' ולזה נכתב אתנ"ת וקרי אתונות וג"כ למה הוצרך חמור ועיר שנים ולא אחד הוא מוכרח כי המשיח סוד מל' קדישא וכולל מלכות דדכורא ומלכות דנוקבא מלכות דשמיא ומלכות דארעא ושולט על מל' שמים אשר (ישעיה נא ו) כעשן נמלחו דא סמאל ועל מלכות הארץ אשר כבגד תבלה דא ליל"ת כנז' בתיקונים. ובזה ידויק מ"ש (זכריה ט ט) גילי בת ציון הריעי בת ירושלים כי בת ציון הוא מלכות דדכורא בסוד ציון עולה קנ"ו ו' הויות גימ' יוסף וירושלים היא מלכות הנוק' הנקראת ירושלים גימ' תוקף כי כל תוקף הדין בה ובתוכה מתקבצין ש' גימ' אלה"ם דיודין ר' אלה"ם ברבוע פ"ו אלה"ם פשוט. וז"ס שופר דמתן תורה קרן שמאל איל יצחק ולעתיד לבא במהרה בימינו (ישעיה כז יג) יתקע בשופר גדול שהיא אמא עלאה (זהר הרקיע).

² פי' מלבד עיר שיצא מאתון עוד יצאו ממנה קליפות אחרות (מ"מ).

³ פירוש עשרה שהזכיר לעיל שכלולי' בחמור ועשרה כלולים באתון (מ"מ).

⁴ פי' כל הקליפות כלולין באלו (מ"מ).

⁵ נוק' דנוגה (רח"ו).

⁶ דכורא דנוגה (רח"ו). ונלע"ד פי' הענין כי נודע שהדכורא כלול בנוקבא והנוקבא בדכורא ולכך בעשרה דאתון כלולים בה עשרה של חמור שהוא דכורא נמצא שהם עשרים. ויונקים מנוקב' דנוגה שהיא קסם וכן בחמור יש בו עשרה וכלולים בו עשרה של אתון הם ג"כ עשרים ויונקים מדכורא דנוגה שהוא נחש (מ"מ).

⁷ דכורא (רח"ו).

<p>וחומר, ועל זה בלעם כיון שידע שנקשר ברשות אחרת ואמר לו "אך את הדבר וגו'", הזיק לו, ואמר ואיפה כבודי, מיד הסתכל בכשפיו ולא מצא שיהיה ברשותו רק אתון זו.</p>	<p>והמור וע"ד בלעם כיון דידע דאתקשר ברשותא אחרת וא"ל אך את הדבר וגו' אבאיש ליה ואמר ומה אן היא יקרא דילי מיד אסתכל בחרשוי ולא אשכח דיהא ברשותיה אלא האי אתון</p>
<p>מיד ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו למעבד רעותיה בה ורעותא דבלק ועל דא ויהר אף אלהים כי הולך הוא דייקא דאפיק גרמיה מרשותיה ממה דאמר ליה ואך את הדבר וגו' ת"ח דהכי הוא דהא בקדמיתא יחב ליה רשותא ואמר קום לך אתם השתא דהוה אויל אמאי ויהר אף אלהים אלא בנין דהולך הוא הוא ברשותיה דיליה לנפקא מהווא דאמר ליה ואך את הדבר אמר ליה קב"ה</p>	<p>מיד "ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו", לעשות את רצונו בה, ורצון בלק, ועל זה "ויחר אף אלהים כי הולך הוא", "הוא" דווקא שהוציא עצמו מרשותו ממה שאמר לו. "ואך את הדבר וגו'" בא תראה שכך הוא, שהרי בהתחלה נתן לו רשות ואמר "קום לך אתם", עכשיו שהיה הולך, למה "ויחר אף אלהים", אלא משום ש"הולך הוא", הוא ברשותו להוציא מאותו שאמר לו "ואך את הדבר". אמר לו הקדוש ברוך הוא</p>
<p>ר/ב</p>	<p>ר/ב</p>
<p>רשע את מתקן ומזרו כלי זינג רשותי חיך אנת ואתנך ברשותי תהוון מיד ויתיב מלאך יי</p>	<p>רשע, אתה מתקן ומזרו כלי זינג לצאת מרשותי, חיך אתה ואתונך תהיו ברשותי, מיד "ויתיב מלאך ה'".</p>
<p>מאי ויתיב א"ר אבא נפק וקאים באומנותא אחרת מאומנותא דיליה דהאי מלאכא דרחמי הוה והיינו דאמר ר' שמעון חייביא מהפכי רחמי לדינא לשטן לו דהא לא אומנותא דיליה הוה! אמר רבי אלעזר לא שני² מלאכא ולא נפק מאומנותא³ דיליה אלא בגין דהוה האי מלאכא מסטרא דרחמי וקאים לקבליה סתיר חכמתא דיליה וקלקל רעותיה הה"ד לשטן לו לו הוה שטן ואשתכח שטן אבל לאהרא⁴ לא הוה שטן</p>	<p>מה זה "ויתיב", אמר רבי אבא, יצא ועמד באומנות אחרת מאומנותו, שמלאך זה היה של רחמים, והיינו מה שאמר רבי שמעון, רשעים מהפכים רחמים לדין, "לשטן לו", שהרי לא היתה אומנותו. אמר רבי אלעזר לא שינה המלאך, ולא יצא מאומנותו, אלא משום שמלאך זה מצד רחמים ועמד ממולו, סתר את חכמתו וקלקל רצונו, זהו שכתוב "לשטן לו", לו היה לשטן, ונמצא שטן, אבל לאחר לא היה שטן.</p>
<p>תאנא אר"ש כמה חכים הוה בלעם בחרשוי על כל בני עלמא דהא בשעתא דאשגח לאשכחא עיטא לנפקא מרשותיה דקב"ה מההיא מלה דכתיב ואך את הדבר וגו' אסתכל בחרשוי ולא אשכח בר ההיא אתון⁶ מה כתיב ויחבוש את אתונו אטעין</p>	<p>למדנו, אמר רבי שמעון, כמה חכם היה בלעם בכשפיו על כל בני העולם, שהרי בשעה שהשגיח⁵ למצא עצה לצאת מרשות הקדוש ברוך הוא, מאותו דבר שכתוב "ואך את הדבר" התבונן בכשפיו ולא מצא, פרט לאותה אתון. מה כתוב "ויחבוש את אתונו",</p>

¹ כלומר לו נהפך לשטן הפך מדתו (אור יקר).
² כי פעולה זו עם היותה דין לבלעם רחמים היא לישראל ובמדת הרחמים היה פועל (אור יקר).
³ שאם היה דין אדרבה הקליפות יונקות ממנו אבל עתה שהיה רחמים היה מקלקל כשפיו ומכניע כח הקליפות (אור יקר).
⁴ אפילו בפעולה ההיא עצמת לא היה שטן (אור יקר).
⁵
⁶ שהוא מורד מרשות גבוה כאומרם ז"ל שמכחישין פמליא של מעלה, "קוסמין" מצד קס"ם, ו"חרשין" מצד נח"ש כדפירשנו לעיל, מהכל נתן בה כח וכלל אותה מכהות חיצונים שיש למעלה ממנה כדמסיק (אור יקר).

<p>לה בכל חרשין ובכל קסמין דהוה ידע ואעיל בה ואכליל לה מכלהו בגין למילט להו לישראל מיד ויחר אף אלהים כי הולך הוא הוא דייקא! כמה דאתמר מה עבד קב"ה אקדים למלאכא דרחמי לקיימא לקבליה ויסתיר חרשוי וקסמוי</p>	<p>הטעין אותה בכל הכשפים ובכל הקסמים שידע, והכניס בה והכלילה מכלם, כדי לקלל את ישראל. מיד "ויחר אף אלהים כי הולך הוא", דווקא הוא כמו שנתבאר, מה עשה הקדוש ברוך הוא, הקדים מלאך של רחמים לעמוד ממולו, ויסתר כשפיו וקסמיו.</p>
<p>ות"ח דעד השתא לא כתיב יי' ולא אתחזי בקסמוי וחרשוי² והא אוקמוה והשתא כיון דאתקין אתניה וזרזה בתקוני חרשוי בסטרא דדינא למילט לישראל אקדים קב"ה למלאכא דרחמי לקבליה ובשמא דרחמי³ בגין לסתור חכמתא דיליה⁴ ולאסטאה לאתניה מההוא ארחא כמה דכתיב ותט האתון מן הדרך מן הדרך דייקא ועל דא לא כתיב ויתיעב מלאך האלהים ויעמוד מלאך האלהים אלא מלאך יי' דרחמי אמר קב"ה רשע את אטענת לאתנך בחרשך בכמה סטרי דדיני לקבל בני אנא אעבר טעונך ויחפך מארחא דא מיד אקדים מלאכא דרחמי לשטן לוי⁵ לו דייקא כמה דאתמר</p>	<p>ובא וראה, שעד עכשיו לא כתוב "ה", ולא נראה בקסמיו ובכשפיו והרי פרשוה. ועכשיו כיון שהתקין את אתונו וזרזה בתקוני כשפיו בצד הדין לקלל את ישראל, הקדים הקדוש ברוך הוא את מלאך הרחמים למולו ובשם הרחמים, כדי לסתור חכמתו ולהטות את אתונו מאותו הדרך, כמו שכתוב "ותט האתון מן הדרך", דווקא מן הדרך, ועל זה לא כתוב "ויתיעב מלאך האלהים" "ויעמוד מלאך האלהים", אלא "מלאך ה'", של רחמים. אמר הקדוש ברוך הוא, רשע, אתה הטענת את אתונך בכשפיך בכמה צדדי דין מול בני, אני אעביר את המטען שלך ויחפך מדרך זה, מיד הקדים מלאך רחמים לשטן לו, דווקא לו, כמו שנתבאר.</p>
<p>ותרא האתון את מלאך יי' וגו' אמר רבי יצחק וכי אמאי חמאת היא ובלעם דהוה חכים כל כך⁶ לא חמא אמר רבי יוסי ח"ו⁷</p>	<p>"ותרא האתון את מלאך ה' וגו'", אמר רבי יצחק, וכי למה ראתה היא, ובלעם שהיה חכם כל כך לא ראה. אמר רבי יוסי, חס ושלום שאותו רשע יסתכל</p>

¹ מורה לבדו ברשותו בדעת עצמו (אור יקר).

² כי אין הקליפות אוחזות בשם בן ארבע כלל ואין להם יניקה ממנו אלא אדרבה הם מפחדים ומכחו מתבטלים, אמנם בשם אלהים הוא אחיזתם ומשם הם יונקים כמו שפירשו בהווא עובדא דסבא ושם הארכתי (אור יקר).

³ גם את זה לעומת זה הוא זיין האתון בכל מדרגות הקליפות עם מדרגת נחש וקסם כדפירשנו, ועוד אחז אותם במקום הדין שמשם יניקתם וזהו שאמר "בתיקוני חרשוי כסטרא דדינא" כן עשה הקב"ה מלאך נגד הקליפות ובשמא דרחמי נגד שם אלהים ששם אחיזתם כדפירשנו (אור יקר).

⁴ פי' ר"ש ס"ל כר' אלעזר שהמלא לא נשתנה אלא עדיין הוא רחמים ובזה סתר חכמתא דיליה. הפך ר' אבא ואף על פי שר' אבא הביא ראיה לעיל ממ"ש ר"ש חייביא מהפכי וכו'. ר"ש לא אמר חייביא מהפכי וכו'. על פסוק זה אלא הקדמה בעלמא אמר ורב אבא מביא ראיה משם לפסוק זה גם כן שהמלאך נשתנה ונעשה דין אבל ר"ש ור' אלעזר ס"ל שאמת הוא שחייביא מהפכי אבל כאן לא נשתנה (מ"מ).⁵

⁶ קא סלקא דעתין שחיה משיג מדרגת הנבואה ולכך קשיא ליה כי למה לא השיג דעת אתונו (אור יקר).

⁷ וכיון שאין מדרכו להשיג בקדושה האיד ישיג מלאך קדיש, ואם תאמר 'זאתונו שהוא בהמה טמאה למת, ויש לומר כי צורך שעה היתה כי אפילו האתון הגשמי יטה מן תדרך ובכך אפילו הרוחניות הרעה נוטה מדרך כוונתה, כמו שבני אדם פועלים ממטה למעלה מהגשם עד הרוחניות ובלעם באתונו "וכיח, כן המלאך הוצרך לפעול ממעלה למטה עד האתון הגשמי (אור יקר).

<p>דההוא רשע יסתכל בחיזו קדישא אמר ליה אי הכי הא כתיב נופל וגלוי עינים¹ אמר ליה לא שמענא בהא מידי ולא אימא א"ל אנא שמענא דכד הוה אצטריך² לאסתכלא הוה נפיל וחמי והשתא לא אצטריך לאסתכלא</p>	<p>במראה קדש. אמר לו, אם כך הרי כתוב "נופל וגלוי עיניים". אמר לו, לא שמעתי בזה דבר, ולא אגיד. אמר לו, אני שמעתי, כשהיה צריך להסתכל היה נופל ורואה, וכעת לא הצטרך להסתכל.</p>
<p>אמר ליה אי הכי³ בדרגא עלאה יתיר הוה על כל נביאי מהימנותא דאיהו גלוי עינים חמי ואסתכל ביקרא דקב"ה והא ר' שמעון אמר בלעם בחרשוי הוה ידע באינון כתרין תתאין דלתתא כמה דכתיב ואת בלעם בן בעור הקוסם קוסם קרייה קרא דטנופא דטנופי⁴ היך יסתכל ביקרא דמאריה ועוד הא אמר רבי שמעון בחיזו חד⁵ דחזא לפום שעתא דכתיב ויגל יי את עיני בלעם אתעקימו עיניו ואת אמרת דהוה חמי בגלוי דעינין ואסתכל ביקרא דקב"ה א"ל אנא אהדרנא לקבלך⁶ דידי ודידך בעי צחותא ודאי רזי אורייתא עלאין ולא יכלין בני עלמא למיקם עלייהו בגין כך אסיר לאקדמא⁷ במלה דאורייתא עד דישמע מלה וידע לה על בורייה אתו לקמיה דר"ש אמרו מלה קמיה</p>	<p>אמר לו, אם כך בדרגה עליונה יותר היה על כל נביאי האמונה, שהוא גלוי עיניים רואה ומסתכל בכבוד הקדוש ברוך הוא, והרי רבי שמעון אמר בלעם היה יודע בכשפיו באותם כתרים תחתונים שלמטה, כמו שכתוב "ואת בלעם בן בעור הקוסם" קראו הכתוב קוסם של טנופת, הטנופות איך יסתכל בכבוד רבונו, ועוד הרי אמר רבי שמעון במראה אחד שראה לפי שעה, שכתוב "ויגל ה' את עיני בלעם", התעקמו עיניו, ואתה אומר שהרי רואה בגלוי עיניים ומסתכל בכבוד הקדוש ברוך הוא. אמר לו, אני אחזר למולך, שלי ושלך צריך צחות ודאי, סודות תורה עליונים ולא יכולים בני עולם לעמוד עליהם, לכן אסור להקדים בדבר תורה עד שישמע דבר וידע אותו על בוריו. באו לפני רבי שמעון ואמרו דבר לפניו.</p>
<p>פתח ואמר מה אנוש כי תזכרנו וגו' האי קרא אוקמוה דממנן דעלמא⁸ אמרוה בשעתא דסליק ברעותיה דקב"ה למברי אנשא קרא לכתות כתות דמלאכי עלאה</p>	<p>פתח ואמר "מה אנוש כי תזכרנו וגו'", פסוק זה פרשוהו, שממוני העולם אמרו אותו בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא אדם,</p>

¹ קא סלקא דעתין נופל כענין ויפול אברהם על פניו וגלוי עינים שהיה מסתכל מדרגת נבואה (אורי יקר). פי' רבי יצחק מקשה על תירוץ של ר' יוסי הרי כתיב שהיה נופל ועיניו גלויות להסתכל בשכינה ואיך אמרת שאינו ראוי להסתכל וכו' (מ"מ).

² היה מכין עצמו ונופל ומשיג, אמנם עתה היה הולך לדרכו ולא הכין עצמו לראות מפני שלא היה צריך לכך ולזה לא ראה (אור יקר).

³ כדקא סלקא דעתין שממש היה משיג בקדושה אם כן ימצא כי מלת גלוי עינים יורה על מעלה גבוהה על כל הנביאים שלא היו מתנבאים במדרגה גדולה כזו שלא יצדק בהם מלת גלוי עינים, וזהו שאמר דאיהו "גלוי עינים חמי וכו' כתרין תתאין" ולא הקליפות הגבוהות אלא "תתאין דלתתא", וראיה מדקרא ליה קוסם, ונתבאר לעיל כי נחש למעלה מקס"ם (אור יקר).

⁴ בקליפה שהוא למטה מקליפות אחרות כדפירשנו (אור יקר).

⁵ כלומר מה שראה המלאך כדכתיב ויגל ה' לא שהיה דרכו להסתכל במדרגה גבוהה כזו, ואם כן כיון שאפילו מדרגת השגת המלאך תיתה לשעה בעקמימות שלא היה מסתכל בגובה כל כך, כל שכן שנאמר שהיה משיג מדרגת נבואת מרע"ה העליונות ובבחינת גילוי עינים (אור יקר).

⁶ חזרתי בי לסברתך (אור יקר).

⁷ רבים רצו לומר מכאן שאין ראוי לאדם לחדש דבר בחכמה זו בתורה אם לא קבל מרבו, ואדרבה אני מדקדק מכאן הפך דעתם ממה שאמר "אסיק לאקדמא" ולא אמר לחדשא אלא "לאקדמא" כלומר בענין הקדמה אסור אמנם אחר שמסרו לאדם ראשי פרקים אין הכי נמי שמצות לחדש בתורה (אור יקר).

⁸ השרים שהם ממונים על הנהגת העולם השפל, שרי אש שרי מים שרי ברד שרי גשמים שרי עופות שרי בהמות שרי גבעות שרי הרים בסוד פרק שירה (אור יקר).

<p>ואותיב לון קמיה אמר לון בעינא למברי אדם¹ אמרו קמיה ואדם ביקר² בל ילין וגו' אושיט קב"ה³ אצבעא דיליה⁴ ואוקיד לון⁵ אותיב כתות אהרנין קמיה אמר לון בעינא למברי אדם אמרו קמיה</p>	<p>קרא לכתות כתות של מלאכי עליון והושיבם לפניו. אמר להם אני רוצה לברא אדם, אמרו לפניו, "ואדם ביקר בל ילין וגו'", הושיט הקדוש ברוך הוא אצבעו ושרף אותם. הושיב כתות אחרות לפניו, אמר להם אני רוצה לברא אדם, אמרו לפניו</p>
<p>רח/א</p>	
<p>מה אנוש כי תזכרנו⁶ מה טיבו דא אמר לון ב"נ דיהא בצלמא דידן⁷ דיהא חכמתא דיליה עלאה מחכמתכון⁸ כיון דברא אדם וחטא ונפק בדימוס⁹ קמיה אתו עז"א ועז"אל¹⁰ אמרו קמיה פתחון פה¹¹ אית לן גבך הא ב"נ דעבדת חטי קמך¹² אמר להו אלמלי תהוון שכיחי גביהו וכו' מה עבד קב"ה אפיל לון מדרגא קדישא דלהון מן שמיא¹³</p>	<p>"מה אנוש כי תזכרנו", מה טיבו של אדם זה, אמר להם בן אדם שיהיה בצלם שלנו, שתהיה חכמתו עליונה מחכמתכם. כיון שברא אדם וחטא, ויצא בניצוח/בחפשי מהעוונותק לפניו, באו עז"א ועז"אל אמרו לפניו, פתחון פה יש לנו אליך, הרי בן אדם שעשית, חטא לפניך. אמר להם אלמלא תהיו מצויים אצלם וכו', מה עשה הקדוש ברוך הוא הפילם ממדרגתם הקדושה מהשמים.</p>
<p>אמר ר"ש השתא אהדרנא לתיובתיכו דבלעם אמר נופל וגלוי עינים אי נימא דלא הוה הכי ושבוחי קא משבח גרמיה היך יכתוב קב"ה מלה כדיבא באורייתא ואי מלה דקשוט היא היך ישתבח ההוא רשע בדרגא עלאה על כל נביאי מהימנותא ועוד</p>	<p>אמר רבי שמעון, כעת השבתי¹⁴ לתשובתכם, שבלעם אמר "נופל וגלוי עיניים", אם נאמר שלא היה כך, ושבחים היה משבח את עצמו, איך יכתוב הקדוש ברוך הוא דבר כוזב בתורה. ואם דבר אמת הוא, איך ישתבח אותו רשע בדרגה עליונה על</p>

¹ ותהיו אתם שמשים לפניו כנודע (אור יקר).
² וביומו עתיד לחטוא, וענין קרא בסוד וקרא דמתרגמינן ומקבלין והכוונה השפיעם והעלם מעלה ממקומם להשפיעם סוד שפע ההנהגה, והיינו סוד ויקרא אל משה וזהו שאמר "ואותיב לון קמיה" שיהיו ראשונה בקבלת השפע קרובים לסבת [הסיבות], נקראים שרי הפנים (אור יקר).
³ בינה (אור יקר).
⁴ הוא סוד אצבע אלהים הוא דהיינו המלכות ובדיניה בטל אותם (אור יקר), שכינה נקרא אש אוכלת בסוד כי "י אלהיך אש אוכלה הוא (רח"ו).
⁵ ומפני שהם קטרגו ופתחו לדין על האדם קודם היותו, ולפיכך כללם בבחינת הדין (אור יקר).
⁶ ופ' הכתוב מה מעשים נמצאו באנוש עד שאתה זוכרו להבראות (מ"מ).
⁷ הענין שהם שאלו מה טיבו של איש ומה תועלתו לעולם, ומה תועלת ימשך למלאכים בהיותם משמשים אותו, ולזה השיב להם הקב"ה ואמר "ברנש" דהיינו היותו גשמי ובגשם ההוא מתלבש הרוחניות וזהו שאמר "דיהא בצולמא דילן", והנה בהיות הענין כך ימצא שהוא קושר עליונים עם התחתונים בעבודתו, והנה מזה לא ימשך אלא היותו משפיע מן המלאכים השפע לעולם השפל, אמנם להיותו משפיע מן הספירות העליונות למלאכים (אור יקר).
⁸ בענין שמה שאין אתם יודעים למשוך השפע מרום מעלת הספירות למיעוט השגתכם בהם, יהיו הם משיגים ומושכים ועתה ימצא האדם קושר האצילות בבריאה ובריאה ביצירה ויצירה בעשיה (אור יקר).
⁹ גזר דין (אור יקר).
¹⁰ הם מהז"ן דקליפת נוגה דאצילות (ע"ח שער קליפת נוגה פרק ט). ע' בזוהר (פ' אמור קא ריש ע"ב) כי אותן הז"ן הם השרשים, ועזא ועזאל הם הענפים והם תולדותיהם (דע"ה ח"ב כ ע"א).
¹¹ כלומר קודם לא היה ראוי לקטרג על מת שעדין לא חטא אבל עתה שכבר חטא יש לו פתחון פה (אור יקר).
¹² ונמצא שכיון שהוא חוטא אין תועלת בבריאתו, שהעון יעכב שלא ימשוך השפע לעולמות אדרבה יפגום (אור יקר).
¹³ ע"י בראשית כג ע"א, וע"ש לז ע"א, ופ' בלק רח ע"א וריב ע"א (דע"ה ח"ב כ ע"א).
¹⁴

<p>דהא לא שריא קדושה דלעילא אלא באתריה דאתחזי ליה</p>	<p>כל נביאי האמת. ועוד שהרי קדושה העליונה אינה שורה אלא במקום הראוי לה.</p>
<p>השתא אהדרנא למלה קדמאה בתר דאפיל לון קב"ה מאתר קדישא דלהון טעו בתר נשי עלמא ואטעו עלמא הכא אית לאסתכלא והא כתיב עושה מלאכיו רוחות וגו' והא אלין מלאכין הווי' איך יכילו לאתקיימא בארעא אלא ת"ה כל אינון דלעילא לא קיימינ² ולא יכלין למיקם³ בר בנהורא עלאה⁴ דנהיר לון⁵ וקיים לון⁶ ואי פסיק מנייהו ההוא נהורא דלעילא לא יכלין למיקם כל שכן אלין דאפיל לון קב"ה ופסק מנייהו ההוא נהורא דלעילא דאשתני זיווייהו⁷ וכד נחתו ושלטי בהו אורא דעלמא אשתנו בדרגא אחרא⁸</p>	<p>כעת חזרנו לדבר הראשון, אחרי שהפילם הקדוש ברוך הוא ממקומם הקדוש, טעו אחר נשות העולם, והטעו את העולם. כאן יש להתבונן, והרי כתוב "עושה מלאכיו רוחות וגו'", והרי מלאכים אלו היו, איך יכלו להתקיים בארץ. אלא בא וראה, כל אותם שלמעלה לא עומדים ולא יכולים לעמוד רק באור עליון שמאיר להם ומקיים אותם, ואם פוסק מהם אותו האור שלמעלה, לא יכולים לעמוד, כל שכן אותם שהפילם הקדוש ברוך הוא והפסיק מהם אותו האור שלמעלה, שהשתנה זיום, וכשירדו ושלט בהם אור העולם, השתנו בדרגה אחרת.</p>
<p>ת"ה מנא דהוה נחית להו לישראל במדברא ההוא מנא הוה מטלא דלעילא⁹ דהוה נחית מעתיקא סתימא¹⁰ דכל סתימין וכד הוה נחית הוה נהוריה נהיר בכלהו עלמין¹¹ ומניה אתזן חקל דתפוחין¹² ומלאכי עלאי וכד הוה נחית לתתא ושלטי ביה אורא דעלמא אנליד ואשתני זיויה ולא הוה זיויה אלא כמה דכתיב והמן כזרע גד הוא וגו' ולא יתיר וכל שכן מלאכין¹³ כיון דנחתו ושלטי בהו אורא אשתנו מההוא דרגא</p>	<p>בא וראה המן שהיה יורד לישראל במדבר, אותו מן היה מטל שלמעלה, שהיה יורד מהעתיק הנסתר של כל הנסתרים, וכשהיה נוחת היה אורו מאיר בכל העולמות, וממנו נזון שדה התפוחים, ומלאכים עליונים. וכשהיה יורד למטה ושולט בו אור העולם, היה מגליד נקפא ומשתנה זיוו, ולא היה זיוו אלא כמו שכתוב "והמן כזרע גד הוא וגו'", ולא יותר, וכל שכן המלאכים, כיון שירדו ושלט בהם אור</p>

¹ אם כן היאך נתגשמו ורדפו אחר התאוות (אור יקר).

² אינם מתהוין (אור יקר).

³ אי אפשר להם להתקיים (אור יקר).

⁴ זיו השכינה (אור יקר), זווג אורא (רח"ו), והיינו כמ"ש הרב בליקוטים שהמלאכים הם מזווג הנשיקין דא"ו ולכך אין להם גוף (מ"מ).

⁵ מזהיר זוהר חזותם (אור יקר).

⁶ מעמידם ומחנם (אור יקר).

⁷ אפילו טבע אורם המוטבע בהם (אור יקר).

⁸ נתלבשו בלבושי אור העולם כמו שפירשתי בארוכה בזהר פירשת וירא אליי (אור יקר).

⁹ נתבאר באדרא שהכתר משפיע שפע הנקרא טל בזעיר אנפין וסוד ט"ל הוא סוד יר"ד ה"א וא"ו שעולה ט"ל, וטל זה דהיינו אור שלש בחינות אל הוא נשפע לזעיר אנפין בכל יום, אמנם מאותו טל שהוא בזעיר אנפין מלמעלה כדאמרן הנני ממטיר לכם לחם מן השמים שהוא תפארת ומאור זה בבואו לזעיר אנפין (אור יקר).

¹⁰ שפע היוצא עמוחא דזעיר ע"י הבאת קוצא דשערי דאריך היוצא ממוחא סתימא דאריך הנק' טלא דבדולחא דזעיר (רח"ו).

¹¹ שהם כל בחינות זעיר אנפין כמבואר שם (אור יקר).

¹² מפני שבו תרין אנפין דבתון תרי גווני חוור וסומק, המלכות נקרא שדה דהיינו "חקל תפוחין" כלומר שדה שמקבל מאותם התפוחין, והוא ניזון מאותו השפע כדכתיב פתחי לי אחותי יוכי' שהם דברי התפארת למלכות אומר לה שראשי נמלא טל להשפיעך (אור יקר).

¹³ פ' ומה המן ששורשו מאריך נשתנה באויר עו"הז כ"ש המלאך שהוא מחיצוניית העולמות (מ"מ).

<p>קדמאה דהו מה עבד קב"ה חמא דאטעיין עלמא קשר לון בשלשלאי דפרזלא¹ בטורא דחשוכא באן אתר יתבי בעמיקא דטורי אותיב ליה לעז"א ורמי חשוכא דאנפין בגין דההיא שעתא דקשר לון קב"ה אתתקף וארגיז כלפי מעלה וקב"ה אפיל ליה בעומקא עד קדליה וזריק חשוכא באנפוי</p>	<p>השתנו מאותה דרגה ראשונה שהיו. מה עשה הקדוש ברוך הוא, ראה שהטעו את העולם, קשרם בשלשלאות ברזל בהר החשך, באיזה מקום יושבים, בעומק ההר, הושיב את עז"א וזרקוהשליך חושך הפנים, משום שבאותה שעה שקשרם הקדוש ברוך הוא, התחזק והרגיז כלפי מעלה, והקדוש ברוך הוא הפילו בעומק עד צוארו, וזרק חושך בפניו.</p>
<p>עזא"ל דלא אתתקף אותביה גביה ונהיר ליה חשוכא ובני עלמא דידיעין אתרייהו אתיין לגבייהו ואולפיין לון לבני נשא הרשין ונחשין וקסמין ואינן טורי חשוכא² אקרונ הררי קדם מ"ט בגין דחשוכא אקדים לנהורא³ ובג"כ טורי חשוכא הררי קדם אקרונ לבן ובלעם מנייהו אולפי הרשין והיינו דאמר בלעם מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם וגו'</p>	<p>עזא"ל שלא התחזק, הושיבו לפניו והאיר לו החשך. ובני העולם שיודעים מקומם, באים אליהם ומלמדים את בני האדם כשפים ונחשים וקסמים, ואותם הרי חושך נקראים הררי קדם. למה, משום שהחושך מקדים לאור, ומשום זה הרי חושך נקראים הררי קדם. לבן ובלעם למדו מהם כשפים, והיינו מה שאמר בלעם "מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם וגו'".</p>
<p>ת"ה בלעם הוה קא משבח גרמיה מהאי אתר ואמר נאום שומע אמרי אל וגו' בגין דעז"א ועזא"ל אמרי לאינן בני עלמא מאילין מלין עלאין דהווי ידעי בקדמיתא לעילא ומשתעי מעלמא קדישא דהווי ביה הה"ד שומע אמרי אל שומע קול אל לא כתיב אלא אמרי אל⁴ אינן אמירן דאמרי מניה מאן דאתי מפרקא ושאלין ליה מאן את אתי אמר מלמשמע מלין דמלכא קדישא כך נאם שומע אמרי אל</p>	<p>בא וראה, בלעם היה משבח את עצמו ממקום זה, ואמר "נאום שומע אמרי אל וגו'", משום שעז"א ועזא"ל אומרים לאותם בני העולם מאותם דברים עליונים שידעו בתחלה למעלה, ומדברים מעולם הקדוש שהיו בו, זהו שכתוב "שומע אמרי אל". לא כתוב "שומע קול אל", אלא "אמרי אל", אותן אמירות שאומרים ממנו, מי שבא מהשעור ושואלים אותו מאיפה אתה בא, אומר מלשמוע דברי המלך הקדוש. כך "נאום שומע אמרי אל".</p>
<p>ויודע דעת עליון דהוה ידע שעתא דתליא דינא בעלמא ומכוין שעתא בחרשוי אשר מחוזה שדי יחזה מאן מחוזה שדי אלין אינן נופל וגלוי עינים ואלן אינן עז"א ועזאל נופל דא עז"א דאעמיק ליה קב"ה בעומקא חשוכא ויתיב בעומקא עד קדליה⁵</p>	<p>"ויודע דעת עליון", שהיה יודע בשעה שהדין תלוי בעולם ומכוון השעה בכשפיו. "אשר מחוזה שדי יחזה" מה זה "מחוזה שדי". אלא הם "נופל וגלוי עיניים", ואלו הם עז"א ועזאל. "נופל" זה עז"א, שהעמיקו הקדוש ברוך הוא</p>

¹ ידיעת כל סוד עולם התווה שהוא חכמת בני קדם, ובעומק ידיעת כל הקליפות והחיצונים במעשה כשפים ומעשה שדים וכל שמות הטומאה ושימושיהם שהוא חכמת מצרים והררי קדם (דע"ה ח"ב פז ע"ד). לקמן ריב ע"א רלג ע"א וח"ב קיב ע"ב וח"א רכג (לש"ו).
² המדור דשורש כולם, וכמ"ש בפ' משפטים (קיב ע"ב) בלק (רח ע"א ריב ע"א) פנחס (רלג ע"א) (דע"ה ח"ב קכה ע"ב).
³ פי' כמש"ה ויהי ערב ויהי בוקר הרי שהחשך קדם לאור ולכך אותם ההרים שיש בהם חשך נק' הררי קדם ר"ל הרים שיש בהם חושך שקדם לעולם (מ"מ).
⁴ פי' אמרות של אל שהיא השכינה ששמע אותם עזא ועזאל והיו אומרים אותם לבלעם. וזה פירוש ב' בפסוק הפך מ"ש ר"ש עצמו בדף קצ"ד ע"א שאמר אל היא הס"א (מ"מ).
⁵ עי' שער מאמרי רז"ל (מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו): הנוק' דסט"א יש בה ב' הכוחות אשא ועננא וכר' ובשתי כוחות אלו נתאחזו עז"א ועז"אל ברדתם מן השמים זה באש זה בענן

<p>כדקאמרן וחשוכא אודרק באנפי ועל דא אקרי נופל נפל זמנא חדא מן שמיא ונפל זמנא אחרא לבתר בעומקא דחשוכא עזא"ל הוא גלוי עינים דהא לא אודרק חשוכא עליה דלא אתתקף ולא ארגיז לעילא כההוא דלעילא</p>	<p>בעומק החושך ויושב בעומק עד צוארו כמו שאמרנו. וחושך נזרק בפניו, ולכן נקרא "נופל". נפל פעם אחת מהשמים, ונפל פעם אחרת אחר כך בעומק החושך. עזא"ל הוא "גלוי עיניים", שהרי לא נזרק חושך עליו, שלא התחזק ולא הרגיז למעלה כמו אותו שלמעלה.</p>
<p>רח/ב</p>	
<p>ובלעם קרי' לון מחזה שדי דאינון נופל² וגלוי עינים ובההוא זמנא לא אשתאר בעלמא דישתכח גבייהו בר איהו ובכל יומא הוה אסתים באינון טורי עמהון הה"ד (במדבר כג ז) ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם מהררי קדם ודאי ולא מארץ בני קדם³</p>	<p>ובלעם קרא להם "מחזה שדי", שהם "נופל וגלוי עינים". ובאותו זמן לא נשאר בעולם מי שימצא לפניהם פרט לו, ובכל יום היה נסתר באותם הרים עמהם, זהו שכתוב "ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם", מהררי קדם בודאי, ולא מארץ בני קדם.</p>
<p>אר"ש⁴ כמה זמנין אמינא מלה דא ולא מסתכלי חברייא דהא קב"ה לא שריא שכינתא אלא באתר קדישא באתר דאתחזי לשריא עליו וכן קב"ה מכריז ואמר לא ימצא בך מעביר בנו וגו' והוא דאתי (ס"א אתי) לאתערבא בהדייהו⁵ אלא זכאה חולקיהון דישראל דקב"ה קדיש לון לשריא ביניהו והיינו דכתיב כי יי אלהיך מתהלך בקרב מחניך וגו' ובגין דהוא מתהלך בקרב מחניך כתיב והיה מחניך קדוש וגו' וכתיב והייתם קדושים וגו' וכתיב אל תטמאו בכל אלה וגו' וכתיב ואקץ בם וגו' דלא יכילנא לקרבא גבייהו ושרו לי לבר זכאה חולקיהון דישראל וזכאה חולקיהון דנביאי מהימני</p>	<p>אמר רבי שמעון, כמה פעמים אמרתי לך דבר זה והחברים לא מתבוננים, שהרי הקדוש ברוך הוא לא משרה שכינתו רק במקום קדוש, במקום שראוי להשרות עליו, וכן הקדוש ברוך הוא מכריז ואומר "לא ימצא בך מעביר בנו וגו'", והוא שבא (בא) להתערב אתם. אלא אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא קדשם לשרות ביניהם, והיינו מה שכתוב "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך וגו'", ומשום שהוא מתהלך בקרב מחניך, כתוב "והיה מחניך קדוש וגו'", וכתוב "והייתם קדושים וגו'", וכתוב "אל תטמאו בכל אלה וגו'", וכתוב "ואקץ בם וגו'", שלא יכלתי לקרב אליהם,</p>

שהם ב' כוחות דנוק' וכו' עז"ל אל יש בו אותיות אל להורות שהוא יותר נמתק בסוד חסד אל וזה נאחז בעמוד ענן וכו' וז"ס נופל וגלוי עינים כנז' בזוהר פ' בלק דר"ח נופל דא עז"א דאעמיק ליה קוב"ה בעומקא דחשכו' כי הוא נאחז יותר בגבורה קשיא כי הוא עמוד האש וגלוי עינים דא עז"ל אל דהא לא אזדקק חשוכא עליה כו'.

¹ ומשקר, ובפרשת וירא פירש דרך אחר (אור יקר).

² קאי על עזא ועזאל שהם מלאכים טמאים (מ"מ).

³ העקביים דלאה הם דינין גמורים, לכן יש מקום אחיזה ויניקה אל הקלי', וכמ"ש בדרוש בלק ובלעם (שעה"פ דף קב) ועזא ועזאל, ששרשם הם בחי' (ד') [ב'] אורות הנ"ל שבאותן תרין רגלים ועקביים דלאה, שמשם יונקים החצונים, לכן היה הולך בלעם (אל הררי קדם) אל עזא ועזאל כמ"ש בזוהר (חיי שרה קכו ע"א), שקודם שבא בלעם אל בלק, הלך והסגיר את עצמו בהררי קדם עם עזא ועזאל, וז"ש (במדבר כג ז) מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, וכבר נתבאר אצלנו בדרוש בלק ובלעם, כי בחי' בלעם היה מהאורות היוצאין מאותן עקביים דלאה הנבלעים תוך כתר רחל אל החצונים, וזהו פי' בלע"ם, ולכן היה הולך להררי קדם אל עזא ועזאל, שיניקתן משם (ע"ח ל"ר ג).

⁴ ואם כן היאך עלה בדעתכם שבלעם ישיג במדרגות קדושות ומה אם אפילו ישראל מפני ששכינה ביניהם כל הרחקות אלו מקסם ונחש וכו', כל שכן ששכינה יתגלה בהם. (אור יקר).

⁵ ופי' בתמיה ור"ל שהקב"ה צוה אותנו לא ימצא בך והוא אתי לאתערבא בהדייהו אלא ודאי נופל וגלוי עינים הם עזא ועזאל. וזוה תירץ למה בלעם לא ראה המלאך לפי שהוא רשע. כסברת ר' יוסי דלעיל (מ"מ).

<p>קדישי דאינון קדישין ואית לון חולקא לאשתמשא בקדושה עלאה</p>	<p>והשרו אותי בחוץ. אשרי חלקם של ישראל, ואשרי חלק הנביאים הנאמנים הקדושים שהם קדושים, ויש להם חלק להשתמש בקדושה העליונה.</p>
<p>ותרא האתון את מלאך יי' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו (ס"א בדרך) בהווא ארחא דהוה אשתקע (ס"א אשתכח) בגווה! וחרבו שלופה בידו וכי אי איהו נפיק לקביל האי אתון מאי בעי חרבא? ואי איהו נפיק לקבליה דבלעם? אמאי חמאת אתניה ואיהו לא חמא אלא כלא אזדמן ההוא מלאכא מזדמן לקבליה דאתון לאפקא לה מן ההוא ארחא דאתפען בה ובמה ברחמי ואזדמן לקבליה דבלעם לאענשא ליה? על דאיהו הוה בעי? למיהך ברשותיה ולא ברשותא אחרא (ס"א דלעילא)</p>	<p>"ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו" (בדרך) באותו דרך שהיה שוקע (נמצא) בתוכה, "וחרבו שלופה בידו", וכי אם הוא יצא מול האתון הזו לשם מה צריך חרב, ואם הוא יוצא מול בלעם למה ראתה האתון שלו והוא לא ראה. אלא הכל הזדמן, אותו מלאך מזדמן מול האתון להוציאה מאותו הדרך שנטען בה, ובמה ברחמים, והזדמן מול בלעם להענישו על שרצה ללכת ברשותו ולא ברשות אחרת (שלמעלה).</p>
<p>א"ר יוסי השתא אית לשאלא אי מלוי הוו אתיין מסטרא דכתרין תתאין ולא מאתר אחרא אמאי כתיב ויבא אלהים אל בלעם וגו' ואך את הדבר? וגו' א"ר יצחק (בגניניהון) דישראל אתהדר מלאכא? למללא עמיה דאי תימא דקב"ה מליל עמיה והוא אמר אך את הדבר וגו' ה"ו דהא ההוא מלאכא אמר ליה ואפס את הדבר וגו' דאי תימא ויאמר אלהים אל בלעם וגו')</p>	<p>אמר רבי יוסי, כעת יש לשאול, אם דבריו היו באים מצד כתרים התחתונים ולא ממקום אחר, למה כתוב "ויבא האלהים אל בלעם וגו'" ואך את הדבר וגו'". אמר רבי יצחק (בשביל ישראל חזר המלאך לדבר אתו, שאם תאמר שהקדוש ברוך הוא דבר אתו, והוא אמר "אך את הדבר וגו'", חס ושלום, שהרי אותו מלאך אמר לו "ואפס את הדבר וגו'", שאם תאמר</p>

¹ פי' באותה הטומאה שהיתה משוקעת בתוך האתון. והמלאך בא לסתור אותה הטומאה וז"ש בסמוך לאפקא לה מהווא אורחא דאטען בה (מ"מ).

² כי היפוך הקליפה מהפעולה הרעה ברחמיו היה עושה לא על ידי חרב שמורה הריגת נקם (אור יקר).

³ פי' ואזי לא יקשה לנו מאי בעי חרבא דהיינו כמ"ש ז"ל שטעם שהמלאך שלף החרב לבלעם כדי לומר לו אתה תפסת אומנות ישראל שאין כחם אלא בפיהם לכך גם אני אתפוס אומנותך ולכך לא קשה אלא אמאי חמאת אתניה כיון שלא בא בשבילה. ותירץ אלא לכולא אזדמן. ולפ"ז טעם שהביא החרב משום בלעם והאתון שראתה אותו. כדי לסתור ההוא אורחא דאטען בה ובלעם לפי שאינו ראוי לא ראהו תחלה כמ"ש הזוהר לעיל שלא היה רואה אלא עזא ועזאל. ואין להקשות למה לא תירץ הזוהר לעולם לא נפק אלא לקבליה דבלעם כדרך השני וטעם שלא ראהו מפני שאינו ראוי. דא"כ עדיין קשה אמאי חמת אתניה דמה שייכות יש לה כיון שלא בא אלא לבלעם. לכך מתרץ לכולא אזדמן וכו' (מ"מ).

⁴ להורגו, וענין החרב הוא כח הדין הנוטל נשמה מהגוף, שמצד הדין הוא סם המות הממית, והיינו סוד הרב מלאך המות דלא' דוקא ממש חרב כפשוטו כמו שחשבו המון העם, ומה שאמר מלאך המות עבידבא להו שחיטת מפורעת הכוונה שכשהוא בא להגשים הכח ההוא ליטול על ידו הנשמה מהגוף היה בידו להגשימו בחרב ושוחט, אלא שהוא מגשימו בדרך אחר שזורק מרה בתוך הגוף דהיינו כח הטומאה ונשמה בורחת מהגוף (אור יקר).

⁵ וכיון שחזר בו לדעת אחרת לא הרגו (אור יקר).

⁶ את הדבר אשר אדבר - פי' דמשמע שמלאך ה' היה מדבר עמו ותירץ בשביל כבוד ישראל דיבר מעו עתה מלאך רחמים ומ"ש דאי תימא דקב"ה וכו' פי' בא למעט שלא נאמר שהקב"ה אמר לו ואך את הדבר. אלא המלאך דביה עסיק קרא הוא שא"ל כן וח"ו שידבר עמו הקב"ה ולכך הקשה הא כתיב ויאמר אלהים דמשמע שהוא הקב"ה. ותירץ דאלהים דהכא הוא ס"מ (מ"מ).

⁷ שממש נכנס המלאך בדרך יוכל בלעם לדבר על ידו כדי שיברך ולא יקלל (אור יקר).

<p>הכי אוליפנא דהאי אלהים דהכא כלהו מלאכא הוה ויהווא איהו אתר דאתי מסטרא דדינא קשיא דביה אחידן הילא ותוקפא דאינון כתרין תתאין דהוה משתמש בהו בלעם ובג"כ ויבא אלהים אל בלעם ויאמר אלהים אל בלעם דלזמנין אתקרי מלאכא בשמא עלאה</p>	<p>"ויאמר אלהים אל בלעם וגו'". כך למדתי, שהרי אלהים של כאן כולם מלאך היה, ואותו הוא מקום שבא מצד דין הקשה, שבו אחוזים כח ותוקף אותם כתרים תחתונים שבלעם היה משתמש בהם, ולכן "ויבא אלהים אל בלעם", "ויאמר אלהים אל בלעם" שלפעמים נקרא מלאך בשם עליון.</p>
<p>ותט האתון מן הדרך סמאת מן ההוא ארחא דהות טעינא מסטרא דדינא קשיא לקבליהון דישראל ובמה חמא³ בלעם דהיא סמאת מההוא ארחא אלא הכי אר"ש דאפי' בארחא בעא לאבאשא להו לישראל בחילא דאתניה וכיון דלא סליק בידוי מה כתיב ויך את האתון במקל אטען לה ואלבש לה בורווי דינא קשיא תקיפא הה"ד במקל במקל דייקא דאיהו דינא⁴ קשיא תקיפא במקלו לא כתיב אלא במקל פוק חמי כמה תקיפא חכמתא דההוא רשע ותיאובתא דיליה לאבאשא להון לישראל דאיהו אשגח לנפקא מרשותא דלעילא בגין דתיאובתיה לאתיקרא⁵ ולאבאשא להו לישראל</p>	<p>"ותט האתון מן הדרך", סטתה מאותו הדרך שהיתה טעונה מצד דין הקשה כנגד ישראל, ובמה ראה בלעם שהיא סטתה מאותו הדרך, אלא כך אמר רבי שמעון, שאפילו בדרך רצה להרע לישראל בכח אתונו, וכיון שלא עלתה בידו, מה כתוב "ויך את האתון במקל", הטעין אותה והלביש אותה בזרוזי¹ דין קשה וחזק, זהו שכתוב "במקל", במקל דווקא, שהוא דין קשה תקיף. לא כתוב "במקלו" אלא "במקל". צא וראה, כמה תקיפה חכמתא אותו רשע ותאותו להרע להם לישראל, שהוא השגיח² לצאת מרשות שלמעלה, בגלל שתאותו להתכבד ולהרע להם לישראל.</p>
<p>ויעמוד מלאך יי' במשעול הכרמים⁷ וגו' מה כתיב לעילא בקדמיתא כתיב ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ותלך בארח מישר מסטרא דשדה⁸ (אתער) ואתרכינת⁹ ממה דהוה בה ויך בלעם את האתון להטותה הדרך לאסמאה לה¹⁰ מההוא ארחא דשדה אמר רבי יוסי בין מלאכא¹¹ ובין בלעם הות אתנא בעאקו¹² לבתר כד חמא בלעם דלא</p>	<p>"ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים וגו'", מה כתוב למעלה, בהתחלה כתוב "ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה", ותלך בדרך ישר מצד השדה (התעוררה) ונטתה⁶ ממה שהיה בה. "ויך בלעם את האתון להטותה הדרך", להסטותה מאותו דרך של השדה. אמר רבי יוסי בין המלאך ובין בלעם היתה</p>

1

2

3 שהרי לא פעל לקלל אלא עד הגיעו שם בלק (אור יקר).

4 ולשוון ויך ירצה על המשכת כח הדין בחוזק להכריחה אל הפעולה היא, כמה תקיפא שהיה מכריח הקליפות לפעול על כרחם, ותיאובתיה וכו' שאפילו בדרך רצה לקללם אלא שלא עלה בידו (אור יקר).

5 להתכבד בעיני בלק (אור יקר).

6

7 עי' עריכות בהגרמ"מ משקלוב.

8 לנגד הקדושה מלכות נקראת שדה (אור יקר).

9 ואתרכינת - מכל כהות הטומאה שהמשיך לה בלעם (אור יקר).

10 כלומר להטותה הדרך מן הדרך להיותה נוטה מדרך זו לדרך אחר (אור יקר).

11 כלומר קודם שהכה אותה במה שעשת לה בלעם שזרז אותה בכחות חיצונים, ובין המלאך שהיה מיישר אותה אל הקדושה (אור יקר).

12 שלא היתה יודעת מה תעשה (אור יקר).

<p>הוא יכול כדין ויך את האתון במקל כמה דאתמר</p>	<p>האתון במצוקה, אחר כך ראה בלעם שלא היה יכול, אז "ויך את האתון במקל" כמו שנתבאר.</p>
<p>ויעמוד מלאך יי וגו' א"ר אבא כמה אית לן לאסתכלא במלי דאורייתא הני קראי רמיזי</p>	<p>"ויעמוד מלאך ה' וגו'", אמר רבי אבא, כמה יש לנו להתבונן בדברי התורה, פסוקים אלו רמוזים</p>
<p>רמ"א</p>	
<p>בחכמתא עלאה וכי למגנא נפק האי מלאכא לאתחזאה לחד אתנא או למיקם בין כרמייא לקבלה זמנא הכא זמנא הכא אלא כלא רזא עלאה הוא וכלא בעי קב"ה בגין לאגנא עלייהו דישראל ולא ישלטו בהו זינין בישין בגין דאינון חולקיה דקב"ה</p>	<p>בחכמה עליונה, וכי לחנם יצא מלאך זה להראות לאתון אחת או לעמוד מולה בין הכרמים, פעם כאן ופעם כאן, אלא הכל סוד עליון הוא, והכל רצה הקדוש ברוך הוא כדי להגן על ישראל, ולא ישלטו בהם מינים רעים, משום שהם חלקו של הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>ויעמוד מלאך יי וגו' תאנא מסטרא דאמא² כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף וחמש³ מאה סטרי גליפין בתכשיטהא וכד בעאת לאזדווגא במלאכא מתעטרא בחד עטרא⁴ דארבע גווינין (גווינין) אינון</p>	<p>"ויעמד מלאך ה' וגו'", למדנו מצד האמא, כשהיא מתעטרת, יוצאים בעטרותיה אלף וחמש מאות צדדים חקוקים בתכשיטיה, וכשרוצה להזדווג במלך, מתעטרת בעטרה אחת של</p>

¹ כלומר שהמשיכה כדפירשנו לעיל (אור יקר).

² מפני שיש עיטור מצד העליונים דהיינו שהיא מתעטרת מהם מהספירות העליונות קאמר הכא כי בעת שהמלכות מתעטרת מן העליונים ומן התחתונים מסטרא דידה (אור יקר). אומת אחיזתן מסטרא דאימא, אשר הוא שורש ואם לכל העולם, אשר על כן נקראו אומת העולם, והעולם הוא כלל את השמים ואת הארץ בחיצוניות, ועטרא דילה הוא כלל הכל הנעשה מן אלף ומאתן עלמין (ז"ח עא ע"א), אלף ומאתן מצות, ר"ע של אותיות התורה ונקודת, ותר"ג דאורייתא ושל"ז דרבנן, והן סוד אור"י ג"ן שמתפשט לתר"ג בחי' בריא"ת יבש"ה, ובתוך זה ר"ח אלק"ם, שע"ז נעשה המצוה, והכל ביחד אלף וחמש מאה, אשר זהו נעשה בדבר יהו"ה, שיש בו אלף וחמש מאה סטרי גליפין, י' פעמים ה' הרי נ', נ' פעמים ו' הרי ג' מאות, ג' מאות פעמים ה' הרי אלף וה' מאות סטרי גליפין בשם יהו"ה, והוא כמנין א"ת השמ"ם וא"ת האר"ץ חסר א' הנעלם, והן גי' נשמ"ת משה' משי"ח כלל כל הנשמות כולם, שהן מעטרין לאימא קדישא, ראו גדולים שגדלתי, ובהן בא אל מלכ"א להזדווג יהו"ה אדני' גי' מלכ"א, בסוד הגדול אכתריא"ל י"ה יהו"ה צבאו"ת (ברכות ז ע"א, זהר ח"ג קמו ע"ב) אלף ומאתן, וב' אלפין הוא סוד היחוד, א' של אימא בא' של א' בסוד דבראשית, אבל עיקר תכלית בריאת העולם בשביל מצות הנ"ל הנעשים ע"י ישראל, סוד אכתריא"ל י"ה יהו"ה אלק"י ישראל" גי' אלף מאתים תשעים, הגנוזים ביבש"ה שמשלים ונקראת אר"ץ (הגרמ"מ).

³ שאלו הם מסטרא דאימא דהיינו המלכות ואינם כעטרה הנזכרת שהוא מן התחתונים ולא כאותה העטרה כדמפרש לקמן שהיא מן העליונים אלא אלו הם מסברא דאימא, אלף וחמש מאה סטרי גליפין כתכשיטהא אלו הם בה בחינות רוחניות שהיא מאירת בהם ומתקשטת עמהם כדי שיתייחד לה הזכר, וענין סטרי הכוונה שש ספירות, והם גליפין שהם משש קצוות עליונים והם גליפין באותם התכשיטים שלה, ומספרם אלף וחמש מאה להיות שהיא נקראת ה"א במילואה שהם ה' חמש מאה בכללות גדול עשר מעשר, עד שכל אחד מחמשה ספירות שהם חסד גבורה תפארת נצח הוד יעלה למאה, מעשר ספירות דהיינו י"ד שבתוך ה' כזה ה' כנודע, כי י' יש לה עוקף למעלה ועוקף למטה והיינו צורת אלף כזה א, וכן י' בכללות גדול עולה לאלף בסוד אי"ק (אור יקר).

⁴ עטרא גי' פ"ר, ע"ש סנדלפ"ן גי' פ"ר, שהוא הקושר ומייחד הכתר לקונו (עי' חגיגה יג ע"ב) כמ"ש במ"א, וכשהוא מקשר הוא נעשה א' מד' גווינין, בסוד ד' פעמים מלאך יהו"ה כנ"ל, שהוא סוד אל"ש ד"י אדר"ם לב"ן שחור"ר ירו"ק כלולים בד' רוחות, וגי' אל"ף חיל"ת דל"ת שהוא אחד. כי האלף וה' מאה הן נחלקין לב' נקד"ת הצור, ב' נוקבין דחוטמא, מאחד נשמ"ת חיל"ם [עי' אד"ר קל ע"ב], סוד שמ"ש יר"ח הנ"ל, ואחד חיי דחיי [עיי"ש], והן כלל הנשמות של משה ושל משיח, ואלו יש להם ארבע ע"ה של ד' ראשי המשמרות, שאורכא דחוטמא הוא שע"ה עלמין [עיי"ש], ובכל

<p>גוונין מתלהטן בארבע סטרי עלמא כל גוונא וגוונא מתלהטא תלת זמנין בההוא סטרא דאינון תריסר תחומי גליפין ועאלין ואתכלילו בתריסר אהרנין¹</p>	<p>ארבעה צבעים, אותם צבעים לוחטים בארבעת צדדי העולם, כל צבע וצבע לוחט שלש פעמים באותו צד, שהם שנים עשר תחומים חקוקים ונכנסים ונכללים בשנים עשר אחרים.</p>
<p>ברישא דעטרא⁴ אית ד' שורין לד' סטריין ואינון מגדלות⁵ כד"א מגדלות מרקחים מהו מרקחים כמה דאת אמר מכל אבקת רוכל ועל כל מגדלא ומגדלא ג' פתחין קביעין באבנין טבן מכל סטרא וסטרא האי עטרא נהירא (ס"א טהירא) (ס"א טמירא) בדלוגין דאופיר בגין יקרא דמלכא כמה דכתיב אוקיר אנוש מפז וגו'</p>	<p>בראש העטרה יש ארבע חומות לארבעה צדדים, והם מגדלות כמו שנאמר "מגדלות מרקחים". מה זה "מרקחים", כמו שנאמר "מכל אבקת רוכל ועל כל מגדל", ומגדל שלשה פתחים קבועים באבנים טובות מכל צד, וצד עטרה זו מאירה (טהורה² נ"א טמירה) בדלוגים של³ אופיר בשביל כבוד המלך, כמו שכתוב "אוקיר אנוש מפז וגו'".</p>
<p>תחות עטרא תליין זגי דדהבא בסחרנהא זגא דדהבא מסטרא דא וזגא דדהבא מסטרא דא וחד רמונא (ס"א בגו) כגוון ההוא רמונא אית בה אלף זגין וכל זגא מנייהו מתלהטא בסומקא בחוורא ההוא רמונא אתפלג בפלוגין ארבע וקיימא פתיחא לאתחזאה זגהא תלת מאה ועשרין וחמש⁶ זגין לסטרא דא וכן לכל סטרא וסטרא עד דמתלהטן ארבע סטרי עלמא</p>	<p>תחת העטרה תלויים זגי זהב סביבותיה, זג זהב מצד זה, וזג זהב מצד זה, ורמון אחד (בתוך) כגוון אותו רמון יש בו אלף זגים, וכל זג מהם לוחט באדום ולבן, אותו רמון נחלק לארבעה חלקים, ויש פתח לראות זגיו, שלש מאות ועשרים וחמשה זגים לצד זה, וכן לכל צד וצד, עד שלוהטים ארבעה צדדי העולם ממראה כל פלח ופלח, והם נקראים פלח הרמון, כמו</p>

שע"ה יש ג' זימנין קכ"ה [כוכ"ב מז"ל] דרגין לצדיקיא [עי' זח"ג סח ע"ב], אשר זה הזמן של זה הצדיק ההוא, שבין הכל אלף וה' מאה דרגין סטרי גליפין, והן סוד ב' נקראת הצור וכו' (הגרמ"מ).
¹ י"ב מדות של פנים ושל ואחור כלילין זה בזה, י"ב שע"ה דיום וי"ב שע"ה דלילה, וכל תחום צריך חומ"ת אש לשמור ב' דרך, אשר יש להיות תחום וגבול, שלא לצאת מן התחום והגבול החתום בחות"ם טבעת המלך, עזקאי דכליל כל עזקאין [שם קלב.], סוד אל שדי הנ"ל, אשר כל אחד מד' גוונין אדר"ם שחור' לב"ן ירו"ק, יש בו כ"ח הו"ה וכו"ח הפס"ד לאלף ומאתן עלמין [ז"ח עא.]. הנ"ל, וכ"ח הו"ה וכו"ח הפס"ד הוא תלוי בסוד אל"ף נו"ן יו"ד, במצות ר"ח אלקי"ם, אשר צוה ע"י עבדיו הנאמנים ש"י ותרי"ג ור"ע, ותמיד בכל תחור"ם יש חו"ל קוד"ש, וחול הוא גבול לים [ירמי' ה] אשר עד פה תבוא ולא תוסיף [איוב לח], ובזה הים מקוה המים ב' קצות השמים, דלעילא מ"י, דלתתא מ"ה [עי' זח"א ב.], ועי"ז ותרא"ה היבשה (הגרמ"מ).
²
³

⁴ בראש הכתר יש ד' תחומין בסוד ד' קוויין של מ"ם סתומה, כל קו מהן הוא סוד נו"ן, גי' ק"ו, וד' פעמים קו גי' חיר"ת, שצריך להוסיף שמירה על שמירה, ואינו די בגדר של חכמים אלא לעשות משמרת למשמרת, והן סוד ראש"י החיר"ת, סוד גדול גבו"ר נור"א גי' ראש"י, וכן ריש"א, וכן סתימ"א, שצריך האדם לגדור ולסתום פרצות מה שפרצו ראשונים, ובפרט בסוד היחוד צריך לגדור עצמו מאד, ולסתום פיו שלא לשאול קושיא במה שמופלא ומכוסה ונגרע ממנו, אלא להאמין באמונה שלימה, ולהתחזק באמונה גדולה מכל צד מד' סטריין, דהיינו בסוד הקצה מהם (רמ"ז).
⁵ כמו שהמגדל עומד בקצה והוא חוזק העיר, כמו כן זה נקרא בשם מגדל, והן סוד מגדלות מרקחים [שה"ש ה], כי סוד ש"ם הנ"ל הוא מגדל ע"ז שם יהו"ה [משלי יח], והיינו סוד היחוד הוא יהו"ה אלקינו יהו"ה [דברים ו] גי' מגדל ע"ז, והן שם מברוך שם כו', ויהו"ה מיהו"ה אלקינו שהכל אחד, ושני פעמים מגדל ע"ז גי' רק"ח, שהרקיע הח' אשר למעלה מראש"י החיר"ת הנ"ל, הוא הרקיע אשר כעין הקר"ח הנור"א [עי' יחזקאל א], גי' עשר"ה, שורש נקודה של יצ"ר הר"ע, כולל העשר דרגין של העש"ר ספיר"ת בסוד שע"ר הנו"ן, אשר ממנו כל המגדלות מרקחים, מעשה רק"ח של קטרת, שהיה משריף הר"ן איש של קר"ח, והן סוד השרפים חומת אש, ואלו המגדלות מרקחים כלולים מכל אבק"ת רוכ"ל גי' כ' רק"ע, ולשון אבקת רוכל הדבקת של הריחין טבן (רמ"ז).
⁶ מספר הזה נתבאר אצלי לעיל בפרשת בא דף ל"ח ע"ב וע"ש (שער מאמרי רשב"י).

<p>מחיזו דכל פלכא ופלכא ואינן אקרון פלח הרמון כמה דכתיב כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך</p>	<p>שכתוב "כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך".</p>
<p>ארבע גלגלין בפלכי ארבע זווין נטלין בגלגולא לההוא עטרא וכד נטלי לה אזדקפן לעילא עד דמטו לגלגולא דפלכא עלאה דנהים יממא וליליא מתחברן כל אינן פלכין ונטלין לעטרא וזקפן לה וקלא דאינן גלגלין אשתמע בכלהו רקיעין לקל נעימותא מתרעשין כל חילי שמיא וכלהו שאלין דא לדא עד דכלהו אמרי ברוך כבוד יי' ממקומו</p>	<p>ארבעה גלגלים בפלחי ארבע הזויות, לוקחים בגלגול את אותה עטרה, וכשלוקחים אותה מזדקפים למעלה עד שמגיעים לגלגול פלח העליון, שנוהם יומם ולילה, מתחברים כל אותם פלחים ולוקחים העטרה וזוקפים אותה, וקול אותם הגלגלים נשמע בכל הרקיעים לקול נעימותם, רועשים כל כחות השמים וכולם שואלים זה לזה, עד שכולם אומרים "ברוך כבוד ה' ממקומו".</p>
<p>כד מזדווג מלכא במטרוניתא סלקא עטרא דא ואתיישבת ברישא דמטרוניתא כדין נחית חד עטרא עלאה קביעא דכל אבן טבא וחיזור ושושן בסחרנהא בשית גלגלין אתיא לשית סטרין דעלמא שית גרפיין דנשר נטלין לה בפלכוי חמשין (ס"א פלכין) ענבין סחרנהא דגליף בה אימא עלאה קביעאן באבן טבא חוור וסומק ירוק ואוכם תכלא וארגוונא שית מאה ותלת עשר זווין לכל סטרא וסטרא</p>	<p>כשמזדווג המלך במלכה עולה עטרה זו ומתיישבת בראש המלכה, ואז יורדת עטרה אחת עליונה קבועה של כל אבן טובה, וכפתור ופרח סביבה בששה גלגלים, באה לששה צדדי העולם, שש כנפי נשר לוקחים אותה בפלחיה, חמשים (פלחי) ענבים סביבה שחקה בה האם העליונה קבועים באבן טובה לבן ואדום ירוק ושחור תכלת וארגמן, שש מאות ושלוש עשרה זויות לכל צד וצד.</p>
<p>אלף ושית מאה מגדלין לכל סטרא וסטרא וכל מגדלא ומגדלא טורין קביעין פרחין לעילא אשתאבן בכיתונא (ס"א בפתורא) דאימא עלאה במשח רבות דילה כדין אימא בלחישו נגיד מתנן עלאין ושדר קבע לון בההוא עטרא לבתר אנגיד נחלי דמשח רבות קדישא² על רישא דמלכא³ ומרישיה נחית ההוא משחא טבא עלאה⁴ על דיקניה יקירא ומתמן נגיד על אינן לבושי מלכא הה"ד (תהלים קלג ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וגו'</p>	<p>אלף ושש מאות מגדלים לכל צד וצד, וכל מגדל ומגדל הרים קבועים פורחים למעלה נשאבים בכתנת¹ (בשלחן), האם העליונה בשמן משחה שלה, אז האמא בלחש ממשיכה מתנות עליונות ושולחת וקובעת אותם באותה העטרה. אחר כך ממשיכה נחלי שמן משחת קודש על ראש המלך, ומהראש יורד אותו שמן טוב עליון על זקנו המכובד, ומשם נמשך על אותם לבושי המלך, זהו שכתוב "כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וגו'".</p>
<p>לבתר אתהדר עטרא ומעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופרישא עליה ועל מטרוניתא לבושי יקר⁵ בההוא עטרא כדין קלא אשתמע בכלהו עלמין צאינה וראינה וגו' כדין חדוותא הוא בכל אינן בני מלכא</p>	<p>אחר כך חוזרת העטרה ומעטרת אותה האם העליונה באותה עטרה, ופורשת אותה עליו ועל המלכה לבושי כבוד באותה עטרה, ואז נשמע קול בכל העולמות "צאינה וראינה וגו'", אז שמחה היא בכל בני המלך, ומי הם כל</p>

1

2 שפע קוצי דשערי דא"א (רח"ו).

3 ז"א (רח"ו).

4 שפע שבתוך מוחו נמשך ונעשה י"ג תיקונים (רח"ו).

5 פי' סוד המקיף מצד הביני השמקיף לזו"ן בסוד סכת שלם (רח"ו).

<p>ומאן אינזן כל אינזן דאתו מסטרייהו דישראל דהא לא מזדווגי בהו ולא קיימין עמהון בר אינזן ישראל דאינזן בני ביתא ומשמשי להו כדין ברכאן דנפיקי מנייהו דישראל הוא וישראל נטלין כלא ומשדרי חולקא מניה לשאר עמין ומההוא חולקא אתזנו כל אינזן שאר עמין</p>	<p>אותם שבאו מצד ישראל, שהדי לא מזדווגים בהם ולא עומדים עמהם, פרט לאותם ישראל שהם בני הבית ומשמשים אותם, ואז ברכות שיוצאות מהם של ישראל הוא. וישראל לוקחים הכל ושולחים חלק ממנו לשאר העמים, ומאותו חלק נזונים כל אותם העמים.</p>
<p>ותאנא מבין סטרי חולקהון דממנן על שאר עמין נפק</p>	<p>ולמדנו מבין צדדי חלקם של הממונים, על שאר העמים יוצא</p>
<p>רמ"ב</p>	<p>רמ"ב</p>
<p>חד שביל דיקין דמתמן אתנגיד חולקא לאינזן תתאי ומתמן מתפרש לכמה סטריין² ודא קרינן ליה תמצית³ דנפיק מסטרא דארעא קדישא ועל דא עלמא כוליה מתמצית דארץ ישראל⁴ קא שתי מאן א"י הא אוקימנא ובין לעילא ובין לתתא כל אינזן שאר עמין עכו"ם לא אתזנו אלא מההוא תמצית ולא תימא דאינזן בלהודוי אלא אפילו אינזן כתרין תתאין⁵ מההוא תמצית שתיין ודא הוא במשעול הכרמים⁶ שביל מרברבי שאר עמין דמתברכן מניה</p>	<p>שביל דיקין אחד, שמשם נמשך חלק לאותם תחתונים, ומשם נפרד לכמה צדדים, ולזה קוראים תמצית, שיוצאת מצד הארץ הקדושה. ועל זה, כל העולם שותה מתמצית ארץ ישראל. מי זו ארץ ישראל, הרי בארנו, ובין למעלה ובין למטה כל אותם שאר עמים עובדי כוכבים ומזלות לא נזונים אלא מאותה תמצית, ואל תאמר שהם בלבדם אלא אפילו אותם כתרין תחתונים שותים מאותה תמצית, וזהו "במשעול הכרמים", שביל מגדולי שאר העמים שמתברכים ממנו.</p>
<p>כד חמא ההוא מלאכא דהא בלעם אסטי לאתון לההוא שבילא דכתיב להטותה הדרך מיד ויעמוד מלאך יי' במשעול הכרמים לאסתמא שבילא דלא יסתייעון⁷ ביה אינזן שאר עמין עכו"ם ואינזן כתרין תתאין ואזלא הא כהא דאמר רבי יצחק כתיב שמוני נוטרה וגו'⁸ לנטרא ולברכא לשאר עמין בגלותא וישראל דאינזן כרמי שלי לא נטרתי בגין דאינזן בגלותא ולא</p>	<p>כשאותו מלאך ראה שבלעם מסטה את האתון לאותו שביל, שכתוב "להטותה הדרך", מיד "ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים", להסתיר השביל שלא יסתייעו בו שאר עמים עובדי כוכבים ומזלות, ואותם כתרין תחתונים, והלכה זו כזו, שאמר רבי יצחק, כתוב "שמוני נוטרה וגו'" לשמור ולברך את שאר העמים בגלות, וישראל שהם כרמי שלי, לא נטרתי,</p>

¹ הוא נקב השני שביסוד שדוחה המותרות לחיצונים כמ"ש בסוד יפנה ויטול ידיו (רח"ו).
² לשבעים אומות לבהמה ולחיה ולעופות ולכל מיני החיים על ידי שריהם (אור יקר).
³ מותר מיצוי שאינו עיקר שפע אלא מה שהוא 'מתמצא מאחורי. ההיכלות, כי מה שהוא פנימה להיכלות אין זוכה בהם אלא ישראל ואותם הכלולים בתוכם כדפירשנו בזוהר פרשת פקודי (אור יקר).
⁴ מלכות כוללת כל ההיכלות שהם עשר קדושות, כי מה שחוצה לארץ הוא אויר ארץ העמים טמא (אור יקר).
⁵ יש להם חלק שנכנס דרך נקב התהום ומשקה כל שריהם וכחותם (אור יקר).
⁶ כדמסיק, כי השרים הם כרמים וישראל כרם ה' צבאות ומשעול הכרמים הוא השפע הנשפע מבין סטרי ממנן לחיצונים ובלעם היה מי שירה לאותו השביל לקבל כדרכה והמלאך היה מטה אותה כדי שלא תהיה לה יד חזקה לפעול הרע לנגד ישראל שלא יקללם תרשע ההוא ולא לבד היה סותם למטה אלא אפילו למעלה מקום משעול המשפיע לכרמים כדי שלא תסייע היא בשפע שאר המלאכים ולכך אפי' סיועו לשאר השרים ושפעם סגר וסתם אליהם (אור יקר).
⁷ והכל שלא יסייעו השרים לאתון שהם חוצה כמותה ואזלא האי דקרינן כרמים לשאר ממני עמין (אור יקר).
⁸ עי' לעיל מה ע"ב (דע"ה ח"ב עח ע"ב).

<p>מתברכין כדקא חזי</p>	<p>משום שהם בגלות ולא מתברכים כראוי.</p>
<p>גדר מזה וגדר מזה¹ אמר ר' אבא היך יכול² ההוא מלאכא לאסתמא ההוא שבילא אלא בנין דסיועא אחרא הוה ליה קב"ה וכנסת ישראל ר' יהודה אמר אורייתא מסייעא ליה³ דכתיב מזה ומזה הם כתובים</p>	<p>"גדר מזה וגדר מזה", אמר רבי אבא, איך יכול אותו מלאך להסתיר אותו השביל, אלא משום שסיוע אחר היה לו הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. רבי יהודה אמר התורה סייעה לו, שכתוב "מזה ומזה הם כתובים".</p>
<p>בההיא שעתא מה כתיב ותרא האתון וגו' ותלחין אל הקיר מאי ותלחין אל הקיר כד"א מקרקר קיר⁴ וגו' קיר פטרוניא⁵ ההוא דשלטא עליהו ותלחין את רגל בלעם אל הקיר היא לא יהבא ליה⁶ סיועא כלל ובעקווא (ס"א אשדת) אשרת (ס"א אשדרת) ליה לההוא קיר⁷ ורמזא ליה האי כדין ויוסף להכותה בהאי סטרא</p>	<p>באותה שעה מה כתוב "ותרא האתון וגו' ותלחין אל הקיר". מה זה "ותלחין אל הקיר", כמו שנאמר "מקרקר קיר וגו'" קיר פטרון אותו ששולט עליהם, ותלחין את רגל בלעם אל הקיר, היא לא נתנה לו כלל סיוע, ובמצוקה (זרקה) הניחה (שלחה) אותו לאותו קיר, ורמזה לו זה, אז "ויוסף להכותה" בצד הזה.</p>
<p>ויוסף מלאך יי' עבור ויעמוד במקום צר וגו' בההיא שעתא אסתים לה כל ארחין וכל סיועין דלא אשתכח בה מכל סטרא דעלמא סיועא כדין ותרביץ תחת בלעם כד חמא בלעם דלא הוה יכול מה כתיב ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל כמה דאתמר דאעטן לה ואלבש לה בזירווי דינא קשיא תקיפא</p>	<p>"ויוסף מלאך ה' עבור ויעמד במקום צר וגו'", באותה שעה הסתיר לה כל הדרכים וכל הסיועים, שלא נמצא בה סיוע מכל צד שבעולם, אז "ותרביץ תחת בלעם". כשראה בלעם שלא היה יכול, מה כתוב "ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל" כמו שנתבאר שהטעין עליהו והלבישה בזרוזי⁸ דין קשה ותקיף.</p>
<p>ויפתח יי' את פי האתון וגו' היינו חד מאינון מלין דאתבריאוו ערב שבת בין השמשות א"ר יצחק מאי סני האי⁹ לבלעם או לאתון או לישראל בהני מלין א"ר יוסי דחייבין ביה¹⁰ אינון רברבין דהוו עמיה וכד מטו לבלק אמרו ליה וכי להאי שטיא שדרת ליקרא לא תשכח ביה ממשות ולא במלוי</p>	<p>"ויפתח ה' את פי האתון וגו'", זה אחד מאותם דברים שנבראו ערב שבת בין השמשות. אמר רבי יצחק, מה הגדולה הזו לבלעם או לאתון או לישראל בדברים הללו. אמר רבי יוסי שצחקו עליו אותם גדולים שהיו עמו, וכשהגיעו לבלק אמרו לו, וכי לשוטה</p>

¹ דהיינו בכח התורה דכתיב בה "מזה ומזה הם כתובים" שקבלו אותה ישראל (אור יקר).
² השתא דאמרת כי לא סגר למטה מקום הקליפה אלא גם למעלה מקום השרים אם כן קשה חזק יכול וכו' מפני שיש להם לשרים לתבוע מזונם כדן דמה להם ולחטא בלעם (אור יקר).
³ ר' יהודה אמר אין צריך שנאמר שהיה סיוע מקב"ה ומשכינתיה מכמה טעמי, חדא שאין גילוי בפסוק, שני שמורה שלא היה זכות למטה בישראל להכניעם, לזה אמר שעמד המלאך בכח התורה שקבלו ישראל (אור יקר).
⁴ פי' השכינה הנק' קיר היתה מקרקרת ובוכה בשעת החרבן (מ"מ).
⁵ לשון יוני קירי אדון ורמזא ליה האי שלא היה סיוע לה למעלה מאדון ושר עליון (אור יקר).
⁶ שהיה רוצה לקלל בדרך כדפי' לעיל ולא היה רואה עזרה ממנה לזה בהאי סטרא שהיה עדיין תמצית קצת מגיע לה, והוא היה מטה אותה לצד שהיה בו מקום לינק (אור יקר).
⁷ ופי' מתוך הצרה שהיתה בה האתון רמזה לו שאינה עושה כלום מדעתה אלא מדעת השכינה הנקרא קיר. והיא המעכבת אותה (מ"מ).
⁸
⁹ כלומר מה צורך בריאת זו שלא עשה תועלת לא לבלעם ליסר ולא לאתון ולא לתועלת ישראל ונראה לדיק (אור יקר).
¹⁰ כדמסיק ר' יהודה לקמיה, ואפשר מפני שגלה סוד הסכן הסכנתי כדפי' בגמרא שהיתת לו סוכנת ואז שחקו על בושתו הכל (אור יקר).

<p>ובאינון מלה דאתנא אתבזא מן יקריה</p>	<p>הזה שלחת לכבד, לא תמצא בו ממש ולא בדבריו, ובאותו דיבור של האתון התבזה מכבודו.</p>
<p>ר' חייא אמר אלמלי לא אמרת אתנא האי לא שביקו בלעם ההוא דיליה ובמלי דאתנא ידע דאתבר חיליה ר' אבא רמי כתיב ותפתח הארץ וגו' וכתיב ויפתח יי את פי וגו' מאי שנא ארץ מאתון דלא כתיב בה ויפתח יי את פי הארץ אלא התם משה גזר על פומא ופתחת ועבדת ארעא פקודא דמשה ולא יאות דקב"ה יעבר פקודיה דהא משה גזר ופקיד ופצתה האדמה? את פיה ועיד היא עבדת פקודיו דכתיב ותפתח הארץ את פיה אבל הכא לא אשתכח מאן דגזר אלא רעותא דקב"ה הוה והואיל ורעותיה הוה בכך כתיב ויפתח יי את פי האתון מניה אתא מלה ומניה אשתכח</p>	<p>רבי חייא אמר אלמלא לא אמרה האתון את זה, לא עזב בלעם אותו שלו, ובדברי האתון ידע שנשבר כחו. רבי אבא שאל כתוב "ותפתח הארץ וגו'", וכתוב "ויפתח ה' את פי וגו'". מה שונה ארץ מאתון שלא כתוב בה "ויפתח ה' את פי הארץ". אלא שם, משה גזר על הפה, ופתחה ועשתה הארץ את מצות משה, ולא נאה שהקדוש ברוך הוא יעבור מצוותו, שהרי משה גזר וצוה ופצתה האדמה את פיה, ולכן היא עשתה מצוותו, שכתוב "ותפתח הארץ את פיה". אבל כאן לא נמצא מי שגזר, אלא רצון הקדוש ברוך הוא היה, והואיל ורצונו היה בכך, כתוב "ויפתח ה' את פי האתון" ממנו בא הדבר וממנו נמצא.</p>
<p>ר' יהודה אמר אסתכלנא בפרשתא דא ובאלין מלין ואתחזיין דלאו מלין דצריכין אינון וכי מאחר דכתיב ויפתח יי את פי האתון בעיין למהוי אינון מלין מלי מעלייתא מלי דחכמתא ואי כמה דאתערו חברנא דאיהו משבב דסוסיא דיליה רעי ברטיבא³ והיא תבת ואמרת הלא אנכי אתונך מהכא הוה לה למפתח והיא לא פתחה אלא מה עשיתי לך ואי הכי אמאי קא טרה קודשא בריך הוא למפתח פומה להני מלין</p>	<p>רבי יהודה אמר התבוננתי בפרשה זו ובדברים הללו, ונראה שאלו דברים שלא צריכים, וכי מאחר שכתוב "ויפתח ה' את פי האתון" צריך להיות דברים הללו דברים מעולים, דברי חכמה. ואם כמו שהתעוררו חברינו, שהוא משתבח שסוסתו רועה באגם, והיא שבה ואומרת "הלוא אנכי אתונך", מכאן היה לה לפתוח, והיא לא פתחה אלא "מה עשיתי לך", ואם כך למה טרח הקדוש ברוך הוא לפתוח את פיה בדברים הללו.</p>
<p>אמר רב אבא ודאי באילין מלין אוליפנא דעתא דבלעם דלאו כדאי הוא למשרי עליה רוח קודשא ואוליפנא דהא לית יכילו באתניה לאבאשא או</p>	<p>אמר רבי אבא, ודאי בדברים הללו למדנו דעת בלעם, שאינו כדאי לשרות עליו רוח הקודש, ולמדנו שהרי אין באתונו יכולת להזיק או</p>
<p>ר/א</p>	<p>להטיב. ולמדנו מאתון זו, שהרי אין</p>
<p>לאוטבא ואוליפנא מהאי אתון דהא לית</p>	<p>להטיב. ולמדנו מאתון זו, שהרי אין</p>

¹ והיה רודף לקלל וכדי שלא להטריח המלאך בכל פעם הראה לו ביטול כחו מיד והוא מעצמו שבק ונכנע אל הקדושה (אור יקר).

² קשיא לית והא קיימא לן ועצת מלאכיו ישרים אם כן מאי איכפת לן אם היה אומר ויפתח ה' את פי הארץ, לזה אמר כן היה אם היה אומר משה ויפתח ה' את פי האדמת היה הענין כמתפלל לה' על זה, אמנם "משה פקיד לארעא" ואמר ופתחת אם כן אין ראוי שיאמר ויפתח ה' כיון שלא דבר משה אלא עם האדמה (אור יקר).

³ רועה באגם ואי הכי (הבי) קושיא אחרת אעיקרא דמילתא וכי לזה לבד הטריח כל הענין שאין זה צורך לישראל כלל, באלין מלין שלשה למודים, האחד "אוליפנא דעתא דבלעם" שאם על דעת אתונו לא ידע דעת עליון מי הוה ידע. השנית "לית ליה יכילו" וכו' שרצה לקלל בדרך ולא עלה בידו, ועתה בדברו ראה כי לא האתון העליון ברשות עצמו אלא ברשות גבוה ומשנה טבעה כרצון גבוה, השלישית "מהאי אתון דהא לית חילא" וכו' (אור יקר).

<p>חילא כבעירי לאשראה עלייהו דעתא שלים ת"ה בלעם בההיא מלה דאתניה ובההוא דעתא טפשא לא יכיל למיקם בדעתא עלאה עאכ"ו</p>	<p>כח בבהמות להשרות עליהן דעת שלמה. בא וראה בלעם, באותו דיבור של אתונו, ובאותה דעת טפשה, לא יכול לעמוד, בדעת עליונה על אחת כמה וכמה.</p>
<p>ותאמר לבלעם מה עשיתי לך וכי ברשותי הוה למעבד טב וביש לאו דהא בעירי לא מתנהגן אלא כמה דנהגו לון ואע"ג דההיא אתנא בעמיקתא (ס"א בעקתא) יתיר¹ לאו ברשותה היא דהא הוא אטעין לה בהרשוי² וברשותיה קיימא</p>	<p>"ותאמר לבלעם מה עשיתי לך", וכי ברשותי היה לעשות טוב ורע, לא, שהרי בהמות לא מתנהגות אלא במה שמנהיגים אותן. ואף על גב שאותה אתון בעומק (במצוקה) יותר, זה לא ברשותה, שהרי הוא הטעינה בכשפיו ועומדת ברשותו.</p>
<p>ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי הוה ליה להיכא מנה והוא אתיב לקבלה טפשותא דמלהא כדין הייכו מני' ואתקליל בעינייהו וידעו דאיהו שטיא ומה אמר כי התעללת בי לו יש הרב בידי אמרו שטיא דא איהו יכיל לשיצאה עמין בפומיה היך לא יכיל לשיצאה לאתניה והוא בעי הרבא ואוליפנא דלית חילא כבעירי³ לאשראה עלייהו רוחא אחרא דאי יימרון בני נשא אי ימללון בעירי כמה דעתא שלים יפקון לעלמא פוק ואוליף מהאי אתנא דהא קב"ה אפתח פומה חמי מלוי</p>	<p>"ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי", היה לו לצחק ממנה, והוא השיב כטפשות דבריה לעומתה, אז צחקו ממנו, ונהיה קל בעיניהם, וידעו שהוא שוטה. ומה אמר "כי התעללת בי לו יש חרב ביד", אמרו שוטה זה יכול להשימד עמים בפיו, איך לא יכול להשימד את אתונו, והוא צריך חרב. ולמדנו שאין כח בבהמות להשרות עליהן רוח אחרת, שאם יאמרו בני אדם, אם ידברו הבהמות כמה דעת שלם יוציאו לעולם, צא ולמד מאתון זו, שהרי הקדוש ברוך הוא פתח פיה, ראה דבריה.</p>
<p>(מצאתי כתוב בהעתקות חסר כאן)</p>	
<p>ויהי בבקר ויקח בלק את בלעם וגו' ר' יצחק אמר בלק חכים הוה בהרשין יתיר מבלעם בר דלא הוה מכוון שעתא ללטייא⁴</p>	<p>"ויהי בבוקר ויקח בלק את בלעם וגו'", רבי יצחק אמר בלק היה חכם בכשפים יותר מבלעם, פרט שלא היה</p>

¹ דהיינו שעל ידה פועל באתון העליון אם כן יש סוף לא צדקו דבריה באומרה מה עשית וכו' (אור יקר).

² עי' לעיל רז ע"ב, ולקמן ריא ע"ב

³ אין חומרם מוכן לקבל רוח דעת, ואם תאמר חמורו של ר' פנחס בן יאיר ויש לומר שהיה סוד גלגול נודע משמש לרבי פנחס, ועל ידו נתקן להיותו חוזר בבני ישראל, עוד יש לומר כי כח החמור העליון בא לשמש לצדיק כמו שמצינו הקליפות משמשות לצדיקים, והיינו אומרו ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. (אור יקר).

⁴ עי' ברכות ז ע"א: ואל זועם בכל יום. וכמה זעמו. רגע. וכמה רגע. אחד מחמשת רבוא ושמונת [וג' – ע"ז] אלפים ושמונה [ושש - תנחומא] מאות ושמונים [וארבעים – ילקוט תהלים] ושמונה בשעה {עי' ספר הישר לר"ת (סימן תרצא) נ"ל דה"ג אחד מריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות ועשרים וארבעה בשעה וכו' [שיש] כ"ד עונות בשעה כ"ד עיתים בעונה כ"ד רגעים בעת.}, וזו היא רגע, ואין כל בריה יכולה לכיין אותה שעה, חוץ מבלעם הרשע, דכתיב ביה: וידע דעת עליון. השתא דעת בהמתו לא הוה ידע, דעת עליון הוה ידע. אלא מלמד, שהיה יודע לכיין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה. ועי' הגרמ"מ (ביאור למשנת חסידים דף רסו) שהוא היפך עת רצון. ועי' בהגר"א בתיקו"ז נא ע"ב: כשהאבר חי, אז נהנין זר"ג, והוא כשהדעת בתוכו. וכן הוא כשהדעת באדם, וכשהוא רגע בלא תורה ודעת, הוא אבר מת, ונק' מת. ועי' ע"ח מול"מ ב': שיעור הזמן אשר לא מטי האור בספי' הוא רגע אחד לבד, וז"ס (תהלים ל ו) כי רגע באפו. ובענין המספר, עי' קידושין (ל ע"א): תנו רבנן: חמשת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס"ת. ועי' רמ"ז (לעיל קיב ע"א): ידיעת בלעם אותו הרגע ה"ס רגע הכנס עקבי לאה תוך כתר רח"ל, ואז יורדים אל עיניה בסוד ב' פעמים דמע"ה, וזהו כח לפועלי הדין.

<p>משל¹ וכו' בנ"ב ויקח בלק את בלעם וגו' הוא הוה אתקין² לי ואחיד לי לכלא</p>	<p>מכוון השעה לקלל, משל וכו', לכן "ויקח בלק את בלעם וגו'" הוא היה מתקין אותו ואוחזו לכל.</p>
<p>ויעלהו במות בעל מאי ויעלהו במות בעל אלא אישגח בחרשוי במאי סטרא יתאחיד בהו³ ואשכח דזמינין ישראל למעבד במות ולמפלה לבעל כמה דכתיב וילכו אחרי הבעל⁴ וירא משם קצה העם חמא רברבי דעמא ומלכא דלהון דפלהין ליה כמה דכתיב (מלכים א' יח כו) ויקראו בשם הבעל וכתיב אם יי' האלהים וגו' כיון דחמא בלעם דזמינין ישראל להאי מיד ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות (חסר כתיב⁵)</p>	<p>"ויעלהו במות בעל" מה זה "ויעלהו במות בעל", אלא השגיח בכשפיו באיזה צד יאחז בהם, ומצא שעתידים ישראל לעשות במות, ולעבוד לבעל, כמו שכתוב "וילכו אחרי הבעל" "וירא משם קצה העם", ראה את גדולי העם ומלכם שעובדים לו, כמו שכתוב "ויקראו בשם הבעל", וכתוב "אם ה' האלהים וגו'" כיון שראה בלעם שעתידים ישראל לזה, מיד "ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות".</p>
<p>ר' יוסי ור' יהודה חד אמר לקבלי מדבחן דקדמא⁶ אקריב אינון שבעה מדבחן וחד אמר בחכמתא עבד כלא ואשכח דחולקהון דישראל בשבעה דרגין⁷ אתקשרו בגין כך אסדר שבעה מדבחן</p>	<p>רבי יוסי ורבי יהודה, אחד אמר כנגד מזבחות של הראשונים הקריב אותם שבעה מזבחות, ואחד אמר בחכמה עשה הכל, ומצא שחלק ישראל בשבע דרגות נקשרו, ומשום זה סדר שבעה מזבחות.</p>
<p>לב"נ דהוה ליה רחימא חד דשבק לי אבוי⁸ ובני נשא מסתפו לקטטה בהדיה בגין ההוא רחימא ליומין אתא ב"נ חד ובעא לאתערא קטמו בהדיה אמר מה אעביד אי אתער בי קטמא הא ההוא רחימא דאתקשר בהדיה ולא יכילנא אמר מה עבד שדר ליה דורון⁹ לההוא רחימא אמר ההוא</p>	<p>[משל] לאדם שהיה לו אהוב אחד שהשאיר לו אביו, ובני אדם פחדו להתקוטט עמו בגלל אותו אוהב. לימים בא אדם אחד ורצה לעורר קטטה עמו, אמר מה אעשה אם אעיר קטטה עמו, הרי אותו אוהב שקשור אִתּו, ואני לא אוכל. אמר מה אעשה, שלח דורון לאותו אוהב, אמר אותו</p>

¹ פי' כמש"ל שא' היה בידו סכין ולא היה יודע הנתחים. ואחד היה יודע הנתחים והיה מראה לו והוא חותך. כך היו בלעם ובלק (מ"מ). וז"ל במדבר רבה (פ"כ סי' יח): ויהי בבוקר ויקח בלק את בלעם ויעלהו במות בעל בלק היה בעל קסמים ובעל נחש יותר מבלעם שהיה נמשך אחריו כסומא למה הדבר דומה לאחד שיש בידו סכין ואין מכיר את הפרקים וחבירו מכיר את הפרקים ואין בידו סכין כך היו שניהם דומין בלק רואה את המקומות שישראל נופלין בהן ויעלהו במות בעל [פעור] שראה שישראל נופלין שם ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות ולמה שבעה מזבחות כנגד שבעה מזבחות שבנו שבעה צדיקים מאדם ועד משה ונתקבלו אדם והבל ונח אברהם יצחק ויעקב ומשה וכו'.

² לצורך הכנתו לרעה (אור יקר).

³ יוכלו הקליפות לקטרג עליהם ומצא על העתיד כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁴ עי' לשון הפסוק: (מלכים ב' יז טו-טז): וימאסו את חקיו ואת בריתו אשר כרת את אבותם ואת עדותיו אשר העיד בם וילכו אחרי ההבל וההבלו ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר צוה ידוד אתם לבלתי עשות כהם. ויעזבו את כל מצות ידוד אלהיהם ויעשו להם מסכה שנים {שני} עגלים ויעשו אשירה וישתחוו לכל צבא השמים ויעבדו את הבעל.

⁵ פי' שהקליפה היא חסרה תמיד (מ"מ).

⁶ אחד דאדם הראשון, שגי דנה, שלישי דאברהם, רביעי דיצחק, חמשי דיעקב, ששי דמשה, שביעי דאהרן (אור יקר).

⁷ שבע ספירות עליונות, וסדר שבעה להפכם להם לאויב כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁸ שכן ישראל ירשו קדושת האלוהות מאבותיהם (אור יקר).

⁹ היינו שבעה מזבחות וכו' ומזבחת חסר ירצה לדעת האחד לחסר כל (ב)מזבחות הקודמין כיון הרשע, ולדעת השני שהיה חסר שנתן לכלבים כדמפרש ואזיל, או ירצה שהיה מכוון לחסר אהבת ישראל עם הקב"ה, כלבי הם החיצונים שהם משמרה שניה לכלבים צועקים (אור יקר).

<p>רחימא וכי מה אית לי להאי ב"נ גבאי ידענא דבנין ההוא בר רחימאי הוא אמר האי דורון לא ייעול קמאי זמינו ליה לכלבי ויכלוניה</p>	<p>אוהב, וכי מה יש לאיש הזה אתי, ידעתי שזה בגלל אותו בן אהובי, אמר דורון זה לא יכנס לפני, זרקו אותו לכלבים שיאכלוהו.</p>
<p>כך בלעם אתא לאתערא קטמו בהו בישראל וחמא דלא יכיל בנין ההוא רחימא עלאה דלהון (כד"א רעך ורע אביך וגו') שארי לתקנא קמיה דורון אמר קב"ה רשע ומה אית לך גבאי את בעי לאזדווגא בבני הרי דורונך זמין לכלבי</p>	<p>כך בלעם בא לעורר קטטה בישראל, וראה שלא יכול בגלל אותו אוהב עליון שלהם, (כמו שנאמר "רעך ורע אביך וגו'") התחיל לתקן לפניו דורון. אמר הקדוש ברוך הוא, רשע ומה יש לך אצלי, אתה רוצה להזדווג בבני הרי דורונך מוכן לכלבים.</p>
<p>ת"ח מה כתיב ויקר אלהים אל בלעם ואר"ש לשון קרי וטומאה² דורונך לאלין אתמסר ולא ייעול קמאי ר' אבא אמר ויקר כד"א (תהלים קמו יז) לפני קרתו מי יעמוד הוא הוה זמין דבההוא דורון יכיל בהו בישראל מה כתיב ויקר אלהים קריר גרמיה מן דא דהוה חשיב ויקר אלהים³ כמה דאתמר דאתער עליה מסטרא דמסאבותא⁴</p>	<p>בא וראה מה כתוב "ויקר אלהים אל בלעם", ואמר רבי שמעון, לשון קרי וטומאה דורונך ימסר לאלה ולא יכנס לפני. רבי אבא אמר [הוא לשון] ויקר, כמו שנאמר "לפני קרתו מי יעמוד" הוא היה מוכן שבאותו דורון יוכל לישראל, מה כתוב "ויקר אלהים", קרר עצמו ממה שהיה חושב, "ויקר אלהים" כמו שנתבאר, שהתעורר עליו מצד הטומאה.</p>
<p>רבי אלעזר אמר ויקר בלעם חשיב דבההוא דורון ייעול לאבאשא להו לישראל וקב"ה אעקר ליה מקמיה לההוא דורון ואעקר ליה לבלעם ממה דהוה חשיב ואעקר (ס"א ליה מההוא דרגא) לההוא דרגא הה"ד ויקר כד"א יקרוה עורבי נחל⁵ אמר ליה רשע לית אנת כדאי לאתקשרא בהדאי</p>	<p>רבי אלעזר אמר "ויקר", בלעם חשב שבאותו דורון יכנס להזיק את ישראל, והקדוש ברוך הוא עקר אותו מלפני אותו דורון, ועקר את בלעם ממה שחשב, ועקר (אותו מאותה דרגה) את אותה דרגה, זהו שכתוב "ויקר", כמו שנאמר "יקרוה ערבי נחל". אמר לו רשע אינך כדאי להתקשר אלי</p>
<p>ר"ב</p>	<p>ולהכנס לפני, דורונך נמסר לכלבים.</p>
<p>ולמיעל קמאי דורונך לכלבי אתמסר</p>	<p>אמר רבי שמעון ת"ח האי רשע געלא דכלא הוה דלא תשכח בכל פרשתא דא ויאמר יי אל בלעם או וידבר יי ח"ו מה כתיב וישם יי דבר בפי בלעם וגו' כמאן דשוי חסמא</p>

¹ וכדמפרש ר' שמעון ואזיל כי הקרה לפני קרתו שני פירושים יש בו אינו לשון מקרה או לשון קרירות וכדמפרש ואזיל (אור יקר).

² עי' ספר הפליאה (&): בלעם דכתיב ויקר וכו' נחסר הא' היא כנסת ישראל א"כ אין הקריאה אליו מן ההיקף חלילה וחלילה רק ממקום הדומה לו, כי הא' זעירא מורה על השלמת היחוד ואין הקריאה אליו משם.

³ אפשר לומר דממש אהדר לשון קרי לשם אלתים שהיתה קדושה מתלבשת בקליפות כביכול כאדם שרואה קרי דהיינו היותו מתערב עם החצרנים אף ויקר אלהים לדבר אל בלעם, והיינו דקאמר "מסטרא דמסאכותא" קדושה היה אלא שהיה מתגלה דרך הקליפות, והשתא ניחא ששם אלהים קדוש (אור יקר).

⁴ היינו לשון קרי וטומאה מקרי לילה, והסוד שלא היתה אותה המראה מתגלה לבלעם ממקום המשכתו דהיינו ברכות שהם מן הימין וקדושה, אלא היתד. הקדושה באה לו דרך קרי בסוד הקרי דהיינו קדושה מתלבשת בטומאה, ובלעם משיג לבוש מבחוץ לא הנפש מבפנים ולכן היה מכונה בשם קרי (אור יקר), פי' חזר לפי' א' שויקר הוא לשון טומאה (מ"מ).

⁵ היינו מלשון ינקרה כנודע. שמנקרים עיניו העורבים עד שנעקר (אור יקר).

<p>בפום חמרא דלא יסטי הכא או הכא כך וישם יי' דבר בפי וגו'</p>	<p>"וישם ה' דבר בפי בלעם וגו'", כמי ששם מחסום בפי החמור, שלא יסטה כאן או כאן, כך "וישם ה' דבר בפי וגו'".</p>
<p>א"ל קב"ה רשע את חשיב דעל ידך יהא ויתקיים ברכה בבני או אפכא לא צריכין אינון לך כמה דאמרין לצרעה כו' אלא את שוב אל בלק וכד תפתח פומך לא יהא ברשותך ולא בפומך תלייא מלולא אלא וכה תדבר הרי כ"ה דזמינא לברכא לון כה תמלל ברכה דבני דכד תפתח פומך היא תמלל מלין! לאתקיימא על בני דלא אשבוק מלין לך</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא, רשע, אתה חושב שעל ידך תהיה ותתקיים ברכה בבני או ההפך, לא צריכים הם לך, כמו שאומרים לצרעה וכו', אלא אתה שוב אל בלק, וכשתפתח פיך לא יהיה ברשותך ולא בפיך תלוי הדבור, אלא "וכה תדבר", הרי "כה" שעתיד לברכם, כה תדבר ברכת בני. שכשתפתח פיך, היא תדבר מילים להתקיים על בני, שלא אשאיר דברים לך.</p>
<p>ת"ה דכך הוא כיון דאתא לבלק ובלק שמע כל אינון מלין הוה חשיב דהא מפומה דבלעם נפקין אמר לקוב אויבי לקחתך אמר בלעם סב אלין חרשין בידך בגין לאעכבא הכא להאי כה? ואי את תיכול לאעכבא (ס"א לאעקרא) לה בהאי חרשין אנא אעקר לה מאינון מלין דהיא אמרה מה כתיב התיצב כה על עולתך בהאי ובאלין חרשין תעכב לה ואנכי אקרה כ"ה כלומר אעקר לה מאלין מלין</p>	<p>בא וראה שכך הוא, כיון שבא בלק ובלק שמע כל אותם דברים, היה חושב שמפי בלעם יצאו, ואמר "לקוב אויבי לקחתך". אמר בלעם, קח כשפים אלו בידך כדי לעכב כאן את ה"כה" הזאת, ואם תוכל לעכבה (לעקרה) בכשפים הללו, אני אעקר אותה מאותם דברים שהיא אמרה. מה כתוב "התיצב כה על עולתך בזה", ובכשפים הללו תעכב אותה, "ואנכי אקרה כה", כלומר אעקר אותה מהדברים הללו.</p>
<p>א"ל קב"ה רשע אנא אעקר לך מה כתיב בתריה ויקר אלהים אל בלעם וההוא דבר ארים קלא³ במלולי דכ"ה⁴ ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר⁵ כ"ה תדבר ודאי ת"ה בקדמיתא לא כתיב התיצב⁶ כה על עולתך אלא התיצב על עולתך ואלכה אולי יקרה יי' לקראתי כיון דחמא דכ"ה אמר אינון ברכאן כדין אמר התיצב כ"ה על עולתך ואנכי אקרה כ"ה לכה ארה לי יעקב כלומר לקוט</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא, רשע אני אעקר אותך, מה כתוב אחריו "ויקר אלהים אל בלעם", ואותו דבר הרים קול בדבורים של "כה". ויאמר "שוב אל בלק וכה תדבר", "כה תדבר" בודאי. בא וראה, בתחלה לא כתוב "התיצב כה על עולתך" אלא "התיצב על עולתך ואלכה אולי יקרה ה' לקראתי, כיון שראה ש"כה" אמרה אותן ברכות, אז אמר "התיצב כה על עולתך ואנכי אקרה כה". "לכה ארה לי</p>

¹ פי' שבלעם היה פותח פיו ומשמיע קול הברה אבל חיתוך הדיבור לא היה אלא מהשכינה הנקרא כה והשומע קול הברת בלעם סובר שבלעם הוא המדבר וז"ש בדף ר"א ע"א הוא הוה זקיף קלא לגבי ההוא ממלל וישא משלו ויאמר האי כה. ע"ש לקמן (מ"מ).

² היינו שכינה שנקראת כה שהיא ברכתם של ישראל כדכתי' וזאת הברכה (אור יקר).
³ אפשר היות בחינת כה [תדבר] פנימית ועליונה מבחינת כה, ועתה הוסיף לו הקב"ה דבר להרים קול בדברי כה, ואפשר שמדרך כ"ה לדבר אמנם לרוב העלמת אין אותו קול אלא בחשאי, אבל דבר הוא מגולת יותר לכן בה הרמת קול נגלה (ו)יותר, ולמדוד לו מדת נגד מדת הוא רצה לעקור כה חס ושלום הקב"ה שם דבר בפיו להרים קול יותר (אור יקר).

⁴ ר"ל שאותה הברה היתה במילוליה דכה שהיא המלכות לקוט פי' ללקוט לי מהם קצת שתהרגם מלשון אורה בתאנים (מ"מ).

⁵ ת' של תדבר היא לנקבה (אור יקר).

⁶ כה כדפירשנו לעיל התעכב האי כ"ה כאן על ידי עולות אלו, וחשב שעל ידי מעשה חרשים היה יכול לעכבה לפי שלא היה מכיר בה שאינה ממקום השגתו, ליקוט מלשון אריתי מורי (אור יקר).

<p>רבי יוסי אמר אשדי לון מההוא דרגא דאינון קיימי כד"א צדה אורה אמר אי תיכול למשדי (ס"א לון מההוא דרגא) לההוא דרגא דלהון? הא בלהו אתעקרו מעלמא ולכה זועמה ישראל ישראל דלעילא דישתכח? רוגזא קמיה כד"א ואל זועם בכל יום</p>	<p>יעקב", כלומר לקוט. רבי יוסי אמר זרוק אותם מאותה דרגה שהם עומדים בה, כמו שנאמר "צדה אורה", אמר אם תוכל לזרוק (אותם מאותה דרגה) את אותה דרגה שלהם, הרי כולם יעקרו מהעולם, ולכה זועמה ישראל, ישראל שלמעלה, שימצא רוגז לפניו כמו שנאמר "ואל זעם בכל יום".</p>
<p>כי מראש צורים וגו' א"ר יצחק מראש צורים אלין אינון אבהתא דכתיב הביטו אל צור הוצבתם ומגבעות אשורנו אלין אמחן בין מהאי סטרא ובין מהאי סטרא לא יכלין לאתלטייא</p>	<p>"כי מראש צורים וגו'", אמר רבי יצחק "מראש צורים", אלו הם האבות, שכתוב "הביטו אל צור חוצבתם". "ומגבעות אשורנו", אלו האמהות, בין מצד זה בין מצד זה, לא יכולים להתקלל.</p>
<p>ר' אבא אמר כי מראש צורים מאן יכיל להו לישראל דהא הוא אחיד מרישא דכל צורים נפקין³ ומאן אינון צורים גבורן דהא כל דינין דעלמא מאינון גבורן נפקין⁴ ואינון אתאחדן בהו ומגבעות אשורנו אלין שאר משרייין⁵ (ס"א כתרין⁶) דאתאחדן בהו הן עם לבדר וגו' כד"א (דברים לב יב) יי' בדר ינחנו⁷</p>	<p>רבי אבא אמר "כי מראש צורים", מי יכול לישראל, שהרי הוא אחוז מראש, שכל הצורים יוצאים, ומי אלו צורים, גבורות שהרי כל דיני העולם יוצאים מאותן גבורות, והם נאחזים בהן. "ומגבעות אשורנו" אלו שאר המחנות (כתרים) שאחוזים בהם. "הן עם לבדר וגו'" כמו שנאמר "ה' בדר ינחנו".</p>
<p>מי מנה עפר יעקב וגו' הא אוקמוה אלא א"ר יוסי תרין דרגין אינון יעקב וישראל⁸ בקדמיתא יעקב⁹ ולבתר ישראל ואע"ג דכלא חד¹⁰ תרין דרגין אינון דהא דרגא עלאה ישראל הוא¹¹</p>	<p>"מי מנה עפר יעקב וגו'", הרי פרשוהו, אלא אמר רבי יוסי, שתי דרגות הן יעקב וישראל, בתחלה יעקב ואחר כך ישראל. ואף על גב שהכל אחד, שתי דרגות הן, שהרי דרגה עליונה היא ישראל.</p>

¹ להשליך המלכות ממקומה מהתפארת כענין השליך משמים ארץ תפארת ישראל (אור יקר). ור"ל אם תוכל להשליכם מהשכינה שלא יתאחזו בה וזהו לכה ארה לי יעקב דהיינו יעקב שהם בני ישראל ארה לי. מלשון צדה אורה. אי נמי יעקב היא השכינה הנקרא יעקב ור"ל ארה לי ישראל שתשליכם מהשכינה הנק' יעקב וא"ש סיפא דקרא ולכה זועמה ישראל דהיינו זעיר הנק' ישראל (מ"מ).

² שאם התפארת היה כועס היה מעביר המלכות מלפניו והיינו ארה לי יעקב דהיינו מלכות ולכה זועמת ישראל דהיינו תפארת (אור יקר).

³ בינה שממנה הוא אצילות גבורה עילאה וגבורה תתאה ושם אחיזת ישראל בסוד נשמתם שהנשמות מבינה והטעם דלית מאן דיכול כהו מפני שכל מי [שיתגורר] [שיתגודד] עמהם הוא מצד הדין (אור יקר), פי' בינה שממנה יצאו כל הגבו' (מ"מ).

⁴ אם כן היאך אפשר לכחות הדין להתקוטט עמהם כיון שהם אחוזים במקום שורשם (אור יקר).

⁵ פי' ב"ע ששם אחוזים ישראל שיש להם נר"ן מב"ע כנודע וז"ש אלין שאר משרייין דאתחדן בהו (מ"מ).

⁶ הם שבע ספירות שגם בהם אחוזים ישראל בששה קצוות מצד הרוח ובמלכות מצד הנפש (אור יקר).

⁷ ואין עמו אל נכר - שאין להם אחיזה כלל בחיצונים, והם מהם בדר (אור יקר).

⁸ מלכות ותפארת (אור יקר), פי' זו"ן כי יעקב היא מלכות וישראל הוא זעיר (מ"מ).

⁹ שאינה מדרגה כל כך ואחר כך כשעלה יותר הוא (אור יקר).

¹⁰ כי ישראל נקרא יעקב ויעקב נקרא ישראל (אור יקר).

¹¹ אין לפקפק שודאי הוא בתפארת, יעקב הוא לתתא במלכות (אור יקר).

<p>מי מנה עפר יעקב וגו' לתתא¹ מאן הוא עפר² ר' שמעון אמר האי³ דכתיב ביה יתן כעפר חרבו וגו' מאן חרבו הא ידיעא⁴ דכתיב חרב ליי' מלאה דם⁵ עפר ההוא אתר דאתברי מני' אדם הראשון⁶ דכתיב וייצר יי' אלהים את האדם עפר וגו' ומההוא עפר כמה חיילין וכמה משריין נפקו כמה טפסין כמה גרדיני נמוסין כמה גירין כמה בליסטרות כמה רומחין וסייפין וזיינין אשתכחו מההוא עפר (מי מנה) כד"א היש מספר לגדודיו</p>	<p>"מי מנה עפר יעקב וגו'", למטה מה זה עפר, רבי שמעון אמר זה שכתוב בו "יתן כעפר חרבו וגו'". מי חרבו, הרי ידוע שכתוב "חרב לה' מלאה דם". עפר אותו מקום שממנו נברא אדם הראשון, שכתוב "ויצר ה' אלהים את האדם עפר וגו'", ומאותו עפר כמה חיילות וכמה מחנות יצאו, כמה שלהבות, כמה שומרי חק ומנהגים, כמה חצים כמה אבני הקלע כמה רומחים וחרבות וכלי זין, נמצאו מאותו עפר (מי מנה) כמו שנאמר "היש מספר לגדודיו".</p>
<p>ומספר את רובע ישראל רבע ישראל היא ה"א⁷ וחד מלה היא רובע ישראל כד"א רובין תחת משאו⁸ רביע הדא הוא דכתיב מטתו שלשלמה ד"א רבע כמו רביעית מישראל⁹ לתתא רבע אתקרי¹⁰ לפום כתרין משמע דוד דאיהו רגלא רביעאה דכורסייא</p>	<p>"ומספר את רובע ישראל", רובע ישראל היא ה"א, ודבר אחד היא רובע ישראל, כמו שנאמר "רובץ תחת משאו", רביע זהו שכתוב "מטתו שלשלמה". דבר אחר רובע כמו רביעית מישראל למטה רובע נקרא, לפי הכתרים משמע, דוד שהוא רגל רביעית של הכסא.</p>
<p>ד"א מי מנה עפר יעקב וגו' כל אינון דחשיבין עפרא כמה דאוקימנא¹¹ ומספר את רבע ישראל דכתיב היש מספר לגדודיו רבע ישראל כמה</p>	<p>דבר אחר "מי מנה עפר יעקב וגו'", כל אלו שחשובים עפר כמו שבארנו, "ומספר את רובע ישראל", שכתוב "היש מספר לגדודיו רובע ישראל" כמו</p>
<p>ריא/א</p>	
<p>דאוקימנא</p>	<p>שבארנו.</p>
<p>ד"א מי מנה עפר אינון פקודין דאינון</p>	<p>דבר אחר "מי מנה עפר" אלו מצוות שהם בעפר בזריעה בנטיעה בקצירה,</p>

¹ פי' מ' הנק' עפר. ור"ל מי שהיא הבינה מנה חיילות המ' הנק' עפר ונק' יעקב (מ"מ).
² כלומר הכתוב אמר עפר יעקב מורה שהיא בחינה במלכות ולזה שאל "מאן הוא עפר" מה בחינה היא זו, ופירש בחינת אומרו יתן כעפר חרבו הרי שהחרב היא למעלה מהעפר (אור יקר).
³ נוק' דז"א הנקרא עפר (רח"ו).
⁴ שהיא בחינה מצד הדין דכתיב "חרב לה" דהיינו מלכות (אור יקר), פי' היא המ' ואע"ג דעפר נמי היא וא"כ מאי יתן כעפר חרבו. ו"ל שהרבה בחי' יש במ' ומדמה בחי' זו לבחי' זו (מ"מ).
⁵ מורה על אדמיות הדין אם כן עפר היא בחינה יותר תחתונה בה דהיינו בחינת המלכות הממציאה בתחתונים כל הנמצאים (אור יקר).
⁶ כלומר שמאותה הבחינה בריאת האדם מורה על בחינתה האחרונה דהיינו "עפר מן האדמה", אדמה מלכות עפר בחינתה יותר תחתונה מאדמה, ומה שאמר יתן כעפר חרבו הוא להיות המלכות אז פועלת בבחינת העפר (אור יקר).
⁷ פי' כמו שעפר היא מ' גם רובע ישראל היא מ' שהיא ה' אחרונה של שם וז"ש וחד מלה הוא. ושיעור הכתוב ומספר שהוא הדעת כמ"ש הרב בליקוטים וכתבנו לשונו בסבא דמשפטי'. מינה גם הוא חיילות של רובע ישראל שהיא המ'. ולכך על מלת מספר נ"ב ליקוטים לרמוז על זה (מ"מ).
⁸ פי' כמו שתרגום רובץ הוא רביע גס רובע ישראל דהכא היא המ' שהיא רבוצה תחת זעיר הנק' ישראל והיא מטתו (מ"מ).
⁹ פי' הוא דבר אחר שמפרש רובע היא המ' לפי שהיא רגל רביעי שחג"ת דזעיר הם ג' רגלי הכסא והמ' היא רגל רביעי (מ"מ).
¹⁰ שר"ל מ' שהיא לתתא מזעיר רובע אתקרי דהיינו לפום כתרין משמע דוד רגלא רביעאה דכרסייא (מ"מ).
¹¹ פי' שכפי דבר אחר מי מנה עפר יעקב היינו הצדיקים שנחשבים עפר בעיניהם. אבל מספר את רובע ישראל היא המלכות כפירוש הראשון (מ"מ).

<p>בעפרא בזריעה בנטיעה בחצדא והא אוקמוה חבריאי ומספר את רבע כד"א בהמתך לא תרביע! (א"ר אבא בלק חכים הוה בחרשוי כבלעם בר דלא ידע לכוון שעתא ללטייא)</p>	<p>והרי פרשוה החברים, "ומספר את רובע" כמו שנאמר "בהמתך לא תרביע" (אמר רבי אבא בלק חכם היה בכשפיו כבלעם, פרט שלא ידע לכוון השעה לקלל).</p>
<p>וישא משלו ויאמר וידבר לא כתיב מאי וישא משלו רבי חייא אמר הוא הוה זקיף קלא לגבי ההוא ממלל וישא משלו בלעם ויאמר האי כה כמה דכתיב וכה תדבר ואמירה מנה הוה</p>	<p>"וישא משלו ויאמר" לא כתוב "וידבר". מה זה "וישא משלו". רבי חייא אמר, הוא היה מרים קול לאותו מדבר, "וישא משלו בלעם" ויאמר ה"כה" הזאת כמו שכתוב, "וכה תדבר" ואמירה היא ממנה.</p>
<p>ת"ח כיון דחמא בלעם דבכל חרשוי ובכל ההוא דורון לא יכיל לאעקרא ההוא כה כד"א ואנכי אקרה כה אעקר להאי כה² א"ל קב"ה רשע אנת סבור לאעקרא לה אנא אעקר לך משלשולך מה כתיב ויקר אלהים אל בלעם כמה דאתמר לבתר כיון דחמא דלא יכיל הדר ואמר וברך ולא אשיבנה ולא אשיבנו מבעי ליה אלא ולא אשיבנה ודאי לההיא דכתיב כה וכה תדבר לית אנא יכיל לאהדרא לה</p>	<p>בא וראה, כיון שראה בלעם שבכל כשפיו ובכל אותו דורון לא יכל לעקור את אותה כה, כמו שנאמר "ואנכי אקרה כה" אעקר את ה"כה" הזאת, אמר לו הקדוש ברוך הוא, רשע אתה סבור לעקור אותה, אני אעקור אותך משלשלותיך, מה כתוב "ויקר אלהים אל בלעם", כמו שנאמר אחר כך, כיון שראה שלא יכל, חזר ואמר "וברך ולא אשיבנה" היה צריך לומר "ולא אשיבנו", אלא ודאי, ולא אשיבנה לאותה שכתוב כ"ה, וכה תדבר, איני יכול להחזירה.</p>
<p>אמר בלעם בתרין דרגין בעינא לאעלא בהו³ בעינא לאעלא בהו מדרגא דיעקב ולא יכילנא⁴ בעינא לאעלא בהו מסטרא אחרא דישראל ולא יכילנא מאי טעמא בגין דשמא דא או דא לא אתקשר בזינין בישין הה"ד לא הביט און⁵ ביעקב⁶ וגו'</p>	<p>אמר בלעם בשתי דרגות רציתי להיכנס בהם, רציתי להיכנס בהם מדרגת יעקב ולא יכלתי, רציתי להיכנס בהם מצד אחר של ישראל ולא יכלתי, למה, משום ששם זה או זה לא נקשר במינים רעים, זהו שכתוב "לא הביט און ביעקב וגו'".</p>
<p>תאנא תרין דרגין אינון נחש וקסם לקבליהון עמל ואון אמר בלעם הא ודאי אשכחנא לקבלי דהני יעקב וישראל און לקבליה דיעקב⁷ דאיהו קטיר בנחש עמל</p>	<p>למדנו, שתי דרגות הן, נחש וקסם, כנגדן עמל ואון. אמר בלעם, הרי ודאי נמצאתי כנגד אלה יעקב וישראל, און כנגד יעקב, שהוא קשור בנחש. עמל</p>

¹ וכמה מצוות אחרות שיש בענין כגון העריות וכיוצא (אור יקר).
² הטעם שהמלכות נק' כה משום שנוטלת י"ג ת"ד דא"א וט' דז"א ובה יש ו' תיקונים וז"א נוטל ג' שהם תורה נביאים וכתובים הרי הם כ"ה י"ג דא"א וט' דז"א וג' שהוא נותן לה מן ו' שלה הרי ס"ה עולה כ"ה (זהר הרקיע).
³ מתוך קליפות שהם נגד הזכר ונגד הנקבה כדמפרש ואזיל (אור יקר).
⁴ מפני שקליפת זכר או נקבה אינם קשורים עם זכר ונקבה קדושים כלל כדמסיק כי לא נחש וכו' (אור יקר).
⁵ "און נחש" שני כחות חיצוניים טמאים נקבות והם כנקבה הקדושה "קסם עמל" שני כחות חיצוניים טמאים זכרים והם כזכר בקדושה, ועם היות שהן כך עמל ואון אינם גדולים כקסם ונחש, ולזה עם היות שאמר לא הביט און ביעקב שהיא נגדיית נקבה כמות ולא ראה עמל שהוא זכר נגדיי כמוהו (אור יקר).
⁶ מלכות (אור יקר).
⁷ און נקרא פרצוף דכורא דקלי' עמל נקרא פרצוף נוק' דקלי' (רח"ו). וכתב על זה מורינו ז"ל ולפ"ז כי לא נחש הוא דכורא דקליפה. ולא קסם נוקבא דקליפה. כי ישראל הוא דכורא. ור"ל שהנוקבא

<p>לקבליה דישראל דאיהו קטיר בקסם כיון דחמא דלא יכיל אמר ודאי לא הביט און ביעקב וגו' מ"ט בגין דיי' אלהיו עמו וגו' ואי תימא בהני לא יכילנא¹ בקסם ונחש יכילנא כתיב כי לא נחש ביעקב² וגו'</p>	<p>כנגד ישראל, שקשור בקסם. כיון שראה שלא יכל, אמר ודאי "לא הביט און ביעקב וגו'", למה, משום ש"ה' אלהיו עמו וגו'". ואם תאמר באלה לא יכלתי, בקסם ונחש יכלתי, כתוב "כי לא נחש ביעקב וגו'".</p>
<p>ולא עוד אלא דכל חילין דלעילא וכל משריין כלהו לא ידעי ולא מסתכלי בנמוסא דמלכא עלאה³ עד דשאל⁴ להני תרי יעקב וישראל ומאי אמרי מה פעל אל אמר רבי אלעזר כל הני מלין כה אמר והוא ארים קלא לקבלה ולא ידע מאי הוא ולא אשתמע בר קליה</p>	<p>ולא עוד אלא שכל הכחות שלמעלה, וכל מחנותיהם כולם לא יודעים ולא מתבוננים בנימוסי המלך העליון, עד ששואלים לשנים הללו, יעקב וישראל, ומה אומרים "מה פעל אל". אמר רבי אלעזר כל הדברים הללו כה אמר, והוא הרים קול כנגדה ולא ידע מהו, ולא נשמע פרט לקולו.</p>
<p>הן עם כלביא יקום וגו' מאן עמא תקיפא כישראל בשעתא דאתנהיר צפרא קם ומתגבר כאריא לפולחנא דמאריהון בכמה שירין בכמה תושבחן משתדלי באורייתא כל יומא ובלילה לא ישכב וגו' כד בעי ב"ג למשכב על ערסיה מקדש שמא⁵ עלאה אמליך ליה לעילא ותתא כמה גרדיני נמוסין⁶ מתקשרן קמייהו בשעתא דפתחין</p>	<p>"הן עם כלביא יקום וגו' מי עם תקיף כמו ישראל, בשעה שמאיר הבוקר קם ומתגבר כארי לעבודת רבונם בכמה שירים בכמה תשבחות עוסקים בתורה כל היום ובלילה, "לא ישכב וגו'", כשרוצה האדם לשכב על מטתו, מקדש את השם העליון ממליכו למעלה ולמטה, כמה שומרי החוקים מתקשרים לפניהם, בשעה שפותחים</p>

דקליפה אינה יכולה לינק מדכורא דקדושה. גם יש לפ' און הוא נוקבא דקליפה אינה יכולה לינק ממ' דקדושה ועמל שהוא דכורא דקליפה אינו יכול לינק מדכורא דקדושה שהוא ישראל. גם יש לפ' לא הביט און הוא דכורא דקליפה. ביעקב שהיא מ' דקדושה. ולא ראה עמל שהיא נוקבא דקליפה. בישראל שהוא דכורא דקדושה. וכדי שלא תאמר שהדכורא אינו יכול לינק מהנוקבא והנוקבא מהדכורא. אבל נוקבא מנוקבא ודכורא מדכורא ח"ו יש להם יניקה להכי כתיב קרא אחרינא כי לא נחש שהיא נוקבא ביעקב שהיא מלכות דקדושה. ולא קסם שהוא דכורא בישראל שהוא זעיר דקדושה וזה דייק לשון הזוהר שאמר ואיתימא בהני לא יכילנא וכו'. עכ"ל מוריננו ז"ל ולפירושו מ"ש הזוהר און לקבליה דיעקב דאיהו קטיר בנחש ר"ל און שהוא דכורא דקליפה קשור בנחש שהיא מ' דקליפה. וכן מ"ש עמל לקבליה דישראל דאיהו קטיר בקסם ר"ל עמל שהיא נוקבא דקליפה קשיר בקסם שהיא דכורא דקליפה אבל לפי מ"ש הרח"ו ז"ל בדף ר"ז ע"א קסם נוקבא דנוגה נחש דכירא דנוגה. יש לפרש בהפך און נוקבא עמל דכורא. ור"ל שלא תינק נוקבא מנוקבא ודכורא מדכורא. ושמא תאמר דווקא כך אבל דכורא דקליפה איפשר שינק מנוק' דקדושה או נוק' דקליפה תינק מזעיר דקדושה לכך כתיב כי לא נחש שהוא דכורא ביעקב שהוא מ' דקדושה ולא קסם שהיא נוקבא מזעיר ע"כ א"ש מ"ש ואיתימא וכו'. דר"ל מלכות ממלכות ודכורא מזעיר לא יכילנא אבל להפך יכילנא לכך כתיב כי לא נחש ולפ"ז צדקו יחדיו דברי הרח"ו ו"ל דלעיל עם פירושו דהכא (מ"מ).

¹ אמנם באלו שהם זכר ונקבה גדולים קסם ונחש שמא אפשר חור ואמר "כי לא נחש" שהיא נקבה "ביעקב" ולא "קסם" שהוא זכר "כישראל" (אור יקר).

² ואם בלק לא היה יודע חרשין מה תועלת בזה שהרי לא היה מבין מאי קאמר, לכך הקדים דברי ר' אבא דקאמר בלק חכים הוה וכו' עם היות שמלת ויאמר או מלת ויאמר הכל ענין אחד סוף סוף בהיותו בא בפתח מורה שהוא אמירה מאחר (אור יקר).

³ בינה (אור יקר).

⁴ מדרגה אחר מדרגת שאין השגה למלאכים בספירות, ואפשר דישראל ויעקב היינו נשמות זכרים מצד התפארת ונקבות מצד המלכות וכדפירושו רז"ל איה מקום כבודו למי הם שואלים לישראל שיש להם השגה בספירות (אור יקר).

⁵ במלת שמע ישראל ה' אלהינו ה' שזהו קדושת השם לקשר המדרגות כולם יחד חסד דין ורחמים כמבואר בפרשת בראשית (אור יקר).

⁶ הם קדושים ומתקשרן עם הפסוק הזה בסוד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד והם שם ללוות הנשמה בעת עלותה (אור יקר).

<p>פומהון על ערסייהו בשמע ישראל ובעאן רחמי קמי מלכא קדישא בכמה קראי דרחמי¹</p>	<p>פיהם על מטתם, בשמע ישראל, ומבקשים רחמים לפני המלך הקדוש בכמה פסוקי רחמים.</p>
<p>ר' אבא אמר הן עם כלביא יקום זמינין האי עמא למיקם על כל עמין עכו"ם כאריה גיבר ותקיף ויתרמי עלייהו ארחייהו דכל ארייותא למשכב על טרפיהו³ אבל עמא דא לא ישכב עד יאכל טרף</p>	<p>רבי אבא אמר "הן עם כלביא יקום" עתידים העם הזה לקום על כל עמים עובדי כוכבים ומזלות, כאריה גבור ותקיף ויתנפלו² עליהם, דרכם של כל האריות לשכב על טרפם, אבל עם זה "לא ישכב עד יאכל טרף".</p>
<p>ד"א הן עם כלביא יקום לקרבא קרבנין ועלוון קמי מלכהון על גבי מדבחה ותאנא בשעתא דקורבנא אתוקד על גבי מדבחה הוון חמין דיוקנא דחד אריה⁴ רביע על ההוא קרבנא ואכיל ליה</p>	<p>דבר אחר, "הן עם כלביא יקום" להקריב קרבנות ועולות לפני מלכם על גבי המזבח, ולמדנו בשעה שהקרבת היה נשרף על גבי המזבח, היו רואים דמות אריה אחד, רבוץ על אותו קרבן ואוכל אותו.</p>
<p>ואמר רבי אבא אוריאל מלאכא⁵ עלאה הוה וחמאן ליה בדיוקנא דאריא תקיפא רביע על מדבחה ואכיל לון לקרבנין וכד ישראל לא הוון זכאין כל כך הוון חמאן דיוקנא דחד כלבא⁶ הציפא רביע עליה כדין הוון ידעי ישראל דבעיין תשובה וכדין תייבן לא ישכב וגו' אלין קרבנין דליליא⁷ כגון עלוון ודם חללים⁸ ישתה דקב"ה אגח קרבא דלהון על שנאיהון</p>	<p>ואמר רבי אבא אוריאל מלאך עליון היה, וראו אותו בדמות אריה תקיף רובץ על המזבח, ואוכל את הקרבנות, וכשישראל לא היו צדיקים כל כך, היו רואים דמות כלב אחד חצוף רובץ עליו, אז היו ישראל יודעים, שצריכים תשובה, ואז שבים "לא ישכב וגו'", אלו קרבנות הלילה כמו עולות ודם חללים ישתה, שהקדוש ברוך הוא לוחם קרב שלהם על שונאיהם.</p>
<p>רבי אלעזר⁹ אמר לא ישכב מהו לא ישכב אלא בכל ליליא ולייליא כד בר נש איהו אזיל בפקודי דמאריה לא</p>	<p>רבי אלעזר אמר "לא ישכב", מהו לא ישכב, אלא בכל לילה ולילה כשאדם הולך במצוות רבונו, לא</p>
<p>ריא/ב</p>	
<p>שוכב על ערסיה עד דקטיל אלף ומאה ועשרים וחמש מאינון זיינין בישין דשריין עמיה רבי אבא אמר אלף אינון דסטר</p>	<p>שוכב על מטתו עד שהורג אלף ומאה ועשרים וחמש מאותם מינים רעים ששורים עמו. רבי אבא אמר אלף הם מצד שמאל, שכתוב "יפול מצדך אלף",</p>

¹ שיר של פגעים וכו' וברכת בחנים וכמה פסוקים אחרים (אור יקר).

²

³ הם אוכלים שוכבים וישראל בעמידה לזרו ולמהר אפיסתם (אור יקר).

⁴ סוד אריה וכלב עיין מ"ש בהקדמת בפרשת בראשית דף ו' (מ"מ).

⁵ תימא שאין פני אוריאל פני אריה אלא פני נשר או אדם, ויש לומר שכיון שהוא באמצע מקום התפארת כדרך התפארת שהוא מטה כלפי חסד כן זה מטה (לישראל) [במיכאל] ונכלל באריה ואם תאמר אם כן מאי שנא אוריאל משאר ארבע חיות ויש לומר שהקרבת הוא ריח ניחוח דסליק בחוטמא דאיהו בין ימינא ושמאלא והיה מצד החסד קרבן לה' ולא קרבן לאלהים כדפי' בזהר בפרשת ויקרא (אור יקר).

⁶ כח חיצון ופירש בפרשת בראשית שנקרא בלעדן (אור יקר).

⁷ אברים ופדרים שלא נתעכלו כל היום והיינו לישראל דעלוון דקאמר (אור יקר).

⁸ לכולהו פירושו אהדר נמי לקב"ה דאכיל קרבנין ובזכותהון "אגח קרבנין" (אור יקר).

⁹ ר' אלעזר אזיל לשיטתיה "עד דקטל" מחליש כחם ובכל יום על ידי מעשים הם מתגברין ואפשר שממש הוא מבטלם והקליפות עושות אחרים תחתיהם (אור יקר).

<p>שמאלא דכתיב (תהלים צא ז) 'פול מצדך אלף! כמה דכתיב יעלו חסידים בכבוד וגו' רוממות אל בגרונם וגו' לעשות נקמה וגו' הה"ד לא ישכב וגו' ודא הוא לעשות בהם משפט וגו' (&)</p>	<p>כמו שכתוב "יעלו חסידים בכבוד וגו' רוממות אל בגרונם וגו' לעשות נקמה וגו'", זהו שכתוב "לא ישכב וגו'", וזהו "לעשות בהם משפט וגו'".</p>
<p>אמר רבי חזקיה לקבלי תלת זמנין דהוא מהא לאתניה ואמעין לה בחרשוי אתברכון ישראל תלת זמנין רבי חייא אמר לקבליה אתברכון ישראל תלת זמנין דסלקין ישראל לאתחזאה קמי מלכא קדישא²</p>	<p>אמר רבי חזקיה, כנגד שלש הפעמים שהכה את אתונו והטעינה בכשפיו, התברכו ישראל שלש פעמים. רבי חייא אמר כנגדו התברכו ישראל שלש פעמים, שעולים ישראל להראות לפני המלך הקדוש.</p>
<p>וירא בלעם כי טוב בעיני יי' וגו' ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים וגו' (במדבר כד א) מאי לקראת נחשים א"ר יוסי דהני תרין זמנין קדמאי הוה אויל בכל חרשוי ובעא למילט לישראל כיון דחמא רעותיה דקב"ה דאמר שוב אל בלק דהא מלולך לא בעיין בני מלולא אומרא זמין מהאי כה כמה דכתיב וכה תדבר כה תדבר ולא את כה תדבר דשלטא על כל³ שליטין חרשין וקסמין וזינין בישין דלא יכלין לאבאשא לבני כדן בעא לאסתכלא בהו בעינא בישא</p>	<p>"וירא בלעם כי טוב בעיני ה' וגו' ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים וגו'", מה זה "לקראת נחשים". אמר רבי יוסי שהפעמיים הראשונות הללו היה הולך בכל כשפיו ורצה לקלל את ישראל, כיון שראה רצון הקדוש ברוך הוא שאמר "שוב אל בלק", שהרי בני לא צריכים דבוריק, דיבור אחר מוכן מה"כה" הזאת, כמו שכתוב "וכה תדבר", "כה תדבר" ולא אתה, "כה תדבר" ששולטת על כל השליטים מכשפים וקוסמים ומינים רעים שלא יכולים להרע לבני, ואז רצה להסתכל בהם בעין רעה.</p>
<p>ת"ה האי רשע כד אסתכל בהו בישראל הוה מסתכל באלין תרין דרגין יעקב וישראל לאבאשא לון או בהאי או בהאי⁴ בחרשוי בגין כך כל ברכין וברכין יעקב וישראל אתבריכו וירא בלעם כי טוב וגו'</p>	<p>בא וראה רשע זה כשהסתכל בישראל, היה מסתכל בשתי דרגות אלו יעקב וישראל להרע להם, או בזה או בזה בכשפיו, בגלל כך כל ברכות וברכות יעקב וישראל התברכו. "וירא בלעם כי טוב וגו'", במה ראה, ראה</p>

¹ יזכור לעולם בריתו ר"ל כאשר ימשיך שפע דעת העליון מזלא קדישא הנקרא זכור למטה ביסוד התחתון וזהו בריתו ונמצא כי ענין המשכה זו צריכה להתכוין בק"ש שעל המטה וז"ס לא ישכב עד יאכל טרף שע"י קריאת שמע שעל המטה טורף האדם אותם הטיפות הנמשכות מן רפ"ח עליון כנז' מיד המזיקים החיצונים ומחזירין אותם למקומם לקדושה גם ז"ס 'פול מצדך אלף כו' שהם אותם הגופות הטמאים שהלבישו לאותם הנשמות שימותו ויפלו ואז לא תוכל עוד הקליפה לגשת אליך (שעה"כ נו ע"ג).

² עי' שער הפסוקים (פרשת בלק): חז"ל אמרו, שבקש לעקור שלש רגלים מישראל, ואין בדברים אלו יחס עם כונת בלעם כפי הפשט. אבל הענין יובן עם הנז"ל, כי הנה שלשה הרגלים, הם ג' האבות כנודע, ועליהם אמרו באדרת נשא כנז"ל ובהאי אתרחיצו אבהתנא לאתלבשא, בההוא רוחא והבל דנפק מן פומא עילאה. ובהיות בלעם מקללם בפיו, מבחי' הבל הזה, נמצא שהיה עוקר ג' האבות המתלבשים בה הנקרא שלשה רגלים. ובה תבין מ"ש בס"ה בפרשת בראשית בהקדמה, על פסוק אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי בשלשה רגלים שהיו ישראל עולים לירושלים, היו מעלים שלשה אותיות אלה של האלהים, לחברם עם מ"י של אלה"ם. וכבר נתבאר לעיל, כי ג' אותיות אלה, הם ג' גבורות, שמהם שרש קין. וכמו שנתבאר בענין מעשה העגל, בענין אלה אלהיך ישראל, וע"ש. וישם ה' דנר בפי בלעם ויאמר שוב.

³ ולא אמר כה דבר אלא ת' של תדבר מורה על הנקבה הנסתרת (רח"ו).

⁴ כדפי' לעיל אם יוכל מצד התפארת בקליפות שכנגד הזכר ומצד המלכות בקליפות שכנגד הנקבה והיינו עמל ואון נחש וקסם כמבואר לעיל (אור יקר).

<p>במה חמא חמא די בשעתא דאנפי מלכא נהירין! זינין בישין לא קיימי בקיומיהו וכל חרשין וכל קסמין לא סלקאן בחרשייהו</p>	<p>שבשעה שפני המלך מאירות מינים רעים, לא עומדים בקיומם וכל הכשפים וכל הקסמים לא עולים בכשפיהם.</p>
<p>ת"ח בהני תרי זמני כתיב ויקר ויקר אלהים² ויקר יי³ אל בלעם וגו' וכתוב וכה תדבר והשתא כיון דחמא דהא לא אשתכח רוגזא וחרשוי לא סלקין כדון ולא הלך כפעם בפעם וגו' כיון דאפריש ואסתלק גרמיה מחרשוי שארי (ברוחא אחרא⁴) באתערותא אחרא לשבחה לישראל</p>	<p>בא וראה, בשתי הפעמים האלה כתוב "ויקר", "ויקר אלהים" "ויקר ה' אל בלעם וגו'", וכתוב "וכה תדבר", ועכשיו כיון שראה, שהרי לא נמצא רוגז וכשפיו לא עלו אז, "ולא הלך כפעם בפעם וגו'", כיון שהפריד והעלה עצמו מכשפיו התחיל (ברוח אחרת), בהתעוררות אחרת לשבח את ישראל.</p>
<p>א"ר יהודה מאי אתערותא הכא א"ל (רוח אלהים ולא רוח יי' אלא) אתערותא דרוחא דהא מסטרא דשמאלא ההוא דאתקשרוי⁵ תחותוי אינון זינין וחרשין דיליה א"ר אלעזר הכי אוליפנא דאפילו האי זמנא לא שריא ביה רוחא דקודשא א"ל ר' יוסי⁶ אי הכי הא כתיב (במדבר כד ב) ותהי עליו רוח אלהים⁷ ובכל אינון זמנין אחרנין לא כתיב בהו הכי א"ל הכי הוא ת"ח כתיב טוב עין הוא יבורך⁸ והא אוקמוה אל תקרי יבורך אלא יברך</p>	<p>אמר רבי יהודה, איזו התעוררות כאן, אמר לו (רוח אלהים ולא רוח ה' אלא) התעוררות של רוח אחת מצד שמאל, אותו שהתקשרו תחתיו אותם מינים וכשופים שלו. אמר רבי אלעזר, כך למדנו, שאפילו בזמן הזה לא שרתה בו רוח הקודש, אמר לו רבי יוסי, אם כך הרי כתוב "ותהי עליו רוח אלהים", ובכל אותן פעמים אחרות לא כתוב בהן כך. אמר לו כך זה, בא וראה כתוב "טוב עין הוא יבורך", והרי פרשוה, אל תקרי "יבורך", אלא "יברך".</p>
<p>ובלעם הוה רע עין דלא אשתכח רע עין בעלמא כוותיה דבכל אתר דהוה מסתכל בעינוי הוה מתלטייא וע"ד אמרו האי מאן דאעבר בריה בשוקא ומסתפי מעינא בישא יחפי סודרא על רישיה בגין דלא יכיל עינא בישא לשלמאה עליה אוף הכא כיון דחמא בלעם דלא יכיל בחרשוי וקסמוי לאבאשא</p>	<p>ובלעם היה רע עין, שלא נמצא רע עין בעולם כמותו, שבכל מקום שהיה מסתכל בעינוי היה מתקלל. ועל זה אמרו, מי שמעביר בנו בשוק ופוחד מעין רעה, פורש סודר על ראשו, כדי שעין רעה לא תוכל לשלוט בו. גם כאן, כיון שראה בלעם שלא יכול בכשפיו ובקסמוי להרע לישראל, רצה</p>

¹ היינו שורשי הספירות שבבינה שהם פני התפארת מאירים באור החכמה אז לבנה במלואה ואין שטן ואין פגע רע, וראש התפארת הוא כלל שלש ראשונות כדפירשתי באידרא (אור יקר).

² מצד המלכות (אור יקר).

³ מצד התפארת, ומלת ויקר לשון עקירא כדפירשנו לעיל, והכוונת שהוא רצה ליכנס אליהם בתרין סטרין והוא נעקר משתייהם ולא יכול אליהם (אור יקר).

⁴ כדכתיב ותהי עליו רוח אלהים ומפרש ליה על בלעם (אור יקר).

⁵ כלומר מה שניצוץ שכינה מתפשט לחוץ והוא על ידי קליפה טהורה בסוד ומלכותו בכל משלה פירשתי בספ"ר בשער אבי"ע עיין שם (אור יקר).

⁶ קא סלקא דעתיה דר' יוסי דסבירא ליה לר' אלעזר דהאי זמנא כהני זמני ומלת ותהי עליו אהדר לבלעם ולהכי קא קשיא ליה, ור' אלעזר אמר דודאי בהני זמני לא כתיב הכי משום דלא אצטריכו ישראל להאי, אבל בזמנא דא שנשתמש בעין הרע הוצרכו ישראל להיות עליו רוח אלהים כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁷ עי' אפיקי ים (ב"ב עד ע"א): וכן בלעם הי' הרע של קין ולכן נתחבר עם עזא ועזאל, והם ב' דכו' דסט"א וב' נוקבין דלהון הם ב' עיינין נגד נוקבא דקדושה שהיא בת עין שפירא בחזיא, והוא מ"ש כאן ודמיין עיינין כתרי סיהרי שהם ב' נוקבין בישין דסט"א שבהם מארת, ובכחם הי' רוצה לקלל ישראל ולהטיל בהם עין הרע כמ"ש וירא בלעם את ישראל שוכן לשבטיו וכו', מיד ותהי עליו רוח אלקים שכינתא קדישא כמ"ש בזוהר פ' בלק (ד' רב ע"ב) רחל הות תמן חמאת דעינא דההוא רשע לאבאשא מה עבדת נפקת ופרשת גדפהא עלייהו וכו' מיד ותהי עליו רוח אלקים וכו'.

⁸ שברכתו לטוב אבל רע עין אפילו ברכתו לרעה כדמפרש לקמיה (אור יקר).

<p>לישראל בעא לאסתכל בהו בעינא בישא בגין דבכל אתר דהוה מסתכל בעינוי בישין הוה מתלטייא</p>	<p>להסתכל בהם בעין רעה, בגלל שבכל מקום שהיה מסתכל בעינוי הרעות היה מתקלל.</p>
<p>ת"ח מה רעותיה! דיליה לקבלהון דישראל כתיב וישת אל המדבר פניו כתרנומו (ושוי ס"א לקבל עגלא) לעגלא די עבדו ישראל במדברא אפוהי) בגין דיהא ליה סטר סיועא לאבאשא להו השתא חמי מה כתיב² וישא בלעם את עינוי וירא את ישראל בעא לאסתכלא בהו בעינא בישא ביה שעתא אלמלא דאקדים לון קב"ה אסוותא הוה מאבד לון באסתכלותא דעינוי ומאי אסוותא יהב קב"ה לישראל בההיא שעתא דא הוא דכתיב ותהי עליו רוח אלהים ותהי עליו על ישראל קאמר כמאן דפריש סודרא על רישיה דינוקא בגין דלא ישלוט בהו עינוי כדין שארי ואמר מה טובו אהליך יעקב</p>	<p>בא וראה מה רצונו כנגד ישראל, כתוב "וישת אל המדבר פניו", כתרנומו (ושם פניו (כנגד העגל) לעגל שעשו ישראל במדבר) כדי שיהיה לו צד סיוע להרע להם. כעת ראה מה כתוב "וישא בלעם את עינוי וירא את ישראל", רצה להסתכל בהם בעין רעה בשעה זו, אלמלא שהקדים הקדוש ברוך הוא רפואה, היה מאבד אותם בהסתכלות עינוי, ואיזו רפואה נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, באותה שעה זהו שכתוב "ותהי עליו רוח אלהים", ותהי עליו על ישראל הוא אומר, כמי שפורש סודר על ראש התינוק, כדי שלא תשלט בו עינוי. אז התחיל ואמר "מה טובו אהליך יעקב".</p>
<p>ת"ח כל מאן דבעי לאסתכלא בעינא בישא לא יכיל אלא כד משבח³ ואוקיר לההוא מלה דבעי לאלטייא בעינא בישא ומה ארחיה אמר חמו כמה טבא דא כמה יאה דא בגין דישלוט ביה עינא בישא אופ הכא אמר מה טובו אהליך יעקב כמה אינון יאן כמה</p>	<p>בא וראה, כל מי שרוצה להסתכל בעין רעה לא יכול, אלא כשמשבח ומכבד את אותו הדבר שרוצה לקלל בעין רעה ומה דרכו, אמר ראו כמה טוב זה, כמה נאה זה, כדי שתשלט בו עין רעה. גם כאן אמר "מה טבו אהליך יעקב", כמה יפים, הם כמה</p>
<p>ריב/א</p>	
<p>אינון שפירן כמה נטיעין שפירן דאתנטען מנייהו דמיין לאינון נטיעין דנטע קב"ה בגנתא דעדן יאיין מאן יתן ואלין (נ"א דאלין) נטיעין אשתכחו מאינון מסכני דבהו⁴</p>	<p>נאים הם. כמה נטיעות יפות שננטעו מהם, דומים לאותן נטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן, נאות מי יתן, ואלו (שאלו) הנטיעות נמצאו מאותם עניים שבהם.</p>
<p>יזל מים מדליו וגו' לב"נ דהוו ליה ידן שפירן יאן למחזי אעבר חד ב"נ דעינא בישא אסתכל באינון ידין נקיט בהו שארי</p>	<p>"יזל מים מדליו וגו'", [משל] לאדם שהיו לו ידים יפות נאות למראה, עבר אדם אחד בעל עין הרע הסתכל באותן ידים, לקח אותם והתחיל לשבח. אמר</p>

¹ הפך דעת ר' יוסי שאמר שהיה לו רצון לברך (אור יקר).

² כלומר עתה שהכרחתי לך שהיה עתה גם כן כוונתו לרעה מאונקלוס עתה בא ואפרש לך כל הפסוקים לרוע כוונתו (אור יקר).

³ הן אמת הענין כך אבל צריך לדעת למה, ויש לומר כי בעת שהוא מגנה מכניס בקליפות שהם גנאי ומין במינו אינו חוצץ, אמנם בעת שהוא משבח הרי הבדילו מהן כדי שיקטרגו עליו ואז עין הרע שולט בו, או אפשר שכח הקליפה שהיא עין הרע אינה שורה במקום מגונה מפני שהיא בת מלך וצריך כבוד ולכך כשמשבח מתקן לה כסא (אור יקר).

⁴ כדרז"ל מדליו שהם בני עניים שמהם תצא תורה (רח"ו), והכוונה שאמר בלעם מי יתן שלא יהיו הת"ח אלא מהעניים כדי שלא ימצאו הכנה לעסוק בתורה. וז"ש "לבר נש דהוה ליה וכו' לבתר אמר מאן יתן ידן אליך" וכו' דהיינו סוף כל השבח הזה לכוונה רעה שיהיו בביתו להשתמ' בהם כך בלעם כל מה ששבח מה טובו אוהליך וכו' לסוף אמר אזל מים מדליו שכוונתו רעה שלא יהיו ת"ח אלא מבני עניים (מ"מ).

<p>לשבהא אמר כמה אינון שפרן כמה אינון יאן המו אצבען מגורה דשפירו עלאה לבתר אמר מאן יתן ידין אלן דשריין בין אבנין יקירין ובלבושי יקר דארגוונא (ס"א בביתא¹ כו' בתיבותא דילי) בביתיה לאשתמשא בהו ויהון גניזין בתיבותא דיליה</p>	<p>כמה יפות הן, כמה נאות הן. ראו אצבעות שנגזרו מיופי עליון. אחר כך אמר, מי יתן ידיים אלו ששורות בין אבנים יקרות ובלבושי כבוד של ארגמן (בביתנו וכו' בתיבה שלו) בביתו להשתמש בהן, ויהיו גנוזות בתיבה שלו.</p>
<p>כך בלעם שרי לשבהא מה טובו אהליך המו כמה שפירן כמה יאן וכו' לבתר אמר יזל מים מדליו לא ישתכח נטיעא שפירא דא נטיעא דאורייתא לבר מאינון מסכנין (דליו כלומר מסכנין) וזרעו במים רבים² דלא יסגי ולא ירבי רוחא דקודשא³</p>	<p>כך בלעם, התחיל לשבח, "מה טבו אהליך", ראו כמה יפים כמה נאים וכו', אחר כך אמר "יזל מים מדליו" לא תמצא נטיעה יפה זו נטיעת התורה מחוץ לאותם עניים, (דליו כלומר מסכנים) וזרעו במים רבים, שלא יגדל ולא ירבה רוח הקודש.</p>
<p>א"ל קב"ה רשע לא יכלין עיניך לאבאשא הא פריסו דקודשא עליהו כדין אמר אל מוציא ממצרים וגו' הא לא יכלין כל בני עלמא לאבאשא לון דהא חילא תקיפא עלאה⁴ אחיד בהו ומאי איהו אל מוציא ממצרים ולא עוד אלא כתועפות ראם לו דלא יכיל ב"ג לאושיט ידיה עליה מגו רומיה ומדאשתכח בזקיפו עלאה הכי יאכל גוים צריו וגו' ולית מאן דיכיל לאבאשא לון</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא, רשע לא יוכלו עיניך להזיק, הרי פרישת הקודש עליהם, ואז אמר "אל מוציא ממצרים וגו'", הרי לא יכולים כל בני העולם להרע להם, שהרי כח תקיף עליון אחוז בהם, ומיהו "אל מוציא ממצרים", ולא עוד אלא, "כתועפת ראם לו", שלא יכול בן אדם להושיט ידו עליו מתוך גבהו, ומשנמצא בזקיפות עליונה, כך "יאכל גוים צריו וגו'" ואין מי שיכול להרע להם.</p>
<p>ואפילו בזמנא דלא זקיף לא יכלין הה"ד כרע שכב לא דחל בגין דאשתכח גיבר כארי וכלביא אפילו כד אינון בני עממיא וכרע ושכב בינייהו כארי הוא ישתכח בנמוסי אורייתא באורחי אורייתא (ואעפ"כ) שולטנותא אית להו במאריהון דאפילו כל מלכיא דעלמא לא יעקרון להו כאריא דא כד שכיב על טרפיה לא יכלין לאקמא ליה מניה הה"ד כרע שכב כארי וגו'</p>	<p>ואפילו בזמן שלא זקוף לא יכולים, זהו שכתוב "כרע שכב" לא פוחד בגלל שנמצא גבור כארי וכלביא, אפילו כשהם בין העמים "וכרע ושכב ביניהם", כארי הוא ימצא בנימוסי התורה בדרכי התורה. (ואף על פי כן) יש להם שלטון ברבונם, שאפילו כל מלכי העולם לא יעקרו אותו, כאריה זה כששוכב על טרפו, לא יכולים להקימו ממנו, זהו שכתוב "כרע שכב כארי וגו'".</p>

¹ כן בלעם ידע שהמסכנות והדלות הוא מצד הקליפה, לכך רצה שיהיו נטיעות התורה מדליו מהעניים, עוד רצה בזה למעט התורה כענין יעקב דכתיב ביה ותקע כף ירך יעקב והיינו שקצץ רגלי לומדי התורה כדפירשו בזוהר כדי שיהיה מעוטה, והיינו "בביתא" כי על ידי כך יתמעט (אור יקר).
² כי הזרע הנזרע במקום מים רבים אינו גדל, ואפשר היות הכוונה שיהיו כל ישראל עשירים "על מים רבים" ובזה תתמעט התורה שהיא מהעניים (אור יקר).
³ לא שדבר רוח הקדש עמו אלא כענין שאמר לו שוב אל בלק באותה בחינה ממש אמר ליה רוח הקדש ענין זה וכדפירשו שם (אור יקר), פי' כמו הזרע במים רבים אינו מצמיח כך הם לא יסגי ולא ירבי רוחא דקודשא כי כוונתו ג"כ לרעה (מ"מ).
⁴ ימינו של הקב"ה הנקרא אל, והוא פועל מצד הבינה דהיינו כח ודאי כדפירשו בתיקו' בכמה דוכתי, וחיינו מוציאם ממצרים דמסטר' דיובלא נפקו, ונפקו בפסח דרועא ימינא, ואמר "תקיפא עילאה" משום שיש תקיפא תתאה דהיינו מלכות גבורה תתאה, ויש תקיפא סתם דהיינו גבורה, ויש תקיפא עילאה דהיינו גבורה עילאה דכל גבורין נפקין מיניה דהיינו בינה (אור יקר).

<p>א"ר אלעזר לא אשתכח בעלמא חכים לאבאשא¹ כבלעם רשיעא דהא בקדמיתא הוה אשתכח במצרים ועל ידוי קשירו מצראי עלייהו דישראל קשורא דלא יפקון מעבדותהון לעלמין ודא הוא דאמר מה איכול לאבאשא להו דהא אנא עבידנא דלא יפקון מעבידתא דמצראי לעלמין אבל אל מוציאו ממצרים ולקבליהון (נ"א ולקבליה) לא יכלין חכמין וחרשין דעלמא²</p>	<p>אמר רבי אלעזר, לא נמצא בעולם חכם להרע כמו בלעם הרשע, שהרי בתחלה היה נמצא במצרים, ועל ידו קשרו המצרים קשר על ישראל, שלא יצאו מעבודתם לעולמים, וזהו שאמר, מה אוכל להזיק להם, שהרי אני עשיתי שלא יצאו מעבדות המצרים לעולמים, אבל "אל מוציאו ממצרים", ונגדם (ונגדו) לא יכולים חכמים ומכשפים של העולם.</p>
<p>ועתה הנני הולך לעמי וגו' ר' יהודה פתח לא תסגיר עבד אל אדוניו וגו'³ עמך יושב בקרבך כמה חביבין מלי דאורייתא⁴ כמה חביבה אורייתא קמי קב"ה כמה חביבה אורייתא דאורית לה קב"ה לכ"י</p>	<p>"ועתה הנני הולך לעמי וגו'", רבי יהודה פתח "לא תסגיר עבד אל אדוניו וגו'", עמך יושב בקרבך, כמה חביבים דברי התורה, כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא. כמה חביבה התורה שהוריש אותה הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל.</p>
<p>ת"ח בשעתא די נפקו ממצרים שמע בלעם דהא חרשוי וקסמוי וכל אינון קשרין לא סליקו בהו בישראל שארי לגררא גרמיה ולמירט רישיה אזל לאינון טורי השוכא⁵ ומטא לגבי אינון שלשלאי דפרולא וכך הוא ארחא דמאן דמטי גבייהו כיון דעאל ב"נ</p>	<p>בא וראה, בשעה שיצאו ממצרים, שמע בלעם שהרי כשפיו וקסמיו, וכל אותם קשרים לא עלו בישראל, התחיל לגרד עצמו ולמרט ראשו, הלך לאותם הרי החשך, והגיע לפני אותם שלשלאות ברזל. וכך הוא דרך מי שמגיע אליהם, כיון שנכנס האדם</p>

¹ אפילו כנגד גבוה כדאמרין למה נקרא שמם כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, ממש הקליפות רודפות אחר ביטול הקדושה, ועל ידם היה פעולת בלעם, ומי גרם היות ישראל בלתי ראויים אל הגאולה ומכניסים עצמם ברשות הקליפות ואז נקראו שמם כשפים שמכחישין, אמנם כשישראל קדושים אין יכולת לכל מקטרג לקטרגא, וישראל בזמן בלעם ראויים ה' לעונש אלא שעמד להם אהבת ה', לכך היה הקב"ה רודף אחריו שלא יקלל חס ושלום או שלא יסתכל בהם מפני שאם היה מקלל בשעת מדין שעת כעסו של הקב"ה היה פועל דבר מה, וזהו זכור נא מה יעץ ופוי, יוכן כשיצאו ממצרים שלא במדת הדין יצאו לכך היה יכולת ביד בלעם, שהרי כל החיצונים בחשק זה היו ואם יעזרו מלמטה יעוררו מדת הדין מלמעלה, ולכך אמר לקמן "וקב"ה בלבב כל חכמתא וכו' (אור יקר).

² ותרב חכמת שלמה מכל בני קדם ומכל חכמת מצרים ויחכם מכל האדם כו', ור"ל שהתחכם בחכמת בני קדם ובחכמת מצרים, שהוא בידיעת כל סוד עולם התוהו שהוא חכמת בני קדם, ובעומק ידיעת כל הקליפות והחיצונים במעשה כשפים ומעשה שדים וכל שמות הטומאה ושימושיהם שהוא חכמת מצרים והררי קדם וכו' ל"ס ב' ג', וע' זוה"ק (פ' בלק רח ע"א וריב ע"א) (דע"ה ח, פז ע"ד).

³ כנגד ישראל שהיו עבדים לפרעה ורצה בלעם להסגירם אליו והקב"ה בלבב עצתו כנגד זה גם אתה לא תסגיר וכו' (אור יקר).

⁴ ללומדיהם ומשכילים אותם, ואין מי שיבא עד סופה לכך לא אמר חביבה אורייתא אמנם הקב"ה יודע פולה לכך אמר "כמה חביבה אורייתא קמי קב"ה", וכן ישראל כולם יחד כל התורה להם ירושה לכך אמר "כמה חביבה" וכו' והטעם להקדמה זו מטעם מצות לא תסגיר כדפירשנו וכדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁵ עי' זהר פ' תצוה (קפה ע"א ע"ב) דהקליפה עליונה הוא אינו טמא ומזוהם כ"כ, והיא גדולה יותר במעלה מהתחתונה ע"ש. ועל זה אמר "עלאה רברבא", ואמר "מגו טורי חשוך" כי שם הוא המדור דשורש כולם, וכמ"ש בפ' משפטים (קייב ע"ב) בלק (רח ע"א ריב ע"א) פנחס (רלג ע"א) (דע"ה ח"ב ככה ע"ב)

<p>ברישו טוריא חמי ליה עזא"ל ההוא דאקרי גלוי עינים מיד אמר לעז"א! כדין יהבין קלא ומתכנשין גביהו חויין רברבי דמתקודן וסחרין לון משדרי אונמתא זעירתא לקבליה דב"נ</p>	<p>בראשי ההרים, רואה אותו עזא"ל, אותו שנקרא גלוי עיניים, מיד אומר לעז"א, אז נותנים קול ומתכנסים אליהם נחשים גדולים שבוערים וסובבים אותם, שולחים מין חיה קטנה מול האדם.</p>
<p>ותנא כמין שונרא היא ורישה כרישא דחוייא ותריין זנבין בה וידהא ורגלהא זעירין ב"נ דחמי לה חפי אנפוי והוא מייתי חד קטורתא מאוקידו דתרנגולא חורא שדי באנפהא והיא אתית עמיה עד דמטי לגבי רישא דשלשלאי וההיא רישא דשלשלאי נעיין בארעא ומטי עד תהומא² ותמן בתהומא חד סמיך והוא נעי בתהומא תתאה ובההוא סמיך אתקשר רישא דשלשלאי כד מטי ב"נ לרישא דשלשלאה במש בה ג' זמנין ואינן קראן ליה כדין כרע וסגיד על ברכוי ואזיל ואטיס עינו עד דמטי גביהו כדין יתיב קמיהו וכל אינן חויין סחרין ליה מהאי סטרא ומהאי סטרא פתח עינוי וחמי לון אודעזע ונפל על אנפוי וסגיד לקבליהו</p>	<p>ולמדנו כמין חתול היא, וראשה כראש הנחש, ושני זנבות לה, וידיה ורגליה קטנות. אדם שרואה אותה מכסה פניו, והוא מביא קטורת אחת משרפת תרנגול לבן זורק בפניה, והיא באה עמו. עד שמגיע לראש השלשלאות, ואותו ראש השלשלאות נעוץ בקרקע, ומגיע עד התהום, ושם בתהום עמוד אחד שנעוץ בתהום התחתונה, ובאותו עמוד קשור ראש השלשלאות. כשמגיע האדם לראש השלשלאות, מכה בה שלש פעמים, והם קוראים לו, ואז כורע ומשתחוה על ברכיו, והולך ואוטם עינו עד שמגיע אליהם, אז יושב לפניהם, וכל אותם נחשים סובבים אותו מצד זה ומצד זה, פותח עינו ורואה אותם מזדעזע ונופל על פניו ומשתחוה כנגדם.</p>
<p>לבתר אולפין ליה חרשין וקסמין ויתיב גביהו</p>	<p>אחר כך מלמדים אותו כשפים וקסמים ויושב לפניהם</p>
<p>ריב/ב</p>	
<p>ג' יומין כד מטא זמנא למיהך לארחיה ההיא אונמתא וכל אינן חויין אזלין קמיה עד דנפיק מן טוריאי בין ההוא חשוכא תקיפא ובלעם כד מטא גביהו אודע לון מלה ואסגר גרמיה בטוריאי עמהון ובעא לקטרגא לון לאתבא לון למצרים וקב"ה בלבל וקלקל כל חכמתא דעלמא וכל חרשין דעלמא דלא יכילו לקרבא בהדיהו</p>	<p>חמשים יום, כשמגיע הזמן ללכת לדרכו, אותה מין החיה, וכל אותם נחשים הולכים לפניו עד שיוצא מההרים, בין אותו חושך תקיף. ובלעם כשהגיע אליהם הודיע להם דבר, והסגיר עצמו בהרים עמם, ורצה לקטרג עליהם להשיב אותם למצרים, והקדוש ברוך הוא בלבל וקלקל כל חכמת העולם, וכל כשופי העולם שלא יוכלו לקרב אליהם.</p>
<p>ת"ח השתא כיון דחמא בלעם דלא יכיל לאבאשא לישראל אהדר גרמיה ואמליך ליה לבלק מה דלא בעא מניה בגין לאבאשא לון ועיטא דיליה הוה באינן</p>	<p>בא וראה, כעת כיון שראה בלעם שאינו יכול להרע לישראל, החזיר עצמו ויעץ את בלק מה שלא בקש ממנו, כדי להרע להם, ועצתו היתה באותן נקבות מדין שהן יפות, ואלמלא</p>

¹ הם מהזרין דקליפת נוגה דאצילות וכמ"ש הרב (בשער קליפת נוגה פרק ט), וע' בזוהר (פ' אמור קא ריש ע"ב) כי אותן הזרין הם השרשים, ועזא ועזאל הם הענפים והם תולדותיהם, ועי' בזוהר (בראשית כג ע"א, וע"ש לז ע"א, ופ' בלק רח ע"א וריב ע"א) (דע"ה ח"ב כ ע"א, ועי"ש פה ע"ב).

² פי' כי עז"א ועזא"ל קשורים בשלשלת ואותו השלשלת נקוב ויורד עד פי התהום העליון ושם יש יתד א' וז"ש ותמן בתהומא חד סמיך כי תרגום ויתידותיהם וסמכיהון ואותו היתד נקוב ויורד התהום (זוהר הרקיע).

<p>נוקבי דמדין דאינון שפירן ואלמלא דא"ל משה לא הוינא ידע דכתיב הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם כיון דחמא קב"ה עימא דיליה אמר הא ודאי גרמך בעימך יפול¹ מה עבד ההוא חילא² דשלט על כל הרשין³ ארמי ליה סופא דכלא וכי אית להו רשותא לזמן רחוק⁴</p>	<p>שאמר לו משה לא הייתי יודע שכתוב "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם". כיון שראה הקדוש ברוך הוא עצתו, אמר הרי ודאי יפול בעצתך, מה עשה אותו כח ששולט על כל הכשפים, הראה לו סוף הכל, וכי יש להם רשות לזמן רחוק.</p>
<p>א"ר יצחק עינא חמא ומלין אתמר⁵ מההוא דקאים עליה והא אוקמוה וישא משלו ויאמר מאן דאית ליה למימר מ"ט⁶ בגין דלא יתקיימון מלין דגלא⁷ ברעותא עלאה (ס"א ובגין דיתקיימון⁸ מלין דלעילא) בדעתא עלאה באורייתא אראנו ולא עתה דהא מלין אלין⁹ מנייהו אתקיימו בההוא זמנא ומנייהו לבתר ומנייהו בזמנא דמלכא משיחא (מה שחסר כאן תמצא בז"ת דף ס"ה א ע"ש)</p>	<p>אמר רבי יצחק, עין ראה ודברים נאמרו מאותו שעומד עליו, והרי פרשוה. "וישא משלו", ויאמר מי שיש לו לומר, למה, בשביל שלא יתקיימו דברי גיעול ברצון עליון (ובשביל שיתקיימו דברים שלמעלה) בדעת עליונה בתורה. "אראנו ולא עתה", שהרי דברים אלו מהם התקיימו באותו זמן, ומהם לאחר (זמן), ומהם בזמן מלך המשיח.</p>
<p>תנן זמין קב"ה למבני ירושלם ולאחזאה חד ככבא¹⁰ קביעא מנצצא בע' רהטין¹¹ ובע' זיקין נהרין מניה באמצעות רקיע וישתאלון ביה ע' ככבין אהרינן¹² ויהא נהיר ולהיט ע' יומין¹³ וביומא שתיתאה יתחזי¹</p>	<p>שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות את ירושלים ולהראות כוכב אחד קבוע נוצץ בשבעים רצים ובשבעים רוחות מאירות ממנו באמצע הרקיע, ויבלעו בו שבעים כוכבים אחרים,</p>

¹ דכתיב ואת בלעם בן בעוד הרגו וכו' (אור יקר).

² מילתא באנפי נפשא איהי (אור יקר).

³ סטרא דשמאלא סמאל ובת זוגו (אור יקר), פי' קס"ד הוא ס"מ לכך מקשי וכי אית להו רשותא לזנון רחוק. ותירץ ומלין אתאמרו מההוא דקאים עליה דהיינו השכינה (מ"מ).

⁴ דהא לא ידעין אלא מילין לזמן קריב שהכריזו כבר ויצאו מבית דין שבע היכלות קדושים אליהם, אמנם נבואות רחוקות אינם יודעים (אור יקר).

⁵ ירצה העין הרואה דקאמר אראנו אינו עין החיצוני אלא עין עליון הרואה, ומילין דהיינו אראנו אשורנו אינו מאמר בלעם אלא מאמר גבוה והיינו ויאמר האומר האמתי (אור יקר).

⁶ ירצה כיון שאין החיצונים יודעים למה נאמר לבלעם זה (אור יקר).

⁷ פי' אם יאמר בלעם הדברים מפיו שהוא מגועל. אינו ראוי לכתבם בתורה שהיא קדושה לכך נאמרו הדברים מפי השכינה (מ"מ).

⁸ דהיינו שהיה צורך התורה שירד סוד הנבואה הזאת השבתת החיצונים למטה להתקיים שם, ואין דרך זה לרדת למטת אלא על ידי שלהם, בלעם צופה ואומר ממה שעבר ממראה נבואת התורה ממש דרך מדרגות הקדש אל החיצונים ונשפע על ידי בלעם למטה במינם (אור יקר).

⁹ ירצה בארבע נבואות בלעם יש מהם לאותה שעת ויש מהם לעתיד ויש מהם לזמן משיחנו (אור יקר).

¹⁰ שאינו מגלגל בגלגל אלא ענין כוכב תלוי באויר העולם, ולזה לא יתגלגל במהלך הגלגל, והנה כעין יעקב שיש בסודו שבעים נפש כדפירשנו בפרשת שמות (אור יקר), נגד ישראל שכוללים ע' נפש נגד ע' אומות ולכן מנצצא בע' רהיטין (רח"ו).

¹¹ דהיינו ממש חוטי אור יהיו מתפשטים ממנו כדרך שנראין חוטי אור מן הכוכבים לכל צד, ודרך

החוטין שהם כלים והולכים ונעשים דקים, ואלו בראש כל חוט'וחוט יהיה ניצוץ אחד כזה ולהורות שכחו גדול נגד שבעים אומות שהרי הוא בולע שבעים כוחות הם שבעים ענפים קדושים נגדיים לאומות שמהם יונקים בסוד שבעים פרי החג (אור יקר).

¹² נגד ע' אומות (רח"ו).

¹³ יום לענף מענפיו שהם שבעים כדפירשנו (אור יקר).

<p>בכ"ה² יומין לירחא שתיתאה³ ויתכניש ביומא שביעאה לסוף ע' יומין יומא קדמאה יתחזי בקרתא (חדא) דרומא⁴ והוא יומא ינפלוני ג' שורין⁵ עלאין מההיא קרתא דרומי והיכלא רברבא⁶ ינפול ושלמא דההיא קרתא⁷ ימות כדין יתפשט ההוא ככבא לאתחזאה בעלמא ובההוא זמנא יתערון קרבין תקיפין בעלמא⁸ לכל ד' סטרין ומהימנותא לא ישתכח בינייהו⁹</p>	<p>ויהא מאיר ולוהט שבעים יום. וביום הששי יראה בכ"ה יום לחודש הששי, ויתכנס ביום השביעי, לסוף שבעים יום, יום ראשון יראה בעיר (אחת) של רומא, ואותו יום יפלו שלש חומות עליונות מאותה עיר של רומי, והיכל גדול יפול, והשליט של אותה העיר ימות, אז יתפשט אותו כוכב להראות בעולם, ובאותו זמן יתעוררו קרבות חזקים בעולם לכל ארבעה צדדים, ואמונה לא תמצא ביניהם.</p>
<p>ובאמצעות עלמא כד יתנהיר ההוא ככבא באמצעות רקיעא יקום מלכא חד רב ושלמא בעלמא ויתגאה רוחיה על כל מלכין ויתער קרבין בתרין סטרין ויתגבר עליהו וביומא דיתברי (ס"א דיתכסי) ככבא יודעזע ארעא קדישא מ"ה מילין סחרניה אתר דהוה בי מקדשא ומערתא חדא¹⁰ מן תחות ארעא יתגלי ומההיא מערתא יפוק אשא תקיפא לאוקדא עלמא ומההיא מערתא יסגי חד עופא (ס"א ענפא) רברבא¹¹ עלאה דישלוט בכל עלמא וליה אתיהב מלכותא וקדישי עליונין יתכנשוני גביה וכדין יתגלי מלכא משיחא בכל עלמא וליה אתיהיב מלכותא</p>	<p>ובאמצע העולם, כשיאיר אותו כוכב באמצע הרקיע, יקום מלך אחד גדול ושולט בעולם, ותתגאה רוחו על כל המלכים, ויעורר קרבות בשני צדדים ויתגבר עליהם. וביום שיברא (שיתכסה) הכוכב, תזדעזע הארץ הקדושה ארבעים וחמשה מילים סביב המקום שבו היה בית המקדש, ותתגלה מערה אחת מתחת הקרקע, ומאותה מערה תצא אש חזקה לשרוף את העולם, ומאותה מערה יגדל עוף (ענף) אחד גדול עליון שישלט בכל העולם, ולו תנתן המלכות, וקדושים עליונים יתכנסו אליו, ואז יתגלה מלך המשיח בכל העולם ולו תנתן המלכות.</p>
<p>ובני עלמא בשעתא דיתגלי יהון משתכחין בעקתא בטר עקתא ושנאיהון דישראל</p>	<p>ובני העולם בשעה שיתגלה, יהיו נמצאים בצרה אחר צרה, ושונאיהם של ישראל יתגברו, אז יתעורר רוח</p>

¹ מפני שהכוכב הזה הוא נגד היסוד המתפשט מתפארת דהיינו יום השישי דרך כוכב מיעקב (אור יקר), פי' יום ו' בכ"ה באלול יתחיל להתגלות כוכב הנז' ולא יתעלם עד יום השבת לסוף ע' יומין דהיינו תחלת הע' יהיה יום ו' כ"ה לאלול. וסוף הע' יגמרו ביום השבת שהם עשרה שבועות שלימים כי יום ו' כ"ה לאלול אין לילו עמו (מ"מ).

² היינו כ"ה נגד המלכות מדת כ"ה (אור יקר)
³ נגד התפארת שהוא וא"ו השישי דהיינו המלכות בתפארת דהיינו ה' דהשישי ואת ה' חמשה פעמים חמשה, ושבעים יום שלמים לכך אין יום ראשון מן המנין ולא יום אחרון שבו יהיה מתעלם, לכך יהיו שבעים יום זולת שישי ושביעי שיראה ויכנש ודוק ותשכח, והטעם שיכנש בשביעי במלכות להראות דרך כוכב מיעקב ובא אל המלכות שביעי בסוד ייחודה עם התפארת, והיינו מהלכי התפארת [בנקמתו] [בקומתו] ואותות גאולתו (אור יקר).
⁴ שאינו קבוע בשמים ממש כדי שיראה בכלי העולם כולו אלא הוא אור המתלהב באויר כעין כוכב ולזה יראה בגבול ידוע ובמקום אחר רחוק לא (אור יקר).
⁵ להראות השבתת כח הקליפות שהם שלש קליפין קשין מקיפין הענין הרע הזה המסמא את העין (אור יקר).

⁶ לילית הרשעה (אור יקר).
⁷ סמאל ימות, וכנגדם בגשמי ממש יהיה כן, ואחר שיראה עיקר מלחמת קב"ה באלו שהם עיקר יתפשט אות זה בכל העולם דהיינו שיראה בגבולים כל גבול וגבול כפי צורך המלחמה המתעוררת בהם והקב"ה לעשות בהם נקמות (אור יקר).
⁸ להיות חרב ה' מתעוררת מהם ובהם למשחית ויסכסך אלו באלו (אור יקר).
⁹ להקשר אלו באלו לשלום אלא ירצו להקשר כדי להתגבר אלו על אלו, או להעזר אלו באלו וישיבתו בריתם", ולעולם לא יהיה להם קיום ברית כדי לכלות אלו באלו תמיד (אור יקר).
¹⁰ פי' רומז למלכות (מ"מ).
¹¹ ענפא רברבא - פי' משיח שיניקתו מן המלכות (מ"מ).

<p>יתגברון כדין יתער רודא דמשיחא עלייהו וישיצי לאדום הייבא וכל ארעא דשעיר יוקיד בנורא כדין כתיב וישראל עושה חיל הה"ד והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר אויביו אויביו דישראל וכדין וישראל עושה חיל ובההוא זמנא יקים קב"ה למתייא דעמיה ויתנשי מנהון מיתה הה"ד ימין יי' עושה חיל לא אמות כי אחיה וכתוב ועלו מושיעים וגו' וכדין והיה יי' למלך</p>	<p>המשיח עליהם ויכלה לאדום הרשעה, "וכל ארץ שעיר ישרף באש" אז כתוב. וישראל עושה חיל זהו שכתוב "והיה אדום ירושה והיה ירושה שעיר אויביו", אויביו של ישראל, ואז וישראל עושה חיל. ובזמן ההוא יקים הקדוש ברוך הוא למתים של עמו, וישתכח מהם המות, זה שכתוב "ימין ה' עושה חיל", "לא אמות כי אחיה" וכתוב "ועלו מושיעים וגו'", ואז "והיה ה' למלך".</p>
<p>א"ר אבא מאיד כתיב כי בשמחה תצאו וגו' אלא כד יפקון ישראל מן גלותא שכינתא נפקא עמהון ועמה יפקון הדא הוא דכתיב כי בשמחה תצאו ששון דא קב"ה! ר' יצחק אמר דא צדיק הדא הוא דכתיב ששון ושמחה ימצא בה</p>	<p>אמר רבי אבא מהו שכתוב "כי בשמחה תצאו וגו'", אלא כאשר יצאו ישראל מן הגלות, שכינה יוצאת עמהם, ועמה יצאו, זהו שכתוב "כי בשמחה תצאו", ששון זה הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר זה צדיק. זהו שכתוב "ששון ושמחה ימצא בה".</p>
<p>אר"ש צדיק ששון אקרי ומן יומא דכ"י נפלת בגלותא אתמנעו ברכן מלנחתא לעלמא מדאי צדיק בההוא זמנא מה כתיב ושאתם מים בששון דא צדיק ממעייני הישועה אלין אבא ואמא ד"א אלין נצ"ח והו"ד וכלא ממבועי נביעין עמיקין² כדין ואמרת ביום ההוא אודך יי' וגו' צהלי ורני ישבת ציון וגו'</p>	<p>אמר רבי שמעון, צדיק נקרא ששון, ומיום שכנסת ישראל נפלה בגלות, נמנעו ברכות מלרדת לעולם מזה הצדיק, בזמן ההוא מה כתוב "ושאתם מים בששון", זה צדיק, "ממעייני הישועה", אלו אבא ואמא. דבר אחר אלו נצח והוד, והכל ממקורות עמוקים הנובעים, ואז "ואמרת ביום ההוא אודך ה' וגו'", "צהלי ורני ישבת ציון וגו'".</p>
<p>ברוך יי' לעולם אמן ואמן ימלוך יי' לעולם אמן ואמן</p>	

¹ פי' ת"ת. ולכך ר' יצחק פליג ואמר דא צדיק דהיינו יסוד (מ"מ).
² פי' שנ"ה עצמם יונקים מא"ו הנק' נביעין עמיקין (מ"מ).